

1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

p 226/7, 220/1, 234/5 e 238/9 on briche

ACTA

van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken
in Nederland
gehouden te Rotterdam
24 augustus 1971 - 6 januari 1972

ACTA

Van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken
in Nederland
gehouden te Rotterdam
op maandag 23 augustus 1971

Van de Generale Synode

van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

1971

Bidstond.

Op maandag 23 augustus 1971 werd een bidstond voor de generale synode gehouden, belegd door de raad van de kerk van Rotterdam-C. in de Rehobothkerk - Noordsingel 90.

De praeses van de generale synode van Hilversum-C. 1968-1969, dr. W. van 't Spijker, ging voor in deze dienst des Woords en der gebeden, die bijgevoerd werd door de afgevaardigden ter synode, de preadviseurs en vele meelevendenden, en bediende het Woord des Heren uit 1 Koningen 18 : 20-39.

Het gebed van Elia

1. betreft de deformatie van het éne volk des Heren;
2. berust op de conformatie met het éne offer des Heren;
3. beoogt de reformatie tot de éne dienst des Heren.

Na de bediening van het Woord werd de arbeid der kerken en met name de te houden generale synode in gebed de Here opgedragen.

EERSTE ZITTING

dinsdag 24 augustus 1971 van 9.15-11.15 uur.

Art. 1.**Opening.**

Namens de roepende kerk van Rotterdam-C. opent de praeses van de kerkeraad, ds. I. de Bruyne, de eerste zitting van de generale synode in de Rehobothkerk, Noordsingel 90.

Hij laat zingen Ps. 108 : 1 en 2, leest Filippenzen 3 : 7-16 en gaat voor in gebed.

Art. 2.**Openingswoord.**

Ds. I. de Bruyne spreekt het volgende openingswoord:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders afgevaardigden van de vier particuliere synoden naar deze breedste vergadering der kerken;

Weleerwaarde Zeergeleerde broeders Hoogleraren, preadviseurs der synode;

Zeergeleerde en weleerwaarde broeders afgevaardigden van kerken buiten onze grenzen waarmee we in correspondentie staan;

Geachte broeders in den Here!

Uit naam van de samenroepende kerk van Rotterdam-Centrum heet ik u allen hartelijk welkom in de Rehobothkerk, nu we staan aan het begin van de gewone driejaarlijkse generale synode van onze kerken.

Het is de kerk van Rotterdam-Centrum een vreugde u in haar midden te mogen ontvangen. Het is haar een eer, dat toen naar toerbeurt uit de particuliere synode van het Zuiden opnieuw een saamroepende kerk moest worden aangewezen, uw eenparige keus direct op Rotterdam-Centrum viel, en dat hopelijk niet alleen om de goede en ruime vergadergelegenheid die deze Rehobothkerk biedt.

Het is de derde maal na 1892 dat de synode hier in Rotterdam saamgeroepen mag worden. Gedachtig aan de arbeid verbonden aan de voorbereiding van de generale synode die we kennen uit 1959, zijn we spontaan en tijdig met dit werk begonnen.

Broeders, het is ons een vreugde gebleven! Maar er zijn wel eens zuchten geslaakt, begrijpelijk dunkt ons als u de omvangrijkheid van uw rapportenbundels ziet en in ogenschouw neemt dat de nu lang gespreide vakantietijd niet de meest geschikte tijd is voor een vlotte afwerking. Te meer als de roepende kerk in tijdnood gedrongen wordt door late inzending van stukken.

Het is de overweging waard of het niet een te zware last voor één plaatselijke kerk wordt de gehele voorbereiding niet alleen te plannen, maar ook uit te voeren en of er geen afdoende maatregelen genomen dienen te worden om de administratieve assistentie bij die voorbereiding te verhogen. Broeders, kwam de vorige synode samen in de radio- en tuinstad van het Gooi, u zult uw werk nu weer moeten doen in de woelige drukte van de werk- en handelsstad Rotterdam. Dat u zich bij het komen en gaan naar en van deze vergaderplaats in de verkeersstroom zult moeten begeven moge

u vooral aan het begin van elke dag alleen maar herinneren aan het feit, dat Christus Zijn heirbaan dwars door de werkelijkheid van onze moderne tijd trekt en de kerk niet op een verstild hofje leeft.

Rotterdam is een stad van internationale contacten en heeft haar havenmond in Europoort wijd uitgebreid. Maar het is en blijft een stad die bij alle vooruitstrevende drang van groots allure en vormgeving aan moderne structuren, een bevolking heeft met een sterk conservatieve en behoudende onderstroom. Het progressieve en het conservatieve huwt zich echter in dat éne, het zoeken van het welzijn van het geheel, dat zich uit in het voor buitenstaanders soms overdreven chauvinistische: er is maar één Rotterdam!

Is het niet de worsteling van heel het leven in deze dynamische tijd, die ook de kerk kent, als zij bij het onveranderlijk pal staan voor de eeuwige Waarheid Gods heeft te conserveren, maar tegelijk voort te gaan om de schatten van het eeuwig Evangelie zo te vertolken, dat ze de mens van deze tijd de haven van Gods Rijk mag doen binnen gaan?

Kerkelijk heeft Rotterdam een gevarieerd verleden.

Nog altijd staat Erasmus in het hart van deze stad, al is het ook dat hij uit de drukte wat meer naar de stilte is overgebracht.

Maar naast een naam als deze zijn ook andere namen te noemen. Op 30 oktober zal het 260 jaar geleden zijn dat Wilhelmus à Brakel hier stierf, na 28 jaar het evangelie gepreekt te hebben.

Op 16 december zal het 240 jaar geleden zijn dat Abraham Hellenbroek hier overleed, na tot zijn emeritaat, 23 actieve dienstjaren in Rotterdam te hebben doorgebracht.

En om maar niet meer uit dat grijs kerkelijk verleden te noemen: Theodorus van der Groe, in 1784 hier overleden, heeft 44 jaar het evangelie op zijn eigen praktikale wijze gebracht in het oude Kralingen aan de verveners en turfschippers rond de Kralingse plassen.

Het waren mensen die wisten te spreken naar het hart van het eenvoudige volk maar die de strijd op hoog niveau niet schuwden als het ging om de handhaving van Gods Waarheid en de vrijheid van de kerk, getulge het conflict van Brakel met de Rotterdamse overheid.

In wezen verandert er in de strijd van Christus' Kerk niets, al mogen de probleemstellingen zich wijzigen.

Het gaat om de handhaving van de ware religie, dat is het dwars door alle menselijke wijsheid heen zich onderwerpen in gehoorzaamheid aan Hem, die de Waarheid, de Weg en het Leven is.

Jezus Christus wone rijkelijk door Zijn Geest in uw vergadering!

En wie zich door die genadehand gered, gegrepen weet, die zal in Christus' kerk al rijker zijn roeping verstaan — waarvan Paulus schrijft aan de Filippenzen — te jagen, te grijpen naar het volmaakte.

Volmaakt in het geloven, volmaakt in het kennen en onderkennen van de wil des Heren, volmaakt in het leven en daarin beleven van de gemeenschap met Hem — broeders past ons hier jegens de Here der kerk en elkander geen diepe ootmoed? Niet dat ik het reeds zou verkregen hebben, of reeds volmaakt zou zijn, maar ik jaag ernaar of ik het grijpen mocht, omdat ik door Christus Jezus gegrepen ben.

Laten wij dan allen, die in beginsel volmaakt zijn, en uit Hem leven, aldus gezind zijn.

Want de rijke vreugde van de eenheid in Christus' kerk ligt in die geestelijke eenheid in Hem.

Dan zoeken wij het geheim van de ware eenheid niet in de uniformiteit van de vormgeving der dingen, maar in de wezenlijke gemeenschap met Hem. En indien ge op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren; maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder!

Broeders, een viertal emeriti-predikanten werd sedert de vorige synode opgeroepen door de Here tot volmaaktheid. Geen dergenen die toen drie jaar geleden het werk mochten doen of opdrachten kregen te vervullen werd weggenomen, behoudens broeder R. Bijsterveld die tussen de vorige synodezittingen in werd thuisgehaald.

Een rijk voorrecht broeders nog te mogen arbeiden!

Moge uw arbeid Hem dienen, die te komen staat!

Hiermede verklaar ik de generale synode van de christelijke gereformeerde kerken Rotterdam-1971 voor geopend.

Art. 3.

Lastbrieven.

Door de kerkeraad van Rotterdam-C. worden de lastbrieven, ingezonden door de particuliere synoden nagezien.

Uit het onderzoek van deze lastbrieven blijkt dat afgevaardigd zijn om met last en macht op grond van Gods Woord, de aangenomen Formulieren van Enigheid, de Dordtse kerkorde en de verdere synodale bepalingen der kerken alles te besluiten en uit te voeren wat tot het werk van de generale synode behoort:

door de particuliere synode van het Noorden:

primi:	secundi:
drs. T. Brien	ds. A. Rebel
ds. A. Hilbers	ds. J. van Dijken jr.
ds. J. de Jong	ds. E. van Dalen
ds. Joh. Kruis	ds. Joh. Dol
ds. K. J. Velema	ds. J. M. Visser
ds. J. Vogel	ds. A. van der Veer
oud. K. Geleynse	oud. M. Wever
oud. A. de Geus	oud. K. Dijkstra
oud. K. Hagen	oud. J. W. Driessen
oud. G. E. van Nee	oud. A. van Hattem
oud. H. Ramaker	oud. A. Wieske
oud. G. Visser	oud. K. Hoorn
diak. C. Hilbers	diak. A. de Wit

algemene tertii: ds. R. Toorman, oud. J. Jansen en diaken J. Meinen

door de particuliere synode van het Oosten:

primi:	secundi:
ds. D. Biesma jr.	ds. P. Beekhuis
ds. J. Brons	ds. G. Blom
ds. W. Heerma	ds. P. den Butter
ds. J. Kievit	ds. B. van Smeden
dr. W. van 't Spijker	dr. J. de Vuyst
ds. J. H. Velema	ds. P. van Zonneveld
oud. Th. van Dolderen	oud. G. Verwey
oud. G. Evers	oud. G. Bos
oud. C. Ippel	oud. A. van Rossem
oud. J. van Ledden	oud. A. van der Ham
oud. D. Odijk	oud. P. Poort
oud. H. Westendorp	oud. R. Diepenveen
diak. W. Dam	diak. Joh. van Vulpen

door de particuliere synode van het Westen:

primi:	secundi:
ds. H. Biesma	ds. B. Bijleveld
ds. G. Bilkes	ds. J. H. Carlier
ds. K. Boersma	ds. W. J. Quist
ds. J. P. Geels	ds. Joh. Prins
ds. M. W. Nieuwenhuijze	ds. H. C. van der Ent
ds. Chr. Verhage	ds. P. N. Ribbers
oud. C. Drieënhuizen	oud. P. van Hartingsveldt
oud. W. Duindam	oud. J. A. G. Douglas
oud. D. Koole	oud. J. O. Boon
oud. A. van der Kruk	oud. J. H. van Neerbos
oud. H. Valk	oud. A. L. de Bruyne
oud. G. G. van Wijngaarden	oud. H. van der Molen
diak. J. Broer	diak. R. de Wilde

algemene tertii: voor predikanten en ouderlingen de volgende secundus, diaken, C. Westland

door de particuliere synode van het Zuiden:

primi:	secundi:
ds. I. de Bruyne	ds. H. van der Schaaf
ds. G. J. Buijs	ds. C. Bos
ds. P. Roos	ds. A. Broersma
ds. M. C. Tanis	ds. D. Slagboom
ds. P. op den Velde	ds. G. Leendertse
ds. M. Vlietstra	ds. J. van Amstel
oud. A. Baars	oud. J. van Heteren
oud. J. van Bergelijk	oud. G. Oldenburg
oud. W. van der Heiden	oud. A. Alblas
oud. K. Kok	oud. A. van Gelder
oud. M. Koole	oud. J. C. Fraanje

oud. F. de Ronde
diak. W. Huizer
algemene tertii: ds. J. v. Amstel, oud. J. van Heteren en diaken J. Terwel

oud. C. Legemate
diak. Th. Aarnoudse

Diaken C. Hilbers is vervangen door zijn secundus A. de Wit; ds. J. Brons en diaken W. Dam zijn vervangen door hun resp. secundi ds. G. Blom en diaken Joh. van Vulpen; ouderling G. G. van Wijngaarden is vervangen door zijn secundus ouderling H. van der Molen en ds. P. Roos door zijn secundus ds. A. Broersma.

Er is een schrijven van de particuliere synode van het Oosten dat diaken Joh. van Vulpen gedurende de synode als primus diaken zal fungeren in de plaats van diaken W. Dam.

De wettigheid van de vergadering wordt geconstateerd.

Art. 4.

Preadviseurs.

Uitgenodigd door de raad van de roepende kerk om als preadviseurs de synode te dienen zijn aanwezig de hoogleraren dr. J. van Genderen, dr. B. J. Oosterhoff, dr. W. H. Velema en drs. J. P. Versteeg. De hoogleraren J. Hovius en W. Kremer hebben bericht van verhindering gezonden.

Art. 5.

Verkiezing van het moderamen.

Onder leiding van de kerkeraad van Rotterdam-C. wordt tot praeses van de synode gekozen ds. I. de Bruyne, tot assessor dr. W. van 't Spijker, tot eerste scribe ds. K. J. Velema en tot tweede scribe ds. G. Bilkes.

Art. 6.

Toespraak van de praeses.

De praeses heet de aanwezige preadviseurs hartelijk welkom en verzoekt hun aan de moderamentafel plaats te nemen. Hij dankt, mede namens de andere moderamenleden, voor het in hen gestelde vertrouwen en spreekt de wens uit dat we niet tegenover elkaar, maar met elkaar mogen samenwerken, het oog op de Here gericht om het hoogste te bereiken voor Gods Koninkrijk. De praeses dankt dr. W. van 't Spijker voor de wijze waarop hij de dienst des Woords en der gebeden geleid heeft aan de vooravond van de synode. Woorden van dank spreekt hij ook tot allen, die hebben medegewerkt aan de voorbereiding van de synode. In het bijzonder wordt broeder A. Molenaar genoemd. Hij attendeert op de bloemen waarmee de kerkeraden van Aalsmeer en Rijnsburg de synodetafels hebben gesierd.

Art. 7.

Buitenlandse afgevaardigden.

Welkom heet de praeses de afgevaardigden van de buitenlandse kerken Rev. Professor G. N. M. Collins namens de Free Church of Scotland, ds. Jac. Overduin namens de Free and Old Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A., ds. J. J. C. Westera namens de Reformed Churches of Australia en ds. P. Gilhuis namens de Igreja Evangelica Reformada no Brasil.

Art. 8.

Instemming met de belijdenis.

De praeses leest de „Openlijke verklaring“ volgens de bijlage bij art. 50 K.O. Daarna verzoekt hij de leden van de synode en de preadviseurs door op te staan in te stemmen met de belijdenis.

Nadat de verzen 3 en 4 uit de morgenzang gezongen zijn, bidt de synode bij monde van de praeses om de zegen van de Koning der Kerk over haar te verrichten werk.

Art. 9.

Schorsing.

De praeses schorst de zitting om het moderamen gelegenheid te geven met de preadviseurs zich te beraden over de werkwijze en de orde van vergaderen.

VERVOLG EERSTE ZITTING

dinsdag 24 augustus 1971 van 14.15-17.30 uur.

Art. 10.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 84 : 6.

Art. 11.

Vergadertijden.

Op voorstel van het moderamen besluit de synode de volgende vergadertijden vast te stellen: 9.15-12.15; 14-18 en 19-21 uur met dien verstande dat de eerste zitting om 17.30 uur geschorst zal worden om het moderamen gelegenheid te geven een samenspreking te houden met de samenroepers en rapporteurs van de commissies van onderzoek en rapport; dat woensdagmiddag 25 augustus na sluiting van de zitting en donderdag 26 augustus de commissies gelegenheid ontvangen om hun werk te verrichten. De zittingen van de tweede synodeweek zullen d.v. beginnen op dinsdag 14 september te 10 uur. De uiterste termijn voor de inzending van stukken ter behandeling door de synode is 14 september.

Art. 12.

Persverslagen.

Door de redactie van „Kerknieuws“, „Trouw-De Rotterdammer“ en aanverwante bladen en „Het Reformatorisch Dagblad“ zijn verzoeken ingediend om de openbare zittingen van de synode te mogen bijwonen, resp. de werkrapporten te ontvangen met het oog op de verslagen in de pers. Besloten wordt aan deze verzoeken te voldoen onder dezelfde voorwaarden als door de synode van Rotterdam 1959 zijn gesteld (Acta art. 11).

Aan ds. J. H. Velema wordt verzocht het verslag voor „De Wekker“ te verzorgen.

Art. 13.

Quaestoraat van de synode.

Op voorstel van het moderamen wordt besloten tot eerste quaestor te benoemen ouderling G. G. van Wijngaarden en tot tweede quaestor broeder J. de Jong.

Art. 14.

Vaststelling van het agendum.

De synode besluit op voorstel van het moderamen het agendum voorlopig vast te stellen overeenkomstig het concept door de raad van de roepende kerk opgesteld. Een voorstel tot aanvulling van het agendum zal later worden ingediend (zie art. 39).

Art. 15.

Toespraken afgevaardigden van buitenlandse kerken.

Drie afgevaardigden van buitenlandse kerken krijgen het woord. Eerst Rev. Professor G. N. M. Collins, B.A., B.D. Blijkens een ingekomen schrijven vertegenwoordigt hij de Free Church of Scotland (13.10). Prof. Collins wijst er op dat we beiden kleine kerken zijn en staan tegenover afwijking van de leer die naar de H. Schrift is. Dringend spoort hij aan tot trouw aan het Woord Gods. De toespraak van Prof. Collins wordt vertaald en beantwoord door ds. G. Blikkes.

Tweede spreker is ds. J. J. C. Westera, die blijkens het ingekomen schrijven (13.45) het woord voert namens de Reformed Churches of Australia. Hij gewaagt van de eenzame en moeilijke taak die de kerken in Australië hebben. Zij willen in al hun arbeid vasthouden aan de Bijbel als het Woord van God. De praeses beantwoordt ds. Westera.

Laatste spreker is ds. P. Gilhuis die de Igreja Evangelica Reformada no Brasil vertegenwoordigt (ing. stuk 13.46). Ds. Gilhuis zegt o.m. dat de kerken die hij vertegenwoordigt streven naar integratie in de Braziliaanse samenleving en banden zoeken met de Braziliaanse Presbyteriaanse Kerk. Het erfgoed dat de kerken hebben meegekregen willen zij bij de integratie graag meenemen.

Prof. dr. J. van Genderen beantwoordt deze toespraak. Hij zegt o.m.: wij hebben begrip voor uw moeilijke positie; maar de correspondentie tussen uw en onze kerken verplicht wel tot een gesprek over kerkelijke vragen. Het gereformeerde karakter van de kerken mag niet worden prijsgegeven.

Art. 16.

Telegram aan H.M. Koningin Juliana.

De synode besluit het volgende telegram te zenden aan H.M. Koningin Juliana: De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in vergadering bijeen te Rotterdam-Centrum, betuigt Uwe Majesteit haar hulde en bidt U Gods zegen toe in de vervulling van Uw taak.

Twee coupletten van het Wilhelmus worden hierna staande gezongen.

Art. 17.

Acta van de generale synode 1968-1969.

De praeses geeft de gedrukte Acta van de generale synode Hilversum-C. in

bespreking. Met dank aan de scriba 1968-1969 worden de Acta zonder op- of aanmerkingen vastgesteld. Het archief-exemplaar wordt door het moderamen getekend. De praeses leest de akte van vaststelling, opgenomen in het notulenboek van de synode. Ook deze akte wordt door het moderamen getekend.

Art. 18.

Vertegenwoordiging van de kerken.

Het rapport van de deputaten voor vertegenwoordiging van de kerken wordt in behandeling genomen (bijlage I). Enkele vragen worden gesteld en door deputaten beantwoord. De handelingen van deputaten worden goedgekeurd. De synode besluit opnieuw deputaten voor vertegenwoordiging van de kerken te benoemen.

Art. 19.

Rapport van het moderamen van de synode 1968-1969.

De praeses stelt aan de orde het rapport van het moderamen van de synode 1968-1969 (bijlage II). Op een vraag waarom in dit rapport geen melding gemaakt is van het concept-huishoudelijk reglement voor de generale synode wordt geantwoord dat dit rapport al voor de sluiting van de vorige synode gereed was. Het komt tijdens deze synode aan de orde. De handelingen van het moderamen worden goedgekeurd.

Art. 20.

Uitgave Kerkorde.

Het rapport van de deputaten voor de uitgave van de kerkorde wordt in behandeling genomen (bijlage III).

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten te machtigen opnieuw de kerkorde uit te geven met de wijzigingen en aanvullingen waartoe de synode van 1968-1969 besloot en deze synode zal besluiten;
4. de scribae van de synode op te dragen deputaten ten spoedigste na sluiting van de synode in kennis te stellen van de wijzigingen en aanvullingen waartoe de synode besloot;
5. de instructie van de quaestor van de generale synode — art. 3 — als volgt aan te vullen: Voor zover het betreft het in ontvangst nemen van erflatingen en schenkingen ten behoeve van de generale synode, zal de quaestor de goedkeuring van de deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken behoeven, die het advies inwinnen van de deputaten voor financiële zaken.

Art. 21.

Commissies van onderzoek en rapport.

Op voorstel van het moderamen worden de volgende commissies van onderzoek en rapport benoemd:

Commissie I, Opleiding en onderwijs:

ds. J. P. Geels, samenroeper; ds. P. o. d. Velde en ds. J. Brons rapporteurs; ds. Joh. Kruis; oud. G. E. van Nee; oud. Th. van Dolderen; oud. D. Koole; prof. dr. J. van Genderen, adviseur. Agendapunten: 10.04; 10.05; 10.17; 10.18; 11.05; 11.07; 11.28.

Commissie II, Kerk en kerkewerk:

ds. M. C. Tanis, samenroeper; ds. H. Biesma en ds. G. J. Buijs, rapporteurs; ds. Chr. Verhage; oud. H. Ramaker; oud. J. van Ledden; oud. H. Valk; eventuele adviseur prof. drs. J. P. Versteeg. Agendapunten: 10.07; 10.09; 11.11; 11.12; 11.20; 11.22; 11.27.

Commissie III, Oecumene en buitenland:

ds. A. Hilbers, samenroeper; ds. J. H. Velema en ds. K. Boersma, rapporteurs; ds. W. Heerma; oud. A. v. d. Kruk; oud. F. de Ronde; oud. W. v. d. Heiden; prof. dr. B. J. Oosterhoff, adviseur. Agendapunten: 10.06; 10.14; 10.15; 10.16; 11.09; 11.10; 12b; 13.04; 13.21; 13.22.

Commissie IV, Geestelijke zorg en bezwaarschriften:

dr. W. van 't Spijker, samenroeper; ds. D. Biesma en oud. C. Drieënhuizen, rapporteurs; ds. P. Roos; ds. J. Vogel; oud. C. Ippel; oud. M. Koole; oud. G. Visser; prof. drs. J. P. Versteeg, adviseur. Agendapunten: 11.14; 11.16; 11.17; 11.18; 11.19; 12a; 13.01; 13.02; 13.03.

Commissie V, Liturgie:

ds. M. W. Nieuwenhuijze, samenroeper; ds. J. Kievit en ds. J. de Jong, rapporteurs; oud. J. van Bergelijk; oud. K. Hagen; oud. G. Evers; prof. dr. W. H. Velema, adviseur. Agendapunten: 10.19; 10.21; 10.22; 10.23; 10.24; 10.26; 11.25; 11.26.

Commissie VI, Diakonale en maatschappelijke zaken:

Drs. T. Brienen, samenroeper; oud. K. Geleijnse, rapporteur; oud. D. Odijk; oud. K. Kok; diaken A. de Wit; diaken Joh. van Vulpen; diaken J. Broer; prof. dr. W. H. Velema, eventuele adviseur. Agendapunten: 10.01; 10.08; 10.10; 11.15; 11.24.

Commissie VII, Financiën en administratie:

oud. A. de Geus, samenroeper; oud. W. Duindam, rapporteur; oud. H. Westendorp; ds. M. Vlietstra; oud. G. G. van Wijngaarden; oud. A. Baars; diaken W. Huizer; prof. dr. J. van Genderen, eventuele adviseur. Agendapunten: 10.02; 10.03; 10.13; 11.03; 11.04; 11.06; 11.13; 11.29; 11.34; 13.09.

Art. 22.

Schorsing.

De praeses schorst de zitting voor een samenspreking met de samenroepers en rapporteurs van de commissies.

VERVOLG EERSTE ZITTING

dinsdag 24 augustus 1971 van 19-21 uur.

Art. 23.

Heropening.

De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps. 105 : 3.

Art. 24.

Ouderling en kerkvisitatie.

In behandeling wordt genomen de instructie van de particuliere synode van het Oosten (10.11) die luidt:

De particuliere synode van het Oosten

verzoekt de generale synode artikel 44 K.O. dusdanig te wijzigen, dat achter „haar meest ervaren en bekwame dienaren des Woords“ worde ingevoegd „en ouderlingen“.

In de bespreking wordt o.m. opgemerkt, dat vanuit de taak van de ouderling en de gelijkwaardigheid van de ambten er geen principeel bezwaar kan zijn dat een ouderling als kerkvisitator wordt aangewezen; dat de instructie geboren is uit het feit dat predikanten soms overbelast worden en dat de bedoeling van de instructie is dat een ouderling en een predikant samen kerkvisitatie kunnen houden.

De synode besluit:

de instructie gewijzigd te aanvaarden en in art. 44 K.O. achter „haar meest ervaren en bekwame dienaren des Woords“ in te voegen: „van wie één vervangen kan worden door een ouderling“.

Art. 25.

Geestelijke verzorging van elders woonachtigen.

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Westen (10.12) luidende:

De particuliere synode van het Westen verzoekt de generale synode in het reglement op de kerkvisitatie na vraag 37 op te nemen: 37a — Wordt van het verblijf van leden en doopleden (studenten, verpleegsters e.d.) die elders woonachtig zijn, doch wier kerkelijke inschrijving bij u berust, mededeling gedaan aan de betrokken kerkeraden?

Toelichting.

Vanuit de praktijk van het pastorale werk onder studenten en andere kamerbewoners blijkt dat velen van hen staan ingeschreven, niet in een van de gemeenten in hun studie-, c.q. werkplaats, maar daar waar hun ouders wonen. Zulks geschiedt vanuit de overweging dat de zondagen als regel thuis worden doorgebracht.

Aan een dergelijke inschrijving „thuis“ behoeft geen bezwaar te kleven, mits van zodanige leden — meestal nog doopleden — naam en verblijfplaats gedurende de werkweek in de studie- c.q. werkplaats bekend zijn. Het is in vele gevallen uit pastorale motieven noodzakelijk gebleken dergelijke leden als groep te begeleiden, b.v. in catechisaties, gesprekskringen e.d. en zoiets kan alleen in de gemeenten waar meerderen werken of studeren. Meer nog echter dringt de noodzaak van een instructie, als bovenvermeld met het oog op de — helaas — door meerderen benutte mogelijkheid om het contact met de kerk te laten verslappen of te verbreken. Hiertoe is alle gelegenheid: in de thuishgemeente beperkt het contact zich tot de zondagen — indien deze tenminste na verloop van jaren nog thuis worden doorgebracht — en daar waar de betrokkene studeert, c.q. werkt zijn naam en adres niet bij de kerkeraad bekend.

Evenals voor (doop)leden, die — indien zij in militaire dienst verblijven — opgevangen worden door de garnizoenskerkeraden, zo is ook een regeling als in de instructie genoemd noodzakelijk voor al die doopleden, die buitenshuis gaan studeren of werken.

Na bespreking besluit de synode vraag 37 van het reglement op de kerkvisitatie aldus te redigeren: „Worden de namen en adressen van doop- en belijdende leden die regelmatig elders verblijven (militairen, studenten, verpleegsters, enz.) ter kennis gebracht van de betrokken kerkeraden?“

Art. 26.

Prekenserie „Uit de Levensbron“:

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.25) waarin de generale synode gevraagd wordt:

- a. of er voldoende garanties bestaan voor de continuering van de preken-serie „Uit de Levensbron“;
- b. mogelijkheden te scheppen voor de uitgave van een nieuwe serie catechismuspreken.

Na een korte bespreking merkt de praeses op dat de uitgave van de preken-serie „Uit de Levensbron“ een particuliere aangelegenheid is en dat deze zaak derhalve niet tot de competentie van de synode behoort. De afgevaardigden uit het Noorden nemen hierop de instructie terug.

Art. 27.

Sluiting.

Nadat prof. dr. B. J. Oosterhoff is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

TWEEDE ZITTING

woensdag 25 augustus 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 28.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 103 : 9, leest Efeze 6 : 10-18 en gaat voor in gebed.

Art. 29.

Appel-nominaal.

Appel-nominaal wordt gehouden. De leden zijn aanwezig als in de vorige zitting met dien verstande dat de primi afgevaardigden ds. J. Brons en ds. P. Roos nu aanwezig zijn. Zij betuigen instemming met de belijdenis. De praeses spreekt enkele woorden van medeleven tot hen in verband met het overlijden van hun vader, ds. M. S. Roos.

Art. 30.

Mededeling.

De praeses leest een schrijven van prof. W. Kremer waarin hij mededeelt in verband met zijn leeftijd niet als preadviseur aanwezig te kunnen zijn. Dit schrijven zal schriftelijk worden beantwoord.

Art. 31.

Jaarboek.

- 132 De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de uitgave van het jaarboek (bijlage IV). Verschillende opmerkingen worden gemaakt en vragen gesteld. Ds. J. H. Velema beantwoordt deze.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen voor de uitgave van het jaarboek.

Art. 32.

Emigratie.

- 132 De synode gaat over tot behandeling van het rapport van de deputaten voor de emigratie (bijlage V). Op de vraag of steun aan emigrantenkerken niet meer ligt op de weg van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken antwoordt deputaat ds. K. Boersma dat de vorige synode bedoelde steun duidelijk aan de deputaten voor emigratie opdroeg.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. deputaten op te dragen hun kas over te dragen aan de quaestor van de generale synode;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Art. 33.

Synodaal archief en controle van het synodale archief.

- 133 De praeses vraagt de aandacht van de synode voor het rapport van de
137 archivaris (bijlage VI) en voor het rapport van de deputaten voor de controle van het synodale archief (bijlage VII). Het moderamen krijgt opdracht voor zijn deel zorg te dragen dat de stukken van de synode 1965-1966 zo spoedig mogelijk bij de archivaris worden ingeleverd.

De synode besluit:

1. het beleid van de archivaris en van de deputaten onder dankzegging voor het verrichte werk goed te keuren;
2. opnieuw een eerste en tweede archivaris en drie deputaten voor de controle van het synodale archief te benoemen;
3. deputaten op te dragen de pogingen om de ontbrekende Acta 1837, 1857 en 1885 alsnog te verkrijgen, voort te zetten;
4. opnieuw aan de diverse deputaatschappen op te dragen volgens art. 9 van het reglement voor het archief van de generale synode hun archiefstukken van de jaren vóór 1965 in het synodale archief te doen opnemen;
5. aan de deputaatschappen, die gemachtigd zijn zelf hun archief te beheren op te dragen aan de eerstkomende generale synode te rapporteren over het archief van hun deputaatschap.

Art. 34.

„De Wekker.”

- 138 Het rapport van de commissie van redactie van „De Wekker” (bijlage VIII) wordt in bespreking gegeven.

Verschillende wensen worden geuit. Gevraagd wordt om artikelen waarin de jeugd zich meer aangesproken voelt en waarin een eigentijdse belichting wordt gegeven van de oude antwoorden. Het wordt onjuist geacht dat de abonné's van „De Wekker” indirect bijdragen aan de theologische hogeschool. Zie art. 38.

Art. 35.

Sluiting.

Nadat prof. dr. J. van Genderen is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

DERDE ZITTING

woensdag 25 augustus 1971 van 14-17 uur.

Art. 36.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 86 : 6, leest Matth. 13 : 31-35 en gaat voor in gebed.

Art. 37.

Appel-nominaal.

Bij gehouden appel-nominaal blijken de afgevaardigden aanwezig als in de tweede zitting.

Art. 38.

Vervolg — „De Wekker.”

Prof. dr. B. J. Oosterhoff, ds. J. H. Velema en ds. I. de Bruyne beantwoorden de gestelde vragen. Er zal rekening gehouden worden met de geuite wensen. Medegedeeld wordt dat pogingen in het werk worden gesteld een niet-predikant bij de synode voor te dragen als redactie-lid in de vacature prof. W. Kremer.

De praeses memoreert het vele werk dat prof. Kremer als redactie-lid voor „De Wekker” heeft gedaan.

De synode besluit:

1. de handelingen van de commissie van redactie van „De Wekker” goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw een commissie van redactie te benoemen;
3. ten aanzien van de financiën van „De Wekker” nog een nader besluit te nemen; zie art. 52 sub 3.

Art. 39.

Aanvulling van het agendum.

Overeenkomstig het besluit genomen in de eerste zitting (art. 14) wordt op voorstel van het moderamen het volgende aanvullende agendum vastgesteld:

- 13.16 schrijven van prof. W. Kremer; bericht van verhindering;
 13.17 schrijven van P. Sluimer te Hilversum; ontheffing dep. controle archief;
 13.18 schrijven van A. de Geus, Harlingen; ontheffing 1e penn. gen. zendingskas;
 13.19 schrijven ds. Jac. Rebel; ontheffing deputaatschap kerk en recreatie;
 13.20 schrijven van Die Geref. Kerk van Suid-Afrika; geen afvaardiging;
 13.21 brief „commissie gemeenschappelijke taken“ geref. kerken (b.v.);
 13.22 brief van het breed moderamen van de generale synode van de hervormde kerk met rapport gastlidmaatschap;
 13.23 verzoek „Commissie Psalmberijming“ Haarlem om samenspreking met het moderamen;
 13.24 verzoek persverslagen: De Rotterdammer/Trouw;
 13.25 verzoek persverslagen: Kerknieuws;
 13.26 verzoek persverslagen: Reformatorisch dagblad;
 13.27 verzoek ds. B. van Smeden, Amersfoort; ontheffing uit 3 deputaatschappen;
 13.28 verzoek ds. M. Drayer, Hilversum; ontheffing als vertegenwoordiger in de raad voor contact en overleg van het Nederlands Bijbelgenootschap;
 13.29 mededeling P. S. van het Oosten inzake wijziging afvaardiging;
 13.30 vertrouwelijk schrijven van deputaten Evangelieverkondiging onder Israël;
 13.31 chr. geref. kerk te Zwartsluis; bericht van komend appèl;
 13.32 vertrouwelijk stuk C.I.O. inzake voordracht benoeming;
 13.33 nader schrijven van Die Geref. Kerk van Suid-Afrika inzake afvaardiging;
 13.34 kennisgeving appèl kerk te Urk.

Art. 40.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat prof. dr. W. H. Velema is voorgegaan in dankgebed.

VIERDE ZITTING

dinsdag 14 september 1971 van 10-12.30 uur.

Art. 41.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 33 : 11, leest 1 Corinthe 13 : 8-13 en gaat voor in gebed.

Art. 42.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt ouderling G. Visser te zijn vervangen door ouderling K. Hoorn; de primus-diaken C. Hilbers is voor het eerst aanwezig; ouderling G. Evers is vervangen door ouderling A. van Rossem; ouderling G. G. van Wijngaarden is voor het eerst aanwezig. Zij betuigen instemming met de belijdenis. Ook is prof. J. Hovius aanwezig.

Art. 43.

Mededelingen van de praeses.

De praeses verwelkomt de preadviseur prof. J. Hovius, die slechts deze zitting kan bijwonen; hij condoleert prof. dr. B. J. Oosterhoff met het verlies van zijn moeder; hij feliciteert prof. dr. J. P. Versteeg met zijn promotie.

Art. 44.

Theologische Hogeschool.

139 De praeses stelt aan de orde het rapport van het curatorium van de theologische hogeschool (bijlage IX). Hierover rapporteert commissie I (rapport I)
 144 (bijlage X).

Vele vragen over het algemeen beleid worden gesteld. De noodzaak om alle aandacht te geven aan de schooldagen en het in studie nemen van de vooropleiding wordt door verschillende afgevaardigden benadrukt. De rapporteur ds. J. Brons, de president-curator ds. K. J. Velema en de rector prof. dr. J. van Genderen beantwoorden de vragen.

Een voorstel van ds. J. de Jong, om het curatorium op te dragen op de volgende generale synode te rapporteren over alternatieve mogelijkheden t.a.v. de wijze waarop de schooldagen worden gehouden, wordt verworpen. Zie art. 47.

Art. 45.

Schorsing.

In verband met de maaltijd schorst de praeses de zitting.

VERVOLG VIERDE ZITTING

dinsdag 14 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 46.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 138 : 3.

Art. 47.

Vervolg — Theologische Hogeschool.

De synode besluit:

1. de handelingen van curatoren goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw een secretaris-curator te benoemen alsmede een secundus;
3. hartelijk dank te betuigen aan prof. W. Kremer voor de wijze waarop hij tot 15 januari 1969 zijn bijzondere leeropdracht heeft vervuld;
4. hartelijk dank te betuigen aan de heer Léon J. Stam voor de wijze waarop hij zijn werk als spraakleraar aan de theologische hogeschool heeft verricht;
5. het curatorium op te dragen aan de spraaktechnische vorming van de studenten blijvende aandacht te besteden;
6. het onderwijs in de zendingswetenschappen op te dragen aan prof. dr. J. P. Versteeg;
7. het curatorium op te dragen om, gelet op de komende wijzigingen van

de gymnasiale eindexamina en de geopende mogelijkheid van academische studie zonder gymnasiale opleiding, waardoor er te weinig overeenstemming is met onze vooropleiding en gezien de noodzakelijke aansluiting op het huidige onderwijs, dit gehele vraagstuk nader te bezien en de nodige maatregelen te treffen, onder nadere goedkeuring van de eerstvolgende generale synode ook als dit financiële consequenties zou inhouden;

8. het curatorium toestemming te verlenen om zodra de hierop betrekking hebbende wetwijziging tot stand is gekomen — het verzoek te doen uitgaan dat de theologische hogeschool der Christelijke Gereformeerde Kerken wordt aangewezen als bijzondere instelling van theologisch wetenschappelijk onderwijs in de zin van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs art. 119 en 120 (na wijziging);
9. het curatorium op te dragen inzake de rijkssubsidie voor het onderwijs aan onze theologische hogeschool diligent te blijven en hierover de volgende generale synode te rapporteren;
10. in het reglement voor de theologische hogeschool de volgende wijzigingen aan te brengen:
 - a. art. 12 sub b aan te vullen met de bepaling: het met goed gevolg afgelegd hebben van een doctoraal examen aan een universiteit of hogeschool geeft ook het recht om toegelaten te worden tot de propaedeuse der theologie, mits het onder a en b genoemde met goed gevolg is doorstaan;
 - b. de zin in art. 13 sub d: „Voor het afleggen van dit examen is een som van f 25,— verschuldigd” te veranderen in: „Voor het afleggen van dit examen is een examengeld verschuldigd vast te stellen door deputaten-financieel”;
 - c. de bepaling in art. 13 (acta generale synode 1968-1969, art. 85 sub 2 b): „Bij gunstige uitslag . . . in Nederland” te wijzigen in: „Bij gunstige uitslag bevordert het college van hoogleraren, met instemming van het curatorium, tot candidaat in de theologie. Het curatorium stelt, gehoord het advies van het college van hoogleraren, beroepbaar in de christelijke gereformeerde kerken in Nederland”;
 - d. het bepaalde in art. 14: „Het collegegeld bedraagt . . . per 1 april” te veranderen in: „Het collegegeld wordt door de deputaten - financieel bepaald”;
 - e. de zinsnede in art. 16, 1e alinea (acta generale synode 1968-1969, art. 85 sub 2 a) „of een bewijs . . . kunnen overleggen” te lezen: „of een bewijs van een aan een universiteit of hogeschool afgelegd theologisch examen of doctoraal examen kunnen overleggen”;
 - f. de zinsnede in art. 16, 4e alinea (acta generale synode 1968-1969, art. 85 sub 2 a): „In afwijking . . . met het curatorium” te wijzigen in: „Het collegegeld voor deze studenten wordt door de deputaten-financieel bepaald”;
11. In de regeling volgens art. 15 van het reglement voor de theologische hogeschool het eerste gedeelte van art. 5: „Het jaarlijkse . . . per 1 april” te veranderen in: „Het jaarlijkse lesgeld wordt door de deputaten-financieel bepaald”.

Art. 48.

Vervolg — Theologische Hogeschool-emeritaatsverlening prof. J. Hovius.

139 Aan de orde wordt gesteld het gedeelte uit het rapport van het curatorium dat handelt over de emeritaatsverlening aan prof. J. Hovius (bijlage IX).
144 Commissie I rapporteert. (Bijlage X).

Op voorstel van de commissie wordt besloten, gehoord het desbetreffende verzoek, aan prof. J. Hovius op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen onder hartelijke dankzegging voor de vele en getrouwe arbeid voor de Kerken en in zonderheid voor de theologische hogeschool verricht en dit emeritaat op 13 januari 1972 te doen ingaan.

De praeses spreekt prof. Hovius toe. Hij gewaagt van de grote dankbaarheid en waardering voor het werk dat prof. Hovius aan de theologische hogeschool heeft verricht.

Ontroerd dankt prof. Hovius met een enkel woord. Zijn dankbaarheid gaat bovenal uit naar de Here, Die hem riep tot dit werk.

Art. 49.

Comité-generaal.

De synode gaat in comité-generaal.

Art. 50.

Theologische Hogeschool — Benoeming hoogleraar.

Na opheffing van de comité-zitting deelt de praeses mede, dat de synode heeft besloten:

1. overeenkomstig voorstel 5 van de rapporterende commissie (bijlage X) een hoogleraar te benoemen in de a.s. vacature van prof. J. Hovius;
2. het voorstel van het curatorium om dr. W. van 't Spijker bij enkelvoudige candidaatstelling tot hoogleraar te benoemen in de sub 1 genoemde vacature te aanvaarden;
3. dr. W. van 't Spijker met algemene stemmen te benoemen tot hoogleraar met de opdracht onderwijs te geven in: algemene kerkgeschiedenis, waaronder inleiding kerkgeschiedenis en oecumenica; vaderlandse kerkgeschiedenis, kerkrecht, encyclopaedie der theologie; (eventueel) enkele vakken van de vooropleiding.

De praeses feliciteert dr. van 't Spijker met zijn benoeming. Deze dankt voor het in hem gestelde vertrouwen en zegt zich gaarne met zijn kerkeraad te willen verstaan. Hij hoopt voor Gods aangezicht een beslissing te nemen. De praeses gaat hierna voor in gebed. Zie art. 64.

Art. 51.

Promotierecht.

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.04), die luidt:

De generale synode drage het curatorium dan wel een daartoe te benoemen deputaatschap op te onderzoeken of, en zo ja op welke wijze, aan de theologische hogeschool te Apeldoorn het promotierecht kan worden uitgeoefend.

Indien de mogelijkheid blijkt te bestaan, besluite de generale synode deze te gebruiken.

Toelichting.

- I. a. Om dienaar des Woords in de christelijke gereformeerde kerken te kunnen zijn, is in het algemeen een wetenschappelijke opleiding in de theologie vereist. Art. 8 K.O. bepaalt: „Iemand die niet aan een theologische (hoge) school of universiteit is opgeleid, kan niet tot het predikambt worden toegelaten, tenzij men verzekerd is van zijn singuliere gaven...”
Het curatorium stelt studenten aan onze theologische hogeschool slechts dan beroepbaar, als het derde deel van het kandidaats-examen met gunstig gevolg is afgelegd.
- b. Het is genoegzaam bekend dat met het afleggen van het kandidaats-examen de theologische universitaire studie niet behoeft te worden beëindigd.
Ook in onze kerken wordt steeds meer gebruik gemaakt van de mogelijkheid om zich verder te bekwamen. Door christelijke gereformeerde theologen werd of wordt gestudeerd aan de rijksuniversiteiten te Groningen en Utrecht, aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam, aan de Vrije Universiteit, aan de Johannes Calvijn-academie, uitgaande van de theologische hogeschool van de gereformeerde kerken in Nederland te Kampen en aan de theologische hogeschool der gereformeerde kerken (vrijgemaakt) te Kampen.
- II. Voortgezette studie en onderzoek aan universiteiten en hogescholen hebben de specialisatie op alle gebied, ook op dat van de theologie, sterk doen toenemen. Dat brengt voor ons in de huidige situatie mee, dat, willen we in de theologische discussies onze invloed behouden en zo mogelijk vergroten, er ook onder onze theologen mensen moeten zijn, die zich in één of meer onderdelen van de theologie hebben gespecialiseerd. Hierbij valt tweëerlei te bedenken:
 - a. Nader onderzoek van de H. Schrift zal ook andere ambtsdragers waardevol materiaal kunnen verschaffen.
 - b. Dat onderzoek kan ook van nut zijn als onbijbelse leringen moeten worden weerlegd.
 Specialisatie zal zo de kerken in haar taak naar binnen en naar buiten ten goede komen.
- III. Nu er onder onze studenten en afgestudeerden meerderen zijn die zich verder willen bekwamen is het gewenst dat daarvoor in Apeldoorn gelegenheid geboden wordt. Het verdient aanbeveling, dat christelijke gereformeerde predikanten in eigen kring en aan eigen school hun studie kunnen voortzetten.
Het devies door ons veel gehanteerd: „Door de kerk, voor de kerk” zou ook tot de doctorale studie en promotie moeten worden uitgebreid.
- IV. Een ander argument dat de wenselijkheid van de uitoefening van het promotierecht te Apeldoorn onderstreept, is het besluit van de generale synode van Hilversum 1968-1969 om de theologische hogeschool te

Apeldoorn ook open te stellen voor hen, die geen predikant willen worden in de chr. geref. kerken. Er zou van onze school direkt of indirect meer invloed kunnen uitgaan als ook anderen gelegenheid ontvingen na het kandidaatsexamen aan de theol. hogeschool hun studie voort te zetten.

- V. Tenslotte kan worden opgemerkt, dat de verantwoordelijkheid die wij bezitten voor de plaats en de krachten, die God gegeven heeft een onderzoek of, en zo ja, op welke wijze het promotierecht aan de theologische hogeschool te Apeldoorn kan worden uitgeoefend o.i. rechtvaardigt.

140 Commissie I rapporteert (rapport II, bijlage XI).

Na korte bespreking besluit de synode:

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden in deze vorm niet te aanvaarden;
2. het curatorium op te dragen voort te gaan met te onderzoeken of en zo ja op welke wijze aan de theologische hogeschool het promotierecht kan worden uitgeoefend en hierover te rapporteren aan de volgende generale synode.

Art. 52.

Deputaten-financieel theologische hogeschool.

147 In bespreking wordt gegeven het rapport van de deputaten-financieel van de
150 theologische hogeschool (bijlage XII) alsmede het desbetreffende rapport van commissie VII (rapport I, bijlage XIII).

Verschillende vragen worden gesteld. De rapporteur, br. W. Huizer, de voorzitter van deputaten, br. J. D. Wisman en prof. dr. J. van Genderen, antwoorden. Laatstgenoemde wijst er op, dat de gelden ontvangen van het vrouwencomité voor de bibliotheek zijn gegeven en derhalve niet voor een ander doel mogen worden gebruikt. Het bibliotheek-fonds moet blijven omdat er nog hiaten zijn, terwijl nieuw aan te schaffen boeken steeds duurder worden.

De synode besluit:

1. het beleid van deputaten onder dankzegging voor hun werk goed te keuren;
2. opnieuw deputaten met hun secundi te benoemen;
3. uit te spreken, dat een bijdrage van „De Wakker” aan de theologische hogeschool eerst dan en slechts in zoverre zal worden gegeven, als het kapitaal van „De Wakker” aan het eind van een jaar een tevoren vast te stellen en voor de jaren 1971-1973 op f 40.000,— te bepalen grens overschrijdt;
4. de instructie van deputaten (K.O. bijlage VIII) aldus te wijzigen:
 - a. in art. 4 sub d na de komma in te voegen: „waaronder legaten en erfstellingen”;
 - b. lid c van art. 6 te doen luiden: „Het vaststellen van college-, les- en examengelden”;
 - c. de oorspronkelijke nummering van de leden c, d, e en f te veranderen in d, e, f en g.

Art. 53.

Studiefonds theologische hogeschool.

De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten voor het studiefonds van de theologische hogeschool (bijlage XIV) en het desbetreffende rapport van commissie I (rapport III, bijlage XV). De rapporteur, ds. J. Brons en de secretaris van deputaten, drs. T. Brienen beantwoorden de vragen. Ook als de mogelijkheid er zal zijn om aan de theologische hogeschool te studeren met een rijksstudietoelage moet het studiefonds blijven bestaan omdat lang niet alle studenten volgens de rijksregeling voor een studietoelage in aanmerking zullen komen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw een primus en secundus-penningmeester te benoemen;
3. in het reglement voor het studiefonds op te nemen een nieuw art. 10: Deputaten zijn krachtens art. 84 en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 - a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 - b. het verrichten van betalingen.
 Het bestaande art. 10 wordt art. 11.

Art. 54.

Practische vorming.

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.05), die luidt:

De particuliere synode van het Noorden, van mening zijnde, dat zowel in het belang van de a.s. predikanten, als ook van de kerken, praktische vorming noodzakelijk is, verzoekt de generale synode te bepalen, dat kandidaten na het praeparatoir examen een half jaar in een der kerken o.l.v. kerkeraad en predikant hulpdiensten zullen verrichten, voordat zij een beroep in overweging nemen, en de praktische uitvoering daarvan in handen te leggen van een daartoe in te stellen deputaatschap.

153 Commissie I rapporteert (rapport IV, bijlage XVI).

Verschillende afgevaardigden spreken hun teleurstelling uit over de bezwaren van de commissie. De bedoeling van deze instructie is niet om critiek te leveren op de huidige opleiding. Het gaat alleen om een nog meer gerichte praktische vorming na het candidaats-examen. De gedachte van het mentorschap, door de commissie geuit, wordt niet verder uitgewerkt. De rapporteur, ds. J. Brons wijst op de onduidelijkheid van de instructie. De gevraagde vorming is niet ingebouwd in het geheel van de opleiding. De commissie wil wel praktische vorming maar dan als behorende tot de theologische opleiding. Zij is echter niet bevoegd om in dezen voorstellen te doen. Zie art. 58.

Art. 55.

Sluiting.

Nadat ds. K. J. Velema is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

VIJFDE ZITTING

dinsdag 14 september 1971 van 19-21 uur.

Art. 56.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 29 : 1, leest Ps. 29 en gaat voor in gebed.

Art. 57.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling K. Hoorn en dr. W. van 't Spijker met toestemming van de praeses vertrokken zijn. De andere afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting.

Art. 58.

Vervolg — Practische vorming.

153 De bespreking van de instructie over de praktische vorming wordt voortgezet. De rector van de theologische hogeschool betoogt dat er op de hogeschool steeds aandacht gegeven is aan de praktische vorming. Hij acht het onjuist dat er een deputaatschap zou komen voor deze zaak terwijl het curatorium de verantwoordelijkheid draagt voor de opleiding.

Prof. dr. W. H. Velema geeft desgevraagd preadvies. Hij pleit voor het mentorschap dat z.i. classicaal geregeld dient te worden terwijl de mentores weer onderling contact zullen moeten hebben. Hij ontraadt de aanvaarding van de instructie van het Noorden.

De praeses vraagt de afgevaardigden uit het Noorden of zij de instructie handhaven. Deze vragen onderling beraad hetgeen wordt toegestaan. Zie art. 65.

Art. 59.

Correspondentie met de Hoge Overheid.

154 Aan de orde worden gesteld het rapport van deputaten voor de correspon-
155 dentie met de hoge overheid (bijlage XVII) en het desbetreffende rapport van commissie IV (bijlage XVIII).

De bespreking concentreert zich voornamelijk op de vraag of er een getuigenis tot de overheid moet uitgaan waarin geargumenteerde stelling wordt genomen tegen de wijze waarop verschillende zedelijkheidsvraagstukken door haar worden benaderd. Sommigen dringen er sterk op aan dat een dergelijk getuigenis zal uitgaan. Anderen hebben veel reserves. Zij brengen ook het adres van een dergelijk getuigenis in discussie.

De rapporteur ds. D. Biesma jr. zegt dat de commissie zich heeft afgevraagd of de kerk langer mag zwijgen. Prof. dr. B. J. Oosterhoff geeft preadvies. Hij stelt dat een eventueel getuigenis concreet moet zijn en bijzonder deskundig dient te zijn opgesteld.

De synode besluit deze zaak terug te verwijzen naar de commissie ter nader advies. Zie art. 72.

Art. 60.

Contact met de kerkjeugd.

155 Het rapport van deputaten voor contact met de kerkjeugd vraagt de aandacht (bijlage XIX) en het desbetreffende rapport van commissie II (bijlage 159 XX). Een brede bespreking volgt. De vragen worden beantwoord door de rapporteur, ds. H. Biesma en de secretaris van deputaten, ds. T. Harder. Beiden stellen naar aanleiding van enkele kritische opmerkingen m.b.t. de C.G.S. dat deze organisatie door de kerken gesteund dient te worden. Zie art. 66.

Art. 61.

Sluiting.

Nadat prof. dr. J. P. Versteeg is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

ZESDE ZITTING

woensdag 15 september 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 62.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 119 : 3, leest Lukas 12 : 35-40 en gaat voor in gebed.

Art. 63.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling G. Visser weer aanwezig is. Ds. K. Boersma is vervangen door ds. W. J. Quist; ouderling D. Koole door ouderling J. O. Boon en ouderling A. Baars door ouderling J. van Heteren. De overige afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting. De brs. Quist, Boon en van Heteren betuigen door opstaan instemming met de belijdenis.

Art. 64.

Vervolg — theologische hogeschool — benoeming hoogleraar.

Dr. W. van 't Spijker ontvangt gelegenheid zijn beslissing mede te delen met betrekking tot zijn benoeming tot hoogleraar. Zie art. 50. Hij geeft te kennen dat hij zijn benoeming met volle vrijmoedigheid aanvaardt omdat hij gelooft dat God hem tot deze taak roept.

Zowel de praeses van de synode als de president-curator en de rector van de theologische hogeschool geven uiting aan hun dankbaarheid voor de beslissing en wensen hem Gods zegen toe. De synode zingt dr. van 't Spijker staande toe Ps. 17 : 3 a en 4 b.

Art. 65.

Vervolg — praktische vorming.

De praeses geeft de afgevaardigden van het Noorden gelegenheid het resultaat van het hun toegestane beraad (zie art. 58) mee te delen. Ds. J. de Jong zegt dat de afgevaardigden uit het Noorden voorstellen de ingediende

instructie niet te aanvaarden maar aan de intentie van de instructie te voldoen door de classes te verzoeken een mentor te benoemen en deze mentores gezamenlijk overleg te doen plegen over hun taak met de hoogleraar in de ambtelijke vakken.

Van verschillende zijden wordt bezwaar gemaakt tegen dit voorstel. Het mentorschap moge in de vorige zitting genoemd zijn, het stond niet in de instructie en wordt nu als nieuw element ingebracht. De afgevaardigden uit het Noorden trekken hierop de instructie in.

De synode besluit:

Het curatorium op te dragen om te overwegen of een nog meer gerichte praktische vorming van de studenten mogelijk is en hierover te rapporteren aan de eerstvolgende generale synode.

Art. 66.

Vervolg — Contact met de kerkjeugd.

155 De praeses geeft opnieuw het rapport van deputaten voor contact met de 159 kerkjeugd in bespreking (bijlage XIX) alsmede het desbetreffende commissierapport (bijlage XX). Zie art. 60.

De penningmeester van deputaten br. S. de Vlieger geeft antwoord op enkele vragen betreffende de financiën.

De synode besluit:

1. het beleid van deputaten goed te keuren met dank voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. er bij de kerkeraden op aan te dringen een jeugdouderling te benoemen, voorzover dit nog niet is gebeurd;
4. deputaten op te dragen zich nader te bezinnen op de aard en de inhoud van de „kerkelijke begeleiding“ mede in het licht van het door deputaten gesignaleerde „levensgrote gevaar van verkerkelijking“ en hierover op de volgende synode te rapporteren;
5. bijzondere aandacht te vragen van deputaten voor de zorg aan de ongeorganiseerde jeugd en daarover de kerkeraden te informeren en te adviseren;
6. deputaten op te dragen de kerken in te lichten over de mogelijkheden en de consequenties van het subsidiebeleid van de overheid. Zie art. 149.

Art. 67.

Kerkbouwaangelegenheden.

161 De praeses geeft in bespreking het rapport van deputaten voor kerkbouw- aangelegenheden (bijlage XXI) en de instructie van de particuliere synode van het Oosten (10.02), die luidt:

De particuliere synode van het Oosten verzoekt de generale synode in overweging te nemen in de instructie voor deputaten kerkbouwaangelegenheden wijzigingen aan te brengen op grond van de volgende motieven:

1. het aanhouden van een belangrijk fonds leidt bij de doorgaande geldontwaarding tot belangrijke reële vermogensverliezen;
2. het oorspronkelijke stamkapitaal brengt een lage rente op, terwijl de betreffende kerken tegen een hoge rente elders moeten lenen;

3. behalve het verlies door geldontwaarding treedt bij het aanhouden van een belangrijk stamkapitaal, ook een vermogensverlies op doordat bij stijgende rentevoet de koersen van de obligaties, waarin de gelden zijn belegd teruglopen;
4. de genoemde factoren beïnvloeden sterk negatief de offerzin; er ontstaan licht weerstanden tegen fondsvorming en men ervaart het geven aan een fonds als minder „direct”, waardoor het appél grotendeels wegvalt.

De particuliere synode stelt derhalve voor de instructie van deputaten-kerkbouwaangelegenheden zodanig te wijzigen, dat steunverlening meer effectief kan geschieden.

Toelichting.

- ad 1. Het F.S.K. bezit een fonds van oorspronkelijk f 1.500.000,—. Een gemiddelde geldontwaarding van b.v. 5% per jaar betekent dat het fonds per jaar reëel ca. f 75.000,— minder waard wordt.
- ad 2. De bouwende kerken moeten lenen tegen de geldende rentevoet, die momenteel 8 à 9% bedraagt. Daartegenover geeft het stamkapitaal van F.S.K. slechts een renteopbrengst van ca. 4%, n.l. de rente van de destijds gekozen beleggingen.
- ad 3. Het stamkapitaal is voornamelijk in obligaties belegd. Op zichzelf is dit zeker niet onjuist. Echter is door de intussen optredende stijging van de rentevoet de waarde van obligaties zeer sterk gedaald.
- ad 4. Algemeen worden de mensen zich steeds meer bewust van de invloed van geldontwaarding e.d. In verband daarmee valt een sterke aversie te constateren tegen het offeren voor fondsvorming. Acties waarvan de opbrengst direct voor het doel wordt aangewend, zullen betere resultaten hebben.

en de instructie van de particuliere synode van het Westen (10.03) die luidt: De particuliere synode van het Westen stelt aan de generale synode voor een wijziging aan te brengen in de werkwijze van deputaten kerkbouw-aangelegenheden, opdat het gevormde fonds meer rechtstreeks aan de kerken ten goede komt.

Ter overweging van bedoelde wijziging worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. het bestaande stamkapitaal worde gehandhaafd als een „buffer” en als werkkapitaal, doch niet vergroot;
2. de verplichting dat het totaal van de verstrekte garanties niet hoger mag zijn dan 150% van het stamkapitaal kome te vervallen;
3. het F.S.K. make jaarlijks een begroting op van de te verwachten verplichtingen uit hoofde van de afgegeven garanties en stelde mede lettend op de inkomsten van het stamkapitaal — een omslag vast volgens welke de kerken voor dekking zullen zorgdragen. Deze omslag kome in de plaats van de huidige jaarlijkse collecte. Voorts zouden — indien noodzakelijk — extra acties toegelaten moeten zijn.

Toelichting:

De synode acht het boven alle twijfel verheven dat er veel waardering bestaat voor de wijze waarop deputaten kerkbouwaangelegenheden hun taak verrichten. Anderszijds noopt de tot nu toe gevolgde werkwijze tot een

zekere starheid en de ontwaarding van het stamkapitaal roept gevoelens van onbehagen op.

Als gevolg van een en ander moet geconstateerd worden dat het F.S.K. niet in die mate de kerken aanspreekt als wel wenselijk zou zijn. Het lijkt onwaarschijnlijk, dat in ons kerkelijk leven enthousiasme te vinden zou zijn om b.v. het stamkapitaal van het F.S.K. door een aktie te verhogen, terwijl de geldontwaarding toeneemt. Men realiseert zich dat een stamkapitaal van b.v. f 700.000,— bij een geldontwaarding van b.v. 5% per jaar reëel f 35.000,— per jaar aan waarde inteert.

Bovenvoorgestelde wijziging kan er toe leiden dat er meer en intenser meeleven in de kerken kan ontstaan en daardoor ook een grotere offerbereidheid. Basisgedachte is in feite dat niet een stamkapitaal (dat reëel inteert door geldontwaarding) doch ons gehele kerkelijke leven in zijn totaliteit de waarborg biedt voor het nakomen van de aangegane verplichtingen van het F.S.K.

Reeds bij een bescheiden omslag kan er, mede rekening houdend met de opbrengst van het stamkapitaal jaarlijks op grotere schaal hulp d.m.v. garanties geboden worden, terwijl verdere verliezen door geldontwaarding van het stamkapitaal worden ontgaan.

167 En rapport II van commissie VII (bijlage XXII) dat op deze zaken betrekking heeft.

Verschillende vragen worden gesteld en opmerkingen gemaakt. De rapporteur br. W. Huizer en de voorzitter van deputaten, br. A. de Geus antwoorden. Laatstgenoemde zegt liever van garantiëkapitaal dan van stamkapitaal te willen spreken. Tegen de commissievoorstellen met betrekking tot de afwijzing van de instructies worden geen bezwaren ingebracht.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten, met inbegrip van de verruiming der richtlijnen, onder dankzegging voor het verrichte werk, goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten te verzoeken meer informatie over hun werk en werkwijze aan de kerken te geven;
4. deputaten op te dragen de volgende synode over de behoefte aan de gevolgen van een wijziging van het percentage, genoemd in art. 5 van hun instructie, te rapporteren;
5. de instructies van de particuliere synoden van het Oosten en Westen niet te aanvaarden.

Art. 68.

Ingekomen stukken.

De praeses stelt de volgende ingekomen stukken met advies van het moderamen aan de orde. Overeenkomstig dit advies wordt besloten:

1. in handen te stellen van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders en de correspondentie met buitenlandse kerken: van generale synode nederlands hervormde kerk, brochure: „Onze verhouding tot de R.K. Kerk-heroriëntering en appél”. (13.05);
2. in handen te stellen van commissie III:
 - a. schrijven generale synode gereformeerde kerken (vrijgemaakt) Hoogeveen 1969-1970 met commissierapport: „Om de ware catholiciteit der Kerk”. (13.04);

- b. brief „commissie gemeenschappelijke taken“ gereformeerde kerken vrijgemaakt buiten verband — betuiging van genegenheid (13.21);
 - c. schrijven Breed Moderamen N.H. Synode met rapport gastlidmaatschap i.v.m. dubbellidmaatschap (13.22);
 - d. schrijven deputaten evangelieverkondiging onder Israël (13.30);
 - e. schrijven van A. de Geus te Harlingen (13.18);
3. in handen te stellen van commissie IV:
- a. van Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (C.I.O.) inzake „rapport interkerkelijke commissie voor geestelijke verzorging van militairen“ (13.01);
 - b. begeleidende brief (vertrouwelijk) bij het „rapport organisatie geestelijke verzorging militairen“ van C.I.O. met drie bijlagen:
 - a. „rapport organisatie geestelijke verzorging militairen“;
 - b. bezwaar van één der commissieleden;
 - c. aanvullende aantekeningen van C.I.O. (M) (13.02);
 - c. van Stichting tot steun van de Prot. Geestelijke Verzorging van het Nederlandse leger: jaarbericht 1970 (13.03);
4. in handen te stellen van commissie VII:
- a. schrijven van Centraal Bureau voor Statistiek inzake machtiging tot afgifte van financiële gegevens door deputaten financiële zaken t.b.v. Nationale Rekeningen (13.09);
 - b. schrijven deputaten evangelieverkondiging onder Israël (13.30, zie ook 2 d);
5. in handen te stellen van nog nader te vormen commissies:
- a. bezwaarschrift (13.39);
 - b. bezwaarschrift (13.40);
 - c. bezwaarschrift (13.42);
 - d. bezwaarschrift (13.44);
6. met dank te aanvaarden:
- a. van generale synode gereformeerde kerken: Acta G.S. 1967-1968;
 - b. van generale synode gereformeerde kerken: Acta G.S. 1969-1970;
7. voor kennisgeving aan te nemen:
- a. schrijven J. Kooymans, Capelle a. d. IJssel inzake onderzoek methode Moermans bij kankerbestrijding (13.08);
 - b. kennisgeving appèl (13.31);
 - c. kennisgeving appèl (13.34);
 - d. antwoord telegram H.M. Koningin (13.35), zie ook art. 183;
 - e. mededeling tentoonstelling gemeente Den Haag (13.36);
 - f. kennisgeving appèl (13.43);
 - g. mededeling van de Free and Old Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A. over afvaardiging (13.11);
 - h. mededeling van Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika over afvaardiging (13.20);
 - i. nadere mededeling van Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika over afvaardiging (13.33);
 - j. schrijven van de Reformed Churches of Australia inzake afvaardiging (13.45);
 - k. schrijven van de Igreja Evangelica Reformada no Brasil inzake afvaardiging (13.46).

8. aan te houden tot de benoemingen:
- a. schrijven van ds. H. W. Eerland inzake ontheffing deputaatschappen emigratie en geestelijke verzorging gehandicapten (13.14);
 - b. idem van ds. S. v. d. Molen inzake ontheffing deputaatschap voor de correspondentie met de Hoge Overheid (13.15);
 - c. idem van P. Siuimer te Hilversum inzake ontheffing deputaatschap controle van het synodale archief (13.17);
 - d. idem van ds. Jac. J. Rebel inzake ontheffing deputaatschap Kerk en Recreatie (13.19);
 - e. idem van ds. B. van Smeden inzake ontheffing van drie deputaatschappen (13.27);
 - f. idem van ds. M. Drayer inzake ontheffing Raad voor Contact en Overleg van het Nederlands Bijbel Genootschap (13.28);
9. in handen te stellen van het moderamen:
- a. schrijven moderamen gereformeerde kerken (13.27);
 - b. verzoek aanwezig te zijn herdenkingsdienst synode van Embden (13.41);
10. niet ontvankelijk te verklaren: bezwaarschrift kiesrecht der gemeente van K. de Waal, J. Poker en G. Poker te Dordrecht (13.38);
11. slechts dan aan het verzoek van de „Commissie Psalmberijming“ te Haarlem om een samenspreking te hebben met het moderamen, te voldoen wanneer bij de behandeling van de psalmberijming de noodzaak van zulk een bespreking zou blijken (13.23).

Art. 69.

Stuiting.

Nadat ds. G. Bilkes is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

ZEVENDE ZITTING

woensdag 15 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 70.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 80 : 9 en 11, leest Efeze 4 : 1-6 en gaat voor in gebed.

Art. 71.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ds. K. Boersma weer aanwezig is. Ouderling G. Evers is vervangen door ouderling A. v. d. Ham. Hij betuigt door opstaan instemming met de belijdenis.

Art. 72.

Vervolg — Correspondentie met de Hoge Overheid.

De praeses geeft opnieuw het rapport van deputaten voor correspondentie met de hoge overheid in bespreking (bijlage XVII) alsmede het desbetreffende rapport van commissie IV (bijlage XVIII) in verband met het in beide

154
155

Prof. dr. W. H. Velema geeft preadvies. Hij is van oordeel dat er plaats is voor een getuigenis als bepaalde zonden in het volksleven niet meer als zonden gezien worden. Dan is het een recht en een plicht van de kerk om de overheid daarop te wijzen. In de daarop volgende discussie wordt vooral over de vraag gesproken of een eventueel getuigenis naar de overheid of naar de christelijke politieke partijen moet worden gezonden.

De hoogleraren J. van Genderen en J. P. Versteeg adviseren deze zaak terug te wijzen naar de commissie. Aldus wordt besloten. De commissie kan zich laten assisteren door een jurist en de hoogleraar in de ethiek. Zie art. 227.

Art. 73.

Verwelkoming en toespraak ds. J. Overduin.

De praeses verwelkomt ds. J. Overduin, die blijkens een ingekomen schrijven van de Free and Old Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A. (13.11) is afgevaardigd namens deze kerken.

Ds. J. Overduin krijgt gelegenheid de synode toe te spreken. Hij wijst er o.m. op dat de oude generatie langzaam wegvalt en dat de tweede generatie er nu is. Deze heeft het nederlandse kerkelijke leven niet gekend. De opleiding van predikanten vindt plaats aan het Calvin Seminary te Grand-Rapids terwijl ds. J. Tamminga de studenten begeleidt. Zending en evangelisatie hebben de aandacht van de kerken. Kanselruil is er met de Presbyterian Reformed Church. Ook zijn er goede contacten met de Free Church of Scotland.

Prof. dr. J. P. Versteeg beantwoordt ds. J. Overduin. Hij spreekt de waardering uit voor wat de kerken in Canada en Amerika doen.

Art. 74.

Verwelkoming en toespraak van Prof. dr. L. Floor jr.

Prof. dr. L. Floor, afgevaardigd door die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika (ing. stuk 13.33) wordt door de praeses verwelkomd. Prof. Floor zegt dat de christelijke gereformeerde kerken steeds meer aandacht krijgen van die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika. De zending, verschillende bezoeken en publikaties hebben stimulerend gewerkt. Hij hoopt dat de studie in Apeldoorn verder wordt uitgebouwd met een doctoraal-opleiding opdat de zusterkerken in Zuid-Afrika door die uitbouw mede gediend worden. Dr. W. van 't Spijker beantwoordt prof. Floor. Hij spreekt de vreugde er over uit dat het beginsel waaruit wij leven ook in staat blijkt naar buiten uit te breken.

Art. 75.

Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken.

De praeses geeft in bespreking het gedeelte van het rapport van deputaten voor eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken dat handelt over de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) (bijlage XXIII sub II a) en de brief van de generale synode van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) (bijlage XXIV) met het commissierapport „Om de ware catholiciteit der Kerk” (ingek. stuk 13.04)

194 alsmede de brief van ds. G. Plooy (ingek. stuk 13.21, bijlage XXV) namens de „Commissie gemeenschappelijke taken” ingesteld door het „Zwolsche Convent” van gereformeerde kerken (vrijgemaakt, b.v.)

194 en het gedeelte sub II van rapport I van commissie III (bijlage XXVI) dat betrekking heeft op deze agendapunten.

De bespreking concentreert zich voornamelijk op de vragen rondom de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) die buiten het verband zijn komen te staan. Algemeen is men — ondanks genuanceerdheid in de houding tegenover deze kerken — van oordeel dat er meer helderheid in de verhoudingen moet komen.

De rapporteur ds. K. Boersma en de secretaris van deputaten ds. J. H. Velema beantwoorden de vragen. Laatstgenoemde wijst er in verband met het rapport van de synode van Hoogeveen op, dat „1962” door de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) heel anders beoordeeld wordt dan door ons.

De synode besluit:

1. deputaten opdracht te geven zich met de „Commissie gemeenschappelijke taken” van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) buiten het verband, in verbinding te stellen om te spreken over de verhouding tussen beide kerken;
2. de brief van de synode van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) te Hoogeveen te beantwoorden en de commissie opdracht te geven een antwoord te concipiëren dat in de januari-zitting kan worden vastgesteld. Zie artikel 243

Art. 76.

Vervolg — Eenheid van de gereformeerde belijders — Gereformeerde kerken.

De praeses geeft in bespreking het gedeelte van het rapport van deputaten dat betrekking heeft op de gereformeerde kerken (bijlage XXIII, sub II B) en het desbetreffende rapport van commissie III sub II B (bijlage XXVI). Naar aanleiding van het voorstel van de commissie om aan de gereformeerde synode een positief, bewogen, getuigend schrijven te richten deelt de praeses mede, dat het moderamen van de gereformeerde synode om een onderhoud met ons moderamen heeft verzocht. Hij stelt voor eerst dit gesprek af te wachten. De synode besluit aldus.

Art. 77.

Vervolg — Eenheid van de gereformeerde belijders — Gereformeerde gemeenten.

De synode besluit na korte discussie op grond van hetgeen deputaten in hun rapport mededelen (bijlage XXIII sub II C) op de brief van de gereformeerde gemeenten niet te antwoorden.

Art. 78.

Vervolg — Eenheid van de gereformeerde belijders — Contactorgaan van de gereformeerde gezindte.

Behandeld wordt het gedeelte uit de rapporten dat betrekking heeft op het contactorgaan van de gereformeerde gezindte (bijlage XXIII sub II D; XXVI sub II D).

De synode besluit de deelname aan het C.O.G.G. te continueren.

5 Hier Acta 1974.

Hier moet staan: „de herziene tekst van de belijdenisgeschriften.“

34

Art. 79.

**Vervolg — Eenheid van de gereformeerde belijders —
Tekst van de belijdenisgeschriften.**

168 Naar aanleiding van het gerapporteerde door deputaten over het gereed
194 gekomen zijn van de Interkerkelijke Commissie voor de tekst van de belijde-
nisgeschriften met haar werk (bijlage XXIII sub II E 1; XXVI sub II E 1) besluit
de synode een klein deputaatschap te benoemen voor de officiële tekst van
de nederlandse belijdenisgeschriften met de opdracht om in contact met
andere kerken na te gaan of de tekst van de herziene belijdenisgeschriften
geschikt is voor kerkelijk gebruik. De naam van het deputaatschap zal zijn:
„Deputaten voor de officiële tekst van de belijdenisgeschriften“.

Art. 80.

**Vervolg — Eenheid van de gereformeerde belijders —
Raad van Kerken.**

168 Zonder discussie besluit de synode de raad van kerken (bijlage XXIII sub
194 E 2 en XXVI sub II E 2) te antwoorden dat zij gelet op het onbevredigende
van het gesprek met het moderamen van de raad van kerken, alsook van het
schrijven van 17 maart 1970, van oordeel is dat hoezeer harerzijds de ge-
scheidenheid van kerken ook betreurd wordt, er binnen de raad van kerken
helaas niet van een zodanige eenheid van belijden gesproken kan worden,
dat de christelijke gereformeerde kerken zich in deze raad in een eenheid
van getuigenis en dienst zouden kunnen voegen naar binnen en presenteren
naar buiten. Zie art. 83.

Art. 81.

Schorsing.

De zitting wordt geschorst in verband met de maaltijd.

VERVOLG ZEVENDE ZITTING

woensdag 15 september 1971 van 19-21 uur.

Art. 82.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 119 : 3.

Art. 83.

**Vervolg — Correspondentie met buitenlandse kerken —
the International Council of Christian Churches.**

168 De praeses stelt aan de orde het gedeelte van het rapport van deputaten
voor correspondentie met buitenlandse kerken dat betrekking heeft op the
194 International Council of Christian Churches (bijlage XXIII sub V) en de
instructie van de particuliere synode van het Noorden, luidende:

De generale synode besluite het lidmaatschap van de International Council
of Christian Churches te beëindigen.

Toelichting.

- a. De synode van 1950 (Acta, art. 124) besloot tot aansluiting bij de I.C.C.C.
In het deputatenrapport ter synode van 1959 wordt gesproken over het
vierde plenaire congres van de I.C.C.C. te Petropolis (Brazilië). Deputaten
voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en corres-
pondentie met buitenlandse kerken (in het vervolg deputaten genoemd)

35

zeggende: „Een vooruitgang was dat de resoluties in concept aan de af-
gevaardigden werden voorgelegd. Men kon nu nadenken, overwegen en
objecties inbrengen, hetgeen door de Europese afgevaardigden nogal
eens werd gedaan. Zij drongen aan op een grondige argumentatie.“

Op de synode van 1962 is voor het eerst sprake van kritiek op de I.C.C.C.
Terwijl het deputatenrapport geen kritische geluiden laat horen, zegt het
commissie rapport (Acta 1962, pag. 272): „Bij alle waardering voor de
I.C.C.C. heeft uw commissie enkele bedenkingen, die hopelijk kunnen
worden weggenomen. De vraag rijst of het antithetisch element in de
resoluties van de I.C.C.C. niet te sterk domineert. Ook wordt het door uw
commissie ernstig betwijfeld of de wijze waarop de I.C.C.C. op haar con-
gressen tot resoluties komt, voldoende verantwoord is“.

Art. 168 van de Acta van de G.S. 1962 spreekt van ernstige kritiek op het
optreden van de I.C.C.C. Met name is er kritiek op de wijze van de tot-
standkoming van de resoluties en op verschillende uitspraken van de
president van de I.C.C.C.

De synode van 1962 besloot (art. 168) deputaten op te dragen de ge-
stelde vragen en gerezen problemen, inzonderheid inzake de resoluties,
nader te overwegen en zich hiervoor met de uitvoerende commissie van
de I.C.C.C. te verstaan. Op de G.S. 1965-1966 is er, getuige de Acta (art.
64 en 69) vrij veel kritiek op de I.C.C.C.

De synode besluit (art. 69):

1. uit te spreken dat voor blijvende deelname aan de I.C.C.C. een betere
voorbereiding en fundering van haar uitspraken noodzakelijk is;
2. aan deputaten opdracht te geven de zaak van de medeverantwoorde-
lijkheid van de aangesloten kerken in het uitvoerend comité van de
I.C.C.C. aan de orde te stellen.

In de brief, die deputaten hierop gezonden hebben aan het uitvoerend
comité schrijven zij o.a.: „Wij zijn ons bewust, dat de kerken niet ver-
antwoordelijk zijn voor de op congressen aangenomen resoluties. Ge-
geven ons lidmaatschap voelen wij ons echter moreel verantwoordelijk
voor de handelingen en uitspraken van de I.C.C.C.“ (Acta 1968-1969,
pag. 238).

- b. Het is een goede regel dat men, voor men besluit de banden met een
vereniging of genootschap om principiële redenen te verbreken, al het
mogelijke probeert te doen om bepaalde misstanden daarin te bestrijden.
Inderdaad hebben verscheidene personen in onze kerken er steeds op
aangedrongen, dat ons eigen geluid in de I.C.C.C. helder zou door-
klinken. Gaandeweg is echter duidelijk geworden, dat wij niet bij machte
zijn, iets te veranderen aan de I.C.C.C. zoals die thans reilt en zeilt. Op
deze wijze waarop de I.C.C.C. zich o.a. bij monde van de voorzitter dr.
Carl McIntire presenteert kunnen wij geen enkele invloed uitoefenen.
Hoewel tegen de basis van de I.C.C.C. geen bezwaar gemaakt kan wor-
den is de uitwerking, die er aan gegeven wordt in sommige gevallen
onjuist. Met name is dan te noemen:
 - a. het zich afzetten tegen de R.K. Kerk (onze afgevaardigden hebben
altijd tegen de resoluties over de R.K. gestemd);
 - b. het zich afzetten tegen de Wereldraad van Kerken.Ook wij hebben bezwaar tegen de oecumeniteit van de Wereldraad van

Kerken, maar wij aanvaarden niet het alternatief, dat door de I.C.C.C. wordt gesteld; óf de Wereldraad van Kerken, óf de I.C.C.C. Bovendien gaat de negativistische en agressieve manier waarop de I.C.C.C. meent de Wereldraad van Kerken te moeten bestrijden (getuige o.a. het woordgebruik in een oproep tot protest tegen een geheime vergadering van de Europese Commissie van de Wereldraad van Kerken, welke gedateerd oktober 1970 aan verschillende kerkeraden werd toegezonden) o.i. de perken van de bijbels-christelijke apologie verre te buiten (de afgevaardigden van onze kerken hebben eveneens altijd bezwaar tegen de toon van de resoluties over de Wereldraad van Kerken).

De door onze kerken aangewende invloed om de toon van dit getuigenis te veranderen, is tot nu toe zonder uitwerking gebleven en onze verwachting is, dat onze invloed ook verder haar uitwerking zal blijven missen.

Ook het optreden van de I.C.C.C. t.a.v. politieke vraagstukken, het leiderschap van dr. Carl McIntire en het lidmaatschap van de kerk van ds. Ian Paisley hebben vragen opgeroepen.

Grote onduidelijkheid is er ook ontstaan t.a.v. het optreden van de I.C.C.C. bij de kerkscheuring in West-Pakistan.

c. Alles resumerend wordt deze instructie over de beëindiging door onze kerken van het lidmaatschap van de I.C.C.C. als volgt gemotiveerd:

1. De oecumeniteit van de I.C.C.C. is niet ten volle schriftuurlijk aanzien hij de geestelijke eenheid van de gelovigen benadrukt ten koste van de zichtbare eenheid.
2. Hoewel onze kerken (vermoedelijk) verreweg de grootste kerk zijn binnen de I.C.C.C. is onze invloed uitermate beperkt. Want al hebben onze kerken reeds zeker gedurende de laatste tien jaar veel gedaan om de toon en de inhoud van de resoluties en de publikatie van de I.C.C.C. in goede zin te veranderen, er is van enige uitwerking van deze pogingen niets of vrijwel niets gebleken.
3. De tekst van vele resoluties (m.n. die over de R.K. Kerk, de Wereldraad van Kerken en de „new morality”) is vaak dermate van toon, dat in sommige gevallen van „kretenslakerij” en „nonsens” gesproken kan worden (Acta 1968-1969, art. 175). Bovendien is de handelwijze van sommige leiders en leden van de I.C.C.C. soms dermate negativistisch en agressief, dat zij de grenzen van de bijbels-christelijke apologie overschrijdt.
4. Hoewel onze kerken formeel niet verantwoordelijk zijn voor de resoluties die genomen worden op een congres van de I.C.C.C. voelen onze kerken zich wel moreel daarvoor verantwoordelijk (Acta 1968-1969, pag. 236).
5. Hoewel volgens dr. McIntire de I.C.C.C. geen kerk maar een beweging is, doet dit niet af van het feit, dat de kerk nimmer anders dan weloverwogen het Woord van God moet spreken en dat ook bij samenwerking van kerken dezelfde opdracht blijft. Dit weloverwogene missen wij bij de I.C.C.C. en gezien de historie is er niets, dat ons garandeert dat dit in de toekomst zal veranderen.
6. Hoewel de I.C.C.C. ook werk verricht dat onze instemming waard is, zijn zijn uitspraken (die verkondiging zijn in de wereld en daarom van groot belang) beneden de maat van de kerkelijke opdracht.

7. De politieke stellingname van de I.C.C.C., de onduidelijke betrokkenheid bij de kerkscheuring in West-Pakistan en het optreden van enkele leiders en leden van de I.C.C.C. hebben in onze kerken onrust gewekt.
8. Het is veelzeggend, dat de Free Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A. en de Reformed Churches of New Zealand (kerken waarmee wij in correspondentie staan) reeds eerder hebben besloten hun lidmaatschap te beëindigen. Vergeleken met 1948 is de gereformeerde inbreng in de I.C.C.C. te zwak en te klein geworden.
9. Op het optreden van de voorzitter en andere vertegenwoordigers van de I.C.C.C. kunnen onze kerken geen enkele invloed uitoefenen.
10. Uittreding uit de I.C.C.C. betekent natuurlijk niet aansluiting bij de Wereldraad van Kerken. De Christelijke Gereformeerde Kerken kunnen namelijk via hun inbreng in de G.O.S. een schriftuurlijk confessioneel geluid in de oecumene doen horen. De wijze waarop de G.O.S. naar buiten treedt en de inhoud van haar besluiten zijn schriftuurlijker en meer gereformeerd dan die van de I.C.C.C.

de instructie van de particuliere synode van het Oosten, luidende:

De particuliere synode van het Oosten verzoekt de generale synode, lettend op de verwarde situatie, die er is met betrekking tot het lidmaatschap onzer kerken van de G.O.S. en de I.C.C.C., blijkend uit het feit dat op een vergadering van de G.O.S. het lidmaatschap van de I.C.C.C. wordt afgeraden en in de kringen van de I.C.C.C. kritiek wordt geleverd op de G.O.S., duidelijkheid te scheppen inzake de oecumenische relaties van onze kerken.

de instructie van de particuliere synode van het Westen, luidende:

De particuliere synode van het Westen

verzoekt de generale synode — aangezien brieven te dezer zake geen bevredigend effect hebben gehad — maatregelen te nemen, die gericht zijn op:

1. een betere realisering van de inbreng van onze kerken in de besluiten die door de International Council of Christian Churches in internationaal verband worden genomen;
2. een matiging van uitspraken van de I.C.C.C. speciaal in het politieke vlak te bewerkstelligen, waardoor kan worden voorkomen dat de naam van onze kerken mede wordt verbonden aan een politieke positiekeuze, die in het licht van het Evangelie de onze niet kan zijn, omdat zij teveel wordt bepaald door interne Amerikaanse politieke en kerkelijke tegenstellingen.

Toelichting.

Onze kerken zijn sinds 1950 bij de Internationale Raad van Christelijke Kerken aangesloten. De particuliere synode is zich ervan bewust dat voor onze kerken geen plaats kan zijn binnen de Wereldraad van Kerken, die — behalve door onschriftuurlijk oecumenisch streven — eveneens wordt gekenmerkt door een sterk op links gericht politiek streven. De particuliere synode realiseert zich voorts dat onze kerken binnen het verband van de I.C.C.C. althans nog een gelegenheid wordt geboden om samen met andere bijbelgetrouwe kerken stelling te kiezen tegen de geest van afval en dwaling, die sterk om zich heen grijpt en de synode acht het een goede zaak dat ten deze in de publiciteitsorganen van de I.C.C.C. duidelijke taal wordt gesproken. In dit verband kan met waardering worden gedacht aan de

Nederlandse uitgave „GETROUW“.

Het vorengaannde sluit echter niet uit dat er ook bedenkingen zijn. Het stelling-nemen tegen de onbijbelse geest van deze tijd en het signaleren van de openlijke of ondergrondse dreiging van het kommunisme zullen steeds in niet mis te verstane taal moeten geschieden. Van tijd tot tijd echter wordt door representanten van de I.C.C.C. in internationaal verband op zulk een agressieve en schampere wijze stelling genomen, dat eerder aan ekstrem politieke emoties moet worden gedacht dan aan heilige verontwaardiging vanuit het Evangelie. Voorts moet het een bedenkelijke zaak worden geacht dat van de zijde van de I.C.C.C. geen enkele merkbare korrigerende invloed wordt uitgeoefend op de Ierse Kerk van ds. Paisley, aan wiens wijze van optreden men zich — zonder dat men een oordeel behoeft te hebben over de daar heersende tegenstellingen — toch onmogelijk verwant kan voelen. Omdat onze naam als kerken wordt geïdentificeerd met de wijze waarop de I.C.C.C. zich op het brede internationale vlak presenteert, dient te worden gewaarschuwd voor het feit dat het eigenlijke streven van deze organisatie te sterk kan worden gekleurd door ekstrem Amerikaanse opvattingen op politiek gebied.

197 Het bezwaarschrift van de kerk te Rozenburg (bijlage XXVII). Commissie III
198 rapporteert (rapport II, bijlage XXVIII).

Vele afgevaardigden voeren het woord. Opgemerkt wordt dat het rapport van deputaten met betrekking tot de I.C.C.C. sober is. Sommige afgevaardigden uiten hun waardering voor deze organisatie. Zij zijn van oordeel dat de band met verschillende kleine kerken moet worden vastgehouden. Anderen hebben veel kritiek. Met name wijzen zij op de politieke stellingname van de I.C.C.C. en haar president dr. Carl McIntire. Zij menen dat er in deze organisatie na 15 jaar lidmaatschap van onze kerken nog niet veel veranderd is. En dat ondanks de bezwaren die door onze kerken officieel aan de I.C.C.C. ter kennis werden gebracht.

De rapporteur ds. K. Boersma zegt dat de bezwaren tegen de politieke stellingname van de I.C.C.C. door vrijwel de gehele commissie worden gedeeld. De vraag is of de fouten inherent zijn aan de I.C.C.C.

De voorzitter van deputaten, prof. dr. J. van Genderen zegt dat deputaten met opzet niet ingegaan zijn op de kritiek op de I.C.C.C. tenelnde de volle gelegenheid te bieden bezwaren in te dienen. Naast de positieve punten aangewezen in het commissie-rapport noemt hij nog de onderlinge gemeenschap o.a. in jeugdcontact en christelijke hulporganisaties. Prof. dr. J. P. Versteeg stelt dat wat privé-personen doen niet op rekening van de I.C.C.C. mag worden geschreven.

In de tweede ronde komen nogmaals zowel voor- als tegenstanders van de instructie van de particuliere synode van het Noorden aan het woord. Opgemerkt wordt dat uitspraken van I.C.C.C.-personen niet los gezien kunnen worden van de I.C.C.C. Prof. dr. B. J. Oosterhoff geeft preadvies. Hij adviseert het voorstel van de commissie te aanvaarden. Er zijn — zegt hij — in de I.C.C.C. geestelijke waarden aanwezig. Veel bezwaren deelt hij. Meestal was er veel kritiek op de resoluties maar daarin kwam het politieke gezicht niet zo naar voren. De vraag is, als ik de politieke gedragingen van McIntire bezie: Hoe leef ik naar de Schrift. Hoe wordt de Schrift gehanteerd in politieke situaties? Prof. Oosterhoff zegt tenslotte dat het dilemma I.C.C.C.-

Wereldraad een verkeerd dilemma is.

De synode besluit:

1. de instructie van de particuliere synode van het Noorden niet te aanvaarden;
2. aan de intentie van de instructie van de particuliere synode van het Westen te voldoen door aan deputaten op te dragen een commissie samen te stellen, die met de vertegenwoordigers van de I.C.C.C. indringend de bezwaren heeft te bespreken, die leven in onze kerken als genoemd sub B van het commissierapport, nadat in een schrijven de te bespreken punten duidelijk geformuleerd zijn;
3. aan de intentie van de instructie van de particuliere synode van het Oosten te voldoen door aan de in 2 genoemde commissie op te dragen ook te spreken over de verhouding G.O.S.—I.C.C.C.;
4. in afwachting van het resultaat van de in 2 en 3 bedoelde gesprekken het lidmaatschap van de I.C.C.C. op de volgende synode nader te bezien;
5. het bezwaarschrift van de kerk van Rozenburg af te wijzen; Zie art. 144.
6. het resultaat van het onderzoek vervat sub VI van het deputatenrapport door te zenden naar de G.O.S. Zie art. 87.

Art. 84.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. K. Boersma in dankgebed is voorgegaan.

ACHTSTE ZITTING

donderdag 16 september 1971 van 9.15-12.15 uur

Art. 85.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 65 : 1, leest Filippenzen 2 : 1-14 en gaat voor in gebed.

Art. 86.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt ouderling A. v. d. Ham vervangen te zijn door ouderling A. van Rossem, ouderling A. Baars door ouderling J. van Heteren.

Art. 87.

Vervolg — Correspondentie met buitenlandse kerken — G.O.S.

De praeses geeft in behandeling het gedeelte van het rapport van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken dat betrekking heeft op de Gereformeerde Oecumenische Synode (bijlage XXIII sub IV) en rapport I van commissie III sub IV (bijlage XXVI).

Er volgt een korte discussie. Prof. dr. J. van Genderen geeft als voorzitter van deputaten toelichting. Hij adviseert enkele amendementen op voorstel 14 en 15 van het commissie-rapport die door de commissie worden overgenomen.

De synode besluit:

1. de bijdrage aan het „Central Assistance Fund“ van de G.O.S. ditmaal achterwege te laten;

2. het voorstel van deputaten inzake indiening van stukken bij de G.O.S. te aanvaarden;
3. deputaten opdracht te geven hun bijdrage aan de studie inzake het Schriftgezag voor de G.O.S. gestalte te geven door verwerking van hetgeen in het rapport vermeld is;
4. de eerstkomende vergadering van de G.O.S. te verzoeken de uitspraak inzake aanvaarding van de Vervangingsformule terug te nemen;
5. zich te verenigen met de voorgestelde „Constitution“ met dien verstande dat de synode van oordeel is dat ook de adviseurs van de G.O.S. instemming moeten betuigen met grondslag en doel van de synode;
6. deputaten opdracht te geven aan de eerstkomende vergadering van de G.O.S. voor te stellen, dat deze voor het nemen van een beslissing inzake de onverenigbaarheid van het lidmaatschap van de G.O.S. en de Wereldraad van Kerken, de gereformeerde kerken in Nederland verzoekt, verantwoording te geven inzake haar besluit het lidmaatschap aan te vragen van de Wereldraad van Kerken.

Art. 88.

Vervolg — Correspondentie met buitenlandse kerken — Christian Reformed Church en Free and Old Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A.

168
194
Aan de orde worden gesteld het gedeelte van het rapport van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken dat betrekking heeft op de Christian Reformed Church en de Free and Old Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A. (bijlage XXIII sub III A en G) en het op deze punten betrekking hebbende rapport van commissie III, rapport I (bijlage XXVI). Verschillende afgevaardigden brengen formele bezwaren in tegen het voorstel van de commissie om aan vroegere christelijke gereformeerde predikanten toestemming te verlenen in onze kerken voor te gaan in de Dienst des Woords en der Sacramenten. Er is dienaangaande geen instructie uit de kerken. Het wordt wenselijk geacht met de Free Christian Reformed Church contact op te nemen over de wederzijdse verhouding tot de Christian Reformed Church. De rapporteur ds. K. Boersma en prof. dr. J. van Genderen beantwoorden de vragen. Ds. J. Overduin vertelt het een en ander over zijn ervaringen met de Chr. Ref. Church. Hij kan geen uniform oordeel over deze kerken uitspreken. Het ontbreken van een levendig contact van onze kerken met de Free Chr. Ref. Church ligt volgens ds. K. Boersma in de lijn van de ontwikkeling.

De synode besluit:

deputaten op te dragen contact op te nemen met de Free Christian Reformed Church in verband met de wederzijdse verhouding tot de Christian Reformed Church. Zie art. 99.

Art. 89.

Het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O.

De praeses geeft in bespreking het rapport van deputaten voor het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzor-

201
205
ging van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O. (bijlage XXIX) en het desbetreffende rapport van commissie VII (rapport III, bijlage XXX).

Een discussie ontstaat over de omslag, die in 1968 bepaald werd op 22% van het totaalbedrag van de uitkeringsgrondslagen van de in actieve dienst zijnde predikanten beneden de leeftijd van 65 jaar. Deputaten zijn van oordeel dat door de sterke stijging van de A.O.W.- en A.W.W. uitkeringen het omstreeks 1967 berekende percentage van 22 niet meer de juiste verhouding aangeeft tussen het totaal van de uitkeringen en het totaal van de tractementen van de dienstdoende predikanten. De penningmeester van deputaten, br. J. de Jong verdedigt het standpunt van deputaten; br. A. de Geus dat van de commissie.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging voor het verrichte werk goed te keuren;
2. opnieuw een eerste en tweede penningmeester te benoemen;
3. deputaten op te dragen hun beleid met inachtneming van de door de respectievelijke synoden gegeven of te geven richtlijnen, normen en besluiten voort te zetten;
4. het besluit van de synode van 1968-1969, Acta art. 153 sub 6 aan te vullen door na het woord „vervulling“ in te voegen „van functies vóór en“;
5. uit te spreken dat uitkeringen ten behoeve van missionaire emeritipredikanten of hun weduwen en wezen ter vervanging van een ontbrekende A.O.W. of A.W.W. uitkering ten laste van zendingsdeputaten dienen te komen.

Art. 90.

Financiële zaken.

206
212
De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor financiële zaken (bijlage XXXI). Commissie VII rapporteert, rapport V (bijlage XXXII). De financiële gegevens die deputaten in een vertrouwelijk rapport aan de synode hebben voorgelegd, worden in comité besproken. Zie art. 96.

Art. 91.

Comité-generaal.

Art. 92.

Schorsing.

Te 12.15 uur schorst de praeses de vergadering in verband met de maaltijd.

VERVOLG ACHTSTE ZITTING

donderdag 16 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 93.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 17 : 3 en 8.

Art. 94.

Vertrek ds. J. Overduin.

Ds. J. Overduin neemt in verband met zijn vertrek naar Canada afscheid van de synode. Hij spreekt enkele hartelijke woorden. De praeses dankt hem voor zijn aanwezigheid en spreekt de wens uit dat hij en de kerken in Canada en Amerika de zegen Gods rijkelijk mogen ondervinden.

Art. 95.

Comité-generaal.

Art. 96.

Vervolg — Financiële zaken.

De praeses deelt mee dat de synode in comité besloten heeft:

1. deputaten dank te zeggen voor de wijze, waarop zij hun werk hebben verricht en hun beleid goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen met betrekking tot de richtlijnen voor predikants-tractementen:
 - a. de huidige regeling te continueren met dien verstande, dat de componenten vakantietoelage en tegemoetkoming ziektekostenverzekering in de richtlijnen worden opgenomen;
 - b. de kerkeraden er op te attenderen, dat de richtlijnen minimumbedragen adviseren en dat afwijking daarvan naar boven voor de kerken van meer dan 450 zielen alleszins redelijk is;
 - c. ook de volgende synode over de ontwikkeling van de predikants-tractementen te rapporteren;
4. deputaten op te dragen de volgende synode te rapporteren inzake de mogelijkheid om rekening te houden met de draagkracht der kerken bij de toerekening van kosten voor landelijk kerkewerk;
5. f 3.000,— te voteren als aanvulling op het door de generale synode 1968-1969 beschikbaar gestelde bedrag van f 20.000 voor accountantskosten;
6. voor de komende periode van 3 jaar voor accountantskosten f 18.000 beschikbaar te stellen;
7. aan alle beheerders van de kerkelijke kassen décharge te verlenen voor het over 1968 t/m 1970 gevoerde financieel beleid, onder dankzegging voor het verrichte werk;
8. deputaten voor emigratie en deputaten voor geestelijke verzorging van de militairen op te dragen hun kas vóór 1 januari 1972 over te dragen aan de quaestor van de generale synode en hun de bevoegdheid te geven hun uitgaven bij de quaestor te declareren;
9. alle beheerders van kerkelijke kassen te herinneren aan hun verplichting
 - a. tot het geven van betalingsmandaten aan hun penningmeesters;
 - b. tot het verstrekken van door deputaten voor financiële zaken gevraagde inlichtingen.

Art. 97.

Leningen uit kerkelijke reserves.

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Noorden, die luidt:

De particuliere synode van het Noorden, overwegende

- a. dat diverse kerkelijke kassen over reservekapitaal beschikken;
 - b. dat dit kapitaal op diverse wijzen wordt belegd of uitgezet;
- constaterende

- a. dat het wenselijk is kapitaal beschikbaar te hebben om leningen t.b.v. het werk der kerken te verstrekken;
- b. dat gelet op sub a. van de constatering kerkelijk geld zo binnen de kerken wordt belegd;

verzoekt

de generale synode deputaten financiële zaken op te dragen te onderzoeken hoe leningen uit kerkelijke reserves voor het werk der kerken kunnen worden verstrekt.

213 Commissie VII rapporteert. Rapport VI (bijlage XXXIII).

De synode besluit met in achtneming van de opmerking van de commissie dat „overwegende” en „constaterende” moeten verwisseld worden de instructie te aanvaarden.

Art. 98.

Statistiek.

Aan de orde wordt gesteld het verzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek om deputaten voor financiële zaken te machtigen enige gegevens over geld- en kapitaaltransacties te verstrekken (ingekomen stuk 13.09).

213 Commissie VII rapporteert. Rapport VII (bijlage XXXIV).

De synode besluit aan het verzoek te voldoen.

Art. 99.

Vervolg — Correspondentie met buitenlandse kerken.

De praeses stelt aan de orde dat gedeelte van het rapport van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken dat betrekking heeft op de Reformed Churches of Australia, de Reformed Churches of New Zealand, Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika en de Igreja Evangelica Reformada no Brasil. (Bijlage XXIII, sub III B, C, D en E). Commissie III rapporteert. Rapport I, sub II B, C, D en E (bijlage XXVI). Zie art. 88.

168
194

Geïnformeerd wordt naar de contacten van deputaten met Dr. K. S. van Wijck de Vries. De voorzitter van deputaten, prof. dr. J. van Genderen antwoordt dat deputaten een informatief gesprek met dr. van Wijck de Vries hebben gehad. Deputaten hebben geen adviezen gegeven.

De synode besluit:

1. deputaten op te dragen met de Igreja Evangelica Reformada no Brasil in contact te treden over eventuele wijzigingen in de structuur van deze kerk;
2. de handelingen van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken goed te keuren voor wat betreft de punten I t/m IV van hun rapport onder dankzegging voor het verrichte werk;
3. opnieuw deputaten te benoemen.

Art. 100.

Kas onderlinge bijstand.

Behandeld wordt de instructie van de particuliere synode van het Noorden, luidende:

De particuliere synode van het Noorden spreekt de wenselijkheid uit, dat de taak van art. 11, sub 2 K.O. wordt vervuld door een deputaatschap van de generale synode, waarin deputaten der respectieve particuliere synoden zitting hebben.

213 Commissie VI rapporteert. Rapport I (bijlage XXXV).

De synode besluit:

1. a. in de plaats van deputaatschappen door de particuliere synoden benoemd tot het beheren van een kas Onderlinge Bijstand en het daaruit steun verlenen aan hulpbehoevende kerken stelt de generale synode een deputaatschap in. In dit deputaatschap zullen ook deputaten der respectieve particuliere synoden zitting hebben;
- b. art. 11 sub 2 K.O. als volgt te wijzigen: De generale synode benoemt deputaten voor het beheer van en steunverlening uit een kas Onderlinge Bijstand, in welk deputaatschap ook deputaten der particuliere synoden zitting zullen hebben; (instructie voor de deputaten voor de onderlinge bijstand: bijlage V K.O.)
2. gelezen de ontwerp-instructie ingediend door de particuliere synode van het Noorden en de opmerkingen gemaakt over deze ontwerp-instructie door de commissie en gehoord de voorgestelde veranderingen ter synode, de volgende regeling voor deputaten Kas Onderlinge Bijstand vast te stellen:

Instructie voor deputaten kas onderlinge bijstand.**Artikel 1. Naam en samenstelling.**

Het door de generale synode ingestelde deputaatschap voor onderlinge bijstand bestaat uit 11 leden.

De generale synode benoemt een deputaat-voorzitter, een deputaat-penningmeester en een deputaat-2e voorzitter, met hun secundi.

Elke particuliere synode benoemt voor de tijd van twee jaar twee deputaten met hun secundi.

Deputaten benoemen uit hun midden een secretaris en een plaatsvervanger voor de secretaris.

Artikel 2. Taak.

Deputaten hebben tot taak, overeenkomstig de door de generale synode gegeven regeling een Kas Onderlinge Bijstand te beheren en daaruit steun te verlenen aan kerkeraden, die niet in staat zijn te voldoen aan hun verplichtingen ingevolge artikel 11 K.O. of overigens — anders dan door kerk(ver)bouw — in financiële moeilijkheden verkeren.

Artikel 3. Kas.

De Kas Onderlinge Bijstand wordt gevormd door een storting van f 1,— per lid (doopleden en belijdende leden) uit de bestaande kassen voor hulpbehoevende kerken der particuliere synoden, per 1 januari 1972 en aangevuld door de door de generale synode vastgestelde bijdragen der kerken en eventueel andere ontvangsten.

Artikel 4. Steunverlening.

Deputaten verlenen steun aan kerkeraden ten einde hen in staat te stellen:

- I. a. een eigen predikant te beroepen;
- b. hun verplichtingen naar artikel 11 K.O. te blijven nakomen;
- c. bij bijzondere moeilijkheden, voorzover niet uit kerk(ver)bouw voortvloeiende, aan hun andere verplichtingen te blijven voldoen.
- II. Met betrekking tot de steun onder I a. en b. bedoeld, zullen deputaten:
 - a. zich conformeren aan de richtlijnen voor predikantstractementen van deputaten financiële zaken;
 - b. rekening houden met het bepaalde in artikel 11 sub 1 K.O.;
 - c. ten hoogste 25% van het totaal der predikantskosten (honorarium, premies, huisvesting etc.) mogen toezeggen of uitkeren, waarbij rekening dient te worden gehouden met neveninkomsten uit arbeid van de predikant, voorzover deze inkomsten meer bedragen dan 20% van het minimum-tractement, volgens richtlijnen van deputaten voor financiële zaken, en waarbij rekening kan worden gehouden met de offervaardigheid van de gemeente.

Artikel 5. Steunaanvragen.

Deputaten stellen de kerkeraden ieder jaar in de gelegenheid, door middel van een mededeling in „De Wekker”, een met redenen omklede steunaanvraag bij hun secretaris in te dienen. De aanvragen dienen voor de door deputaten gestelde datum te worden ingediend, vergezeld van:

- a. een staat van inkomsten en uitgaven, resp. baten en lasten van de kerk over het laatstverlopen kalenderjaar;
- b. een staat van bezittingen en schulden en eventuele fondsen van de kerk per 1 januari en 31 december van dat jaar;
- c. een begroting van inkomsten en uitgaven voor het lopende jaar;
- d. een opgave van de onder artikel 4 - lid II sub c. bedoelde neveninkomsten;
- e. een, met inachtneming van de gezinsomstandigheden van de Dienaar des Woords, opgestelde raming van de nodig geachte steun.

Deputaten zijn bevoegd aan de kerkeraden nadere schriftelijke of mondelinge toelichting te vragen.

Zij zullen alle verkregen gegevens vertrouwelijk behandelen.

Artikel 6. Steuntoezeggingen.

Deputaten beslissen binnen drie maanden na binnenkomst der aanvraag op het steunverzoek. De toezeggingen van steun worden telkens gedaan voor ten hoogste één jaar, ingaande op de eerste van de maand waarin de omstandigheid die steun nodig maakt, zich voordoet en eindigende op 31 december. De uitkeringen mogen slechts worden aangewend voor het doel waarvoor ze gegeven zijn.

Artikel 7. Verantwoording.

Deputaten zijn verantwoordig van hun beleid en van hun financieel beheer verschuldigd aan de generale synode. Zij geven daartoe een verslag van hun werkzaamheden met overzichten van de baten en lasten en van de bezittingen en schulden van de kas aan de generale synode onder gelijktijdige indiening van een begroting voor de eerstkomende drie jaar.

Elk jaar geven zij een overzicht van hun werkzaamheden aan de particuliere synoden.

Artikel 8. Bevoegdheid.

Deputaten zijn naar artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 101.

Kiesrecht van de gemeente, bezwaarschriften.

De praeses stelt aan de orde de behandeling van de bezwaarschriften die tegen de uitspraak van de generale synode van Hilversum inzake het kiesrecht der gemeente (Acta 1968-1969 art. 220) zijn ingekomen. De bezwaarschriften zijn afkomstig van de kerkeraden van Barendrecht, Alphen aan de Rijn, Meerkerk, Noordeloos, Zaamslag, Doornspijk, Elburg, 's Gravenhage-Scheveningen, Rijnsaterwoude, Bennekom, Urk, Katwijk aan Zee, Rotterdam-West, Utrecht-Noord, Tholen, Werkendam, Aarlanderveen, Klundert, Maassluis en Nieuwpoort (zie voor de samenvatting van de bezwaarschriften bijlage XXXVI).

214 Commissie IV rapporteert. Ds. P. Roos en ouderling M. Koole hebben een
218 minderheidsrapport ingediend (bijlage XXXVII).

In de brede bespreking is de kernvraag: is deelnemen aan de verkiezing van ambtsdragers een regeerdaad ja dan nee. Sommigen beantwoorden deze vraag bevestigend anderen ontkennend. Ds. J. Kievit stelt voor het besluit van 1968 te handhaven maar een deputaatschap in te stellen met de opdracht te rapporteren over de positie van de vrouw in de gemeente. Enkele afgevaardigden zijn van oordeel dat onvoldoende op de door de bezwaarden aangehaalde teksten is ingegaan. Ds. J. Brons heeft zowel bezwaar tegen het meerderheids- als tegen het minderheidsrapport. Dit laatste toont zijns inziens vanuit de Schrift niet aan dat meestemmen een regeerdaad is. Ds. P. Roos, rapporteur van het minderheidsrapport stelt dat de duidelijkheid van de H. Schrift in geding is. Hij vreest partijschappen. Dankbaar is hij voor de wijze waarop de discussies gevoerd zijn en worden.

De rapporteur van de commissie ds. D. Biesma jr. zegt dat de commissie niet is ingegaan op wat op de vorige synode is besproken. Zij wilde alleen de bezwaarschriften beoordelen. Zijns inziens is medewerken aan de verkiezing geen regeerdaad. De teksten, die de bezwaarden aanhalen hebben daar niet mee te maken. Zie art. 110.

Art. 102.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. D. Biesma jr. is voorgegaan in dankgebed.

NEGENDE ZITTING

donderdag 16 september 1971 van 19-21 uur.

Art. 103.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 25 : 2, leest Ps. 119 : 105-112 en gaat voor in gebed.

Art. 104.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat de afgevaardigden aanwezig zijn als in de vorige zitting.

Art. 105.

Kerk en recreatie.

221 Aan de orde worden gesteld door de praeses het rapport van de deputaten voor kerk en recreatie (bijlage XXXVIII) en de instructie van de particuliere synode van het Zuiden, luidende:

De generale synode machtige deputaten voor kerk en recreatie om financiële steun te verlenen aan die kerken in de recreatiegebieden, die bij het opvangen van recreanten voor bijzonder zware lasten gesteld worden.

Toelichting: De kerk van Haamstede ervaart dat de toename van de zomeren weekend-recreatie vraagt om kerkruimte en de mogelijkheid van het verlenen van pastorale zorg aan hen, die regelmatig (als bewoners van een tweede huis) of gedurende enkele weken, de kerkdiensten bijwonen.

223 Commissie II rapporteert (bijlage XXXIX).

Ouderling F. de Ronde verdedigt de instructie van de particuliere synode van het Zuiden met kracht tegenover het negatieve voorstel van de commissie ten aanzien van de instructie. Vele afgevaardigden verklaren zich tegen opheffing van het deputaatschap zoals door de commissie wordt voorgesteld. Deputaat ds. B. van Smeden meent dat er zoveel raakvlakken met andere deputaatschappen zijn dat een zelfstandig bestaan van dit deputaatschap niet zinvol is. De synode besluit het deputaatschap niet op te heffen en de commissie op te dragen met nadere voorstellen te komen. Zie art. 145.

Art. 106.

Evangelisatie.

224 De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten voor de evangeli-
232 satie (bijlage XL). Commissie II rapporteert, rapport I (bijlage XLI). Vele opmerkingen worden gemaakt naar aanleiding van de mineurtoon van het rapport. Gewezen wordt op de geestelijke nood die hier achter zit. Deputaten zullen volgende week de vragen beantwoorden. Zie art. 132.

Art. 107.

Sluiting.

Nadat ds. J. H. Velema is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de zitting.

TIENDE ZITTING

vrijdag 17 september 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 108.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 43 : 3, leest Efeze 1 : 15-23 en gaat voor in gebed.

Art. 109.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt ds. P. o. d. Velde vervangen te zijn door ds. G. Leendertse. Ouderling A. Baars is weer aanwezig. Ds. Leendertse beuigt instemming met de belijdenis.

Art. 110.

Vervolg — Kiesrecht van de gemeente, bezwaarschriften.

214 De praeses geeft opnieuw in bespreking de behandeling van de bezwaarschriften inzake het kiesrecht der gemeente (zie art. 101). Prof. dr. J. P. Versteeg geeft preadvies. Na een exegetisch betoog komt hij tot de volgende conclusies:

- De Schrift spreekt van de eigen plaats van de vrouw tegenover de man: onderdanigheid van de vrouw;
- deze eigen plaats van de vrouw heeft consequenties voor haar optreden in de gemeente;
- de teksten die spreken over de verhouding man-vrouw hebben geen betrekking op de verkiezing van ambtsdragers.

Prof. Versteeg wijst er op dat de verkiezing van ambtsdragers in de Schrift niet op één wijze wordt beschreven. Beslissend is Efeze 4 : 11: De verhoogde Christus heeft de ambten gegeven. De gemeente moet in haar keuze de gaven onderkennen. Zo komen we uit boven het dilemma regeren-adviseren. Prof. dr. B. J. Oosterhoff geeft eveneens preadvies. Hij is van oordeel dat het rapport terug moet naar de commissie omdat verschillende zaken niet goed uit de verf komen. Dr. W. van 't Spijker wijst als voorzitter van de commissie er op dat de approbatie geen middel van de tucht is maar een rudiment van het kiesrecht van de gemeente. In het rapport wordt de verkiezing een middelmatig ding genoemd omdat deze niet behoort tot de dingen, die in de Schrift zijn aangewezen.

Ds. J. H. Velema dient een voorstel in evenals ouderling D. Koole. Ds. J. Kievit persisteert bij zijn eerder gedane voorstel. Drs. T. Brienens zegt ook een voorstel te hebben maar hij trekt dit in gehoord het voorstel van ds. J. H. Velema. Wel stelt hij enkele amendementen op dit voorstel voor. Ouderling D. Koole sluit zich hierbij aan. Ook hij dient enkele amendementen in. Besloten wordt de voorstellen van ds. J. H. Velema en ds. J. Kievit te laten vermenigvuldigen en in de middagvergadering verder te behandelen. Ouderling M. Koole verklaart zijn handtekening onder het minderheidsrapport niet te handhaven. Zie art. 114.

Art. 111.

Diakenen ter meerdere vergadering.

In behandeling wordt genomen de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.10) die luidt:

De generale synode neme de voorlopige gedragslijn inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen opnieuw in studie (zie art. 41 sub 1 K.O.). Commissie VI rapporteert (bijlage XLII).

233 Na discussie wordt besloten een commissie te benoemen die tot taak krijgt de voorlopige gedragslijn in studie te nemen en in de januari-zittingen van de synode te rapporteren. Zie art. 189.

Art. 112.

Schorsing.

In verband met de middagmaaltijd schorst de praeses de zitting.

VERVOLG TIENDE ZITTING

vrijdag 17 september 1971 van 14-16 uur.

Art. 113.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 90 : 9.

Art. 114.

Vervolg — Kiesrecht van de gemeente - bezwaarschriften.

214 De bespreking van de bezwaarschriften inzake het kiesrecht van de gemeente wordt voortgezet (zie ook art. 101 en 110).

Het geamendeerde voorstel van ds. J. H. Velema luidt:

De generale synode,

kennis genomen hebbend

van het appel van 20 kerkeraden tegen de beslissing van de synode van Hilversum m.b.t. het kiesrecht der gemeente (Acta, art. 220);

constaterende

- dat in al deze bezwaarschriften uitgegaan wordt van de gedachte dat het deelnemen van de zusters aan verkiezing van ambtsdragers een regeerdaad is;
- dat in dat licht vele teksten genoemd worden, die wijzen op het feit dat de vrouw een andere plaats heeft in de N.T.-ische gemeente dan de man;
- dat in vele bezwaarschriften de vrees wordt uitgesproken dat door genoemd besluit de rechte weg is verlaten; de onrust zal toenemen en de eenheid wordt geschaad;

overwegende

- dat in deze bezwaarschriften niet met de Schrift is aangetoond dat het deelnemen van de zusters aan de verkiezing van ambtsdragers een regeerdaad is;
- dat daarom de aangevoerde teksten geen bewijs zijn voor de onjuistheid van het besluit van 1969;
- dat in de bezwaarschriften niet is aangetoond, dat het besluit van Hilversum 1968-1969 in strijd is met Schrift en Belijdenis;

overtuigd

- van de ernstige bezorgdheid van de bezwaarde kerkeraden;
- van de ernstige bedoeling van de synode van Hilversum, die recht wilde doen aan de positie van de vrouw in de N.T.-ische gemeente;
- dat deze zaak niet gezien mag worden als een toegeven aan een verkeerde emancipatie-begeerte of als een eerste stap op de weg naar het toelaten van de vrouw tot het bijzondere ambt;

spreekt uit

1. geen vrijmoedigheid te hebben de zusters der gemeente van de verkiezing der ambtsdragers weer uit te sluiten;
2. dat het verschil van inzicht gezien moet worden als een zaak van verschillende toepassing van de Heilige Schrift, die deze medewerking der zusters aan de verkiezing niet uitdrukkelijk gebiedt noch verbiedt;
3. dat de kerken bij verschil van inzicht elkaar moeten dragen in de geest der liefde en in een sfeer van vertrouwen, luisterend naar en zich buigend onder Gods Woord;

besluit

1. de beslissing van de synode t.a.v. het kiesrecht der gemeente te handhaven en de bezwaarschriften van de 20 kerkeraden af te wijzen;
2. daarvan mededeling te doen aan deze kerkeraden in een uitvoerig schrijven, waarin nader ingegaan wordt op de bezwaren;
3. de kerken — door publicatie van dit besluit — op te wekken om bij verschil van inzicht in enigheid des Geestes samen te leven naar de eis en norm van Gods Woord;

en besluit tevens

ter effectuering van deze beslissing de commissie op te dragen een schrijven op te stellen waarin:

- a. nader ingegaan wordt op de Schriftgegevens zoals ter synode gedaan is;
- b. uitgesproken wordt, dat de synode zich bewust is geweest dat t.a.v. deze zaken, willen zij in de kerken als geheel met vrucht kunnen functioneren en het geestelijk leven ten goede komen, er vanuit de Schrift een grote mate van overeenstemming tussen de Kerken moet bestaan.

Het voorstel van ds. J. Kievit:

De generale synode,
constaterend

dat bezwaarschriften zijn ingediend tegen het besluit van de generale synode 1968-1969 inzake de medewerking van de zusters der gemeente aan verkiezingen binnen de gemeente

overwegende

- a. dat het rapport van de meerderheid der commissie niet voldoende Schriftuurlijke argumenten naar voren brengt ter weerlegging van de in de bezwaarschriften genoemde bezwaren;
- b. dat het rapport van de minderheid der commissie niet voldoende aanwijst dat medewerking van de zusters der gemeente aan de verkiezing binnen de gemeente met de H. Schrift in strijd is;
- c. de toelichting van de praeadviseurs;

besluit

- a. haar besluit van 1968-1969 vooralsnog te handhaven;
- b. deputaten te benoemen die op de eerstvolgende generale synode een rapport indienen, waarin een uitvoerige exegetische studie wordt gemaakt inzake de positie van de vrouw in de gemeente;
- c. naar aanleiding van genoemd rapport haar beslissing van 1968-1969 opnieuw te bezien.

Een brede en langdurige discussie volgt. Sommige afgevaardigden maken er bezwaar tegen dat datgene wat onder „overtuigd” en „spreekt uit” in het voorstel van ds. J. H. Velema gezegd wordt niet voldoende gefundeerd is in het rapport.

Drs. T. Brienen dient een amendement in om de commissie op te dragen dieper in te gaan op de Schriftgegevens zoals deze vanmorgen naar voren zijn gekomen. Op grond van dit nieuwe rapport dient dan een beslissing te worden genomen.

Ouderling D. Koole dient ook een amendement in omdat hij zich toch niet geheel kan vinden in het voorstel van ds. J. H. Velema. Hetgeen gezegd wordt onder 2 van „spreekt uit” wil hij aldus lezen: „dat het verschil van inzicht vooral teruggaat op het feit, dat niet iedereen duidelijk en voor sommigen zelfs onduidelijk is in hoeverre de H. Schrift inzake haar uitspraken rond de positie van de vrouw in de gemeente ruimte biedt voor de medewerking van de zusters aan de verkiezing.”

Nadat de commissie zich beraden heeft deelt de voorzitter van de commissie, dr. W. van 't Spijker mee, dat het merendeel van de commissie zich achter het voorstel van ds. J. H. Velema stelt. Ds. J. Kievit trekt zijn voorstel in. Ds. J. H. Velema is bereid zijn voorstel in fasen aan de orde te laten stellen en voorlopig te volstaan met hetgeen gezegd is onder „constaterende t.m. overwegende”. Voorts stelt hij voor, het amendement van drs. T. Brienen overnemende en eenzelfde gedachte van ds. J. Brons: de commissie op te dragen het rapport in zoverre te herzien dat nader ingegaan wordt op de Schriftgegevens zoals deze in de bespreking naar voren kwamen.

Ds. P. Roos verklaart blij te zijn met deze ontwikkeling maar kan zich niet stellen achter hetgeen in „overwegende” wordt gezegd. Anderen hebben bezwaar tegen het behandelen in fasen van het voorstel van ds. J. H. Velema.

Er wordt nu gestemd over de voorstellen van het minderheidsrapport van ds. P. Roos. Het tweede voorstel n.l. het besluit van de synode van 1968 te herroepen, opdat de eenheid der kerk dieper gestalte krijgje wordt verworpen. Het eerste voorstel om dieper in te gaan op het appèl der bezwaarden komt te vervallen omdat deze gedachte ook verwerkt is in het voorstel van ds. J. H. Velema waarover nu gestemd wordt.

Het voorstel van ds. J. H. Velema van „constaterende t.m. overwegende” aangevuld met de zinsnede „en geeft de commissie opdracht het rapport in zoverre te herzien dat nader ingegaan wordt op de Schriftgegevens zoals die in de besprekingen naar voren kwamen” wordt aangenomen. Zie art. 173.

Art. 115.

Benoeming commissies.

Op voorstel van het moderamen worden nog twee commissies benoemd. Commissie VIII die tot taak heeft de bespreking van de bezwaarschriften van de kerken te Urk en Zwartsluis tegen een beslissing van de particuliere synode van het Noorden, voor te bereiden: Dr. W. van 't Spijker, samenroeper; ds. H. Biesma, rapporteur; ds. M. C. Tanis; ouderling Th. van Dolderen; ouderling D. Koole; ouderling F. de Ronde en prof. dr. J. van Genderen, adviseur.

Commissie IX voor de bezwaarschriften uit de kerken van Aalten en den

Helder tegen uitspraken van de particuliere synoden van het Oosten en Westen: drs. T. Brienen, samenroeper; ds. J. Kruis, rapporteur; ds. P. o. d. Velde; ds. M. Vlietstra; ouderling K. Geleijnse; ouderling M. Koole en prof. dr. W. H. Velema, adviseur.

In de commissie die tot taak heeft de voorlopige gedragslijn inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen te bestuderen worden benoemd: ds. K. Boersma, samenroeper; ouderling D. Odijk; diaken C. Hilbers en prof. J. Hovius, adviseur.

Art. 116.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. J. Brons is voorgegaan in dankgebed.

ELFDE ZITTING

dinsdag 21 september 1971 van 10-12.15 uur.

Art. 117.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 122 : 3, leest Psalm 122 en gaat voor in gebed.

Art. 118.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat de broeders W. Duindam, D. Koole en A. Baars vervangen zijn door hun resp. secundi: J. A. G. Douglas, J. H. van Neerbos en J. van Heteren. De broeders Douglas en van Neerbos betuigen instemming met de belijdenis.

Art. 119.

Hulpverlening binnen- en buitenland.

234 De praeses stelt aan de orde het rapport van deputaten voor hulpverlening
239 in binnen- en buitenland (bijlage XLIII) en het desbetreffende rapport III van commissie VI (bijlage XLIV).

Waardering wordt geuit voor het werk van deputaten. Critiek wordt gemaakt op het feit dat deputaten zich tot de Internationale Christelijke Handreiking hadden gewend met het verzoek zich niet meer rechtstreeks om financiële steun tot de kerkeraden te wenden doch haar projecten aan deputaten voor te leggen. De voorzitter van deputaten, ds. Jac. J. Rebel beroept zich voor het gedane verzoek op art. 206 Acta G.S. 1968-1969. Ds. J. H. Velema acht dit beroep onjuist. Hij stelt voor om te komen tot de mogelijkheid van een jaarlijkse steunaanvraag van I.C.H. zonder door een deputaatschap daarin gehinderd te worden. Het voorstel wordt door meerderen gesteund. Het voorstel wordt verwezen naar de commissie die het met de aanwezige deputaten nader zal bezien. Zie art. 150.

Art. 120.

Ambtelijke bearbeiding schippers.

240 In behandeling worden genomen het rapport van deputaten voor de ambtelijke
243 bearbeiding van de schippers (bijlage XLV) en het desbetreffende rapport V van commissie IV (bijlage XLVI).

Ds. G. J. Buijs beklemtoont sterk de noodzakelijkheid van het beroepen van een schipperspredikant. Vanuit de synode wordt opgemerkt dat deputaten gelet op hun instructie vrij blijven een schipperspredikant aan te trekken. Wel zullen zij de bezwaren goed hebben te overwegen.

De synode besluit:

1. De handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. uit te spreken dat deputaten naar art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd zijn tot:
 - a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen.
 - b. het verrichten van betalingen.

Art. 121.

Steun kerken in de polders.

244 Aan de orde worden gesteld het rapport van deputaten voor de steunver-
246 lening aan de kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer (bijlage XLVII) en rapport II van commissie II (bijlage XLVIII).

Vele vragen worden gesteld op financieel gebied. De aanwezige deputaten kunnen deze niet volledig beantwoorden. Daarom zal de penningmeester gevraagd worden aanwezig te zijn in een andere zitting om de synode volledig te informeren. Zie art. 141.

Art. 122.

Schorsing.

In verband met de maaltijd schorst de praeses de zitting.

VERVOLG ELFDE ZITTING

dinsdag 21 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 123.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 97 : 1.

Art. 124.

Appel.

Ouderling D. Koole blijkt zijn plaats weer te hebben ingenomen.

Art. 125.

Bijzondere arbeid predikanten.

247 De praeses stelt aan de orde het eerste deel van het rapport van deputaten
249 voor bijzondere arbeid van predikanten en emeritering van hoogleraren (bijlage XLIX a) en het desbetreffende rapport VI van commissie I (bijlage XLIX b). In de discussie worden vooral vragen gesteld over de taak die deputaatschappen hebben, die bij het beroepen van een predikant voor bijzondere arbeid betrokken zijn en over de uitdrukking dat de bijzondere arbeid in overwegende mate het karakter moet hebben van de verkondiging van het

Woord Gods. De adviseur van de commissie, prof. dr. J. van Genderen zegt met betrekking tot de eerste vraag dat een predikant voor bijzondere arbeid niet alleen afgestaan wordt door de plaatselijke kerk maar ook door het kerkverband. Een predikant kan een bepaalde arbeid als een roeping van Godswege zien. Bij eventuele twijfel is het belangrijk, dat een deputaatschap deze roeping mede beoordeelt.

Ten aanzien van de tweede vraag zegt de rapporteur ds. P. o. d. Velde dat het gaat om het karakteristieke van het ambt. Er zullen grenssituaties zijn. De commissie heeft geen bepaalde concrete gevallen op het oog. Het gaat er om een richtlijn te hebben voor de toekomst en dat bestaande gevallen zo nodig wat worden bijgestuurd.

De synode gaat over tot stemming over de voorstellen. Bepaalde onderdelen van de voorstellen roepen nog vragen op. De commissie zal zich nog nader bezinnen. Voor de volledige tekst van de besluiten zie art. 151.

Art. 126.

Regeling grote stadskerken.

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het Noorden, luidende:

De generale synode geve opdracht ten behoeve van de grote stads-kerken, die vanwege de omvangrijkheid van gemeente en kerkeraad, binnen het raam van de vigerende kerkorde niet behoorlijk bestuurd kunnen worden, doch die niet of nog niet tot kerkplitsing kunnen of willen overgaan, een regeling te ontwerpen, waardoor decentralisatie van de werkzaamheden en bevoegdheden van de kerkeraad en verdeling van deze werkzaamheden en bevoegdheden over meerdere colleges, elk met een eigen verantwoordelijkheid, kerkordelijk mogelijk worden gemaakt.

Toelichting.

Door de classis Groningen is de volgende toelichting bij de instructie gevoegd:

1. Ter bevordering van een goede verzorging zal bij kerken van enige omvang in de regel een onderverdeling van de gemeente plaatsvinden in bepaalde eenheden.
Als kleinste eenheid kan b.v. een „sectie” worden gezien, waarvan de omvang afhankelijk is van het aantal leden, dat door de daarvoor aangewezen ambtsdragers (de „sectie-ouderlingen”, voor het diakonale werk een „sectie-diaken”) nog behoorlijk verzorgd kan worden.
2. Een aantal van deze secties kan worden samengevoegd tot een grotere eenheid, b.v. een „wijk”, van een zodanige omvang dat één predikant, de „wijkpredikant”, die wijk nog behoorlijk kan overzien en verzorgen.
3. In grote kerken, waar het kerkgebied op de bovenomschreven wijze is onderverdeeld, in meerdere wijken, heeft dus elke wijk een eigen groep ambtsdragers, bestaande uit alle sectieouderlingen en -diakenen van die wijk en eventueel de wijkpredikant.
Deze ambtsdragers zouden moeten samenkomen als „wijkkerkeraad” voor de behandeling van de zaken, hun wijk betreffende. De wijkpredikant en de sectie-ouderlingen van die wijk zouden afzonderlijk moeten kunnen vergaderen ter behandeling van de zaken van opzicht en tucht.

4. De ambtsdragers van alle wijken samen vormen de „kerkeraad” (DKO art. 37). Het is te berekenen en in de praktijk aanwijsbaar, dat reeds bij een onderverdeling van een grote gemeente in 2 wijken, elk met b.v. 6 secties de kerkeraad in elk geval bestaat uit 6 maal 2 sectie-ouderlingen + 6 maal 1 sectiediaken + 1 wijkpredikant. Samen dus 19 ambtsdragers. Voor twee wijken samen 38 ambtsdragers.
Hierbij komt dan nog een aantal ambtsdragers met speciale opdracht dat afhankelijk van de omstandigheden, een 8 à 10-tal kan zijn. De kerkeraad bestaat in het geschetste geval dus uit ten minste 46 à 48 leden. Hij is daarmee van een zodanige omvang geworden, dat het geven van behoorlijke leiding aan het grote geheel der gemeente wordt bemoeilijkt, de verzorging niet naar behoren geschiedt en de ontwikkeling achterblijft.
 5. Eén van de oplossingen om uit de moeilijkheden te geraken, n.l. de splitsing van de grotere kerk in kleinere, eveneens zelfstandige kerken, komt in vele gevallen niet of voorlopig nog niet in aanmerking door een complex van oorzaken, voornamelijk van organisatorische en financiële aard. Vaak ook wordt splitsing van grote kerken zonder meer ongewenst geacht, gezien de minder goede ervaringen elders.
 6. Het plaatselijk en incidenteel treffen van voorzieningen wanneer kerkplitsing niet plaatsvindt, zoals de instelling van wijkkerkeraden, het wijksgewijs verkiezen van ambtsdragers e.d. meer, en het toekennen van bepaalde bevoegdheden aan de wijkkerkeraden, welke voorzieningen niet overeenstemmen met de vigerende kerkorde, zal zowel in de kerkeraad als in de gemeente vele vragen oproepen en kan aanleiding zijn tot conflicten.
 7. Voor grote kerken, die verkeren in de onder 4 genoemde omstandigheden en waar, om de onder 5 genoemde redenen niet tot kerkplitsing wordt overgegaan, ware, ter voorkoming van de onder 6 bedoelde discrepantie tussen praktijk en kerkorde, een regeling te treffen, waardoor het kerkordelijk mogelijk wordt gemaakt, het kerkeraadswerk te decentraliseren en te verdelen over meerdere colleges.
 8. In deze regeling zouden de samenstelling en bevoegdheden van elk der colleges, de onderlinge verhoudingen, de wijze van verkiezen van predikanten, ouderlingen en diakenen, met name in hoeverre deze wijksgewijs zou kunnen geschieden, zomede de verhouding van elk der colleges tot de meerdere vergaderingen, moeten worden aangegeven.
 9. Voor zover in die regeling de verdeling van sommige werkzaamheden en bevoegdheden aan de plaatselijke kerk zou worden overgelaten, ware van deze zaken een opsomming en tenminste een indicatie te geven.
- 257 Commissie II rapporteert (bijlage LI).

Betreurd wordt dat het 3 jaar zal duren eer er een rapport komt als de synode het voorstel van de commissie aanvaardt. De commissie verklaart bereid te zijn over de zaak verder te studeren en in de januari-zittingen van de synode rapport uit te brengen. De synode besluit dit voorstel te aanvaarden (zie ook art. 188).

Art. 127.

Geestelijke verzorging militairen.

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de gees-

257 telijke verzorging van de militairen (bijlage LII) en het desbetreffende rap-
261 port VI van commissie IV (bijlage LIII).

Een brede discussie ontstaat over het rapport Geestelijke Verzorging Model 1980. Verschillende afgevaardigden spreken hun verontrusting uit. Zij vrezen dat men met dit rapport de oecumenische kant opgaat.

Prof. dr. W. H. Velema geeft preadvies. Hij adviseert deputaten te vragen in de januari-vergadering van de synode te komen met een analyse van het bedoelde rapport. Dit advies wordt door enkele afgevaardigden overgenomen als een voorstel.

Nadat de secretaris van deputaten ter vergadering is gekomen geeft hij een nadere toelichting. Ds. C. J. Ph. Sobering zegt dat er bij de geestelijke verzorging van de militairen altijd oecumenische samenwerking is geweest. Wie dat niet wil kan hier niet dienen. Deputaten zijn principieel tegen integratie met de rooms-katholieken, maar die integratie is er al. Daarom is de vraag alleen: welke mogelijkheid is er om het Evangelie te verkondigen? Er is op den duur geen andere oplossing dan één geestelijke verzorger. De nadruk moet daarom vallen op de voorlichting. Onze jongens moeten weten wat er aan de hand is. Als kleine kerk zullen we niet kunnen zeggen hoe het moet. Als we niet willen samenwerken moeten we ons uit C.I.O.M. terugtrekken.

Ds. J. H. Velema dient het volgende voorstel in:

De generale synode kennis genomen hebbend van het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen en van de toelichting van deputaten

constaterende dat in het rapport van deputaten sprake is van het rapport Geestelijke Verzorging Model 1980

overwegend dat in de toekomst de geestelijke verzorging anders gestructureerd kan worden.

spreekt haar verontrusting uit over de oecumenische tendenzen, die de geestelijke verzorging bedreigen

en besluit deputaten op te dragen er bij C.I.O.M. op aan te dringen dat er geen principiële wijzigingen in de geestelijke verzorging zullen komen en dat de leden van onze kerken een geestelijke verzorging krijgen in reformatische geest.

Ds. H. Biesma dient een voorstel in met betrekking tot de problemen rond het vraagstuk Oorlog en Vrede luidende:

De generale synode drage deputaten op studie te maken van het vraagstuk Oorlog en Vrede met name in verband met de nucleaire bewapening en hierover de volgende synode te rapporteren.

De voorstellen komen in stemming. Het voorstel overgenomen uit het preadvies van prof. dr. W. H. Velema wordt verworpen. Het voorstel van ds. J. H. Velema wordt eveneens verworpen evenals dat van ds. H. Biesma.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. het rapport van de Interkerkelijke Commissie te aanvaarden met dien verstande dat de synode met deputaten voorkeur geeft aan de formu-

lering van art. 3 van de „Regeling voor de krijgsmachtspredikant” namelijk dat de krijgsmachtspredikant voor zijn belijden en getuigen verantwoordelijk is jegens de kerken.

Art. 128.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat prof. dr. B. J. Oosterhoff is voorgegaan in dankgebed.

TWAALFDE ZITTING

dinsdag 21 september 1971 van 19-21 uur.

Art. 129.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 119 : 9, leest Jesaja 40 : 25-31 en gaat voor in gebed.

Art. 130.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt ouderling G. G. van Wijngaarden vervangen te zijn door zijn secundus ouderling H. v. d. Molen. De andere afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting.

Art. 131.

Interkerkelijk contact in overheidszaken.

De praeses stelt aan de orde de ingekomen stukken van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (C.I.O.) inzake „rapport interkerkelijke commissie voor de geestelijke verzorging van militairen” (ingekomen stuk 13.01);

Begeleidende brief (vertrouwelijk) bij het „rapport organisatie geestelijke verzorging militairen” van C.I.O. met drie bijlagen:

a. rapport „organisatie geestelijke verzorging militairen”;

b. bezwaar van één der commissieleden;

c. aanvullende aantekeningen van C.I.O.(M) (ingekomen stuk 13.02);

Jaarbericht 1970: Stichting tot steun van de Prot. Geestelijke verzorging van het Nederlandse leger (ingekomen stuk 13.03).

261 Commissie IV rapporteert. Rapport IV (bijlage LIV).

Zonder discussie besluit de synode:

1. zich accoord te verklaren met het rapport van de interkerkelijke commissie voor de organisatie van de geestelijke verzorging van militairen met inachtneming van de opmerkingen van het C.I.O. en daarvan aan het C.I.O. mededeling te doen;
2. het jaarbericht 1970 van de stichting tot steun van de protestants-geestelijke verzorging van het Nederlandse leger voor kennisgeving aan te nemen.

Art. 132.

Vervolg — Evangelisatie.

224 Opnieuw worden aan de orde gesteld het rapport van de deputaten voor de
232 evangelisatie (bijlage XL) en het desbetreffende commissierapport (bijlage XLI) (zie ook art. 106).

De rapporteur ds. G. J. Buijs zegt dat de financiële moeilijkheden mede te wijten zijn aan het in gebreke blijven van de kerken om het streefbedrag te voldoen. Er leven bij enkele kerken bepaalde bezwaren tegen het evangelisatiewerk. De voorzitter van deputaten, ds. B. van Smeden wijst ook op de financiële moeilijkheden. Wel is hij zeer erkentelijk voor de wijze waarop de synode de besluiten van deputaten met betrekking tot het financiële beleid heeft opgevangen. Dat het accent van het beleid van deputaten meer komt te liggen op instrueren dan op het verlenen van financiële steun ligt in de lijn van de ontwikkeling. Instrueren is niet alleen een eerste opdracht van deputaten maar is ook noodzakelijk omdat het verband van evangelisatiecommissies is opgeheven. Deputaten zullen aan het blad GA alle aandacht blijven geven. Elke schrijver in dit blad is verantwoordelijk voor zijn bijdrage. De penningmeester br. P. de Korte geeft nog enkele financiële inlichtingen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw drie deputaten te benoemen en hun secundi;
3. deputaten op te dragen:
 - a. het orgaan „GA” zo instructief mogelijk te doen zijn;
 - b. zich te bezinnen op het karakter van samenkomsten op een camping en de kerkeraden daarover te adviseren;
 - c. een voorstel te doen aan de volgende generale synode ten aanzien van de voorziening in de sociale positie van de evangelisatiewerker(s);
4. deputaten niet te machtigen tot het aanstellen van een vrijgestelde;
5. gelezen de concept-regeling voor de arbeid van deputaten voor de evangelisatie van de christelijke gereformeerde kerken in Nederland en de door de commissie voorgestelde veranderingen in deze regeling en gehoord de opmerkingen ter synode, de volgende regeling voor het werk van deputaten vast te stellen.

Regeling voor de arbeid van deputaten voor de evangelisatie.

Art. 1.

Naar eis van Gods Woord is de kerk zendingskerk, ook in eigen land en heeft elke kerkeraad, classis en synode de roeping om de uitbreiding van Gods Koninkrijk te bevorderen door het Evangelie, hetzij door prediking, hetzij door leatuurverspreiding, hetzij door andere middelen, te brengen waar het niet, of zeer onzuiver is.

Art. 2.

Deze evangelisatie-arbeid dient principieel uit te gaan van de plaatselijke kerken.

Art. 3.

Het behoort mede tot de taak van de meerdere vergaderingen om de plaatselijke kerken tot deze arbeid op te wekken, haar in deze desgevraagd te adviseren en te begeleiden en haar ook te steunen, wanneer de evangelisatie-arbeid in omvang en kosten haar krachten te boven gaat.

Art. 4.

Voor de uitvoering van de in art. 2 genoemde arbeid kunnen de plaatselijke kerken rekenen op de steun van een deputaatschap.

In dit deputaatschap benoemt elke particuliere synode twee deputaten met secundi.

De generale synode benoemt bovendien drie deputaten met secundi, onder wie de penningmeester.

Art. 5.

Dit deputaatschap heeft tot taak:

- a. zich te bezinnen op het wezen en de methoden van de evangelisatie;
- b. het opwekken, adviseren en voorlichten van kerkeraden, classis en classicale deputaten voor de evangelisatie inzake hun evangelisatorische activiteiten;
- c. het adviseren en instrueren van werkers, vrijwilligers en groepen van vrijwilligers in de evangelisatie;
- d. het adviseren van kerkeraden en ambtsdragers inzake de toerusting van de gemeenteleden tot persoonlijk getuigen;
- e. het verzorgen van evangelisatie-lectuur alsmede van literatuur, die dienstbaar kan zijn aan de activering van de gemeente en de instructie van de werkers;
- f. het verlenen van steun aan kerkeraden dan wel samenwerkende kerkeraden, wier evangelisatie-arbeid in omvang en kosten hun eigen krachten te boven gaat;
- g. de sub f. bedoelde kerkeraden met raad en daad bij te staan inzake het beroepen van een evangelisatie-predikant of het aanstellen van een evangelisatie-werker;
- h. jaarlijks een overzicht van hun arbeid aan de kerkeraden te zenden;
- i. van hun werkzaamheden jaarlijks verslag uit te brengen in iedere particuliere synode en een rapport in te dienen bij iedere generale synode.

Art. 6.

Wanneer een plaatselijke kerk voornemens is met financiële steun van de evangelisatie-deputaten een evangelisatie-predikant te beroepen of een andere evangelisatie-werker aan te stellen, zal er tussen de betreffende kerkeraad en de deputaten een overeenkomst worden gesloten, waarin in elk geval wordt bepaald:

- a. dat de kerkeraad tot het beroepen van een predikant of het aanstellen van een andere evangelisatie-werker slechts zal overgaan na voorafgaand overleg met en verkregen instemming van deputaten en met inachtneming van de door deputaten gestelde voorwaarden en bepalingen;
- b. dat de kerkeraad in overleg met en onder goedkeuring van deputaten de werkzaamheden van de evangelisatie-werker per instructie zal vaststellen;
- c. dat de kerkeraad aan deputaten het recht toekent zich desgewenst rechtstreeks tot de evangelisatie-werker te wenden voor het verkrijgen van informatie betreffende zijn werk, resp. hem op hun vergaderingen uit te nodigen ter mondelinge bespreking daarvan, uiteraard met inachtneming van de bevoegdheden en eventueel getroffen regelingen van de kerkeraad;

- d. dat de kerkeraad eens per drie maanden aan deputaten zal rapporteren over alle zaken, die het evangelisatie-werk betreffen, onder overlegging van de rapporten van de evangelisatie-werker;
- e. dat deputaten de kerkeraad financiële steun zullen verlenen naar een van tevoren gezamenlijk op te maken plan;
- f. dat de kerkeraad aan deputaten op hun verzoek, maar in ieder geval jaarlijks, verantwoording zal doen van de financiën betreffende het evangelisatiewerk.

Wanneer een aantal genabuurde kerken tezamen een evangelisatie-werker aanstellen, geldt datgene wat onder a-f bepaald is ten aanzien van de kerkeraad uiteraard op gelijke wijze voor deze samenwerkende kerkeraden.

Art. 7.

De benodigde gelden worden verkregen uit de bijdragen van kerken, giften, schenkingen, erfstellingen en legaten.

Art. 8.

Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 9.

Het beheer van de geldmiddelen is toevertrouwd aan de penningmeester van deputaten. Hij ontvangt zijn instructies van deputaten en doet alleen op hun last uitbetalingen.

Art. 10.

Elke classis benoemt een classicaal deputaat voor de evangelisatie. Het is zijn taak om:

- a. jaarlijks een onderzoek in te stellen naar de evangelisatorische activiteiten van de kerken in het ressort van de classis;
- b. deze activiteiten zo nodig te stimuleren;
- c. van de stand van zaken rapport uit te brengen op de voorjaarsclassis en afschrift daarvan te zenden aan de evangelisatiedeputaten;
- d. als contact-persoon te fungeren tussen de kerken in de classis enerzijds en de sub c. genoemde deputaten anderzijds.

Art. 133.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. G. J. Buijs is voorgegaan in dankgebed.

DE TIENDE ZITTING

woensdag 22 september 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 134.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 123 : 1, leest Lukas 10 : 30-37 en gaat voor in gebed.

Art. 135.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling D. Koole vervangen is door ouderling J. H. van Neerbos; ouderling G. G. van Wijngaarden door ouderling H. van der Molen; ouderling A. Baars door ouderling J. van Heteren.

Art. 136.

Algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden.

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (bijlage LV) en het desbetreffende rapport II van commissie VI (bijlage LVI).

In de volgende brede bespreking wordt vooral gesproken over de vragen rondom het maatschappelijk werk, de schaalvergroting en de gevulde algemeenheid. Gevraagd wordt om een duidelijk standpunt van deputaten in de toekomst. De rapporteur, ouderling K. Geleijnse en de voorzitter van deputaten, ds. K. Boersma beantwoorden de vragen. Laatstgenoemde zegt dat binnen de G.S.A. de discussie over het christelijke van het maatschappelijk werk nog aan de gang is. Het christelijke maatschappelijk werk is voor deputaten niet het gewone plus nog iets. Het gaat om de al of niet bereidheid om te leven bij het Woord Gods. Als het christelijke gaat verdwijnen kunnen we als kerken niet langer meedoen. Dan moeten bekwame personen à titre personnel in de besturen van de stichtingen zitting nemen. Er is dan een veel moeilijker diaconale taak om de mensen te instrueren.

Prof. dr. W. H. Velema geeft preadvies. Hij attendeert er op dat er een overgangsfase is. De zaken liggen ook overal niet gelijk. De structuur van verschillende stichtingen maakt duidelijk dat niet kerkelijke taken worden aangepakt. De kerken dienen zich dan terug te trekken. Maar de kerkleden hebben dan recht op positieve, diaconale instruering met betrekking tot hun taak in de wereld. Zie art. 140.

Art. 137.

Sluiting.

De praeses sluit in verband met de middagmaaltijd de zitting nadat ds. W. Heerma in dankgebed is voorgegaan.

VEERTIENDE ZITTING

woensdag 22 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 138.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 146 : 1 en 5, leest Lukas 6 : 27-36 en gaat voor in gebed.

Art. 139.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt oud. D. Koole zijn plaats weer te hebben ingenomen. De andere afgevaardigden zijn aanwezig zoals in de vorige zitting.

Art. 140.

Vervolg — Algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden.

282 De bespreking van het rapport van ADMA-deputaten (bijlage LV) en het
280 desbetreffende commissierapport (bijlage LVI) wordt voortgezet. Ds. J. Kle-
vit dient een voorstel in om deputaten op te dragen de kerken duidelijk voor
te lichten over de problematiek rond de schaalvergroting; bij de kerken aan
te dringen op protestants christelijk maatschappelijk werk en gezinszorg
zodanig door regionale samenwerking van protestants christelijke sticht-
tingen; en prioriteit te verlenen aan de bestudering van vragen inzake de
opleiding en/of begeleiding van maatschappelijke werkers(sters). Ds. J. H.
Velema stelt voor dit voorstel nog uit te breiden met de uitspraak dat in
geval christelijk maatschappelijk werk niet mogelijk is en in stichtingen een
taakverbreding plaats vindt in strijd met het wezen en de opdracht van de
kerk, er bij de kerken op aan te dringen zich uit deze stichtingen terug te
trekken en de kerkleden te instrueren met betrekking tot de dan ontstane
situatie.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen met als minimum drie moderamenleden en drie leden voor elke sectie, zodat tenminste twaalf deputaten worden benoemd alsmede drie secundi; van de benoemde deputaten drie broeders aan te wijzen die elk één der functies zullen vervullen (voorzitter, secretaris en penningmeester) en het deputaatschap te machtigen plaatsvervangers uit de kring van deputaten aan te wijzen;
3. deputaten te machtigen de vertegenwoordiging in de stichting Raad voor de G.S.A. te beëindigen indien onverhoopt, naar het oordeel van deputaten, continuering van deze vertegenwoordiging niet langer verantwoord zou zijn;
4. deputaten op te dragen:
 - a. de kerken duidelijk voor te lichten over de problematiek rond de schaalvergroting;
 - b. bij de kerken aan te dringen op protestants christelijk maatschappelijk werk en gezinszorg, zodanig door regionale samenwerking van protestants-christelijke stichtingen;
 - c. in geval dat dit onmogelijk is en in stichtingen een taakverbreding plaats vindt in strijd met het wezen en de opdracht van de kerk, er bij de kerken op aan te dringen zich terug te trekken uit deze stichtingen en de kerkleden te instrueren met betrekking tot hun taak op dit terrein in de dan ontstane situatie;
 - d. in hun werkzaamheden prioriteit te verlenen aan de bestudering van vragen inzake de opleiding en/of begeleiding van maatschappelijke werkers(sters);
5. deputaten op te dragen, eventueel in samenwerking met de deputaten voor de evangelisatie de plaats van „Kerk en bedrijfsleven” in studie te nemen en daarover op de eerstkomende generale synode te rapporteren;
6. deputaten op te dragen blijvend aandacht te schenken aan de problematiek rond de christelijke vakbeweging en over contacten met het C.N.V.

- en andere christelijke vakorganisaties regelmatig te rapporteren en de kerken ten aanzien van deze problematiek voor te lichten;
7. overeenkomstig het besluit van de generale synode van 1968-1969, Acta art. 102 de instructie van deputaten als volgt te wijzigen:
 - a. het nummer van art. 7 van de instructie wordt 8;
 - b. een nieuw artikel 7 in te voegen:
Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 1. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 2. het verrichten van betalingen.

Art. 141.

Vervolg — Steun kerken in de polders.

244 De praeses geeft opnieuw in bespreking het rapport van deputaten voor de
246 steunverlening aan de kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer (bij-
lage XLVII) en het desbetreffende rapport II van commissie II (bijlage XLVIII).
(Zie ook art. 121).

De voorzitter van deputaten ds. H. v. d. Schaaf geeft de gevraagde financiële inlichtingen.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren behalve hun besluit de administratie niet onder te brengen bij het kerkelijk bureau en hen te danken voor hun werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen en hun secundi;
3. deputaten te instrueren om de gemeenten in de nieuwe polders rond het IJsselmeer, die financiële hulp nodig hebben bij het beroepen van een predikant, te verwijzen naar de Kas Onderlinge Bijstand;
4. gelezen de concept-regeling ingediend door deputaten en de opmerkingen van de synodale commissie en gehoord de bespreking ter synode de volgende regeling voor de arbeid van deputaten vast te stellen:

Regeling voor de arbeid van deputaten voor de steunverlening aan de kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer.

Art. 1.

Het deputaatschap bestaat uit zeven leden.

Art. 2.

De generale synode benoemt de voorzitter, de secretaris en de penningmeester, alsmede hun secundi; iedere particuliere synode benoemt één deputaat met een secundus.

Art. 3.

Het werkterrein ligt in het gebied van de nieuwe polders rond het IJsselmeer.

Art. 4.

De taak van deputaten is:

- a. het doen opvangen van leden uit de christelijke gereformeerde kerken, die zich in de nieuwe polders vestigen;

- b. het stimuleren van en financiële steun geven aan gemeentevorming en kerk- en/of pastoriebouw;
- c. er naar te streven, dat de nieuw gevormde gemeenten zo spoedig mogelijk financieel zelfstandig worden;
- d. evangelisatiewerk te doen verrichten onder hen, die aan het tot stand komen van de nieuwe polders arbeiden, en die zich in de nieuwe polders vestigen.

Art. 5.

Voor het uitvoeren van hun taak kunnen deputaten gebruik maken van de dienst van evangelisten. Hun honorarium en een verantwoorde pensioenregeling komen voor rekening van deputaten. De evangelisten zullen eens per kwartaal aan deputaten rapport uitbrengen over hun werkzaamheden.

Art. 6.

De benodigde gelden worden verkregen uit de opbrengst van bijdragen van kerken, giften, schenkingen, erfstellingen en legaten.

Art. 7.

Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 8.

Van hun algemeen en financieel beleid dienen deputaten rapport uit te brengen aan de particuliere en generale synoden. Tevens zenden zij een afschrift van de notulen en rapporten aan de secundi-deputaten.

Art. 142.**Volwassendoop.**

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.24) luidende:

De generale synode bepale dat in een dienst, waarin ook reeds gedoopte personen belijdenis des geloofs zullen doen, aan volwassenen, die tevens gedoopt zullen worden, slechts éénmaal het jawoord zal worden gevraagd. De synode sluit zich aan bij de argumentatie van het commissie-rapport betreffende de liturgische formulieren waarin gezegd wordt dat de synode niet alles moet regelen. Zij overweegt daarbij dat in het ene ja-woord op de vragen van het formulier van de volwassendoop de belijdenis des geloofs is opgesloten. De afgevaardigden uit de particuliere synode van het Noorden nemen de instructie terug.

Art. 143.**Verkort Avondmaalsformulier.**

De praeses geeft in behandeling de instructie van de particuliere synode van het Noorden (10.23) luidende:

De generale synode geve het gebruik van het (verkorte) avondmaalsformulier in de vrijheid der kerken, zodat het desgewenst gebruikt kan worden in de plaats van het onverkorte formulier, voor de tweede dienst op dezelfde dag en bij de bediening van het Avondmaal in tehuizen en stichtingen.

In de discussie komt ter sprake of de synode voort moet gaan met de herziening van de liturgische formulieren. Verwezen wordt naar de besluiten van vorige synoden. De particuliere synode van het Zuiden heeft destijds om een verkort avondmaalsformulier gevraagd.

De synode besluit de instructie in haar voorgestelde bewoordingen niet te aanvaarden. Zij spreekt uit, dat zij het gebruik van het verkorte avondmaalsformulier in de vrijheid der kerken geeft voor gebruik in de tweede dienst op dezelfde dag en bij de bediening van het Avondmaal in tehuizen en stichtingen.

Art. 144.**Bezwaarschrift-Kerk te Rozenburg.**

284 Commissie III heeft een concept-antwoord opgesteld voor de kerk te Rozenburg inzake haar bezwaarschrift tegen de uitspraak van de particuliere synode van het Zuiden met betrekking tot de I.C.C.C. (zie art. 83). De praeses leest dit concept-antwoord (bijlage LVII). De synode keurt het goed.

Art. 145.**Vervolg — Kerk en recreatie.**

284 De praeses geeft in behandeling het nader rapport van commissie II inzake kerk en recreatie (bijlage LVIII). Zie ook art. 105. Het rapport ondervindt veel weerstand. Met name worden bezwaren ingebracht tegen het voorgestelde interdeputaal-karakter van het deputaatschap. Het rapport wordt teruggewezen naar de commissie. Zie art. 172.

Art. 146.**Schorsing.**

De praeses schorst de zitting.

VERVOLG VEERTIENDE ZITTING

woensdag 22 september 1971 van 19-21 uur.

Art. 147.**Heropening.**

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 78 : 2.

Art. 148.**Kerk en Onderwijs.**

De praeses stelt aan de orde de instructie van de particuliere synode van het Oosten, luidende:

De generale synode gelet op de huidige situatie van het christelijk onderwijs, overwegend de ernstige gevolgen die van hier uit de jeugd van de kerk bedreigen, van oordeel:

- a. dat het de roeping van de ouders is voor het christelijk onderwijs van hun kinderen zorg te dragen;
- b. dat ook de kerken in dezen een belangrijke taak hebben die in artikel 54 van de nu geldende kerkorde niet voldoende is omschreven;

besluite:

a. Aan artikel 54 K.O. de volgende bepalingen toe te voegen:

1. De kerkeraden zullen de ouders aansporen:

- a. scholen in stand te houden die overeenkomstig bovenstaand artikel tot grondslag hebben Gods Woord en de drie formulieren van enigheid en nauwlettend er op toe te zien dat het onderwijs overeenkomstig deze grondslag functioneert;
- b. om daar waar nieuwe scholen gesticht moeten worden of daar waar het onderwijs niet langer gebaseerd is op de genoemde grondslag of daar waar deze grondslag in de praktijk nadrukkelijk geweld wordt aangedaan te komen tot of mee te werken aan het oprichten van scholen als in het voorafgaande bedoeld.

2. De kerkeraden zullen ook zelf ten aanzien van het christelijk onderwijs diligent zijn en zoveel mogelijk hun invloed ertoe aanwenden en middelen en wegen zoeken dat het onderwijs aan de kinderen der gemeente overeenkomstig de in het bovenstaand artikel genoemde grondslag wordt gegeven.

b. In het reglement op de kerkvisitatie vraag 18 te vervangen door:

„Wordt door de kerkeraad in zijn vergaderingen en in de ambtelijke behandeling van de gemeente aandacht aan het christelijk onderwijs besteed?” en vraag 19 aldus te wijzigen:

„Zorgen de ouders dat hun kinderen zoveel mogelijk gebruik maken van de scholen die met de Gereformeerde belijdenisgeschriften harmoniëren en worden de nalatige ouders in dezen door de kerkeraad vermaand?”

c. De kerken met klem op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het christelijk onderwijs te attenderen.

d. Hetzij deputaten voor het contact met de kerkjeugd, hetzij een nieuw te vormen deputaatschap opdracht te geven zich met deze materie bezig te houden en zonodig de kerken te instrueren en te adviseren.

287 (Zie separaat bijgevoegd „rapport inzake het christelijk onderwijs” uitgebracht op de classis Amersfoort - bijlage LIX a).

en de instructie van de particuliere synode van het Zuiden, die luidt:

De generale synode wijze enerzijds die ouders, wier kinderen het voortgezet onderwijs volgen met klem op de verantwoordelijkheid die zij dragen voor de handhaving van Gods Woord als basis voor het Prot. Christelijk onderwijs, overeenkomstig hun doopbelofte, en wijze hen op hun plicht bij de schoolbesturen te protesteren tegen leringen die daarmee in strijd zijn, en tegen het benoemen van docenten, die deze grondslag niet onderschrijven. Anderzijds late de generale synode een krachtig getuigenis dienaangaande horen bij de Vereniging van docenten bij het Chr. V.W.O. en H.A.V.O. en de „Stichting Prot. Chr. Schoolraad”, opdat voortgaande deconfessionalisering c.q. ontkerstening van het Prot. Christelijk onderwijs worde voorkomen.

Achtergrond.

De particuliere synode van het Zuiden overwoog, dat de gevolgen die de zgn. „nieuwe theologie” m.n. op de Prot. Chr. scholen voor voortgezet onderwijs heeft of zal kunnen krijgen, zeer ernstig zullen kunnen worden en de grondslag waarop deze scholen zijn gesticht, zal ondergraven.

285 Commissie I rapporteert (rapport V, bijlage LIX).

In de discussie spreken vele afgevaardigden hun blijdschap uit over het feit dat de zaak van het christelijk onderwijs op de synode ter sprake komt. Er dreigen grote gevaren. De verantwoordelijkheid van ouders en kerkeraden wordt onderstreept.

Ouderling D. Koole geeft brede informatie over de bemoeiingen van de kerkeraad van Den Haag-Zuid met het bestuur van een scholengemeenschap. Ds. J. Kievit dient een voorstel in om een apart deputaatschap Kerk en Onderwijs in te stellen. Drs. T. Bienen stelt voor om hetgeen onder a 2 in de instructie van de particuliere synode van het Oosten wordt voorgesteld niet over te nemen omdat het stichten van scholen niet tot de taak van de kerkeraden behoort.

De rapporteur, ds. P. o. d. Velde antwoordt dat de commissie pleit voor onderbrenging van deze zaak bij deputaten voor contact met de kerkjeugd omdat zij denkt aan het voortdurend attenderen van de kerkeraden op de verantwoordelijkheden die hier liggen. Wil de synode dat de hele onderwijskwestie nader bezien wordt dan is een apart deputaatschap nodig. De commissie heeft in het voorstel van de particuliere synode van het Oosten niet gelezen wat drs. T. Bienen er in legt. De kerkeraden moeten zelf geen scholen gaan stichten. Drs. T. Bienen trekt hierop zijn voorstel in.

De synode besluit:

1. aan het verzoek van de particuliere synode van het Oosten sub a en b te voldoen met dien verstande dat a-1 b aldus gewijzigd wordt: om daar waar nieuwe scholen gesticht moeten worden of daar waar het onderwijs in bestaande scholen van de genoemde grondslag afwijkt en geen verandering ten goede bewerkt kan worden, te komen tot of mee te werken aan het oprichten van scholen als in het voorafgaande bedoeld;
- 287 2. aan de kerkeraden het „rapport inzake het christelijk onderwijs”, (bijlage LIX a) uitgebracht op de classis Amersfoort te zenden, opdat achtergrond en motieven van het sub 1 beslotene duidelijk zijn en de kerkeraden enige suggesties ontvangen aangaande de wijze waarop ze deze zaken in de gemeente aan de orde kunnen stellen vergezeld van de door de synode genomen besluiten in deze zaak;
3. vast te stellen dat door het bovenstaande aan de intentie van het sub c gevraagde door de particuliere synode van het Oosten is voldaan;
4. een deputaatschap Kerk en Onderwijs in te stellen;
5. vast te stellen, dat met het voorafgaande aan de intentie van het eerste deel van de instructie van de particuliere synode van het Zuiden is voldaan;
6. aan het verzoek in het tweede deel van de instructie van de particuliere synode van het Zuiden niet te voldoen;
7. aan de commissie opdracht te geven een instructie voor het deputaatschap te ontwerpen en dat ontwerp in de januari-zitting aan te bieden.

Zie art. 202.

Art. 149.

Vervolg — Contact met de kerkjeugd.

289 Aan de orde wordt gesteld voorstel 8 van commissie II betreffende het rapport van deputaten voor het contact met de kerkjeugd (bijlage XX). Zie

ook art. 66. De synode spreekt uit dat de bezinning op de problematiek van „heel het christelijk onderwijs” niet tot de taak van deputaten voor contact met de kerkjeugd behoort.

Art. 150.

Vervolg — Hulpverlening binnen- en buitenland.

De praeses stelt aan de orde het aanvullend rapport III van commissie VI betreffende de internationale christelijke handreiking (bijlage LX). Zie ook art. 119. Voorts de voorstellen in rapport III van commissie VI betreffende deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland (bijlage XLIV). De commissie deelt mede dat in verband met de voorstellen van de commissie betreffende I.C.H. ds. J. H. Velema zijn voorstel heeft ingetrokken.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankzegging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. uit te spreken:
 - a. dat door de internationale christelijke handreiking projecten kunnen worden aangebracht welke door het deputaatschap hulpverlening binnen- en buitenland worden gezien of zij passen in het schema van opdracht en planning;
 - b. wanneer de internationale christelijke handreiking in verband met bepaalde calamiteiten acties of collecten plant verdient het aanbeveling, gezien onze kerkelijke participatie in de I.C.C.C. dat de internationale christelijke handreiking hiervan mededeling doet aan deputaten hulpverlening binnen- en buitenland opdat dit deputaatschap deze acties c.q. collecten bij de kerken aanbeveelt;
 - c. ten aanzien van een jaarlijkse steunaanvraag met betrekking tot reeds langlopende projecten kan de internationale christelijke handreiking zich, na overleg over het tijdstip, rechtstreeks tot de kerken blijven wenden;
4. goed te keuren dat een der deputaten als waarnemer optreedt in de sectie „Werelddiaconaat van deputaten A.D.A. der gereformeerde kerken”;
5. gelezen de door deputaten ingediende concept-instructie en de door de commissie gemaakte opmerkingen, gehoord de bespreking ter synode, de volgende instructie voor deputaten vast te stellen:

Instructie voor de deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland.

Art. 1.

De generale synode benoemt minstens zes deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland, waaronder één lid van ADMA-deputaten.

Art. 2.

De generale synode wijst voorzitter en secretaris-penningmeester aan.

Art. 3.

Deputaten zijn bevoegd zich te doen bijstaan door adviseurs.

Art. 4.

Deputaten hebben tot taak:

- a. hulp te verlenen aan kerken in binnen- en buitenland, die door bijzondere omstandigheden belemmerd worden in hun kerk-zijn;

- b. de kerkeraden zoveel mogelijk van voorlichting te dienen ten aanzien van de hulpverlening der kerken;
- c. bij plotseling optredende calamiteiten de kerkleden op te wekken hun persoonlijke roeping te vervullen tegenover hun naaste in nood.

Art. 5.

Ter uitvoering van hun taak zijn deputaten gemachtigd jaarlijks een kollekte in de kerken te doen houden en zo nodig op de diaconieën een beroep te doen.

Art. 6.

Een algemene kollekte in de kerken ten behoeve van plaatselijke en regionale belangen mag alleen worden uitgeschreven door deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland.

Art. 7.

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 8.

Deputaten zullen hun archiefstukken overeenkomstig de aanwijzingen van de generale synode afdragen aan het archief van de synode.

Art. 9.

Deputaten zullen hun administratieve werkzaamheden laten verrichten door het kerkelijk bureau.

Art. 10.

Deputaten verplichten zich aan iedere generale synode een drie-jaarlijkse begroting te doen toekomen.

Art. 11.

Deputaten zijn van al hun handelingen en van hun financieel beheer verantwoordig schuldig aan de generale synode.

Art. 151.

Vervolg — Bijzondere arbeid predikanten.

De praeses geeft opnieuw in behandeling het eerste deel van het rapport van deputaten voor bijzondere arbeid van predikanten en emeritering van hoogleraren (bijlage XLIX a) en het desbetreffende rapport VI van commissie I (bijlage XLIX b). Zie ook art. 125.

Na een korte discussie besluit de synode:

1. dat bij het aanvaarden van bijzondere arbeid als bedoeld in art. 6 van de kerkorde dient te worden vastgesteld:
 - a. dat deze arbeid in overwegende mate het karakter draagt van verkondiging van het Woord van God;
 - b. dat deze arbeid uitsluitend kan worden verricht in opdracht en onder verantwoordelijkheid van één of meer kerken, zulks te regelen in overleg met het deputaatschap waaronder deze arbeid ressorteert en na goedkeuring van de classis;
 - c. dat de dienaar des Woords verplicht is aan zijn kerkeraad en aan

- deputaten genoemd onder b op geregelde tijden verantwoording af te leggen van zijn werk;
- d. dat de kerkeraad zijn predikant alleen met bewilliging van classis en deputaten kan terugroepen in de gemeentelijke arbeid;
 - e. dat de deputaten de generale synode verslag doen van de inhoud en de voortgang van deze bijzondere arbeid;
 - f. dat indien aan het sub a. b. c. genoemde niet wordt voldaan, de dienaar des Woords bij aanvaarding van bijzondere arbeid overgaat tot een andere staat des levens in de zin van art. 12 van de kerkorde.
2. De generale synode dringt bij alle predikanten, die naast hun gemeentelijke arbeid werkzaamheden hebben, die niet in opdracht van de kerken worden verricht, en bij hun kerkeraden, er op aan zich te houden aan de volgende richtlijnen:
- a. het aanvaarden van een taak naast de zorg voor de gemeente zal niet anders dan met medeweten en bewilliging van de kerkeraad geschieden;
 - b. deze werkzaamheden zullen niet zo omvattend zijn dat het ambtelijk werk in de gemeente en in breder kerkelijk verband er schade onder lijdt;
 - c. bij aanvaarding van deze werkzaamheden worde van geval tot geval overwogen de daarmee gemoeide tijd enerzijds en de omvang van de verplichtingen in eigen gemeente en in breder kerkelijk verband anderzijds;
 - d. indien het werk in de gemeente of in breder kerkelijk verband door bedoelde werkzaamheden beperkt moet worden, heeft de predikant de toestemming van de kerkeraad of de classis nodig;
 - e. bij het verlenen van deze toestemming worde overwogen de noodzaak van die werkzaamheden en hun relatie tot de verkondiging van het evangelie.
3. De generale synode verzoekt de deputaatschappen, die betrokken zijn bij het werk van predikanten als bedoeld in art. 6 K.O. de consequenties voor hun arbeid van het sub 1 beslotene te bestuderen, zo nodig regelingen te ontwerpen, die voor het goed functioneren daarvan wenselijk zijn, en daarover aan de volgende generale synode te rapporteren.

Art. 152.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. M. C. Tanis is voorgegaan in dankgebed.

VIJFTIENDE ZITTING

donderdag 23 september 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 153.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 5 : 3 en 7, leest Psalm 5 : 1-9, 12 en 13 en gaat voor in gebed.

Art. 154.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ds. Chr. Verhage vervangen is door ds. P. N. Ribbers; ouderling D. Koole door ouderling J. H. van Neerbos en ouderling A. Baars door ouderling J. van Heteren. Ds. P. N. Ribbers betuigt instemming met de belijdenis.

Art. 155.

Eredienst. Liturgische formulieren.

De praeses geeft in behandeling het rapport van deputaten voor de Eredienst, de instructies van de particuliere synoden van het Noorden (10.19), van het Oosten (10.20), van het Westen (10.21) en van het Zuiden (10.22), alsmede het op deze stukken betrekking hebbende rapport I van commissie V.

Na discussie besluit de synode:

1. de handelingen van deputaten voor de eredienst goed te keuren onder dankbetuiging voor de verrichte werkzaamheden;
2. uit te spreken dat zij met het onder 1 genoemde voldaan heeft aan de instructie van de particuliere synode van het Westen;
3. opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht voort te gaan met de herziening van de liturgische geschriften volgens de opdracht van de generale synode van Zwolle-Apeldoorn 1965-1966 en Hilversum 1968-1969 en de resultaten daarvan vóór september 1973 aan de kerkeraden, classes en particuliere synoden te doen toekomen;
4. de tekst van de aan deze synode aangeboden herziene liturgische geschriften vast te stellen in overeenstemming met de besluiten van de synode;
5. te voldoen aan de instructie van de particuliere synode van het Noorden om de gewijzigde c.q. aangevulde formulieren vrij te geven voor gebruik in de Eredienst in de christelijke gereformeerde kerken;
6. deputaten op te dragen te zorgen voor uitgave in eenvoudige vorm van de vastgestelde formulieren en deze aan de kerkeraden te doen toekomen en verkrijgbaar te stellen;
7. a. de concepttekst van de ingediende herziene liturgische geschriften door deputaten alsmede de desbetreffende instructies van de onderscheidene particuliere synoden en de tekst van het op deze stukken betrekking hebbende commissie-rapport niet in de Acta op te nemen;
b. de 1e scriba op te dragen er zorg voor te dragen dat de sub 6 en 7 a genoemde stukken in het archief van de synode worden opgenomen;
8. de tekst van de volgende formulieren aldus vast te stellen:

**Formulier om de heilige Doop te bedienen aan de kleine
kinderen der gelovigen**

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

de Doop is door onze Here Jezus Christus voor Zijn gemeente ingesteld, toen Hij Zijn apostelen opdroeg:

O.V.: Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopen in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb.

N.V.: Gaat dan henen, maakt al de volken tot Mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. 1)

In Zijn Woord heeft God ons geopenbaard, hoe wij de Doop moeten verstaan.

Ten eerste zegt de Doop ons, dat wij met onze kinderen in zonde ontvangen en geboren en daarom kinderen des toorns zijn. Wij kunnen in Gods rijk niet komen, tenzij wij wedergeboren worden. De onderdamping in of besprenging met het water stelt ons de onreinheid van ons hart voor ogen. Zo worden wij vermaand onszelf te mishagen, ons voor God te verootmoedigen en onze reiniging en zaligheid buiten onszelf te zoeken.

Ten tweede is de Doop een teken en zegel van de afwassing der zonden in Jezus Christus. Daarom worden wij gedoopt in de Naam van God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Als wij gedoopt worden in de Naam van de Vader, betuigt en verzegelt God de Vader ons, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt, en daarom met alle goed ons verzorgen en alle kwaad van ons weren of ons ten beste keren wil. En als wij in de Naam van de Zoon gedoopt worden, verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn bloed van al onze zonden en ons in de gemeenschap van Zijn dood en opstanding inlijft, zodat wij van onze zonden bevrijd en rechtvaardig voor God gerekend worden. Als wij gedoopt worden in de Naam van de Heilige Geest, verzekert Hij ons, dat Hij in ons wonen en ons tot leden van Christus heiligen wil. Hij toch eigent ons toe wat wij in Christus hebben: de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven, totdat wij eenmaal met de gemeente der uitverkorenen voor God zullen staan in het eeuwige leven heilig en onbesmet.

Ten derde worden wij krachtens het verbond door de Doop geroepen en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk dat wij deze enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, aanhangen, vrouwen en liefhebben met geheel ons hart, met geheel onze ziel, met geheel ons verstand en met geheel onze kracht, de wereld verzaken, onze oude natuur doden en in een nieuw, godvrezend leven wandelen. En als wij uit zwakheid in zonden vallen, moeten wij aan Gods genade

niet wanhopen en niet in de zonde blijven liggen, want de Doop is een zegel en onwrikbaar getuigenis dat wij een eeuwig verbond met God hebben.

Hoewel onze kleine kinderen deze dingen nog niet begrijpen, mogen zij niet van de Doop worden uitgesloten, omdat zij ook zonder het zelf te weten in Adam veroordeeld zijn en in Christus tot genade aangenomen worden. God spreekt immers tot Abraham, de vader aller gelovigen, en daarin ook tot ons en onze kinderen:

O.V.: Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u.

N.V.: Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn. 2)

Dit betuigt ook Petrus met de woorden:

O.V.: Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Here, onze God, toe roepen zal.

N.V.: Want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die verre zijn, zovelen als de Here, onze God, ertoe roepen zal. 3)

God heeft voorheen de besnijdenis bevolen als een zegel van het verbond en van de gerechtigheid door het geloof. Christus heeft de kinderen omarmd, hun de handen opgelegd en hen gezegend. In de plaats van de besnijdenis is de Doop gekomen. Daarom moeten de kinderen als erfgenamen van Gods rijk en van Zijn verbond gedoopt worden. En de ouders zijn verplicht hun kinderen bij het opgroeien in dit alles te onderwijzen.

Opdat deze doopsbediening tot Gods eer, tot onze troost en tot opbouw der gemeente zal geschieden, willen wij Zijn heilige Naam aanroepen.

Almachtige, eeuwige God, Gij hebt door Uw streng oordeel de ongelovige en onboetvaardige wereld met de zondvloed gestraft, en de gelovige Noach met de zijnen door Uw grote barmhartigheid behouden en bewaard. Gij hebt de verharde Farao met heel zijn leger in de Rode Zee doen verdrinken en Uw volk Israël droogvoets daardoorheen geleid. Gij hebt ons hierin voorafbeeldingen van de Doop gegeven. Wij bidden U bij Uw grondeloze barmhartigheid, dat Gij dit Uw kind (deze Uw kinderen) genadig wilt aanzien en door Uw Heilige Geest in Uw Zoon Jezus Christus wilt inlijven, opdat het met Hem begraven worde in Zijn dood en met Hem moge opstaan in een nieuw leven. Laat het zijn kruis, Hem dagelijks navolgende, blijmoedig dragen en Hem aanhangen met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde, opdat het dit leven — dat toch niet anders is dan een gestadige dood — om Uwentwil getroost zal verlaten en op de jongste dag voor de rechterstoel van Christus, Uw Zoon, zonder vrees moge verschijnen — door Hem, onze Here Jezus Christus, Uw Zoon, Die met U en de Heilige

Geest, één enig God, leeft en regeert in eeuwigheid.
Amen.

Vragen aan de ouders

Geliefden in de Here Jezus Christus, God heeft de Doop ingesteld om ons en onze kinderen Zijn verbond te verzegelen. In dat geloof en niet uit gewoonte of bijgelovigheid moeten wij de Doop begeren. Om deze gezindheid te doen blijken zult gij de volgende vragen oprecht beantwoorden:

Ten eerste: Belijdt gij dat onze kinderen in zonde ontvangen en geboren en daarom aan vielerlei ellende, ja zelfs aan het eeuwige oordeel onderworpen zijn, maar dat zij in Christus geheiligd zijn en daarom als leden van Zijn gemeente behoren gedoopt te wezen?

Ten tweede: Geloofst gij dat de waarheid Gods, die in het Oude en Nieuwe Testament geopenbaard is en in de artikelen van het christelijk geloof beleden en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt, de waarachtige en volkomen leer der zaligheid is?

Ten derde: Beloofst gij dit kind (deze kinderen), waarvan gij vader en moeder zijt, naar uw vermogen te onderwijzen en te doen onderwijzen in de waarheid Gods en het (hun) een voorbeeld van een christelijke levenswandel te geven?

Antwoord: Ja.

Doopsformule

N , ik doop u in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

Dankzegging

Almachtige, barmhartige God en Vader, wij danken en loven U, dat Gij ons en onze kinderen door het bloed van Uw geliefde Zoon Jezus Christus al onze zonden vergeven, ons door Uw Geest tot leden van Hem geheiligd en in Hem tot Uw kinderen aangenomen hebt, en dat Gij ons dit door de heilige Doop bezegelt. Wij bidden U om Jezus' wil voor dit kind (deze kinderen), dat Gij het met Uw Heilige Geest altijd wilt leiden en regeren. Laat het naar Uw Woord worden opgevoed en in de Here Jezus Christus tot geestelijke wasdom komen, opdat het Uw vaderlijke goedheid en barmhartigheid, die Gij hem en ons allen be-
wezen hebt, zal erkennen en belijden. Laat het in alle gerechtigheid onder onze enige Leraar, Koning en Hogepriester Jezus Christus leven en met volharding tegen de zonde, de duivel en zijn gehele rijk strijden en overwinnen, om U en Uw Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest, de enige en waarachtige God, eeuwig te loven en te prijzen.
Amen.

1) Matth. 28 : 19

2) Gen. 17 : 7

3) Hand. 2 : 39

Formulier om de heilige Doop te bedienen aan volwassenen

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

de Doop is door onze Here Jezus Christus voor Zijn gemeente ingesteld, toen Hij Zijn apostelen opdroeg:

O.V.: Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopen in de Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden, alles, wat ik u geboden heb.

N.V.: Gaat dan henen, maakt al de volken tot Mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat ik u bevolen heb. 1)

In Zijn Woord heeft God ons geopenbaard, hoe wij de Doop moeten verstaan.

Ten eerste zegt de Doop ons, dat wij met onze kinderen in zonde ontvangen en geboren en daarom kinderen des toorns zijn. Wij kunnen in Gods rijk niet komen, tenzij wij wedergeboren worden. De onderdompeling in of besprenging met het water stelt ons de onreinheid van ons hart voor ogen. Zo worden wij vermaand onszelf te mishagen, ons voor God te verootmoedigen en onze reiniging en zaligheid buiten onszelf te zoeken.

Ten tweede is de Doop een teken en zegel van de afwassing der zonden in Jezus Christus. Daarom worden wij gedoopt in de Naam van God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Als wij gedoopt worden in de Naam van de Vader, betuigt en verzegelt God de Vader ons, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt, en daarom met alle goed ons verzorgen en alle kwaad van ons weren of ons ten beste keren wil. En als wij in de Naam van de Zoon gedoopt worden, verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn bloed van al onze zonden en ons in de gemeenschap van Zijn dood en opstanding inlijft, zodat wij van onze zonden bevrijd en rechtsvaardig voor God gerekend worden. Als wij gedoopt worden in de Naam van de Heilige Geest, verzekert Hij ons, dat Hij in ons wonen en ons tot leden van Christus heiligen wil. Hij toch eigent ons toe wat wij in Christus hebben: de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven, totdat wij eenmaal met de gemeente der uitverkorenen voor God zullen staan in het eeuwige leven, heilig en onbesmet.

Ten derde worden wij krachtens het verbond door de Doop geroepen en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk dat wij deze enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, aanhangen, vertrouwen en liefhebben met geheel ons hart, met geheel onze ziel, met geheel ons verstand en met geheel onze kracht, de wereld verzaken, onze oude natuur doden en in een nieuw, godvrezend leven wandelen. En als wij uit zwakheid in zonden vallen, moeten wij aan Gods genade niet wanhopen en niet in de zonde blijven liggen, want de Doop is een zegel en onwrikbaar getuigenis dat wij een eeuwig verbond met God hebben.

Hoewel de kinderen der gemeente, ook zonder deze dingen te begrijpen krachtens het verbond gedoopt moeten worden, mogen volwassenen de Doop niet ontvangen, tenzij zij hun zonden tevoren boetvaardig erkennen en belijdenis doen van hun geloof in Christus. De apostelen hebben geen andere volwassenen gedoopt dan die hun boetvaardigheid en hun geloof beleden. 2)

Daarom mogen ook thans alleen die volwassenen gedoopt worden, die de verborgenheden van de Doop uit de prediking van het evangelie hebben leren kennen en verstaan en van hun geloof belijdenis doen.

Opdat deze doopsbediening tot Gods eer, tot onze troost en tot opbouw der gemeente zal geschieden, willen wij Zijn heilige Naam aanroepen.

Almachtige, eeuwige God, Gij hebt door Uw streng oordeel de ongelovige en onboetvaardige wereld met de zondvloed gestraft, en de gelovige Noach met de zijnen door Uw grote barmhartigheid behouden en bewaard. Gij hebt de verharde Farao met heel zijn leger in de Rode Zee doen verdrinken en Uw volk Israël droogvoets daardoorheen geleid. Gij hebt ons hierin voorafbeeldingen van de Doop gegeven. Wij bidden U bij Uw grondeloze barmhartigheid, dat Gij hem (haar) die de Doop zal ontvangen, genadig wilt aanzien en door Uw Heilige Geest in Uw Zoon Jezus Christus wilt inlijven, opdat hij met Hem begraven worde in Zijn dood en met Hem moge opstaan in een nieuw leven. Laat hij zijn kruis, Hem dagelijks navolgende, blijmoedig dragen en Hem aanhangen met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde, opdat hij dit leven — dat toch niet anders is dan een gestadige dood — om Uwentwil getroost zal verlaten en op de jongste dag voor de rechterstoel van Christus, Uw Zoon, zonder vrees moge verschijnen, door Hem, onze Here Jezus Christus, Uw Zoon, Die met U en de Heilige Geest één enig God, leeft en regeert in eeuwigheid. Amen.

Vragen aan degene die gedoopt wordt. *)

N....., omdat gij begeert de Doop te ontvangen als teken en zegel van uw inlijving in Christus en Zijn gemeente, zult gij de volgende vragen oprecht beantwoorden, opdat uw geloof in onze Here Jezus Christus openbaar wordt.

Ten eerste: Geloofst gij in de Drieënige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, Die hemel en aarde en alles wat daarin is uit niets geschapen heeft, en zo onderhoudt en regeert dat er niets geschiedt zonder Zijn wil?

Ten tweede: Bellijdt gij dat gij in zonde ontvangen en geboren en daarom een kind des toorns zijt, van nature onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad; dat gij met gedachten, woorden en werken Gods geboden vele malen hebt overtreden; en zijn deze zonden u van harte leed?

Ten derde: Geloofst gij dat Jezus Christus, waarachtig en eeuwig God en waarachtig mens, u tot Zaligmaker door God geschon-

ken is, en dat gij door Zijn bloed vergeving van zonden ontvangt en door de kracht van de Heilige Geest een lidmaat van Jezus Christus en Zijn gemeente zijt geworden?

Ten vierde: Geloofst gij alles wat in de artikelen van het christelijk geloof is samengevat en naar het Woord van God in de christelijke kerk alhier geleerd wordt, en zult gij in dit geloof door de genade Gods standvastig blijven in leven en sterven? Beloofst gij in de gemeenschap van deze christelijke kerk u getrouw te stellen onder de bediening van het Woord en te volharden in het gebruiken van het heilig Avondmaal?

Ten vijfde: Verklaart gij dat het uw hartelijke begeerte is als christen te leven, tegen de zonde te strijden, de wereld te verzaken en een getrouw lid van de gemeente van Christus te zijn, en beloofst gij u gewillig te onderwerpen aan het herderlijk opzicht en de tucht van de kerk?

Antwoord: Ja.

Doopsformule

N....., ik doop u in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

Dankzegging

Almachtige, barmhartige God en Vader, wij danken en loven U, dat Gij ons en onze kinderen door het bloed van Uw geliefde Zoon Jezus Christus al onze zonden vergeven, ons door Uw Geest tot leden van Hem geheiligd en in Hem tot Uw kinderen aangenomen hebt, en dat Gij ons dit met de heilige Doop bezegelt. Wij bidden U om Jezus' wil voor deze broeder (zuster), dat Gij hem met Uw Heilige Geest altijd wilt leiden en regeren. Laat hij naar Uw Woord wandelen en in de Here Jezus Christus tot geestelijke wasdom komen, opdat hij Uw vaderlijke goedheid en barmhartigheid, die Gij hem en ons allen bezeugen hebt, zal erkennen en belijden. Laat hij in alle gerechtigheid onder onze enige Leraar, Koning en Hogepriester Jezus Christus leven en met volharding tegen de zonde, de duivel en zijn gehele rijk strijden en overwinnen, om U en Uw Zoon Jezus Christus en de Heilige Geest, de enige en waarachtige God, eeuwig te loven en te prijzen. Amen.

1. Matth. 28 : 19

2. Hand. 2 : 37, 38, 9 : 11—19 (vgl. 22 : 6—16), 16 : 30—34.

*) In plaats van deze vragen kunnen ook de vragen uit het formulier voor de openbare belijdenis des geloofs (Bijlage XXX K.O. uitgave 1967) worden gebruikt.

Formulier voor de bediening van het heilig Avondmaal

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

In het evangelie lezen wij hoe de Here Jezus Christus voor Zijn gemeente het Avondmaal heeft ingesteld. De apostel Paulus heeft deze instelling als volgt beschreven:

O.V.: Ik heb van den Here ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Here Jezus in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam; en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker, na het eten des avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed. Doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heren, totdat Hij komt. Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heren. Maar de mens beproeve zichzelf, en ete also van het brood, en drinke van den drinkbeker. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heren.

Om nu tot onze troost het Avondmaal des Heren te houden, moeten wij ons vooraf beproeven en onze harten richten op het doel, waartoe de Here Christus het heeft ingesteld, namelijk tot Zijn gedachtenis.

De ware zelfbeproeving is driedelig.

Ten eerste overdenke ieder zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishaaft en zich voor God verootmoedigt, aangezien de toorn van God tegen de zonde zo groot is, dat Hij die niet ongestraft

heeft gelaten, maar aan Zijn geliefde Zoon Jezus Christus met de bittere en smadelijke kruisdood gestraft heeft.

Ten tweede onderzoek ieder zijn hart, of hij deze vaste belofte van God geloofd dat hem al zijn zonden alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus vergeven zijn en dat de gerechtigheid van Christus hem toegerekend en geschonken is, zo volkomen alsof hij zelf voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had.

Ten derde onderzoek ieder zichzelf, of hij van harte bereid is met zijn gehele leven waarachtige dankbaarheid jegens God de Here te belonen en voor Gods aangezicht oprecht te wandelen; of hij alle vijandschap, haat en rijd aflegt en in liefde en vrede met zijn naasten wil leven.

Allen die zo gezind zijn, wil God zeker in genade aannemen en als waardige deelgenoten aan de tafel van Zijn Zoon Jezus Christus ontvangen.

Allen die geen droefheid over hun zonden kennen, niet op Gods beloften vertrouwen en in ongehoorzaamheid en onboetvaardigheid voortleven, verkondigen wij dat zij geen deel in het rijk van Christus hebben, en opdat Gods oordeel over hen niet verzaard worde, vermanen wij hen, zolang zij zich niet bekeren, zich te onthouden van dit Avondmaal, dat Christus alleen voor Zijn gelovigen ingesteld heeft.

Dit wordt ons, geliefde broeders en zusters in de Here, niet voorgelaten om de verslagen harten van de gelovigen de vrijmoedigheid te ontnemen, alsof niemand tot het Avondmaal des Heren gaan mag dan wie zonder enige zonde is. Want wij komen niet tot dit Avondmaal om daarmee te betuigen, dat wij in onszelf volkomen en rechtvaardig zijn. Integendeel, door ons leven buiten onszelf in Jezus Christus te zoeken, belijden wij dat wij midden in de dood liggen. Wij vinden in onszelf veel ellende en gebreken. Ons geloof is niet volkomen en wij dienen God niet met de toewijding die wij Hem verschuldigd zijn. Dagelijks hebben wij met de zwakheid van ons geloof en de boze lusten van ons vlees te strijden. Nochtans, omdat ons door de genade van de Heilige Geest deze gebreken van harte leed zijn en wij begeren tegen ons ongelooft te strijden en naar alle geboden Gods te leven, mogen wij ervan verzekerd zijn dat geen zonde of zwakheid die nog tegen onze wil in ons overgebleven is, kan verhinderen dat God ons in genade aanneemt en ons deze hemelse spijs en drank waardig en deelachtig maakt.

Laat ons nu overdenken, waartoe de Here Zijn Avondmaal heeft ingesteld, namelijk dat wij dit houden zullen tot Zijn gedachtenis.

Wij geloven van ganser harte, dat onze Here Jezus Christus naar de beloften van het Oude Testament door de Vader in de wereld is gezonden, ons vlees en bloed heeft aangenomen en de toorn Gods, waaronder wij eeuwig hadden moeten verzinken, van het begin Zijner menswording tot in de dood voor ons gedragen heeft. In volkomen gehoorzaamheid heeft Hij alle gerechtigheid van Gods wet voor ons vervuld. Wij gedenken, hoe de last van onze zonden en de toorn van God Hem in de hof het bloedige zweet heeft uitgeperst. Daar werd Hij gebonden, opdat Hij ons zou ontbinden. Hij leed ontelbare smaadheden, opdat wij nimmer te schande zouden worden. Hij is onschuldig

ter dood veroordeeld, opdat wij voor het gericht van God zouden vrijgesproken worden. Hij heeft Zijn gezegend lichaam aan het kruis-hout laten nagelen, opdat Hij onze zonden daaraan zou hechten. Zo heeft Hij de vervloeking van ons op Zich geladen, opdat Hij ons met Zijn zegen vervullen zou. Hij heeft Zich met lichaam en ziel aan het kruis vermederd tot in de allerdiepste smaad en angst der hel, toen Hij riep met luider stem: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?, opdat wij door God aangenomen en door Hem nimmer verlaten zouden worden. Met Zijn dood en bloedstorting heeft Hij het nieuwe en eeuwige testament, het verbond der genade en der verzoening, bekrachtigd, toen Hij zei: Het is volbracht!

Opdat wij nu vast zouden geloven dat wij tot dit verbond behoren,

O.V.: nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het den discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam. En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit; want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden. En ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van de vrucht des wijnstoks tot op dien dag, wanneer ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders.

N.V.: nam Jezus een brood, sprak den zegen uit, brak het en gaf het aan Zijn discipelen en zeide: Neemt, eet, dit is Mijn lichaam. En Hij nam een beker, sprak de dankzegging uit en gaf hun dien en zeide: Drinkt allen daaruit. Want dit is het bloed van Mijn verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden. Doch ik zeg u, ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze vrucht van den wijnstok drinken, tot op dien dag, dat ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders. 2)

Zo dikwijls als wij van dit brood eten en uit deze beker drinken, bevestigt Hij Zijn hartelijke liefde en trouw jegens ons. Hij geeft ons de verzekering, dat Hij voor ons, die anders de eeuwige dood hadden moeten sterven, Zijn lichaam in de dood gaf en Zijn bloed vergoot en dat Hij onze hongerige en dorstige zielen met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed tot het eeuwige leven voedt en laaft.

Door de inzet van het Avondmaal richt onze Here Jezus Christus ons geloof en vertrouwen op Zijn volkomen offer, dat eenmaal aan het kruis geschied is, als op de enige grond van onze zaligheid. Hij werd voor ons de waarachtige spijs en drank ten eeuwigen leven, want Hij nam door Zijn dood de oorzaak van onze eeuwige honger en kommer, namelijk de zonde, weg en verwierf voor ons de levend-makende Geest.

Door die Geest, Die in Hem als het Hoofd en in ons als Zijn leden woont, hebben wij waarachtige gemeenschap met Hem en krijgen wij deel aan al Zijn schatten en gaven: het eeuwige leven, de gerechtigheid en de heerlijkheid. Met groot verlangen zien wij uit naar het

bruiloftsmaal van het Lam, waaraan wij de gemeenschap met Hem ten volle zullen genieten.

Door de Heilige Geest worden wij ook aan elkaar in broederlijke liefde verbonden, gelijk de apostel Paulus zegt:

O.V.: Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.

N.V.: Is niet het brood, dat wij breken, een gemeenschap met het lichaam van Christus? Omdat het één brood is, zijn wij, hoevelen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood. 3)

Daarom zullen wij, die door het waarachtige geloof Christus ingelijfd zijn, om de wil van Christus onze geliefde Zaligmaker, Die ons eerst zo uitnemend heeft liefgehad, samen in broederlijke liefde één lichaam zijn, en dit niet alleen met woorden maar ook met de daad jegens elkaar betonen.

Opdat wij nu dit alles mogen verkrijgen, laten wij ons voor God verootmoedigen en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen:

Barmhartige God en Vader, nu wij in dit Avondmaal de bittere dood van Uw geliefde Zoon Jezus Christus gedenken, bidden wij U dat Gij door Uw Heilige Geest in onze harten wilt bewerken, dat wij ons met waarachtig vertrouwen aan Uw Zoon hoe langer hoe meer overgeven. Wil onze verslagen harten met Zijn waarachtig lichaam en bloed, ja met Hem, waarachtig God en mens, het enige hemelse brood, door de kracht van uw Heilige Geest voeden en versterken. Geef ons, dat wij niet meer in onze zonden leven, maar Christus in ons en wij in Hem. Laat ons zo waarachtig deel hebben aan het nieuwe en eeuwige testament, het verbond der genade, dat wij niet twijfelen of Gij zult eeuwig onze genadige Vader zijn, Die ons onze zonden nimmer toerekent en ons in alles naar lichaam en ziel verzorgt als Uw lieve kinderen en erfgenamen. Verleen ons ook Uw genade, dat wij onze Heiland belijden, onszelf verloochenen, ons kruis getroost op ons nemen en in alle nood met opgeheven hoofd onze Here Jezus Christus uit de hemel verwachten, Die onze sterfelijke lichamen aan Zijn verheerlijkt lichaam gelijk maken en ons tot Zich nemen zal in Zijn hemels Koninkrijk.

Verhoor ons, barmhartige God en Vader, door onze Here Jezus Christus.
Amen.

Laat ons nu met hart en mond belijden doen van ons geloof door met de kerk van alle eeuwen in te stemmen:

Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van de hemel en de aarde.

En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Here;

Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;

Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
ten derde dage wederom opgestaan van de doden;
opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand van God, de almachtige Vader;
vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
Ik geloof in de Heilige Geest.
Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen;
vergeving der zonden;
wederopstanding des vleses;
en een eeuwig leven.
Amen.*

Opdat wij nu met Christus, het ware hemelse brood, gevoed mogen worden, laat ons niet bij de tekenen van brood en wijn blijven staan, maar onze harten opwaarts in de hemel verheffen, waar Jezus Christus is, onze Voorspraak, aan de rechterhand van Zijn hemelse Vader.

Laat ons er niet aan twifelen dat wij door de werking van de Heilige Geest zo waarachtig met Zijn lichaam en bloed gevoed en gesterkt worden, als wij het brood en de wijn tot Zijn gedachtenis ontvangen.

Bij het uitdelen van het brood zal de dienaar spreken:

Het brood, dat wij breken, is een gemeenschap met het lichaam van Christus. Neemt, eet, gedenkt en gelooft, dat het lichaam van onze Here Jezus Christus gegeven is tot een volkomen verzoening van al onze zonden. 4)

Bij het geven van de beker zal de dienaar spreken:

De beker der dankzegging is een gemeenschap met het bloed van Christus. Neemt die, drinkt allen daaruit. Gedenkt en gelooft, dat het bloed van onze Here Jezus Christus vergoten is tot een volkomen verzoening van al onze zonden. 5)

Na de bediening van het Avondmaal spreekt de dienaar:

Geliefden in de Here, laten wij allen tezamen, nu de Here aan Zijn tafel onze zielen gevoed heeft, Zijn Naam met dankzegging prijzen en ieder spreke in zijn hart:

O.V.: Loof den Here, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen naam. Loof den Here, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden; Die al uw ongerechtigheid vergeeft; Die al uw krankheden geneest; Die uw leven verlost van het verderf; Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden;

N.V.: Loof den Here, mijn ziel, en al wat in mij is, Zijn heiligen naam; loof den Here mijn ziel, en vergeet niet een van Zijn weldaden; die al uw ongerechtigheid vergeeft, die al uw krankheden geneest, die uw leven verlost van de groeve, die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid, die uw ziel ver-

Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als eens arends. Barmhartig en genadig is de Here, lankmoedig en groot van goedertierenheid. Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwiglijk den toorn behouden. Hij doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden. Want zo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vrezen. Zover het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons. Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Here over degenen, die Hem vrezen.

Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren. Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed zullen wij door Hem behouden worden van den toorn. Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door den dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven. En niet alleenlijk dit, maar wij roemert ook in God, door onzen Here Jezus Christus, door Welken wij nu de verzoening gekregen hebben.

zadigt met het goede, zodat uw jeugd zich vernieuwt als die van een arend.

Barmhartig en genadig is de Here, lankmoedig en rijk aan goedertierenheid; niet altoos blijft Hij twisten, niet eeuwig zal Hij toornen; Hij doet ons niet naar onze zonden en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden; maar zo hoog de hemel is boven de aarde, zo machtig is Zijn goedertierenheid over wie Hem vrezen. Zover het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons; gelijk zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de Here over wie hem vrezen. 6)

Hoe zal Hij, die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken? God bewijst Zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is. Veel meer zullen wij derhalve, thans door Zijn bloed gerechtvaardigd, door Hem behouden worden van den toorn. Want als wij, toen wij vijanden waren, met God verzoend zijn door den dood Zijns Zoons, zullen wij veel meer, nu wij verzoend zijn, behouden worden, doordat Hij leeft; en dat niet alleen, maar wij roemen zelfs in God door onzen Here Jezus Christus, door Wien wij nu de verzoening ontvangen hebben. 7)

Daarom zal mijn mond en hart des Heren lof verkondigen, van nu aan tot in eeuwigheid.
Amen.

Laat ons deze Avondmaalsbediening met dankzegging sluiten:

Almachtige en barmhartige God en Vader, wij danken U met heel

ons hart, dat Gij uit grondeloze barmhartigheid ons Uw eniggeboren Zoon geschonken hebt tot een Middelaar en offer voor onze zonden en tot een spijs en drank ten eeuwigen leven. Wij loven U om Uw genade, dat Gij ons geeft een waarachtig geloof, waardoor wij deze weldaden deelachtig worden, en dat Gij tot versterking daarvan het heilig Avondmaal door Uw geliefde Zoon Jezus Christus liet instellen. Wij bidden U, getrouwe God en Vader, dat Gij door de werking van Uw Heilige Geest de gedachtenis aan onze Here Jezus Christus en de verkondiging van Zijn dood ons tot dagelijks toenemen in het rechte geloof en in de zalige gemeenschap met Christus wilt doen strekken.

In de Naam van onze Here Jezus Christus bidden wij, gelijk Hij ons geleerd heeft:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede, gelijk in de hemel also ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid
in der eeuwigheid.
Amen.

1. 1 Kor. 11 : 23—29
2. Matth. 26 : 26—29
3. 1 Kor. 10 : 16 b en 17
4. 1 Kor. 10 : 16 b, Matth. 26 : 26 b en Luk. 22 : 19 b
5. 1 Kor. 10 : 16 a, Matth. 26 : 27 b, 28
6. Psalm 103 : 1 b—5, 8—13
7. Rom. 8 : 32, 5 : 8—11

* De apostolische geloofsbelijdenis kan ook opgenomen worden in het laatste gedeelte van de Avondmaalsdienst.

Kort formulier voor de bediening van het heilig Avondmaal

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

hoort hoe onze Heiland in de nacht voor Zijn sterven het Avondmaal heeft ingesteld:

O.V.: Als de ure gekomen was, zat Hij aan, en de twaalf apostelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Ik heb grotelijks begeerd, dit pascha met u te eten, eer ik lijde; want ik zeg u, dat ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods. En als Hij een drinkbeker genomen had, en gedankt had, zeide Hij: Neemt dezen, en deelt hem onder ulieden. Want ik zeg u, dat ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn. En Hij nam brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.

N.V.: Toen het uur aangebroken was, ging Hij aanliggen en de apostelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Ik heb vurig begeerd dit Pascha met u te eten, eer ik lijd. Want ik zeg u, dat ik het voorzeker niet meer eten zal, voordat het vervuld is in het Koninkrijk Gods. En Hij nam een beker op, sprak de dankzegging uit, en zeide: Neemt dezen en laat hem bij u rondgaan. Want ik zeg u, ik zal van nu aan voorzeker niet van de vrucht van den wijnstok drinken, voordat het Koninkrijk Gods gekomen is. En Hij nam een brood, sprak de dankzegging uit, brak het en gaf het hun, zeggende: Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dit tot Mijn gedachtenis. Evenzo den beker, na den maaltijd, zeggende: Deze beker is het nieuwe verbond in Mijn bloed, die voor u uitgooten wordt. 1)

Opdat wij nu waarlijk tot Zijn gedachtenis dit Avondmaal mogen houden, hebben wij tevoren onszelf te beproeven. Daarom onderzoekte zich ieder van ons, of hij van harte berouw heeft over zijn zonden, zichzelf mishaaft en zich voor God verootmoedigt. Ieder beproeve zich, of hij de vaste belofte van God gelooft dat hem alleen om het offer van Jezus Christus al zijn zonden volkomen vergeven zijn, en onderzoekte zich, of hij bereid is met heel zijn leven God te verheerlijken en zijn naaste te dienen.

Allen die zo gezind zijn, wil God zeker in genade aannemen en als waardige deelgenoten aan de tafel van Zijn Zoon Jezus Christus ontvangen.

Die deze gezindheid niet kennen, verkondigen wij dat zij geen deel in het rijk van Christus hebben, en vermanen wij zich van dit Avondmaal te onthouden, zolang zij zich niet bekeren.

Dit wordt ons, geliefde broeders en zusters in de Here, niet voorgelaten om de verslagen harten van de gelovigen de vrijmoedigheid

te ontnemen, alsof niemand tot het Avondmaal des Heren gaan mag dan wie zonder enige zonde is. Want het Avondmaal verzekert ons, dat het volkomen offer van onze Here Jezus Christus de enige grond van onze zaligheid is. Het verzegelt ons Zijn hartelijke liefde en trouw, dat Hij voor ons, die de eeuwige dood verdiend hadden, heeft willen lijden en sterven, en voor ons de levendmakende Geest verworven heeft. Door die Geest, Die in Hem als het Hoofd en in ons als Zijn leden woont, hebben wij waarachtige gemeenschap met Hem en krijgen wij deel aan al Zijn schatten en gaven.

De Heilige Geest verbindt ons ook onderling in broederlijke liefde, gelijk de apostel Paulus zegt:

O.V.: Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.

N.V.: Omdat het één brood is, zijn wij, hoevelen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood. 2)

Met groot verlangen mogen wij samen aan het Avondmaal uitzien naar de wederkomst van onze Heiland, Die ons genodigd heeft tot het bruiloftsmaal van het Lam. Dan zal Hij met ons de vrucht van de wijnstok nieuw drinken in het Koninkrijk van Zijn Vader.

Laten wij ons nu voor God verootmoedigen en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen:

Barmhartige God en Vader, Die Uw eniggeboren Zoon in deze wereld gezonden hebt om ons volkomen te verlossen van onze zonden, wij bidden U dat Uw Heilige Geest moge bewerken, dat wij ons met waarachtig vertrouwen aan Hem hoe langer hoe meer overgeven, en dat Hij in ons leeft en wij in Hem. Wil onze verslagen harten door dit Avondmaal troosten en sterken. Laat ons niet twijfelen, of Gij zult om Christus' wil eeuwig onze genadige Vader zijn, Die ons onze zonden nimmer toerekent en ons in alles verzorgt als Uw kinderen en erfgenamen. Verleen ons ook Uw genade dat wij onze Heiland bejelden, onszelf verloochenen, ons kruis getroost op ons nemen en in alle nood met opgeheven hoofd onze Here uit de hemel verwachten, Die onze sterfelijke lichamen aan Zijn verheerlijkt lichaam gelijk maken en ons tot Zich nemen zal in Zijn hemels Koninkrijk.

Verhoor ons, barmhartige God en Vader, door onze Here Jezus Christus.
Amen.

Laat ons onze harten opwaarts in de hemel verheffen, waar Jezus Christus is, onze Voorspraak, aan de rechterhand van Zijn hemelse Vader. Laat ons er niet aan twijfelen dat wij door de werking van de Heilige Geest zo waarachtig met Zijn lichaam en bloed gevoed en gesterkt worden, als wij het brood en de wijn tot Zijn gedachtenis ontvingen.

Het brood, dat wij breken, is een gemeenschap met het lichaam van Christus. Neemt, eet, gedenkt en geloof, dat het lichaam van onze

Here Jezus Christus gegeven is tot een volkomen verzoening van al onze zonden. 3)

Bij het geven van de beker zal de dienaar spreken:

De beker der dankzegging, is een gemeenschap met het bloed van Christus. Neemt die, drinkt allen daaruit. Gedenkt en geloof, dat het bloed van onze Here Jezus Christus vergoten is tot een volkomen verzoening van al onze zonden. 4)

Na de bediening van het Avondmaal spreekt de dienaar:

Laten wij Gods Naam met lofzegging prijzen.

O.V.: God, Die rijk is in barmhartigheid, heeft door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, ons levend gemaakt met Christus; uit genade zijt gij zalig geworden — en heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus, opdat Hij zou betonen in de toekomstige eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen. Hem nu, Die machtig is meer dan overvloedig te doen boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt, Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid in de gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid.
Amen.

N.V.: God, die rijk is aan erbarming, heeft om Zijn grote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad, ons, hoewel wij dood waren door de overtredingen, mede levend gemaakt met Christus. — door genade zijt gij behouden — en heeft ons mede opgewekt en ons mede een plaats gegeven in de hemelse gewesten, in Christus Jezus, om in de komende eeuwen den overweldigenden rijkdom Zijner genade te tonen naar Zijn goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf; het is een gave van God; niet uit werken, opdat niemand roeme. Want Zijn maaksel zijn wij, in Christus Jezus geschapen om goede werken te doen, die God tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen. 5)
Hem nu, die blijkens de kracht, welke in ons werkt, bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij bidden of beseffen, Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus tot in alle geslachten, van eeuwigheid tot eeuwigheid!
Amen. 6)

Laat ons de Avondmaalsviering besluiten met het gebed, dat Christus ons geleerd heeft:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt,
 Uw Naam worde geheiligd;
 Uw Koninkrijk kome;
 Uw wil geschiede gelijk in de hemel also ook op de aarde.
 Geef ons heden ons dagelijks brood;
 en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
 en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
 Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid
 in der eeuwigheid.
 Amen.

1. Luk. 22 : 14—20
2. 1 Kor. 10 : 17
3. 1 Kor. 10 : 16 b, 17
4. 1 Kor. 10 : 16 a, Matth. 26 : 26 b, Luk. 22 : 19 b
5. Ef. 2 : 4—10
6. Ef. 3 : 20, 21

Formulier voor de bevestiging van dienaren des Woords

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

de kerkeraad heeft u tweemaal de naam bekend gemaakt van onze broeder die tot dienaar des Woords van deze gemeente beroepen is. Daar niemand een wettig bezwaar tegen zijn belijdenis en wandel heeft ingebracht, zullen wij thans in de naam des Heren tot zijn bevestiging overgaan.

Wij willen vooraf horen naar wat de Heilige Schrift leert over het ambt van dienaar des Woords.

God, onze hemelse Vader, wil uit het verdorven menselijk geslacht een gemeente roepen en vergaderen ten eeuwigen leven en gebruikt daartoe de dienst van mensen.

O.V.: De apostel Paulus zegt, dat Christus heeft gegeven sommigen tot apostelen en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars, tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van Zijn lichaam.

N.V.: De apostel Paulus zegt, dat Christus heeft gegeven zowel apostelen als profeten, zowel evangelisten als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van Zijn lichaam. 1)

De ambtsdragers hebben deze opdracht in ootmoed en nederigheid te volbrengen, ziende op Hem Die gekomen is om te dienen en Die in de voetwassing ons hiervan een voorbeeld gegeven heeft. Zij mogen zich gedragen weten door het woord van de Here:

O.V.: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Zo ik iemand zend, wie dien ontvangt, die ontvangt Mij; en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem Die Mij gezonden heeft.

N.V.: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: Wie ontvangt dien ik zend, ontvangt Mij en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem Die Mij gezonden heeft. 2)

De herders en leraars zullen in de samenkomsten van de gemeente het Woord verkondigen in alle getrouwheid naar het apostolisch vermaan: Ik betuig u nadrukkelijk voor God en Jezus Christus, Die levenden en doden zal oordelen: Verkondig het Woord. 3) Door de zuivere prediking van het Evangelie wordt het Koninkrijk der hemelen ontsloten en toegesloten. Daarom hebben de dienaren des Woords de gemeente te wijzen op de vastheid van Gods beloften en de ernst van Gods eisen. Door het bedienen van het Woord hebben zij de gelovigen te vermanen en te vertroosten, verkondigende de bekering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus, opdat de gemeente gebouwd wordt in het geloof en opwaart in de genade en de kennis van de Here Jezus Christus door de Heilige Geest. Zij zullen de gemeente oproepen, in deze wereld van het Evangelie te getuigen en door handel en wandel anderen voor Christus te winnen. In de prediking mogen zij de bruid van Christus opwekken, haar Bruidgom met groot verlangen te verwachten in reinheid en godsvrucht.

Zij moeten de sacramenten, die de tekenen en zegelen van Gods verbond zijn, bedienen gelijk Christus het bevolen heeft, tot versterking van het geloof. Zij zullen in de dienst der gebeden de Naam des Heren aanroepen met schuldbelijdenis en lofprijzing, met voorbede en dankzegging. 4)

Zij moeten de jeugd van de gemeente onderrichten in de Schriften, die haar wijs kunnen maken tot zaligheid, opdat zij door Gods genade zal komen tot belijdenis van het geloof in Christus Jezus.

Tot het harderlijk werk behoort het bezoeken van de gemeente in getrouwheid, met zorg en liefde, naar de opdracht van de grote Herder der schapen. 5)

Het is ook hun taak, met de ouderlingen de gemeente Gods in goede orde en tucht te houden. Zij moeten met wijsheid uit de gemeente weren al wat in strijd is met het Woord van God.

Uit dit alles zien wij welk een hoog en verantwoordelijk ambt aan de dienaren des Woords is toevertrouwd. Zij zijn door God in de bediening der verzoening gesteld. Als gezanten van Christus vermanen en vragen zij in Zijn naam: Laat u met God verzoenen. 6)

Nu gij, broeder N....., gereed staat het ambt van dienaar des Woords in deze gemeente te aanvaarden, zult gij voor God en Zijn gemeente antwoorden op de volgende vragen:

Ten eerste: Zijt gij in uw hart overtuigd, dat God Zelf u door Zijn gemeente tot deze heilige dienst geroepen heeft?

Ten tweede: Houdt gij de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament voor het enige Woord van God en de volkomen leer der zaligheid, en verwerpt gij alles wat met dit Woord en de belijdenis der kerk in strijd is?

Ten derde: Beloofd gij uit liefde tot Christus en Zijn gemeente uw ambt getrouw te bedienen en de vereiste geheimhouding te betrachten ten aanzien van wat bij de uitoefening van uw ambt vertrouwelijk te uwer kennis wordt gebracht?

Ten vierde: Beloofd gij u steeds te onderwerpen aan de kerkelijke vermaningen, indien gij in leer of leven u te buiten zoudt gaan?

Antwoord: Ja ik, van ganser harte.

(Hierna spreekt de dienaar — indien iemand voor het eerst aan een gemeente wordt verbonden, zal hierbij handoplegging plaats vinden -.)

God onze hemelse Vader, Die u geroepen heeft tot deze heilige dienst, verlichte en bekwame u door Zijn Geest. Hij regere u zo in uw bediening, dat gij daarin getrouw en met vrucht moogt werkzaam zijn tot verheerlijking van Zijn Naam en tot uitbreiding van het Rijk van Zijn Zoon Jezus Christus.
Amen.

Geliefde gemeente, ontvang in de Here deze dienaar van Christus met alle blijdschap. Gedenk, dat God Zelf door hem tot u spreekt en u

vermaant en troost. Erken hem als een gezant van Christus, die u het Evangelie van het Koninkrijk brengt.

O.V.: Hoe lieflijk zijn de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die heil doet horen.
N.V.: Hoe lieflijk zijn de voeten van de vreugdebode, die heil verkondigt. 7)

Zo zal de vrede Gods komen in uw huizen 8) en gij zult, door zijn woord in Christus gelovende, het eeuwige leven beërven.

Aangezien niemand van ons de bekwaamheid hiertoe van zichzelf heeft, willen wij de almachtige God om Zijn genade aanroepen:

Barmhartige Vader, Die door Christus, Uw Zoon, uit het verloren menselijk geslacht U een gemeente tot het eeuwige leven vergadert, wij danken U dat Gij aan de kerk hier ter plaatse deze dienaar des Woords hebt willen verbinden.

Wij bidden U: Wil hem door Uw Geest meer en meer bekwamen tot de dienst waartoe Gij hem geroepen hebt. Open zijn verstand om Uw heilig Woord te verstaan en schenk hem vrijmoedigheid om de verborgenheden van het Evangelie te verkondigen. Geef hem wijsheid en getrouwheid, opdat door zijn arbeid Uw kerk bewaard en vermeerderd wordt. Vertrouwt hem door Uw Geest in alle moeiten en beproevingen die hem in zijn dienst ten deel kunnen vallen. Geef, dat hij door Uw genade standvastig blijft tot het einde en eenmaal met de getrouwe dienstknechten moge ingaan in de vreugde des Heren.

Wil ook deze gemeente Uw genade verlenen, dat zij deze dienaar erkenne als door U gezonden en dat zij, door zijn dienst in Christus gelovende, het eeuwige leven moge beërven.

Verhoor ons, o Vader, door Jezus Christus, Uw Zoon, onze Here, in Wiens Naam wij tot U bidden:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid
in der eeuwigheid.
Amen.

1. Ef. 4 : 11, 12
2. Joh. 13 : 20
3. 2 Tim. 4 : 1 en 2
4. 1 Tim. 2 : 1 en Hand. 2 : 42
5. Joh. 21 : 15—17
6. 2 Cor. 5 : 20
7. Jes. 52 : 7
8. Matth. 10 : 12, 13

Formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen

Geliefden in onze Here Jezus Christus,

de kerkeraad heeft u tweemaal de naam (namen) bekend gemaakt van de broeder(s), die tot ouderling (en diaken) in deze gemeente verkozen is (zijn). Daar niemand een wettig bezwaar tegen zijn (hun) belijdenis en wandel heeft ingebracht, zullen wij thans in de naam des Heren tot zijn (hun) bevestiging overgaan.

Wij willen vooraf horen naar wat de Heilige Schrift leert over de ambten in de gemeente des Heren. Christus maakt gebruik van de dienst van mensen, aan wie Hij in de gemeente een bijzondere taak toevertrouwt. Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars.

O.V.: tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van Zijn lichaam.

N.V.: om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van Zijn lichaam. 1)

De ambtsdragers hebben deze opdracht in ootmoed en nederigheid te volbrengen, ziende op Hem, Die gekomen is om te dienen en Die in de voetwassing ons hiervan een voorbeeld gegeven heeft. Zij mogen zich gedragen weten door het woord van de Here:

O.V.: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Zo ik iemand zend, wie dien ontvangt, die ontvangt Mij; en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem Die Mij gezonden heeft.

N.V.: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: wie ontvangt dien ik zend, ontvangt Mij en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem Die Mij gezonden heeft. 2)

Tot de ambten waardoor het Christus behaagt Zijn gemeente te bouwen, behoort dat der **OUERLINGEN**. Ten aanzien van hen leert de Heilige Schrift, dat zij met de dienaren des Woords opzicht hebben over de gemeente. In gehoorzaamheid aan de Opperherder zullen zij de kudde Gods hoeden, zonder heerschappij te voeren, maar als voorbeelden van de kudde. 3)

Het behoort tot hun taak de leden van de gemeente trouw te bezoeken en hun geestelijke leiding te geven. Zij zullen ouderen en jongeren opwekken tot de dienst des Heren en erop toezien, dat een ieder naar het gebod des Heren zich zal openbaren als een levend lidmaat van Jezus Christus. Zij moeten de gemeente wijzen op haar roeping, in deze wereld van het Evangelie te getuigen en door handel en wandel anderen voor Christus te winnen. Hen die niet naar de regel der Schriften leven, behoren zij te vermanen, en over hen die geen boetvaardigheid betonen, de christelijke tucht te oefenen. Als opzieners van de gemeente moeten zij waken tegen het binnendringen van alle dwaalleer, die haar zou kunnen afbrengen van de gehoorzaamheid aan Jezus Christus, en tegen elke ontheiliging van de sacramenten. Zij hebben toe te zien op elkaar en op de dienaren des Woords, voor wier leer en dienst zij medeverantwoordelijkheid dragen. Daarom dienen zij Gods Woord te onderzoeken en zich gedurig te oefenen in de overdenking van de verborgenheden des geloofs.

Het is ook de taak van de ouderlingen met de dienaren des Woords erop acht te geven, dat in de gemeente alles betamelijk en met goede orde zal geschieden, naar de wil van Hem Die geen God van wanorde is, maar van vrede. 4)

Zo zullen zij in hun werk zich gedragen naar het woord dat Paulus richtte tot de oudsten van Efeze:

O.V.: Zo hebt dan acht op uzelf, en op de gehele kudde, over welke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed.

N.V.: Ziet toe op uzelf en op de gehele kudde, waarover de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, die Hij Zich door het bloed van Zijn Eigene verworven heeft. 5)

Christus maakt ook van de dienst der **DIAKENEN** gebruik om Zijn gemeente te bouwen. 6)

Van het begin af heeft in de gemeente naast de bediening van het Woord en de sacramenten het werk van de christelijke barmhartigheid een plaats gehad. Wij lezen hiervan onder meer in Handelingen 6, waar gesproken wordt over de dagelijkse verzorging van de weduwen.

De diakenen hebben samen met de dienaren des Woords en de ouderlingen zorg te dragen voor de gemeente, terwijl hun in het bijzonder de dienst van de barmhartigheid is toevertrouwd.

Zij mogen de liefde van Christus zichtbaar maken door in noden en moeilijkheden van onderscheiden aard met raad en daad steun te verlenen. Zij zullen zoeken naar passende wegen en middelen om de bedoelde taak op de rechte wijze te vervullen. Verder zullen zij zorgen voor de juiste besteding van de gaven die door hen worden ingezameld.

Zij zullen de gemeente opwekken, barmhartigheid te bewijzen aan de naasten. Zij mogen hun arbeid verrichten in blijmoedigheid en met een bewogen hart, bereid om de troost van het Evangelie mee te delen aan hen die in nood verkeren. In de gebrokenheid van de menselijke verhoudingen staan zij in dienst van Christus, Die de arme zal redden die om hulp roept, de ellendige en wie geen helper heeft. 7)

Nu gij broeder(s), N.... (en N....), gereed staat uw ambt te aanvaarden, zult gij voor God en Zijn gemeente antwoorden op de volgende vragen:

- Ten eerste: Zijt gij in uw hart overtuigd, dat God Zelf u door Zijn gemeente tot deze heilige dienst geroepen heeft?
- Ten tweede: Houdt gij de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament voor het enige Woord van God en de volkomen leer der zaligheid, en verwerpt gij alles wat met dit Woord en de belijdenis van de kerk in strijd is?
- Ten derde: Beloofd gij uit liefde tot Christus en Zijn gemeente uw ambt getrouw te bedienen en de vereiste geheimhouding te betrachten ten aanzien van wat bij de uitoefening van uw ambt vertrouwelijk te uwer kennis wordt gebracht?

Ten vierde: Beloof je u steeds te onderwerpen aan de kerkelijke vermaningen, indien je in leer of leven u te buiten zoudt gaan?

Antwoord: Ja.

(Hierna spreekt de dienaar):

De almachtige God en Vader geve u Zijn genade, dat je in deze dienst getrouw en met zegen moogt werkzaam zijn. Amen.

Geliefde gemeente, ontvang deze broeder(s) als dienaar (dienaren) van God. Stel u gewillig onder de regering en het opzicht van de ouderlingen. Geef acht op hun vermaningen en bewijs hun de eer waarop zij als herders van de kudde des Heren recht hebben.

(Voorzie de diakenen van goede middelen tot het verrichten van hun arbeid en wees van harte bereid om naar uw vermogen mee te werken in de dienst der barmhartigheid).

Aangezien niemand van ons de bekwaamheid hiertoe van zichzelf heeft, willen wij de almachtige God om Zijn genade aanroepen:

Here God, hemelse Vader, Die door Christus, Uw Zoon, tot opbouw van Uw kerk ouderlingen (en diakenen) gegeven hebt, wij danken U, dat Gij ons geschonken hebt mannen van goede getuigenis, die gaven van Uw Heilige Geest hebben ontvangen. Wij bidden U, verleen hun meer en meer wat zij in hun bediening nodig hebben: wijsheid en moed, inzicht en barmhartigheid, opdat een ieder zijn ambt vervulle naar Uw wil. Schenk hun Uw genade, dat zij in hun arbeid getrouw mogen voortgaan, zonder door moeite, verdriet of vervolging der wereld te vertragen.

Verleen Uw goddelijke zegen aan deze gemeente, opdat zij zich aan de goede vermaningen van de ouderlingen onderwerpt (en de diakenen met liefde bijstaat in de dienst der barmhartigheid), hen erend in hun ambt.

Verhoor ons, o barmhartige God en Vader, door Jezus Christus, Uw Zoon, onze Here, in Wiens Naam wij tot U bidden:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt,

Uw Naam worde geheiligd;

Uw Koninkrijk kome;

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alsoo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;

en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.

Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.

Amen.

1. Ef. 4 : 11 en 12

2. Joh. 13 : 20

3. 1 Petr. 5 : 2 en 3

4. 1 Cor. 14 : 40 en 33

5. Hand. 20 : 28

6. Fil. 1 : 1 en 1 Tim. 3 : 8—13

7. Ps. 72 : 12

Formulier voor de bevestiging van het huwelijk

Formulier voor de afkondiging in de gemeente

De kerkeraad deelt de gemeente mee, dat N. en N. de kerkelijke bevestiging van hun huwelijk hebben aangevraagd, welke bevestiging, indien geen gegronde bezwaren worden ingebracht, zal plaats vinden op de Here wil op

Formulier

Wij zijn als gemeente bijeen voor de bevestiging van het huwelijk van N. en N., want het is goed, dat het huwelijk van de gelovigen, dat voor de burgerlijke overheid als Gods dienares gesloten is, ook in de samenkomst van de gemeente van Christus bevestigd wordt en dat Gods zegen erover wordt afgesmeekt.

God de Here openbaart ons in Zijn Woord, dat Hij man en vrouw geschapen en voor elkaar bestemd heeft, hun het huwelijk als gave en opdracht gegeven en er Zijn zegen over beloofd heeft. Want God, onze Vader, Die hemel en aarde en al wat daarin is, geschapen heeft, schiep de mens naar Zijn beeld.

O.V.: Het is niet goed, zo sprak Hij, dat de mens alleen zij; ik zal hem een hulpe maken, die als tegenover hem zij.

Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aankleven, en zij zullen tot één vlees zijn. En God zegende hen en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt.

N.V.: Het is niet goed, zo sprak Hij, dat de mens alleen zij; ik zal hem een hulp maken, die bij hem past.

Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en zij zullen tot één vlees zijn. En God zegende hen en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar en wordt talrijk. 1)

Deze schone gave van God is door de zondeval van de mens geschonden. Maar God, Die groot is in barmhartigheid, heeft herstel van de huwelijks-eenheid willen geven en Zijn zegen bestendigd. Daarom heeft onze Here Jezus Christus het huwelijk als instelling van Zijn hemelse Vader geëerd door Zijn tegenwoordigheid op de bruiloft te Kana en door het teken dat Hij daar verrichtte. Hij heeft de verbreking van het huwelijk veroordeeld toen Hij sprak: „Hetgeen dan God samen-gevoegd heeft, scheidt de mens niet”. 2)

In de apostolische onderwijzing van het Nieuwe Testament wordt het huwelijk erkend als een gave van God, die geheiligd wordt door het Woord van God en door het gebed. De apostel noemt de eenheid in het huwelijk een groot geheimenis dat hij betreft op de eenheid tussen Christus en de gemeente. 3)

Daarom moet men het huwelijk niet lichtvaardig of gedachteloos aangaan, maar eerbiedig en dankbaar, in de vreze des Heren. De gemeenschap voor heel het leven mag een vreugde zijn, waarin man en vrouw liefde en trouw, hulp en toewijding van elkaar ontvangen. Hoewel door de zonde ook de gehuwden velerlei tegenspoed en leed overkomt,

mogen zij toch naar Gods beloften verzekerd zijn van de gunst en bijstand des Heren.

Opdat gij nu in uw huwelijk naar Gods geboden en uit Zijn beloften moogt leven, dient gij te weten, waartoe God het huwelijk heeft ingesteld. De bedoeling is in de eerste plaats, dat man en vrouw door oprechte liefde verbonden elkaar in vreugde zullen toebehoren en elkaar trouw zullen helpen en bijstaan in alles, wat tot het tijdelijke en eeuwige leven behoort.

In de tweede plaats, dat door het huwelijk het menselijk geslacht en ook de kerk des Heren wordt gebouwd, en dat de ouders hun kinderen, als het God belieft hun die te geven, in de kennis en vreze des Heren opvoeden en voorgaan. Iedere man leve met zijn vrouw en iedere vrouw leve met haar eigen man overeenkomstig de wil van God met een goed en gerust geweten, opdat ons lichaam als een tempel van de Heilige Geest niet verontreinigd wordt.

Vervolgens zult gij uit Gods Woord horen, hoe zich de een jegens de ander in het huwelijk dient te gedragen.

De man, die door God gesteld is tot hoofd der vrouw, zal zijn vrouw liefhebben zoals Christus Zijn gemeente heeft liefgehad. Hij zal haar leiden en troosten, dienen en beschermen evenals Christus de troost en bijstand van Zijn gemeente is.

De vrouw zal haar man onderdanig zijn zoals de gemeente aan Christus onderdanig is. Zij zal haar man liefhebben en dienen, hem volgen, met hem het gezin verzorgen en het sieraad vertonen van een zachtmoedige en stille geest.

Beiden zult gij overeenkomstig Gods gebod trouw en toegewijd uw arbeid verrichten. Gij zult ook verstaan, dat uw gezin deel is van een grotere gemeenschap, en dat gij een roeping hebt ten opzichte van kerk en samenleving. Wandelt in de vreze des Heren. Bedenkt, dat gij erfenamen van de genade des levens zijt. Weest vergevensgezind en leeft met elkaar in wijsheid, opdat uw gebeden niet verhinderd worden.

Nu wij overgaan tot de bevestiging van dit huwelijk, verzoeken wij u, bruidegom en bruid, op te staan en elkaar de rechterhand te geven.

(Vraag aan de man:)

N , verklaart gij hier voor God en Zijn gemeente, dat gij genomen hebt en neemt tot uw vrouw N , en belooft gij, dat gij haar nimmer zult verlaten in goede noch kwade dagen, in rijkdom noch armoede, in gezondheid noch ziekte, totdat de dood u zal scheiden; dat gij haar in liefde zult leiden en dienen, zoals een godvrezend man aan zijn wettige vrouw schuldig is; dat gij heilig met haar zult leven, haar trouw houdende in alle dingen overeenkomstig het heilig evangelie?

Antwoord: Ja.

(Vraag aan de vrouw:)

N , verklaart gij hier voor God en Zijn gemeente, dat gij genomen hebt en neemt tot uw man N , en belooft gij, dat gij hem

nimmer zult verlaten in goede noch kwade dagen, in rijkdom noch armoede, in gezondheid noch ziekte, totdat de dood u zal scheiden; dat gij hem in liefde zult volgen en dienen, zoals een godvrezende vrouw aan haar wettige man schuldig is; dat gij heilig met hem zult leven, hem trouw houdende in alle dingen overeenkomstig het heilig evangelie?

Antwoord: Ja.

(Hierna spreekt de dienaar:)

Weest ervan verzekerd, dat God de Here u samengevoegd en u door Zijn genade tot deze heilige staat van het huwelijk geroepen heeft. De Vader der barmhartigheid vervulle u met Zijn genade, verbindt u met rechte liefde en trouw en geve u Zijn zegen.
Amen.

Omdat wij van onszelf echter niets goeds hebben en alle goede gaven van boven, van de Vader der lichten ons toekomen, zult gij knielen voor het aangezicht des Heren, opdat de gemeente met en voor u bidde:

Barmhartige God en Vader, Die deze bruidegom en bruid tot elkaar gebracht en door de band van het huwelijk verenigd hebt, wij danken U voor de zegen, die Gij aan dit echtpaar geeft, dat zij onder Uw hoede samen door het leven mogen gaan. Wil hun de genade geven, dat zij door de liefde van Christus steeds meer naar elkaar toe groeien, verbonden in de enigheid van het ware geloof. Schenk hun de kracht van Uw Heilige Geest, opdat zij als man en vrouw in hun gezin leven naar Uw goddelijke wil.

(Verleen hun Uw gunst om, als het U belieft hun kinderen te geven, die op te voeden naar de eis van Uw verbond, in de onderwijzing, tucht en liefde van Christus.)

Heilig de band die hen verenigt, tot zegen voor henzelf, tot opbouw van de gemeente, tot een getuigenis voor anderen en tot eer van Uw heilige Naam. Wil ons verhoren, o God en Vader, om Jezus Christus' wil, in Wiens Naam wij tot U bidden:

Onze Vader, Die in de hemelen zijt,

Uw Naam worde geheiligd;

Uw Koninkrijk kome;

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;

en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.

Want Uwer is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.

Amen.

1. Gen. 1 : 27, 28 en 2 : 18, 24

2. Joh. 2 : 1—11 en Matth. 19 : 6

3. 1 Tim. 4 : 4 en Ef. 5 : 32

Art. 156.

Advies steunverlening stichtingen van barmhartigheid.

Aan de orde wordt gesteld de instructie van de particuliere synode van het Oosten (10.08) luidende:

De particuliere synode van het Oosten verzoekt de generale synode aan deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden opdracht te geven desgevraagd de kerkeraden te adviseren betreffende het verstrekken van een financiële bijdrage aan instellingen en/of inrichtingen van barmhartigheid, die de kerken daarom vragen.

292 Commissie VI rapporteert. Rapport I (bijlage LXI).
De synode besluit de instructie te aanvaarden.

Art. 157.

Comité-generaal.

Art. 158.

Schorsing.

De praeses schorst de zitting in verband met de middagmaaltijd.

VERVOLG VIJFTIENDE ZITTING

donderdag 23 september 1971 van 14-18 uur.

Art. 159.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 132 : 9.

Art. 160.

Comité-generaal.

Art. 161.

Radio-kerkdienstuitzendingen.

292 De praeses geeft in behandeling het rapport van de deputaten voor radio-
294 kerkdienstuitzendingen (bijlage LXII) alsmede het desbetreffende rapport van commissie II (bijlage LXIII).

Enkele vragen worden gesteld. De voorzitter van deputaten, ds. C. v. d. Zaal geeft een breed historisch overzicht met betrekking tot de gecompliceerde situatie op radiogebied. Hij attendeert er op dat deputaten tot nu toe de overgeschoten tijd waarop zij recht hebben gegeven hebben aan het Convent van Kerken. Het is echter mogelijk deze tijd ook zelf te gebruiken om b.v. onze hoogleraren de gelegenheid te geven een richtinggevend woord te spreken in de crisis van deze tijd.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankbetuiging voor de verrichte werkzaamheden en voor de wijze waarop zij zich binnen het Convent van Kerken hebben opgesteld;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. de opdracht om medewerking te verlenen aan de regelingen binnen het Convent van Kerken, voorzover het de verdeling van de kerkelijke radio-uitzendingen betreft te continueren;

4. deputaten op te dragen om — met inachtneming van de hun verleende opdracht — te pogen om, indien de beoogde nieuwe structuur niet kan worden tegengehouden, datgene te doen waardoor de eigen kerkelijke radiouitzendingen voortgang kunnen vinden.

Art. 162.

Buitenlandse Zending.

294
312

Aan de orde wordt gesteld het rapport van de deputaten voor de buitenlandse zending (bijlage LXIV). Commissie II rapporteert. Rapport VI (bijlage LXV). De praeses verwelkomt drs. W. van Heest en prof. dr. L. Floor die beiden met verlof in Nederland zijn.

Vragen worden gesteld over de financiën, het volgens de commissie niet altijd duidelijke beleid van deputaten en de positie van de zendingswerkers in Zuid-Afrika.

De rapporteur ds. J. H. Velema gaat op verschillende vragen in. De secretaris van deputaten ds. M. Drayer wijst er op dat wanneer het gaat om de implicaties van het apartheidsbeleid men rekening zal moeten houden met de hardigheid des harten. Drs. W. van Heest en prof. dr. L. Floor krijgen gelegenheid de synode toe te spreken.

Drs. van Heest brengt de groeten over van de Toradjakerk. Hij vertelt het een en ander over de opleidingsschool voor predikanten. Het grote probleem is de geestelijke leiding in de gemeenten. Er zijn veel te weinig predikanten. Prof. Floor zegt dat er moed voor nodig is om in het land van de apartheid zending te drijven. Hij wijst een incorporatie van de theologische school te Hammanskraal in die van Potchefstroom af. Het zou rampzalige gevolgen hebben als de opleidingsinstituten werden samengevoegd. Krachtig pleit hij voor de mogelijkheid van verdere studie van afrikanen aan de Hogeschool te Apeldoorn.

De praeses beantwoordt deze toespraken. Een enkel woord van dank spreekt hij tot ds. A. Bikker die in de periode tussen de laatste en deze synode is geëmeriteerd.

De synode besluit:

1. het beleid van deputaten goed te keuren onder dankbetuiging voor het verrichte werk;
2. opnieuw een deputaat-eerste en een deputaat-tweede penningmeester te benoemen en een secundus-penningmeester;
3. opnieuw een adviseur te benoemen;
4. de samenwerking met de kerk van Utrecht-Centrum als zending kerk op te heffen;
5. uit te spreken dat de Geradja Toradja Mamasa behoort tot de kerken met welke correspondentie kan worden onderhouden in volledige zin; deze correspondentie te doen onderhouden door deputaten voor de eenheid van gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken;
6. het besluit van de generale synode van 1965-1966, Acta art. 81, voor de jaren 1972-1974 te continueren; zie ook art. 181 sub 6;
7. in de Regeling voor de buitenlandse zending een nieuw art. 11 op te nemen, luidende:

Deputaten zijn krachtens art. 84 en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

De nummering van de volgende artikelen verandert. Oud 11 wordt 12 enz.

8. deputaten te machtigen een waarnemer te benoemen in de Nederlandse Zendingraad;
9. deputaten niet te machtigen een zetel te aanvaarden in het curatorium van het Hendrik Kraemer-Instituut. Zie art. 205.

Art. 163.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. M. W. Nieuwenhuijze is voorgegaan in dankgebed.

ZESTIENDE ZITTING

donderdag 23 september 1971 van 19.00-21.00 uur.

Art. 164.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 105:4 en 5, leest Ps. 105:1-11 en gaat voor in gebed.

Art. 165.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt ouderling D. Koole zijn plaats weer te hebben ingenomen. Ouderling M. Koole kan deze zitting niet bijwonen. Er is voor hem geen secundus. De andere afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting.

Art. 166.

Evangelieverkondiging onder Israël.

De praeses stelt aan de orde het rapport van de deputaten voor de evangelieverkondiging onder Israël (bijlage LXVI). Commissie III rapporteert. Rapport V. (bijlage LXVII).

314
319

Verschillende vragen worden gesteld o.m. de relatie tussen deputaten en de kerkeraad van Groningen; de opleiding van ds. J. L. C. Boertjens; de beginselverklaring van Nes Ammim en de theologische achtergronden van het Israël-vraagstuk.

De secretaris van deputaten beantwoordt de vragen. Hij geeft toe dat bepaalde passages in de beginselverklaring van Nes Ammim anders geformuleerd hadden kunnen worden. In een breed betoog gaat hij in op enkele zaken die de verhouding Kerk-Israël raken. Met betrekking tot de verhouding tot de kerkeraad van Groningen blijken er tal van misverstanden te zijn. Niet het minst tussen hetgeen gerapporteerd is en de uitspraken van enkele leden van de kerkeraad van Groningen, die als afgevaardigden van de particuliere synode van het Noorden ter synode zijn. Er wordt gevraagd om een comité-zitting om verschillende zaken door te kunnen spreken. Zie art. 171.

Art. 167.

Comité-generaal.

Art. 168.

Sluiting.

De praeses sluit de zitting nadat ds. A. Hilbers is voorgegaan in dankgebed.

ZEVENTIENDE ZITTING

vrijdag 24 september 1971 van 9.15-12.15 uur.

Art. 169.

Opening.

De praeses opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 69:14, leest Openbaring 21:1-6 en gaat voor in gebed.

Art. 170.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ds. D. Biesma vervangen is door ds. P. Beekhuis; ouderling C. Drieënhuizen door ouderling H. van der Molen; ouderling D. Koole door ouderling J. H. van Neerbos en ouderling A. Baars door ouderling J. van Heteren. Ds. P. Beekhuis betuigt instemming met de belijdenis.

Art. 171.

Vervolg — Evangelieverkondiging onder Israël.

Nogmaals wordt op enkele facetten van het werk ingegaan. Prof. dr. B. J. Oosterhoff antwoordt op een desbetreffende vraag dat het lectuurfonds zeer nodig is omdat het voor de benadering van Israël van groot belang is dat er goede lectuur komt. Voorts zal men de deur naar Israël moeten openhouden. Ds. J. Brons dient een amendement in op voorstel 5 van de commissie. Hij stelt voor tussen „zich en te bezinnen” in te voegen: in verband met de door hen te verrichten arbeid.

319

De synode besluit:

1. a. uit te spreken dat de afwikkeling van de zaak, bedoeld in het besluit van de generale synode van 1968-1969, Acta art. 81, sub 5 nog niet tot een goed einde is gebracht;
- b. deputaten op te dragen dit besluit alsnog ten uitvoer te brengen en de eerstvolgende generale synode hierover definitief te rapporteren;
2. deputaten op te dragen zich in verband met de door hen te verrichten arbeid te bezinnen op de theologische achtergronden van het Israël-vraagstuk en daarover aan de eerstkomende generale synode te rapporteren;
3. deputaten op te dragen in overleg met deputaten voor de eredienst het voorgestelde bevestigingsformulier te herzien en ter goedkeuring aan de eerstkomende generale synode voor te leggen;
4. in art. 21 van de „Regeling voor de evangelieverkondiging onder Israël” als 2e ainea in te voegen:
deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 - a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;

- b. het verrichten van betalingen;
5. de handelingen van deputaten goed te keuren met uitzondering van het sub 1 en 3 genoemde en hen te danken voor het verrichte werk;
 6. opnieuw generale deputaten te benoemen n.l. een 1e en 2e secretaris en een 1e en 2e penningmeester alsmede een adviseur;
 7. het besluit van de generale synode van 1965-1966, Acta art. 81, voor de jaren 1972-1974 te continueren. Zie ook art. 181 sub 6.

Art. 172.

Vervolg — Kerk en recreatie.

De praeses geeft opnieuw in behandeling het rapport van deputaten voor kerk en recreatie (bijlage LVIII). Zie ook art. 105 en 145. Ter tafel is een nieuw rapport (bijlage LXVIII).

Na korte bespreking besluit de synode:

1. de instructie van de particuliere synode van het Zuiden (10.07) te verwerpen;
2. voor dit deputaatschap de volgende instructie vast te stellen:

Regeling voor de deputaten van kerk en recreatie.

Het deputaatschap voor kerk en recreatie bestaat uit drie leden met 1 algemene secundus. Het heeft tot taak:

- a. zich te bezinnen op de gehele problematiek rondom de recreatie;
- b. de ontwikkeling van de recreatie in het algemeen te blijven volgen in zijn consequenties ten aanzien van het geestelijk en kerkelijk leven voor de leden der kerken;
- c. de kerkeraden en andere kerkelijke instanties desgevraagd te informeren en van advies te dienen in de zich voordoende problemen;
- d. in hun bezinning overleg te plegen met die deputaatschappen onzer kerken, die bepaalde aspecten van de recreatie evenzeer hebben te overwegen en te volgen;
- e. van de resultaten van hun arbeid verslag uit te brengen aan de generale synode.

Art. 173.

Vervolg — Kiesrecht van de gemeente.

De bespreking van de bezwaarschriften inzake het kiesrecht der gemeente wordt voortgezet. Zie ook art. 101, 110 en 114. Overeenkomstig de opdracht heeft commissie IV een nieuw rapport ingediend (bijlage LXIX). Dit herschreven rapport vindt veel waardering. Enkele opmerkingen worden nog gemaakt. Ds. P. Roos verklaart in zoverre erkentelijk te zijn voor dit rapport dat het de weg naar de vrouw in het ambt afgrendelt en duidelijker laat uitkomen dat het deelnemen aan de verkiezing geen regeerdad is. Overigens meent hij dat had moeten worden aangetoond dat de zusters haar medewerking aan de verkiezing moeten verlenen. Hij blijft op zijn standpunt staan dat hij zijn stem ondanks de wijze waarop de zaak behandeld is niet aan de voorstellen kan geven.

Ds. J. H. Velema trekt het resterende deel van zijn voorstel (zie art. 114) in. De conclusies van het commissierapport worden nu in stemming gegeven. Met 11 stemmen tegen spreekt de synode uit:

1. De eenheid der kerk ligt in de gemeenschap met Christus als Hoofd en met elkander als leden van Zijn lichaam;

2. de vrouw behoort met de man tot de gemeente van Christus;
 3. het deelnemen aan de verkiezing is geen regeerdad;
 4. als de gemeente opgeroepen wordt de gaven voor het bijzondere ambt te herkennen behoeven de zusters der gemeente daarvan niet te worden uitgesloten;
 5. overigens wordt in de Schrift, in de belijdenis en in de K.O. onder „gemeente” niet altijd dezelfde grootheid verstaan;
 6. er blijft een zekere vrijheid in de wijze waarop de verkiezing moet plaats vinden;
 7. de uitspraak van de synode van Hilversum 1968-1969 is genomen, omdat de zaak wettig aan de orde kwam via instructie en rapport;
 8. de tegen deze uitspraak ingebrachte bezwaren zijn niet genoegzaam gefundeerd op Schrift, belijdenis en kerkorde.
- Op grond van deze uitspraken en die welke gedaan werden in de 10e zitting (art. 114) besluit de synode met 11 stemmen tegen:
het appel van de genoemde 20 kerkeraden af te wijzen.

Voorts besluit de synode:

appellanten mededeling te doen van afwijzing van hun bezwaarschriften met vermelding van de gronden van afwijzing onder toezending van het commissierapport en het gehele besluit.

Art. 174.

Emeritering hoogleraren.

In behandeling worden genomen het 2e deel van het rapport van deputaten tot bestudering van de vraagstukken van de bijzondere arbeid van predikanten en de emeritering van de hoogleraren (bijlage L a) en het desbetreffende rapport VII 2e deel van commissie I (bijlage L b).

De bespreking gaat voornamelijk over de vraag of de kerkelijke positie van de hoogleraren geregeld moet worden naar art. 6 of naar art. 13 K.O. Beide mogelijkheden ontmoeten vele bezwaren bij tal van synodeleden. De rapporteur, ds. P. op den Velde geeft een toelichting op de standpunten in de commissie. Het woord „ongeschikt” uit art. 13 is voor een hoogleraar die actief in dienst is niet van toepassing. Anderzijds is een regeling naar art. 6 onjuist omdat de dienst van de hoogleraren niet op één lijn te stellen is met de dienst naar art. 6 K.O. Ouderling A. de Geus en ds. J. H. Velema menen dat de zaak niet rijp is voor een beslissing. Prof. dr. J. van Genderen, adviseur van de commissie verzet zich hiertegen. Hij acht een regeling naar art. 6 onjuist. Emeritus betekent ook „met ere gediend hebbend”. Prof. dr. B. J. Oosterhoff adviseert te blijven bij de oude regeling. Prof. dr. J. P. Versteeg ziet geen bezwaar tegen een regeling naar art. 6 K.O. Zie ook art. 178.

Art. 175.

Schorsing.

De praeses schorst de zitting in verband met de middagmaaltijd.

VERVOLG ZEVENTIENDE ZITTING

vrijdag 24 september 1971 van 14.30-17.30 uur.

Art. 176.

Heropening.

De praeses heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 67 : 1.

Art. 177.

Appel.

Ouderling D. Koole blijkt zijn plaats weer te hebben ingenomen.

Art. 178.

Vervolg — Emeritering hoogleraren.

De praeses merkt op dat hem gebleken is uit de bespreking dat de algemene gedachte is dat er in art. 13 K.O. geen veranderingen moeten worden aangebracht.

De synode besluit:

1. de gewoonte om aan dienaren des Woords die door de generale synode tot de dienst van hoogleraar aan de theologische hogeschool geroepen worden emeritaat te verlenen voorlopig te bestendigen en te blijven bij het bepaalde in art. 13 K.O. sub 2 a;
2. het deputaatschap ter bestudering van de kerkelijke positie van hoogleraren, met dankbetuiging voor de verrichte arbeid, op te heffen.

Art. 179 en 180.

Comité-generaal.

Art. 181.

Begrotingen.

De praeses deelt mede, dat de synode zich in comité-zitting heeft bezig gehouden met de begrotingen ingediend door de onderscheidene deputaatschappen zoals vermeld in rapport IX van commissie VII (bijlage LXX a) en met het financiële verslag en de begroting van de quaestor van de synode alsmede het desbetreffende commissierapport (bijlagen LXX b, LXX c, LXX d en LXX e).

De synode besloot:

1. de begrotingen van de kashoudende deputaatschappen voor de jaren 1972, 1973 en 1974 vast te stellen overeenkomstig de in het rapport van de commissie gedane voorstellen;
2. de kashoudende deputaatschappen te machtigen tot het doen van uitgaven binnen het raam van de vastgestelde begrotingen;
3. de kerkeraden, resp. (ten behoeve van ADMA) de diaconieën er op te wijzen dat hun behoren tot het kerkverband met zich meebrengt dat zij tot tenminste de onder 2 in het rapport van de commissie genoemde bedragen zullen bijdragen in de kosten van de gemeenschappelijke taken en verplichtingen;
4. deputaten voor het kerkelijk bureau op te dragen de onder 2 in het commissierapport genoemde bedragen als minimumbijdragen op het collecterooster op te nemen;
5. de kerkeraden, resp. de diaconieën, mede te delen dat mogelijke bezwaren tegen het beleid van enig deputaatschap niet tot uitdrukking mogen worden gebracht door inhouding of vermindering van de minimumbijdragen, doch deze bezwaren geargumenteed ter kennis van het betreffende deputaatschap dienen te worden gebracht;
6. de najaarscollecte voor de hulpdiensten voor de buitenlandse zending en de evangelieverkondiging onder Israël voortaan te noemen: collecte voor het werk van de kerk naar buiten;

7. het door de quaestor van de synode gevoerde beleid goed te keuren;
8. de quaestor onder dankzegging voor zijn werk décharge te verlenen van zijn financiële verantwoordelijkheid over de verslagperiode;
9. de door de quaestor ingediende begroting goed te keuren;
10. de quaestor op te dragen te bewerkstelligen dat op 1 januari 1974 een vermogen aanwezig is ter grootte van ongeveer 1/3 deel van het totaal van de vastgestelde begroting 1971-1973;

Art. 182.

Benoemingen.

De praeses deelt mee dat de synode in comité-vergadering besloot

1. de deputaatschappen wier zaken nog niet zijn behandeld, resp. afgehandeld, te continueren ter voortzetting van hun arbeid tot de zittingen in januari volgens de vigerende opdracht;
2. te benoemen tot leden van
 - A. de deputaatschappen waarin ook gedeputeerden benoemd door de particuliere synoden zitting hebben, voor
 1. het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O.:
J. de Jong, 1e penningmeester; P. Zuidema, 2e penningmeester.
 2. het beheer van het studiefonds van de theologische hogeschool naar art. 19 K.O.:
J. O. Eishout, penningmeester; E. H. van Essen, secundus-penningmeester.
 3. de theologische hogeschool:
 - a. het curatorium:
primus: ds. D. H. Biesma, secretaris; ds. I. de Bruyne, secundus-secretaris.
 - b. het financieel beheer:
primi: A. L. de Bruyne, H. J. van der Meiden, J. D. Wisman;
secundi: A. F. Mijhardt, drs. G. van Westrienen, M. W. Wierenga.
 4. de evangelieverkondiging onder Israël:
ds. M. Drayer, 1e secretaris; ds. B. Bijleveld, 2e secretaris; ds. D. Biesma jr., 1e penningmeester; J. Zwart, 2e penningmeester; prof. dr. B. J. Oosterhoff, adviseur.
 5. de buitenlandse zending:
ds. M. Drayer, secretaris; W. Duindam, 1e penningmeester; H. van Zonneveld, 2e penningmeester; P. Vree, secundus penningmeester; prof. dr. J. P. Versteeg, adviseur.
 6. de evangelisatie:
ds. B. van Smeden; ds. H. van Mulligen; P. de Korte, penningmeester; secundi: ds. J. W. Maris, ds. W. Steenbergen.

7. **de steunverlening aan kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer:**
ds. H. van der Schaaf, voorzitter; J. Hartog Bzn., penningmeester; ds. P. den Butter, secretaris; algemene secundi: ds. B. de Romph; ds. J. van Mulligen; ds. P. Roos.
8. **de kerkbouwaangelegenheden:**
A. de Geus, voorzitter; H. Boerrigter, penningmeester; ir. G. de Boer; ds. H. van der Schaaf; W. R. Groenendijk.
9. **de onderlinge bijstand:**
primi: D. Koole, voorzitter; W. Fernhout, 2e voorzitter; J. Bijleveld, penningmeester; secundi: J. C. de Jong; T. Braakma; J. C. van Beveren.
- B. **de generale deputaatschappen voor:**
10. **de correspondentie met de hoge overheid:**
primi: prof. dr. B. J. Oosterhoff, voorzitter; mr. dr. C. J. Verplanke, secretaris en lid C.I.O.; ds. D. Biesma jr.; C. N. van Dis jr.; prof. dr. W. van 't Spijker; secundi: prof. dr. J. van Genderen; ds. I. de Bruyne.
11. **de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken:**
prof. dr. J. van Genderen, voorzitter; ds. J. H. Velema, algemeen secretaris en secretaris binnenland; prof. dr. J. P. Versteeg, secretaris buitenland; ds. D. Biesma jr.; ds. G. Bilkes; ds. B. van Smeden; ds. A. Rebel; ds. W. Steenbergen; prof. dr. W. van 't Spijker.
12. **de redactie van „de Wekker“:**
prof. dr. B. J. Oosterhoff, hoofdredacteur; ds. J. H. Velema, secretaris-waarnemend hoofdredacteur; ds. I. de Bruyne; L. Pieper.
13. **de redactie van het Jaarboek:**
ds. J. H. Velema, voorzitter; ds. L. S. den Boer, secretaris; ds. M. Drayer; ds. H. van der Schaaf.
14. **de radiokerkdienstuitzendingen:**
ds. C. van der Zaal, voorzitter; ds. Jac. Rebel, secretaris; prof. dr. J. P. Versteeg; ds. H. W. Eerland; ds. D. Biesma jr, algemeen secundus.
15. **de ambtelijke bearbeiding van de schippers:**
primi: ds. M. Baan, voorzitter; C. H. Bardelmeyer, secretaris-penningmeester; ds. G. J. Buys; ds. P. N. Ribbers; ds. Th. Rutters; secundi: ds. W. de Joode; ds. C. Bos; ds. M. Vlietstra; ds. D. Slagboom.
16. **de geestelijke verzorging van de militairen:**
ds. M. W. Nieuwenhuijze, voorzitter; ds. C. J. Ph. Sobering, secretaris; ds. A. Hilbers; ds. H. W. Eerland; I. van der Molen.
17. **het contact met de kerkjeugd:**
ds. P. op den Velde, voorzitter; ds. T. Harder, secretaris; S. de Vlieger, penningmeester; ds. J. Brons; ds. H. Toorman; drs. P. H.Vree.
18. **de emigratie:**
ds. G. Bilkes, voorzitter; ds. K. Boersma, secretaris; ds. A. W. Drechsler; ds. W. Heerma; ds. J. Westerink, algemeen secundus.

19. **kerk en recreatie:**
ds. J. Westerink, voorzitter; ds. P. N. Ribbers, secretaris; H. W. van den Brink; ds. P. Roos, algemeen secundus.
20. **de algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden:**
ds. K. Boersma, voorzitter; N. van Aken, secretaris; P. M. Kalkman, penningmeester; A. F. Kiljan; drs. T. Brienem; ds. T. Harder; C. A. Hilbers; L. Sprong; W. C. van der Stel; ds. J. Vogel; drs. G. van Westrienen; D. M. van der Leeden; secundi: Mej. T. Drenth; A. Pothof; ds. H. Biesma.
21. **de uitgave van de kerkorde:**
prof. dr. J. van Genderen, voorzitter; ds. M. Drayer, secretaris; prof. dr. W. van 't Spijker.
22. **het archief van de generale synode:**
W. van der Kamp, 1e archivaris; H. E. Madern, 2e archivaris.
23. **de controle van het synodaal archief:**
prof. dr. W. van 't Spijker, voorzitter; ds. M. Drayer, secretaris; P. Sluimer.
- Zie art. 240.

Art. 183.

Dankbetuiging.

De praeses deelt mede dat van H.M. Koningin Juliana een dankbetuiging is ontvangen: Namens Hare Majesteit de Koningin zeg ik u dank voor uw vriendelijke telegram.

De Particulier Secretaresse van Hare Majesteit de Koningin in afwezigheid van deze, (w.g.) L. Brinkert.

Art. 184.

Sluiting.

De praeses deelt mede dat de synode d.v. opnieuw bijeenkomt op 4 januari 1972. Het moderamen zal dan een voorstel indienen over het presidium en assessoraat daar de praeses naar een ander ressort zal zijn vertrokken. Hij dankt allen voor hun medewerking. De assessor, dr. W. van 't Spijker spreekt woorden van dank tot de praeses voor zijn leiding.

Op verzoek van de praeses gaat de assessor voor in dankgebed. De praeses sluit de zitting.

ACHTTIENDE ZITTING

dinsdag 4 januari 1972 van 10-12.15 uur.

Art. 185.

Opening.

De assessor opent de zitting. Hij laat zingen uit het Gebed des Heren: 3 en 9, leest Lukas 4 : 16-21 en gaat voor in gebed.

Art. 186.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat van de afgevaardigden van de particuliere synode van het Noorden ds. A. Hilbers, ouderling K. Hagen en diaken C. Hilbers vervangen zijn door resp. ds. J. van Dijken jr, ouderling K. Hoorn en diaken A. de Wit; uit de particuliere synode van het Oosten zijn ouderling G. Evers en ouderling J. van Ledden vervangen door resp. ouderling G. Bos en ouderling R. Diepenveen; uit het ressort van het Westen zijn ds. H. Blesma en de ouderlingen W. Duindam en G. G. van Wijngaarden vervangen door resp. ds. B. Bijleveld, ouderling J. A. G. Douglas en ouderling H. van der Molen; uit het ressort van het Zuiden zijn ds. I. de Bruyne en ouderling W. van der Heiden vervangen door resp. ds. H. v. d. Schaaf en ouderling J. van Heteren. Ouderling F. de Ronde is wegens ziekte afwezig. Voor hem is geen secundus aanwezig.

Ds. J. van Dijken jr, ouderling G. Bos, ouderling R. Diepenveen, ds. B. Bijleveld en ds. H. v. d. Schaaf betuigen instemming met de belijdenis.

Art. 187.

Verkiezing moderamen-III.

De assessor stelt aan de orde de aanvulling van het moderamen (zie art. 184). Er zijn drie mogelijkheden: 1. de praeses van de vorige vergaderingen presideert maar heeft geen stemrecht; 2. er wordt een nieuwe praeses verkozen; 3. de assessor presideert en er wordt een assessor II gekozen.

De synode acht de derde mogelijkheid de meest verkieslijke. Tot assessor II wordt ds. P. op den Velde verkozen.

Ds. I. de Bruijne wordt tot adviseur van de synode benoemd.

Art. 188.

Vervolg — Regeling grote stadskerken.335
257

Aan de orde wordt gesteld het nader rapport van commissie II inzake instructie 10.09 „regeling grote stadskerken”, rapport IX, commissie II (bijlage LXXI). Zie ook art. 126 en bijlage LI.

Na een korte discussie waarin de waarnemend rapporteur, ds. Chr. Verhage, er op attendeert dat veel praktische zaken rakende de verhouding KAZ-wijkkerkeraden door de kerkeraden zelf moeten worden geregeld besluit de synode de volgende regeling aan te bevelen:

- kerken met meer dan één predikant en/of spreekplaats of met een dusdanig ledenaantal dat het geheel te groot wordt, hebben — wanneer zij (nog) niet tot kerkplitsing kunnen of willen overgaan — de vrijheid een zodanige regeling te treffen, waardoor het belang van de gemeente wordt gediend in decentralisatie van bevoegdheden en verantwoordelijkheden;
- deze decentralisatie kan geschieden door het instellen van een „kerkeraad voor algemene zaken” (KAZ) met daarnaast min of meer zelfstandig fungerende wijk-kerkeraden, die elk een deel van de gemeente verzorgen;
- de kandidaatsstelling en verkiezing van ambtsdragers voor de wijkkerkeraden kan wijksgewijze geschieden; de approbatie berust bij heel de gemeente (zie art. 22 K.O.);

- de KAZ zal zijn samengesteld uit: alle dienaren des Woords (ook zij, die voor bijzondere arbeid geroepen zijn) en uit ouderlingen en diakenen, die deel uitmaken van de wijkkerkeraden;
- aan de KAZ worden die zaken toevertrouwd, die het belang van heel de gemeente raken (beroepingswerk, vertegenwoordiging naar buiten, afvaardiging naar de classis, algemeen-kerkelijke zaken en samenwerking, e.d.);
- de wijkkerkeraad heeft de verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg in de wijk; besluiten inzake de tucht worden genomen door de K.A.Z.;
- voorts hebben K.A.Z. en wijkkerkeraad elk voor zich zelfstandige bevoegdheid en verantwoordelijkheid in die zaken die aan hen zijn toevertrouwd en waarover bij onderlinge regeling een afspraak is gemaakt. In deze onderlinge regeling moet duidelijkheid zijn inzake de bevoegdheid tot besluitvorming: de K.A.Z. kan alleen die zaken behandelen, die vanuit de wijkkerkeraden aan de orde worden gesteld; hij kan geen besluiten nemen zonder overleg met of na advies van de wijkkerkeraden. Omgekeerd zullen de wijkkerkeraden (b.v. door middel van de notulen) de K.A.Z. informeren over hun handelingen;
- zaken die niet in onderling overleg tussen K.A.Z. en wijkkerkeraden kunnen worden geregeld, zullen via de K.A.Z. aan de classis worden voorgelegd;
- de regeling van een en ander zal ter beoordeling en toestemming aan de classis worden voorgelegd.

Art. 189.

Vervolg — Diakenen ter meerdere vergaderingen.

336

In behandeling wordt gegeven het rapport van de commissie benoemd in de september-zittingen 1971 van de synode (zie art. 111) om de nadere voorlopige gedragslijn inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen in studie te nemen (bijlage LXXII). Ds. J. de Jong acht het vreemd dat de commissie de praktische oplossing die vroeger werd aangenomen nu wil omzetten in een definitieve. Hij meent dat er een principiële discussie over de gelijkwaardigheid der ambten moet worden gehouden. Hij dient het volgende voorstel in:

De generale synode, gehoord de discussie ter synode, overwegend

- dat de bestaande regeling op dit moment geen dringende wijziging vraagt;
- dat de beantwoording van de vraag hoe de gelijkwaardigheid der ambten in de kerken dient te worden gehonoreerd, consequenties kan hebben voor de wijze van afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen;

besluit:

- de bestaande regeling voorshands te handhaven;
- een deputaatschap te benoemen ter bestudering van het vraagstuk van de gelijkwaardigheid der ambten met betrekking tot de eventuele gevolgen voor de afvaardiging naar de bredere vergaderingen;
- daarmee te voldoen aan de intentie van de instructie 10.10 van de particuliere synode van het Noorden.

Drs. T. Brienen dient het volgende voorstel in:

- a. de synode stelt vast dat instructie 10.10 niet spreekt over de bevoegdheid tot meespreken in zaken ter meerdere vergaderingen en het stemrecht der diakenen en besluit daarom voorstel 3 van het rapport van de commissie ad hoc „Diakenen ter meerdere vergaderingen” 10.10 te laten vervallen evenals het gedeelte van het rapport sub c (blz. 3) vanaf „Daarvan uitgaande . . . (tot) vergadering zijn niet”;
- b. de synode aanvaardt voorstel 1 van het rapport van de commissie ad hoc met wijziging van „definitieve” in „nadere” en besluit zo te voldoen aan instructie 10.10 van de particuliere synode van het Noorden;
- c. de synode, uitgaande van de gelijkwaardigheid der ambten, lettende op a. de toename van behandeling van uitgesproken diakonale zaken op de meerdere vergaderingen, b. het meer en meer erkennen van diakonale aspecten aan de andere arbeid der kerken, c. de mogelijkheid van ruimere keuze van afvaardiging van de diakenen naar de generale synode, besluit de volgende wijzigingen in de K.O. aan te brengen:
 - a. als commissie voorstel 2 a;
 - b. als commissievoorstel 2 b met wijziging van „één” in „twee diakenen”;
 - c. als commissievoorstel 2 c met wijziging van „één” in „twee diakenen”.

Prof. dr. J. van Genderen geeft preadvies. Hij acht het een achteruitgang als de commissie aan de diakenen een stem wil toekennen in zaken van tucht en appèl.

Ds. K. Boersma, samenroeper van de commissie pleit voor een praktische regeling, die het meest tot nut van het kerkelijke leven is.

De synode besluit de voorlopige gedragslijn betreffende de afvaardiging van diakenen naar de bredere vergaderingen te continueren.

Het voorstel van drs. T. Brienen wordt verworpen. Ds. J. de Jong trekt zijn voorstel in omdat hij de juistheid van het argument moet erkennen dat het op de weg van de particuliere synode van het Noorden ligt om een onderzoek als door hem bedoeld, in te stellen.

Art. 190.

Gehandicapten.

338 De synode gaat over tot behandeling van het rapport van de deputaten voor
341 de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten (bijlage LXXIII). Commissie IV rapporteert, rapport XIII (bijlage LXXIV). Enkele afgevaardigden pleiten er sterk voor om deputaten toe te staan een full-time kracht aan te trekken voor de geestelijke en ambtelijke verzorging van doven. Anderen hebben reserves en vragen om meer inlichtingen. Zie art. 193.

Art. 191.

Schorsing.

De zitting wordt geschorst in verband met de middagmaaltijd.

VERVOLG ACHTTIENDE ZITTING

dinsdag 4 januari 1972 van 14-18 uur.

Art. 192.

Heropening.

De assessor heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 97 : 7.

Art. 193.

Vervolg — Gehandicapten.

338 De bespreking van het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten wordt voortgezet. Zie art. 190. Het blijkt dat de Hervormde Commissie is teruggekomen op haar toezegging samen met deputaten van de gereformeerde en christelijke gereformeerde kerken voor dit werk een zekere vorm van samenwerking aan te gaan. Veel vragen komen daardoor in een ander licht te staan. Toch blijft bij sommigen een sterke aarzeling terwijl anderen menen aan het verlangen van deputaten te moeten voldoen. Er wordt gevraagd om een comité-zitting. Zie art. 197.

Art. 194, 195 en 196.

Comité-generaal.

Art. 197.

Vervolg — Gehandicapten.

Na opheffing van de comité-zitting deelt de assessor mede dat de synode met betrekking tot het rapport van de deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten besloten heeft:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankbetuiging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen en hun aantal te brengen op vijf;
3. uit te spreken dat deputaten over kunnen gaan tot het aanstellen van een full-time kracht voor de geestelijke en ambtelijke verzorging van doven;
4. uit te spreken dat indien interkerkelijke samenwerking gewenst en op verantwoorde wijze mogelijk is een overeenkomst slechts een voorlopig karakter zal dragen en de goedkeuring van de eerstkomende generale synode zal behoeven;
5. gelezen de concept-instructie ingediend door deputaten en gehoord de opmerkingen gemaakt ter synode de volgende instructie voor deputaten vast te stellen:

Instructie voor de deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten.

Art. 1.

Samenstelling.

Het deputaatschap voor de behartiging van de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten bestaat uit minstens vier leden, die door de generale synode benoemd worden.

Art. 2.**Taak.**

Tot de taak van deputaten behoort:

- a. het informeren, stimuleren en begeleiden van de kerken aangaande de ambtelijke dienst met betrekking tot de lichamelijk en geestelijk gehandicapten;
- b. het zoeken van wegen, waarlangs de interkerkelijke samenwerking op basis van Schrift en belijdenis in de uitvoering van dit werk kan worden gerealiseerd;
- c. het bevorderen van de aanstelling door één of meer kerken van een geestelijk verzorger, hetzij een Dienaar des Woords hetzij een broeder, die naar art. 3 K.O. sub 7 tot dit werk bevoegd is verklaard;
- d. het instrueren van een kerk als bedoeld sub c;
- e. het leggen en onderhouden van contacten met organisaties binnen en buiten eigen kerkelijk leven, die de belangen van de gehandicapten behartigen.

Art. 3.**Financiën.**

Deputaten zijn gerechtigd voor hun werk een beroep te doen op de kerken door middel van een kollekte; de minimum bijdrage wordt door de generale synode vastgesteld nadat de begroting door haar is goedgekeurd.

Art. 4.**Bevoegdheid.**

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 5.**Verantwoording.**

Deputaten zijn van al hun handelingen verantwoording verschuldigd aan de generale synode.

Art. 198.**Felicities - Aalsmeer.**

De assessor leest een brief van de kerkeraad van Aalsmeer waarin een nieuwjaarswens wordt uitgesproken voor de leden van de synode. Ook heeft de kerkeraad gezorgd voor bloemen op de tafels.

De kerkeraad zal een dankbetuiging van de synode ontvangen.

Art. 199.**Concept - Huishoudelijk Reglement.**

Het concept-huishoudelijk reglement dat was ingediend heeft verschillende amendementen van synodeleden uitgelokt. De assessor stelt voor dit concept door het moderamen verder te laten vaststellen en het dan in de toekomst te gebruiken als model ter informatie van de synodeleden en de roepende kerk. De synode aanvaardt dit voorstel.

Art. 200.**Geestelijke verzorging van zeevarenden.**

Aan de orde wordt gesteld het rapport van de deputaten voor de geestelijke

- 342 verzorging van zeevarenden (bijlage LXXV) en het desbetreffende rapport II
345 van commissie IV (bijlage LXXVI). Enkele vragen worden gesteld en opmerkingen gemaakt. De rapporteur ds. D. Biesma jr. beantwoordt de vragen. De voorzitter van deputaten, ds. J. P. Geels zegt niet gelukkig te zijn met de kritische opmerkingen van het commissierapport. Hij is van oordeel dat dit werk door ons verricht dient te worden en dat we deze zaak in breed verband moeten zien.

De synode besluit:

1. het beleid van deputaten met inachtneming van de opmerkingen sub 2 en 3 in het commissierapport goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen.

Art. 201.**Gastlidmaatschap Nederlands hervormde kerk.**

Aan de orde wordt gesteld het ingekomen schrijven van het breed moderamen van de generale synode van de Nederlands hervormde kerk met een begeleidende nota over „Het gastlidmaatschap in de Nederlands hervormde kerk”. (Ingekomen stuk 13.22). Commissie III rapporteert. Rapport IV (bijlage LXXVII).

- 345 De synode besluit een brief te zenden aan het moderamen van de generale synode van de Nederlands hervormde kerk waarin:

1. de overwegingen genoemd in het commissierapport worden medegedeeld;
2. bericht wordt dat de generale synode het niet juist zou vinden wanneer een plaatselijke Nederlands hervormde kerk leden van onze kerken zou inschrijven in plaatsen waar een christelijke gereformeerde kerk is;
3. medegedeeld wordt dat door invoering van deze richtlijnen de verhouding tot de christelijke gereformeerde kerken niet wordt verstoord, indien men zich houdt aan de bepaling dat inschrijving als gastlid van een hervormde gemeente slechts zal kunnen plaats vinden indien de „betrokken beleidsorganen der andere kerk” — i.c. de christelijke gereformeerde kerk — deze inschrijving toestaan; maar dat de synode er ook van overtuigd is dat door invoering van deze richtlijnen de gemeenschap der kerken in geen geval wordt versterkt, omdat er moeilijkheden zullen ontstaan tussen plaatselijke kerken die niet in een zodanige verhouding tot elkaar staan dat toenadering of vereniging te verwachten is.

Art. 202.**Vervolg — Kerk en onderwijs.**

De assessor stelt aan de orde de concept-instructie opgesteld door commissie I voor het deputaatschap kerk en onderwijs. Zie art. 148.

Na brede bespreking besluit de synode, gelezen de concept-instructie van de commissie, gehoord de bespreking ter synode de volgende voorlopige instructie voor het deputaatschap Kerk en Onderwijs vast te stellen:

Voorlopige instructie voor de deputaten voor kerk en onderwijs.

1. De generale synode benoemt vijf deputaten voor kerk en onderwijs.
2. Tot de taak van deputaten behoort:
 - a. zich te bezinnen op de roeping, die de kerken hebben ten aanzien van het onderwijs;

- b. de kerken te instrueren tot het volbrengen van deze roeping;
 - c. de kerken desgevraagd inzake moeilijkheden bij het volbrengen van hun roeping ten aanzien van het onderwijs van advies te dienen;
 - d. zo mogelijk contacten te zoeken en te onderhouden met hen, die in de kerken bij het christelijk onderwijs betrokken zijn;
 - e. voorts alles te doen wat dient om het geven van christelijk onderwijs aan de jeugd van de gemeente te bevorderen.
3. Deputaten zijn gerechtigd vanwege de kerken deel te nemen aan besprekingen e.d. die tot doel hebben het onderwijs op grond van Schrift en belijdenis te bevorderen.
4. Deputaten zullen van hun werkzaamheden schriftelijk rapport uitbrengen aan iedere generale synode.

Art. 203.

Schorsing.

De assessor schorst de zitting in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG ACHTTIENDE ZITTING

dinsdag 4 januari 1972 van 19-20.30 uur.

Art. 204.

Heropening.

De assessor heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 89 : 13.

Art. 205.

Vervolg — Buitenlandse zending.

Aan de orde wordt gesteld de concept instructie voor een vrijgesteld secretaris voor de buitenlandse zending, ingevolge de opdracht van de synode gegeven in een comité-zitting aan de deputaten voor de buitenlandse zending. Niet alle zaken die in een instructie moeten worden genoemd zijn in de concept-instructie terug te vinden. Zij wordt daarom teruggewezen. Zie art. 218.

Art. 206.

Sluiting.

De assessor sluit de zitting nadat prof. dr. B. J. Oosterhoff is voorgegaan in dankgebed.

NEGENTIENDE ZITTING

woensdag 5 januari 1972 van 9.15-12.15 uur.

Art. 207.

Opening.

De assessor opent de zitting. Hij laat zingen Psalm 93 : 1 en 4, leest Psalm 93 en gaat voor in gebed.

Art. 208.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat de afgevaardigden aanwezig zijn als in de vorige zitting.

Art. 209 en 210.

Comité-generaal.

Art. 211.

Schorsing.

De assessor schorst de zitting in verband met de middagmaaltijd.

VERVOLG NEGENTIENDE ZITTING

woensdag 5 januari 1972 van 14-18 uur.

Art. 212.

Heropening.

De assessor heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 119 : 65 en 67.

Art. 213.

Comité-generaal.

Art. 214.

Psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten.

348 Aan de orde worden gesteld het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten (bijlage LXXVIII) en de instructie van de particuliere synode van het Oosten, die luidt:

De particuliere synode van het Oosten, kennis genomen hebbend van een instructie van de classis Amersfoort, waarin gesteld wordt dat er bezwaren zijn in te brengen tegen de berijming van de I.S.P. als ware deze berijming in strijd met Schrift en belijdenis, overwegend

1. dat deze uitspraak te weinig gefundeerd is,
2. dat er toch bezwaren zijn met betrekking tot de berijming van de I.S.P. zowel wat de inhoud als de invoering betreft,

besluit de generale synode voor te stellen:

- a. de kerken te adviseren de berijming van de I.S.P. in deze vorm niet te gebruiken tot het zingen in de eredienst;
- b. deputaten op te dragen pogingen aan te wenden om in samenwerking met andere kerken of groepen van gereformeerd belijden te komen tot een psalter, waarin de beste berijmingen van de psalmen zijn opgenomen.

357. 360.
361

Commissie V rapporteert. Rapporten II a, b en c (Bijlagen LXXIX a, b en c). De predikanten J. Brons, M. C. Tanis, M. Vlietstra en de ouderlingen A. Baars en J. van Ledden brengen vele bezwaren tegen de nieuwe berijming in. Zij menen dat de synode een uitspraak moet doen en dat de nieuwe berijming niet moet worden vrijgegeven om te zingen in de eredienst. Ds. J. H. Velema betwijfelt of de nieuwe berijming een verbetering is in vergelijking met de bestaande. De nieuwe berijming betekent volgens hem verarming en verschraling. Ds. J. Vogel en ouderling G. E. van Nee zijn van oordeel dat deze zaak ondanks alle bezwaren moet worden overgelaten aan de vrijheid van de plaatselijke kerken.

De rapporteur ds. J. de Jong beantwoordt de vragen. Tegenover de opmerking dat de eenheid niet bevorderd wordt als we geen uitspraak doen stelt hij dat de eenheid evenmin bevorderd wordt als we wel een uitspraak doen. Hij is van oordeel dat de kerk zich niet aan een berijming moet binden. We moeten elkaar de ruimte geven om te zingen wat iedere kerkeraad bevestigt. Het zingend gebruik van de nieuwe berijming is van groot belang. Ds J. Kievit, rapporteur van het minderheidsrapport acht het een groot bezwaar dat het messiaanse element in de nieuwe berijming ontbreekt. Hij acht het niet juist te zeggen dat de kerk nooit een oordeel over een berijming heeft gegeven. De voorzitter van de commissie, ds. M. W. Nieuwenhuijze benadrukt dat we elkaar geen juk moeten opleggen. De secretaris van deputaten, ds. H. v. d. Schaaf zegt dat de oude berijming nu een heel andere presentatie heeft dan in 1773. Toen waren er ook veel bezwaren. Nu heeft zij een bepaald aroma. Zie art. 232.

Art. 215.

Sluiting.

De assessor sluit de zitting nadat prof. dr. W. H. Velema is voorgegaan in dankgebed.

TWINTIGSTE ZITTING

woensdag 5 januari 1972 van 19-21 uur.

Art. 216.

Opening.

De assessor opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 43 : 3 en 4, leest Psalm 43 en gaat voor in gebed.

Art. 217.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling G. Bos met toestemming is vertrokken naar huis; dat ouderling D. Koole niet aanwezig kan zijn en dat ouderling G. G. van Wijngaarden weer aanwezig is. De andere afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting.

Art. 218.

Vervolg — Buitenlandse Zending.

De assessor stelt aan de orde de herziene instructie opgesteld door deputaten voor de buitenlandse zending (zie art. 205).

Na een korte bespreking besluit de synode, gelezen de concept-instructie ingediend door deputaten voor de buitenlandse zending, gehoord de bespreking ter synode, de volgende instructie vast te stellen voor een vrijgesteld secretaris voor de buitenlandse zending benoemd door de generale synode:

Regeling voor een vrijgesteld secretaris van de buitenlandse zending.

1. Benoeming.

De secretaris van de zending wordt om de drie jaar door de generale synode benoemd c.q. herbenoemd als deputaat.

2. Verantwoordelijkheid.

De secretaris van de zending verricht zijn werk in opdracht van en onder verantwoordelijkheid van de zendingsdeputaten.

3. Werkzaamheden.

Tot de te verrichten werkzaamheden van de secretaris voor de zending behoort alles wat door zendingsdeputaten dienstig geacht wordt voor de bevordering en de goede voortgang van het zendingswerk.

Hieronder is met name begrepen:

- A. 1. Het zich ten dienste van de deputaten oriënteren in de literatuur over en de problemen van de missiologie in het algemeen;
2. en in het bijzonder de bestudering van de vragen en problemen van het werk op de zendingsterreinen van de eigen kerken in het belang van het door deputaten te voeren beleid.
- B. Het onderhouden van de contacten tussen de zendingsdeputaten en
 1. de zendingswerkers op de terreinen;
 2. de eventueel als vrucht van de zending tot openbaring gekomen kerken op de zendingsterreinen aan wie hulpdiensten worden geboden;
 3. de kerkeraden en zendingscommissies in eigen kerken;
 4. andere zendingsinstanties, waarmee onze zending op enigerlei wijze in relatie staat of dient te staan.
- C. Het doen voorbereiden van de vergaderingen van deputaten en secties en het (laten) notuleren van het ter vergadering behandelde.
- D. Het onder verantwoordelijkheid van deputaten uitbrengen van de verslagen aan de kerkeraden en de kerkelijke vergaderingen.
- E. De verzorging als secretaris van de redactie van het zendingsblad „Uw Koninkrijk Kome“.
- F. Het samenstellen van de zendingskalender.
- G. Het voeren van de propaganda.

4. Wijze van uitvoering van de taak.

1. Voor de uitvoering van de aan het administratieve deel van zijn taak verbonden werkzaamheden, zal de secretaris van de zending gebruik maken van de diensten van het Kerkelijk Administratief Bureau.
2. Mocht desondanks de noodzaak blijken van gehonoreerde assistentie om naar behoren zijn taak te vervullen, dan zal in overleg met en onder verantwoordelijkheid van zendingsdeputaten, naar hun beoordeeling, hierin kunnen worden voorzien.

Art. 219.

Kerkelijk-administratief Bureau.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van deputaten voor het kerkelijk-administratief bureau (bijlage LXXX). Commissie VII rapporteert. Rapport VIII (bijlage LXXXI).

Vele opmerkingen worden gemaakt over de hoge kosten van het bureau. Ds. J. P. Geels geeft een toelichting op het standpunt van deputaten art. 13 K.O. Ook brengt hij bezwaren naar voren tegen de instelling van een centrale kas. De waarnemend rapporteur br. W. Huizer antwoordt. Hij stelt dat deputaten niet anders gedaan hebben dan in hun instructie staat. De

voorzitter van deputaten br. J. D. Wisman geeft brede toelichting. Hij stelt dat billijkheidshalve in aanmerking genomen moet worden dat deputaten in een aanloopperiode verkeerden. Het kon niet anders dan het gegaan is. Bij de instelling van een centrale kas bepalen de betrokken deputaten het beleid. Er kan nauw contact zijn tussen het kerkelijk bureau en de diverse penningmeesters.

De synode besluit:

1. deputaten dank te zeggen voor het verrichte werk en hun beleid goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. de voorlopige instructie voor deputaten voor de tijd van 3 jaar te handhaven, na de volgende wijziging van artikel 6:
Deputaten zijn krachtens art 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 - a. het in ontvangst nemen van alle voor het deputaatschap bestemde gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 - b. het verrichten van betalingen voor het deputaatschap;
 - c. het beheren van de ten behoeve van het deputaatschap ontvangen gelden en het in overleg met deputaten financiële zaken beleggen van deze en alle overige liquide middelen die belegd kunnen worden.
4. de opdracht van de generale synode Hilversum 1968-1969 te herhalen, waarin de generale deputaatschappen is opgedragen hun administratieve werkzaamheden te laten verrichten door het door voornoemde synode ingestelde kerkelijk administratief bureau, met dien verstande dat die deputaatschappen, die geen eigen kas beheren, ontheffing kunnen aanvragen en verkrijgen, en uit te spreken dat:
 - a. onder de eerder genoemde werkzaamheden worden verstaan de administratieve werkzaamheden van secretarissen en penningmeesters van de generale deputaatschappen;
 - b. het instellen van een centrale kas door deputaten een middel is tot uitvoering van de door de generale synode Hilversum 1968-1969 aan deputaten verstrekte opdracht, vervat in art. 4 lid C van de voorlopige instructie en voortvloeit uit de door voornoemde synode aanvaarde instructie van de particuliere synode van het Noorden nr. 7.15;
 - c. de generale deputaatschappen mitsdien gehouden zijn, zodra deputaten kerkelijk bureau dit mogelijk achten, doch uiterlijk op 1 januari 1974, gebruik te maken van de door deputaten in het leven geroepen centrale kas (Postrekening 535300);
5. uit de generale kas jaarlijks een bedrag van 30 cent per lid aan deputaten kerkelijk administratief bureau beschikbaar te stellen voor het kerkelijk werk;
6. deputaten te machtigen om te zien naar goedkopere huisvesting.

Art. 220.

Sluiting.

De assessor sluit de zitting nadat prof. dr. J. P. Versteeg is voorgegaan in dankgebed.

EEN EN TWINTIGSTE ZITTING

donderdag 6 januari 1972 van 9.15-12.15 uur.

Art. 221.

Opening.

De assessor opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 116 : 1 en 4, leest Mattheus 18 : 15-20 en gaat voor in gebed.

Art. 222.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling G. Evers weer aanwezig is evenals ouderling D. Koole. Ouderling J. van Heteren heeft nu zitting voor ouderling W. v. d. Heiden. Ouderling J. A. G. Douglas kan niet aanwezig zijn. Er was ook geen andere secundus-afgevaardigde die hem kon vervangen. De andere afgevaardigden zijn aanwezig als in de vorige zitting.

Art. 223, 224, 225 en 226.

Comité-generaal.

Art. 227.

Vervolg — Correspondentie met de Hoge Overheid.

Nogmaals wordt het rapport van deputaten voor correspondentie met de hoge overheid aan de orde gesteld. Zie ook art. 59 en 72. (Bijlagen XVII en XVIII).

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren onder dankbetuiging voor het verrichte werk;
2. opnieuw deputaten te benoemen onder wie in elk geval de hoogleraar in het kerkrecht.

Voorts deelt de assessor mede dat in comité-zitting de tekst van de volgende uitspraak is vastgesteld:

De generale synode,

gelet op het verzoek van de classis Zwolle aan deputaten voor correspondentie met de hoge overheid: „zich in verband met de ontwikkeling van de benadering der sexuele problematiek te bezinnen op de vraag, welke stappen zouden kunnen ondernomen worden teneinde de overheid te wijzen op haar verantwoordelijkheid t.a.v. de zedelijke gezondheid van ons volk“, welk verzoek ter overweging door deputaten aan de generale synode werd voorgelegd;

constaterend dat rechtstreeks uit de kerken geen dusdanig verzoek via een instructie haar bereikte;

gehoord de ernstige en uitvoerige bespreking van de voorstellen ten deze gedaan door haar commissie van rapport;

spreekt uit:

dat de synode met toenemende bezorgdheid de ontwikkelingen op zedelijk gebied in ons volksleven volgt. Met name denkt de synode aan

de pornografie, waarbij de perversiteiten op verschillende wijze ons volk voorgesteld, een aantasting zijn van de openbare eerbaarheid en een ernstige bedreiging vormen voor het zedelijk welzijn in het bijzonder van de jeugd van ons volk;

het vraagstuk van de abortus en de grote vrijmoedigheid waarmee de oprichting van abortusklinieken wordt bepleit en gerealiseerd;

het onbeschaamd aanprijzen van homofiele kontakten en praktijken via advertenties en publicaties;

het aanprijzen van een vrije sexuele moraal o.a. via de publiciteitsmedia; en meer andere symptomen van een proces waardoor het zedelijk bewustzijn van ons volk wordt ondermijnd en de norm van Gods geboden wordt veracht;

overwegende de noodzakelijkheid van een concreet appèl aan de overheid is de synode er van overtuigd dat zeker haar deputaten voor correspondentie met de hoge overheid ten allen tijde diligent dienen te zijn en zullen zijn om bij enig concreet voorstel van wet, dat in strijd met de goddelijke normen de genoemde en andere zaken legaliseert, bij de overheid te appèleren.

De synode is evenwel alermeest overtuigd van het feit dat de kerken en ieder christen voor zich het leven naar Gods geboden hebben te verkondigen en als een getuigenis positief hebben te beleven.

Daarom wijst de synode op de dringende noodzakelijkheid, dat in de prediking, de catechese en de ambtelijke bearbeiding concreet de gevaren worden onderkend en aangewezen, die het leven naar Gods geboden bedreigen en positief wordt verkondigd hoe in het houden van die ook nu een groot loon is;

dat in publicaties voor en vanuit de kerken een appèl gedaan worde op ledere christen en het gehele volk;

dat ieder die zich christen noemt als een positief getuige moet staan in deze zedelijke verwording en zijn verantwoordelijkheid ook zal dragen, om via de daartoe aangewezen organen m.n. de christelijke politieke partijen de invloed ten goede in de volksvertegenwoordiging te vergroten, want: „gerechtigheid verhoogt een volk maar de zonde is een schandvlek der natiën”.

Art. 228.

Vervolg — Begrotingen.

Aan de orde wordt gesteld een onderdeel van rapport 9 van commissie VII betreffende de begrotingen. Dit onderdeel was ter nadere overweging teruggevoerd naar de commissie. De samenroeper van de commissie, oud. A. de Geus leest het voorstel.

De synode spreekt uit:

De generale synode

gehoord de besprekingen ter zake van het collecterooster en het functioneren van de goedgekeurde begrotingen der deputaatschappen, **kennis genomen hebbend** van de nader ingediende begroting van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden,

overwegende dat het noodzakelijk is,

- dat het financieel beleid duidelijk is,
- dat begrotingen van de deputaatschappen kunnen worden aangepast, indien de daarin vermelde uitgaven door onvoorziene omstandigheden aanzienlijk moeten worden overschreden,

besluit:

- de minimumbijdragen voor de deputaten voor geestelijke verzorging van zeevarenden voor de jaren 1972, 1973 en 1974 nader te stellen op / 0,40;
- aan deputaten voor het kerkelijk-administratief bureau op te dragen in het collecterooster geen andere bedragen op te nemen dan de door de generale synode vastgestelde minimumbijdragen, behoudens afwijking daarvan als onder 5 hierna bedoeld;
- aan onder 2 genoemde deputaten op te dragen het collecterooster 1972 te corrigeren met betrekking tot
 - de minimum bijdragen voor de emeriti-kas en voor deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden;
 - de vermelding van de geestelijke verzorging van de militairen;
- alle deputaatschappen die een kas beheren opnieuw op te dragen bij hun rapport aan de generale synode weloverwogen begrotingen voor de drie na de aanvang van die synode volgende kalenderjaren toe te voegen;
- alle deputaatschappen die een kas beheren toe te staan — indien hun werkelijke ontvangsten, of hun werkelijke uitgaven over enig jaar, blijkens de constatering door deputaten voor financiële zaken, door onvoorziene omstandigheden meer dan 10 % lager, resp. hoger zijn dan de in de begroting geraamde bedragen, in de maand september van het volgende jaar aan deputaten van het kerkelijk-administratief bureau een van de door de generale synode vastgestelde minimumbijdrage afwijkend bedrag op te geven ter vermelding op het collecterooster van het volgend jaar.

Art. 229.

Sluiting.

De assessor sluit de zitting nadat ds. W. Heerma is voorgegaan in dankgebed.

TWEE EN TWINTIGSTE ZITTING

donderdag 6 januari 1972 van 14-18 uur.

Art. 230.

Opening.

De assessor opent de zitting. Hij laat zingen Ps. 84 : 3 en 6, leest Psalm 84 en gaat voor in gebed.

Art. 231.

Appel-nominaal.

Bij het appel-nominaal blijkt dat ouderling D. Koole vervangen is door ouderling P. van Hartingsveldt. Van de particuliere synode van het Westen zijn noch ouderling W. Duindam noch ouderling J. A. G. Douglas aanwezig. Ouderling J. van Heteren vervangt ouderling W. van der Heiden. Ouderling P. van Hartingsveldt betuigt instemming met de belijdenis.

Art. 232.

Vervolg - Psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten.

De behandeling van het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten wordt voortgezet. Zie art. 214. (Bijlage LXXVIII).

357, 360, 361 Commissie V rapporteert. Rapport II, II a en II b (bijlage LXXIX a, b en c). Prof. dr. B. J. Oosterhoff geeft preeadvies. Hij betoogt dat de nieuwe berijming een kans moet krijgen om in de gemeente te functioneren. De nieuwe berijming is niet volmaakt maar betekent in tal van opzichten wel een verbetering. Zij wil een weergave zijn van de Oud-Testamentische tekst. Wanneer men wijst op het ontbreken van het Messiaanse element moet men niet vergeten dat in het psalmboek niet één direct Messiaanse psalm te vinden is. Prof. dr. J. P. Versteeg spreekt in dezelfde geest. Hij wijst er op dat niet overtuigend is aangewezen dat de nieuwe berijming tegen de H. Schrift ingaat. Afwijzing van de nieuwe berijming impliceert dat toch een bepaalde berijming wordt aanvaard. Maar de berijming van 1773 is nooit door de kerken onderzocht.

Ds. J. H. Velema dient het volgende voorstel in:

De generale synode

kennis genomen hebbende van:

- de instructie van de particuliere synode van het Oosten inzake de psalmberijming I.S.P.;
- het rapport van de commissie met betrekking tot de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten;

overwegende dat

- bezwaren kunnen worden ingebracht zowel tegen de psalmberijming van 1773 als tegen de psalmberijming I.S.P.;
- de kerken voorheen nimmer een onderzoek hebben ingesteld naar de betrouwbaarheid van en na 1581 nimmer de keus hebben gedaan voor enige psalmberijming;

constaterende

- de noodzaak van een nieuwe berijming;
- het gebruik van de berijming I.S.P. in verschillende gemeenten;
- verschillende bezwaren tegen invoering van deze berijming in andere gemeenten;

van oordeel

dat de onmiskenbare voordelen van de berijming I.S.P. niet zoveel meer zijn dan de niet te ontkennen nadelen dat de berijming I.S.P. definitief moet worden ingevoerd;

spreekt uit

dat het om deze reden niet raadzaam is tot definitieve invoering van de nieuwe berijming over te gaan;

besluit

deputaten op te dragen om in samenwerking met andere kerken of groepen van gereformeerd belijden te komen tot een psalter waarin de beste berijmingen van de psalmen zijn opgenomen en

verklaart op deze wijze voldaan te hebben aan de intentie van de instructie van de particuliere synode van het Oosten.

Ds. G. J. Buys amendeert het voorstel van ds. J. H. Velema en stelt voor om in „besluit” na „of andere groepen van gereformeerd belijden” in te voegen: „met name het gereformeerd comité Psalmberijming”.

Ds. P. Roos dient het volgende voorstel in:

De generale synode besluit:

- deputaten dank te betuigen voor de arbeid door hen verricht;
- de berijming van de I.S.P. ernstig te ontraden voor gebruik in de erediensten van onze kerken;
- deputaten op te dragen om in samenwerking met andere kerken of groepen van gereformeerd belijden te komen tot een psalter, waarin de beste berijmingen van de psalmen zijn opgenomen.

Het voorstel van ds. J. H. Velema wordt in bespreking gegeven. Verschillende afgevaardigden wijzen op het compromis-karakter van dit voorstel. Zij menen dat of het ene of het andere voorstel van de commissie moet worden aanvaard. Prof. dr. W. H. Velema zegt als preeadviseur dat er met het oog op het beleid in de gemeenten wel wat uitgesproken moet worden. Hij wil de nieuwe berijming ontraden voor gebruik in de erediensten. Prof. dr. J. van Genderen is van oordeel dat de kerkeraden zelf moeten beslissen maar dat de synode een handreiking dient te geven door het instellen van een deputaatschap om eventueel de kerkeraden te adviseren.

De rapporteur ds. J. de Jong neemt dit laatste advies over en stelt voor een deputaatschap te benoemen met de opdracht de kerken van voorlichting en advies te dienen inzake de vragen met betrekking tot het gebruik van de psalmberijming.

De voorstellen van drie leden van de commissie, rapport II a (bijlage LXXIX b) worden in stemming gebracht.

De synode besluit:

- geen uitspraak te doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt;
- de kerken er op te wijzen dat het gebruik van een berijming met wijsheid dient te geschieden;
- het voorstel van de particuliere synode van het Oosten om deputaten op te dragen pogingen aan te wenden om in samenwerking met andere kerken of groepen van gereformeerd belijden te komen tot een psalter, waarin de beste berijmingen van de psalmen zijn opgenomen, niet te aanvaarden;
- het bovengenoemde voorstel van ds. J. de Jong niet te aanvaarden.

Geconstateerd wordt dat met de sanning van bovengenoemde voorstellen de andere voorstellen niet meer in stemming behoeven te komen.

Art. 233.

Vervolg — Berijmde Schriftgedeelten.

Aan de orde wordt gesteld dat gedeelte van het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten dat betrekking heeft op de berijmde Schriftgedeelten (bijlage LXXVIII). Commissie V rapporteert. Rapport II (bijlage LXXIX).

357
348

In de bespreking wordt voornamelijk gesproken over de vraag wat berijmde Schriftgedeelten zijn en welke eisen er aan gesteld moeten worden. De voorzitter van deputaten, prof. dr. B. J. Oosterhoff wijst op het onbevredigende van de huidige situatie. De berijmde Schriftgedeelten die er nu

zijn, zijn voor een deel gezangen en over het algemeen genomen ongeschikt voor kerkelijk gebruik.

De rapporteur, ds. J. de Jong, stelt dat er tussen berijmde Schriftgedeelten en Schriftgezangen ook nog Bijbelliederen zijn. De assessor stelt dat de synode nu geen omschrijving van het begrip berijmde Schriftgedeelten kan geven.

De synode besluit:

1. de handelingen van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten goed te keuren onder dankbetuiging voor het verrichte werk;
2. de opdracht aan deputaten betreffende berijmde Schriftgedeelten te continueren;
3. met het oog op de selectie berijmde Schriftgedeelten te participeren in de interkerkelijke stichting voor het kerklied onder de uitdrukkelijke bepaling, dat de synode zich het recht voorbehoudt het materiaal zelfstandig te beoordelen, c.q. te aanvaarden of af te wijzen;
4. de naam van het deputaatschap te doen luiden: deputaatschap voor de berijmde Schriftgedeelten.

Art. 234.

Schorsing.

De assessor schorst de zitting in verband met de avondmaaltijd.

VERVOLG TWEE EN TWINTIGSTE ZITTING

donderdag 6 januari 1972 van 19-20 uur.

Art. 235.

Heropening.

De assessor heropent de zitting. Hij laat zingen Ps. 46 : 1.

Art. 236, 237, 238 en 239.

Comité-generaal.

Art. 240.

Benoemingen.

De assessor deelt mede dat de synode in comité-zitting besloot te benoemen tot leden van de deputaatschappen voor (zie ook art. 182).

24. **de vertegenwoordiging van de kerken:**
ds. I. de Bruyne, voorzitter; ds. K. J. Velema, secretaris; ds. G. Bilkes; ds. P. op den Velde; dr. W. van 't Spijker.
25. **de geestelijke verzorging van de zeevarenden:**
ds. J. P. Geels, voorzitter; ds. S. Wijnsma, secretaris; P. Zuidema, penningmeester; P. B. Oosthoek; C. van Vliet.
26. **de geestelijke verzorging van lichamelijk en geestelijk gehandicapten:**
ds. C. Langbroek, voorzitter; A. v. d. Kruk; H. van Doornen; ds. A. v. d. Veer; J. A. Zilvold.
27. **de eredienst:**
prof. dr. J. van Genderen, voorzitter; drs. T. Brienen, secretaris; drs. A. C. de Geus; ds. B. van Smeden; ds. M. C. Tanis; ds. J. H. Velema; prof. dr. W. H. Velema.

28. de berijmde schriftgedeelten:

prof. dr. B. J. Oosterhoff, voorzitter; ds. H. v. d. Schaaf, secretaris; ds. B. Bijleveld; ds. J. H. Carlier; J. Lelsz; mr. dr. C. J. Verplanke; J. Verhage; prof. dr. J. P. Versteeg.

29. de hulpverlening in binnen- en buitenland:

ds. Jac. J. Rebel, voorzitter; ir. P. Pellikaan, secretaris/penningmeester; drs. T. Brienen; A. de Geus; S. Pieper; drs. W. C. Moerdijk.

30. Kerk en Onderwijs:

prof. dr. W. H. Velema, voorzitter; L. Pieper, secretaris; D. Koole; ds. H. Biesma; J. Vuyk.

31. voor de officiële tekst van de belijdenisgeschriften:

prof. dr. W. van 't Spijker, voorzitter; ds. W. J. Quist, secretaris; prof. dr. J. van Genderen.

32. de raad voor contact en overleg N.B.G.:

drs. W. C. Moerdijk.

33. financiële zaken:

B. Groenenboom, voorzitter; drs. H. Schuurhuis; W. de Vries; C. Kleinjan; drs. A. W. Overwater; D. C. v. d. Kreeke, alg. secundus.

34. het kerkelijk administratief bureau:

A. de Geus, voorzitter; J. Sikma, secretaris; J. D. Wisman; ds. P. op den Velde; C. Groeneveld; B. P. Velema, alg. secundus.

35. het quaestoraat van de generale synode:

G. G. van Wijngaarden, primus; J. de Jong, secundus.

Art. 241.

Roepende kerk voor de generale synode 1974.

Op voorstel van het moderamen wordt besloten de kerk van Amsterdam-Nieuw-West aan te wijzen als roepende kerk voor de d.v. in 1974 samen te roepen generale synode.

Art. 242.

Regeling art. 219 Acta 1965-1966.

De assessor deelt mede, dat de synode in comité-zitting besloten heeft de regeling van art. 219 (Acta 1965-1966) als voorlopige regeling te continueren met de volgende nadere bepalingen:

ad 1 na samenleven te lezen:

uitkomende in de toelating van elkanders ongecensureerde leden tot elkanders avondmaalsviering, het aanvaarden van elkanders attestaties en het van tijd tot tijd in de dienst des Woords laten voorgaan van elkanders plaatselijke predikanten of van predikanten van andere plaatselijke kerken, waar hetzelfde nauwer samenleven tot stand gekomen is.

ad 2 d na zich te lezen:

met bijstand van de deputaten naar art. 49 K.O. overtuigen . . .

In verband met de vraag naar de toepasbaarheid van deze regeling spreekt de generale synode uit dat deze voorlopig ook kan gelden

t.a.v. de Gereformeerde Kerken (vrijgem. buiten verband).
Zij doet dat in de verwachting dat deze kerken via haar vertegenwoordigers tot samensprekingen zullen komen met de deputaten van onze kerken voor eenheid onder de gereformeerde belijders.

Art. 243.

376 Vervolg - Eenheid van de gereformeerde belijders - gereformeerde kerken (vrijgemaakt).

De assessor deelt mede dat de synode in comité-zitting een antwoord-schrijven heeft vastgesteld voor de generale synode van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt). Zie bijlage LXXXII.

Art. 244.

Slotwoorden.

De assessor spreekt een slotwoord waarin hij dank brengt aan de roepende kerk. Met name noemt hij het werk van br. A. Molenaar en het kostersechtpaar, Ten Hove.

Woorden van dank spreekt hij ook tot ds. I. de Bruyne voor het vele dat hij als praeses heeft gedaan en voor de adviezen als adviseur van de synode. De preadviseurs dankt hij voor hun adviezen en deelname aan de discussie; de kerkeraden van Aalsmeer en Rijnsburg voor de bloemen die elke dag weer op de synode-tafels stonden.

Hij leest Hebréeën 13 : 9-14. Wij hebben hier geen blijvende stad. Een mens moet leven door geloof. In Hebréeën 13 staat ook: wij hebben een altaar. Dat is onze vastheid. In onszelf hebben wij geen zekerheden. Onze kerkelijke arbeid moet staan in het teken van het altaar. Dat betekent ook wij moeten de smaadheid van Christus dragen. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde tot in eeuwigheid.

Assessor II, ds. P. op den Velde dankt de assessor I voor de leiding van deze laatste drie dagen.

Namens de preadviseurs dankt prof. dr. W. H. Velema voor de wijze waarop de synode de hoogleraren heeft ontvangen en een plaats gaf.

Art. 245.

Sluiting.

Assessor II, ds. P. op den Velde gaat voor in dankgebed, de Kerken en haar arbeid aan de Here opdringend.

Nadat staande Ps. 103 : 9 gezongen is, verklaart assessor I de generale synode A.D. 1971-1972 voor gesloten.

Het moderamen van de synode,

I. de Bruyne, praeses
W. van 't Spijker, assessor I
P. o. d. Velde, assessor II
K. J. Velema, scriba I
G. Bilkes, scriba II

BIJLAGEN

BIJLAGE I
art. 18

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE VERTEGENWOORDIGING
VAN DE KERKEN

A. VERTEGENWOORDIGING

Uw deputaten ontvingen de volgende uitnodigingen om de kerken te vertegenwoordigen, die zij op de erbij vermelde wijze behandelden:

1. Een verzoek van de Vereniging voor Prot. Chr. kleuter- en basisonderwijs om een feestelijke samenkomst bij te wonen op 13 maart 1969 in Tivoli te Utrecht — bericht van verhindering en zegenwens gezonden.
2. De Centrale Raad van de Evangelische Broedergemeente in Nederland nodigde uit de dienst op zondag 9 maart 1969, 15.30 uur, bij te wonen in de kerk der Evangelische Broedergemeente te Zeist i.v.m. het in gebruik nemen van het nieuwe gezangboek voor de Evangelische Broedergemeente in Nederland — ook werd een exemplaar van dit gezangboek aangeboden — bericht van verhindering en zegenwens gezonden, waarin tevens een woord van dank voor de aanblijding van het gezangboek.
3. Het hoofdbestuur van de Algemene Nederlandse Invaliden Bond nodigde uit om de officiële opening van zijn nieuwe behuizing annex Centraal Adviesbureau op 2 mei 1969 bij te wonen — bericht van verhindering en zegenwens gezonden.
4. Het bestuur van het Christelijk Nationaal Vakverbond (C.N.V.) zond een uitnodiging om de Algemene Vergadering op 9 en 10 juli 1969 bij te wonen — bericht van verhindering en felicitatie i.v.m. jubileum gezonden.
5. De Contact-commissie tot voorbereiding van de gebedssamenkomst ter gelegenheid van het parlementaire jaar 1969/1970 nodigde uit een gebedssamenkomst bij te wonen in de Grote Kerk te 's-Gravenhage op 16 september 1969 — aan deze uitnodiging werd desverzocht voldaan door Ds. Chr. Verhage. Op dezelfde wijze is de uitnodiging behandeld die een jaar later werd ontvangen i.v.m. een gebedssamenkomst op 15 september 1970.
6. Het Koninklijk Nederlands Christelijk Gymnastiekverbond zond een uitnodiging om de receptie ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Verbond op 16 mei 1970 bij te wonen — bericht van verhindering en zegenwens toegezonden.
7. De Chr. Bond van Oranjeverenigingen zond een uitnodiging om de receptie van het 60-jarig bestaan van de bond op 22 mei 1970 bij te wonen — bericht van verhindering en felicitatie gezonden.
8. Deputaten voor de buitenlandse zending zonden een brief door van Interkerkelijke Commissie van Molukse en Nederlandse Kerken. In deze brief van 23 april '70 werd verzocht te willen bevorderen dat twee personen als vertegenwoordigers van de Chr. Geref. Kerken zitting zullen nemen in bovengenoemde Commissie. Ds. B. Bijleveld en Ds. W. Heerma (door deputaten verzocht) woonden de vergadering van deze Commissie bij op 14 september 1970. Daar is de mogelijkheid van een middelbare theologische opleiding uitvoerig besproken. De financiële situatie van de Molukse kerken is zo moeilijk dat deze opleiding dan eerst kan worden verwezenlijkt als de kosten door de Nederlandse Kerken en de Overheid gedragen worden. Het gaat dus met name om een financiële bijdrage voor dit werk. De ontvangen stukken zijn daarna gezonden naar de deputaten voor de hulpverlening in binnen- en buitenland, aangezien deze materie het meest tot de competentie van dit deputaatschap behoort.
9. De Nederlandse Centrale Vereniging ter bevordering van de revalidatie zond een uitnodiging om de introductiedag op 13 oktober 1970 bij te wonen — doorgezonden naar de deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamelijk en geestelijk gehandicapten.
10. De Centrale Raad van de Evangelische Broedergemeente in Nederland zond een uitnodiging om de herdenkingsdienst ter gelegenheid van de driehonderdste sterf-dag van Jan Amos Comenius, bisschop van de Unitas Eratrum, op zondag 15 november 1970 in de Amstelkerk te Amsterdam bij te wonen — bericht van verhindering gezonden.
11. De Interkerkelijke Commissie Belijdenisgeschriften zond bericht dat de tekst van de zes belijdenisgeschriften is vastgesteld. Hierna is een gecombineerde vergadering gehouden van de moderamina van de synoden van de Ned. Hervormde Kerk en van de Gereformeerde Kerken en van de deputaten voor de vertegenwoordiging van de Chr. Gereformeerde Kerken op vrijdag 19 maart 1971 in het pastoraal centrum in "Hydepark" te Driebergen. Tijdens deze vergadering is deze tekst door de Interkerkelijke Commissie belijdenisgeschriften aangeboden. Aangezien deze aanblijding betekent dat deputaten voor de vertegenwoordiging der kerken de nieuwe tekst aan de synode aanblijden, is een aantal exemplaren besteld, nodig voor de afgevaardigden naar de Generale Synode 1971 en de presbysers.
12. Het moderamen van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland zond een uitnodiging om op 10 mei 1971 de samenkomst bij te wonen ter

gelegenheid van het afscheid van Dr. P. G. Kunst — voor de reactie op deze uitnodiging zie Sub C.

B. ALGEMENE KERKVERGADERING

Het breed moderamen van de Generale Synode der Nederlandse Hervormde Kerk zond een uitnodiging om een vertegenwoordiger te zenden naar de slotbijeenkomst van de algemene kerkvergadering. Na overleg met deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders is het volgende antwoord gezonden:

Utrecht
_____, 8 mei 1970
Bussum

Aan het breed moderamen van de
Generale Synode der
Nederlandse Hervormde Kerk,
Carnegielaan 9,
's-Gravenhage

Hooogerwaarde Heren,

Als deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken voor de vertegenwoordiging der kerken ontvingen wij Uw brief d.d. 10 februari 1970, no. 010.5/408, die de uitnodiging bevat om een vertegenwoordiger te zenden naar de slotbijeenkomst van de algemene kerkvergadering te houden 16, 17 en 18 mei a.s.

De brief is gericht aan de Generale Synode van onze kerken. Aangezien deze synode eerst in 1971 D.V. vergadert, beantwoorden wij uw schrijven.

Wij danken u voor de uitnodiging. Maar zoals u bekend is, bestaat er tussen uw kerk en onze kerken geen contact op synodaal niveau. Zelfs al was dat er, dan zou het nog bezwaarlijk voor ons zijn aan uw uitnodiging gevolg te geven. Gezien de tot nu toe door onze kerken gevolgde gedragslijn, is het niet te verwachten, dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken zich zou laten vertegenwoordigen op een vergadering als deze, die qua opzet en samenroeping onbekend is in de kerken van gereformeerde belijdenis.

De figuur van een algemene kerkvergadering is niet alleen onbekend in het gereformeerde kerkrecht, maar naar onze overtuiging op zijn minst ook discutabel. Wij hebben vernomen dat ook door kerkelijke vergaderingen in de Nederlands Hervormde Kerk bezwaren tegen de algemene kerkvergadering zijn ingebracht. Wij delen de bezwaren en zouden door het aanvaarden van uw uitnodiging de indruk kunnen geven dat wij deze vergadering een legitieme zaak achten. Daar komt nog bij dat de vergadering voor een deel op de dag des Heren gehouden zal worden.

Om al deze redenen kunnen wij uw uitnodiging niet aanvaarden. Wij willen deze brief niet beëindigen, voordat wij u herinnerd hebben aan de door onze kerkelijke voorouders getekende Acte van Afscheiding.

In het slot van dit nog altijd door ons onderschreven document klinkt duidelijk door, dat wij weer gemeenschap met de Nederlandse Hervormde Kerk zullen hebben, wanneer deze terugkeert tot de waarachtige dienst des Heren.

In de samenroeping van de algemene kerkvergadering zien wij deze terugkeer niet integendeel — veeleer wordt hiermee voldaan aan de veel gehoorde roep om democratisering, ook van het kerkelijk leven, welke in strijd is met de door de Schrift geleerde Christocratie. Naar de dag van die terugkeer tot de waarachtige dienst des Heren zien wij met biddend verlangen uit.

U ook bij de overweging van dit alles de leiding van Gods Geest toebiddend, verblijven wij

Namens deputaten voor de vertegenwoordiging
van de Christelijke Gereformeerde Kerken,
W. van 't Spijker, voorzitter
B. Bijleveld, secretaris

C. SAMENSPREKING MET HET MODERAMEN VAN DE GENERALE SYNODE
VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN

Op verzoek van het moderamen van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken had een samenspreking plaats op 8 mei 1971 te Amerfoort. Aanwezig waren Dr. P. G. Kunst, Dr. C. Gilhuis, Dr. A. Kruijswijk, Ds. W. Wiersma, Ds. K. J. Schaafama (actuaris), terwijl uw deputaten vertegenwoordigd waren door Dr. W. van 't Spijker en Dr. B. Bijleveld.

Leidraad voor het gesprek was het herderlijk schrijven van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken „Geen ander fundament”.

Dr. P. G. Kunst stelde als voorzitter bij deze samenspreking, dat ons contact tot nog toe het karakter heeft van informatie.

Gevraagd werd naar onze mening over dit herderlijk schrijven. Hierop werd geantwoord dat de positieve elementen in het herderlijk schrijven worden gewaardeerd, maar dat de besluiten van Sneek voor ons vele vragen oproepen. Naar onze gedachten is er op het ogenblik te weinig aandacht voor de grenzen van de belijdenis. Het gaat om de identiteit van het gereformeerde belijden.

Van gereformeerde zijde werd erkend: wij hebben ervaren bij de zaken Netelenbos, Geelkerken en Schilder dat een kerk die haar belijdenis wil vasthouden, houvast heeft. Toch komt de vraag op: is onze instelling in het verleden juist geweest? Er is dus nu een nieuw beleid en wij hebben met dit nieuwe beleid een grote verantwoordelijkheid op ons genomen.

Onzerzijds is er op gewezen dat er sprake is van een vertrouwenscrisis. Prof. Dr. J. Waterink heeft het eens zo geformuleerd: „Mogen we het beeld van het leger gebruiken, dan zouden we zeggen: het vertrouwen in de generale stat en in het lagere kader, vooral in de onderofficieren blijft het langst... Voor de staf heeft men alle eerbied — tot er een man, die men als kapitein niet achtte, als majoor of als overste niet vertrouwd, in „de generale staf“ wordt opgenomen en straks als opperofficier naar buiten treedt. Dan weet de gewone soldaat niet meer hoe 't staat. Dan zet zich de innerlijke ontbinding van de troep door. Dan komen er complicaties“. Wordt deze situatie thans niet aangetroffen? In woord en geschrift worden allerlei nieuwe inzichten met grote stelligheid geponereerd, terwijl deze inzichten tegen Schrift en belijdenis ingaan.

In de verdediging van de besluiten van de Generale Synode van Sneek werd met nadruk gewezen op de uitspraak van 5: „dat zij daarom van oordeel is, dat de eenheid van het kerkelijk belijden niet op een zodanige wijze in geding moet worden gesicht, dat daarover thans nadere beslissingen zouden moeten worden genomen“. „Het woord „thans“ staat hier niet onopzettelijk, maar is bewust gebruikt. En het doet pijn wanneer men wil beweren dat de Gereformeerde Kerken hun gereformeerd karakter verloochend hebben.

Onzerzijds werd op het nadeel gewezen van het gevolgde beleid: op essentiële punten is er een vrijheid en onbeslistheid t.a.v. zaken die het hart van het evangelie raken. Dr. P. G. Kunst wees er voorts op dat de houding van de Christelijke Gereformeerde synode, tot uiting gekomen in het besluit niet te voldoen aan het verzoek van de synode van de Gereformeerde Kerken om waarnemers te zenden bij de behandeling van zaken die beide kerken gemeenschappelijk aangaan, nog steeds wordt betreurd. Dr. W. van 't Spijker gaf een toelichting op dit besluit. Hierna sprak hij Dr. P. G. Kunst toe i.v.m. zijn afscheid als praeses van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland op 10 mei 1971.

D. VOORSTEL

Deputaten stellen u voor opnieuw de leden van het moderamen van uw vergadering te benoemen tot deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken in gevallen die niet behoren tot de competentie van andere deputaatschappen.

B. Bijleveld, secretaris

BIJLAGE II

art. 19

RAPPORT VAN HET MODERAMEN SYNODI 1968-1969

Het moderamen van de synode 1968-1969 heeft de eer u het volgende te rapporteren over de verrichte arbeid.

A. BESLUITENBOEKJE

Er was een goed overleg met de redactie van het maandblad ten dienste van ouderlingen en diakenen van de Chr. Geref. Kerken „Ambtelijk Contact“. Door deze samenwerking was het mogelijk het „Besluitenboekje“ gedrukt aan de kerkeraden te zenden, terwijl de tekst van het „Besluitenboekje“ in het blad werd opgenomen. Naar ledere kerkeraad (classis en particuliere synode) werd één exemplaar van het „Besluitenboekje“ gezonden. Door de opname in „Ambtelijk Contact“ kwam de inhoud binnen het bereik van ledere ambtsdrager.

B. ACTA SYNODI

De oplage werd weer op 500 exemplaren gesteld. Hiervan zijn nog ongeveer 40 exemplaren in voorraad.

C. CORRESPONDENTIE

Verscheidene stukken zijn aan de raad van de roepende kerk Rotterdam-C toegezonden ter plaatsing op uw agenda.

De volgende stukken dienen nog gememoreerd te worden:

1. van notaris H. J. Schweers te Amsterdam brieven betreffende de nalatenschap van mevrouw J. Frankenhuis-Lagemaat (zie ook Acta G.S. 1968/69, bijlage I, sub D 13). In de brief van 9 april wordt meegedeeld: „Het aan de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland toekomende zal ik terstond na het passeren van de akte overmaken aan de Quaestor generale synode“.
2. Bulletin United Bible Societies, number 78.
3. 31ste verslag van het Christelijk Nationaal Vakverbond, 1968, 1967, 1968.

4. de jaarverslagen van de vereniging „Het Zonnehuis“ 1968, 1969.
5. het verslag Nederlands Bijbelgenootschap 1969.
6. van de Katholieke Bijbelstichting, K.S.B. informatie 1 en 2.
7. twee rapporten van het Christelijk Nationaal Vakverbond, Utrecht,
 - a. Rapport regionale predikantenconferenties.
 - b. Positie en beleid van de Christelijke Vakbeweging.
8. Visieprogramma van het C.N.V., vastgesteld door de algemene vergadering gehouden op 19 oktober 1970.

De meeste correspondentie betrof naast de uitvoering van de besluiten van de synode het onderlinge overleg tussen moderamen, pre-adviseurs, quaestor en drukker, alsmede allerlei verzoeken om informatie.

Wanneer duidelijk bleek dat een zaak, waarvoor de aandacht werd gevraagd, behoorde tot de competentie van een bepaald deputaatschap, werd het betreffende stuk naar dit deputaatschap doorgezonden.

B. Bijleveld, scriba I

BIJLAGE III

art. 20

RAPPORT DEPUTATEN VOOR DE UITGAVE VAN DE KERKORDE

Deputaten voor de uitgave van de kerkorde hebben de eer u het volgende te rapporteren: Toen door de verschijning van de Acta van de generale synode van Hilversum 1968-1969 de door deze synode genomen besluiten ter beschikking van uw deputaten kwamen en overwogen moest worden of het wenselijk was een soort „supplement“ — al of niet losbladig — uit te geven, waarin de wijzigingen, aanvullingen enz. waartoe de synode besloot, moesten worden opgenomen, bleek het aantal exemplaren dat de drukker in voorraad had, zo gering te zijn dat het de moeite niet zou lonen een dergelijk supplement uit te geven.

Voor de vraag gesteld of, indien geen supplement uitgegeven diende te worden, direct een volledige herdruk van de uitgave-1967 met de wijzigingen, aanvullingen enz. van de laatste synode voorbereid moest worden, meenden uw deputaten dat een herdruk zo spoedig mogelijk na uw vergadering de voorkeur verdient. De betrekkelijk korte tijd die restte vóór uw vergadering, maakte het waarschijnlijk dat een eventuele nieuwe uitgave vlak voor of zelfs tijdens uw zittingen zou verschijnen. Uitgave daarna zou het mogelijk maken de aanvullingen en wijzigingen waartoe uw vergadering eventueel besluit, mede op te nemen. Derhalve besloten uw deputaten de uitgave in zoverre persklaar te maken dat het weinig moeite kost zo kort mogelijk na sluiting van uw vergadering de kopy voor de drukker klaar te hebben. Graag doen wij daarom een beroep op uw vergadering om ten spoedigste geïnformeerd te worden over de wijzigingen en aanvullingen waartoe u besluit.

Aan de zgn. „kashoudende“ deputaatschappen werd bij schrijven van 12 febr. 1971 in overweging gegeven overeenkomstig het besluit van de generale synode 68/69 (art. 102 sub 5) aan u voor te stellen in hun instructie de bepaling op te nemen:

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erflatingen;
- b. het verrichten van betalingen. (vgl. Acta art. 168 sub 10 ad 7).

Enkele deputaatschappen zonden bericht dat zij hiertoe hadden besloten. Deputaten zijn van mening dat het aanbeveling verdient de part. synoden te attenderen op de nieuwe bepaling bij art. 84 vóór de deputaatschappen die door deze synoden worden geïnstrueerd. Uw deputaten hebben zich beraden op de vraag in hoeverre de instructie van de quaestor van de generale synode dient te worden aangevuld c.q. gewijzigd in verband met de nieuwe bepaling bij art. 84. Zij zijn van oordeel dat in overweging wordt genomen diens instructie aan te vullen met een bepaling bij art. 3 die als volgt zou kunnen luiden:

Voor zover het betreft het in ontvangst nemen van erflatingen en schenkingen ten behoeve van de generale synode zal de quaestor de goedkeuring van de deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken behoeven die het advies inwinnen van de deputaten voor financiële zaken.

Deputaten stellen u voor:

1. opnieuw deputaten voor de uitgave van de kerkorde te benoemen;
2. deze deputaten te machtigen opnieuw de kerkorde uit te geven met de wijzigingen en aanvullingen waartoe de synode van 1968-69 besloot, resp. uw vergadering besluit;
3. opdracht te geven deze deputaten ten spoedigste na sluiting van de synode in kennis te stellen met de wijzigingen en aanvullingen waartoe besloten werd;
4. de part. synoden te attenderen op de bepaling bij art. 84 waartoe de synode van 1968-69 besloot (art. 102 sub 5);
5. de instructie van de quaestor van de generale synode — art. 3 — als volgt aan te vullen: Voor zover het betreft het in ontvangst nemen van erflatingen en schenkingen ten behoeve van de generale synode, zal de quaestor de goedkeuring van de deputaten voor de vertegenwoordiging van de kerken behoeven die het advies inwinnen van de deputaten voor financiële zaken.

M. Drayer, secr.

BIJLAGE IV
art. 31

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE UITGAVE VAN HET JAARBOEK

De deputaten voor de verzorging van het jaarboek willen graag u het volgende meedelen over hun werkzaamheden sinds de vorige synode.

Deputaten

Het deputaatschap is als volgt samengesteld: de di. L.S. den Boer, M. Drayer, H. v. d. Schaaf en J. H. Velema. Laatstgenoemde fungeert als voorzitter en L. S. den Boer als secretaris. De heer A. L. de Bruyne is adviseur wat betreft de financiële aangelegenheden.

Vergaderingen

Uw deputaten vergaderden in de periode sedert de vorige synode zesmaal te Utrecht; driemaal om opzet en inhoud te bespreken en de andere malen om de correctie te verzorgen, die thuis reeds was voorbereid. De heer van Brummen, die al zoveel jaren voor de uitgave zorgt, was bij deze vergaderingen tegenwoordig en heeft een zeer gewaardeerd aandeel in alle werkzaamheden.

Uitgaven

Van de uitgaven '69, '70 en '71 geldt, dat deputaten getracht hebben zo nauwkeurig en zo bruikbaar mogelijk alle uitgaven te verzorgen. Afhankelijk zijnde van de kerkeraden, die de toegezonden invullijsten moesten verzenden, kunnen we melden, dat bij de lof voor hen, die op tijd en nauwkeurig alle gevraagde gegevens verstrekten, helaas velen herinnerd moesten worden aan hun verzuim. Dit heeft vanzelf vertraging in het verschijnen tot gevolg. Deputaten verzoeken u er bij de kerkeraden op aan te dringen, dat hun volle en tijdige medewerking verzekerd zal zijn.

Bij de verzorging is getracht om zo foutloos mogelijk en zo nauwkeurig mogelijk de verstrekte gegevens te verwerken. Dat dit niet altijd is gelukt, zal ieder begrijpen, die op dit terrein ervaring heeft. Verder is er naar gestreefd om de bruikbaarheid zo duidelijk en zo overzichtelijk mogelijk te doen zijn, waarbij ontvangen adviezen of wenken niet verwaarloosd zijn.

Achter alle kerkelijke gegevens verscheen in alle drie jaarboeken het kerkelijk overzicht, geschreven door Ds. J. H. Velema. Besloten is dat in de volgende uitgave Ds. M. Drayer dat kerkelijk overzicht voor zijn rekening zal nemen.

Jubilierende predikanten werden herdacht en aan overleden dienaars werd een „In Memoriam" gewijd.

Door verschillende scribenten werden artikelen geschreven, welke alle bij de gebruiker bekend zullen zijn.

Tenslotte kan gemeld worden, dat ook deze drie jaar de verkoop vlot verliep en dat een batig saldo kon worden overgedragen voor de daartoe aangewezen kerkelijke kas.

Voorstel

Deputaten stellen voor:
opnieuw deputaten te benoemen voor de uitgave van het jaarboek.

L. S. den Boer, secr.

BIJLAGE V
art. 32

RAPPORT VAN DEPUTATEN INZAKE EMIGRATIE

Uw deputaten inzake emigratie hebben het genoegen, u hierbij het volgende te rapporteren betreffende hun arbeid in de verslagperiode:

a. Algemeen

Uw deputaten vergaderden in de afgelopen periode driemaal. Evenals in de vorige verslagperiode waren de taken verhoudingsgewijs van geringe omvang, omdat het aantal kerkleden, dat emigreerde, gering was. Het deputaatschap bestond uit de volgende personen: Ds. H. W. Eerland, voorzitter; Ds. K. Boersma, secretaris/penningmeester; Ds. A. W. Drechsler; Ds. W. Heerma.

b. Arbeid

1. Deputaten hadden een oriënterend gesprek met Ds. J. Tamminga, toen hij in 1968 in Nederland was, m.n. over de positie van de emigrantenkerken en de verhouding tussen de Free Chr. Ref. Church en de Chr. Ref. Church in Canada.
2. De Chr. Emigratie Centrale doet regelmatig opgave van toekomstige emigranten die bij haar staan ingeschreven en die opgeven, lid van onze kerken te zijn. Aan deze kerkleden c.q. de betrokken kerkeraden wordt dan een schrijven gezonden, waarin gevraagd wordt, mededeling te doen aan deputaten, wanneer de emigratie doorgang vindt, en waarin hulp wordt aangeboden bij het vinden van een kerkelijk tehuis in het nieuwe vaderland. Slechts in een klein aantal gevallen wordt bericht terug ontvangen. Verscheidene keren blijkt ook, dat aanvankelijke plannen geen doorgang gevonden hebben.
3. In verband met een eerder vernomen klacht hebben deputaten zich schriftelijk tot de Chr. Emigratie Centrale gewend met het verzoek, voorzover dit niet gedaan wordt, bij emigranten uit onze kerken de aandacht te vestigen op die gebieden in Canada, waar

gemeenten van de Free Chr. Ref. Churches zijn, zodat deze emigranten in de gelegenheid zouden zijn, zich bij die kerken aan te sluiten. Bericht werd daarop ontvangen, dat men hierop attent is.

4. Bedacht moet worden, dat niet alle emigraties via de Chr. Emigratie Centrale lopen, zodat de mogelijkheid bestaat, dat ook kerkleden emigreren, terwijl deputaten daar niets van afweten. Deputaten hadden een gesprek met Ds. G. Blijkes, waarin te meer bleek, dat deputaten en kerkeraden niet veel kunnen doen, wanneer kerkleden zelf bij hun voorbereiding weinig met geestelijke en kerkelijke belangen rekenen. Op verzoek van deputaten heeft Ds. G. Blijkes onder hun auspiciën in „De Wakker" over de emigratie geschreven. Deputaten hebben zich voorgenomen, van tijd tot tijd in „De Wakker" de aandacht van de kerkleden op hun taak te vestigen.
5. Zoals in het vorige verslag is aangekondigd, hebben deputaten uitvoering kunnen geven aan hun voornemen, een symbolische gift te zenden aan emigrantenkerken, ten behoeve van kerkbouw. Aan de Ref. Churches in Australië en Nieuw Zeeland werd een bedrag van f 500.— gezonden, aan de Free Chr. Ref. Churches in Canada f 1000.— (aanvankelijk was gedacht aan 2 x f 500.—); de penningmeester van haar synodale kas adviseerde, dit bedrag te zenden naar de kerk van Aldergrrove.
6. **Financiën**
Voor de financiën mogen wij verwijzen naar bijgaand financieel overzicht. Ter toelichting zij medegedeeld, dat deputaten aan deputaten voor het kerkelijk bureau hebben medegedeeld, dat de administratie van dit deputaatschap van zo minimale omvang is, dat overdracht aan het kerkelijk bureau niet zinvol te achten is. Wel hebben deputaten een bedrag van f 75.— overgemaakt naar dit bureau, zijnde ruim 5 percent van het op 31 december 1967 beschikbare kapitaal. Wat de begroting voor de jaren 1971, 1972 en 1973 betreft, mogen wij erop wijzen, dat de giften, gedaan in 1971, bestreden konden worden uit de aanwezige middelen. Deputaten denken daarna weer eens gebruik te maken van de indertijd gegeven toestemming, zo nodig aan de kerken bijdragen te vragen tot een bedrag van f 2,50 per 100 zielen. Daardoor kan de begroting over drie jaar gerekend sluitend genoemd worden.
- d. **Voorstel**
Deputaten leggen bij deze hun arbeid ter beoordeling voor en stellen u voor, opnieuw deputaten te benoemen.

Deputaten hadden op 3 mei 1971 op verzoek van Die Ger. Kerk van Pretoria-Oos (Z.-A.) een gesprek met Dr. K. S. van Wyk de Vries, predikant van die kerk, die o.m. in opdracht van Deputate vir Immigrasie van Die Ger. Kerk in Suid-Afrika voor een aantal maanden in ons land is. Tot zijn taak behoorde o.a., zo mogelijk contacten te leggen tussen de immigratiedeputaten van zijn kerken en de emigratiedeputaten van kerken in Nederland. Het is voor de kerken in Zuid-Afrika van veel belang, op de hoogte te zijn wie er, vooral uit zusterkerken, emigreren. Men is in Zuid-Afrika niet op de hoogte van de kerkelijke gezindte van wie er binnankomen.

Onzerzijds is toegezegd, dat wij gaarne adressen van kerkleden, van wie ons bekend is, dat ze naar Zuid-Afrika willen vertrekken, zullen doorgeven. Wel moet gezegd worden, dat ook hier geldt, dat lang niet alle plannen ter kennis van deputaten gebracht worden.

Van deze gelegenheid maakten deputaten gebruik, met Dr. Van Wyk de Vries een gesprek te hebben over wat in Zuid-Afrika genoemd wordt de „eigensoortige ontwikkeling". Te vermelden valt hiervan, dat Die Ger. Kerk geen propaganda voor de regering wil maken, maar in het algemeen het met haar beleid in dit opzicht wel eens is. Die Ger. Kerk heeft, in tegenstelling tot de "N.G. Kerk", één kerkverband van blanke en Bantoe-kerken. Er is geen verbod op gemengde diensten, maar uit praktisch oogpunt geven beide groepen de voorkeur aan aparte diensten. Uiteraard zijn in het gesprek meer aspecten naar voren gekomen (historische, principiële, praktische), maar een uitvoerig verslag daarvan lijkt in dit verslag minder op zijn plaats te zijn. Verdere toelichtingen zijn desgewenst mondeling te geven. Uw deputaten achten het een nuttig gesprek.

Het contact-adres voor emigranten naar Zuid-Afrika van genoemde kerken is: Deputate vir Immigrasie, Postbus 20004, Noordbrug, Potchefstroom Tvl., Zuid-Afrika.

Ds. K. Boersma, secretaris

BIJLAGE VI
art. 33

RAPPORT DEPUTATEN VOOR HET SYNODAAL ARCHIEF

Der gewoonte getrouw verwacht uw vergadering van de archivaris der synode een rapport over de aan hem toevertrouwde opdracht. In verband hiermede heeft ondergetekende de eer u het volgende te rapporteren.

Aan de opstelling der archivalia en de gedrukte bescheiden is, na de indeling volgens de inventarisatie-lijst 1968, weinig verandering aangebracht.

De archiefstukken inzake de zittingen der synoden tot 1962 zijn ondergebracht in de archief-ruimte van de kerk van Rotterdam.

Door diverse persoonlijke omstandigheden was de 1ste scriba van de synode 1965-1966 nog

niet in staat de stukken inzake de zittingen hiervan, toe te zenden. Wel deelde hij mede, dat dit zeer binnenkort zal geschieden, zodat ook deze, na ordening, in het archief geplaatst kunnen worden.

Voorts is daarna het wachten op de bescheiden van de synode 1968. De scribe hiervan worden verzocht deze, indien mogelijk, zo spoedig mogelijk ter behandeling aan de archivaris toe te zenden. Aan de gedrukte bescheiden zijn toegevoegd de Jaarboekjes tot en met 1970. Voorts de Acta van de synode 1965-1966. Van de Acta 1968 is nog geen exemplaar ontvangen, hoewel deze reeds geruime tijd geleden verschenen zijn.

Tevens reesteren, naast het archiefexemplaar 1968, nog de **getekende** acta's der Synoden 1965/1966 en 1968. Gaarne de aandacht van de desbetreffende scribe hiervoor.

Van de gereformeerde oecumenische synode 1968 zijn opgenomen de toegezonden Acta met de bijlagen in de Nederlandse taal.

De deputaatschappen inzake: de correspondentie met de hoge overheid; voor bijzondere noden, deputaten voor de geestelijke verzorging van schippers, voor financiële zaken zonden diverse archivalia en bijgevoegde kasstukken plus accountantarapporten tot de jaartallen 1967 en 1968.

Van de deputaatschappen, genoemd in de rapporten van de deputaten controle van het archief in 1968, bevinden zich nog steeds geen stukken in het archief der synode, ondanks verzoeken van genoemde scribe. Is er nog mogelijkheid tot completering hiervan?

Van Prof. J. Hovius werd ontvangen een pakket, inhoudende notulenboeken, ledenregisters en kasboeken van de kerk van Teuge, welke sinds 1968 is opgeheven.

Deze zijn geplaatst onder het hoofd "Diversen" (zie inventarislijst 1971).

Tevens een map met bescheiden inzake de zaak dr. A. M. Berkhof. Verblijvend mag de mededeling zijn dat aan het besluit van de synode 1968 door de kerk van Rotterdam-C, gevolg gegeven is en thans een bevallige en met een stalen deur afgesloten ruimte is verkregen, welke aan de eisen voldoet.

Hierdoor is de geheimhouding en de veiligheid meer verzekerd.

In deze verslagperiode is ook weer een verzoek van enkele kerken gekomen en beantwoord om de uitgebreide richtlijnen voor de verzorging der archieven van de plaatselijke kerken. Het blijkt dat meerdere kerken hier aandacht aan gaan besteden, hetgeen verheugend is te mogen constateren.

Met de 2e archivaris, br. Madern, is een prettig contact en gezamenlijk is een bezoek gebracht aan de archiefruimte te Rotterdam, om te bezien welke mogelijkheden er voor de verzorging van Uw archief gevonden kunnen worden.

Het resultaat van het bezoek der brs. deputaten voor controle was verblijvend en er werden diverse zaken inzake het beheer in goede sfeer besproken.

In overleg met deputaten is besloten te trachten een historisch overzicht op te stellen van de belangrijkste onderwerpen, welke op vroegere en latere synoden behandeld zijn, met verwijzing naar respectievelijke acta's en eventuele correspondentie. Doch het vergt nogal enige tijd om dit te verwezenlijken.

Een nieuwe inventarisatie-lijst 1971 ontvangt u hierbij als bijlage, zodat een volledig overzicht van de bezittingen verkregen kan worden.

Een afschrift van dit rapport zal aan de scribe van deputaten controle toegezonden worden.
W. van de Kamp, Archivaris

BIJLAGE

Inventarisatie-lijst Archief Generale Synode der Chr. Geref. Kerken

1971

Documentatie

- A. Jaarboekjes
I Chr. Ger. Kerk 1866 — 1892
II Chr. Ger. Kerken 1892 — 1970
- B. Acta's
Synodes Chr. Ger. Kerk 1836—1892 (Chr. Ger. Kerk en Ned. Ger. Kerk)
Idem Chr. Ger. Kerken 1893—1966
Ger. Oecumenische Synode 1968 (met bijlagen)
Notulenboeken 1894—1947 (3 exemplaren)

C. Archief doos C 1

- A. Agenda synode 1934
1. Stukken synode 1937
2. idem 1941
3. Moderamen-correspondentie 1941
(14-1.42 t/m 10-12.43)
4. Stukken synode 1944
5. idem 1947

C 2

1. Stukken synode 1950
2. idem 1953

C 3

1. Synode 1956
Correspondentie Scriba II
Diverse ingekomen en verzonden stukken
2. Correspondentie Scriba II
mededelingen benoemingen
3. Mededelingen van Besluiten
A. Deputaatschappen
B. Bezwaarschriften
C. Diversen
4. Mededelingen van Besluiten
5. Mededelingen van Besluiten
6. Algemene archiefstukken
7. Dossier Westerlo
8. Archiefstukken Comité-vergaderingen
9. Bijlagen Acta (No. I — LXXV)

C 4

- Synode 1959
1. Correspondentie Scriba I
2. Ingekomen stukken, etc. (in de Acta opgenomen)
3. idem (niet in de Acta opgenomen)
4. Bijlagen Comité-Acta
5. idem Acta (rapporten)

C 5

- Synode 1959
6. Bijlagen Acta (ingekomen stukken)
7. Uitgegaan en ontvangen stukken Scriba II
No. 1 — 265
8. idem No. 266—325
9. idem No. 326—382
10. idem No. 383—401

Generale Synode 1962

1. Originele Bijlagen, ingekomen stukken etc.
(in de Acta opgenomen)
2. Ingekomen stukken, etc. (niet in de Acta opgenomen)

Synode-Archief doos C 6

Generale Synode 1962

4. Rapportenbundel I
5. idem II
6. „Veranderend Getij“ Uitgave Stichting
Ger. Soc. Inst. I
7. idem idem II

C 7

Generale Synode 1962

8. Algemene Correspondentie Scriba I
9. Comité-correspondentie „ I
10. Algemene Correspondentie Scriba II
11. Moderamen - Praesadviseurs „ II
12. Scriba II Besluiten
13. Scriba II Benoemingen

Synode-Archief D.

doos D 1

Correspondentie Diverse Deputaatschappen

- Deputaten Contact met de Hoge Overheid
1. Ingekomen en copieën van uitgegane stukken
(1919—1940)
2. idem (1941—1944)
3. idem (1945—1950)

- D 2 4. Ingekomen en copieën van uitgegane stukken (1951)
5. idem (1962)
6. idem (1953—1954)
7. idem (1955)
- D 3 8. Ingekomen en copieën van uitgegane stukken (1956—1957)
9. idem (1958—1960)
10. idem (1960—1962)
11. idem (1962—1965)
12. idem (1966—1968)
13. Instructies en Notulen
14. Correspondentie 2e Scriba 1958—1960
- D 4 **Deputaten voor Bijzondere Noden**
1. Kasstukken 1959—1961
2. idem 1962—1965
3. idem 1966
4. idem 1967
5. Accountantsrapporten 1961—1966
- D 5 **Deputaten voor Bijzondere Noden**
1. Correspondentie (algemeen) 1943—1962
2. Correspondentie inzake B.B., Ger. Soc. Instituut, Adm. de Ruyterfonds e.d., I.C.C.C., Chr. Gerref. Kerk Sneek 1962—1968
3. Steunobjecten: Zuid-Korea, Adm. de Ruyterfonds, ds. Von Almassy en J. Preszter.
4. Steunobjecten: Hongarije, India en Israël
5. Accountantsrapporten 1961—1966
6. t/m Kasstukken 1965 - 1966 - 1967
- D 6 **Deputaten voor de Geestelijke Verzorging van Schippers**
1. Kasboek
2. Correspondentie met- en inzake aanstelling ds. L. Kleisen
3. Algemene correspondentie 1953—1962
4. Deputaten Vertegenwoordiging (corresp. 1959—1962)
5. idem (corresp. 1962—1965)
- D 7 1. Correspondentie Deputaten voor de bestudering van de vragen m.b.t. art. 36 van de Ned. Geloofsbelijdenis
2. Correspondentie Deputaten inzake de Bijbelvertaling (secretariaat: diversen)
3. Correspondentie (bezwaarschriften, etc)
4. idem (gestencilde en ingebonden bezwaarschriften)
5. Correspondentie Deputaten Kerkelijke Archieven
6. idem (archivaris Van Wijngaarden)
- doos D 8 **Deputaten Financiële Zaken**
1. Algemene correspondentie 1951—1956
2. Oprichting F.S.K. 1954—1956: (correspondentie met kerkeraden)
3. Correspondentie met diverse kerkelijke kassen, B. algemeen, C. corresp. met accountant.
4. Diverse rapporten betreffende kerkelijke kassen.

- D 9 **Deputaten Financiële Zaken**
Accountantsrapporten betr. diverse kerkelijke kassen 1959—1961.

Diversen**E.**

doos E 1

Stukken inzake de Opgeheven Chr. Ger. Kerk van Teuge

1. Kasboek 1935—1956
2. idem 1957—1968
3. Kasboek Diaconie 1935—1968
4. Notulenboek 1921—1939
5. idem 1939—9 april 1968.

E 2

Opgeheven Kerk van Teuge

Notulenboek 1903—1921

Voorts een tas met oude boeken o.a. met notulen 1850—1921, ledenlijst, etc.
Kasboek 1908—1934, 1 doopboek en 1 lidmatenboek.

Losse stukken of mappen

1. Voorlopig bericht aan mijn Gereformeerde Geloofsgenoten door ds. H. de Cock. (authentiek exemplaar met handtekening van de schrijver)
2. Bezwaarschrift tegen ds. L. H. Beekamp door Chr. Driessen.
3. Map met diverse oude stukken betreffende de zaak ds. A. M. Berkhof inzake de leer van het Duizendjarig Rijk.
4. Uitbreiding antwoord Gereformeerde Kerken 1937.
5. Inventaris archief Gen. Synode Ger. Kerken (deel I en II)
1 exemplaar van de Bijbel in de Friese taal is uitgeleend aan de bibliotheek van de Theol. Hogeschool te Apeldoorn.

BIJLAGE VII
art. 33**RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE CONTROLE VAN HET SYNODAAL ARCHIEF**

De deputaten voor de controle van het archief van de generale synode hebben de eer u het volgende te rapporteren:

- A. Op 28 juli jl. hebben zij de controle van het archief overeenkomstig hun instructie verricht. Zij kunnen u rapporteren dat zij alles in goede orde hebben bevonden. In de wijze van opberging, noch in die van beschrijving is verandering gekomen.
- B. De pogingen om de ontbrekende Acta van de synoden van 1837, 1857 en 1885 in het archief op te nemen zijn tot dusver niet geslaagd.
- C. Inzake de archivalia van de verschillende deputaatschappen kan u worden meegedeeld dat het voormalige deputaatschap voor bijzondere noden overeenkomstig art. 9 van het Reglement voor het archief van de generale synode (K.O. bijlage XXII) het volledige archief heeft overgedragen aan de archivaris. Voorts hebben de deputaten voor de ambtelijke behandeling van de schippers de correspondentie en andere stukken overgedragen voor de jaren 1953—1962. De deputaten voor financiële zaken stelden de correspondentie 1851—1956, alsmede de accountantsrapporten 1959—1961 beschikbaar. De deputaten voor de Hoge Overheid vervolgden hun „archiefbeleid“ door alle stukken tot de voorgaande synode in het archief onder te brengen (dus nu tot 1968). Van de andere deputaatschappen werd niets vernomen. Te overwegen ware opnieuw bij de deputaatschappen aan te dringen hun archivalia van vóór 1962 in het synodale archief te deponeren.
- D. Controle van de archieven van de deputaatschappen die zelf het archief bewaren, kon door omstandigheden niet plaats vinden. Uw deputaten realiseren zich de moeilijkheden die deze controle met zich brengt. Zij geven in overweging om de betrokken deputaatschappen op te dragen zelf hierover aan Uw vergadering te rapporteren. Ditzelfde zouden de deputaatschappen die niet „archiefbewarend“ zijn, kunnen doen voorzover zij hun archieven van vóór 1962 niet hebben afgedragen.

- E. Deputaten kunnen u meedelen dat de kerkraad van de archiefbewarende kerk Rotterdam-Centrum de voorgestelde voorzieningen heeft getroffen ten aanzien van de plaats waar het archief wordt bewaard. Met dank wordt hiervan melding gemaakt.
- F. Bijzondere vermelding verdient het feit dat de archieven van de voormalige kerk van Teuge een plaats hebben gevonden in het synodale archief. Hierbij bevinden zich de notulen-boeken van 1850 en volgende jaren. Het is uw deputaten niet bekend in hoeverre de archieven van andere, met name van lang bestaande gemeenten veilig zijn opgeborgen. Indien dit laatste niet het geval is, zou in overleg met de archivariissen nagegaan kunnen worden of opberging in het synodale archief desgewenst mogelijk is.
- G. Deputaten stellen u voor:
1. opnieuw deputaten voor de controle van het synodaal archief te benoemen;
 2. opnieuw aan de diverse deputaatschappen op te dragen volgens art. 9 van het Reglement voor het archief van de generale synode hun archiefstukken van de jaren vóór 1962 in het synodale archief te doen opnemen;
 3. aan de deputaatschappen op te dragen aan de eerstkomende synode tevens te rapporteren over het archief van het deputaatschap.

M. Drayer, secr.

BIJLAGE VIII art. 34, 38

RAPPORT VAN DE COMMISSIE VAN REDACTIE VAN „DE WEKKER“

Met dankbaarheid en vreugde kan de redactie van „De Wekker“ u rapporteren dat de arbeid aan ons kerkelijk orgaan geregeld kon doorgaan. Zonder grote moeilijkheden verscheen „De Wekker“ elke week, behoudens één week per jaar.

De redactieleden verrichten in goede onderlinge verstandhouding hun taak, waarbij inzonderheid de samenwerking tussen hoofdredacteur en redactie-secretaris van betekenis is. Prof. W. Kremer heeft in onze laatste redactievergadering meegedeeld dat hij in verband met zijn leeftijd niet meer voor een herbenoeming als redactielid in aanmerking wenst te komen. De overige redactieleden kunnen deze beslissing billijken.

Dankbaar zijn zij voor het vele werk, dat Prof. Kremer ongeveer 40 jaar lang voor ons blad heeft gedaan. Zijn vertrek als redactielid betekent gelukkig niet dat hij in de toekomst geen medewerking meer zal geven. Een voordracht voor een nieuw redactielid wordt bij het moderamen ingediend.

Meer dan in een vorige periode kwam sinds de vorige generale synode het beleid van de redactie en de inhoud van ons blad ter sprake op de redactievergaderingen. Dit werd mede veroorzaakt door het feit dat de redactie gesprekken voerde met enkele leden van onze kerken. Allereerst ontving onze redactie een deputatie van de redacties van de bladen Tijden, Canon en Branding. Deze deputatie deelde mee dat genoemde redacties overwegen te komen tot een fusie van deze drie bladen om op deze wijze één blad te krijgen, dat speciaal op jongeren en jong-gehuwden is ingesteld. Deze deputatie vroeg ons: is het zinvol dit te gaan doen nu dit nieuwe blad min of meer in het vaarwater van De Wekker zal komen. De broeders vroegen om een welwillende houding van onze redactie. Men zou het prettig vinden als ons blad zich bij een eventuele verschijning van het nieuwe blad positief opstelde. Onzerzijds werd geantwoord dat het ons onmogelijk is bij voorbaat steun te beloven als men niet weet hoe het nieuwe blad zich gaat opstellen en in welke geest geschreven zal worden. Ook sprak de redactie met de initiatiefnemers van de bezinningsgroepen, die van tijd tot tijd in Amersfoort vergaderen. Deze broeders wilden op bepaalde punten een ombuiging van het beleid; pleitten voor meer discussie en vroegen om een positievere opstelling t.a.v. allerlei vernieuwingen en verhoudingen.

In genoemde gesprekken kwam duidelijk uit dat het feit dat ons blad een kerkelijk orgaan is een eigen stijl meebrengt. Onze redactie is verantwoordelijk schuldig aan curatorium en synode. Als ons blad een open tribune zou worden en allerlei privémeningen in ons blad geventileerd konden worden, zouden vele lezers dit niet kunnen begrijpen en zeker voor ons blad bedanken. Ook naar buiten zou men dan nog minder weten wat men aan ons blad had.

Moet er werkelijk een andere lijn gevolgd worden, dan zal de synode daartoe moeten besluiten. De redactie meent dat zij gezien het feit dat De Wekker een kerkelijk orgaan is principieel geen andere lijn kan volgen, wat overigens niet uitsluit dat terdege rekening wordt gehouden met wat in de lezerskring leeft. De redactie heeft daaraan in de verlopen periode getracht tegemoet te komen.

Het is de voortdurende zorg van de redactie aan het blad een gevarieerde inhoud te geven. Zij is er zelf van overtuigd dat haar dit niet steeds gelukt. Het blijkt in de praktijk bovendien erg moeilijk om geschikte schrijvers te vinden. Telkens weer ondervindt de redactie dat leesbare artikelen schrijven voor velen een zware opdracht is. Verscheidene potentiële schrijvers laten het afweten.

Het aantal abonnees blijft vrijwel stationair; als er van toename sprake is dan is die toename gering. Oudere abonnees vallen weg; te weinig jongeren nemen hun plaats in. De concurrentie met andere bladen, op ons kerkelijk erf verschijnend, wordt naar de mening van de redactie groter. Het aantal agenten, dat — zoals in vroeger jaren gebruikelijk was — persoonlijk het abonnementsgeld int, wordt kleiner. Vele abonnees gaan over tot girale betaling. De

taak van de agenten wordt daardoor anders. Zij kunnen hun aandacht geven aan het werven van abonnees, waarvoor zij een provisie krijgen. Dank zij deze maatregel is het aantal abonnees niet gedaald.

De administratie van ons blad werd ondergebracht bij het kerkelijk bureau te Hilversum. De redactie wil u niet verhehlen dat dit grote financiële consequenties heeft gehad. De kosten bedroegen in 1970 f 24.820,—. In 1971 zullen de kosten ongeveer de helft van dit bedrag zijn. Ook overigens stegen de kosten voor ons blad. De enorme stijging van drukkosten is een zorgelijke aangelegenheid. In april j.l. ontvingen we bericht van een verhoging van drukkosten die circa 60% bedraagt. Voor 1 april 1972 moet deze verhoging zijn gerealiseerd. Hoe zeer het de redactie ook spijt — zij ziet geen andere oplossing dan, als steeds in nauw overleg met deputaten voor financiële zaken, te komen tot verhoging van de abonnementsprijs. De abonnementsprijs die nu f 14,— bedraagt zal in twee etappes verhoogd moeten worden: eerst van f 14,— tot f 17,50 en daarna tot f 20,—. Alleen dan kan ons blad in deze vorm blijven verschijnen en jaarlijks ook een bedrag storten in de kas van de theologische hogeschool: in 1970 f 18.700,—. Nu de kosten stijgen klemt de vraag teneer: is het juist dat de lezers van De Wekker indirect bijdragen aan de theologische hogeschool en deze bijdrage in de abonnementsprijs verwerkt is?

De kapitaalspositie liep terug van ruim 53 tot 40 mille. Er zijn verschillende zorgen in dit rapport genoemd, die we graag onder uw aandacht brengen. Hartelijk hopen we dat ons blad ook in de toekomst zijn eigen plaats in onze kerken zal behouden en zo mogelijk versterken.

J. H. Velema, secretaris

BIJLAGE IX art. 44, 47, 48, 50, 64

RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Met grote dankbaarheid jegens de Koning der Kerk, Die alles goed maakte en Die de arbeid aan onze theologische hogeschool rustige voortgang deed vinden, biedt het curatorium u het volgende rapport aan:

1. Samenstelling van het curatorium

Gedurende de verslagperiode 1968—1971 is er enige wijziging gekomen in de samenstelling van het college van curatoren: ds. J. C. Maris verzocht en verkreeg in 1969 van de part. syn. v.h. westen ontheffing; in zijn plaats werd benoemd zijn secundus ds. Chr. Verhage, terwijl ds. D. Biesma Jr. secundus werd. In verband met het vertrek van laatstgenoemde uit het ressort van de part. syn. v.h. westen naar die van het oosten, en in verband met het verlenen van ontheffing aan ds. B. Bijleveld, de voorzitter van de deputaten naar art. 19 D.K.O., moest worden voorzien in de vacatures van twee secundus; aangewezen werden ds. K. Boersma als secundus van ds. M. W. Nieuwenhuijze, ds. J. P. van den Boomgaard als secundus van ds. Chr. Verhage; dr. W. van 't Spijker, door de generale synode van 1968/69 benoemd als secundus-secretaris, verzocht en verkreeg in verband hiertoe ontheffing als secundus-curator namens de part. syn. v.h. oosten; in zijn plaats werd benoemd ds. J. Brons.

In de beide andere part. synodale ressorten van het noorden en van het zuiden, trad geen wijziging op, zodat de samenstelling van het curatorium thans als volgt is:

voor de part. syn. v.h. noorden hebben zitting ds. A. Hilbers en ds. K. J. Velema; hun secundus zijn resp. de dl. A. Rebel en J. M. Visser;

voor de part. syn. v.h. oosten hebben zitting ds. W. Heerma en ds. J. H. Velema; hun secundus zijn resp. de dl. J. Brons en M. Baan;

voor de part. syn. v.h. westen hebben zitting ds. M. W. Nieuwenhuijze en ds. Chr. Verhage; hun secundus zijn resp. de dl. K. Boersma en J. P. van den Boomgaard;

voor de part. syn. v.h. zuiden hebben zitting ds. I. de Bruyne en ds. P. op den Velde; hun secundus zijn resp. de dl. M. C. Tanis en H. van der Schaaf;

aangewezen door de gen. syn. heeft ds. D. H. Biesma zitting als secretaris-curator, terwijl dr. W. van 't Spijker diens secundus is; beiden zijn dit jaar aftredend. Een voordracht voor benoeming zal u worden aangeboden.

Het moderamen van het curatorium wordt thans gevormd door ds. K. J. Velema als president, ds. Chr. Verhage als assessor en ds. D. H. Biesma als secretaris.

2. Hoogleraren

Met dank aan de Here mag worden vermeld, dat onze vijf hoogleraren gedurende deze verslagperiode hun verantwoordelijke taak zonder door ziekte daarin verhinderd te zijn geweest hebben mogen verrichten. — een arbeid die niet ongezegend is.

Op 15 januari 1969 heeft prof. W. Kremer zijn arbeid als hoogleraar definitief beëindigd. De gen. syn. van Zwolle/Apeldoorn 1965/66 verleende hem destijds wegens het bereikt hebben van de emeritaatsgerechtigde leeftijd eervol emeritaat, ingaande 1 september 1966, maar gaf hem toen een leeropdracht in de ambtelijke vakken. Het vervullen van deze bijzondere opdracht liep ten einde op 15 januari 1969. Op die datum nam prof. W. Kremer afscheid met een rede, die zijn persoon en werk volkomen karakteriseerde: „De gemeente in de ambtelijke theologie“. Vele waardevolle woorden zijn bij die gelegenheid door het curatorium, studenten, oud-leerlingen en collega's aan het adres van de afgetreden hoogleraar gericht.

Aan de avond van diezelfde dag werd drs. J. P. Versteeg, door de gen. syn. van 1968/69 benoemd, als hoogleraar ingesteld door de presidentcurator van dat jaar, drs. P. op den Velde, die in de gehouden kerkdienst als tekst had gekozen Matth. 11 : 25, 26: „Te dien tijde hief Jezus aan en zeide: „Ik dank U, Vader, Here des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, doch aan kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U". De nieuwe hoogleraar inaugureerde donderdagmiddag 16 januari 1969 met een rede over „Het heden van de toekomst".

Prof. drs. J. P. Versteeg, die de Nieuwtestamentische vakken doceert, heeft zich in deze periode voorbereid op zijn promotie, die, D.V., 10 september a.s. zal plaats hebben in het Woestduincentrum te Amsterdam.

Prof. J. Hovius, sinds 14 november 1947 hoogleraar, heeft per brief, d.d. 14 december 1970 aan het curatorium gericht, het volgende verzoek gedaan:

„aangezien ik door de wondere goedheid Gods op 7 november 1970 mijn zeventigste levensjaar mocht voleindigen, en volgens het Reglement voor het verlenen van emeritaat, verlof en ontslag aan de hoogleraren van de Theologische Hogeschool het bereiken van deze leeftijd één van de gronden is waarop de generale synode der kerken aan de hoogleraren der Theologische Hogeschool emeritaat verleent, art. 2-b, verzoek ik u beleefd mij voor emeritering aan de eerstkomende generale synode voor te dragen".

Het curatorium neemt dit verzoek over en stelt u voor om het gevraagde emeritaat te verlenen op de meest eervolle wijze. Het is met grote dankbaarheid vervuld jegens de Koning der Kerk, Die een man als prof. J. Hovius aan de kerken heeft gegeven en Die hem heeft bekwaamd en gesterkt om de hem toevertrouwde taak gedurende bijna 24 jaren met wijsheid te verrichten. Ter voorziening in de komende vacature zal u een voorstel door het curatorium worden gedaan.

Ook de andere hoogleraren werden door de Here met de rijke gave van gezondheid gezegend, zodat zij zonder onderbreking hun krachten aan de opleiding hebben kunnen geven. Voor al hun arbeid is het curatorium bijzonder erkentelijk.

Het woord „zonder onderbreking" is hier zojuist gebezigd. Een uitzondering hierop vormt het verlof, dat aan prof. dr. B. J. Oosterhoff is gegeven om in zijn hoedanigheid als rector onze Hogeschool te vertegenwoordigen op het eeuwfeest van de universiteit van Potchefstroom. Ook aan prof. dr. W. H. Velema is verlof verleend voor het maken van een reis naar Zuid-Afrika, in april 1970, waar hij op uitnodiging van het desbetreffende comité gastcolleges heeft gegeven en lezingen gehouden.

Contact met dit land, zozeer aan ons verbonden, is van groot belang, met name nu er in de kerken van Zuid-Afrika bezorgdheid heerst ten aanzien van de ontwikkeling in de Gereformeerde Kerken in Nederland.

3. Leraren

Als leraren zijn nog steeds aan onze opleiding verbonden de heren G. Ruiter en Léon J. Stam. Eerstgenoemde geeft les in de voorbereidende opleiding in Nederlands, Frans, Duits en Engels. Voor de wijze waarop de heer Ruiter dit onderwijs geeft, heeft het curatorium de grootste waardering.

Nuttig en vormend is ook de arbeid van de heer Stam, die spraaklessen geeft. In verband met het bereikt hebben van de zeventigste leeftijd heeft de heer Stam ontslag gevraagd. Dit verzoek is door het curatorium ingewilligd en zal officieel ingaan op de dag van de opening van de cursus 1971-1972. Het curatorium stelt pogingen in het werk om een nieuwe spraakleraar aan te trekken.

Op 1 november 1960 trad de heer Léon J. Stam officieel in dienst als spraakleraar, zodat hij thans ruim 20 jaren aan onze opleiding is verbonden. In de namiddag van de openingsdag van de nieuwe cursus, 8 oktober, zal afscheid worden genomen.

Tot op heden is in de nog bestaande vacature van lector in de zendingswetenschappen voorzien door de bereidwilligheid van de hoogleraren J. Hovius en dr. B. J. Oosterhoff, die aan de studenten leerstof in deze vakken ter bestudering opgeven en tentamens afnemen.

In overeenstemming met de wens van de deputaten voor de buitenlandse zending, naar voren gebracht in hun rapport aan de gen. syn. 1968 — zie ad D van genoemd rapport betreffende zendingslectoraat — „dat de mogelijkheid overwogen worde deze zaak onder te brengen bij één van de bestaande professoraten o.g. op te dragen aan een te benoemen vijfde hoogleraar" heeft het curatorium voor de nieuwe cursus prof. drs. J. P. Versteeg, bereid gevonden om college te geven in de zendingswetenschappen. Het curatorium stelt u dus voor om dit onderwijs op te dragen aan prof. drs. J. P. Versteeg.

Gedurende de periode, waarover dit verslag handelt, zijn ook enkele gastcolleges gegeven. O.a. gaf drs. J. A. van Rooy colleges over leven en godsdienst van de Bantoes, syncretisme onder de Bantoes, en over de Bijbel in de Venda-taal.

4. Onderwijs

Volgens toerbeurt bezochten curatoren elk cursusjaar de colleges. Ook woonden zij, wanneer dat mogelijk was, speciale colleges bij, waarin door de studenten ter praktische oefening preeksetsen werden geleverd, die besproken werden. Over de gang van het onderwijs betuigen curatoren gaarne hun tevredenheid.

Door de rector wordt elk jaar namens het college van hoogleraren aan het curatorium rapport uitgebracht over de studie van de heren studenten en leerlingen. Een enkele keer bleek een

herexamen nodig te zijn. Ook in de jaren van de verslagperiode kwam het voor, dat iemand de Hogeschool verliet.

Nog steeds wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid, die door het bestuur van het Chr. Lyceum te Apeldoorn wordt geboden om leerlingen van de voorbereidende opleiding lessen in Grieks te doen volgen aan genoemde inrichting van onderwijs — hoewel dit zijn bezwaren heeft. Bij het steeds meer in werking treden van de zogenaamde „Mammoet-wet" blijkt bezinning op het karakter van met name de voorbereidende opleiding noodzakelijk te zijn. Deze aanleg is meer dan eens onderwerp van bespreking geweest en geeft het curatorium aanleiding om zich met het volgende tot u te wenden:

gelet op de komende wijzigingen van de gymnasiale eindexamina en de geopende mogelijkheid van academische theologische studie zonder gymnasiale opleiding, waardoor er te weinig overeenstemming is met onze vooropleiding en gezien de noodzakelijke aansluiting op het huidige onderwijs, acht het curatorium het noodzakelijk, dat de synode opdracht geeft dit gehele vraagstuk nader te bezien en de nodige maatregelen, onder nadere goedkeuring van de eerstvolgende generale synode, te treffen, ook als dit financiële consequenties zou inhouden.

In 1969 werd een vijftal kandidaten beroepbaar gesteld, die allen reeds een gemeente dienen. Bij dit vijftal kwam nog een kandidaat, die in 1968 beroepbaar was gesteld, maar eerst nog verder ging studeren.

In 1970 werden drie kandidaten beroepbaar gesteld; zij vonden hun weg naar de kerken.

Twee kandidaten zijn in 1970 niet beroepbaar gesteld, omdat zij hun studie wensten voort te zetten. Daarmede werd een duidelijke scheiding gemaakt tussen het bevoorrd worden tot kandidaat in de theologie en het beroepbaar gesteld worden in de kerken. Nu het voortzetten van de studie aan diverse hogescholen en universiteiten steeds meer voorkomt, kan op deze wijze het contact tussen curatorium en kandidaat bewaard worden.

In 1971 zijn tot dusver vijf kandidaten beroepbaar gesteld: in het begin van dit jaar één, in de maand juni na afgeleid kandidaatsexamen drie, terwijl voorts een kandidaat van 1969, die destijds zijn studie wenste voort te zetten, thans ook beroepbaar is gesteld.

Na gehouden admmissie-examen konden worden ingeschreven: in 1969 zeven, in 1970 zes en in 1971 negen studenten of leerlingen van de voorbereidende opleiding.

De Hogeschool, die volgens synodebesluit van 1968 werd opengesteld ook voor niet-chr. geref. studenten en voor niet-a.s. predikanten, kreeg als gevolg hiervan enkele inschrijvingen buiten het admmissie-examen om. Naar het in het door de synode 1968/69 bepaalde gewijzigde art. 16 van het Reglement voor de Theol. Hogeschool werden gedurende de verslagperiode vijf studenten ingeschreven, van wie drie tot onze kerken behoorden en twee tot andere kerken. Een afzonderlijke vermelding verdient hier het feit, dat onder deze ingeschrevenen zich bevond mej. drs. W. A. van der Kils, die in het begin van dit jaar slaagde voor het kandidaatsexamen en die is uitgezonden als kadervormingsleidster naar het zendingsterrein op Celebes.

De synode van 1968/69 heeft aan het curatorium opgedragen om de regels, die bij de toepassing van art. 16 worden gevolgd, aan uw vergadering kenbaar te maken (Acta, art. 85). Deze regels zijn de volgende:

„Niemand wordt ingeschreven dan na een gesprek met de rector en de secretaris van het college van hoogleraren.

Tegen het einde van de cursus heeft de rector een persoonlijk gesprek met de student. De student behoort de colleges geregeld bij te wonen, opdrachten met betrekking tot de studie uit te voeren en gehoor te geven aan eventuele vermaningen van de zijde van de hoogleraren".

Gedurende de cursus 1970-1971 is vrij dikwijls informatie gevraagd over de studie aan onze Hogeschool. In sommige gevallen was toezending van het studieprogramma voldoende. In andere gevallen was er correspondentie, telefonisch contact of een gesprek te Apeldoorn. De hoogleraren hadden een ontmoeting met de commissie voor de opleiding tot predikant in de geref. kerken, vrijgemaakt, buiten verband, in februari van dit jaar. Bij deze gelegenheid werden verschillende vragen over de studie door de hoogleraren beantwoord.

Op een conferentie van deze kerken heeft de commissie het advies gegeven, dat eventuele studenten naar Apeldoorn zullen gaan. Men denkt wel aan een soort begeleiding. De aanbeveling van de commissie werd in april in een vergadering van afgevaardigden van kerkeraden van de geref. kerken, vrijgemaakt, buiten verband, in Utrecht gehouden, unaniem aanvaard.

Eind mei kwam een brief binnen van de commissie van de Reformatorische Concentratie, die de studiemogelijkheden voor studenten uit verontrust-gereformeerde kring wil onderzoeken. Er is van de zijde van hoogleraren bereidheid om ook met deze commissie contact op te nemen.

Uit één en ander blijkt dus, dat de belangstelling voor „Apeldoorn" toeneemt.

De door het college van hoogleraren georganiseerde studiedagen voor predikanten blijven in trek. Twee hoogleraren behandelen dan een theologisch onderwerp, liggend op hun vakgebied, waarbij de nieuwe opvattingen over dit onderwerp aan de orde komen. Predikanten worden op deze wijze „bijgetankt".

In 1970 is een begin gemaakt met het vormen van werkgroepen, waardoor predikanten zich eens extra kunnen bezig houden met de studie over een bepaald onderdeel. Een werkgroep

voor het Oude Testament, onder leiding van Prof. dr. B. J. Oosterhoff, is reeds van start gegaan. Deze eerste proef met een werkgroep is zeer geslaagd. Het ligt in het voornemen om naast deze werkgroep nog andere te vormen.

Vanuit Apeldoorn wordt dus ook verder gearbeid aan de theologische vorming. Dat moge eveneens blijken uit het feit, dat het initiatief is genomen voor het doen verschijnen van een uitgave onder de titel „Apeldoornse studies”. Als eerste nummer in deze reeks verscheen de rectorale rede van prof. dr. B. J. Oosterhoff over „De afwezigheid Gods in het Oude Testament”. Het is de bedoeling, dat er twee of drie deeltjes per jaar zullen verschijnen. Ze zijn een uitgave van de Uitg. Mij. J. H. Kok N.V. te Kampen.

5. Bijzondere gebeurtenissen

Onder deze kan worden genoemd de jubileumdag van onze theol. hogeschool. 6 mei 1969 was het een halve eeuw geleden dat de toenmalige theol. school in Apeldoorn werd gevestigd in het pand aan het Wilhelminapark nr. 4. In september werd het 75-jarig bestaan van de theol. hogeschool herdacht.

Klein is de theol. hogeschool begonnen, maar onder de zegen des Heren is zij uitgegroeid en in de loop van de jaren is de hogeschool van grote betekenis geweest voor de kerken. Met blijdschap werd op zaterdag 13 september 1969 in de Grote Kerk te Apeldoorn dit jubileum herdacht. Deze jubileum-schooldag stond onder leiding van de rector van dat cursusjaar, prof. dr. W. H. Velema. Prof. J. Hovius schetste in vogelvlucht de geschiedenis van de school; ds. D. H. Blesma sprak over „Kerk-zijn nu”. In de middagsamenkomst leidde de president-curator, ds. J. H. Velema, de bidstond, na te hebben gesproken over „Alleen maar profeteren”. De legerpredikant ds. H. Toorman sprak hierna over „De huidige moeite van jongeren en ouderen”.

Aparte vermelding verdient het geschenk, dat door de hoogleraren ter gelegenheid van dit jubileum werd aangeboden: een bundel opstellen onder de titel „Woord en Kerk”. Deze bundel ontving een bijzonder goede pers: de eerste druk was spoedig uitverkocht, een tweede druk bleek nodig te zijn, en ook een derde druk is reeds aangekondigd. Met dankbaarheid mag de verschijning van dit boek worden gememoreerd: uit deze bundel blijkt, dat onze hoogleraren met de resultaten van hun studie voor de dag kunnen komen, terwijl de inhoud van verschillende bijdragen een duidelijke weg wijst in allerlei in discussie zijnde theologische vragen.

In 1970 op de tweede woensdag na Pinksteren, 27 mei, werd de „gewone” jaarlijkse schooldag gehouden. De J. Kievit sprak over het onderwerp „Er moet wat gekend worden”, en in aansluiting hiernaar bepaalde ds. Th. Rutters in de middagsamenkomst zijn gehoor bij het onderwerp „Er moet wat gedaan worden”.

Om verschillende redenen, zoals, bijvoorbeeld, vervroegde kerkelijke vergaderingen en late Pinksteren, werd in dit jaar, 1971, de Schooldag reeds op 12 mei gehouden. Sprekers waren o.a. ds. J. P. van den Boomgaard over het actuele onderwerp „De verzoening”, en hierbij aansluitend ds. J. Westerink over het onderwerp „Laat u met God verzoenen”.

Deze beide schooldagen gaven niet die opkomst te zien die we in vorige jaren gewoon waren, — de verminderde belangstelling geeft wel enige zorg en is in meer dan één vergadering van het college van curatoren en hoogleraren punt van bespreking.

In het kader van bijzondere gebeurtenissen willen we ook noemen het 85-jarig bestaan van het studentencorps „Per fidem studiumque ad rostra”, dat op 13 december 1969 werd gevierd. Op de reïnistendag sprak 's morgens ds. T. Brienen over het onderwerp „Onderweg van tekst naar preek”, terwijl de musicoloog Frits Mehrens 's middags een praktische oefening gaf met betrekking tot het zingen in de eredienst. Op de „dies” zelf sprak prof. dr. H. N. Ridderbos van Kampen over „Maatschappijvernieuwing en Koninkrijk Gods”, in welk onderwerp hij verschillende vragen behandelde die vandaag aan de orde zijn.

6. Rijkssubsidie, studietoelagen, enz.

Naar aanleiding van het rapport van de Staatscommissie voor de zaken van de erediensten, waarin gedacht wordt aan subsidiëring van de theologische hogescholen te Kampen en Apeldoorn, en naar aanleiding van het feit, dat de geref. kerken in Nederland subsidie voor de hogeschool te Kampen hebben aangevraagd, kwam de vraag in meer dan één vergadering van het curatorium aan de orde hoe onze kerken tegenover een eventuele subsidiëring van onze hogeschool zouden staan. Er bestaan twee voorlopige commissie-rapporten, waarin diverse aspecten naar voren worden gebracht, maar het vraagstuk is nog te gecompliceerd om er thans een uitspraak van de synode over te vragen. Het curatorium stelt zich voor om over deze aangelegenheid later te rapporteren.

Met de deputaten studiefonds (art. 19 K.O.) is de vraag van de aanvaardbaarheid van een rijkstudietoelage (renteloze voorschotten en beurzen) besproken. Het curatorium is van mening, dat ook onze studenten kunnen aanvragen. Het is te verwachten dat deze aanvragen binnenkort niet meer zullen worden afgewezen.

Een andere zaak, die meer dan eens ter sprake is gekomen, is de wenselijkheid van de erkenning van de theologische hogeschool en van de aan haar verleende graden in de zin van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs.

Er is bij de Staten-Generaal een wetsontwerp ingediend, dat aanwijzing of erkenning van bijzondere instellingen van theologisch wetenschappelijk onderwijs mogelijk maakt. Het curatorium zou, onder voorbehoud van goedkeuring door de generale synode, het verzoek willen indienen — zodra de wetswijziging tot stand is gekomen — dat de theologische hogeschool der christelijke gereformeerde kerken wordt aangewezen als bijzondere in-

stelling van theologisch wetenschappelijk onderwijs in de zin van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs, art. 119 en art. 120 (na wijziging).

Tenslotte kan bij dit onderdeel van het rapport nog worden opgemerkt, dat, naar aanleiding van een brief van prof. dr. L. Floor Jr. te Pretoria, door het curatorium aan het college van hoogleraren is verzocht te willen rapporteren over de mogelijkheid van doctoraal-studie aan onze hogeschool.

7. Reglementwijzigingen

In overleg met de deputaten voor het financieel beheer van de theologische hogeschool stelt het curatorium de volgende reglementwijzigingen voor betreffende art. 14 van het Reglement voor de Theologische Hogeschool en betreffende art. 5 van de Regeling volgens art. 15 van het Reglement voor de Theologische Hogeschool:

ad art. 14: Het collegegeld wordt na overleg met het curatorium door de deputaten-financieel bepaald.

ad art. 5 van de Regeling enz: Het jaarlijks lesgeld wordt na overleg met het curatorium door de deputaten-financieel bepaald.

In art. 16 van het Reglement kan, bij aanvaarding van het voorstel betreffende art. 14 van het Reglement en betreffende art. 5 van de Regeling de laatste zin: „in afwijking van het in art. 14 bepaalde wordt het collegegeld, enz”, vervallen.

Voorts stelt het curatorium voor, dat art. 12 van het Reglement, sub b, worde aangevuld met de bepaling: Het met goed gevolg afgelegd hebben van een doctoraal examen aan een universiteit of hogeschool geeft ook het recht om toegelaten te worden tot de propaedeutische theologie.

Eveneens stelt het curatorium voor om art. 16, eerste alinea, van het Reglement aan te vullen, zó, dat men voortaan leze: Het college van hoogleraren kan, onder goedkeuring van het curatorium, personen tot de colleges en examens toelaten die geen admmissie-examen hebben afgelegd, doch wel een getuigschrift van het eindexamen gymnasium of een bewijs van een aan een universiteit of hogeschool afgelegd theologisch examen of van een doctoraal examen kunnen overleggen.

8. Financiën

Met grote dankbaarheid is het curatorium vervuld, wanneer het hier memoreert de wijze, waarop de deputaten-financieel de materiële belangen van heel de schoolgemeenschap behartigen. Een nauw contact wordt tussen het deputaatschap en het curatorium onderhouden en een zeer goede verstandhouding kenmerkt de besprekingen tussen beide instanties. In de afzonderlijke vergaderingen van het deputaatschap zijn de hogeschool en het curatorium vertegenwoordigd door de rector en de president-curator. Gaarne vragen wij uw aandacht voor het financiële rapport van de deputaten ad hoc.

9. „De Wekker”

Met waardering wijst het curatorium op de wijze waarop de commissie van redactie ons landelijk kerkelijk orgaan verzorgt.

Prof. W. Kremer, die jaren aaneen zitting heeft gehad in de commissie van redactie, ziet zich genoodzaakt als zodanig ontheffing te vragen. Het curatorium stelt u voor om de gevraagde ontheffing te verlenen, met betuiging van grote dank voor al de arbeid door Prof. W. Kremer op geheel eigen wijze in het schrijven van zijn artikelen verricht.

Het curatorium en de redactieleden stellen het op prijs, dat prof. W. Kremer heeft toegezegd als medewerker te willen aanblijven. Voor de vervulling van de vacature zal u ter vergadering een voorstel worden gedaan.

Wat de benoeming van de andere redactieleden betreft, stelt het curatorium u voor om de commissie opnieuw mandaat te geven.

Voorts verwijzen wij u naar het rapport van de commissie van redactie.

10. Bibliotheek

De bibliotheek mag zich, onder de goede zorgen van de bibliothecaris prof. dr. J. van Genderen, in een regelmatig uitgebreide verheugen. Het curatorium wijst er op, dat de bibliotheek er niet alleen is voor studenten en docenten, maar dat ieder lid van onze kerken boeken kan lenen.

11. Vrouwenactie bibliotheek theol. hogeschool

Met grote erkentelijkheid vermeldt het curatorium de activiteiten van het comité „Vrouwenactie Bibliotheek Theol. Hogeschool”. Dat de bibliotheek regelmatig kan worden uitgebreid is voor een zeer belangrijk deel te danken aan de voortreffelijke bemoeienissen van genoemd comité. Naast de financiering van de bibliotheek geeft het comité bovendien jaarlijks een belangrijke bijdrage voor de vijfde hoogleraarzetel.

In 1969 werd door het comité een bedrag van / 12.500,— voor de bibliotheek beschikbaar gesteld, in 1970 / 13.750,— en in 1971 / 15.000,—.

In het jubileumjaar 1969 ontving de hogeschool van het comité als jubileumgeschenk o.a. nieuw meubilair voor de grote collegezaal, een foto-kopieerapparaat en een stencilmachine. Gaarne betuigt het curatorium zijn grote dankbaarheid voor alles wat het comité in de loop van de jaren heeft gedaan, en het betreft in deze dank alle medewerkers en al de leden van onze kerken, die dit alles mogelijk maakten!

12. Slot

Bovenal gaat onze dank uit naar de Here onze God, de Koning der Kerk, Die ook gedurende deze verslagperiode Zijn werk onder ons in stand heeft gehouden en in Zijn trouw ons wilde gedenken.

D. H. Biesma, secretaris

BIJLAGE X
art. 44, 47, 48, 50, 64

RAPPORT I. COMMISSIE I. - THEOLOGISCHE HOGESCHOOL**1. Samenstelling curatorium**

Ten aanzien van de benoeming van een secretaris-curator, en diens secundus door de Generale Synode kwam in de commissie de vraag naar voren of het niet wenselijk zou zijn deze benoeming c.q. herbenoeming aan een bepaalde termijn gebonden te doen zijn.

2. Hoogleraren

Blijkens het curatoren-rapport heeft prof. W. Kremer op 15 januari 1969 zijn arbeid aan de Theologische Hogeschool definitief beëindigd. Uw commissie is van mening dat aan prof. Kremer dank gebracht moet worden voor de wijze waarop hij de hem verleende leeropdracht in de ambtelijke vakken, tot het moment waarop in de vacature ontstaan door zijn emeritaatsverlening op 1 september 1966 geheel was voorzien, heeft volbracht, alsook voor het vele werk dat door hem in de loop der jaren als redacteur en hoofdredacteur van „De Wakker“ is verricht. Het verlenen van de door prof. Kremer gevraagde onthefing als redactie-lid van „De Wakker“ had reeds eerder de aandacht van Uw vergadering.

Uw commissie stemt volledig in met het voorstel van het curatorium om aan prof. J. Hovius op zijn verzoek, wegens het bereiken van de daartoe gestelde leeftijd, op de meest eervolle wijze emeritaat te verlenen. De woorden van dank en waardering, uitgesproken aan het adres van prof. Hovius, onderstreept uw commissie met nadruk. Een niet onbelangrijke taak van uw vergadering is om in de a.s. vacature van prof. Hovius te voorzien.

Ten aanzien van de reizen, gemaakt door prof. dr. B. J. Oosterhoff en prof. dr. W. H. Velema, heeft uw commissie zich overtuigd van het nut van deze reizen en tegelijkertijd vastgesteld dat deze reizen een incidenteel karakter hebben gehad.

3. Leraren

Uw commissie stelt zich achter het ontslag dat door het curatorium is verleend aan de heer Léon J. Stam, als spraakleer aan de Theologische Hogeschool. Voor de door hem verrichte arbeid tot de spraaktechnische vorming van de studenten zijn de kerken hem veel dank verschuldigd.

Uw commissie constateert dat de vacature van lector in de zendingwetenschappen in feite is opgeheven. Zij kan er mee akkoord gaan dat het onderwijs in de zendingwetenschappen wordt opgedragen aan een van de hoogleraren i.c. aan prof. dr. J. P. Versteeg.

4. Onderwijs

Blijkens het rapport heeft het curatorium, gezien de gehele ontwikkeling in het tegenwoordige onderwijs, zich reeds bezig gehouden met de bezinning op het karakter van de voorbereidende opleiding tot de theologische studie. Na informatie en toelichting van de zijde van curatoren en hoogleraren stemt uw commissie in met de gedachte uitgesproken in het curatoren-rapport, dat het noodzakelijk is, dat de synode opdracht geeft dit gehele vraagstuk nader te bezien en de nodige maatregelen onder nadere goedkeuring van de eerstvolgende generale synode te treffen, ook als dit financiële consequenties zou inhouden.

Dat er een duidelijke onderscheiding wordt gemaakt tussen het bevorderd worden tot kandidaat in de theologie en het beroepbaar gesteld worden in de kerken, acht uw commissie juist. Om dit ook in het reglement voor de Theologische Hogeschool uit te doen komen verdient het aanbeveling de desbetreffende passage in art. 13 iets te wijzigen.

Uw commissie is van mening dat het gewenst is dat door het curatorium ter vergadering nadere inlichtingen worden verstrekt over het contact dat bij voortgezette studie tussen curatorium en kandidaat bewaard wordt.

Uw commissie nam met instemming kennis van de regels die door het curatorium zijn gesteld bij toepassing van art. 16 van het reglement.

Het verheugt uw commissie, dat ook buiten onze kerken voor „Apeldoorn“ een toenemende belangstelling bestaat. Graag spreekt de commissie haar grote waardering uit voor de aandacht die vanuit „Apeldoorn“ aan de dienstdoende predikanten wordt besteed en voor de uitgave van theologische studies.

5. Bijzondere gebeurtenissen

Uw commissie betreurt het feit dat er in de kerken voor de schooldag schijnbaar een verminderde belangstelling bestaat. Deze zaak verdient de aandacht van het curatorium.

6. Rijkssubsidie

Uw commissie kan gezien het belang van deze zaak er mee akkoord gaan dat t.z.t. door het curatorium het verzoek wordt ingediend tot erkenning van de Theologische Hogeschool en van de aan haar verleende graden in de zin van de wet op het wetenschappelijk onderwijs.

Met het curatorium is uw commissie van mening dat er geen bezwaar tegen kan bestaan wanneer door studenten een rijksstudietoelage wordt aangevraagd.

Inzake het verlenen van rijkssubsidie voor het onderwijs aan onze Theologische Hogeschool, dient, naar het oordeel van uw commissie het curatorium diligent te blijven.

7. Reglementswijzigingen

Daar het slechts een praktische aanpassing betekent bij algemeen geldende omstandigheden, kan uw commissie akkoord gaan met de door het curatorium voorgestelde reglementswijzigingen:

- betreffende het collegegeld c.q. lesgeld (art. 14 en 16 van het reglement en art. 5 van de regeling). Ook art. 13 van het reglement inzake het examengeld behoort hierbij te worden aangepast;
- betreffende het toelaten tot de propaedeuse en de theologie (art. 12 sub b) en tot de theologische studie in het algemeen (art. 16) van hen die met goed gevolg doctoraal examen hebben afgelegd aan een universiteit of hogeschool.

8. Financiën

Uw commissie onderstreept graag de grote erkentelijkheid die in het curatoren-rapport wordt uitgesproken voor het comité „Vrouwen-actie Bibliotheek Theologische Hogeschool“.

Voorstellen:

Resumerend stelt de commissie uw vergadering voor:

- De handelingen van curatoren goed te keuren.
- Opnieuw een secretaris-curator te benoemen alsmede een secundus.
- Hartelijk dank te brengen aan prof. W. Kremer voor de wijze waarop hij tot 15 januari 1969 zijn bijzondere leeropdracht heeft vervuld, alsook voor het vele werk door hem als redacteur en hoofdredacteur van „De Wakker“ verricht.
- Aan prof. J. Hovius op zijn verzoek, wegens het bereiken van de daartoe gestelde leeftijd, onder hartelijke dankbetuiging voor de door hem verrichte arbeid, op de meest eervolle wijze emeritaat als hoogleraar te verlenen.
- Gehoord de voordracht van het curatorium een hoogleraar te benoemen om in de a.s. vacature van prof. Hovius te voorzien.
- Hartelijk dank te brengen aan de heer Léon J. Stam voor de wijze waarop hij zijn werk als spraakleer aan de Theologische Hogeschool heeft verricht.
- Het curatorium op te dragen aan de spraaktechnische vorming van de studenten blijven de aandacht te besteden.
- Het onderwijs in de zendingwetenschappen op te dragen aan prof. dr. J. P. Versteeg.
- Het curatorium op te dragen om, gelet op de komende wijzigingen van de gymnasiale eindexamina en de geopende mogelijkheid van academische studie zonder gymnasiale opleiding, waardoor er te weinig overeenstemming is met onze vooropleiding en gezien de noodzakelijke aansluiting op het huidige onderwijs, dit gehele vraagstuk nader te bezien en de nodige maatregelen te treffen, onder nadere goedkeuring van de eerstvolgende Generale Synode, ook als dit financiële consequenties zou inhouden.
- Het curatorium toestemming te verlenen om — zodra de hierop betrekking hebbende wetwijziging tot stand is gekomen — het verzoek te doen uitgaan dat de Theologische Hogeschool der Chr. Geref. Kerken wordt aangewezen als bijzondere instelling van theologisch wetenschappelijk onderwijs in de zin van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs art. 119 en 120 (na wijziging).
- Het curatorium op te dragen inzake de rijkssubsidie voor het onderwijs aan onze Theologische Hogeschool diligent te blijven en hierover op de volgende G.S. nader te rapporteren.
- In het reglement op de Theologische Hogeschool de volgende wijzigingen aan te brengen:
 - art. 12 sub b wordt aangevuld met de bepaling: Het met goed gevolg afgelegd hebben van een doctoraal examen aan een universiteit of hogeschool geeft ook het recht om toegelaten te worden tot de propaedeuse der theologie;
 - art. 13 sub d. „Voor het afleggen van dit examen is een som van f. 25.— verschuldigd“ wordt: „Voor het afleggen van dit examen is examengeld verschuldigd“;
 - art. 13 sub d. „Bij gunstige uitslag bevordert het college van hoogleraren, met instemming van het curatorium, tot kandidaat in de theologie en stelt het curatorium, gehoord

het advies van hoogleraren, beroepbaar in de Chr. Geref. Kerken in Nederland" (zie acta G.S. '68-'69 art. 85) wordt: „Bij gunstige uitslag bevordert het college van hoogleraren . . . tot kandidaat in de theologie. Het curatorium stelt . . . beroepbaar in de Chr. Geref. Kerken in Nederland”;

d. art. 14 „Het collegegeld bedraagt / 100.— per jaar, te voldoen in twee termijnen, nl. per 1 oktober en per 1 april” wordt: „Het collegegeld wordt na overleg met het curatorium door de deputaten-financieel bepaald”;

e. art. 16 1e alinea (zie acta G.S. '68-'69 art. 85) aan: „ . . . of een bewijs van een aan een universiteit of hogeschool afgelegd theologisch examen kunnen overleggen” wordt toegevoegd: „ . . . of een bewijs van een aan een universiteit of hogeschool afgelegd theologisch examen of doctoraal examen kunnen overleggen”;

f. art. 16 4e alinea: „In afwijking van het in art. 14 bepaalde wordt het collegegeld voor deze studenten bepaald door . . .” wordt: „Het collegegeld voor deze studenten wordt bepaald door . . .”;

13. In de regeling volgens art. 15 van het reglement het eerste gedeelte van art. 5 „Het jaarlijkse lesgeld bedraagt / 100.—, te voldoen in twee gelijke termijnen, nl. per 1 oktober en per 1 april” te veranderen in „Het jaarlijkse lesgeld wordt na overleg met het curatorium door de deputaten-financieel bepaald”.

J. Brons, rapporteur

BIJLAGE XI art. 51

RAPPORT II. COMMISSIE I. - PROMOTIERECHT THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Uw commissie ontving opdracht de bespreking voor te bereiden van de door de P.S. van het Noorden ingediende instructie inzake het promotie-recht Theologische Hogeschool, en de hieraan toegevoegde toelichting (agenda 10.04).

Uw commissie is van mening, dat de argumenten die in de toelichting genoemd worden, zeer zeker sprekende argumenten zijn om in de richting van het uitoefenen van promotie-recht aan onze Theologische Hogeschool te denken en de nodige stappen te ondernemen om dit ook metterdaad te verwezenlijken.

Aan het promotie-recht is echter een complex van zaken verbonden waarbij uw commissie o.a. denkt, aan het meer gespecialiseerde onderwijs dat dit vereist, aan de hoge kosten die hieraan zijn verbonden, aan de vraag bij wie de verantwoordelijkheid voor de vruchten van de doctoraalstudie berust, aan de eventuele bezwaren die er zouden kunnen leven in de kerken.

Uit het rapport van curatoren en de nadere inlichtingen blijkt, dat hetgeen in de instructie wordt bedoeld reeds de aandacht van het curatorium heeft.

Uw commissie is van oordeel dat in dit stadium het benoemen van een apart deputaatschap niet nodig is en een beslissing van uw vergadering om van het promotie-recht gebruik te maken onmogelijk is.

Uw commissie doet u het volgende voorstel:

De Generale Synode

kennis genomen hebbend van de instructie van de part. synode van het Noorden: „De G.S. drage het curatorium, dan wel een daartoe te benoemen deputaatschap op, te onderzoeken of en zo ja op welke wijze aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn het promotie-recht kan worden uitgeoefend. Indien de mogelijkheid blijkt te bestaan, besluite de G.S. deze te gebruiken”;

tevens kennis genomen hebbend van de hierbij behorende toelichting, overwegend:

- dat er inderdaad argumenten zijn die het promotie-recht aan de Theologische Hogeschool gewenst doen zijn;
- dat aan dit promotie-recht nog vele zaken verbonden zijn, die een nadere bezinning vereisen;
- dat door het curatorium aan het in de instructie genoemde reeds aandacht wordt besteed;

van oordeel dat een beslissing tot het uitoefenen van het promotie-recht in dit stadium als praematuur moet worden beschouwd;

besluit:

- de instructie van de P.S. v.h. Noorden in deze vorm niet te aanvaarden;
- het curatorium op te dragen voort te gaan met te onderzoeken of en zo ja op welke wijze aan de Theologische Hogeschool het promotie-recht kan worden uitgeoefend en hierover te rapporteren aan de volgende vergadering van de G.S.

J. Brons, rapporteur

BIJLAGE XII art. 52

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN FINANCIËEL VAN DE THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Deputaten financieel van de Theologische Hogeschool hebben de eer u het volgende te rapporteren:

1. Opdracht, werkwijze en samenstelling

De Generale Synode van 1965/1966 besloot tot de instelling van ons deputaatschap met de algemene opdracht tot verzorging van de materiële belangen van de Hogeschool. De opdracht vond haar uitwerking in een instructie, welke bij die gelegenheid voorlopig werd vastgesteld.

De Generale Synode 1966/1969 gaf ons deputaatschap een definitieve opdracht en bevestigde, met enkele wenselijk gebleken wijzigingen, de instructie. Deze is opgenomen in de Kerkorde, uitgave 1967, bijlage VIII.

De samenstelling van het deputaatschap bleef op de vorige Synode en sindsdien ongewijzigd, namelijk:

voorzitter	: J. D. Wisman, Groningen
secretaris- penningmeester	: A. L. de Bruyne, Amsterdam
algemeen plv.	: H. J. van der Meiden, Rotterdam
secund	: A. F. Mijhardt, Hilversum drs. G. van Westrienen, Amsterdam M. W. Wierenga, Groningen

De instructie regelt de verhouding van ons deputaatschap tot het curatorium en het college van hoogleraren o.a. door de bepaling dat beide colleges met adviserende stem in ons deputaatschap vertegenwoordigd zijn. De fungerende president-curator en rector wonen dan ook in deze hoedanigheid de vergaderingen bij.

Ook in de afgelopen jaren kon het deputaatschap in goede relatie tot het curatorium zijn arbeid verrichten. Alle besluiten van enig belang kwamen na verkregen instemming van het curatorium en in overleg, voor zover nodig, met hoogleraren tot stand.

2. Lasten en baten

Reeds aan de vorige Synode moest door ons deputaatschap over stijgende kosten worden gerapporteerd. Deze ontwikkeling heeft zich in de drie achter ons liggende jaren voortgezet.

Het besluit van de vorige Synode tot het instellen van een vijfde hoogleraarsplaats, de ook door deputaten gedeelde wens van die Synode tot verbetering van tractementen en honoraria, de doorwerking van de kostenstijging van de huisvesting als gevolg van de betere accommodatie en tenslotte ook de algemene kostenstijging waren oorzaken van de in omvang toenemende financiële consequenties.

Aan de jaarrekeningen 1968, 1969 en 1970 zijn de volgende bijzonderheden (in ronde getallen op / 100.— nauwkeurig) ontleend.

LASTEN	1967	1968	1969	1970	1971	begroting
Tractementen van hoogleraren, overige honoraria, salaris conclerge en pens.- premie en soc. lasten	/ 127.300	/ 147.200	/ 177.600	/ 191.400	/ 210.300	
Emeritaats- voorziening	.. 28.000	.. 25.000	.. 28.800	.. 31.800	.. 35.700	
Onderh. gebouwen en huish. dienst	.. 11.800	.. 10.400	.. 10.400	.. 12.300	.. 11.000	
Overige kosten	.. 9.900	.. 7.100	.. 17.100	.. 21.900	.. 22.000	
Batig Saldo	.. —	.. 8.700	.. 3.800	.. 300	.. —	
	/ 177.000	/ 198.400	/ 237.700	/ 257.700	/ 279.000	

BATEN	begroting				
	1967	1968	1969	1970	1971
Collecten en giften	f 112.700	f 147.700	f 174.400	f 200.300	f 222.500
Schooldag	" 4.000	" 2.900	" 6.300	" 3.600	" 3.500
De Wekker	" 17.000	" 17.000	" 19.700	" 18.700	" 19.000
Vrouwenactie	" 17.500	" 22.500	" 22.500	" 24.000	" 24.000
Overige ontvangsten	" 10.500	" 8.300	" 14.800	" 11.100	" 10.000
Nadelig Saldo	" 15.300	" —	" —	" —	" —
	f 177.000	f 198.400	f 237.700	f 257.700	f 279.000

Deputaten hebben getracht op basis hiervan een prognose te maken van de ontwikkeling van de financiële situatie van de Hogeschool in de komende jaren; verwozen mag worden naar punt 8.

3. De Vermogenspositie

Deze was op de hierna genoemde balansdata als volgt:

	Hogeschool	Emeriteringsfonds
per 31 December 1966	f 92.000.—	f 87.800.—
per 31 December 1969	f 93.900.—	f 99.100.—
per 31 December 1970	f 94.900.—	f 111.900.—

Bij de beschouwing van de vermogenspositie dient ook nu in aanmerking te worden genomen dat gebouwen en inventaris voor f 28.500, op de balans zijn gewaardeerd. Hierop wordt niet afgeschreven. Het aldus gewaardeerde bedrag is het ongedekte restant van de kosten van nieuwbouw en verbouw dat uiteindelijk in 1965/1966 ten laste van het eigen vermogen van de Hogeschool kwam. Van het resterende vermogen is een gedeelte nodig als werkkapitaal terwijl het overige gedeelte dient om niet gedekte tekorten op te vangen. Een belangrijk deel is op langere termijn belegd.

4. Fonds Jubileumgave 1834—1934

De middelen van dit fonds werden in 1966 aan de Hogeschool overgedragen voor „enig toekomstig algemeen met de plaats en de werkzaamheid van de Hogeschool samenhangend doel“.

In overeenstemming met curatoren is besloten het fonds zelf zoveel mogelijk in stand te houden doch de jaarlijkse rente te bestemmen voor steunverlening ter bevordering van de verschijning van theologische publicaties.

Voorwaarde is dat niveau en inhoud van de publicatie in algemene zin de instemming van het curatorium hebben.

In de verslagperiode kon een bedrag van in totaal f 3.250.— voor dit doel worden aangewend. In één geval betrof het een bijdrage in de kosten van verschijning van een theologisch proefschrift van één onzer predikanten.

Eveneens zullen hieruit worden gefinancierd de rectorale oraties en de serie „Apel-doorntse Studies“, waarin als eerste nummer onlangs de rectorale oratie 1970 is verschenen. Per ultimo 1970 was het fonds f 38.065.— groot (1966 f 34.041.—).

5. Comité Vrouwenactie

Ook nu maken deputaten met grote erkentelijkheid gewag van deze actie, welke zich in eerste instantie richt op de instandhouding en uitbreiding van het boekenbezit van de Hogeschool. Als lofwaardig neven-doel draagt het comité jaarlijks bij in de kosten van de vijfde hooglersaarsplaats. De elders in dit verslag gepubliceerde cijfers wijzen op de grote betekenis van deze actie voor de financiële situatie van de Hogeschool. Een woord van waardering en grote erkentelijkheid is hier zeker op zijn plaats.

6. Bibliotheekfonds

Dit fonds is gevormd uit de bijdragen van het Comité Vrouwenactie. Het beheer ervan berust bij de bibliothecaris, prof. Van Genderen. Een in de loop der jaren gevormde reserve ad f 15.000.— wordt door ons deputaatschap beheerd. Zij ontstond uit gelden welke niet voor directe aankopen of dekking van lopende kosten behoelden te worden aangewend.

7. Emeriteringsfonds

De middelen van dit fonds zijn om administratieve redenen in 1970 met die van de Hogeschool samengevoegd. Het fonds heeft echter als onderdeel van het totale vermogen van de Hogeschool zijn doelstelling behouden. Jaarlijks wordt er ten laste van de lopende middelen een bedrag van 22% van de traktementen der hoogleraren, in werkelijke dienst, aan toegevoegd. Dit percentage is gelijk aan dat hetwelk door de vorige Generale Synode ook aan de deputaten voor de emeritiekas is geadviseerd. Hieruit worden dan tezamen met de verworven rente, welke eveneens aan het fonds

wordt toegevoegd, de emeritaatsuitkeringen verricht. De uitkeringen bedragen, inclusief de A.O.W.-uitkeringen, 70% van de traktementen der actief werkzame hoogleraren, resp. voor weduwen 50% van dit bedrag.

Reeds in ons rapport aan de vorige Synode hebben deputaten er de aandacht op gevestigd dat ten behoeve van de emeritering van hoogleraren geen andere voorzieningen zijn getroffen dan deze verhoudingsgewijs bescheiden fondsvorming.

Deputaten hebben deze aangelegenheid enkele malen besproken, doch mede gezien het financiële aspect dat aan elke andere regeling ter verkrijging van genoegzame zekerheid is verbonden, hebben zij geen aanleiding gevonden thans voorstellen te doen. Het is echter goed ons te realiseren, dat de kerken hier een vrijwel ongedekt risico dragen, waarbij dankbare erkenning past voor de bewarende hand Gods over onze hoogleraren en hun gezinnen.

8. Begroting 1972 - 1974

Een ontwerp-begroting van lasten en baten van de Hogeschool voor de komende jaren kan alleen worden gebaseerd op de ontwikkeling in de afgelopen periode en op de nu bekende gegevens ten aanzien van de toekomst.

Wat het verleden betreft blijkt uit de hiervoor gepubliceerde getallen dat de jaren 1968 tot en met 1970 een kostenstijging te zien geven van f 190.000.— tot f 257.000.—, derhalve een stijging van circa 35%.

Het is verheugend dat de ontvangsten deze kostenstijging vrijwel geheel hebben kunnen opvangen. Indien de verwachtingen voor 1971 niet bedrogen zal dit ook ten aanzien van het lopende jaar het geval zijn.

De ontwikkeling in de komende jaren op financieel gebied zal uiteraard mede worden bepaald door de besluiten van de komende Synode. Indien rekening wordt gehouden met de emeritering van een hoogleraar en diens vervanging door een jongere collega moet worden gerekend op een kostenstijging van f 25.000.— (rond) voor 1972 en de doorwerking daarvan in de volgende jaren.

Indien voorts wordt uitgegaan van een kostenstijging van 10% (algemene indexstijging inclusief de traktementen etc.) wordt het volgende globale beeld verkregen:

	1971	1972	1973	1974
Traktementen hoogleraren				
overige honoraria, salaris				
conciërge, pens.premie en sociale lasten	f 210.000	f 235.000	f 260.000	f 285.000
Emeritaatsvoorziening	" 36.000	" 41.000	" 45.000	" 50.000
Onderhoud gebouwen en huishoudelijke dienst	" 11.000	" 12.000	" 13.000	" 15.000
Overige kosten	" 22.000	" 30.000	" 28.000	" 31.000
	f 279.000	f 318.000	f 346.000	f 381.000

In de begroting voor het jaar 1972 is onder het hoofd „Overige kosten“ een bedrag begrepen van f 5.000.—voor gemaakte verhuiskosten van de door de Synode eventueel te benoemen hoogleraar.

Indien de inkomsten uit de opbrengsten van de Schooldag, De Wekker, de actie van het Vrouwencomité gelijk blijven aan de situatie, welke voor 1971 wordt verwacht (ook in de afgelopen jaren vertoonden deze baten geen belangrijke opwaartse beweging) zal voor de dekking van de te verwachten hogere kosten een beroep op de kerken moeten worden gedaan.

In de jaren 1968 tot heden waren de volgende streefbedragen geadviseerd: 1968 f 2,30; 1969 f 2,60; 1970 f 3.—; 1971 f 3,30.

Op basis van het vorenstaande zouden in de komende jaren de navolgende streefbedragen dienen te worden geadviseerd:

	1971	1972	1973	1974
Totaal der lasten	f 279.000	f 318.000	f 346.000	f 381.000
Diverse ontvangsten	" 60.000	" 60.000	" 60.000	" 60.000
Te dekken	f 219.000	f 258.000	f 286.000	f 321.000
Streefbedragen resp.	3,30	3,85	4,30	4,75

Dit alles geldt, zoals gezegd, als een eerste en voorlopige benadering van de toekomstige situatie, zonder rekening te houden met de mogelijkheid van een subsidie door de Overheid.

9. Traktementen, overige honoraria en emeritaatsuitkeringen

Bijzonderheden omtrent de sinds de vorige Generale Synode door deputaten in overeenstemming met curatoren getroffen regelingen zullen ter Synode vertrouwelijk worden medegedeeld.

10. Bevoegdheid tot het verrichten van rechtshandelingen

Ingevolge het bepaalde in punt 5 van art. 102 van de Acta van de Generale Synode 1968/1969 hebben deputaten overwogen welke wijziging hun instructie zou behoeven om hun bevoegdheid tot het verrichten van rechtshandelingen tot uitdrukking te brengen.

Artikel 4 van de instructie luidt thans:

Tot de in artikel 1 omschreven taak van deputaten behoort:

- a.
 - b.
 - c.
 - d. het in ontvangst nemen van alle voor de Theologische Hogeschool bestemde gelden, het beheren dan wel doen beheren van deze gelden alsmede van alle overige middelen van de Hogeschool;
 - e. enz.
- Voorgesteld wordt te lezen:
- d. het in ontvangst nemen van alle voor de Theologische Hogeschool bestemde gelden, waaronder legaten en erstellingen, het beheren enz.

11. Samenstelling deputaatschap

Eventuele voorstellen onzerzijds hieromtrent zullen uw vergadering tijdig bereiken.

12. Tenslotte

Deputaten zijn dankbaar voor de bijzonder nuttige steun, welke het kerkelijk bureau onder leiding van het daarvoor ingestelde deputaatschap aan hun arbeid verleent. Zij achten de daaraan verbonden kosten volledig verantwoord. Zij vragen uw goedkeuring over het door hen gevoerde beleid en uw machtiging op basis van de u in dit rapport voorgelegde voorlopige begroting voor de komende jaren en met inachtneming van eventuele door u ook op hun werk betrekking hebbende besluiten, hun arbeid voort te zetten.

De Deputaten:
J. D. Wisman,
A. L. de Bruyne,
H. J. van der Meiden

**BIJLAGE XIII
art. 52****RAPPORT I. COMMISSIE VII. - INZAKE DEPUTATEN FINANCIËEL
THEOLOGISCHE HOGESCHOOL**

Uw commissie heeft met betrekking tot het rapport van deputaten financieel van de Theologische Hogeschool u het volgende te rapporteren:

1. Het verschil tussen de jaarcijfers-1969 in dit rapport en die in de bijlage bij het rapport van deputaten voor financiële zaken blijkt niet wezenlijk, doch slechts aan een groepering van de cijfers te wijten te zijn.
 2. De omvang van het bibliotheekfonds (ruim f 42.000,—) is naar het oordeel van de commissie voorshands voldoende. Renteloze belegging van een gedeelte daarvan acht zij minder juist. Zij adviseert overleg van de betrokkenen inzake verschuiving in de doelstelling van de gewaardeerde vrouwenactie. Tevens adviseert zij de administratie van het bibliotheekfonds, zoals die van het emeriteeringsfonds, in te brengen in die van de Hogeschool.
 3. Uw commissie is, mede gelet op de besprekingen ter zake in de eerste zittingsweek, van oordeel dat het financieel beheer van „De Wekker” niet een afdracht aan de Theologische Hogeschool ten doel moet hebben. Zij meent dat zulk een afdracht slechts dient plaats te hebben, indien en voorzover een batig jaarsaldo van „De Wekker” zou leiden tot kapitaalvorming boven een noodzakelijk te achten reserve, die voor de jaren 1971-1973 ware te stellen op f 40.000,—.
 4. In de begroting van deputaten is geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van de door curatoren genoemde nodige maatregelen inzake de vooropleiding.
 5. De begrotingen van deputaten zullen, gelet op het gestelde sub 3 en 4, en op de mogelijkheid van overheids-subsidie nader bezien moeten worden.
- Uw commissie stelt u voor:
- a. het beleid van deputaten, onder dankzegging voor hun arbeid goed te keuren;
 - b. in art. 4 sub d. van de instructie van de deputaten na de komma in te voegen: „waar- onder legaten en erstellingen”;
 - c. opnieuw deputaten met hun secundum te benoemen;
 - d. te besluiten dat een bijdrage van „De Wekker” aan de Theologische Hogeschool eerst dan en slechts in zoverre zal worden gegeven, als het kapitaal van „De Wekker” aan het eind van een jaar een tevoren vast te stellen en voor de jaren 1971-1973 op f 40.000,— te bepalen grens overschrijdt.

W. Hulzer, rapporteur

**BIJLAGE XIV
art. 53****RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET STUDIEFONDS VAN DE
THEOLOGISCHE HOGESCHOOL**

Deputaten voor het studiefonds van de Theologische Hogeschool hebben de eer u het volgende te rapporteren over de werkzaamheden door hen verricht gedurende de cursus-jaren 1968-1969, 1969-1970, 1970-1971.

1. Samenstelling van het deputaatschap

In de verslagperiode kwamen er in de samenstelling van het deputaatschap verschillende wijzigingen. De secretaris Ds. K. J. Velema werd door de P.S. van het Noorden benoemd tot curator en in zijn plaats werd Drs. T. Brienen tot deputaat aangewezen. Omdat door de G.S. van 1968/1969 br. J. O. Elshout tot 1e penningmeester werd benoemd, vaardigde de P.S. van het Oosten br. W. H. v. d. Brink af als deputaat in zijn plaats. Br. J. Visser, die namens de P.S. van het Zuiden een achttal jaren het deputaatschap diende, werd door de genoemde P.S. vervangen door br. A. Mol. Deputaten spreken dank uit aan hen die in de afgelopen perioden het deputaatschap dienden.

Ds. B. Bijleveld is voorzitter van deputaten; Drs. T. Brienen secretaris; br. J. O. Elshout 1e penningmeester en br. E. H. van Essen secundus-penningmeester.

Uw synode zal een 1e en een secundus-penningmeester dienen te benoemen. Het deputaatschap is als volgt samengesteld: namens de:

P.S. van het Noorden: Drs. T. Brienen; secundus Ds. J. Kruls.
P.S. van het Oosten : W. H. v. d. Brink; secundus T. L. Meijer.
P.S. van het Westen : Ds. B. Bijleveld; secundus Ds. G. de Vries.
P.S. van het Zuiden : A. Mol; secundus J. van Bergeijk

namens de G.S.: 1e penningmeester J. O. Elshout en secundus penningmeester E. H. van Essen.

2. Werkzaamheden van het deputaatschap

Deputaten vergaderden in de verslagperiode vijf keer. De naaarsvergaderingen van deputaten werden steeds gehouden op de openingsdag van de studiecursus aan onze Theologische Hogeschool, zodat studenten die door het curatorium in juli tot de studie waren toegelaten, kennis konden maken met deputaten studiefonds. Hiervan werd ook meer dan eens gebruik gemaakt. Ook vond er met studenten die een toelage ontvingen nu en dan een gesprek plaats over bepaalde financiële aangelegenheden. Dit stellen deputaten zeer op prijs.

Van een enkele particuliere synode ontvingen deputaten schriftelijke vragen en opmerkingen o.a. over de normen voor de uitkering van de studietoelagen en over de mogelijkheid van uitkering der studietoelagen aan studenten die niet via het admmissie-examen zijn toegelaten tot de studie aan de Theologische Hogeschool. Krachtens hun opdracht hebben deputaten geen bemoeieningen met deze studenten.

Twee keer vond een gesprek plaats met het curatorium waarbij de eerste keer ook de deputaten voor het financieel beheer der Theologische Hogeschool aanwezig waren. Het gesprek ging hoofdzakelijk over het openstellen van de mogelijkheid dat studenten aan onze Theologische Hogeschool een rijksstudietoelage kunnen aanvragen en ontvangen. Schriftelijk werd door deputaten hun visie aan curatoren meegedeeld. Deputaten zijn van mening dat er bij „erkenning” of „aanwijzing” van onze Theologische Hogeschool door de overheid, op aanvraag van het curatorium, geen enkel principieel bezwaar tegen is studenten die via het admmissie-examen zijn toegelaten toe te staan van de mogelijkheid gebruik te maken hun studie door rijksstudietoelagen te bekostigen.

Vervolgens menen deputaten te kunnen stellen, dat de regeling van en de uitkering uit het studiefonds niet ongunstig afsteken tegenover rijksstudietoelagen.

Tenslotte zijn deputaten van oordeel dat bij „aanwijzing” er nog alle reden is het studiefonds te laten voortbestaan:

- a. als evenzeer een mogelijkheid voor studenten, hun door de kerken geboden, hun studie te bekostigen.
- b. omdat niet allen die aan onze Theologische Hogeschool studeren, zullen voldoen aan de rijksregelingen voor het ontvangen van de studietoelage.

Deputaten achten het bij eventuele „erkenning” juist de studenten voor te lichten over beide mogelijkheden voor studiebekostiging en het dan aan hun ouders en henzelf over te laten een keuze te doen.

Eik jaar zijn de toelagen voor de studenten met bijkomende faciliteiten verhoogd. De maximumtoelage is momenteel bepaald op f 3.000,—. Gemiddeld ontvingen per jaar 22 studenten een studietoelage.

Deputaten besloten art. 10 van het reglement voor het studiefonds van de Theologische Hogeschool (K.O. Bijlage V, blz. 61 e.v.) aldus te doen luiden:

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Het bestaande art. 10 wordt nu art. 11.

3. Financiën van het deputaatschap

In de verslagperiode werd ontvangen:

	1968	1969	1970
Kollekten	/ 51.026,85	/ 52.319,05	/ 56.995,56
Giften	" 9.035,47	" 2.622,46	" 16.646,09
Interest	" 3.308,28	" 3.664,11	" 5.303,75
Totaal	/ 63.368,60	/ 58.605,62	/ 78.945,40

en uitgegeven:

Toelagen	/ 44.994,—	/ 50.590,—	/ 49.670,—
Onkosten	" 2.523,40	" 2.013,24	" 2.573,80
Voordelig saldo	" 15.851,20	" 6.002,38	" 26.701,60
Totaal	/ 63.368,60	/ 58.605,62	/ 78.945,40

Een voorlopige begroting zou als volgt gesteld kunnen worden:

	1971	1972	1973
Ontvangsten:			
Kollekten	/ 62.000,—	/ 62.000,—	/ 62.000,—
Onkosten	" 3.000,—	" 3.000,—	" 3.000,—
Rente	" 4.000,—	" 5.000,—	" 5.000,—
Totaal	/ 69.000,—	/ 70.000,—	/ 70.000,—
Uitgaven:			
Toelagen	/ 64.300,—	/ 64.750,—	/ 64.200,—
Onkosten	" 3.000,—	" 4.000,—	" 5.000,—
Reservefonds	" 1.700,—	" 1.250,—	" 800,—
Totaal	/ 69.000,—	/ 70.000,—	/ 70.000,—

Hoe de situatie financieel zal worden wanneer onze Theologische Hogeschool erkend wordt en studenten rijkstudietoelagen gaan ontvangen, is ons nu nog onbekend. Deputaten achten het gewenst, dat het streefbedrag ad. f 0,90 per lid/dooplid gehandhaafd blijft.

4. Voorstellen van het deputaatschap

Deputaten leggen bij dezen hun handelingen u voor en verzoeken u:

- een 1e en een secundus-penningmeester te benoemen;
- een streefbedrag groot f 0,90 per lid/dooplid voor het Studiefonds vast te stellen.

Drs. T. Brienens, secretaris

BIJLAGE XV
art. 53

RAPPORT III. COMMISSIE I - I/2 STUDIEFONDS THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Uw commissie ontving de opdracht zich te beraden op het rapport van deputaten voor het studiefonds van de Theologische Hogeschool. Als resultaat brengt zij het volgende onder uw aandacht.

Blijkens het rapport hebben deputaten zich veel bezig gehouden met het openstellen van de mogelijkheid dat studenten aan onze Theologische Hogeschool een rijkstudietoelage kunnen aanvragen en ontvangen. Met deputaten is uw commissie van mening, dat er geen principieel bezwaar tegen is wanneer studenten hiervan gebruik maken. Overigens is uw commissie van gedachte dat het verlenen van de genoemde rijkstudietoelage niet op directe wijze afhankelijk is van de „erkenning“ van de Theologische Hogeschool.

Daar er nog alle reden is het Studiefonds te laten voortbestaan, argumenteren deputaten met:

- als evenzeer een mogelijkheid voor studenten, hun door de kerken geboden, hun studie te bekostigen;
- omdat niet allen die aan onze Theologische Hogeschool studeren, zullen voldoen aan de rijksregeling voor het ontvangen van de studietoelagen.

Naar het oordeel van uw commissie heeft in deze argumentatie het onder b. genoemde in zeer belangrijke mate voorrang bij het genoemde onder a. De mogelijkheid van het ontvangen van een rijkstudietoelage zal bij het indienen van een verzoek om steun uit het Studiefonds en bij het beoordelen van dit verzoek van geen geringe betekenis behoren te zijn. Uw

commissie acht het niet juist om voor betrokkenen beide mogelijkheden zonder meer, vrijblijvend tegenover elkaar te stellen.

Deputaten delen mee, dat de maximum toelage uit het studiefonds momenteel is bepaald op f 3.000,—. Uit nadere inlichtingen blijkt dit van toepassing te zijn op hen die ongetuigd hun studie in Apeldoorn beginnen. Naar de mening van de commissie had dit in het rapport van deputaten duidelijk vermeld dienen te worden.

Uw commissie nam kennis van het besluit van deputaten tot wijziging van art. 10 van het reglement voor het Studiefonds. Deze wijziging behoeft nog wel de goedkeuring van uw vergadering.

In zover dit tot de competentie van uw commissie behoort, was er wel enige verwondering over de sterke stijging van de post „onkosten“ op de begroting voor de komende drie jaren.

Resumerend stelt de commissie u voor:

- de handelingen van deputaten goed te keuren;
- opnieuw een primus en een secundus-penningmeester te benoemen;
- de wijziging van art. 10 van het reglement voor het Studiefonds waartoe deputaten besloten, zo te laten.

J. Brons, rapporteur

BIJLAGE XVI
art. 54, 58, 65

RAPPORT IV. COMMISSIE I - PRACTISCHE VORMING A.S. PREDIKANTEN

Uw commissie ontving opdracht de behandeling voor te bereiden van de door de P.S. van het Noorden ingediende instructie inzake de praktische vorming van a.s. predikanten (agenda 10.05).

Uw commissie is van mening, dat praktische vorming voor a.s. predikanten inderdaad zowel voor henzelf als voor de kerken van groot belang moet worden geacht.

Aan de Theologische Hogeschool wordt aan deze vorming ongetwijfeld aandacht besteed. Aan een nadere praktische vorming op een wijze zoals deze in de instructie van de P.S. van het Noorden wordt voorgesteld n.l. „dat kandidaten na het praeparatoir examen een half jaar in één der kerken o.l.v. kerkeraad en predikant hulpdiensten zullen verrichten, voordat zij een beroep in overweging nemen“ zijn naar het oordeel van uw commissie bezwaren verboden.

Om u er enkele te noemen:

- Deze nadere praktische vorming na het praeparatoir examen is niet ingebouwd in het geheel van de vorming en opleiding tot predikant.
- Door de betrokken kandidaten zal het in vele gevallen na de vele jaren van studie als een moeilijk te accepteren rem worden aangemerkt in hun verlangen de kerken te gaan dienen.
- Bij de uitwerking van deze praktische vorming zullen situaties zich voordoen, die, gezien de positie van de kandidaten als „onecht“ zouden kunnen worden aangeduid.
- De financiële en andere praktische bezwaren die hieraan verbonden zijn. Uw commissie is van mening, dat de praktische vorming van predikanten, vooral in de beginperiode van hun dienstwerk, in niet geringe mate de taak is van de betrokken kerkeraden, waarbij ook het „mentorschap“ van een meer ervaren predikant (lieft spontaan) van grote betekenis kan zijn.

Wel leefde in uw commissie de gedachte, of niet vóór het praeparatoir examen, als behorend bij de theologische opleiding, aan de nadere praktische vorming van a.s. predikanten in de lijn van de instructie van de P.S. van het Noorden, aandacht zou kunnen worden besteed. Ter overweging zou deze gedachte aan het curatorium en het college van hoogleraren zijn voor te leggen.

Een apart deputaatschap heeft naar de mening van uw commissie geen enkele zin.

Resumerend stelt uw commissie voor:

De Generale Synode

kennis genomen hebbend van de instructie: „De P.S. van het Noorden van mening zijnde, dat zowel in het belang van de a.s. predikanten als ook van de kerken, praktische vorming noodzakelijk is, verzoekt de Generale Synode te bepalen dat kandidaten na het praeparatoir examen een half jaar in een der kerken o.l.v. kerkeraad en predikant hulpdiensten verrichten, voordat zij een beroep in overweging nemen, en de praktische uitvoering daarvan in handen te leggen van een daartoe in te stellen deputaatschap“;

overwegend:

- dat aan de praktische vorming van a.s. predikanten aan de Theologische Hogeschool aandacht wordt besteed;
- dat een nadere praktische vorming gewenst kan zijn;

van oordeel:

- dat aan de praktische vorming als in bovenstaande instructie bedoeld, zodanige bezwaren verboden zijn dat deze onuitvoerbaar moet worden geacht;

2. dat een nadere praktische vorming, als behorend tot de theologische opleiding en dus voor het praeparatoir examen, het overwegen waard is;

besluit:

- a. aan de instructie van de part. synode van het Noorden niet te voldoen;
b. het curatorium te verzoeken om te overwegen of een nog meer gerichte praktische vorming van de studenten mogelijk is en hierover te rapporteren aan de eerstvolgende Generale Synode.

J. Brons, rapporteur

BIJLAGE XVII

art. 59, 72, 227

RAPPORT DEPUTATEN VOOR CORRESPONDENTIE MET DE HOGE OVERHEID

Deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid hebben de eer u het volgende te rapporteren.

1. Samenstelling en werkwijze

Door de Generale Synode van Hilversum 1968/1969 werd het deputaatschap als volgt bepaald: Prof. Dr. B. J. Oosterhoff, voorzitter (secundus Prof. Dr. J. van Genderen), Prof. J. Hovius, 1e secretaris, Mr. Dr. C. J. Verplanke, 2e secretaris, Ds. I. de Bruyne (secundus Ds. J. J. Rebel), Ds. S. van der Molen (secundus Ds. D. Biesma jr.) en Prof. Mr. Th. A. Versteeg (secundus Ds. J. Prins).

Sindsdien kwamen deputaten vijfmaal in vergadering bijeen. Na twee vergaderingen deed de Ds. S. van der Molen mee, dat hij zich niet meer in staat achtte nog langer aan de arbeid van deputaten deel te nemen, zodat nadien Ds. D. Biesma jr. als deputaat is opgetreden.

In de tweede vergadering besloten deputaten tot een werkverdeling tussen de eerste en de tweede secretaris.

2. Vertegenwoordiging

De tweede secretaris vertegenwoordigde deputaten bij de doop van Z.K.H. Prins Constantijn en Z.K.H. Prins Bernhard op 21 februari 1970.

Bij daarvoor in aanmerking komende gelegenheden (verjaardagen van H.M. Koningin Juliana en H.H.K.K.H.H. Prinses Beatrix en de Prinsen Bernhard en Claus, alsmede bij geboorten) werden gelukwensen gezonden aan de betreffende leden van het Koninklijk Huis. Hiervoor werden dankbetuigingen ontvangen.

3. Contact in overheidszaken

Door de Generale Synode van Hilversum 1968/69 werd als gedelegeerde in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken aangewezen Prof. Dr. B. J. Oosterhoff en als secundus Mr. Dr. C. J. Verplanke. Sindsdien kwam het C.I.O. negen maal in vergadering bijeen. Met ingang van de derde vergadering heeft Prof. Oosterhoff zich continu laten vervangen door Dr. Verplanke. Van de vraagstukken, die in het C.I.O. werden behandeld, kunnen worden genoemd, behalve de rapportages van de C.I.O.-commissies voor de inlichtingen van het Ministerie van Justitie, voor de militairen, voor de arbeiderskampen en voor de koopvaardij, de kwesties van de opheffing van de uitzonderingspositie voor kerkelijke stichtingen in het nieuwe B.W., de fiscale aftrek voor collectie-bonnen, de continuering van de Wet Premiekerkenbouw, de subsidiëring van Kerken als bepleit in het rapport der commissie-Van Walsum, de deconstitutionalisering van de in artikel 185 der Grondwet geregelde materie, de relatie tussen het C.I.O. en de Raad van Kerken, de vrijstelling van dienstplicht voor de bedienaren van de godsdienst, de kerkelijke verzorging van Nederlanders in het buitenland, de uitvoeringsrechten voor het kerkelijk lied. In 1970 trad Dr. J. Donner af als voorzitter van het C.I.O. Zijn plaats werd ingenomen door Prof. Mr. I. A. Diepenhorst. Prof. Oosterhoff, alhoewel feitelijk niet meer als gedelegeerde in het C.I.O. functionerende, is één der beide assessoren van het C.I.O.-moderamen.

4. Werkzaamheden van Deputaten

Deputaten hielden zich in hun vergaderingen in hoofdzaak bezig met wat hun door de gedelegeerde in het C.I.O. werd gerapporteerd. Over een aantal dazer kwesties schreef de betreffende gedelegeerde, tevens 2e secretaris, enkele artikelen in „De Wakker“. Deputaten spraken zich uit tegen een algemene subsidiëring voor de Kerken en voor beëindiging van de regeling van artikel 185 der Grondwet. Mede in verband hiermede had een vertegenwoordiging van Deputaten een onderhoud met de beide Chr. Geref. Tweede Kamerleden. Voorts had de wijziging der echtscheidingswetgeving de aandacht van Deputaten.

Tenslotte beraadden Deputaten zich op een verzoek van de classis Zwolle, zich in verband met de ontwikkeling van de benadering der seksuele problematiek te bezinnen op de vraag, welke stappen zij zouden kunnen ondernemen teneinde de Overheid te wijzen op haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de zedelijke gezondheid van ons volk. Deputaten zagen hier voor zichzelf geen taak, omdat geen concrete klachten werden

geuit en het hier gaat om een algemene problematiek, die veeleer een synodaal getuigenis der Kerken vereist. Uit dien hoofde spraken Deputaten uit, dat de Generale Synode zou dienen te overwegen, een getuigenis tot de Overheid te laten uitgaan, waarin geargumenteerd stelling wordt genomen tegen de wijze waarop vraagstukken als b.v. homofiele gedragingen en abortus door haar worden benaderd.

5. Naamsverandering van Kerken

De naam van de Kerk van Rotterdam-Kralingen is gewijzigd in Rotterdam-Oost.

6. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

- a. te overwegen, een getuigenis tot de Overheid te laten uitgaan, waarin geargumenteerd stelling wordt genomen tegen de wijze waarop vraagstukken als b.v. homofiele gedragingen en abortus door haar worden benaderd;
b. de handelingen van Deputaten goed te keuren;
c. opnieuw leden van het Deputaatschap te benoemen, onder wie in elk geval de nieuwe hoogleraar voor het kerkrecht.

Dr. C. J. Verplanke,
tweede secretaris.

BIJLAGE XVIII

art. 59, 72, 227

RAPPORT I. COMMISSIE IV. - CORRESPONDENTIE HOGE OVERHEID

Over het rapport van „Deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid“ heeft uw commissie het volgende te zeggen:

- 1. Algemeen.** — De handelingen van Deputaten geven uw commissie geen reden tot het maken van opmerkingen.

- 2. Getuigenis.** — Veel aandacht heeft uw commissie besteed aan de zaak, waarover Deputaten spreken onder punt 4. van hun rapport in verband met het door hen ontvangen verzoek van de classis Zwolle.

Er kunnen tegen (de suggestie van) een synodaal getuigenis verschillende bezwaren worden ingebracht, b.v.: er is dienaangaande geen instructie van de kerken ter tafel; en: zulk een getuigenis, indien al nodig en mogelijk, zal moeten uitgaan van concreet genoemde feiten en zal wel-overwogen en goed-geargumenteerd moeten zijn.

Anderzijds meent uw commissie, dat de ontstellende voortgang van de demoralisering van het leven, met name uitkomend in de overtreding van het 5e en 7e gebod van de Wet des Heren, en zoals Deputaten stellen — „de wijze waarop vraagstukken als b.v. homofiele gedragingen en abortus door de overheid worden benaderd“ — toch wel langzamerhand de vraag urgent maakt: Mag de Kerk langer zwijgen, en moet zij niet een getuigenis laten horen?

Uw commissie wil dan ook deze suggestie van Deputaten overnemen en dit aan de Synode in overweging geven.

- 3. Voorstellen.** — Uw commissie stelt voor:

- a. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
b. opnieuw deputaten te benoemen, onder wie in elk geval de nieuwe hoogleraar voor het kerkrecht;
c. te overwegen een getuigenis — als bedoeld onder 2. — tot de Overheid te laten uitgaan.

Ds. D. Biesma Jr.,
rapporteur.

BIJLAGE XIX

art. 60, 66, 149

RAPPORT DEPUTATEN VOOR HET CONTACT MET DE KERKJEUGD

Deputaten voor het contact met de kerkjeugd hebben de eer u het volgende te rapporteren.

I. SAMENSTELLING

Ingevolge besluit van de G.S. '68/69 was ons deputaatschap gedurende deze periode als volgt samengesteld:

ds. P. op den Velde, voorzitter
ds. T. Harder, secretaris
dhr. S. de Vlieger, penningmeester
ds. J. Brons)
ds. H. Toorman) leden
drs. J. W. E. Visser)

Wegens zijn uitzending naar Tanzania was drs. Visser genoodzaakt zich uit ons deputaatschap terug te trekken. We betreuren dit, omdat dr. Visser in deze korte tijd veel voor ons betekend heeft.

Ds. J. Brons heeft op onze laatste vergadering de wens te kennen gegeven niet meer voor verkiezing in aanmerking te willen komen. Vanaf 1962 heeft hij deel uitgemaakt van ons deputaatschap en zich ingezet voor ons werk. Het moderamen van uw vergadering zullen wij een voorstel in verband met deze beide vakatures doen toekomen.

In totaal hebben wij in deze periode 14 maal vergaderd, waarvan twee keer samen met de jeugdouders en meerdere malen samen met een deputatie van de jongerenbond en de bond van jeugdclubs.

II. CONTACTEN

Regelmatig hebben deputaten hun contacten gehad:

1. met de kerken

1.1. Zoals steeds hadden we nu ook elk jaar contact met de kerkeraden via ons schrijven voor de jaarlijkse jeugdzondag. Steeds weer hebben we er bij de kerkeraden op aangedrongen zich te bezinnen op het plaatselijk jeugdwerk. Met enige voldoening mogen we constateren, dat steeds meer kerkeraden zich hieraan geven en van tijd tot tijd op de toch al overvolle agenda's van hun vergaderingen plaats inruimen voor het gesprek met de jeugd en de jeugdleiders.

1.2. Een niet onbelangrijk moment in deze periode was wel, toen wij in september 1969 aan de kerkeraden konden toezenden een aantal exemplaren van de „Nota voor het kerkelijk jeugdwerk“. We hebben de indruk, dat deze nota gelezen en besproken is op bijna iedere kerkeraad. Verschillende kerkeraden hebben daarbij ook aangevraagd de nota van de jongerenbond. Het is verheugend, dat het gesprek op gang gekomen is. Het is ons uiteraard niet ontgaan, dat niet ieder direkt de bedoeling van de nota begrepen heeft. Uw opdracht aan ons luidde o.a. „richtlijnen voor het kerkelijk werk onder de jeugd te geven“. Wij hebben dan ook gemeend in onze nota een gesprek met de kerkeraden over de jeugd en het jeugdwerk te moeten voeren, waarbij van onze kant dan materiaal is aangedragen voor het gesprek tussen de kerkeraad en de jeugd. Onze en ook uw bedoeling was niet zich direkt te richten tot de jeugd der kerk.

Bovendien is duidelijk gebleken, dat de uitgave van deze nota een aanzet was voor verdere contacten en gesprekken. Wij wilden niet meer dan het gesprek op gang brengen en zijn intussen reeds bezig dit gesprek voort te zetten door de kerkeraden, en met name de jeugdouders, te informeren en instrueren over al wat gaande is. Daartoe wordt een ringband uitgegeven, waarin ook de nota een plaats gekregen heeft.

1.3. Tweemaal hebben we in deze periode een contact gehad met de jeugdouders. Het is verheugend, dat het aantal van deze broeders in onze kerken stijgt. Hebben wij in ons vorig rapport melding gemaakt van een landelijk totaal van 40, thans komen wij via de opgave in het Jaarboek '70 tot een aantal van 81. Dit betekent een verdubbeling, terwijl we het vermoeden hebben, dat de laatste cijfers wellicht nog hoger liggen. Van onze kant stimuleren wij de benoeming van een jeugdouderling, zo mogelijk in iedere kerkeraad, terwijl het ons bekend is, dat de grotere gemeenten reeds meer dan één broeder voor dit werk hebben vrijgesteld. Wij zullen het waarderen, wanneer uw vergadering er opnieuw bij de kerken op aandringt een jeugdouderling te benoemen.

1.4. In de afgelopen periode hebben we eenmaal contact gehad met de kerkeraden van universiteitssteden. De bedoeling van deze vergadering was om als deputaten geïnformeerd te worden over een toch wel specifieke problematiek rondom de student en het studentenwerk. Deputaten stelden zich de vraag, wat zij hieraan zouden kunnen doen. Voor de beantwoording van een dergelijke vraag dient men eerst precies te weten, wat er gaande is, terwijl men tegelijk kennis moet hebben van wat al gedaan wordt. Deputaten zijn die dag slechts versterkt in hun indruk, dat het hier gaat om een geheel eigen en tegelijk zeer moeilijke problematiek. De belangstelling in de kring van de studenten voor onze kerken is niet bepaald groot te noemen. Men mag de oorzaak van deze geringe interesse niet alleen bij de student zoeken. Dit echter stelt de kerkeraden in universiteitssteden wel voor moeilijke vragen, temeer omdat men veelal ontdekt, dat er weinig of geen medewerking is van de kant van de thuisgemeente der studerende. Deputaten zijn van mening, dat er aan de relatie tussen thuisgemeente en universiteitsgemeente nog wel het een en ander gedaan mag worden. Pogingen daartoe worden en zijn door ons gedaan. Evident is, dat een goede communicatie hier veel teleurstelling en definitieve fricties kan voorkomen.

1.5. Contact hadden we ook met die kerkeraden, die meenden niet meer te kunnen collecteren voor het jeugdsteunfonds. Een dergelijke mededeling van de kerkeraden werd door ons nimmer voor kennisgeving aangenomen, maar geprobeerd werd met die kerkeraad tot een gesprek te komen. Helaas lukte dat niet altijd. Deputaten hebben er oog voor, dat vanuit de plaatselijke verenigingen steeds meer een beroep ook in financieel opzicht gedaan wordt op de kerkeraden. Landelijk valt daarnaast echter ook nogal wat te subsidiëren, waardoor deputaten de inbreng van de collecte voor het jeugdsteunfonds bepaald niet kunnen missen.

2. met de bonden

2.1. Met de jongerenbond en de bond van jeugdclubs is er deze jaren een steeds intensievere contact geweest. De jongerenbond confronteerde deputaten met de zorgen rondom de uitgave van een eigen blad. Er werd in „Tijdsin“ een nieuwe vorm gevonden als een blad, dat niet meer in handen is van een stichting, maar direct van de bond zelf.

Zoals u uit het financieel overzicht kunt zien, hebben deputaten het nadelig saldo van „De Sleutel“ voor hun rekening genomen.

Aan beide bonden hebben wij regelmatig naast de jaarlijkse subsidie-bijdrage extra financiële toezeggingen gedaan om enige bijzondere activiteiten, o.a. op het terrein van vormings- en kaderwerk, te kunnen ontwikkelen.

2.2. Direct betrokken werden deputaten bij de fusie tussen de beide bonden, waartoe na vele voorbereidende besprekingen in principe besloten is in een onder leiding van deputaten staande vergadering op 13 maart 1971. De beide bonden hebben een werkkommissie benoemd, waarin o.a. één der deputaten als adviseur zitting heeft, die zich met het bestuur van de in principe gefuseerde bonden zal beraden over de verdere effectivering van genoemd besluit.

Deputaten zijn van mening, dat hiermee een belangrijke stap is gezet op het terrein van het kerkelijk jeugdwerk. De fusie waaróeren we positief, omdat op deze wijze de eenheid van het kerkelijk jeugdwerk alleen nog maar duidelijker gerealiseerd wordt.

2.3. Met het bestuur van de CGS hadden we elk jaar contact. De moeilijkheden rondom Canon werden besproken. Tegelijk werd heel de problematiek van het kerkelijk werk onder en de kerkelijke positie van de studenten (vgl. verslag onder 1.4.) aan de orde gesteld. In de gesprekken hierover bleek ons duidelijker, dat de hele zaak gaat knellen al bij de middelbare schoolier. Dat betekent, dat hier reeds de aandacht van de kerkeraad op gevestigd dient te zijn en we zien zo des te meer aanleiding de benoeming van de jeugd-ouderling bij de kerkeraden te stimuleren.

2.4. Regelmatig werden we geïnformeerd over het werk van het team bijbelstudiekampen, waarvoor onze waardering groot is. Zonodig hebben wij ook dit werk op verzoek gesubsidieerd.

III. FINANCIËN

Omtrent het financiële beleid van de afgelopen jaren zult u geïnformeerd worden via een rapport van deputaten voor financiële zaken. Uit de gegevens over de jaren 1968 tot en met 1970 vermelden wij het volgende

	1968	1969	1970
ontvangen collecten	f 20.443,84	f 22.877,01	f 25.613,83
ontvangen giften	„ 886,56	„ 750,—	„ 825,—
subsidie:			
bond Chr. Ger. jongerenver.	„ 2.040,—	„ 8.200,23	„ 8.639,62
bond Chr. Ger. jeugdclubs	„ 2.000,—	„ 2.000,—	„ 7.500,—
De Sleutel/Tijdsin	„ —,—	„ 3.500,—	„ 8.767,21
sub-totaal	„ 4.040,—	„ 13.700,23	„ 24.906,83
Bijbelstudiekampen	„ 500,—	„ 500,—	„ 500,—
CGS	„ 500,—	„ —,—	„ 700,—

Uit de hieronder opgenomen begroting voor de komende 3 jaren moge evenwel blijken, dat meer dan ooit tevoren een beroep moet worden gedaan op een niet aflatende offerbereidheid ten behoeve van het jeugdsteunfonds.

Begroting over de jaren	1971	1972	1973
ontvangsten:			
interest	„ 4.000,—	„ 4.000,—	„ 4.000,—
collecten en giften	f 29.000,—	f 32.000,—	f 35.500,—
	f 33.000,—	f 36.000,—	f 39.500,—

uitgaven:

subsidie jeugdbonden inclusief ledenbladen	f 26.000.—	f 29.000.—	f 32.000.—
subsidies overig jeugdwerk	" 3.000.—	" 3.000.—	" 3.500.—
overige uitgaven	" 4.000.—	" 4.000.—	" 4.000.—
	f 33.000.—	f 36.000.—	f 39.500.—

Wat betreft de geraamde subsidie voor de nieuwe jeugdorganisatie welke ontstaan zal uit de fusie van de beide bestaande jeugdbonden, wordt opgemerkt, dat mede daardoor kan worden bereikt, dat deze organisatie dan zal kunnen functioneren met twee jeugdwerkleiders en 1 administratieve kracht, terwijl dit tot dusver tot 1 jeugdwerkleider beperkt moest blijven. Interessant is het overigens zich te realiseren, dat door inbreng van het geraamde bedrag kan worden bereikt, dat uit de middelen, welke de overheid ten behoeve van de Nederlandse jeugd uittrekt, nog eens ongeveer het dubbele daarvan ten behoeve van het eigen kerkelijke jeugdwerk kan worden verkregen en gebruikt: een reden temeer om in deze niet te verslappen.

Wij hopen, dat de kerkeraden, die om welke reden dan ook niet collecteerden voor het jeugdsteunfonds (vgl. verslag onder 1.5.), zich elk jaar opnieuw ernstig zullen bezinnen op hun verantwoordelijkheid in dit opzicht.

Tenslotte vermelden wij, dat aan deputaten voor de Evangelisatie der Chr. Geref. Kerken op 15 april 1970 een bedrag van f 25.000.— is geleend, onder voorwaarde, dat laatstgenoemd deputaatschap de aangelegenheden met betrekking tot het aangaan van deze geldleningen ter behandeling zullen voorleggen aan de GS 1971, teneinde de voorwaarden te kunnen vaststellen, waaronder de lening gecontinueerd zal kunnen worden, opdat geleidelijk weer de beschikking verkregen kan worden over de gelden voor het doel, waarvoor zij bestemd zijn.

IV. EVALUATIE

Wanneer wij de periode, waarover hierboven is gerapporteerd, overzien, willen wij graag de volgende opmerkingen maken:

1. Het gesprek met de jeugd en over het jeugdwerk is in deze drie jaren beter van de grond gekomen.

1.1. We denken hier allereerst aan het gesprek tussen deputaten en vertegenwoordigers van de bonden. Wij zijn ons ervan bewust, dat hier het gevaar van de verkerkelijking van het jeugdwerk levensgroot aanwezig is. Het moge u bekend zijn, dat wij deze verkerkelijking niet juist achten. Daartegenover willen wij echter dankbaar noteren, dat het jeugdwerk van de kerken door allerlei omstandigheden nu toch wel gehaald is uit de hoek van de particuliere aangelegenheden. Het is meer dan hobby en vrije-tijdsbesteding. In de vorming van onze jongeren zit duidelijk de opdracht voor de kerk: Weid Mijn lammeren!

1.2. Dit gesprek tussen kerk en jeugd vindt naar ons gevoelen ook steeds meer plaats op wat we zouden willen noemen het grondvlak, dat van de kerkeraad en de plaatselijke jeugd en jeugdverenigingen. Daar ligt het zwaartepunt van het jeugdwerk. Daar ook spelen zich vaak de spanningen af. Daar ook is de zegen te ontdekken van een goed verzorgd jeugdwerk, een positieve interesse en medewerking van de kerkeraad via de jeugdouderling en een goede begeleiding vanuit de bond.

1.3. Het gesprek tussen kerk en jeugd is nu ook duidelijk breder van opzet en richt zich meer op de eigensoortige problematieken. We denken hier aan al de vragen binnen het studentenwerk, die voor een belangrijk deel hun oorsprong vinden reeds bij het middelbaar onderwijs en de begeleiding van de kerkeraad van de middelbare scholier. Doordenkend betekent dit, dat de vragen van heel het christelijk onderwijs vanaf de basisschool hier binnen het gezichtveld komen. Hiaraan verbonden is heel duidelijk de opstelling en de inbreng van onze kerkleden, van de ouders in de besturen en verenigingen tot de leerkrachten in de dagelijkse praktijk van het onderwijs.

Uit het rapport wordt wel duidelijk, dat deputaten zich met deze vragen in deze periode niet uitvoerig hebben bezig gehouden. We meenden ze echter in ons rapport te moeten vermelden, en omdat we ze toch reeds tegenkwamen en omdat we van mening zijn, dat binnen de kerken ook hierover bezinning dient plaats te vinden. Het is aan uw vergadering om te beoordelen of dit behoort tot de opdracht van ons deputaatschap. Mocht u dat bevestigend beantwoorden dan zult u begrijpen, dat wij behoorlijke uitbreiding van ons deputaatschap met ter zake deskundigen noodzakelijk achten.

2. Niet alleen buiten, gelukkig ook binnen de kerken raakt men er meer en meer van overtuigd, dat het gesprek met de jongeren belangrijk is. Deze jongeren vormen de kerk van morgen. Deputaten streven dan ook naar een goede communicatie.

2.1. Met waardering memoreren we hier het werk van al diegenen, die zich plaatselijk, regionaal of landelijk, in vrije tijd of als gesalarieerd full timer bezinnen op de vragen,

die hier aan de orde zijn. Dat is niet steeds een gemakkelijke taak, temeer daar nogal eens tegenspraak wordt opgeroepen. Deputaten zijn zich bewust dat ze hier niet meer dan begeleiding kunnen, mogen en moeten geven.

2.2. Duidelijk wordt ook de toenemende aandacht voor de ongeorganiseerde jeugd. Een groot deel van de jongeren behoort niet tot de plaatselijke jeugdverenigingen. Dit betekent daarom nog niet, dat dit deel der jeugd onverschillig zou staan tegenover de kerk. Allerlei motieven kunnen hier een rol spelen. Wat echter voor de kerk belangrijk is, is dat deze jeugd ook zorg en aandacht vraagt. We hebben de indruk in de komende periode hierop nog meer te moeten attenderen.

2.3. In hoeverre het contact met de kerkjeugd zich uitstrekt ook tot de groep van 12 jaar en jonger, is voor deputaten een open vraag. In ieder geval zijn we er nog niet aan toe hiervoor reeds contacten te leggen.

3. Duidelijk wordt uit het gesprek tussen kerk en jeugd, dat voorlichting en vorming een belangrijk element is.

3.1. Mede daarom hebben deputaten de uitgave van een ringband ter hand genomen. Deze ringband wordt eigendom van de kerkeraad en gaat mee met de jeugdouderling. Van tijd tot tijd zal ze aangevuld worden. Een zo actueel mogelijke informatie zal nagestreefd worden. Wij zijn dankbaar voor de inzet van deskundigen.

3.2. Deputaten zijn van mening, dat ook via de kerkelijke pers de leden der kerk gevormd dienen te worden. Dit zal enerzijds bepaalde spanningen kunnen opheffen, terwijl aan de andere kant ieder in eigen omgeving hiermee winst zal kunnen doen.

V. VOORSTELLEN

Deputaten doen uw vergadering de volgende voorstellen:

1. opnieuw deputaten te benoemen;
2. de begroting voor de komende drie jaren goed te keuren;
3. er bij de kerkeraden op aan te dringen een jeugdouderling te benoemen;
4. de bijzondere aandacht van de kerken te vragen voor de studerende jeugd, zowel aan de middelbare scholen als op de universiteiten

T. Harder, secretaris.

BIJLAGE XX
art. 60, 66, 149**RAPPORT VAN COMMISSIE II BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET CONTACT MET DE KERKJEUGD**

Uitgaande van de door deputaten in hun rapport gegeven „evaluatie“ komt uw commissie ten aanzien van het geheel van het rapport tot de volgende opmerkingen:

I. Algemeen

1. 't Maakt dankbaar te mogen constateren dat er in de kerken in de afgelopen drie jaren meer aandacht voor de jeugd en voor het jeugdwerk is gekomen. In dit opzicht verdienen deputaten waardering voor de wijze waarop zij elk jaar de kerkeraden attent maken op en informeren over het jeugdwerk en de jeugdzondag. Uw commissie wenst te onderstrepen dat de manier waarop de diensten op de jeugdzondag worden gehouden overigens geheel tot de competentie van de plaatselijke kerk behoort; wij zijn van mening dat het geven van aanwijzingen daardoor niet direct valt binnen het kader van de aan deputaten verleende instructie (Acta 1968/69, art. 168 sub 10.4.b.).

2. Door het toezenden van de „Nota voor het kerkelijk jeugdwerk“ hebben deputaten voldaan aan de door de G.S. 1968/69 gegeven opdracht (art. 168 sub 4.a.) en daarmee een belangrijke bijdrage geleverd aan het op gang brengen van bezinning op en gesprek over het jeugdwerk. Uw commissie is van mening dat blijvende aandacht voor deze nota gewenst is; de daarin voorkomende richtlijnen zullen in eerste instantie — naar hun bedoeling — fungeren als „hulpmiddelen“ voor de kerkeraden, die met hun kennis van de plaatselijke en eigen situatie en met steun van deze nota een stuk plaatselijk jeugdwerk opbouwen.

In dit kader valt het geven van informatie door deputaten — o.a. door het ter beschikking stellen van een „ringband“ — toe te juichen.

3. Met deputaten is uw commissie van mening dat (het aanstellen van) de jeugdouderling een positieve bijdrage kan geven aan de zorg van de kerk ten behoeve van haar jonge leden.

4. Het komt uw commissie voor dat de inmiddels aanvaarde instructie van de P.S. van het Westen betreffende de vraag bij de kerkvisiteatie aangaande „kamerbewoners“ in de lijn ligt van wat deputaten bedoelen met hun opmerking „dat er aan de relatie tussen thuisgemeente en universiteitgemeente nog wel het een en ander gedaan mag worden“.

5. Het is een betreurenswaardige zaak wanneer het niet altijd mogelijk blijkt tot een gesprek te komen met kerkeraden die niet voor het landelijk jeugdwerk collecteren. Uw commissie kan zich voorstellen dat er bezwaren leven tegen bepaalde vormen van dat werk. Het zou jammer zijn wanneer het geheel van dat werk daaronder zou moeten lijden. Daarom is een gesprek des te meer gewenst.
6. Het is uw commissie niet geheel duidelijk geworden welke mogelijkheden door deputaten zijn onderzocht ten aanzien van „Tijdsin“ (Acta GS 1968/69 art. 168 sub 5), al lijkt de „nieuwe vorm“, die mede onder auspiciën van deputaten tot stand is gekomen, uw commissie wel de meest aanvaardbare. Overigens zou uw commissie graag voorstellen dat de synode aan deputaten opdraagt te onderzoeken of „Tijdsin“ — indien het moet blijven bestaan — niet meer het karakter kan krijgen van een meer of minder ongeregeld verschijnend „rondschrijven“, terwijl dan wat meer geld beschikbaar is voor meer studiemateriaal. Dit overigens wel met inachtneming van de taak van deputaten en de eigen positie van „Tijdsin“ als blad van de bond (zie Acta GS 1968/69 art. 168 sub 5). Anderzijds zal dit temeer de aandacht moeten hebben wanneer de voorgenomen fusie tussen de bonden werkelijkheid zal worden.
7. Waarderend dat deputaten zich — via de problematiek m.b.t. het studentenwerk — ook bezig hielden met „vragen van heel het christelijk onderwijs vanaf de basisschool“ en rekening houdend met de in dit opzicht door deputaten gevraagde beoordeling, is uw commissie van mening dat dit in eerste aanleg niet behoort bij de opdracht voor dit deputaatschap. Het komt uw commissie voor dat een dergelijke opdracht voornamelijk ook niet gegeven moet worden, omdat deputaten momenteel nog druk doende zijn met andere zaken, o.a. genoemd in IV.1.1., IV.2.2. en 2.3, én omdat het onderzoeken van heel de onderwijsproblematiek een te zware belasting voor dit deputaatschap zou betekenen; „behoorlijke uitbreiding met ter zake deskundigen“ heeft als gevaar dat dit deputaatschap als geheel een te log lichaam wordt. Uw commissie denkt voorlopig meer in de richting van een apart deputaatschap „Kerk en Onderwijs“.
8. Het „levensgrote gevaar van verkerkelijking“ is door deputaten niet verder geconcretiseerd. Uw commissie acht het gewenst dat deputaten zich nader bezinnen op hun opdracht om kerkelijke begeleiding te geven zonder in het door hen aangeduide gevaar te vallen.
9. Het komt uw commissie voor dat deputaten niet slechts moeten attenderen op de „ongeorganiseerde jeugd“, maar juist vanuit hun taak hier ook hebben te adviseren.
10. De „open vraag“ van deputaten (IV.2.3.) kan naar de mening van uw commissie voorlopig „open“ blijven; hier ligt nog de grootste taak in eerste instantie bij de ouders.

II. Financiën

1. Uit het summiere financiële overzicht valt te concluderen dat „Tijdsin“ een behoorlijke subsidie heeft ontvangen, al vindt uw commissie het jammer dat in dit opzicht geen concrete gegevens verschaft zijn.
2. De begrote rente is naar de mening van uw commissie uitermate laag, gezien het door Deputaten-Financieel vermelde kapitaal (zie rapport 11.29 pag. 19); wellicht zal overleg met laatstgenoemde deputaten inzake goede belegging nuttig zijn.
3. Betreffende het subsidiebeleid acht uw commissie het gewenst dat deputaten zowel de kerkeraden als de bonden uitvoerig informeren over de mogelijkheden en de verantwoordelijkheden die hier liggen.
4. Voor de gegeven lening aan Evangelisatie-deputaten heeft uw commissie begrip, al laat de instructie van deputaten hiervoor geen ruimte. Uw commissie acht het een ommissie dat geen melding is gemaakt van de voorwaarden, waarop deze lening is verstrekt en van de wijze en de termijn van terugbetaling.
5. Uw commissie acht de bij de begroting voor de komende jaren verstrekte gegevens te summier om op grond daarvan deze goed te keuren; bij deputaten is door uw commissie een meer gespecificeerde begroting aangevraagd.

III. Voorstellen

Resumerend komt uw commissie tot de volgende voorstellen:

1. Het beleid van deputaten — met dank voor hun werk én rapport — goed te keuren.
2. Opnieuw deputaten te benoemen, rekening houdend met het aan het moderamen gedane voorstel.
3. Er bij de kerkeraden op aan te dringen een jeugdouderling te benoemen, voorzover dit nog niet is gebeurd.
4. Het jeugdwerk in het algemeen in de voorbode en de belangstelling van de kerken aan te bevelen en de kerken te wijzen op de noodzaak van het houden van de gevraagde collecte; en deputaten er op te wijzen dat zij bij het opwekken voor de jeugdzondag zich houden aan hun instructie.

5. De bijzondere aandacht van de kerken te vragen voor de studerende jeugd, zowel aan de middelbare scholen als op de universiteiten.
6. Deputaten op te dragen zich nader te bezinnen op de aard en de inhoud van de „kerkelijke begeleiding“ mede in het licht van het door deputaten gesignaleerde „levensgrote gevaar van verkerkelijking“ en hierover op de volgende synode te rapporteren.
7. Deputaten eveneens op te dragen om — in overleg met de jeugdbond(en) en met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheden en mede in het licht van de voorgenomen fusie tussen de bonden — mogelijkheden te onderzoeken, waardoor meer studiemateriaal ter beschikking wordt gesteld, dat in handen van zo mogelijk alle jongeren komt; en daarover te rapporteren op de volgende synode.
8. Uit te spreken dat de bezinning op de problematiek van „heel het christelijk onderwijs“ voornamelijk niet tot de taak van dit deputaatschap behoort.
9. Bijzondere aandacht te vragen van deputaten voor de zorg aan de ongeorganiseerde jeugd en daarover de kerkeraden te informeren en te adviseren.
10. Deputaten op te dragen de kerken in te lichten over de mogelijkheden en de consequenties van het subsidiebeleid van de overheid.
11. Het financieel beleid over de afgelopen drie jaren goed te keuren.
12. De begroting-in-huldige-vorm voor de komende jaren niet zonder meer over te nemen en goed te keuren.

H. Biesma, rapporteur.

BIJLAGE XXI art. 67

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR KERKBOWAANGELEGENHEDEN

Deputaten voor kerkbouwaangelegenheden hebben u over hun arbeid gedurende de jaren 1968 tot en met 1970 het volgende te rapporteren:

1. Samenstelling deputaatschap

Als deputaten treden thans op:

- a. benoemden door de Generale Synode 1968 de broeders A. de Geus, voorzitter, H. Boerrigter, penningmeester, Ir. G. de Boer, D. Kiljan en Ds. C. van der Zaal;
- b. benoemden door de particuliere synoden, de broeders J. A. van Dijk (Noord), L. van Valen Pzn. (Zuid), B. Hartog (Oost) en Ing. J. G. Jonker (West).
Br. L. van Valen Pzn. is secretaris van deputaten.
De broeders D. Kiljan en ds. C. v. d. Zaal hebben gemeend u te moeten verzoeken hen niet opnieuw tot deputaat te benoemen.

2. Vergaderingen

De vergaderingen van deputaten werden elke drie maanden te Amersfoort gehouden.

3. Werkzaamheden

De arbeid van deputaten ten behoeve van de kerken betrof:

- a. Het beoordelen van plannen (nieuw-
bouw en verbouwing) en het ver-
strekken van bouwkundig en finan-
cieel advies
kerken:
Aarlanderveen, Ameide, Amsterdam-Noord,
Breda, Bussum, Dokkum, Emmeloord, 's-Gra-
venmoer, Groningen-Helpman, Hoogeveen,
Nijmegen, Nunspeet, Oud-Bellierland, Siegers-
woude-De Wilp, Sliedrecht-Mdstr., Spijkenisse,
Steenwijk.
- b. Het toezeggen van financiële steun
voor de verwerving, bouw, verbou-
wing of restauratie van een kerk-
gebouw
Aarlanderveen, Groningen, Siegerswoude-De
Wilp, Sneek, Steenwijk.
- c. Het beoordelen van financiële ver-
slagen en de uitkering van steun-
bedragen
Almelo, Amsterdam Nw-West, Goes, Harlingen,
Kampen, Kerkwerf, Midwolda, Papendrecht,
Ridderkerk, Rotterdam-Zuid, Sneek, Winscho-
ten, Zwijndrecht.
- d. Het verstrekken van een kortlopende
renteloze lening/verlenging verstre-
kte lening
Kampen, Kerkwerf, Ridderkerk, Zwijndrecht.
- e. Het verstrekken van inlichtingen
Rozenburg, Spijkenisse, Veenwouden.

Verder voerden deputaten correspondentie met kerken met betrekking tot:

- a. Het algemeen beleid van deputaten
- b. Beroep op de Kroon

- c. De eigendom van de „Antwoordkerk“, Hoogvliet
 d. De afwijzing van een verzoek om steunuitkering
 e. Het niet-collecteren voor het Fonds Steun Kerkbouw.

Bij de (her)ingebruikneming van kerkgebouwen te Harlingen, Heerde, Nunspeet, Rozenburg, Schiedam, Sneek, Siegerswoude-De Wilp en Zwijndrecht lieten deputaten zich vertegenwoordigen of gaven schriftelijk van hun medeleven blij.

4. Financieel overzicht 1968-1970

Zie bijlage 1.

5. Begroting 1971-1973

Zie bijlage 2.

6. Algemeen

- a. Bij de afwikkeling van de steuntoezegging is gebleken, dat bij een aantal gesteunde kerken een stringente toepassing van de door u goedgekeurde richtlijnen als een belemmering van de offervaardigheid der gemeente wordt ervaren. Vooruitlopend op een bewilliging uwerzijds hebben uw deputaten goedgevonden dat gemeenten met een van jaar tot jaar te bepalen minimum bijdrage per hoofd, extra inkomsten verkregen uit bijzondere activiteiten, mogen aanwenden voor versterkte aflossing of fondsvorming voor verruiming van vergadercapaciteit, orgel of pastoriebouw. Deputaten verzoeken u aan deze voorwaardelijke verruiming van de richtlijnen uw goedkeuring te hechten.
- b. Voor de administratie der financiën maken deputaten een dankbaar gebruik van de diensten van het kerkelijk bureau.

Namens deputaten,
 L. van Valen Pzn., secretaris

BIJLAGE 1

Behorende bij het rapport van deputaten voor Kerkbouwaangelegenheden

Overzicht toezeggingen en uitkeringen t/m 1970

	Maximum steun- toezegging	Totaal uit- gekeerd	Totaal niet uit- gekeerd	Saldo ver- plichting per ult. 1970	Reste- rende ter- mijnen
Kerk					
Aarlanderveen	f 16.500,—	f —,—	f —,—	f 16.500,—	10
Alblasserdam	" 27.500,—	" —,—	" 13.500,—	" 14.000,—	7
Almelo	" 27.500,—	" 4.300,—	" 9.200,—	" 14.000,—	7
Amersfoort	" 38.250,—	" —,—	" 8.500,—	" 29.750,—	7
Amsterdam					
Nw. West	" 115.500,—	" 39.900,—	" —,—	" 75.600,—	8
Bennekom	" 60.500,—	" —,—	" 29.700,—	" 30.800,—	7
Emmen	" 2.500,—	" 2.000,—	" 500,—	" —,—	0
Goes	" 68.000,—	" 28.120,—	" 12.680,—	" 25.200,—	6
Groningen	" 55.000,—	" —,—	" —,—	" 55.000,—	10
Den Haag R.	" 14.300,—	" —,—	" 11.700,—	" 2.600,—	4
Den Haag Z.	" 38.500,—	" 29.100,—	" 8.700,—	" 700,—	1
Harlingen	" 45.375,—	" 7.500,—	" 750,—	" 37.125,—	9
Hattum	" 2.750,—	" —,—	" 2.250,—	" 500,—	4
Heerde	" 41.250,—	" —,—	" 7.500,—	" 33.750,—	9
Hillegom	" 8.000,—	" —,—	" 3.800,—	" 4.200,—	3
Kampen	" 82.500,—	" 23.750,—	" 16.750,—	" 42.000,—	7
Kerkwerpe	" 41.250,—	" 3.040,—	" 17.210,—	" 21.000,—	7
Midwolda	" 14.850,—	" 1.910,—	" 3.220,—	" 9.720,—	8
Naarden	" 4.625,—	" 3.675,—	" 950,—	" —,—	0
Nijkerk	" 2.370,—	" 570,—	" 1.680,—	" 120,—	2
Nijmegen	" 5.500,—	" 2.800,—	" 2.300,—	" 600,—	3
Papendrecht	" 79.750,—	" 37.800,—	" 11.500,—	" 30.450,—	6
Putten	" 14.300,—	" —,—	" 8.840,—	" 5.460,—	6
Ridderkerk	" 88.000,—	" 31.890,—	" 11.310,—	" 44.800,—	7
Rotterdam-P.	" 11.000,—	" —,—	" 8.000,—	" 3.000,—	5
Rotterdam-Z.	" 96.000,—	" 26.920,—	" 54.680,—	" 14.400,—	1
Rozenburg	" 54.000,—	" —,—	" —,—	" 54.000,—	8
Schiedam	" 27.500,—	" —,—	" 5.000,—	" 22.500,—	9
Siegerswoude/ de Wilp	" 16.500,—	" —,—	" —,—	" 16.500,—	10
Sneek	" 71.500,—	" 1.800,—	" 11.200,—	" 58.500,—	9
Stadskanaal	" 21.010,—	" 14.898,—	" 4.968,—	" 1.146,—	2
Steenwijk	" 8.250,—	" —,—	" —,—	" 8.250,—	10
Utrecht Noord	" 6.050,—	" —,—	" 5.940,—	" 110,—	1
Wieringerwerf	" 25.000,—	" 25.000,—	" —,—	" —,—	0
Wildervank	" 5.500,—	" 300,—	" 5.100,—	" 100,—	1
Winschoten	" 11.000,—	" 6.800,—	" —,—	" 4.200,—	6
Zwijndrecht	" 99.000,—	" 29.680,—	" 4.520,—	" 64.800,—	8
	f 1.344.880,—	f 321.563,—	f 281.946,—	f 741.381,—	

Overzicht kapitaalverloop

Het kapitaal bedroeg per 31 december 1967 volgens ons vorig rapport (Acta G.S. 1968/1969 pag. 293)

f 705.735.17
" 550.—

Het accountantkantoor v. d. Veen corrigeerde de obligatiewaarde met de definitieve vaststelling bedroeg

f 706.285.17

Vermeerdering

	1968	1969	1970	totaal
kollekten en giften	f 34.255.70	f 40.322.19	f 38.402.77	f 112.980.66
renten	" 38.839.03	" 39.085.26	" 42.467.26	" 120.391.55
diverse baten	" 476.93	" 3.766.99	"	" 4.243.92
	f 73.571.66	f 83.174.44	f 80.870.03	f 237.616.13

f 237.616.13

Vermindering

uitkeringen	f 52.570.—	f 71.169.82	f 86.470.38	f 210.210.—
onkosten	f 2.452.01	f 4.438.69	f 4.395.20	f 11.285.90
correctie op koerswaarde effecten	f 13.050.—	f 38.090.—	f 7.280.—	f 43.860.—
	f 68.072.01	f 113.698.31	f 83.585.58	f 265.355.90

f 265.355.90

per saldo vermindering

f 27.739.77

kapitaal per 31 december 1970

f 678.545.40

Hierteenover staat het bedrag der verplichtingen per 31 december 1970 ad f 741.381.—, welke bedrag de gestelde limiet van 150 percent van het beheerde kapitaal ad f 1.017.817.— niet overschrijft.

BIJLAGE 2

Behorende bij het rapport van de deputaten voor Kerkbouwaangelegenheden

Begroting 1971-1973

Het samenstellen van een begroting voor de eerstkomende 3 jaren is geen sinecure, aangezien weinig exacte gegevens bekend zijn omtrent de te verwachten steunaanvragen. De begroting is te splitsen in 2 elementen:

- de te verwachten uitkeringen op reeds gedane toezeggingen;
- de te verwachten uitkeringen op grond van de nog in te dienen aanvragen.

A. Te verwachten uitkeringen op grond van reeds gedane toezeggingen.

De maximale steuntoezegging aan 37 kerken bedroeg in totaal f 1.344.880.—, hiervan werd in 12 jaar uitgekeerd f 321.533.— of wel ca. 25%. Men zou dus geneigd zijn om het te verwachten bedrag van de uitkeringen te stellen op 25% van de maximaal toegezegde uitkering voor de jaren 1971 t/m 1973.

Deze toegezegde uitkering bedraagt voor:

1971 — f 177.904.—
1972 — f 141.885.—
1973 — f 118.685.—

Gaan we hierbij uit van de gedachte dat slechts 25% — het gemiddelde tot en met het jaar 1970 — moet worden uitgekeerd, dan zou in werkelijkheid de uitkering zijn te fixeren op:

in 1971 — f 44.500.—
in 1972 — f 35.500.—
in 1973 — f 29.700.—

Aangezien het verloop der uitkeringen evenwel een procentuele stijging vertoont:

1965 — f 4.724.—
1966 — f 3.020.—
1967 — f 38.910.—
1968 — f 52.570.—
1969 — f 71.170.—
1970 — f 86.470.—

kan zonder meer gesteld worden dat, mede ten gevolge van niet onbelangrijke steuntoezeggingen in de laatste jaren, dit gemiddelde niet hanteerbaar is. Daarom is het percentage van de werkelijke uitkeringen ten opzichte van de toezeggingen te stellen op 50.

De verplichtingen voor de jaren 1971 t/m 1973 zijn dan te begroten op:

1971 — f 89.000.—
1972 — f 71.000.—
1973 — f 59.400.—

Ofwel f 219.400.—

B. Te verwachten uitkeringen op grond van nog in te dienen aanvragen

Blijkens een gehouden inventarisatie bestaan er bij 37 kerken bepaalde bouwplannen.

- 17 kerken willen overgaan tot nieuwbouw,
- 13 kerken willen overgaan tot verbouwing resp. uitbreiding,
- 7 kerken willen overgaan tot restauratie.

In welke orde van grootte de steuntoezegging zal resulteren is moeilijk te zeggen. Daarom kan wellicht met het gemiddelde over voorgaande jaren worden gewerkt.

In de jaren 1967 t/m 1970 werd aan — merkwaardig — ook 37 kerken steun toe gezegd tot een totaalbedrag van f 1.344.880.—.

Aannemende dat in de volgende jaren, ondanks de stijging der bouwkosten, eenzelfde steunbedrag moet worden toegezegd aan de kerken die ons van hun plannen in kennis hebben gesteld dan is — indien wij nu wel het uitkeringspercentage op 25 stellen — het bedrag van de te verwachten uitkering te bepalen op:

25% van f 1.344.880.— = f 336.220.—.

Wanneer zoals gewoonlijk, een uitkering wordt toegezegd in een aflopende reeks over een periode van 10 jaar, dan zou gemiddeld per jaar een bedrag van f 34.000.— (afgerond) moeten worden uitgekeerd, doch in de eerste jaren (1971 t/m 1973) bijna 50% of f 180.000.—.

Het totaal van de te verwachten uitkeringen is dan te bepalen op f 219.400,— (voor reeds gedane toezeggingen) + f 160.000,— (voor nog te verwachten aanvragen)		f 379.400,—
De rente balen zijn te begroten op	f 120.000,—	
De kosten van het deputaatschap zijn te ramen op	„ 13.600,—	
	<hr/>	„ 106.400,—
Voor uitkering blijft beschikbaar		<hr/>
Zodat over de eerstkomende 3 jaar aan ontvangsten uit de kerken nodig zal zijn	f 273.000,—	
Of wel per jaar circa	f 91.000,—	

Om bovenstaande reden achten deputaten het noodzakelijk, dat voor de volgende jaren niet slechts een streefbedrag per lid wordt vastgesteld. Willen deputaten de hun verstrekte opdracht naar behoren kunnen uitvoeren, dan is het noodzakelijk een omslag te heffen, waarvoor het bedrag zou moeten worden bepaald op f 1,30 per lid.

BIJLAGE XXII
art. 67

RAPPORT III. COMMISSIE VII. — KERKBOUWAANGELEGENHEDEN

Uw commissie kan u het volgende rapporteren over het rapport van deputaten voor Kerkbouwaangelegenheden (met bijlagen) en de desbetreffende instructies van de P.S. van het Oosten en Westen:

1. Het rapport van deputaten geeft uw commissie slechts aanleiding op te merken dat zij de verruiming der richtlijnen, onder 6-a genoemd, juist acht.
 2. Beide instructies geven blijk van een in de kerken bestaande onzekerheid of onbehagen met betrekking tot het F.S.K., zulks naar het oordeel van uw commissie, als gevolg van onvoldoende inzicht in de taak, de richtlijnen en de werkwijze van deputaten. Daarom ware hun te verzoeken hierover b.v. via „De Wekker”, informatie te geven.
 3. Beide instructies met toelichtingen vermelden het begrip stamkapitaal (d.i. een kapitaal dat in stand gehouden wordt en waarvan slechts de opbrengsten mogen worden besteed), zulks naar het oordeel van de commissie ten onrechte, omdat deputaten geen opdracht hebben een kapitaal in stand te houden. De toelichting bij de instructie van de P.S. van het Oosten vermeldt voorts onjuiste cijfers: het fonds was nimmer f 1.500.000,— en de rente-opbrengst was 5,4 tot 5,8%.
 4. Beide instructies wijzen op de geldontwaarding.
Erkend moet worden dat waardedaling optreedt bij de in de kerken gebruikelijke en door deputaten voor financiële zaken geadviseerde niet-speculatieve beleggingen. Daartegenover staat evenwel dat de eveneens in guldens uitgedrukte en dus ook aan waardedaling onderhevige schuld van deputaten hun bezit overtreft. Bovendien kan worden opgemerkt dat de schuld van deputaten voor een aanzienlijk deel een schuld op termijn is, zodat het in de administratie opgenomen koersverlies slechts zeer ten dele werkelijk zal behoeven te worden geleden omdat de uitloting der obligaties kan worden afgewacht.
 5. De instructie van de P.S. van het Oosten stelt wel een wijziging van de deputaten-instructie voor, doch wijst geen uitnemender weg aan. Uw commissie ziet die weg evenmin.
 6. De instructie van de P.S. van het Westen stelt een wijziging in de werkwijze van deputaten voor en wijst daartoe 3 wegen aan, te weten:
 - a. handhaving stamkapitaal. Uw commissie acht dit niet aanvaardbaar (zie onder drie).
 - b. vervallen van de garantielimiet. Uw commissie acht het ongelimiteerd garanderen evenmin aanvaardbaar, omdat daardoor een niet te overziene last voor volgende jaren kan ontstaan. Verruiming van de limiet tot b.v. 180% ware wel te overwegen, doch aangezien deputaten op 1 januari 1971 nog een marge hadden van ruim 42% is hier geen spoed geboden.
Aan deputaten ware te verzoeken in hun volgend rapport de behoefte aan de gevolgen van een limietsverhoging aan de synode voor te leggen.
 - c. opmaken van een jaarlijkse begroting en vaststellen van een omslag door deputaten. Uw commissie acht dit in strijd met het besluit van 1968-1969, art. 161.
- Uw commissie stelt u voor:
- a. de handelingen van deputaten met inbegrip van de verruiming der richtlijnen, onder dankzegging goed te keuren;
 - b. opnieuw deputaten te benoemen;
 - c. deputaten te verzoeken meer informatie over hun werk en werkwijze aan de kerken te geven;
 - d. deputaten op te dragen de volgende synode over de behoefte aan en de gevolgen van een wijziging van het percentage, genoemd in art. 5 van hun instructie, te rapporteren;
 - e. de instructies van de P.S. van het Oosten en de P.S. van het Westen niet te aanvaarden.

W. Huizer, rapporteur.

BIJLAGE XXIII

art. 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 99, 144, 243.

**RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE
BELJDEERS IN NEDERLAND EN DE CORRESPONDENTIE
MET BUITENLANDSE KERKEN**

In de periode sinds de synode van 1968 heeft ons deputaatschap zich bezig gehouden met de vervulling van de haar verstrekte opdrachten. In tegenstelling tot de vorige periode is er in deze jaren geen samenspreking gehouden met enig deputaatschap. Twee vergaderingen werden gehouden met deputaten van de Geref. Kerken ter vaststelling van een gemeenschappelijk rapport. Overigens werd uitsluitend in eigen kring vergaderd en kwamen allerlei facetten van de kerkelijke situatie ter sprake.

I. Algemeen overzicht**1. Deputaten**

De generale synode van Hilversum benoemde tot deputaten: prof. dr. J. van Genderen, voorzitter; ds. J. H. Velema, secr. binnenland; ds. J. C. Maris, secr. buitenland; ds. D. Biesma jr.; ds. G. Bilkes; prof. W. Kremer; ds. B. van Smeden; prof. dr. J. P. Versteeg; dr. J. de Vuyt. Ook nu werd het moderamen van het deputaatschap gevormd door prof. dr. J. van Genderen, voorzitter; ds. D. Biesma jr., 2e voorzitter en de beide secretarissen.

De brs. prof. W. Kremer, ds. J. C. Maris en dr. J. de Vuyt hebben de wens te kennen gegeven niet opnieuw benoemd te worden als deputaat: de eerste wegens leeftijd, de beide andere brs. wegens drukke werkzaamheden.

2. Vergaderingen

Deputaten vergaderden nog een keer in eigen kring: op 26 november 1968; 6 maart, 10 juni en 18 september 1969; 29 januari en 19 november 1970; 25 februari, 2 april en 3 mei 1971.

De vertegenwoordiging in het C.O.G.G. werd ook in deze periode vervuld door de professoren van Genderen en Kremer en de dl. Biesma en Velema.

Prof. van Genderen en ds. Velema namen ook nu deel aan de werkzaamheden van de interkerkelijke commissie voor de tekst van de belijdenisgeschriften, welke werkzaamheden inmiddels konden worden beëindigd.

3. Werkwijze

De secties binnen- en buitenland, waarover in het vorige rapport werd gesproken, bleven bestaan met dien verstande dat de broeders Bilkes en Versteeg de plaats innamen van ds. Keuning en prof. v. d. Schult in de sectie buitenland.

Overigens werden in deze periode twee commissies uit het deputaatschap benoemd ter vervulling van de opdrachten van de Generale Synode.

In de commissie-Schriftgezag werden benoemd: ds. J. H. Velema, voorzitter; de professoren van Genderen en Versteeg en dr. J. de Vuyt. De commissie-Pakistan werd gevormd door ds. B. van Smeden, voorzitter; ds. G. Bilkes; ds. J. H. Velema en prof. drs. J. P. Versteeg.

II. Binnenland**A. De Geref. Kerken (vrijgemaakt)**

In deze periode hadden geen samensprekingen plaats met vertegenwoordigers van de Geref. Kerken (vrijgemaakt). Het antwoord van de Generale Synode 1968 werd besproken op de synode van deze kerken te Hoogeveen. Het rapport van de synodale commissie van deze synode werd gepubliceerd voor de verschijning van de Acta. Deputaten namen van dit rapport kennis. Zij zijn van mening dat dit rapport op verschillende punten aanvechtbaar is, maar dat het niet tot hun taak behoort, hier een beoordeling van dit rapport te geven.

In hun vergadering van 19 november 1970 bespreken deputaten opnieuw de vraag: Hebben wij een taak t.a.v. de Geref. Kerken (vrijgemaakt-buiten verband)? Het voorstel werd aanvaard om een enquête te houden onder de kerkeraden om te informeren naar de stand van zaken. We namen dit besluit met de bedoeling u te informeren, nu de verhouding tot deze kerken ongetwijfeld op uw synode een belangrijk punt van bespreking zal zijn.

We stelden de volgende vragen:

- 1.1. Zijn er de laatste drie jaar samensprekingen geweest met de Geref. Kerken (vrijgemaakt)?
- 1.2. Zo niet — hebt u wel een verzoek daartoe gehad of zelf een verzoek daartoe gedaan?

- 1.3. Waren er voor de breuk in de vrijgemaakte kerken ook reeds samensprekingen gehouden?
- 1.4. Hebt u de indruk dat de ontstane breuk het contact met u heeft vergemakkelijkt?
- 2.1. Zijn bij de nu gehouden samensprekingen aan de orde geweest de bezwaren, die door de synode van 1962 zijn genoemd als belemmeringen voor de eenheid: de toebediening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk?
- 2.2. Is gesproken over de opvattingen van ds. Telder, waarover deputaten destijds ook spraken? (Acta 1962, pag. 248).
- 2.3. Is de houding tegenover de belijdenis aan de orde geweest — een punt, dat een rol gespeeld zou hebben in de breuk in deze kerken?
- 2.4. Hebt u ook gesproken over de kerkrechtelijke opvattingen, die bij sommige buitenverbanders aan de orde zijn?
- 3.1. Resultaten de gehouden samensprekingen in de conclusie dat er plaatselijk eenheid is en aan deze eenheid aanvankelijk gestalte moet worden gegeven overeenkomstig de bepalingen van de synode van 1965/66? (Acta, art. 219).
- 3.2. Welke indruk hebt u van de houding van deze buitenverbandkerken tegenover de plaatselijke kerk en ons kerkverband?
- 3.3. Hebt u de indruk dat de plaatselijke kerkeraad voor alle dingen het contact met de andere kerken buiten verband wil bewaren?
- 3.4. Hebt u nog andere opmerkingen of conclusies?

Op de enquête reageerden 96 kerkeraden of 55 procent. We betreuren dat inzonderheid verschillende kerkeraden, die — blijkens berichten in de pers — intensieve contacten hebben met vrijgemaakte kerkeraden buiten verband, ons niet hebben geïnformeerd.

Van de 96 kerkeraden antwoordden ons 77 dat zij de laatste jaren geen samensprekingen met de vrijgemaakte kerkeraad ter plaatse hadden gehouden hetzij omdat er geen plaatselijke vrijgemaakte kerk is hetzij omdat men daar wederzijds geen behoefte aan had. Drie kerken maakten van de gelegenheid gebruik hun bezorgdheid uit te spreken over de ontwikkeling van de verhouding tot onze kerken. Een kerkeraad schrijft: „Ook na de breuk in die kerken blijft de grootste moeilijkheid dat we geestelijk geen eenheid vormen en gewoon weg niet bij elkaar passen“.

De breuk in de vrijgemaakte kerken heeft blijkbaar het contact met onze kerken verlevendigd. De kerkeraad van Groningen had contact met de Geref. Kerk (vrijgemaakt) en zond een uitvoerig resumé van hetgeen besproken is. „De vrijgemaakten zeggen dat er eindelijk eens verenigd moet worden. De vragen, die er zijn, moeten daarna doorgesproken worden. Wij willen daarentegen eerst wel een duidelijk antwoord op een aantal vragen“; aldus de conclusie.

Ook een andere kerkeraad heeft contact gehad met de Geref. Kerk (vrijgemaakt-binnen verband). Na het vertrek van de vrijgemaakte predikant is het gesprek niet voortgezet. Op het punt van de toebediening des heils bleek geen eenheid te zijn.

Zeventien kerkeraden antwoordden dat zij contact hadden of nog hebben met de „buitenverbanders“. Afgaande op de berichten uit de kerkelijke bladen constateerden we dat nog enkele kerkeraden vrij intensieve contacten hebben; het juiste aantal en de aard van dit contact is ons echter niet bekend.

Van de kerkeraden meldden twee dat kanselruil gerealiseerd was: Eindhoven en Heerenveen.

De kerkeraad van Eindhoven zond een meer uitvoerig overzicht t.a.v. de contacten met de plaatselijke Geref. Kerk (vrijgemaakt) waaruit deputaten concluderen dat deze contacten serieus en intensief zijn. Van de resterende kerkeraden zijn er drie die menen dat er plaatselijke eenheid is en dat aan deze eenheid aanvankelijk gestalte moet worden gegeven overeenkomstig de bepalingen van de synode van 1965/1966. Deputaten zijn bijzonder erkentelijk voor het brede antwoord dat de kerkeraad van Steenwijk gaf, dat op een gemeenschappelijke vergadering van beide kerkeraden werd vastgesteld. Deze kerkeraden zouden het gezamenlijk toejuichen wanneer de plaatselijke situatie, die goed is, ook landelijk doorwerkte.

Er blijven twaalf kerkeraden over, die met voorzichtigheid de situatie afdasten.

Twee kerkeraden in één plaats zijn van mening dat bij de huidige samensprekingen uiterst voorzichtig te werk moet worden gegaan. „Er is plaatselijk teveel gebeurd. In juni 1951 kwam namelijk een belangrijke groep Vrijgemaakten naar onze kerk over, terwijl tot voor kort nog regelmatig overgangen voorkwamen. Al dezen maken deel uit van onze plaatselijke kerken met genuanceerde gevoeligheden, zodat deze leden niet bijster enthousiast zijn wat betreft de te houden besprekingen, om van een verder gestalte geven aan deze eenheid in de vorm van kanselruil enz. nog maar te zwijgen“.

Ook de andere kerkeraden blijken voorzichtig te werk te gaan. Dit is bijv. de lijn, die blijkt uit de antwoorden van Amsterdams kerken. „Gelet op de vele jaren van plaatselijke en stedelijke samensprekingen moet worden geconstateerd dat het contact in zijn geheel genomen moeizaam verloopt. Maar daarvan ligt de oorzaak niet eenzijdig bij de vrijgemaakte kerk“.

De Amsterdamsse kerken hervatten de samenspreking in 1970 op de basis van de gemeenschappelijke verklaring van 1963 toen werd uitgesproken al het mogelijke te ondernemen om onder de zegen van de Koning der Kerk het samenleven in één kerkverband te verkrijgen. Een andere Amsterdamsse kerk rapporteerde: „Hoewel er een eenheid wordt erkend, zijn er toch nog nuanceverschillen. Beide kerken zijn van mening dat men naar de eis van Gods Woord heeft te zoeken naar wegen, die tot eenheid — althans méér eenheid — leiden of kunnen leiden. Ten aanzien van het kerkverband zijn zij (en wij) van mening dat eenheid niet eerder dan over enkele jaren pas mogelijk is, omdat de eenwording pas kan geschieden nadat de plaatselijke kerken (en niet alleen de onze) de kerken-in-breder-verband daartoe stimuleren. Het gevoelen van beide kerkeraden is voorshands nog: het is beter nú nog als goede „buren“ met elkaar om te gaan dan om een eenheid te forceren, die aanleiding kan geven tot twist en tweedracht. Ook deze zaak moet groeien, niet vooral bij de kerkeraden maar vooral bij de leden der gemeenten. Dat vraagt tijd en inzet. Plannen zijn besproken die een beter leren kennen van elkaar mogelijk moeten maken“.

Op grond van de antwoorden die bij deputaten binnenkwamen zouden we kunnen zeggen dat op enkele kerken na, die kansloos realiseerden of menen dat aan de eenheid gezegd te geven is, de grote meerderheid of geen contact heeft of op voorzichtige wijze toenadering zoekt.

Het blijkt dat de vrijgemaakte kerkeraden plaatselijk ook verschillend denken over de verhouding tot onze kerken. Over het algemeen bindt de band aan de zusterkerken, ook al vormt men geen landelijk geordend kerkverband, de kerkeraden sterk. De vrije kerk gedachte heeft ook invloed onder de vrijgemaakte kerken buiten verband.

Sommige plaatselijke kerkeraden menen dat eenwording met onze kerken zo spoedig mogelijk moet plaatsvinden; andere kerkeraden willen niets forceren en nemen ook hunnerzijds een afwachtende houding aan.

Deputaten zijn verblijd dat er na vele jaren meer plaatselijke samensprekingen worden gehouden tussen kerken die dicht bij elkaar blijken te staan. Zij zijn van mening dat deze contacten een wijs en voorzichtig beleid vragen.

B. Gereformeerde Kerken

In het rapport aan de vorige synode maakten we melding van het voorstel van gereformeerde deputaten om aan de synoden van beide kerken een gemeenschappelijk rapport aan te bieden. De synode van Hilversum gaf opdracht naar bevind van zaken te handelen. De rapporterende commissie betuigde instemming met de gedachte „om te komen tot een zekere waardering van het gemeenschappelijk overleg, bezien uit historische belichting“ (Acta, pag. 244). In deze periode is het tot de opstelling van een gemeenschappelijk rapport gekomen. Een gemakkelijke zaak is dit niet geweest. Van meetaf stonden gereformeerde deputaten op het standpunt dat in dit rapport telkens eerst het ene en dan het andere deputaatschap aan het woord moest komen. Op deze wijze zouden de wederzijdse standpunten worden vastgelegd. We zouden dan een visie krijgen op de wederzijdse verhouding, geen rapport over de gehouden samensprekingen. Uiteindelijk hebben de gereformeerde deputaten erin toegestemd te volstaan met een rapport. Dit rapport moest voor beide deputaatschappen aanvaardbaar zijn. Het eerste gedeelte van het rapport werd geschreven door een gereformeerde; het tweede door een chr. geref. deputaat. Op beide stukken zijn amendementen ingediend. Twee vergaderingen met gereformeerde deputaten zijn gehouden voor we het met elkaar eens waren over de tekst van het rapport. Na veel overleg kan nu een rapport worden aangeboden, dat goedgekeurd werd door deputaten van beide kerken. Zie bijlage.

Het zal u duidelijk zijn dat dit rapport handelt over samensprekingen, die voor 1968 werden gehouden. Het rapport is duidelijk gedateerd. Sinds deze samensprekingen werden gehouden is de ontwikkeling in de Geref. Kerken doorgegaan. De synode van die kerken besloot in 1969 zich aan te sluiten bij de Wereldraad van Kerken. In Sneek werden in november 1970 verschillende uitspraken o.a. Schriftgezag, horizontalisme, binding aan de belijdenisgeschriften en t.a.v. de bezwaarschriften tegen dr. H. M. Kuitert, gedaan. Dit alles zou door ons zeker aan de orde zijn gesteld, hadden wij na die datum nog samensprekingen gehad.

Bij de beoordeling van dit rapport over de gehouden samensprekingen gelieve u hiermee rekening te houden.

C. Gereformeerde Gemeenten

In juni 1968 hebben deputaten zich gewend tot de generale synode van de Geref. Gemeenten om te informeren naar de beletselen tot samenspreking, waarop bedoeld werd in het antwoord van deze synode in 1965. Voor de synode van 1968 hadden deputaten om begrijpelijke redenen nog geen antwoord ontvangen. In een persverslag van de synode der geref. gemeenten lezen we dat een commissie was benoemd. Eerst in januari 1971 kwam het antwoord van deze commissie binnen. In een begeleidend schrijven aan de secretaris bood ds. K. de Gier zijn verontschuldiging aan voor de vertraging van het antwoord o.a. te wijten aan het feit dat een van de commissieleden, ds. L. Rijkse, inmiddels was gestorven.

Het antwoord dat namens de synode werd gegeven luidde als volgt:

Aan de Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en eerwaarde Broeders,

Op onze laatst gehouden Generale Synode te Dordrecht in juni 1968 is uw verzoek gekomen om in een gesprek uiteenzetting te geven van de beletselen die een samenspreking tussen uw kerken en onze gemeenten verhinderen.

Onze Synode oordeelde echter aan uw verzoek geen gevolg te geven. Weliswaar betreurd zij ook de scheidingen die er op het kerkelijk leven in ons land zijn en die er eigenlijk niet moesten zijn. Maar anderzijds gebiedt de realiteit toch te constateren dat er binnen het raam van de Drie Formulieren van Enigheid tussen de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Gemeenten verschil van opvattingen zijn die u en ons allen bekend zijn.

Te denken valt aan het verschil van opvatting over het Verbond der Genade, dat naar onze mening toch een groot verschil veroorzaakt in de prediking wat betreft de beloften des verbonds. Ook hebben wij in de loop der jaren moeten constateren, dit wel met droefheid, dat in uw kerken naar onze mening steeds meer oppervlakkig is geworden de prediking, dit in het algemeen gesproken.

Ook andere ontwikkelingen in uw kerken, zoals het vrijgeven van de nieuwe vertaling, is mede oorzaak dat de scheiding tussen u en ons groter is geworden. Wij weten ook uit uw eigen publicaties waarin dit openhartig wordt erkend, dat er in uw kerken zekere modaliteiten zijn die steeds verder van elkaar komen te staan. Modaliteiten, die variëren van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt tot onze Gereformeerde Gemeenten.

Het dacht de Synode daarom dat het geen zin heeft over deze zaken te spreken en in een gesprek hierover een uiteenzetting te geven, daar deze zaken u en ons toch duidelijk bekend zijn. Bovendien heeft de kerkelijke ervaring in het verleden toch wel geleerd dat er dan veel gesproken en besproken kan worden, maar dat de wederzijdse standpunten dezelfde blijven en de resultaten nihil zijn. En om zo bij elkaar te komen acht onze Synode niet zinvol en ook verloren tijd. Onze Synode zou zeker wel graag zien dat onze onderlinge verschillen opgelost zouden kunnen worden, maar zij is er van overtuigd dat wij als mensen dit niet kunnen bewerkstelligen, maar dat de Heere dit Zelf door Zijn Geest zal moeten doen.

Overigens is het wel de begeerte onzerzijds met u samen te werken op die terreinen van het kerkelijk leven waar dit mogelijk zou kunnen zijn. Wat dit betreft staan onze Gereformeerde Gemeenten voor deze samenwerking open.

Voorts bidden wij uw kerken toe de veelvuldige leidingen van Christus' Geest om in onze tijden van diep verval en geestelijke vervlakkings, die zowel in onze Gemeenten als in uw kerken ook hun invloed doen gelden, staande te blijven bij Gods Woord en de Belijdenisgeschriften.

Met broederlijke groeten, namens onze Synode,

Ds. K. de Gier, Den Haag
Ds. A. F. Honkoop, Moerkapelle
Ds. A. Vergunst, Rotterdam

We nemen deze brief letterlijk in ons rapport op opdat u volkomen geïnformeerd zult zijn.

Met droefheid namen deputaten kennis van dit antwoord. Deputaten zijn van oordeel dat het, gezien de inhoud en de geest van deze brief, op dit ogenblik geen zin heeft opnieuw contact met de Geref. Gemeenten op te nemen.

We hadden op een ander antwoord gehoopt en zeker gedacht dat een gesprek over de beletselen zou kunnen worden gehouden. Na dit antwoord, waaruit duidelijk blijkt dat deze synode een gesprek verloren tijd vindt en na onze herhaalde pogingen om tot samenspreking te komen, dienen naar het oordeel van deputaten, nu geen pogingen meer te worden gedaan. Hopelijk komen er tijden, waarin dit wel verantwoord en zinvol is.

D. Contactorgaan van de gereformeerde gezinde

De arbeid van het C.O.G.G. ging in deze periode gestadig door. Uw deputaten hadden weer vele bemoeienissen met dit werk. Vier deputaten hebben zitting in het C.O.G.G. Voor het eerst werd in deze periode elk jaar een conferentie op „Woudschoten“ gehouden: in 1969 refereerde dr. R. H. Bremmer over „Het Schriftgezag“; in 1970 dr. W. Aalders over „Christus' Koningschap“ en in 1971 prof. dr. W. H. Velema over „Mens in Gods wereld“. Deze conferenties werden goed bezocht door leden uit de verschillende deelnemende kerken en groepen; gemiddeld 70 deelnemers. Deputaten nodigden voor elke conferentie een aantal leden uit onze kerken uit; daarnaast gaven verschillende leden van onze kerken zich op en namen aan de conferenties deel.

Het blijft van betekenis dat ambtsdragers en leden van vijf verschillende kerken elkaar ontmoeten, met elkaar spreken en elkaar leren kennen. Verkeerde voorstellingen worden op deze wijze weggenomen; menigmaal wordt een geestelijke eenheid gevoeld, die te schrijnender doet gevoelen de verwarde kerkelijke situatie.

Naast de jaarlijkse conferentie vergaderde het C.O.G.G. in eigen kring. Deze vergadering

gen werden ook drie keer gehouden, waar de gehouden conferenties werden besproken en nieuwe conferenties werden voorbereid. Behalve deze agendapunten werden door de deelnemers vragen gesteld aan elkaar m.b.t. de geestelijke en kerkelijke situatie. Inzonderheid de ontwikkelingen in de Gerel. Kerken waren onderwerp van bespreking. Gewaagd werd van een veldwinnend relativisme t.a.v. de belijdenis. In een eerlijke en open discussie werd dit netelige onderwerp besproken. Ook naar de oorzaken werd gevraagd. Diverse factoren werden genoemd. De gereformeerde vertegenwoordigers in het C.O.G.G. bleken ook hun zorgen te hebben t.a.v. de gesignaleerde verschijnselen: de een meer de ander minder. Het is duidelijk dat inzonderheid de gereformeerde deelnemers het niet gemakkelijk hadden. De vraag is niet te ontgaan: wat zal op den duur de positie van de Gerel. Kerken in het C.O.G.G. zijn? Op een volgende vergadering van het C.O.G.G. zal iemand uit de Gerel. Kerken buiten het C.O.G.G. staande, verschillende besluiten van de Generale Synode der Gerel. Kerken nader toelichten.

Op de C.O.G.G.-vergaderingen werd de behoefte gevoeld een klein geschrift samen te stellen, waarin enig inzicht gegeven werd in de geschiedenis en bedoelingen van het C.O.G.G. Deze brochure werd in het voorjaar 1971 gereed gemaakt onder de titel: Wat wil het C.O.G.G.? Een exemplaar van deze brochure is aan dit rapport toegevoegd. Het is van betekenis wanneer ook plaatselijk C.O.G.G.'s zouden worden opgericht. In deze tijd hebben de gereformeerde belijders elkaar nodig. Genoemde brochure kan als hulpmiddel om te komen tot vorming van een plaatselijk C.O.G.G. dienst doen.

Voorzitter van het C.O.G.G. was in deze periode ds. H. Rijkse van Gouda, predikant van de Gerel. Gemeente. Ook de nu naar Zuid-Afrika vertrokken prof. dr. W. D. Jonker te Kampen maakte deel uit van het moderamen. Zijn bijdrage aan de arbeid van het C.O.G.G. werd zeer gewaardeerd.

Het spijt deputaten dat slechts de Gerel. Kerken en onze kerken officieel in het C.O.G.G. vertegenwoordigd zijn. Het bleek niet mogelijk dat andere kerken officieel gingen deelnemen. Opgemerkt dient dat zowel vrijgemaakten buiten als binnen het verband dier kerken de vergaderingen en de conferenties bezochten.

Deputaten zijn van oordeel dat de arbeid aan het C.O.G.G. dient voortgezet te worden; dankbaar dat we deze mogelijkheid hebben en dat we deze arbeid mogen stimuleren.

E. Andere Contacten

1. Interkerkelijke Commissie voor de tekst van de belijdenisgeschriften

Regelmatig hebben deputaten u gerapporteerd over het werk van deze commissie, waaraan door ons deputaatschap, met goedkeuring van vorige synoden, werd deelgenomen via twee waarnemers, prof. dr. J. van Genderen en ds. J. H. Velema.

In 1968 konden we rapporteren dat de bewerking van de zes belijdenisgeschriften, waaraan sinds 1962 gewerkt was, gereed was gekomen. Na 1968 is het hele werk in revisie geweest en is de commissie uiteindelijk tot vaststelling van een nieuwe tekst gekomen. Aan uw beide waarnemers, die als volwaardige leden door de andere commissieleden werden geaccepteerd, werd het gereed maken van de tekst voor publicatie opgedragen. Voor het grote vertrouwen, dat aan deze broeders werd gegeven, zijn we dankbaar.

Het is begrijpelijk dat een en ander veel tijd vergde; dat temeer omdat de verschillende leden van de commissie een druk bezet leven hebben en het niet gemakkelijk was hen op een dag bij elkaar te brengen.

Op 19 maart 1971 kon in een gemeenschappelijke vergadering van de moderamen van de gereformeerde en de hervormde synoden en van het deputaatschap voor de vertegenwoordiging van onze kerken een exemplaar van de nieuwe tekst worden aangeboden.

Het ligt op de weg van de drie synoden om tot definitieve vaststelling van de tekst te komen.

Een exemplaar van deze tekst bieden wij u hierbij aan. Graag herhalen we wat we drie jaar geleden schreven: „We zijn dankbaar dat we op deze wijze konden bijdragen tot het verstaanbaar maken van onze klassieke belijdenisgeschriften. Het feit dat we de belijdenis willen handhaven verplicht ons deze belijdenis zo goed mogelijk in deze tijd te bewaren, ook door haar zo duidelijk mogelijk te laten spreken“. Deputaten geven graag de verklaring van hun waarnemers door dat met de tekst van de belijdenisgeschriften op een zeer verantwoorde wijze is omgegaan en dat op geen enkel punt geprobeerd is een tekst vast te stellen, die niet in overeenstemming met de oorspronkelijke bedoeling zou zijn. We verwijzen overigens graag naar het geleidewoord bij de nieuwe tekst van de voorzitter van de commissie, prof. dr. W. F. Dankbaar.

2. Raad van Kerken

Overeenkomstig de opdracht van de synode van '68 en in overeenstemming met haar besluit schreven we d.d. 7 maart 1969 een brief aan de Raad van Kerken, waarin onze bezwaren, zoals die ter synode zijn geformuleerd (art. 176), werden woorgegeven.

We stelden dus aan de orde het feit dat in de Preambulen van het Statuut de woorden „het geloof in de ene Heer Jezus Christus het Hoofd der Kerk en de Heer der Wereld“ blijkbaar zo kunnen worden uitgelegd, dat ook kerken en groepen die het geloof in de Drieënige God niet belijden, deze woorden kunnen aanvaarden.

Ook wezen we erop dat in art. 2 als taak van de Raad van Kerken inzonderheid wordt genoemd het beraad over en het gestalte geven aan de samenwerking en eenheid van de kerken in getuigenis en dienst, zonder dat duidelijk uitgesproken wordt dat de Raad van Kerken alleen gestalte mag geven aan de eenheid die in Christus gegeven is, en aan de samenwerking die met het Woord van God in overeenstemming is.

We deelden mee om welke reden wij tot dusver niet in de gelegenheid waren te antwoorden op de stukken van deze Raad, die ons niet rechtstreeks maar via de scriba van de synode bereikten. Tevens berichtten we dat wij, indien de Raad dit zou wensen, bereid waren mondeling onze bezwaren toe te lichten.

Het moderamen berichtte ons dat hij een deputatie van ons deputaatschap graag zou ontvangen.

Op 16 oktober 1969 werden de broeders Biesma, Van Genderen en Velema ontvangen door het moderamen onder leiding van bisschop Ernst van Breda. We kregen gelegenheid onze bezwaren mondeling toe te lichten, maar het bleek ons dat de aanwezige moderamenleden weinig begrip hadden voor ons standpunt. Het gerel. moderamenlid moest reeds spoedig vertrekken. De bisschop en de doopsgezinde dr. Kossen spraken op een andere golftegenstand dan wij. Het verloop van dit gesprek was zeer onbevredigend. Het moderamen zond ons d.d. 17 maart 1970 een brief, ondertekend door dr. P. G. Kunst als voorzitter, waarin het volgende stond:

„De woorden in de preambule „in het geloof in de ene Heer Jezus Christus, het Hoofd der Kerk en de Heer der wereld“ worden door de kerken, die zijn aangesloten bij de Raad van Kerken in Nederland verstaan overeenkomstig de Heilige Schrift, met name in hoofdstuk 2 van de brief aan de Filippijzen.

De Kerken vragen van elkaar geen geloofsbelijdenis en hebben geen verplichting aanvaard om in te stemmen met al het spreken en handelen van andere kerken. Ook al zijn zij nog niet verenigd in één Kerk, zij willen toch met elkaar op weg gaan en in gehoorzaamheid aan de ene Heer Jezus Christus een gemeenschap aangaan in alles wat niet door het geweten verboden wordt.

Zij zijn overtuigd, dat de geschiedenis der kerken in strijd is met het Woord van God en de in Christus geboden en gegeven eenheid belemmert.

Het moderamen vraagt de Chr. Gerel. Kerken in Nederland of datgene wat in de weg staat aan de kerkelijke eenheid ook noodzakelijk elke gemeenschappelijkheid in getuigenis en dienst verhindert en of het feit, dat bij de Raad van Kerken in Nederland kerken aangesloten zijn waarmee zij verschillen in belijden, een onoverkomelijk beletsel moet zijn om voor haar deel verantwoordelijkheid te aanvaarden en zelf toe te treden.

Uit dit antwoord blijkt dat de Raad van Kerken duidelijk zoekt naar kerkelijke eenheid, die naar het oordeel van uw deputaten, niet allereerst gebaseerd is op eenheid in geloofsbelijdenis, maar op eenheid in getuigenis en dienst, in overeenstemming met de trend van de nieuwere theologie. De vraag blijft dan wat de inhoud van dit getuigenis en het karakter van deze dienst is.

We merken verder op dat het moderamen niet diep genoeg op onze bezwaren is ingegaan, en meer eigen standpunt verdedigt dan onze vragen beantwoordt.

De brief gaat uit van de empirische situatie en tracht deze situatie te legaliseren.

Uit de handelingen van de Raad van Kerken — voorzover deputaten die thans kunnen beoordelen — blijkt niet de begeerte de kerken op te roepen tot terugkeer tot en handhaving van het Woord Gods.

III. Correspondentie met buitenlandse kerken

A. Free Christian Reformed Churches of Canada and U.S.A.

Van een levendig contact kan momenteel niet worden gesproken. De correspondentie beperkte zich in hoofdzaak tot het toezenden onzerzijds van de Acta, het kerkelijk jaarboek en andere uitgaven als „Liturgische formulieren“ — vastgesteld door de Generale Synode van de Chr. Gerel. Kerken in Nederland (1968-'69). Door ons werden geen Acta ontvangen.

Aan enkele predikanten werd toestemming verleend bij verblijf in Nederland de kerken voor te gaan.

Ds. J. Overduin hoopt zijn kerken op onze Generale Synode te vertegenwoordigen.

B. Reformed Churches of Australia

De correspondentie beperkte zich in de afgelopen periode tot een aankondiging van de synode van 1970, waarop met een broederlijk schrijven werd geantwoord.

C. Reformed Churches of New Zealand

Van deze kerken werd een uitnodiging ontvangen tot bijwoning van de synode van 1971 (23 augustus en volgende dagen). De uitnodiging is schriftelijk beantwoord.

D. Die Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika

Behalve de jaarlijks „Almanak“ en de synodale Acta van 1970 werd afzonderlijk ontvangen een overdruk van de „Voorlopige riglijne vir die ekumeniese optrede van die kerk“ (1967).

Aan Ds. M. Venter van Randburg werd op zijn verzoek toestemming verleend om tijdens zijn verblijf in Nederland de kerken voor te gaan. Van de Gereformeerde Kerk van Pretoria-Oost werd bericht ontvangen, dat haar predikant dr. K. S. van Wyk de Vries in opdracht van de Synode enige tijd in ons land hoopt door te brengen o.a. in verband met besprekingen over emigratie-aangelegenheden. Deputaten zullen een bespreking hebben met dr. Van Wyk de Vries.

E. Igreja Evangélica Reformada no Brasil

Sedert de Generale Synode van 1965 besloot tot correspondentie, heeft het wederzijds verkeer zich beperkt tot het toezenden van de Acta. De vraag van de Synode van Hilversum, of het niet mogelijk is het contact met deze kerk te verlevendigen, menen uw deputaten vooralsnog ontkennend te moeten beantwoorden, omdat de situatie in beide landen zo verschillend is en weinig praktische aanknopingspunten biedt.

F. Free Church of Scotland

Het schriftelijk contact met de jaarlijkse synode van deze kerk werd in 1960 afgewisseld door de afvaardiging van deputaat dr. G. Blikas, die rapporteerde dat zijn bezoek met blijdschap werd ontvangen en dat het wederzijds contact zeer op prijs wordt gesteld.

G. Christian Reformed Church (U.S.A.)

Ingevolge de opdracht van de Synode van Hilversum werd een verduidelijkend gevraagd van de uitspraak van de Synode van de Christian Reformed Church van 1968 inzake de „besluiten van Utrecht“. Dit geschiedde in een schrijven, dat in vertaling als volgt luidt:

Apeldoorn, maart 1969

Committee for Inter-church relations
c/o dr. R. J. Danhof
2650 Kalamazoo Avenue, S.E.
Grand Rapids, Michigan 49508 U.S.A.

Geachte broeders,

Hiermede bevestigen wij u de ontvangst van uw schrijven van 9 augustus 1968, waarin mededeling werd gedaan van het besluit van uw synode van 1968 betreffende de „besluiten van Utrecht“ zoals die in 1908 door de Christian Reformed Church zijn aangenomen, en waarin ons tevens wordt bericht dat ds. B. Nederlof door u is afgevaardigd naar onze synode, en dat hij het besluit van uw synode, indien nodig, zou toelichten.

U zult thans wel een antwoord hebben ontvangen namens onze generale synode waarin wordt medegedeeld dat zij nog niet meent te moeten besluiten tot het aangaan van correspondentie als zusterkerken. Wel droeg ze „Deputaten voor de eenheid onder de Gereformeerde belijders en de correspondentie met buitenlandse kerken“ op u opnieuw te schrijven over de belemmeringen om tot zulk een nauwere relatie te komen.

Wij zijn dankbaar voor het feit dat uw synode van 1968 heeft uitgesproken dat de besluiten van Utrecht, zoals die in 1908 werden aanvaard, niet langer de status hebben van bindende leerstellige uitspraken binnen de Christian Reformed Church. Intussen veroorloven wij ons, op te merken dat in deze uitspraak ligt opgesloten, dat ze die status wel gehad hebben. Het is ons opgevallen dat de gronden voor het besluit van 1968 van praktische aard zijn en dat geen bijbelse en confessionele gronden worden aangevoerd.

In het licht van onze brieven van februari 1961, en 20 april 1966 zal het u niet verwonderen dat ons dit onbevredigend voorkomt. De instructie van de classis Toronto (Acta 1968, p. 558) noemde als gronden o.a. dat terzijdestelling van de besluiten van Utrecht „in overeenstemming zou zijn met de katholiciteit van de kerk“, en „dat de besluiten van Utrecht als compromis in de tegenwoordige situatie verwarring scheppen“, maar ook deze gronden worden in het besluit der synode weggelaten.

Indien het besluit van 1968 werkelijk een leerstellige verandering betekende, had men een grondiger fundering mogen verwachten, temeer omdat in 1962, toen de bezwaren tegen de besluiten van 1906/1908 werden verworpen, de synode argumenteerde „dat geen gronden zijn aangevoerd om te bewijzen dat deze besluiten in strijd zijn met het Woord van God of met onze belijdenisgeschriften“ (Acta 1962, p. 108). Dezelfde synode adviseerde de besluiten „te verstaan in het licht van het rapport van de studie-commissie (Acta, p. 108). Maar naar het oordeel van deze studie-commissie zijn de besluiten „een bijbelse, evenwichtige, verstandige en irenische behandeling van enige zeer gecompliceerde leerstellige vraagstukken“ en „een in onze kerken in hoofdzaak onbetwiste bijbelse geloofsverklaring“ (Acta, p. 142, 143, sub IV).

Als de synode verklaart dat de uitspraak „dat naar de belijdenis onzer kerken het zaad des Verbonds krachtens de belofte Gods te houden is voor wedergeboren en in Christus geheiligd“ verstaan moet worden „niet als een oordeel over de natuur van het kind, maar veeleer als een uitspraak over de juiste bejegening door de kerk als zij zich met het kind des verbonds bezighoudt“ (Acta 1962, Art. 144, C, 6a), dan kunnen wij niet inzien dat dit een wezenlijk verschil uitmaakt. Zulk een „bejegening“ zou ongegrond en zelfs misleidend zijn, tenzij ze vast gegrond was in de gezonde bijbelse leer.

In ons schrijven van 20 april 1968 veroorloofden wij ons op dit punt kritiek te maken, maar onze opmerkingen bleven onbeantwoord. Daarom is het ons geenszins duidelijk wat de

Christian Reformed Church in werkelijkheid van deze zaak denkt.

Met het oog op de consequenties van een eventuele volledige correspondentie, vooral zoals die de mogelijkheid inhoudt tot het beroepen van elkaars predikanten, en met het oog op onze betrekkingen met de Old en Free Christian Reformed Churches, zou het ons verheugen als u ons het door de Christian Reformed Church ingenomen standpunt zou willen verduidelijken.

Het bezoek van ds. Nederlof werd door ons inderdaad op prijs gesteld en tijdens de zittingen van onze synode werden de kwesties min of meer uitvoerig met hem besproken, maar toch is op bovenstaande vragen geen duidelijk antwoord ontvangen.

Gaarne zien wij uw nadere berichten tegemoet.

Namens Deputaten voor de eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken,

(w.g.) J. van Genderen, voorzitter

(w.g.) J. P. Versteeg, waarnemend secretaris.

Op dit schrijven is helaas geen antwoord meer ontvangen, terwijl ook uit de Acta van de synode van 1969 en 1970 niet is op te maken, welk antwoord te verwachten is. Uit de Acta van 1970 blijkt o.a., dat contact werd gezocht met de Free Christian Reformed Churches (p. 36).

De synode bleek ernstig bezwaard over de ontwikkelingen in de Geref. Kerken in Nederland (p. 319, 321) en besloot zich in een schrijven tot deze zusterkerken te wenden (p. 51, 52). Het schrijven wijst op recente theologische tendensen in de Geref. Kerken in Nederland en op de gevolgen die daaruit kunnen voortvloeien voor de onderlinge verhouding als zusterkerken. Hoewel wijziging van de belijdenis op zichzelf niet uitgesloten is, kan die alleen plaatsvinden in de weg van een gravamen en van onderlinge overeenstemming, terwijl tevens overlegd moet worden met zusterkerken die dezelfde belijdenis hebben. Het schrijven erkent dat de problemen waarmee het theologisch onderzoek thans te maken krijgt, ingewikkeld zijn en dat soortgelijke vragen ook in de Christian Reformed Church aan de orde zijn. Maar „het is van bijzonder belang dat de Schriftbeschouwing, die een essentieel deel uitmaakt van de gereformeerde theologie, door niets zal worden verduisterd“. Met het oog daarop worden in de brief de volgende vragen gesteld:

1. Zijn de Gereformeerde Kerken in Nederland ervan overtuigd, dat theologische standpunten die de historiciteit van Adam en de historische betrouwbaarheid van de evangelieverhalen in twijfel trekken, in overeenstemming zijn met de belijdenisgeschriften en verenigbaar met de ondertekening daarvan?
2. Zijn de Gereformeerde Kerken in Nederland bereid zo nodig tuchtmaatregelen te nemen om te waarborgen, dat ondertekening van de belijdenisgeschriften niet een dode vorm wordt?

IV. De Gereformeerde Oecumenische Synode

A. Algemeen

Na de verschijning van de Acta van de Gereformeerde Oecumenische Synode van 1968 hebben deputaten met de afgevaardigden prof. dr. W. H. Velema en mr. dr. C. J. Verplank de besluiten van die synode besproken. Van de gedeeltelijke herziening van de „Regels en Reglementen“ van de G.O.S. werd kennis genomen.

Het secretariaat van de G.O.S. houdt de kerken periodiek op de hoogte van zijn activiteiten en van de financiële verplichtingen van de leden. De bijdragen over 1969 en 1970 werden overgemaakt.

Van de secretaris, dr. P. G. Schrottenboer, werd in 1970 een schrijven ontvangen namens de Interim-commissie, waarin gesproken wordt over ernstige spanningen die de G.O.S. bedreigen.

Dr. Schrottenboer, die gelegenheid had om de Schooldag op 12 mei 1971 bij te wonen en daar ook een kort woord heeft gesproken, had op die datum een ontmoeting met enkele deputaten en enkele hoogleraren van de Theologische Hogeschool en stelde aan deputaten de uitnodiging voor de G.O.S. van 1972 ter hand.

Deze vergadering zal d.v. gehouden worden te Sydney van 14 tot 25 augustus 1972. De Reformed Churches of Australia en de Presbyterian Church of Western Australia zijn de roepende kerken.

Onze kerken hebben het recht twee stemgerechtigde en twee niet-stemgerechtigde afgevaardigden te zenden.

De Interim-commissie besloot in verband met een wens van de vorige G.O.S. één dag van de synode te bestemmen voor een conferentie over de aard en de omvang van het gezag van de Heilige Schrift. Er zijn drie sprekers voor uitgenodigd. De zittingen van de G.O.S. zullen voorafgegaan worden door een zendingsconferentie, te houden van 7 tot 11 augustus te Sydney.

Aan onze kerken wordt gevraagd, of zij ook ditmaal een bijdrage willen geven voor het

„Central Assistance Fund“, dat deelname van finaal zwakkere kerke moeglik maak. In het gesprek met Dr. Schrottenboer werd erop gewezen, dat die reiskosten voor onze afgevaardigden ditmaal ook hoog zijn.

B. Indiening van stukken voor de G.O.S.

De Generale Synode van 1968/69 droeg deputaten op een regeling te ontwerpen voor die wyse van indiening van die stukke voor die G.O.S. (Acta, art. 172, sub 4 en 200).

Het komt ons deputaatschap voor, dat er maar weinig geregeld behoef te worden.

Het contact van onze kerke met die G.O.S. loopt vanaf 1962 over het moderamen van die Generale Synode of over het deputaatschap voor die eenheid van die gereformeerde belijders in Nederland en die correspondentie met buitenlandse kerke. Er is geen reden om daarin verandering te brengen.

Die kerke die lid van die G.O.S. zijn en haar generale deputaatschappen kunnen volgens die „Rules and Standing Orders“ van die G.O.S. (en volgens die voorgestelde Constitutie) stukke voor die agenda inzenden.

Op grond van deze regel zou die Synode niet alleen aan het deputaatschap voor eenheid en correspondentie, maar ook aan een ander deputaatschap opdracht kunnen geven om zich namens die kerke tot die G.O.S. te wenden. Is het een ander deputaatschap, dan zal dit er goed aan doen om een afschrift van het schrijven dat aan die G.O.S. gezonden word — zo nodig met een toelichting — te doen toekomen aan het deputaatschap voor eenheid en correspondentie, omdat dit die agenda met die afgevaardigden bespreek.

Die vraag blyf over, of een deputaatschap ook op eigen initiatief bepaalde sake by die G.O.S. aan die orde kan stellen. Wellicht is er niet dikwyls aanleiding toe. Maar het is gewens, dat een deputaatschap hiertoe alleen overgaat, als er overleg heeft plaats gevonden met het deputaatschap voor eenheid en correspondentie en dit deputaatschap ermee akkoord gaat.

Hier volg een voorstel voor een regeling:

Stukke van die Christelike Gereformeerde Kerke in Nederland kunnen by die Gereformeerde Oecumenische Synode worden ingediend.

a. door het moderamen van die Generale Synode of door het deputaatschap voor die eenheid van die gereformeerde belijders in Nederland en die correspondentie met buitenlandse kerke;

b. door andere generale deputaatschappen krachtens opdracht van die Generale Synode en met een afschrift aan het eerstgenoemde deputaatschap;

c. in bijzondere gevallen door andere deputaatschappen in eigen verantwoordelijkheid, maar dan alleen na voorafgaand overleg met en gunstig advies van het eerstgenoemde deputaatschap.

C. Het Schriftgezag

a. Ter voldoening aan een verzoek van die G.O.S. van 1968 gaf die G.S. van 1968/1969 aan deputaten opdracht om die aan die orde gestelde probleme rond het Schriftgezag te bestuderen (art. 172).

Aan die G.O.S. van 1958, gehouden te Potchefstroom, was door een daartoe benoemde commissie, bestaande uit die theologen dr. J. T. Hoogstra, prof. dr. H. Kulper, prof. dr. F. H. Klooster, prof. dr. N. B. Stonehouse en prof. dr. J. Murray, een rapport voorgelegd over die inspirasie van die Schrift.

Die volgende conclusies werden door die G.O.S. aanvaard (art. 54):

1. Die leerstuk van die inspirasie wat in die voorgaande rapport uiteengesit is, kom daarop neer dat die Heilige Skrif alleen en die Heilige Skrif in sy geheel die geskrewe Woord van God is, gegee deur die inspirasie van God om die reel van leer en lewe te wees, 'n inspirasie wat 'n organiese karakter dra, hom nie alleen tot die gedagtes nie maar ook tot die woorde van die Heilige Skrif uitstrek en so uniek in sy uitwerking is dat die Skrif en die Skrif alleen die Woord van God is.

2. Hierdie leerstuk van die inspirasie leer wel aan die een kant dat die menslike outeurs van die Skrif deur die Heilige Gees gedryf is om te verseker dat wat hulle skrywe, op onfeilbare wyse die selfopenbaring van God meedeel, maar handhaaf aan die ander kant ook dat die Heilige Gees nie hulle persoonlikhede onderdruk het nie, maar veeler dat Hy hulle vrymagtig voorberei, beheer en gerig het op so'n wyse dat Hy hulle gawes en ondervindings, hulle navorsing en nadenke, hulle taal en styl in Sy diens geneem het. Hierdie menslike kant van die Skrif laat egter geen ruimte vir die afleiding dat die Skrif as 'n feilbare menslike getuienis aangaande die openbaring beskou mag word nie, want so'n beskouing beteken 'n aanval op die heerlike soewereine werk van die Heilige Gees in die inspirasie.

3. Hierdie leer aangaande die Skrif is die eis wat voortspruit uit die getuienis wat die Skrif self gee met betrekking tot Sy Goddelike oorsprong, aard en gesag. In besonder word dit gees deur die getuienis van ons Here en Sy Apostels en om 'n ander opvatting daarop na te hou beteken om die getuienis van Jesus en die Apostels te verwerp.

4. Hierdie leerstuk aangaande die Skrif moet nie beskou word as 'n oorbodige byvoegsel nie, veel minder nog as 'n bloot menslike toevoegsel by ons Christelike geloof.

Die Heilige Skrif is die enigste bestaande vorm van die heilsopenbaring. Die belydenis dat die Skrif die deur God ingegewe Openbaringswoord is, hang weselik saam met die belydenis aangaande die goddelike aard van die verlossing self.

5. Hierdie oorewegings dat die Skrif baie duidelik getuienis lewer wat betref sy eis Goddelike oorsprong en aard, en dat dit as heilsopenbaring noodwendig gekenmerk word deur die Goddelikheid, wat by die verlossing hoort is die verklaring van die volgehoute geloof van die historiese Christelike kerk dat die Skrif in sy hele omvang en in al sy dele die onfeilbare Woord van God is.

6. Vir hierdie geloof soos dit duidelik uitgedruk is in die belydeniskrifte van die Geref. Kerke wil ons op die grondslag van hierdie leerstuk in verband met die Skrif in die eenheid van die Gees en in die band van die vrede belydenis doen aangaande die hele Raad van God.

Door die G.S. van die Geref. Kerke in Nederland is in een schrijven van 7 desember 1961 bezwaar gemaak teen die uitspraken inzake die inspirasie van die Heilige Skrif. Die Synode was van oordeel, dat die uitspraken van die G.O.S. te weinig onderscheidend handelen over die aard en die omvang van het uit die inspirasie voortvloeiend gezag der Heilige Skrif, om te kunnen voldoen aan die eisen, die aan een nieuw en verduidelijkend belijden aangaande die inspirasie en het gezag der Schrift gesteld mogen worden.

(Bijlagen bij de Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Apeldoorn, 1961/1962, blz. 75). Dit wordt als volgt geconcretiseerd: „Met name mist zij dit ook in het verband, dat in de uitspraken der G.O.S. geleegd wordt tussen de inhoud en het doel der Schrift als de heilsopenbaring Gods in Jezus Christus en het daarmee gegeven en daaruit af te leiden gezag der Schrift“.

Toen het rapport over die inspirasie van die Schrift op die G.O.S. van 1958 behandeld werd, maakten onze kerke nog geen deel uit van deze vergadering. Zij hebben zich er uiteraard niet over uitgesproken. Het lijkt ons niet gewens, dat dit na zoveel jaren eisen nog zou worden gedaan. Rapport en conclusies zijn gedateerd en zullen in 1971 anders gelezen worden dan in 1958.

b. Die Synode van die Geref. Kerke betuigde haar instemming met die in die conclusies van die G.O.S. zo krachtig tot uitdrukking gebrachte belijdenis aangaande die inspirasie en het gezag der Heilige Skrif, als volstrekke en onfeilbare regel voor het geloof en het leven der kerk. Zij verenigde zich ook met die afwijzing van die beskouing, dat die Schrift een feilbaar menselijk getuienis aangaande die openbaring zou zijn.

Ook wij kunnen die conclusies van die G.O.S. in dit opzicht waarderen. Daarbij is te bedenken, dat hier zeer beslist wordt ingegaan tegen die scheiding tussen die Heilige Skrif en het Woord van God, die door die dialectische theologie wordt gemaak. Het rapport sluit zich nauw aan bij die Westminster Confessie en verdedigt een goed gereformerd standpunt.

Alleen kan men die vraag stellen, of in het rapport toch niet te abstract over het Schriftgezag gesproken wordt. Er had o.l. meer in kunnen doorklinken van wat over 2 Tim. 3 : 16 wordt gezegd, namelijk dat deze woorden voldoende bewijs zijn „van die centrale plek wat die verlossingsdoel van die openbaring en inspirasie inneem volgens die gedagtes van die Apostel (Acta, blz. 39).“

c. Die formulering van die bezwaren in die brief van 7 desember 1961 geeft wel aan, in welke richting die Synode van die Geref. Kerke dacht, maar een toelichting zou niet overbodig zijn geweest. Uit die rapporten over deze zaak (Bijlagen, blz. 62-75) blijkt, dat men meer zou willen rekenen met die menselijke zijde van die Heilige Skrif en minder generaliserend of nivellerend zou willen spreken over het Schriftgezag.

Het is van belang, dat het rapport inzake die verontrusting, uitgebracht aan die Generale Synode van die Geref. Kerke in Nederland, november 1970, voor een deel betrekking heeft op het onderwerp: die aard van het Schriftgezag.

In dit rapport staat, dat in aansluiting aan die Nederlandse Geloofsbelijdenis in die Geref. Kerke tegenwoordig grote nadruk wordt gelegd op wat genoemd wordt het materieel karakter van het gezag der Heilige Skrif. Nadat art. 2, 3, 5 en 7 van deze confessie gedeeltelijk geciteerd zijn, wordt gezegd: „Met kracht komt in die confessie naar voren, dat het gezag der Heilige Skrif geheel wordt bepaald door haar inhoud: die selfopenbaring Gods, gericht op het behoud der wereld; die prediking van het Evangelie van Jezus Christus“. In dit rapport wordt ook geconstateerd, dat in die Geref. Kerke die overtuiging algemeen is, „dat een benadering van het Schriftgezag vanuit die erkenning van die heilsboodschap Gods van doorslaggevende betekenis is voor die rechte verkondiging, waar zij alle aandacht concentreert op die kern van het Evangelie en waar-schuw tegen elke vervlaking in die eerbied voor Gods Woord“. Op deze citaten, waarin onze aandacht viel op die woorde: „geheel bepaald“ en „kern van het Evangelie“, volgt: „Het is ook tegen die achtergrond van dit belijden, dat die huidige theologie binnen onze kerke wil worden verstaan“.

Er is in die Geref. Kerke in Nederland een sterke stroming, die niet wil weten van een erkenning van het zgn. formele gezag van die Bijbel, door dr. H. M. Kuitert aangeduid als een „leeg gezag“. Volgens Kuitert zijn die dinge dan ook niet gebeurd, omdat ze in die Bijbel staan, maar zijn er „belangrijke dinge gebeurd, beslissend voor die toekomst van

mens en wereld, en om deze dingen verder te vertellen is er een bijbel gekomen" (Verstaat gij wat gij leest? 1966 blz. 60). In de Bijbel is dan weer te onderscheiden tussen de heilsboodschap en de verpakking (blz. 44).

Wij kunnen in deze en dergelijke beschouwingen niet anders zien dan een principiële ondermijning en reductie van het Schriftgezag. Wij zouden liever zien, dat de Geret. Kerken hiertegen waakten, dan dat zij de uitspraken van Potchelstroom zouden willen ombuigen in een andere richting.

- d. Het is te betreuren, dat de Generale Synode van de Geret. Kerken in Nederland zelf geen poging heeft ondernomen om in het licht te stellen, hoe haar benadering van de vragen kan leiden tot een nieuw en verduidelijkend belijden aangaande de inspiratie en het gezag der Schrift, hoewel de G.O.S. van Grand Rapids (1963) daarom vroeg (Acta, art. 105). Zolang dit achterwege blijft, behoeft de G.O.S. haar uitspraken van 1958 niet te herzien om daarmee tegemoet te komen aan de genoemde bezwaren.

De kern van deze kwestie is in 1963 ter sprake gekomen in een voorstel van Rev. W. J. Grier, die wees op de woorden van de Westminster Confession (1,4): Het gezag van de Heilige Schrift, op grond waarvan men haar behoort te geloven en te gehoorzamen, hangt niet af van het getuigenis van enig mens of kerk, maar geheel van God. Die de Waarheid zelf is, de Auteur ervan: en daarom moet men haar aannemen, omdat zij het Woord van God is (Acta, art. 105).

Men moet voorzichtig zijn met de woorden „formeel” en „materieel”, maar als men er in dit verband gebruik van wil maken, moet men zeggen, dat het Schriftgezag zowel een formeel als een materieel aspect heeft. De Schrift is door de Heilige Geest geïnspireerd en de Schrift is Zelfopenbaring van God. Daarom is de Bijbel het Woord van God.

- e. Deputaten zijn van mening, dat in deze geest geantwoord zou kunnen worden op het verzoek van de Gereformeerde Oecumenische Synode van Amsterdam (1968).

D. De G.O.S. en de Vervangingsformule

Bij het opnieuw overwegen van de uitspraak van de G.O.S. van 1958 inzake de inspiratie van de Schrift kwamen uw deputaten tot de conclusie, dat er reden is om terug te komen op een uitspraak van de G.O.S. van Grand Rapids (1946).

De Chr. Geret. Kerken in Nederland hadden er reeds bedenkingen tegen, dat de samenkomst van 1946 als de eerste gereformeerde oecumenische synode werd beschouwd. Daar werd enigszins aan tegemoetgekomen, doordat de G.O.S. van Grand Rapids (1963) besloot de bijeenkomsten aan te duiden met plaats en datum (Acta, art. 64, III). Vgl. ook Acta van de Generale Synode van 1965/66, blz. 164.

Maar het feit blijft bestaan, dat de G.O.S. van Grand Rapids (1946) uitgesproken heeft, dat de „Verklaring van 1946” — bedoeld is de Vervangingsformule, die door de Generale Synode van de Geret. Kerken in 1946 is vastgesteld — in overeenstemming is met Schrift en belijdenis (Acta, art. 89).

Hiertegen is bezwaar te maken

- om de wijze waarop de zaak toen behandeld is;
- omdat de „Verklaring van 1946” op grond van de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenis juist niet aanvaardbaar is;
- omdat de uitspraak van de G.O.S. van 1946 de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland en haar zusterkerken in andere landen van de G.O.S. vervreemd heeft.

Het zou vreemd zijn, als de G.O.S. de uitspraak van 1946 niet zou terugnemen, temeer daar de Geret. Kerken in Nederland de „Verklaring van 1946” in 1969 reeds terzijde gesteld hebben.

Deputaten stellen de Generale Synode voor om deze zaak aan de volgende G.O.S. voor te leggen.

E. Constitutie

Overeenkomstig de haar gegeven opdracht (Acta G.O.S., 1968, art. 193) zond de Interim-Commissie een exemplaar van de voorgestelde herziening van de „Rules and Standing Orders” naar de aangesloten kerken.

Als haar voorstel wordt aanvaard, zal men voortaan spreken van „The Constitution of the Reformed Ecumenical Synod”. Daarin wordt l.a.v. het lidmaatschap gezegd (art. V):

- Die kerken kunnen als lid worden aangenomen welke
 - de gereformeerde leer belijden en handhaven en de grondslag onderschrijven zoals die in art. II is neergelegd;
 - de kenmerken van de ware kerk handhaven (de zuivere prediking van het Evangelie, de schriftuurlijke bediening van de sacramenten en de getrouwe uitoefening van de tucht) en het voornaamste beginsel van de gereformeerde kerkregering, namelijk dat Christus erkend wordt als het Hoofd van Zijn gemeente, naleven.
- Toelating tot het lidmaatschap zal geschieden bij besluit van de Synode na onderzoek en aanbeveling door de Interim-Commissie. Aanmelding voor het lidmaatschap dient

te geschieden bij de Synode via het bureau van de Algemeen Secretaris, tenminste drie maanden voordat een Synode bijeenkomt.

Onder VII, sub 7 staat, dat stemgerechtigde, niet-stemgerechtigde afgevaardigden en afgevaardigden van kerken die voor het lidmaatschap in aanmerking komen en door de Interim-Commissie zijn uitgenodigd, hun instemming moeten betuigen met grondslag en doel van de Synode.

Het komt deputaten voor dat deze instemming ook moet worden gevraagd van hen die de Synode dienen als adviseurs (in de regel hoogleraren in de theologie).

Zij verzoeken de G.S. uit te spreken, dat de voorgestelde Constitutie op dit punt geamendeerd zal moeten worden.

F. De G.O.S. en de Wereldraad van Kerken

Naar aanleiding van het feit, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland op 31 oktober 1969 besloten tot het aanvragen van het lidmaatschap van de Wereldraad van Kerken, heeft de General Assembly van de Orthodox Presbyterian Church de kerken die lid zijn van de Gereformeerde Oecumenische Synode in kennis gesteld van haar besluit van 1970 om aan de Gereformeerde Oecumenische Synode van 1972 een verstrekkend voorstel te doen.

Dat voorstel luidt: „uit te spreken dat haar Regels en Reglementen, vooral de artikelen over grondslag, doel en lidmaatschap, maken dat het lidmaatschap van de Wereldraad van Kerken en andere godsdienstige organisaties die toelaten dat het ongelof niet veroordeeld wordt, onvermijdelijk is met het lidmaatschap van de G.O.S. en aan de leden van de G.O.S. die bij zulke gemeenschappen zijn aangesloten na de Synode van 1972 twee jaar tijd te geven om 1) te beslissen waarvan zij lid willen blijven en 2) het secretariaat van de G.O.S. van hun beslissing op de hoogte te stellen”.

Volgens het rapport van de afgevaardigden naar de G.O.S. van 1968, dat tot dit besluit van de Orthodox Presbyterian Church leidde, brengt de aansluiting van de Gereformeerde Kerken in Nederland bij de Wereldraad van Kerken op een beslissend punt in de geschiedenis.

Welk standpunt zullen onze kerken en onze afgevaardigden naar de volgende G.O.S. moeten innemen?

In 1962 besloot onze Generale Synode op voorstel van haar commissie voor de verhouding tot andere kerken in binnen- en buitenland deel te nemen aan de G.O.S., hoewel er verschil van mening was over de vraag, of de uitspraken van de G.O.S. ten aanzien van de Wereldraad van Kerken wel beslist genoeg waren.

Het standpunt van de G.O.S. was toen dat van 1953. Toen werd aan de kerken van de G.O.S. het advies gegeven zich niet aan te sluiten bij de Wereldraad van Kerken. Gronden: (a) De Wereldraad van Kerken laat wezenlijk verschillende uitleggingen van zijn grondslag en daarmee van de aard van het christelijk geloof toe; (b) De Wereldraad van Kerken biedt zich aan als geloofsgemeenschap, maar is dit in werkelijkheid niet, daar kerken met fundamenteel uiteenlopende standpunten van de Wereldraad deel uitmaken. De G.O.S. verzocht de kerken die reeds lid van de Wereldraad waren, haar positie opnieuw te bezien in het licht van het voorgaande.

Door de G.O.S. van 1958 werd in antwoord op de vraag van de Reformed Churches of New Zealand, of het lidmaatschap van de G.O.S. en dat van de Wereldraad met elkaar verenigbaar zijn, het advies van 1953 herhaald. Een van de gronden is: „'n Saak van hierdie aard moet langs die weg van correding eerder as wetgewing benaderd word” (art. 60).

Hoe is de situatie, nu de Gereformeerde Kerken in Nederland zich ook door de G.O.S. van 1968 niet hebben laten overtuigen? De G.O.S. van 1972 heeft het recht en de plicht om deze kerken te vragen verantwoording te geven. Eerst daarna zal de G.O.S. zich kunnen uitspreken over het voorstel van de Orthodox Presbyterian Church.

Gezien de consequenties die aanneming van dit voorstel kan hebben, lijkt het deputaten gewenst, dat niet alleen dit voorstel, maar ook een eventuele verantwoording van de Gereformeerde Kerken ter nadere overweging wordt gezonden aan de kerken die lid zijn van de G.O.S.

Met het oog op de Instructie voor de afgevaardigden naar de G.O.S. van 1972 vraagt ons deputaatschap de aandacht van de Generale Synode voor deze zaak.

V. Internationale Raad van Christelijke Kerken

Door het secretariaat wordt regelmatig opgave verstrekt van kerken die zich voor het lidmaatschap hebben aangemeld, zodat de leden eventuele bezwaren kenbaar kunnen maken. Naar aanleiding van de aanmelding van de Methodistenkerk in Pakistan hebben deputaten inlichtingen gevraagd over de kwalificatie „Arminian”. Uit het antwoord van de betreffende kerk blijkt, dat deze aanduiding niet verward moet worden met wat hier gewoonlijk onder remonstrants wordt verstaan. In de „Articles of Religion” van deze kerk wordt over de vrije wil het volgende gezegd:

„De toestand van de mens na de val van Adam is zodanig, dat hij zich niet door zijn eigen natuurlijke kracht en werken kan omwenden en zichzelf toebereiden om te geloven en God aan te roepen; zodat wij geen macht hebben om goede werken te doen die voor God aangenaam en aanvaardbaar zijn, zonder dat de genade Gods in Christus

ons voorkomt, opdat wij een goede wil mogen hebben, en met ons werkt, wanneer wij die wil hebben".
Verder kan nog worden meegedeeld, dat het Achtste Congres van de ICCC D.V. zal worden gehouden te Cape May, N.J., U.S.A., in de laatste twee weken van de maand juni 1973. Volgens de Constitutie hebben de Chr. Ger. Kerken recht op het zenden van 5 stemgerechtigde afgevaardigden.

VI. Onderzoek m.b.t. PAKISTAN EN KAMEROEN

Overeenkomstig de opdracht van de Generale Synode van 1968 stelden we een onderzoek in naar de kerkscheuringen, die in Pakistan en Kameroen hebben plaats gehad (Acta art. 172) en rapporteren u hierover het volgende:

A. PAKISTAN

1. Geschiedenis

De in de opdracht genoemde kerkscheuring betreft de United Presbyterian Church of Pakistan en nog enkele kleinere groepen. Deze laatste blijven in dit rapport buiten beschouwing.

De genoemde UPC is een vrucht van de zendingsarbeid van de gelijknamige kerk in Noord-Amerika, die in 1855 met deze arbeid in West-Pakistan begon. In 1961 werd de kerk in Pakistan autonoom. Het aantal leden bedroeg toen tegen de 200.000. Wel bleef de UPC van Noord-Amerika de kerk in Pakistan financieel steunen. De materiële zaken van de jonge kerk werden behartigd door een Administratief Lichaam, samengesteld uit vertegenwoordigers van de kerken en van de zending. De zending bezette 6 van de 45 zetels. De Pakistaanse kerk bracht veel offers om zich financieel geheel onafhankelijk te maken. Zij betaalde b.v. geheel de salarissen van haar predikanten en onderwijzers, al waren die salarissen niet hoog. Al spoedig na het verkrijgen van de zelfstandigheid in 1961 deden zich grote spanningen voor tussen vertegenwoordigers van de kerken en die van de zending. De controle van de zijde der zending over de financiën werd gevoeld als een te grote bemoeienis met de zaken van de kerk.

Een grote plaats in de UPC had ds. K. L. Nasir, voorzitter van het besturende lichaam van de kerk (synode genoemd) en tevens namens de UPC rector van het Gujranwala-seminarie, een theologische school waaraan predikanten van verschillende kerken worden gevormd. Nasir was allerminst tevreden met de grote invloed, die de zending nog in de kerk had. Ook schijnen er spanningen tussen een partij van de predikanten en één van de „leken" geweest te zijn.

In 1965 kwam op de synode van de UPC in Noord-Amerika een nieuwe confessie in behandeling, welke 2 jaar later werd aangenomen als belijdenisgeschrift naast de Westminsterconfessie. De afgevaardigde van de UPC in Pakistan deelde na zijn terugkeer mee allerminst gerust te zijn over deze belijdenis, maar in de kerken in Pakistan werd over dit punt niet gediscussieerd. Onrust ontstond echter toen de Moslim-pers in 1966 de ontwerp-confessie onder de aandacht van de kerk bracht. Toch kwam zij op de kerkelijke vergaderingen niet ter sprake.

Volgens ds. Nasir besloot de kerkelijke leiding daarop zich los te maken van de UPC in Amerika en contact te zoeken met de ICCC. Redenen waren de kerkondermijnende activiteiten van de kant van de zending en de verandering van de belijdenis. Op 2 april 1968 kwam de synode van de UPC in Pakistan bijeen. Daar kwam het tot een scheuring. Beide groepen verklaarden de wettige voortzetting van de synode te zijn. Volgens ds. Nasir bleef een deel van de synode bij de band aan de kerk in Amerika onder invloed van de zendingen, maar de kerk staat achter Nasir. Volgens de andere groep werd ds. Nasir door de synode afgezet, zowel als kerkelijk leider als in zijn functie van rector. Enkele weken na de scheuring, op 24 april, is dr. McIntire op uitnodiging present op een vergadering van de Nasir-groep. Nu worden ook beschuldigingen van modernisme aan het adres van sommige zendingen geuit en de band met de Wereldraad wordt verbroken, terwijl aansluiting bij de ICCC wordt gezocht. Van deze zijde wordt financiële hulp geboden, zelfs zoveel dat, volgens zeggen van de andere groep, de salarissen konden worden verhoogd. Sindsdien staan beide groepen fel tegenover elkaar. Een baling van de breuk schijnt onmogelijk.

2. Kritiek

Zowel op de houding van ds. Nasir als op die van dr. McIntire is van verschillende zijden felle kritiek geleverd. Deze komt in hoofdzaak hierop neer:

- Geheel ten onrechte is door de groep-Nasir gesteld dat het in het conflict zou gaan om principiële zaken. De eigenlijke zaak betrof de vraag: wie zal de leiding hebben in de UPC? De eigen kerkelijke leiding, of de toezichhoudende zending vanuit Amerika? Verder zouden persoonlijke tegenstellingen een rol hebben gespeeld. Aan ds. Nasir wordt verweten dat hij vóór 2 april 1968 nimmer geklaagd heeft over modernisme in de kerk. Over de nieuwe belijdenis was geen discussie geweest, en ook de Wereldraad was nimmer voorwerp van kritiek geweest. Na 2 april kwam dit

alles aan de orde als beschuldiging tegen hen, die de band met Amerika wilden vasthouden. Verder zou ds. Nasir zelfs na 2 april, namelijk op 17 april, nog een vergadering van de West Pakistan Christian Council hebben gepresideerd en functies in dit instituut hebben aanvaard. Pas een week later (McIntire is dan gekomen) breekt hij met de Wereldraad. Erg principieel is die houding dus niet!

De kritiek op de confessie van 1967, de beschuldiging van binnendringend modernisme en de afwijzing van de Wereldraad zijn later aangevoerde argumenten geweest die de eigenlijke redenen van het conflict moesten verbergen en de scheuring kanoniseren;

- Dr. McIntire heeft onmiddellijk in de Pakistaanse scheuring reclame gezien voor zijn „20th Century Reformation". Door hem en ds. Nasir werd het zo gesteld: „Reformation comes to Pakistan". Maar van reformatie in de historische zin was geen sprake. Er was geen conflict vanwege de waarheid van het evangelie;
- Voor de financiële steun, die McIntire aan Nasir verleende, is onjuist geweest. En dan nog niet zo zeer de steun als zodanig, maar de grootte ervan, waardoor het aan Nasir en de zijnen mogelijk was veel hogere salarissen aan te bieden dan ooit in de geschiedenis van de UPC waren betaald. De zonde van simonie wordt aan McIntire verweten, niet in de zin van het verkopen van ambten, als wel het kopen van kerken inclusief ambtsdragers;
- Zowel door het voorstellen van de scheuring als reformatie als door de hoge financiële steun is het schier onmogelijk geworden dat de beide groepen elkaar weer zullen vinden. Er zijn argumenten in het geding gebracht die er eerst niet waren, maar nu ze er zijn krijgt niemand ze weer uit de weg.

3. Verdediging

Ds. Nasir wijst er in zijn afweer van deze kritiek op, dat in 1965 wel sprake geweest is van gevaarlijke tendenzen in de confessie van 1967. Verder wijst hij er op dat één der critici geen insider is. Verder hebben juist de zendingen na 1961 zich niet onttien door financiële druk de zelfstandig geworden UPC in de door hen gewenste richting te drijven. Met grote klem wordt afgewezen de gedachte dat onder invloed van dr. McIntire de scheuring zou zijn ontstaan. De beslissing om te breken met de UPC in Amerika is geheel zelfstandig door de kerkelijke leiders in Pakistan genomen. Van enige toezegging op financieel gebied was in het geheel geen sprake.

Van de zijde van de ICCC wordt opgemerkt dat het omkopen van kerken om uit de Wereldraad te gaan geheel tegen de werkwijze van de ICCC in gaat. Daarentegen is de wijze, waarop in Pakistan de UPC via de invloed van de zending gedreven werd in de richting van de Wereldraad en zijn organen, de voor deze organisatie typische methode om de kerken open te maken voor allerlei vorm van modernisme. Wie dit doorziet, aarzelt geen ogenblik om een kerk, die dit vreest, elke vorm van steun te bieden.

4. Beoordeling

Deputaten kunnen constateren dat bij alle verschil van mening het wel vaststaat, dat de ICCC de scheuring in Pakistan niet heeft uitgelokt. Vóór 2 april 1968 is de ICCC niet in Pakistan op het toneel! Wel had ds. Nasir e.a. voordien al besloten contact te zoeken met de ICCC.

Verder lopen de opvattingen zeer uiteen. Te concluderen valt:

- Niet geheel duidelijk is of de confessie van 1967 voor de scheuring tot conflicten heeft geleid.
- De beschuldigingen van binnendringend modernisme dateren van na 2 april 1968. In maart 1968 bracht ds. Nasir als rector van het Gujranwala-seminarie nog een rapport uit, waarin hij met geen enkel woord over gevaren, die de waarheid bedreigen, spreekt.
- Ook het plan om met de Wereldraad te breken wordt pas na 2 april 1968 gehoord. Voordien wordt er wel gesproken over een breken met de UPC in Amerika.
- Indien het werkelijk ging om een strijd voor de waarheid van het Woord Gods, dan ligt hulp — ook financieel — aan een Bijbelgetrouwe kerk in de lijn van de ICCC, vooral als men de tegenstanders ervan verdenkt te hopen op financiële onmacht aan de goede zijde.
- De bestrijders van ds. Nasir verklaren gaarne te geloven in de volle autoriteit van de Bijbel als Gods Woord en in al hetgeen de kerk belijdt. Echter met geen enkel woord tonen zij de kritiek op de confessie van 1967 te aanvaarden, of de Wereldraad af te wijzen.

B. CAMEROEN

In 1967 vond in Cameroun een scheuring plaats in de Eglise Presbyterienne Camerounaise. Ongeveer een derde van het aantal predikanten onttrok zich aan het verband

van deze kerk. Kennisgeving van de slechts weinige gegevens, die deputaten hierover ten dienste staan, sluiten een enigszins rechtvaardig oordeel volkomen uit. De wijze waarop in dit land stammentegenstellingen en sociale verschillen verband houden met kerkelijke verhoudingen, maakt het des te moeilijker hierover te rapporteren.

BESLUIT

Aan het einde van dit rapport, dat u informeerde over kerken in binnen- en buitenland en de contacten schetste tussen verschillende kerken, spreken we de hartelijke wens uit dat de Koning der Kerk in waarheid en eenheid de belijders van Zijn Naam beware en in onderlinge samenbinding tot een zegen stelle in de wereld.

J. H. Velema, algem. secr. en secr. binnenland
J. C. Maris, secr. buitenland

Bijlage — behorende bij het rapport van deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken.

Overzicht van de samensprekingen, die gehouden zijn tussen de „deputaten voor eenheid onder de gereformeerde belijders en correspondentie met buitenlandse kerken” van de christelijke gereformeerde kerken en de „deputaten voor eenheid onder gereformeerde belijders” van de gereformeerde kerken, gehouden in de jaren 1960/1967.

I

De samensprekingen tussen christelijke gereformeerde en gereformeerde deputaten, die in het begin van de jaren vijftig waren afgebroken, werden hervat, nadat de synode der gereformeerde kerken van Utrecht 1959/60 het besluit nam om de vervangingsformule terzijde te stellen.

Nadat twee samensprekingen waren gehouden, werd afgesproken, dat de chr. geref. deputaten enige vragen op schrift zouden stellen, die door de geref. deputaten schriftelijk zouden worden beantwoord.

In een brief d.d. 18 dec. 1961 stelden de chr. geref. deputaten de volgende vragen:

1. Uit welk motief of uit welke motieven is de vervangingsformule nu terzijde gesteld? Terwille van de waarheid, omdat de generale synode overtuigd was dat het in de vervangingsformule beledene niet in alles conform Schrift en confessie was of spelen andere motieven hier een rol? We hebben de indruk dat dit laatste feitelijk het geval is; temeer als we lezen in art. 468 van de acta van de synode van Utrecht 1959/60 dat de synode er „met nadruk op wil wijzen dat de rechtmatigheid van de leerbeslissingen van 1942 en 1946 door haar — de synode — niet is ontkend of in twijfel getrokken, doch veeleer is gehandhaafd”.
2. Licht in het vasthouden aan de rechtmatigheid van de vervangingsformule niet opgesloten dat de gereformeerde kerken Schrift en belijdenis op een bepaalde wijze verstaan, al betekent de terzijdestelling van de vervangingsformule zeker een tolerantie t.a.v. een andere mening?
3. Licht in de terzijdestelling van de vervangingsformule niet de stilzwijgende erkenning dat er vroeger te eng gebonden is, zoals prof. dr. D. Nauta ter synode opmerkte? (acta 1959/60, art. 224)
4. Geven Schrift en belijdenis ons het recht om twee tegenstrijdige standpunten in de kerk toe te laten?
Het ene standpunt is de visie, dat we de kinderen, bouwende op Gods belofte en overeenkomstig het spreken der Schrift, moeten beschouwen en behandelen als zulken, die delen in de wederbarende genade van de Heilige Geest.
Het andere standpunt is de o.i. schriftuurlijke en reformatorische visie, dat onze kinderen kinderen des toorn zijn, maar leven onder de verzegelde belofte Gods en in de belofte tot zijn kinderen aangenomen zijn. Het laatste standpunt onderstreept de realiteit van de belofte, maar zegt daarmee nog niet dat met de belofte de vervulling daarvan reeds te veronderstellen is.
5. Kunt u het slot van het besluit tot terzijdestelling van de vervangingsformule — acta 1959/60, art. 229 sub B — voor ons doorzichtig maken?
Wie worden door de synode in concreto bedoeld als gesproken wordt over het doen opgaan van de verbondsbelofte in een voorwaardelijke toezegging en het niet rekenen van de krachtadige werking van de Heilige Geest tot de verbondsweldaden en over het doen opgaan van de verbondsbelofte in een onvoorwaardelijke toezegging?
6. Kunt u ons duidelijk maken dat de gereformeerde kerken in hun verbondsleer veranderd zijn? Deze laatste vraag is voor ons zeer belangrijk i.v.m. onze opdracht.

In een brief d.d. 24 april 1962 gaven de gereformeerde deputaten de volgende antwoorden:

Ad 1: De generale synode van onze kerken, gehouden in 1959/1960 te Utrecht, heeft met zoveel woorden uitgesproken, dat ze de bezwaren, als zou de „vervangingsformule” in strijd zijn met Gods Woord en de belijdenis der kerk, niet deelde en daarom vast-

hield aan haar rechtmatigheid. Dat ze toch besloot haar terzijde te stellen, had ten doel de bevestiging van de eenheid in eigen kerken, de bevordering van de landelijke en plaatselijke toenadering tot de gereformeerde kerken (vrijgem.), alsmede het geraken uit de sfeer van misverstand. (Zie acta van de genoemde synode, art. 229, sub B). Hier zij nog aan toegevoegd: uit de acta blijkt, dat de synode ook de bevordering van de toenadering tot de christelijke gereformeerde kerken op het oog heeft gehad, en alleen om formele redenen hiervan in haar besluit niet heeft gesproken; zie b.v. art. 141 (slot), 144 (slot), 151 (slot van de tweede alinea).

Ad 2. Dat de gereformeerde kerken „Schrift en belijdenis op een bepaalde wijze verstaan”, kan zeker na de uitspraken van 1959/1960 niet meer met reden worden gezegd; de „vervangingsformule” is terzijde gesteld. Dit feit ligt er en het wordt ook niet veranderd, doordat de synode, die haar terzijde stelde, tevens uitsprak van haar rechtmatigheid overtuigd te zijn. We achten het mogelijk, dat iemand het ene met het andere in strijd acht. Maar dan mag hij niet het ene tegen het andere uit gaan spelen, of de conclusie trekken, dat de synode dubbel spel speelde. De duidelijke ondubbelzinnige bedoeling van de synode was niet de rechtmatigheid van de „vervangingsformule” nog eens te onderstrepen, maar haar terzijde te stellen.

De vraag kan gesteld worden: „Wanneer het de bedoeling van de synode was de „vervangingsformule” terzijde te stellen, waarom heeft ze dan toch ook uitgesproken, dat ze vasthield aan haar rechtmatigheid?” Dit was nodig met het oog op de beoordeling van het verleden. Wanneer de synode van 1959/1960 niet overtuigd was geweest van de rechtmatigheid van de „vervangingsformule”, dan zou ze zich zeker geroepen gevoeld hebben, terug te komen op de indertijd genomen tuchtmaatregelen. Dat de synode van 1959/1960 met zoveel woorden uitsprak vast te houden aan de rechtmatigheid van de „vervangingsformule”, is dus van belang voor de houding van onze kerken ten aanzien van de genoemde tuchtmaatregelen, maar heeft geen gevolgen ten aanzien van de vraag, wat thans in de gereformeerde kerken al of niet geleerd mag worden.

U spreekt in deze vraag ook over „tolerantie”. Misschien is uw indruk, dat een afwijking van de „vervangingsformule” in onze kerken slechts getolereerd wordt. Op deze wijze zou de situatie toch niet juist worden weergegeven. Als men het zo stelt, hanteert men de „vervangingsformule” toch nog weer als maatstaf, zij het in verzwakte zin. Maar de „vervangingsformule” is in geen enkel opzicht maatstaf meer bij de vraag, wat in onze kerken al of niet geleerd mag worden.

Ad 3. Deze vraag heeft betrekking op het beleid van onze synoden in vroegere jaren. Wat hierbij eigenlijk vanzelf spreekt, maar in feite te veel vergeten wordt, is het volgende: men kan over dit beleid alleen een juist oordeel vellen, als men het ziet in historisch perspectief. In 1905 zijn uitspraken gedaan over verbond en doop. Deze hebben binnen onze kerken pacificerend gewerkt. In de dertiger jaren traden opnieuw meningsverschillen aan het licht over verbond en doop. In 1942 zijn door de toenmalige synode de uitspraken van 1905 herhaald. Ze had daarbij alle redenen te verwachten, dat die uitspraken ook toen pacificerend zouden werken. Dat dit niet het geval geweest is, vond zijn oorzaak hierin, dat een deel van onze kerkleden anders gereageerd heeft, dan met recht en reden mocht worden verwacht. Het was in 1942 niet de bedoeling, de puntjes eens bijzonder duidelijk op de i te zetten, of voor eens en altijd de grenzen, waarbinnen de beschouwing over verbond en doop zich moet bewegen, af te bakenen. Dit blijkt ten overvloede hieruit, dat in het slot van „Het praes-advies van commissie I aan de generale synode van Utrecht, 1943” gezegd wordt: „Bij een eventuele vereeniging (nl. met de christelijke gereformeerde kerken) spreekt het zeker niet vanzelf, dat de besluiten van 1905 en die van 1942 door de vereenigde kerken zouden worden overgenomen”.

Overigens raakt de beoordeling van het beleid van onze synoden in vorige jaren niet rechtstreeks de huidige verhouding van uw kerken en onze kerken. We zijn dan ook van oordeel, dat een verder discussiëren over deze zaak geen enkele zin heeft, tenzij eerst gebleken mocht zijn, dat wij de andere vragen enigermate tot uw vrediging beantwoord hebben, en dat er op goede gronden enige hoop mag worden gekoesterd op een wezenlijke toenadering tussen onze kerken.

Ad 4. Ter beantwoording van deze vragen mogen we beginnen met deze opmerking: de formulering van wat u „het andere standpunt” noemt, is voor ons niet doorzichtig, omdat ons niet duidelijk is, ondanks de toelichtende zin, wat u hier onder de belofte verstaat. We mogen niet aannemen, dat u de belofte wilt laten opgaan in een voorwaardelijke toezegging, maar wat verstaat u dan wel onder de belofte?

We willen met deze opmerking niet volstaan. We nemen aan, dat de tendens van uw vraag is: „Is het legitiem de verbondsbeschouwing, welke in de christelijke gereformeerde kerken wordt gevonden, en die, welke in de gereformeerde kerken wordt gevonden, in één kerkverband te duiden?”

O.i. mag het verschil in verbondsbeschouwing geen reden zijn, om onze kerkelijke verdeeldheid te bestendigen. Onze voornaamste grond voor deze overtuiging is, dat zowel u als wij van harte de gereformeerde belijdenisgeschriften en de andere kerkelijke formulieren aanvaarden.

Wij wijzen er verder op, dat o.i. niet gesproken kan worden van de verbonds-

beschouwing van de gereformeerde kerken. We vragen ons af, of er gesproken kan worden van de verbondsbeschouwing van de christelijke gereformeerde kerken. A fortiori zou het o.i. onjuist zijn te zeggen, dat de christelijke gereformeerde kerken en de gereformeerde kerken in dezen twee tegenstrijdige standpunten huldigen. Wij ontveinen ons niet, dat er divergenties zijn. En we achten het zeker mogelijk, dat — mocht het tot een vereniging van onze kerken komen — deze divergenties althans in de begintijd moeilijkheden zouden opleveren. Maar we houden ons overtuigd, dat — mocht het werkelijk tot een hereniging komen in de geest der liefdevolle gezindheid — deze moeilijkheden in Gods kracht te overwinnen zouden zijn, omdat alle betrokkenen zouden willen luisteren naar een beroep op Schrift en belijdenis.

Ad 5. In de beantwoording van deze vraag kunnen we o.i. kort zijn. De synode heeft met de door u bedoelde uitspraken niet het oog gehad op bepaalde personen, groepen of kerken, maar heeft de gevaren willen signaleren waardoor iedere gereformeerde verbondsbeschouwing wordt bedreigd.

Ad 6. We menen met het bovenstaande deze vraag reeds beantwoord te hebben; zie vooral ad 2 en ook ad 4. Het is niet juist te spreken van de verbondseleer van de gereformeerde kerken. De leeruitspraken, die onze kerken in deze eeuw over deze materie hebben gedaan, bedoelden niet een min of meer uitgewerkte verbondseleer vast te stellen. Ze bedoelden de grenzen af te bakenen, waarbinnen in onze kerken de leer aangaande het verbond zich had te bewegen. En in het afbakenen van die grenzen is door de uitspraken van de synode van 1959/1960 verandering gekomen. Het bestrijden van de „vervangingsformule“ was vóór 1959 illegitiem. Dat geldt nu niet meer.

Tenslotte nog dit: uiteraard is niet iedere bestrijding van de „vervangingsformule“ legitiem; wie deze leeruitspraak wil bestrijden, mag daarbij niet in strijd komen met Schrift en belijdenis. Datzelfde geldt uiteraard ook van het verdedigen van deze leeruitspraak. Maar wanneer een lid van de gereformeerde kerken een gravamen zou willen indienen tegen de verbondseleer van een ander lid, mag hij zich niet langer beroepen op de „vervangingsformule“ en ook niet hierop, dat de synode van 1959/1960 dan toch maar heeft vastgehouden aan de rechtmatigheid van deze uitspraak, maar hij zou zijn gravamen met argumenten ontleend aan Schrift en belijdenis moeten staven.

(De gereformeerde deputaten stellen er prijs op, hier de aandacht te vestigen op de datering van hun boven weergegeven antwoord. Sinds 1962 is er op de gereformeerde synoden nog herhaaldelijk over het onderhavige besluit van Utrecht 1959/1960 gesproken. Met name zij verwezen naar de discussies over deze aangelegenheid op de synode van Groningen 1963/1964. Verscheidene synodeleden gaven als hun oordeel te kennen, dat de uitspraak van Utrecht aangaande de rechtmatigheid van de vervangingsformule moest worden ingetrokken, zie b.v. acta, art. 363. Anderen, acta, art. 501, stelden, dat de door Utrecht geformuleerde visie op het verleden louter voor rekening valt van de synode van Utrecht en geen enkele kerkelijke geldigheid heeft. De synode sprak tenslotte uit, art. 506, dat bij de gevoerde discussies gebleken is, dat over de vragen inzake de consequenties, die besloten liggen in de terzijdestelling van de vervangingsformule, in sommige opzichten verschil van gevoelen bestaat, en dat men elkaar in dat verschil van gevoelen heeft te verdragen.

Hier zij ook vermeld: dr. Ozinga sprak in zijn hieronder te noemen referaat als zijn mening uit, die — aldus dr. Ozinga — gestaafd wordt door jarenlange ervaring als ouderling en als predikant, en als lid van meerdere vergaderingen, dat de gereformeerde kerken nooit via een „verbondseleer“ hadden mogen proberen vast te leggen, dat het gedoopt zijn op zichzelf, los van geloof en bekering, een eigen zelfstandige betekenis heeft, ook al was de bedoeling daarvan zich tegen verbondsautomatisme te verzetten.)

In de samsprekingen, die na deze briefwisseling zijn gehouden, werd van de zijde van de gereformeerde deputaten o.m. het volgende naar voren gebracht. Herhaaldelijk werd er de nadruk op gelegd, dat de vervangingsformule in geen enkel opzicht meer maatstaf is bij de vraag, wat in de gereformeerde kerken al of niet geleerd mag worden. Naar het oordeel van de gereformeerde deputaten komt het standpunt van de christelijke gereformeerde deputaten evenwel hier op neer: zal er van toenadering tussen beide kerken sprake kunnen zijn, dan moeten de gereformeerde kerken eerst uitspreken, dat de vervangingsformule in haar strekking niet conform Schrift en belijdenis was. Door deze eis (al of niet met zoveel woorden) te stellen trekken de christelijke gereformeerde deputaten de grenzen van de kerk te eng. De christelijke gereformeerde deputaten hebben in hun brief als de door hen aanvaarde visie geponeerd, dat de kinderen der gelovigen kinderen des toorns zijn, maar leven onder de verzegelde belofte Gods en in de belofte tot zijn kinderen aangenomen zijn. De vraag rijst dan, wat onder de belofte verstaan moet worden. Bij het beantwoorden van die vraag haakten de gereformeerde deputaten in bij wat één van de christelijke gereformeerde deputaten, prof. W. Kremer, in een rede geschreven heeft: „de belofte is geladen met de energieën Gods“. Kan men op die wijze, zo werd van de zijde van de gereformeerde deputaten gevraagd, niet uitkomen boven het dilemma van voorwaardelijke of onvoorwaardelijke belofte? De kinderen

der gelovigen leven onder de verzegelde belofte, onder die belofte, die geladen is met de energieën Gods, onder die belofte, die het hardste hart verbreekt. Als zodanigen heeft de kerk ze dan ook te beschouwen en te behandelen. Intussen leren Schrift en ervaring, dat niet alle gedoopten metterdaad tot geloof komen. We staan hier, zoals zo dikwijls, voor het raadsel van het ongelooft. Er moet niet alleen gesproken worden van de kracht-dadige werking van de Heilige Geest, maar ook van de verantwoordelijkheid van de mens. En zo is er niet alleen de verbondseleer, maar ook de verbondsvloek. Dit mag geen ogenblik in de schaduw blijven. Maar dit mag ons er niet toe brengen, dat we gaan afdingen op de rijkdom en op de kracht van de belofte.

Op de vraag van de christelijke gereformeerde zijde: „Moeten we uitgaan van de belofte, of tegelijk van de realisering van de belofte?“ antwoordde één van de gereformeerde deputaten: „We gaan uit van de gemeente van bondelingen, van gelovigen, in wie de belofte gerealiseerd is“; ook zei hij: ik zie de kinderen der gemeente als gelovigen in de Here Jezus Christus. (Hij voegde er overigens aan toe: „Als ik ga preken, wek in de gemeente op tot geloof“.) Volgens de gereformeerde deputaten zijn dergelijke uitspraken niet representatief voor wat in hun kerken geleerd wordt. Maar bij de christelijke gereformeerde deputaten leefden toch grote bezwaren tegen het feit, dat dergelijke uitspraken gedaan konden worden door één van de gereformeerde deputaten. En zij bleven bezwaren houden tegen het betoog van gereformeerde deputaten, dat de kerk op dit terrein een vrij grote vrijheid moet toestaan.

In aansluiting aan het bovenstaande werd er door de gereformeerde deputaten op gewezen, dat er tegenwoordig t.a.v. verbond en doop in de gereformeerde kerken meestal op een andere wijze wordt getheologiseerd — en dat is niet zonder invloed op de praktijk — dan het in de dagen van Kuyper en Bavink, ook nog b.v. in de jaren veertig veelal gebeurde. Men spreekt niet of weinig meer over de doop op zichzelf beschouwd, over het wezen van de doop, maar over de doop, zoals die fungeert in bepaalde verbanden. In dit verband werd verwezen naar antwoord 65 van de Heidelbergse catechismus, waar staat, dat de Heilige Geest het geloof sterkt door het gebruik der sacramenten, en werd uitsproken, dat als de Heilige Geest de doop hanteert, de doop het volle heil verzegelt. Op een dergelijke wijze hebben de gereformeerde deputaten trachten duidelijk te maken, niet wat de verbondsbeschouwing van de gereformeerde kerken is (althans na de terzijdestelling van de vervangingsformule kan er geen sprake van zijn, dat een min of meer tot in finesses uitgewerkte verbondsbeschouwing door de gereformeerde kerken als de enige legitime zou worden beschouwd), maar hoe veelal in de kring van de gereformeerde kerken over verbond en doop wordt gesproken. Het is aan de gereformeerde deputaten niet ontsaan, dat de christelijke gereformeerde deputaten bij het spreken over deze zaken herhaaldelijk de accenten enigszins anders leggen, maar het is hun allerminst duidelijk geworden, dat er hierbij verschillen zouden bestaan, die een weigering van kerkelijke toenadering zouden rechtvaardigen. Van de zijde van de christelijke gereformeerde deputaten werd er echter op gewezen, dat er door leden, door ambtsdragers van de gereformeerde kerken ook wel uitspraken over verbond en doop worden gedaan, waartegen zij zeer ernstige bezwaren hebben. Uit de brochure van ds. A. M. Lindeboom „Moeten kleine kinderen worden gedoopt?“ (1960) citeerden zij: „Wij dopen niet op grond van veronderstelde wedergeboorte, maar wij veronderstellen die wedergeboorte op grond van de doop“; pag. 79. De gereformeerde deputaten antwoordden daarop: wij willen zeker niet alle uitspraken over verbond en doop, die binnen de kring van de gereformeerde kerken worden gedaan, voor onze rekening nemen; er is binnen onze kerken alle vrijheid bedoelde uitspraken te bestrijden; wij achten het zeer goed mogelijk, dat bij een discussie met de personen, die deze uitspraken hebben gedaan, zou blijken, dat er b.v. door minder gelukkige formuleringen nogal wat misverstand is verwekt; en voorts zijn we, vooral na alles wat in onze kerken zich heeft afgespeeld, er van onder de indruk, dat de kerk op dit terrein zeker geen onbeperkte, maar toch wel een vrij grote vrijheid moet toestaan.

In ons verschil, aldus gereformeerde deputaten, zit iets onwerklijks. De discussie over deze dingen gaat voor een groot deel langs de leden van onze beide kerken heen. De zaak is bij ons veelmeer deze: verbond en doop zijn te weinig realiteiten in onze kerken, is dat bij u beter? Er is een dogmatisch indifferentisme.

Is er tussen de beide kerken in de praktijk verschil in de wijze, waarop de gemeente, met name de kinderen worden beschouwd en behandeld? Als er in de praktijk verschil is, kan dat naar het oordeel van de gereformeerde deputaten in elk geval niet verklaard worden uit een verschil, dat zou bestaan tussen „de“ gereformeerde verbondsbeschouwing en „de“ christelijke gereformeerde verbondsbeschouwing. De gereformeerde deputaten hebben tussen de wijze, waarop zij over verbond en doop spreken, en de wijze, waarop de christelijke gereformeerde deputaten het doen, niet een zodanig verschil kunnen ontdekken, dat daaruit een aanmerkelijk verschil in praktische benadering van de gemeente zou kunnen voortkomen. Is er in de praktijk verschil? Het ligt voor de hand, dat er in de praktijk allerlei verschillen zijn. De gereformeerde deputaten willen de mogelijkheid niet uitsluiten, dat in het algemeen gesproken in de kring van de christelijke gereformeerde kerken in sterkere mate, althans nog weer op een andere wijze, gewaarschuwd wordt voor het gevaar verloren te gaan en in verband daarmee aangedrongen wordt op het doen van een persoonlijke keus, dan in de kring van de gereformeerde kerken. Wat zou de oorzaak van zulk een eventueel verschil kunnen zijn? Er kunnen vele

oorzaken zijn. Als één van de mogelijkheden noemden de gereformeerde deputaten, dat misschien in het algemeen gesproken in de kring van de gereformeerde kerken meer dan in de kring van de christelijke gereformeerde kerken er accent op gelegd wordt, dat — om nog eens antwoord 65 van de Heidelbergse catechismus aan te halen — de prediking van het heilig Evangelie het middel is, waardoor de Heilige Geest het geloof in de harten werkt; het moet uiteindelijk van het positieve komen; zal het tot waarachtige bekering komen, dan moet Christus in de volheid van zijn genade voor ogen geschilderd worden.

Van christelijke gereformeerde zijde werd gezegd: Er is bij u een verobjectivering van het heil. De spanning is verloren gegaan. Gereformeerde deputaten betoogden: het verschil tussen u en ons is een accentsverschil, geen principiële verschil. Christelijke gereformeerde deputaten antwoordden: het verschil tussen beide kerken ligt in de belofte-opvatting en -beschouwing van de gemeente. „U veronderstelt, dat het bij de kinderen in orde is of komt. Dat is een veronderstelling van de verkiezing. Toch is er bij u verandering. Vroeger werd in samensprekingen de nadruk gelegd op de eerste doopvraag: allen in Christus geheiligd (subjectief opgevat), uitzonderingen daargelaten. Nu zegt u: we moeten beginnen het goede te verwachten. Moeten we niet vragen: wat verwachten we van de Here, onze God? We moeten niet blijven staan bij Zondag 25; in Zondag 20 staat, dat de Heilige Geest deelachtig maakt — dat moet ook gehonoreerd worden”.

Van christelijke gereformeerde zijde is er op gewezen, dat in de gereformeerde kerken gevonden wordt veel automatisme, de voorstelling, dat als iemand maar gedoopt is en kerkelijk meeleeft, het dan wel met hem in orde is. Hierover werden door de gereformeerde deputaten soortgelijke opmerkingen gemaakt als boven reeds gerefereerd zijn. Ze wilden allerminst ontkennen, dat zulk een automatisme in de gereformeerde kerken voorkomt. Komt automatisme, misschien in wat andere vormen, in de christelijke gereformeerde kerken niet voor? En verder: wat is de oorzaak? Met stelligheid wezen de gereformeerde deputaten de voorstelling af, die door de christelijke gereformeerde deputaten werd gegeven, dat het automatisme een gevolg zou zijn van een ondergronds doorwerken van de vervangingsformule. In verband daarmee waren de gereformeerde deputaten ook niet bereid in haar algemeenheid de uitspraak te aanvaarden, dat het automatisme in de hand gewerkt zou worden door de prediking in de gereformeerde kerken. Dat in de gereformeerde kerken en ook in andere kerken het automatisme voorkomt, vindt naar het oordeel van de gereformeerde deputaten zijn eigenlijke oorzaak in de oppervlakkigheid, ongevoeligheid, onaandoenlijkheid, die aan de mens van nature op godsdienstig gebied eigen is, waarmee overigens niet ontkend is, dat een tekortschieten van de prediking het automatisme kan bevorderen.

Vermeld zij nog, dat van de zijde van de christelijke gereformeerde deputaten bezwaar gemaakt werd tegen de zinsnede in het nieuwe doopformulier van de gereformeerde kerken: „Door deze doop ontvangen wij het voorrecht, dat de drieënige God Zijn naam op ons legt en ons onder Zijn verlossende heerschappij brengt”. De gereformeerde deputaten hebben er op gewezen, dat dit een sacramentele uitdrukkingwijze is. In het oudere doopformulier komen dergelijke sacramentele uitdrukkingwijzen meer dan eens voor; zo wordt voor de doopbediening gebeden: „opdat het met Hem begraven worde door den doop in den dood”, vgl. Rom. 6 : 4, en wordt er na de doopbediening voor gedankt: „dat Gij ons en onze kinderen, door het bloed van uw lieven Zoon Jezus Christus, al onze zonden hebt vergeven enz”. De bijbel zelf gaat ons voor in het gebruiken van dergelijke sacramentele uitdrukkingwijzen; behalve naar Rom. 6 : 4 kan verwezen worden b.v. naar Titus 3 : 5, waar volgens vraag 73 van de Heidelbergse catechismus de Heilige Geest de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt. Volgens de christelijke gereformeerde deputaten duiden bij een sacramentele spreekwijze de gebruikte woorden het delen in het volle heil aan (belofte en vervulling, teken en zaak). Terwijl op deze plaats in het doopformulier gesproken moet worden over de belofte, gaat het in de uitdrukking „verlossende heerschappij” reeds over de vervulling van de belofte. Bovendien missen de christelijke gereformeerde deputaten in het nieuwe doopformulier de vermelding van de noodzakelijkheid van wedergeboorte en bekering, terwijl dit in het klassieke doopformulier duidelijk gesteld wordt onder ten eerste.

Als het eigenlijke bezwaar tegen de houding van de christelijke gereformeerde deputaten werd van de zijde der gereformeerde deputaten telkens weer ingebracht, dat de christelijke gereformeerde deputaten de grenzen van de kerk te eng trokken. Maakt u zich nu niet schuldig aan wat in de kerkstrijd van de jaren veertig ook van uw kant aan onze kerken is verweten, n.l. aan een te enge binding? Door de terzijdestelling van de vervangingsformule hebben onze kerken een stap in uw richting gedaan; welke stap doet u in onze richting? Er moet in de kerk zo nodig toch ook tolerantie geoefend worden? Door leden van de christelijke gereformeerde kerken zelf is wel eens gezegd, dat binnen hun kerken een lijdzaamheidsrichting wordt gevonden, maar dat daartegenover tolerantie moet worden betracht. Zou het niet nodig zijn, dat eventueel door u tegenover ons, door ons tegenover u tolerantie wordt betracht? Durft u werkelijk beweren, dat iemand, die over verbond en doop spreekt, zoals wij dat in onze samensprekingen met u gedaan hebben, zich daardoor plaatst buiten de ene heilige algemene christelijke kerk? Wij menen van u begrepen te hebben, dat u deze vraag niet met zoveel woorden bevestigend wilt beantwoorden. Maar wanneer u elke vorm van toenadering tot onze kerken afwijst, beantwoordt u die vraag dan niet metterdaad bevestigend? Het gaat om twee kerken, die beide zich willen houden aan wat

Schrift en belijdenis over verbond en doop zeggen. Laten er dan wat verbond en doop betreft divergenties tussen onze kerken zijn, op het vlak van de beschouwingen misschien nog meer op het vlak van de praktijk; die divergenties — aldus de gereformeerde deputaten — zijn niet van dien aard, dat ze een langer uitblijven van elke vorm van kerkelijke toenadering zouden rechtvaardigen.

Volgens christelijke gereformeerde deputaten is in de vier samensprekingen, gewijd aan dit onderwerp, gebleken, dat er geen voldoende overeenstemming bestaat t.a.v. verbond, belofte, doop en beschouwing van de gemeente.

II

Uit het eerste deel van dit rapport is duidelijk geworden dat de gehouden samensprekingen voor een groot gedeelte stonden in het teken van het verschil t.a.v. doop en verbond, de naast elkaar voorkomende lijnen m.b.t. de beschouwing van de kinderen, de betekenis van de terzijdestelling van de vervangingsformule. Maar er zijn ook andere punten aan de orde geweest waarover verschil van opvatting bleek te bestaan tussen beide deputaatschappen; zaken, die in de kring van de christelijke gereformeerde kerken steeds meer gezien worden als vermeerdering van bezwaren om tot eenheid te komen. In een openhartige sfeer zijn de overige verschilpunten inzonderheid in de laatste gehouden samensprekingen besproken.

Van christelijke gereformeerde zijde werd door de voorzitter van deputaten het gesprek geopend met een beantwoording van de vraag: Waarom zo weinig toenadering tussen onze kerken?

Uit deze bespreking vloeide een andere vergadering voort, waarin van de zijde van gereformeerde deputaten een toelichting werd gegeven op de houding van de gereformeerde kerken in deze tijd. Op deze wijze werd een algemeen antwoord gegeven op wat door prof. dr. Van Genderen naar voren werd gebracht. Dr. mr. Ozinga zond aan de leden van beide deputaatschappen zijn referaat toe, dat hij bescheiden „enkele opmerkingen” noemde. Duidelijk is uitgesproken dat dit exposé voor persoonlijke verantwoordelijkheid van de samensteller blijft en geen deputaten-gezag heeft. Van gereformeerde zijde werd trouwens uitdrukkelijk gezegd dat men sommige dingen anders zou zeggen dan de referent had gedaan.

In de laatst gehouden samenspreking, twee jaar na de laatstgenoemde, werd de bespreking ingeleid door prof. dr. H. van Riessen, die naar aanleiding van een zinsnede uit de brief van de christelijke gereformeerde synode aan die van de gereformeerde kerken „Uw en onze kerken zijn in de loop der jaren uit elkaar gegroeid” twee zaken aan de orde stelde:

1. wat er reeds aan verschil was in vroeger jaren;
2. wat daar later nog is bijgekomen.

Op deze wijze hebben de deputaten van de beide kerken uitvoerig gesproken over diverse actuele kerkelijke en theologische zaken, die in het brandpunt van de belangstelling staan.

Besproken verschilpunten

Tijdens de laatste drie samensprekingen zijn verschillende zaken besproken, die we samen vatend weergeven. Terwille van de overzichtelijkheid brengen we in deze punten een bepaalde orde aan.

1. Het Schriftgezag

Dit onderwerp is in de samensprekingen niet zo uitvoerig besproken als thans stellig het geval zou zijn. De laatste samenspreking was in 1967 en de voorlaatste in 1966.

Toen voor het eerst over de andere verschilpunten werd gesproken, was Assen 1926 nog niet herroepen door de gereformeerde synode. Daarom werd van christelijke gereformeerde zijde in 1964 gewezen op het feit dat de uitspraak van Assen niet meer functioneerde. Dr. H. M. Kuitert vroeg of het werkelijk de bedoeling van het Bijbelverhaal is dat de slang heeft gesproken. Aanvaarding van de inspiratie betekent z.i. niet dat het zo is gebeurd. Van christelijke gereformeerde zijde werd gezegd: dan is het verhaal maar inkleding. Van gereformeerde zijde is gezegd dat men van christelijke gereformeerde kant ook heus wel eens kan laten merken dat men daar de problemen ook wel ziet.

Een christelijke gereformeerde deputaat bracht het artikel van prof. Van Riessen in de „Mededelingen van Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte” ter sprake in welk artikel de auteur de Schriftbeschouwing van Kuitert onder kritiek neemt en zegt dat er tussen „twee optochten” moet worden gekozen. Kunt u begrijpen dat wij in dit verband verder dan ooit „van u als kerken” af staan?

Prof. Van Riessen verklaarde dat hij over bepaalde dingen bezorgd is b.v. over de fundering van de canon in de harde felten bij Kuitert en dan gaat volgens Van Riessen de Bijbel eraan. Maar er zijn net zo goed, positieve factoren als negatieve, merkte prof. Van Riessen op. In de Korte Verklaring blijkt meer eerbied voor de Bijbel. Ondanks zijn bezwaren kon hij Kuitert „broeder” noemen. Ook werd van gereformeerde kant opgemerkt: dr. Kuitert bestrijdt Bultmann te vuur en te zwaard. Voor de heilse feiten staat hij als een muur.

2. De belijdenis

Van christelijke gereformeerde kant werd in het eerste gesprek over dit onderwerp gevraagd: hoe staat het met de functie van de gereformeerde belijdenis in de gereformeerde kerken? De uitspraak van ds. H. Volten in „Rondom het belijden der kerk” (1962) werd

geciteerd: „Er valt algemeen een vervreemding van de drie formulieren te constateren“, pag. 181. Hij pleitte voor reductie van de belijdenis. Deze verschijnselen trekken ook in het buitenland de aandacht, waar men erover verontrust blijkt te zijn. Christelijke gereformeerde deputaten brachten ook de aktie van de 18 ter sprake. Uit hun publicaties: van kerken tot kerk, aldus werd gesteld, blijkt niet dat zij de belijdenis willen handhaven. Een van de gereformeerde deputaten deelde mee dat hij enkele van de 18 bezocht had. Het verwijt dat zij uitverkoop willen houden van de gereformeerde belijdenis wees hij beslist af.

In een volgende samenspreking werd door de gereformeerde referent gewezen op het feit dat iemand verwarde denkbeelden kan hebben ten aanzien van allerlei uitermate belangrijke theologische kwesties en om die reden niet serieus kan worden genomen, terwijl een dergelijk persoon toch een gelovige kan zijn. Daarnaast kan men iemand tegenkomen, die de drie formulieren onderschrijft, terwijl hij ook werkelijk weet wat er in staat, maar die niet gelooft. Dit is een zaak, zo werd van gereformeerde zijde gezegd, die in de gereformeerde kerken vandaag beter verdisconteerd wordt in het kerkelijke gedrag dan in de christelijke gereformeerde kerken.

Christelijke gereformeerde deputaten hadden reeds eerder opgemerkt dat de belijdenis in discussie is in de gereformeerde kerken n.a.v. de kritiek, die prof. Berkouwer heeft geuit m.b.t. de Dordtse Leerregels.

Meerdere voorbeelden werden toen genoemd. De gereformeerde referent had t.a.v. het handhaven van de belijdenis de volgende mening. Wat gedaan kan worden is zeggen: wij ontnemen iemand het woord of eisen onderwerping of correctie van zijn woorden, als hij anders preekt dan de belijdenis die hij heeft ondertekend, van hem vordert. En het moment is dan tenminste daár, wanneer zo iemand duidelijk de kerk meer afbreekt dan sticht. Maar handhaving van de belijdenis, aldus deze gereformeerde deputaat, is in wezen iets totaal anders. In dit verband werd gewezen op de manier waarop kerkleden hun christen-zijn, omschreven in antwoord 32 van de H.C., beleven. Wat brengt men terecht van het „Zijn Naam belijden“ en „zichzelf tot een levend dankoffer offeren“? Dat is volgens deze deputaat maar bedroefd weinig. En als men zo gemakkelijk omgaat met deze elementaire beginselen van het christen-zijn, dan wordt de belijdenis niet gehandhaafd. Dat is een andere zaak dan door christelijke gereformeerde deputaten wordt bedoeld. Maar in werkelijkheid is het effect van dit niet-handhaven van de belijdenis veel kwaadaardiger dan het effect van het niet-handhaven in die zin, dat men iemand niet direct in zijn nek springt, die nieuwe dingen in de Schrift meent gelezen te hebben en daarvan openlijk getuigenis geeft. Van christelijke gereformeerde zijde werd daartegen opgemerkt dat in dit betoef de handhaving en de beleving van de belijdenis door elkaar worden gehaald. Toegegeven dat er misschien vele kerkleden zijn, die de belijdenis niet in praktijk brengen, dan betekent dat toch niet dat om die reden de belijdenis niet gehandhaafd behoeft te worden en we het met de leer niet zo nauw moeten nemen, als het leven maar in orde is? Hangt de geschetste opvatting niet samen met een andere visie op het Schriftgezag? Komt er, zo vroegen christelijke gereformeerde deputaten, niet een algehele vervreemding van de gereformeerde belijdenis? Dan komt heel wat op losse schroeven te staan.

Christelijke gereformeerde deputaten bleken op dit punt lang niet gerustgesteld te zijn. Van gereformeerde zijde is geprobeerd deze ongerustheid weg te nemen. Al werd ook van gereformeerde zijde gesproken van een crisis rondom de gereformeerde belijdenis, toch werd ook gewezen op de positieve zijde: een breder christelijk streven en een rijker beantwoorden aan het evangelie ten aanzien van ons wandelen in deze wereld. Van christelijke gereformeerde kant werd sterk betwijfeld of dit alles inderdaad positieve winst betekent. Wordt de verwereldlijking niet in de hand gewerkt? — aldus hun vraag.

De ruimte in de gereformeerde kerken deed christelijke gereformeerde deputaten vragen: is de belijdenis bij u veilig? Gereformeerde deputaten stemden veel toe maar meenden dat overwegend het ware evangelie wordt gebracht.

3. De Wereldraad van Kerken

Uitvoerig is tussen beide deputaatschappen gesproken over de Wereldraad van Kerken. Op dit punt gaven christelijke gereformeerde deputaten bij herhaling blij grote bezwaren te hebben. Zij meenden gereformeerde deputaten te moeten waarschuwen en drongen er op aan niet tot aansluiting over te gaan. Zij zouden het erg vinden, als de gereformeerde kerken hun gereformeerd karakter zouden gaan verliezen. Dit baart de christelijke gereformeerden zorg. Prof. Dijk sprak van een koersverandering. Het besluit van maart 1964 werd door christelijke gereformeerde deputaten gezien als een principiële beslissing. De wijze, waarop de grondslag van de wereldraad functioneert blijkt een bezwaar te zijn. Maar, zo werd gezegd, het is een feit dat vrijzinnigen niet worden uitgesloten, maar lid zijn in volle rechten. Wij moeten voorzichtig zijn, omdat de grondslag in de wereldraad niet zo functioneert als de belijdenis in de Ned. herv. kerk. In 1949 werd door de gereformeerde kerken nog uitgesproken dat de Wereldraad van Kerken het evangelie weergeeft op een wijze, die ernstige dwaling niet uitsluit; nu werd een amendement verworpen, waarin werd gezegd dat de grondslag aanvaardbaar zou zijn, als deze Schriftuurlijk werd geïnterpreteerd en functioneert.

Een van de gereformeerde deputaten, die zelf synodelid was, gaf een toelichting op het besluit van de synode m.b.t. deze zaak. Op de synode moest het rapport worden behandeld van de twee waarnemers, die de vergadering van de wereldraad te New-Delhi en die van de I.C.C.C. te Amsterdam hadden meegemaakt. De synode kon moeilijk tegen het rap-

port ingaan door b.v. te zeggen dat de waarnemers niet op de hoogte waren of bevooroordeeld waren of onwaarheid spraken. Niettemin bleef de synode gereserveerd en besloot ze eerst het oordeel aan de kerken en van de gereformeerde oecumenische synode te vragen. Sterk werd van gereformeerde kant er de nadruk op gelegd dat de synode recht heeft gedaan aan de stukken, die op tafel lagen, terwijl in 1949 een besluit werd genomen zonder dat een eigen zelfstandig onderzoek bij de wereldraad was ingesteld. Ook weest in de gereformeerde kerken de vraag zwaar of men de gereformeerde inbreng de wereldraad mag onthouden.

Van christelijke gereformeerde zijde werd opgemerkt dat de synode van 1949 gedesavoueerde is. Ook toen was er een meerderheids- en een minderheidsrapport en moest men op de stukken afgaan. Christelijke gereformeerde deputaten herinnerden aan het rapport van deputaten „oecumeniteit en pluriformiteit“. Met deze deputaten hadden christelijke gereformeerde deputaten een samenspreking. Zij hebben gewaarschuwd dat er verwijdering zou ontstaan, wanneer de gereformeerde kerken zouden besluiten toe te treden tot de wereldraad. Met klem is door hen de hoop uitgesproken dat het gereformeerde karakter van de gereformeerde kerken zou bewaard blijven. Ook werd van christelijke gereformeerde zijde gevraagd: is het wel juist een zaak zo principieel te beoordelen op grond van een rapport van twee personen?

Van gereformeerde kant daarentegen werd gevraagd aan de christelijke gereformeerde deputaten: Er is toch wat besef bij u, dat dit een vraagstuk is? Hebben wij voldaan aan onze roeping, als we alleen aansluiten bij de gereformeerde oecumenische synode? We moeten niet alleen luisteren naar wat bepaalde personen zeggen, maar we behoren ook na te gaan, hoe de basisformule functioneert.

Daartegenover werd van christelijke gereformeerde kant gesteld dat er langzamerhand in de gereformeerde kerken naigingen ontstaan in de richting van de hervormde kerk. Als de gereformeerde kerken op deze weg voortgaan, vervreemden ze zich van de gereformeerde belijdenis, zo betoogden zij. Gereformeerde deputaten vonden het niet fair van de christelijke gereformeerde deputaten te zeggen dat de gereformeerde kerken langzaam maar zeker bewust in de richting van de wereldraad geleid worden. Een van de gereformeerde deputaten merkte op: als dat zo zou zijn, dan doet het er niet meer toe, wat de synode besluit, omdat immers in feite de koers al is uitgezet. Ook werd van gereformeerde kant de vraag gesteld of de al of niet aansluiting bij de wereldraad soms wordt gezien als een vierde kenmerk van de zuiverheid van de kerk. Het antwoord van de christelijke gereformeerde deputaten luidde: Dat gebeurt bij ons niet.

In 1962 was het feit dat de Indonesische kerken waren aangesloten bij de wereldraad voor de christelijke gereformeerde kerken geen bezwaar zich aan te sluiten bij de gereformeerde oecumenische synode. Herhaaldelijk wezen christelijke gereformeerde deputaten er op dat de uitspraak van de synode van Groningen gezien wordt als een heel belangrijke stap in de richting van de wereldraad. Zij zijn van mening dat een verdere stap wel volgen moet. Ook wezen zij er op, dat sommige plaatselijke kerken al verder gaan. Zij zien dit niet als iets, dat op zichzelf staat en staan gereserveerd tegenover de ontwikkeling in de gereformeerde kerken op dit punt.

In de laatste samenspreking kwam de zaak van de wereldraad nog weer aan de orde. Een van de gereformeerde deputaten, die toen het gesprek inleidde, betoogde dat de wereldraad geen wereldkerk, maar ook geen gesprekscentrum is. Hij bedoelt twee dingen: hij wil het geïntegreerde Woord der kerken spreken en hij streeft de eenheid van de kerken na. Hij blindt de deelnemende kerken aan zijn grondslag. Hierom denken velen dat medewerking goed is. Diezelfde deputaat gaf als zijn mening dat het binden aan de grondslag intussen niet realistisch is. Er zijn bij de wereldraad deelnemers, die de Christus niet aanvaarden. Het zou deze deputaat spijten als zijn kerken tot aansluiting besloten, maar dat zou voor hem geen bezwaar zijn in de kerken te blijven, zolang het evangelie nog wordt verkondigd. Er is in de gereformeerde kerken een oprecht streven het evenwicht te bewaren. Deze kerken leggen zich beslist niet vast op uitersten noch in haar uitspraken noch in de praktijk.

4. Kerkelijk leven

Onder dit punt vatten we de besprekingen samen, die gevoerd zijn over de prediking, synode-uitspraken en gemeenschappelijke kerkdiensten. In antwoord op de opmerking over verontrusting over de prediking werd geantwoord: Al naarmate een kerkelijke gemeenschap groter is, wordt de mogelijkheid van het voorkomen van rareiteiten groter. Maar — zo werd van gereformeerde zijde opgemerkt — is de prediking van Jezus Christus en Dien gekruisigd in de laatste jaren bij ons nu zoveel zwakker en slapper geworden? Is er sprake van ontkerkelijkheid in verband met het feit dat de Christus-prediking is verzwakt en het allemaal anders geworden is. Het omgekeerde is het geval. Tevens werd gezegd: we zouden preken van christelijke gereformeerde predikanten wel eens willen bekijken en onderzoeken of in deze preken Christus inderdaad in het middelpunt staat. In de samensprekingen is over de prediking als zodanig niet breed gesproken, voor zover deze tenminste niet in verband stond met het verschilpunt t.a.v. de beschouwing van de gemeente.

Bepaalde synode-uitspraken zijn onderwerp van gesprek geweest. Christelijke gereformeerde deputaten waren van mening dat de generale synode slap gereageerd heeft op de uitspraak in de oproep van „de Achtien“ dat de gescheidenheid van hervormde en gereformeerde kerken niet langer geduld kan worden. Van gereformeerde zijde werd opgemerkt dat in de tijd, waarin de synode deze zaak besprak, deze aktie nog

in haar beginstadium was. Er moet heel wat aan de orde zijn, wil de synode iets afkeuren. In dit verband kwam ook een kerkrechtelijk verschil naar voren. Christelijke gereformeerde deputaten waren van oordeel dat de generale synode in de gereformeerde kerken heel veel bevoegdheden tot zich heeft getrokken. In de christelijke gereformeerde kerken zouden kerkeraad en classis zich bemoeien met een zaak als door „de achtien” aan de orde gesteld. Maar — zo werd gezegd — als de synode dan wat zegt, laat ze dan uitspreken, dat ze verontrust is omdat uit het boekje van de achtien heren niet blijkt dat zij de belijdenis willen handhaven.

Van gereformeerde zijde werd geantwoord dat de synode mocht reageren omdat het een zaak van algemeen belang betrof. De synode ging niet in op bijzonderheden en erkende de grenzen van haar bevoegdheid. Zo kon zij volstaan met een rustige uitspraak. Het is gelukkig — aldus de redenering — dat de synode zich hier niet dieper heeft ingestoken.

Van christelijke gereformeerde kant werd ook kritiek gemaakt op de uitspraak van de generale synode over het lidmaatschap van de Partij van de Arbeid. Men vond deze uitspraak onbevredigend, verontrustend. Men zag hierin een openheid naar de hervormde kerk. Van gereformeerde zijde werd opgemerkt dat aan deze uitspraak geen recht wordt gedaan, als men die van 1948 er niet bij betreft, wat de synode juist wel gedaan heeft. Later werd een bredere toelichting op deze uitspraak gegeven en het praes-advies gereveerd, waarin gesteld is dat een christelijke partij niet zonder meer christelijk en dat een partij, die niet het predicaat christelijk voert, niet zonder meer onchristelijk is. Het heeft geen zin — zo werd gezegd — ongenoemde ambtsdragers aan te pakken. Van christelijke gereformeerde zijde werd gezegd dat ook op dit punt wordt gebagatelliseerd. Het gegrond zijn van chr. school en politiek op de Bijbel wordt betwijfeld; de tot nu goldende beschouwing van these en antithese op de belling gezet. De manier waarop de zaak van het lidmaatschap van de Partij van de Arbeid door sommigen is getraakteerd, is een dolksteek in de rug van de christelijke politiek. De mening werd uitgesproken: het is erg, dat kerken, die vroeger een bolwerk vormden tegenover afwijkingen, dit thans tolereren. Christelijke gereformeerde deputaten maakten ook bezwaar tegen het besluit betreffende gemeenschappelijke kerkdiensten en de uitvoering van dit besluit. Zij betreurden, wetend dat bepaalde stipulaties voor gemeenschappelijke kerkdiensten zijn gesteld, dat de bezwaren uit eigen kring terzijde zijn gelegd. Plaatselijk gaat men soms heel ver.

Gereformeerde deputaten merkten op dat gemeenschappelijke kerkdiensten, voorzover die zijn en worden gehouden, onder toezicht staan van de kerkeraden der beide kerken. Het gaat dus om de vraag of de gereformeerde ouderlingen, die dit toezicht uitoefenen, dit ook inderdaad bedrijven naar de zin en mening des Geestes, in overeenstemming met wat daarover in de belijdenis staat. Van gereformeerde kant werd gezegd dat men niet kan beoordelen of het tot nog toe ergens verkeerd gegaan is en dat men toegestaan heeft dat een ongereformeerde leer is verkondigd.

Christelijke gereformeerde deputaten waren op dit punt allerminst bevredigd. Zij zeiden met zorg de ontwikkeling gade te staan.

Wederzijdse verhouding

Dr. Ozinga wees in zijn bovengenoemd referaat op de merkwaardige gevolgen van een afscheiding... een zich apart stellen of houden. Dat uittreden, dat zich apart stellen, heeft altijd, onontkoombaar, tot gevolg, dat het moment en de momentele motieven van die afscheiding een betekenis krijgen, die ver boven de werkelijke betekenis van dat moment en de motieven van dat moment uitstijgen. Volgens het stuk van dr. Ozinga kan men op dit moment juist daarom in christelijke gereformeerde kring eenvoudig over het loslaten van de eigen kerkpositie niet eens denken of zinnig praten. En men zal er goed aan doen, zich dat te realiseren, en niet allerlei theologische, vaak na dato ontstane, verschillen aan te voeren als de reden tot de onmogelijkheid, als de werkelijke reden tot de onmogelijkheid van een samengaan met de gereformeerden.

De gereformeerde deputaten stelden bij herhaling de vraag: zijn de door u gemaakte bezwaren reden om kerkelijk gescheiden te blijven? Met uw bezwaren moet u juist bij ons komen en moeten we samen optrekken. We moeten van elkaar leren en wij hebben elkaar nodig. Wij missen de inbreng en de invloed van Schilder, zo werd gezegd. U als christelijke gereformeerde kerken zoudt ons zeer welkom zijn. Ook werd aangedrongen op afvaardiging naar elkaars synoden, welke zaak door de generale synode van de christelijke gereformeerde kerken in 1965 werd afgewezen. Eveneens werd uitgesproken van gereformeerde zijde dat gemeenschappelijke kerkdiensten werden begeerd.

Christelijke gereformeerde deputaten stelden bij herhaling de vraag: zijn wij wel een in belijden? In ieder geval verstaan wij de belijdenis anders. Zij zagen een verkeerde ontwikkeling in de gereformeerde kerken. Zij betreurden dat de gereformeerde kerken zo opschuiven naar de Ned. herv. kerk. Er is zo weinig toenadering, zelden zij, omdat we hoe langer hoe verder uit elkaar groeien en elkaar niet meer begrijpen.

Van christelijke gereformeerde zijde werd geklaagd dat plaatselijke verhoudingen met de gereformeerde kerk over het algemeen niet zo goed liggen. De gereformeerde kerken zouden meer geporteerd zijn voor de hervormde kerk.

Van christelijke gereformeerde zijde is herhaaldelijk de klacht geuit dat hun bezwaren door gereformeerde deputaten worden gebagatelliseerd. Gereformeerde deputaten merkten daartegenover op dat deze klacht ten onrechte wordt geuit. Hunnerzijds werd gezegd: „Wij begrijpen zeer goed, dat u door bepaalde verschijnselen in onze kerken pijnlijk wordt getroffen. Maar we zouden willen dat u door iets anders in nog diepere lagen van uw existentie

werd getroffen n. door droefheid om de geschiedenis”. De christelijke gereformeerde deputaten constateerden, om deel II van het rapport samen te vatten, eerder een toenemende verwijdering dan een groeiende toenadering.

BIJLAGE XXIV

art. 75, 243

SCHRIJVEN VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN (VRIJGEMAAKT)

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Hoogeveen,

heeft kennis genomen van:

het besluit en de toelichtende brief van de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Hilversum 1968/69, waarin deze antwoordde op het besluit en de brief van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967 van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zij constateert:

- I. a. dat de Generale Synode van Hilversum van oordeel is, „dat de verschillen t.a.v. de de toeëigening des heils en de hantering van het gereformeerd belijden omtrent de kerk wezenlijke verschillen zijn”;
 - b. dat zij ter toelichting daarbij verklaart, dat ze met wezenlijke verschillen bedoelt, „dat het maar geen accentverschillen zijn maar verschillen, die een rebel beletsel vormen voor een vereniging”; en voorts bevestigt de uitspraak van haar voorganger, de Generale Synode van Zwolle-Apeldoorn 1965/66, dat deze verschillen „de bediening des Woords en de tuchttoefening in de kerken raken”;
 - c. dat zij bericht derhalve niet te kunnen voldoen aan het verzoek van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967 van De Gereformeerde Kerken in Nederland uit te spreken dat het door haar genoemde verschil binnen het raam van de belijdenis gelegen is;
 - d. dat zij niet zelf ingaat op de door de geref. Generale Synode haar voorgelegde vraag, hoe deze verschillen hun effect hebben in de bediening des Woords en de tuchttoefening in de kerken, en waarom dat effect zodanig is, dat ze een beletsel voor eenheid vormen; maar dat ze van mening zegt te zijn, dat dit een taak voor wederzijdse deputaten is;
 - II. a. dat de Generale Synode van Hilversum niet heeft voldaan aan het verzoek van de Generale Synode van Amersfoort-West b.g. dat de Christelijke Gereformeerde Kerken zich in haar meeste vergadering bereid zouden verklaren haar deelneming aan de Gereformeerde Oecumenische Synode (G.O.S.) en haar lidmaatschap van de Internationale Raad van Christelijke Kerken (I.C.C.C.), welke naar het oordeel van de geref. synode een struikelblok zijn op de weg naar eenheid met de Gereformeerde Kerken, te beëindigen;
 - b. dat zij in haar toelichtende brief verklaart: „Ons lid worden van de G.O.S. ligt geheel in de lijn van het besluit onzer synode om contact te hebben met andere gereformeerde kerken, in de vorm van correspondentie of contact”;
 - c. dat zij voorts van oordeel is, dat „onze belijdenis (o.a. artt. 27-29 N.G.B.) het zoeken van contact met gereformeerde en andere „bijbelgetrouwe” kerken in binnen- en buitenland veroordeelt noch uitsluit”;
 - d. dat zij ten slotte besloot „de kerken op te wekken plaatselijk zoveel mogelijk contact met de Gereformeerde Kerken te zoeken”.
 - III. a. dat de synode van Hilversum besloot „haar deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken opnieuw op te dragen wegen te zoeken, die tot wegneming van de geconstateerde verschillen kunnen leiden”;
 - b. dat zij aan deze Generale Synode van Hoogeveen verzoekt te besluiten „nieuwe deputaten voor samspreking te benoemen”;
 - c. dat zij ten slotte besloot „de kerken op te wekken plaatselijk zoveel mogelijk contact met de Gereformeerde Kerken te zoeken”.

De synode overweegt t.a.v. haar constatering

ad I:

- a. dat het naar het Woord Gods (o.a. Joh. 17 : 11, 17, 20, 21; Filipp. 1 : 27-2 : 4; Efeze 3 : 14-4 : 16; I Tim. 3 : 15, 16) en de daarop gegronde belijdenis (o.a. art. 28 N.G.B. en antw. 55 H.C.) de roeping der ware christ-gelovigen en van de kerken is te staan naar kerkelijk samenleven met allen, die met hen eenzelfde geloof belijden en bewaren de leer, die naar het Woord Gods is en door de Gereformeerde Kerken in deze landen beleden is in de aangenomen Formulieren van Enigheid;
 - b. dat blijkens de „Acte van Afscheiding of Wederkeer” van oktober 1834 de tot deze belijdenis naar het Woord Gods weergekeerde kerken ook die ware katholiciteit der kerk begeerd hebben, toen ze verklaarden gemeenschap te willen zoeken met

- alle ware gereformeerde lidmaten en zich te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering;
- dat aanstonds na de vrijmaking de Generale Synode van Groningen 1946 en ook de volgende Generale Synoden van De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben uitgesproken dat de Christelijke Gereformeerde Kerken met haar „staan op dezelfde basis van Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid”, en dat derhalve gestreefd moet worden met haar te komen tot eenheid van kerkelijk samenleven onder de klem van het Woord Gods en de beloften, sub a en b genoemd;
 - dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, gehouden te Haarlem-Santpoort 1962, als haar oordeel uitsprak, „dat de Gereformeerde Kerken zich in alles willen stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis, als daarop gegrond, en het daarom roeping is te staan naar eenheid”;
 - dat evenwel dezelfde chr. geref. Generale Synode van 1962 alsmede haar opvolgster, die van Zwolle-Apeldoorn 1966 en thans ook die van Hilversum 1968/69, spreken van verschillen inzake de toeïgening des heils en de hantering van het belijden omtrent de kerk als van een beletsel voor vereniging met de gereformeerde Kerken, zonder evenwel te verklaren, nog veel minder te bewijzen, dat de Gereformeerde Kerken in dezen afwijken van de aangenomen gereformeerde belijdenis, die naar het Woord Gods is;
 - dat de christelijke gereformeerde deputaten tijdens de jarenlange samensprekingen, ondanks het herhaalde verzoek van de gereformeerde deputaten, nimmer een nadere omschrijving van de door hen genoemde verschillen hebben gegeven met de gronden, waarop deze verschillen volgens hen kerkelijke gescheidenheid rechtvaardigen; terwijl ze bovendien met het oog op een eventuele toelichting hunnerzijds bij voorbaat verklaarden, dat hun mening nog niet die van hun kerken was;
 - dat evenwel de Generale Synode van Hilversum thans ook geen gehoor gaf aan het dringend verzoek van de laatste Generale Synode der Gereformeerde Kerken om zelf aan te geven op grond waarvan de genoemde verschillen zodanig de dienst des Woords en de tuchttoelening in de kerken raken, dat ze rechtmatig een beletsel voor het komen tot kerkelijk samenleven zouden mogen worden genoemd (vgl. art. 29 N.G.B.);

ad II:

- dat het naar het Woord Gods en de belijdenis (zie overwegende sub I a,b) roeping is gemeenschap te zoeken met elke op Gods Woord gegronde vergadering en derhalve met zulke kerken, die in leer, dienst en tucht zich aanstellen naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daar tegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd (artt. 28, 29 N.G.B.);
- dat — gelijk de Generale Synode van Amersfoort-West 1967 in haar brief aanwees — de Christelijke Gereformeerde Kerken in de I.C.C.C. ook gemeenschap oefenen met kerken, die niet in de leer van Christus zijn gebleven maar dwalingen aannemen of niet verwerpen wat tegen de gezonde leer van het Woord Gods is;
- dat de Generale Synode van Amersfoort 1948 van De Gereformeerde Kerken in Nederland reeds deelneming aan de G.O.S. heeft afgewezen op confessionele en kerkrechtelijke gronden, die door de chr. geref. synode ook thans niet weerlegd werden;
- dat reeds toen de chr. geref. synode van 1962 het besluit nam om deel te nemen aan de G.O.S. en nog meer toen de synode van Hilversum 1968 haar genoemde brief schreef klaar gebleken is, dat die Nederlandse kerken, die met haar de G.O.S. samenstellen, n.l. de syn.-Gereformeerde Kerken, afgeweken waren van de gereformeerde belijdenis en de gereformeerde kerkregering, alsmede reeds doortocht verleend hadden aan een oecumenistische geest, die in de zaken, die de chr. geref. synode voor overleg ter G.O.S. noemt, m.n. de zending, doorwerkte;
- dat sindsdien deze kerken de binding aan de gereformeerde belijdenis (o.a. ook die aangaande de Schriften als het Woord Gods in artt. 3-7 N.G.B.) nog meer hebben losgemaakt en ook besloten het lidmaatschap van de Wereldraad van Kerken aan te vragen;
- dat in dezen niet gesproken kan worden van „bijbelgetrouwe” en gereformeerde kerken in de zin van de belijdenis, gelijk de chr. geref. synode van Hilversum doet;

ad III:

- dat in de jarenlange samensprekingen tussen wederzijdse deputaten volgens hun eigen getuigenis voldoende de wederzijdse posities duidelijk geworden zijn om een verantwoorde beslissing te nemen over de vraag of de Christelijke Gereformeerde Kerken en De Gereformeerde Kerken geroepen zijn de weg tot kerkelijk samenleven metterdaad te betreden;
- dat uit het geconstateerde en overwogene sub I genoegzaam blijkt, dat benoeming van deputaten tot wegneming van de daar genoemde verschillen noch dienstig noch noodzakelijk is;

- dat, geleid op het sub I en II geconstateerde en overwogene, te vrezen is, dat het thans benoemen van deputaten voor samenspreking, gelijk door de chr. geref. synode wordt gevraagd, betekent doorgang verlenen aan een oecumenistische geest, die wel naar vele zijden wil spreken, doch zonder ernstig vereniging te zoeken op de basis van Schrift en belijdenis en die alleen.

De synode is van oordeel:

- dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, ook die van Hilversum 1968/69, inzake verschillen over de toeïgening des heils en de hantering van het gereformeerde belijden omtrent de kerk voorwaarden stelt voor de vereniging met de Gereformeerde Kerken, die ze niet met het Woord Gods en de gereformeerde belijdenis verantwoorden. Daarmee leggen ze een hindernis op de weg naar kerkelijke eenheid op een wijze, die strijdig is met de ware katholiciteit van de kerk en voor haar Heer en Holland niet te verantwoorden;
- dat het tot vandaag blijven deelnemen van de Christelijke Gereformeerde Kerken aan de I.C.C.C. en de G.O.S. bevestigt het oordeel van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967, dat zich in deze kerken een oecumenistisch streven openbaart, dat niet in overeenstemming is met het Woord van God en de daarop gegronde belijdenis in de artikelen 27-29 der Nederlandse Geloofsbelijdenis; dat er voorts thans nog meer reden is er bij de kerken op aan te dringen deze deelneming te beëindigen om alsoo ook een struikelblok voor de vereniging met de Gereformeerde Kerken weg te nemen;
- dat er geen reden en roeping is voor deze synode om deputaten te benoemen voor samenspreking met de christelijke gereformeerden, die opdracht hebben „om wegen te zoeken, die tot wegneming van de geconstateerde verschillen kunnen leiden”.

De synode constateert ten slotte:

dat geen der kerken bezwaar heeft ingebracht tegen deze uitspraak in de brief van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967 aan de chr. geref. synode van Hilversum: „Wanneer uw vergadering onverhoopt mocht besluiten aan genoemd tweeledig appél geen gevolg te geven, zou ook samenspreking van wederzijdse deputaten geen zin meer hebben. Dan zou een volgende Generale Synode van de Gereformeerde Kerken alleen maar kunnen constateren, dat de jarenlange contactoefening daarmee helaas is beëindigd”.

Zij is daarbij van oordeel:

dat het besluit en de brief van de synode van Hilversum, gelijk boven is aangewezen geen enkele grond biedt om van deze uitspraak van de synode van Amersfoort, door de kerken voor vast en bondig gehouden, terug te komen.

De synode spreekt op grond van al het bovenstaande uit:

dat tot haar diep leedwezen de Gereformeerde Kerken verhinderd worden om de weg te betreden tot de door zeven voorgaande Generale Synoden en ook door deze synode zozeer begeerde eenheid van kerkelijk samenleven met de Christelijke Gereformeerde Kerken, zolang deze daarvoor voorwaarden blijven stellen, die boven de gemeenschappelijke belijdenis van het Woord Gods uitgaan, en tegelijk blijven vasthouden aan een oefening van gemeenschap met anderen, die niet naar deze gereformeerde confessie is maar veel meer een oecumenistisch streven openbaart.

De synode besluit:

- aan het verzoek van de Generale Synode van Hilversum der Christelijke Gereformeerde Kerken om deputaten tot samenspreking te benoemen niet te voldoen;
- aan de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland hiervan mededeling te doen met het dringend verzoek alsnog aan het appél in de brief van de synode van Amersfoort-West 1967 en in de uitspraken van deze synode gehoor te geven, teneinde tezamen metterdaad de weg te kunnen betreden tot vereniging van de Christelijke Gereformeerde Kerken en De Gereformeerde Kerken in Nederland op de grondslag van Gods Woord en de door deze kerken tezamen aanvaarde belijdenisgeschriften en die alleen; voorts dit te doen met de cotmoedige bede tot de Here in deze voor de kerken zo bewogen situatie, dat Zijn Heilige Geest de harten in de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken moge brengen onder de klem van de eis van Christus om tegevoer het valse eenheidsstreven en temidden van de ahval orzer dagen de ware kerkelijke gemeenschap te zoeken en te oefenen van hen die vasthouden aan het geloof, dat eenmaal den heiligen is overgeleverd en dat geloof naar het Woord Gods in eenzelfde belijdenis uitspreken.

De synode besluit ten slotte:

hiervan mededeling te doen aan alle gereformeerde kerken met het verzoek zich, zo mogelijk, in dezelfde zin te wenden tot de christelijke gereformeerde kerk ter plaatse.

BIJLAGE XXV
art. 75

Heemstede, 18 augustus 1971

Wederwaard en Eerwaard Heren en Broeders,
Als gevolg van de maatregelen van de synode van De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) te Hoozeveen, 1968, tegen een groot aantal vrijgemaakte kerken, zijn, zoals u weet, de contacten tussen laatstgenoemde kerken en de synode van uw kerken onderbroken. Het stemt ons tot vreugde u te kunnen mededelen, dat de buiten het verband van de kerken, die de synode van Hoozeveen volgen, geraakte kerken op 1 mei 1971 te Zwolle bijeengekomen zijn in een kerkelijk Convent.

Van dit Convent ontvingen wij de opdracht u te doen weten, dat onze kerken in broederlijke gezindheid tegenover u staan en dat zij zich hartelijk verheugen over de goede contacten, die op plaatselijk niveau tussen sommige van uw kerken en de onze bezig zijn te ontstaan.

Wij hopen en bidden, dat deze zich zullen mogen uitbreiden. Tenslotte delen wij u mede, dat de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Apeldoorn (adres: J. Pals, Schubertlaan 66, Apeldoorn) op zich genomen heeft in het najaar 1971, bij leven en welzijn, een volgend Convent van onze kerken bijeen te roepen, waar ook de verhouding tussen onze kerken en de uwe een punt van bespreking zal vormen.

Wij wensen u recht christelijke en gezegende vergaderingen toe.

Namens de door het Zwoise Convent ingestelde
„Commissie Gemeenschappelijke Taken“,

C. P. Plooy

BIJLAGE XXVI
art. 75, 76, 77, 78, 79,
80, 83, 87, 88, 99, 144, 243

RAPPORT I. COMMISSIE III. — OECUMENE EN BUITENLAND

Uw commissie had o.a. te oordelen over de volgende stukken:

11.21 rapport van deputaten voor de Eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken (punten I t/m IV);

13.21 schrijven van Ds. C. P. Plooy te Heemstede, namens de „Commissie Gemeenschappelijke taken“, ingesteld door het „Zwoise Convent“ van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Het rapport van deputaten voor de Eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en de correspondentie met buitenlandse kerken volgend, wil uw commissie het volgende opmerken:

I. Algemeen overzicht

Hierover heeft uw commissie geen opmerkingen.

II. Binnenland

A. De Geref. Kerken (vrijgemaakt)

1. Noodgedwongen heeft de aandacht van deputaten zich beperkt tot de contacten met de Geref. Kerken (vrijgemaakt), die buiten het kerkverband geraakten.

Uw commissie is het met deputaten eens, dat de richtlijnen die de synode 1965/1966 gaf, zich niet verzetten tegen het zoeken van nader contact met de kerken, die buiten het verband geraakten en merkt op, dat de vragen, die deputaten in de enquête stelden, niet voorbij gaan aan de kerkrechtelijke aspecten.

Uw commissie betreurt het dat te weinig kerkeraden antwoorden op de enquête en adviseert u, deputaten opdracht te geven de kerkeraden op te wekken om zonedig alsnog gegevens te verstrekken.

Uw commissie deelt de blijdschap over het toenemen van de samensprekingen, alsook het advies tot wijsheid en voorzichtigheid.

2. Uw commissie heeft ook kennis genomen van een schrijven, gedateerd 18 augustus 1971, verzonden door Ds. C. P. Plooy te Heemstede, in opdracht van een Commissie Gemeenschappelijke Taken ingesteld door een te Zwolle op 1 mei 1971 samengekomen kerkelijk convent van de Geref. Kerken (vrijgemaakt), „die buiten het verband zijn geraakt van de Kerken, die de Synode van Hoozeveen volgen“. In dit schrijven wordt medegedeeld, dat deze kerken in broederlijke gezindheid tegenover onze kerken staan en dat zij zich hartelijk verheugen over de goede contacten, die op plaatselijk niveau tussen sommige van die en onze kerken bezig zijn te ontstaan. Deze kerken hopen en bidden, dat de contacten zich zullen mogen uitbreiden.

Verder wordt medegedeeld, dat de Geref. Kerk (vrijgemaakt) te Apeldoorn nog dit jaar een volgend Convent hoopt bijeen te roepen, waar ook de verhouding tussen weder-

zijdse kerken een punt van bespreking zal vormen.

Naar aanleiding van dit schrijven stelt uw commissie voor, dat deze brief in handen van deputaten wordt gesteld met de opdracht nu een adres bekend is, met de Geref. Kerken (vrijgemaakt) buiten het verband zo mogelijk te spreken over de verhouding tussen deze en onze kerken.

B. De Gereformeerde Kerken

Diep betreurd moet worden, dat het enige contact, dat zinvol was bestond in het vaststellen van de tekst over de samensprekingen tussen 1960 en 1967. Daarbij moet geconstateerd worden, dat in het kerkelijke leven binnen de Gereformeerde Kerken de laatste jaren zoveel aan de orde is gekomen en nog aan de orde is, dat de meeste punten, waarover de vroegere samensprekingen gingen, als het ware in het niet verzinken, vergeleken met de vraagstukken, die nu in de Geref. Kerken beroering en verdeeldheid hebben gebracht.

Uw commissie is van mening, dat de samensprekingen over de bekende zaken nu wel zijn afgerond en dat het momenteel geen zin heeft, deze samensprekingen te hervatten. Wel denkt uw commissie, dat de synode het bij deze constatering niet kan laten. Zij acht het tot de roeping der synode te behoren, dat deze aan de Generale Synode der Geref. Kerken een positief, bewogen en getuigend schrijven richt; hierin worde niet slechts teleurstelling uitgesproken over het verloop van de vroegere samensprekingen, maar worde sterker nog onze zorg tot uiting gebracht over de richting, waarin het kerkelijke leven daar zich beweegt, zoals dit tot uiting komt in het herderlijk schrijven van de synode van Sneek: „Geen ander fundament“.

C. De Gereformeerde Gemeenten

Met deputaten moet uw commissie met droefheid constateren, dat er momenteel blijkbaar geen mogelijkheden zijn om tot een gesprek te komen.

D. C.O.G.G.

Erkentelijk voor de contacten, via het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte mogelijk, is uw commissie van mening, dat het C.O.G.G. nog zwak van structuur is, zoals in de brochure „Wat wil het C.O.G.G.?", waarvan uw commissie met dankbaarheid kennis genomen heeft, ook eerlijk uiteen gezet is. Zij is van mening, dat onze deelname in het C.O.G.G. gecontinueerd moet worden.

E. Andere contacten

1. Interkerkelijke commissie belijdenisgeschriften

Nu deze commissie met haar arbeid gereed is, stelt uw commissie voor, dat de synode een deputaatschap benoemt, dat tot taak krijgt, in contact met synoden e.q. deputaatschappen van andere kerken, die meegewerkt hebben aan de totstandkoming van deze herziene tekst, te komen tot een gemeenschappelijke beoordeling, toetsing op kerkelijke bruikbaarheid en vaststelling van de teksten.

Uw commissie herinnert eraan, dat er van de Nederlandse Geloofsbelijdenis en van de Dordtse Leerregele wél een kerkelijk vastgestelde tekst bestaat, doch niet van de Heidelbergse Catechismus, noch van de drie oecumenische belijdenisgeschriften.

2. Raad van kerken

Uw commissie stelt voor, dat, gezien het onbevredigende van het gesprek met het moderamen van de Raad van Kerken, alsook van het schrijven van 17 maart 1970, — op dit schrijven geantwoord wordt, dat, hoezeer onzerzijds de gescheidenheid van de kerken ook betreurd wordt, er binnen de Raad van Kerken helaas niet van een zodanige eenheid van belijden gesproken kan worden, dat de Chr. Geref. Kerken zich in deze Raad in een eenheid van getuigenis en dienst zouden kunnen voegen naar binnen en presenteren naar buiten.

III. Buitenland

A. Free Chr. Ref. Churches of Canada and U.S.A.

B. Reformed Churches of Australia

C. Reformed Churches of New Zealand

D. Die Geref. Kerk van Suid-Afrika

Over de punten III A t/m D heeft uw commissie geen opmerkingen.

E. Igreja Evangélica Reformada no Brasil

Gehoord de mededeling van de afgevaardigde van deze kerk, die op de synode aanwezig was, dat deze kerk voornemens is, om te komen tot integratie met de Presbyteriaanse kerk in Brazilië, geeft uw commissie de synode in overweging, deputaten opdracht te geven, in contact te treden met deze kerk met betrekking tot dit plan.

F. Free Church of Scotland

Over dit punt heeft de commissie geen opmerkingen te maken.

G. Christian Reformed Church

Uw commissie heeft zich uitvoerig bezig gehouden met de verhouding tot de Chr. Ref. Church.

Zij betreurt het dat de Chr. Ref. Church geen antwoord heeft gegeven op de brief, die door deputaten is gezonden in opdracht van de vorige generale synode.

In de commissie is lang gesproken over de vraag, of de tijd niet gekomen is tot correspondentie met de Chr. Ref. Church over te gaan. Argumenten hiervoor zijn de eenheid in en de handhaving van de Geref. belijdenis; de houding van de Chr. Ref. Church tegenover de ontwikkelingen in de Geref. Kerken; de begeerte van velen in de Chr. Ref. Church om nader contact met de Chr. Geref. Kerken te hebben.

In de commissie is over deze zaak ook gesproken met Ds. J. Overduin, die waardevolle informatie gaf.

Uw commissie meent, dat het zin heeft, in ieder geval officieel contact met de Free Chr. Reformed Church te openen over de verhouding van de Chr. Ref. Church tot de Free Chr. Ref. Church én de eventuele correspondentie tussen de Chr. Geref. Kerken en de Chr. Ref. Church.

In afwachting hiervan meent de commissie voorts, dat het gewenst is, dat aan die predikanten, die vroeger in de Chr. Geref. Kerken hebben gediend en die thans behoren tot de Chr. Ref. Church, toestemming verleend wordt om tijdens hun eventueel verblijf in Nederland in onze kerken voor te gaan.

IV. De Geref. Oecumenische Synode

A. Algemeen

Nu deputaten erop wijzen, dat afvaardiging naar de G.O.S. in Australië veel kosten met zich meebrengt, adviseert uw commissie ditmaal niet bij te dragen aan het „Central Assistance Fund“.

B. Indiening van stukken

Uw commissie is erkentelijk voor het concept, gemaakt voor het indienen van stukken namens onze kerken.

Met de punten a. en b. kan zij zich verenigen.

In punt c. zou zij (met uitzondering van één lid van uw commissie) het woord gunstig willen laten vervallen. Uw commissie begrijpt dat het hier gaat om de competentie, maar zij zou in grote meerderheid gaarne de mogelijkheid van onvoldoende vertrouwen bij voorbaat willen wegnemen.

C. Schriftgezag

Met deputaten is uw commissie van mening, dat aan de G.O.S. geantwoord kan worden op de manier, die in de punten a. t/m d. is verwerkt. Elk van deze vier punten geeft een korte conclusie, en de commissie meent, dat hierin de richting wordt gewezen, die juist en voor het moment nodig is.

D. G.O.S. en Vervangingsformule

Met deputaten meent uw commissie, dat het voorstel, de uitspraak met betrekking tot de Vervangingsformule terug te nemen, bij de G.O.S. moet worden ingediend.

E. Constitutie

Met de voorgestelde „Constitution“, zo geformuleerd door de Interim Commissie, kan uw commissie zich verenigen.

F. G.O.S. en Wereldraad van Kerken

Nu over deze zaak ook door onze kerken een uitspraak moet worden gedaan, komt het uw commissie voor, dat die kerken, die zowel lid zijn van de G.O.S. als van de Wereldraad van Kerken, i.c. de Gereformeerde Kerken, het recht en de plicht hebben, tegenover de andere bij de G.O.S. aangesloten kerken verantwoording af te leggen van hun besluit, zich ook bij de Wereldraad van Kerken aan te sluiten.

Uw commissie zou daarom willen voorstellen, dat de synode aan deputaten opdracht geeft, dat zij deze verantwoording vragen, dat dit wordt toegezonden aan alle lidkerken en dat er dan op de volgende G.O.S. een beslissing over deze zaak wordt genomen.

Voorstellen:

Resumerend stelt uw commissie aan de synode voor:

- de handelingen van deputaten voor de Eenheid van Geref. belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken goed te keuren voor wat betreft de punten I t/m IV van hun rapport;
- deputaten opdracht te geven, de kerkeraden op te wekken, voorzover nodig alsnog antwoord te geven op de gehouden enquête betreffende samensprekingen met de Geref. Kerken (vrijgemaakt);

- deputaten opdracht te geven zich met de „Commissie Gemeenschappelijke Taken“ van de Geref. Kerken (vrijgemaakt) buiten het verband in verbinding te stellen om te spreken over de verhouding tussen beide kerkengroepen;
- aan de Generale Synode van de Geref. Kerken van Dordrecht 1971 onze teleurstelling te doen weten over het verloop van de samensprekingen tussen 1960 en 1967 en verder de diepe bezorgdheid der synode kenbaar te maken over de gang van zaken in het leven van die kerken;
- een deputaatschap in te stellen, dat tot taak krijgt, met de kerken, die medewerkten aan de totstandkoming van de herziening belijdenisgeschriften, te arbeiden aan een gemeenschappelijk vastgestelde tekst van deze geschriften;
- aan de Raad van Kerken te antwoorden, dat om bovenvermelde redenen de Chr. Geref. Kerken niet tot aansluiting bij deze Raad kunnen overgaan;
- deputaten op te dragen met de Igreja Evangélica Reformada no Brasil in contact te treden over eventuele wijzigingen in de structuur van deze kerk;
- deputaten op te dragen, contact op te nemen met de Free Chr. Ref. Church in verband met de vraag, of het op de weg der Chr. Geref. Kerken ligt, correspondentie te openen met de Chr. Ref. Church;
- dat aan vroegere Chr. Geref. predikanten, die thans de Chr. Ref. Church dienen, bij hun verblijf in Nederland toestemming wordt verleend, in onze kerken voor te gaan in de dienst des Woords en der sacramenten;
- de bijdrage aan het „Central Assistance Fund“ van de G.O.S. ditmaal achterwege te laten;
- het voorstel inzake indiening van stukken bij de G.O.S. te aanvaarden met inachtneming van het hierboven dienaangaande opgemerkte;
- deputaten opdracht te geven, hun bijdrage aan de studie inzake het Schriftgezag voor de G.O.S. gestalte te geven door verwerking van hetgeen in het rapport vermeld is;
- de eerstkomende G.O.S. te verzoeken, de uitspraak inzake aanvaarding van de Vervangingsformule terug te nemen;
- zich te verenigen met de voorgestelde „Constitution“ betreffende de toelating van nieuwe leden van de G.O.S.;
- deputaten opdracht te geven, aan de eerstkomende G.O.S. voor te stellen dat deze de Geref. Kerken in Nederland verzoekt, verantwoording te geven inzake haar besluit, het lidmaatschap aan te vragen van de Wereldraad van Kerken;
- opnieuw deputaten te benoemen, c.q. in bestaande vacatures in dit deputaatschap te voorzien.

K. Boersma, rapporteur

BEZWAARSCHRIFT ROZENBURG

BIJLAGE XXVII

art. 83, 144.

De raad van de Chr. Geref. Kerk te Rozenburg tekent appél aan tegen het besluit van de P.S. van het Zuiden, genomen in diens vergadering van mei 1971.

De P.S. van het Zuiden had toen te cordelen over ons appél tegen de uitspraak van de classis Rotterdam van 24 maart 1971 over een door onze kerkeraad ingediende instructie. De kerkeraad van Rozenburg vraagt zich af, na het antwoord van de P.S. op ons appél gelezen te hebben, hoe het mogelijk en of het rechtvaardig is dat een kerkelijke vergadering, die van zichzelf zegt zich geen oordeel aan te matigen over de behandeling van de zaak op de classis Rotterdam, toch er in alle eer en geweten toe kan komen een appél-schrijven af te wijzen.

Dit is voor ons te meer onbegrijpelijk, wanneer dan nog als argument voor dat 'zich geen oordeel aanmatigen' wordt aangevoerd, dat de officiële uitspraak van de classis ontbreekt. De kerkeraad is van mening, dat de P.S. als kerkelijke vergadering dan helemaal geen beslissing over dit appél had mogen nemen in dit stadium, maar — zo het waar is, dat de officiële uitspraak ontbrak, hoewel op de vergadering naast het schrijven van Rozenburg, waarin de uitspraak vermeld stond, ook de afgevaardigden van de classis aanwezig waren, die deze uitspraak zouden hebben bevestigd — de P.S. had haar beslissing dan moeten uitstellen.

Men zou als argument voor de afwijzende beslissing van de P.S. voorts nog kunnen noemen wat in het schrijven van de P.S. dd. 10 mei gememoreerd is onder de punten b. en c. De kerkeraad van Rozenburg acht ook dit echter niet juist. Nimmer was er ter Generale Synode een instructie van dezelfde intentie als de onze. De kerkeraad heeft op grond van inderdaad bekende feiten, maar tegelijk objectieve argumenten, direct ontleend aan de stukken van de kerkelijke vergaderingen onzer kerken, i.c. de G.S.-en, haar standpunt geformuleerd.

Ter informatie kan hieraan nog toegevoegd worden, dat de aanzet tot deze instructie voor de kerkeraad gelegen heeft in een verzoek uit de gemeente: geheel is hier dus van onder

af op' gewerkt, een principe, wat ons nog steeds lief is!

De Generale Synode van 1968 had niet te oordelen over een instructie, die het uitreden uit de I.C.C.C. beoogde. Derhalve is punt b. uit de brief van de P.S. onjuist.

Uiteraard wachten ook wij niet alleen met belangstelling, maar ook met vertrouwen af wat deputaten ter G.S. zullen rapporteren.

Wij menen echter, dat het feit, dat een dergelijke opdracht aan deputaten gegeven is, niet betekent, dat daardoor aan de plaatselijke kerkeraden het recht ontzegd zou worden een bijdrage te leveren aan de discussie, waarmee we tegelijk duidelijk willen maken, dat u deze instructie dient te zien als onze bijdrage aan uw discussie ter synode.

Op het moment, waarop wij dit schrijven, is het ons uit de kerkelijke pers bekend, dat de zaak, waarover onze instructie handelt, uw aandacht vraagt.

Het zou ons bijzonder verheugen, wanneer u bij uw besluitvorming ten aanzien van deze zaak, onze instructie mee laat spreken als de stem van één onzer kerken.

Wij beseffen, dat van u allen veel wijsheid en geloof gevraagd zal worden teneinde een eerlijke beslissing te kunnen nemen.

Ten overvloedige attenderen wij uw vergadering er nog op — wat overigens reeds in het appèlschrift aan de P.S. van het Zuiden door ons is opgemerkt — dat wij ons geen oordeel aanmatigen over personen, die bij de I.C.C.C. en diens activiteiten direct zijn betrokken. Bij de formulering hebben we slechts gelet op de zaak, zonder daarmee personen te beoordelen.

BIJLAGE XXVIII
art. 63, 144.

RAPPORT II. COMMISSIE III — I.C.C.C.

Dit rapport heeft betrekking op:

- de instructies van de part. synode van het Noorden, Oosten en Westen — 10.14, 10.15, 10.16
 - de punten V. en VI. van rapport dep. eenheid enz. — 11.21
 - het bezwaarschrift van de kerk van Rozenburg — 12-b.
- De commissie heeft zich uitvoerig bezig gehouden met de vragen rondom de I.C.C.C., zoals die in het rapport van deputaten, drie instructies en een bezwaarschrift aan de orde worden gesteld.

- A. Het gedeelte van het deputaten rapport m.b.t. de I.C.C.C. is sober; bij informatie bleek, dat deputaten, gezien alles wat de laatste tijd over de I.C.C.C. is gepubliceerd vanuit onze kerken, op het moment van de samenstelling van hun rapport niet wilden reageren op verschillende bezwaren en beschuldigingen.
- Het onderzoek, waar de G.O.S. om verzocht en waartoe de G.S. opdracht gaf, is verricht. De commissie heeft er begrip voor, dat de resultaten van dit onderzoek niet indrukwekkend zijn.
- Wij menen een in elk opzicht bevredigend onderzoek instellen, dan dient men alle partijen persoonlijk te horen en ook alle achtergronden te verdisconteren. Dat is vrijwel onmogelijk.
- De commissie constateerde, dat er in de weergave van de feiten van verschillende zijden weinig verschil is. Zij meent dat de verschillende beoordeling van dezelfde feiten samenhangt met de geestelijke instelling van degene die beoordeelt.
- Als men denkt vanuit de eenheid van de kerk en elke afscheiding bij voorbaat sceptisch tegemoet treedt, dan zal men de gebeurtenissen in Pakistan veel spoediger veroordelen dan iemand, die weet dat eenheid niet het hoogste is en dat afscheiding Goddelijke roeping kan zijn. Zowel in Pakistan als in Kameroen spelen tegelijk zoveel nationale tegenstellingen een rol, dat het bijzonder moeilijk voor ons is op een afstand dit alles zuiver en objectief te beoordelen.
- De commissie stelt u voor, dit gedeelte van het deputaten-rapport te aanvaarden en de paragrafen, gewijd aan Pakistan en Kameroen, door te zenden naar de G.O.S.
- B. Van de drie instructies met betrekking tot de I.C.C.C. gaat die van het Noorden het verst — beëindiging van het lidmaatschap; het Westen dringt aan op betere effectuering van ons lidmaatschap; terwijl het Oosten vraagt om duidelijkheid m.b.t. ons lidmaatschap. Uw commissie zou graag het complex van vragen in zijn geheel willen bezien.
- In de instructie van het Noorden worden vele vragen genoemd, die in de loop der jaren zijn gerezen en gegroeid, deels door waarneming in eigen kring, deels door beïnvloeding van buitenaf. Verschillende bezwaren kan uw commissie onderschrijven.
- We noemen: — de politieke stellingname, die teveel de indruk geeft, dat een bepaalde politieke overtuiging gelijkgesteld wordt met de wil van God en de boodschap van het Evangelie;
— het Amerikaans „gezicht“ van de I.C.C.C., uitkomend in verschillende resoluties en het optreden van I.C.C.C.-figuren; gedeeltelijk te verklaren uit het feit, dat Amerika geen christelijke politieke partijen heeft en de christenen hun politieke overtuigingen op andere wijze proclameren dan wij;

- de te gemakkelijk toegepaste zwart-wit redenering, die een evenwichtige beoordeling van feiten en personen frustreert;
- het gemis van een profetisch geluid in knellende situaties, waarover men overigens wel een mening heeft, bijv. t.a.v. Vietnam en de Ierse kwestie.

Maar uw commissie mist in deze instructie enige positieve waardering voor de I.C.C.C. M.a.w. deze instructie mist de evenwichtigheid, die we in de I.C.C.C. zo graag zouden vinden.

De generale synode van 1960 besloot tot aansluiting bij de I.C.C.C., geleid door het rapport van deputaten, waarin verschillende motieven voor aansluiting worden genoemd:

- de grondslag is volkomen aanvaardbaar;
- vervulling van een ideaal van Calvijn;
- vervulling van onze profetische roeping;
- de kerk der Afscheiding herkent het beginsel van de Afscheiding terwille van de Waarheid Gods bij verschillende kerken bij deze Raad aangesloten. (Acta 1960, pag. 206/7).

Op deze motieven wordt in deze instructie niet ingegaan.

Evenmin worden positieve punten genoemd, die o.i. ook verdisconteerd moeten worden in de beoordeling van de I.C.C.C.:

- de I.C.C.C. is een podium waarop kerken en groepen, waarin zij ook verschillend mogen zijn, elkaar ontmoeten in het ene geloof in de Here Jezus Christus. Wiens bloed verzoent en reinigt. Nu deze boodschap in allerlei wereldorganisaties gaat vervagen, is het van grote waarde, dat de I.C.C.C. strijdt voor het hart van het Evangelie;
- de verschillende congressen, welke kritiek men erop maken kan, mag en móet, worden gekenmerkt door een geestelijke eenheid, wortelend in het geloof in de volstreekte betekenis van Christus' verlossing;
- bij de I.C.C.C. zijn vele kleinere kerken aangesloten, die alle ontstaan zijn uit afscheiding van een grote bestaande kerk; dit bindt samen doordat we zelf weten wat Afscheiding betekent;
- als een van de grootste bij de I.C.C.C. aangesloten kerken hebben we een taak t.a.v. kleinere kerken, die bemoeidigd en gesteund worden door het weten, dat ook andere grotere kerken met hen dezelfde strijd strijden.

In de instructie wordt gezegd, dat onze invloed om de toon van het getuigenis te veranderen tot nu toe zonder uitwerking is gebleven. Ook het Westen zegt, dat brieven ter dezer zake geen bevredigend effect hebben gehad. Dit moge in zijn algemeenheid waar zijn, uw commissie merkt wel op dat de afgevaardigden naar het laatste congres in 1968 rapporterden, dat de methode m.b.t. de totstandkoming van de resoluties een verbetering was met betrekking tot het vorige congres (Acta 1968, pag. 241) en een andere afgevaardigde schreef dat met het schrijven van deputaten van mei 1968 op het congres m.b.t. de resoluties wel rekening is gehouden. (Wekker jaargang 77, 367). We moeten dit ook in rekening brengen, al is de commissie met de afgevaardigden en vele anderen er van doordrongen dat er aan de resoluties nog veel ontbreekt.

Een belangrijke overweging is o.i. het feit dat beëindiging van ons lidmaatschap in het geestelijk klimaat van onze tijd een verzwakking betekent in de geestelijke strijd en een indirecte versterking van het standpunt van de Wereldraad. In dit verband denken we aan de arbeid van I.C.C.C.-Nederland en het maandblad „Getrouw“, dat een eigen plaats inneemt in deze tijd; een plaats die ondermijnd zou worden, wanneer nu juist de Chr. Geref. Kerken zich aan de I.C.C.C. zouden onttrekken.

Zou de I.C.C.C. niet trouw zijn aan haar grondslag of zou ze in de wijze waarop zij vasthoudt aan de grondslag het Woord Gods verduisteren — een niet ondenkbare mogelijkheid — dan zou het plicht zijn afscheid te nemen van de I.C.C.C.

Uw commissie is van mening dat die tijd nu nog niet gekomen is. Maar ook al zouden alle bezwaren gedeeld worden, dan mag o.i. deze synode nog niet besluiten het lidmaatschap te beëindigen. De mogelijkheden om veranderingen aan te brengen zijn nog niet alle gebruikt.

Tot dusver hebben we twee brieven geschreven. Maar een gesprek heeft nog niet plaats gehad. De aanwezigheid van enkele leden van onze kerken tijdens de vergaderingen van het Executive Committee in een congresperiode moet niet overschat worden, omdat dan de tijd voor een rustig gesprek en rustige bezinning ontbreekt.

Uw commissie is van oordeel dat de synode aan haar deputaten opdracht dient te geven een delegatie aan te wijzen, die tot taak heeft, de genoemde bezwaren eerst schriftelijk ter kennis te brengen van het Executive Committee en deze bezwaren dan met een delegatie van het Executive Committee uitvoerig en grondig te bespreken.

Een deel van de commissie heeft van dit gesprek niet veel verwachtingen, maar de commissie in haar geheel is wel van mening, dat dit de juiste procedure is.

Op een volgende generale synode dienen we ons lidmaatschap dan nader te bezien.

C. De instructie uit het Oosten stelt de verhouding G.O.S. - I.C.C.C. aan de orde en verzoekt duidelijkheid te scheppen in de oecumenische relaties van onze kerken.

Allereerst veroorlooft de commissie zich er op te wijzen, dat de G.O.S. het lidmaat-

schap van de I.C.C.C. niet heeft afgeraden, zoals de instructie zegt, maar dit lidmaatschap „niet heeft aangeraden”, waarbij tevens werd gezegd, dat zij het aan het oordeel van de verschillende kerken overlaat of zij lid willen worden (Acta G.O.S. 1968, pag. 139).

Het bleek ons dat deze instructie geboren is uit de bespreking over verschillende instructies met betrekking tot de I.C.C.C. Deze instructie is een poging om de zaak van onze oecumenische relaties rustig en verantwoord aan de orde te stellen.

Uw commissie heeft overwogen, dat de G.O.S. en de I.C.C.C. organisaties van verschillende structuur zijn waarop reeds gewezen werd door deputaten ad hoc in 1960 (Acta 1960, pag. 209). De I.C.C.C. is een permanent lichaam, de G.O.S. vergadert eenmaal in de zoveel jaar — sedert dien is er wel een vaste secretaris benoemd, die contacten met de aangesloten kerken onderhoudt.

De G.O.S. sluit door haar basis (Gods Woord en de Geref. belijdenis) kerken uit, die door de I.C.C.C. toegelaten kunnen worden, aangezien hier het Apostolicum de basis is. Trouwens ook de doelstelling is anders.

De uitspraak van de G.O.S. over de I.C.C.C. is milder, dan het oordeel dat in I.C.C.C.-kring t.a.v. de G.O.S. geldt.

Aan de sub B. genoemde delegatie zou op te dragen zijn via deputaten, om in het bedoelde gesprek ook het lidmaatschap van de G.O.S. en de verhouding G.O.S. - I.C.C.C. aan de orde te stellen.

- D. De kerkeraad van Rozenburg tekent appél aan tegen het besluit van de P.S. van het Zuiden, die het appél van deze kerkeraad tegen de uitspraak van de classis Rotterdam t.a.v. een door deze kerkeraad ingediende instructie, beëindiging van het lidmaatschap van de I.C.C.C. beoogde, afwees.

In het schrijven aan de generale synode maakt de kerkeraad van Rozenburg duidelijk, dat hij de ingediende instructie wil zien als een bijdrage aan de discussie ter synode. Gezien deze bedoeling kan geconstateerd worden, dat de in de instructie van Rozenburg genoemde elementen uitvoeriger aan de orde zijn gesteld in de instructie van het Noorden. Ook zonder dat de classis Rotterdam en de P.S. van het Zuiden deze instructie overnam, is de door Rozenburg beoogde zaak aan de orde gesteld.

Het bezwaar van de kerkeraad van Rozenburg is, dat de classis Rotterdam zich bij de bespreking en beslissing over deze instructie meer door personen binnen de I.C.C.C. heeft laten leiden dan door de zaken in de instructie genoemd en dat de classis niet is ingegaan op de gedocumenteerde toelichting bij de instructie. Uit de acta van de classis Rotterdam blijkt dat de zaak aldus besproken is: „Er wordt toegegeven dat de Gereformeerde inbreng inderdaad niet groot is, maar er is te weinig tijd en geld om een grotere inbreng te hebben. Het is jammer dat er op de congressen soms onvoorbereide, onbezonnen resoluties worden opgesteld. Maar het werk van de I.C.C.C. moge dan grotendeels antithetisch zijn en negatief, wat kan een kleine kerk er positief tegenover stellen, is de vraag van de vergadering. Er zijn trouwens ook wel positieve dingen gedaan, ons lidmaatschap is een versteviging van de kleine groepen, waar het bloed van Jezus Christus nog waarde heeft. Aan de afgevaardigden van Rozenburg wordt dan gevraagd, de instructie anders te stellen. Dezen doen dit niet, waarna de instructie in stemming komt en verworpen wordt”.

Uit de acta blijkt niets van een al te personalistisch, subjectieve behandeling van de instructie. Integendeel — de classis noemde een element dat door deputaten bij herhaling is genoemd (bv. Acta 1969, pag. 280).

Terecht kon de P.S. van het Zuiden het appél van Rozenburg afwijzen al verheelt uw commissie niet dat de gronden voor deze afwijzing beter geformuleerd hadden moeten worden. Zo kan bijv. een komend deputatenrapport geen grond voor de afwijzing zijn van een appél.

Resumerend stelt uw commissie voor de volgende besluiten te nemen:

1. Het gedeelte van het rapport sub V. en VI. van deputaten voor de Eenheid van Geref. belijders en correspondentie met buitenlandse kerken goed te keuren.
2. Het resultaat van het onderzoek vervat sub VI. via deputaten door te zenden naar de G.O.S.
3. De instructie van de Particuliere Synode van het Noorden te verwerpen.
4. Aan de intentie van de instructie van de Particuliere Synode van het Westen te voldoen door aan deputaten op te dragen een commissie samen te stellen, die met vertegenwoordigers van de I.C.C.C. indringend de bezwaren heeft te bespreken, die leven in onze kerken als genoemd sub B, nadat in een schrijven de te bespreken punten vooraf duidelijk geformuleerd zijn.
5. Aan de intentie van de instructie van de Particuliere Synode van het Oosten te voldoen door aan de in 4. genoemde delegatie op te dragen ook te spreken over de verhouding G.O.S. - I.C.C.C.
6. In afwachting van het resultaat van de in 4. en 5. bedoelde gesprekken het lidmaatschap van de I.C.C.C. op de volgende synode nader te bezien.
7. Het bezwaarschrift van de kerk van Rozenburg af te wijzen.

K. Boersma, rapporteur.

BIJLAGE XXIX art. 69

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET BEHEER VAN DE ALGEMENE KAS TOT STEUN AAN DE KERKEN TEN BEHOEVE VAN DE VERZORGING VAN EMERITIPREDIKANTEN, PREDIKANTSWEDUWEN EN -WEZEN NAAR ARTIKEL 13 K.O.

Deputaten voor het beheer van de algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen naar art. 13 K.O. hebben de eer u hierbij een rapport aan te bieden over de periode 1968—april 1971.

Samenstelling van het deputaatschap.

Bij het schrijven van dit rapport bestaat het deputaatschap uit de volgende broeders:

voor de P.S. van het Noorden:	Ds. A. C. Noort, voorzitter; sec. Ds. A. Hilbers;
voor de P.S. van het Oosten:	Ds. W. Heerma; sec. G. den Hertog;
voor de P.S. van het Westen:	Ds. J. P. Geels, secretaris; sec. Ds. A. W. Drechsler;
voor de P.S. van het Zuiden:	M. Koole; sec. A. Terreehorst Sr.;
namens de Generale Synode:	J. de Jong, 1e penningmeester; Drs. J. van Nieuwkoop, 2e penningmeester.

Financiële gegevens.

De volgende rekeningen en balanssen geven u een beeld van de financiële gang van zaken over de jaren 1968, 1969 en 1970.

Baten	Exploitatier rekeningen over 1968, 1969 en 1970		
	1968	1969	1970
Omslag	f 243.538,09	f 299.358,53	f 336.922,99
Giften	„ 2.663,33	„ 3.943,50	„ 1.230,—
Legaten	„ 1.250,—	„ 2.000,—	„ 4.335,24
Rente	„ 8.989,18	„ 10.994,06	„ 12.317,89
	f 256.440,60	f 316.296,09	f 354.806,12

Lasten	Exploitatier rekeningen over 1968, 1969 en 1970		
	1968	1969	1970
Uitkeringen	f 252.512,—	f 288.065,67	f 305.672,—
Onkosten	„ 2.219,32	„ 1.910,48	„ 1.738,77
Batig saldo	„ 1.709,28	„ 26.319,94	„ 47.395,35
	f 256.440,60	f 316.296,09	f 354.806,12

Debet	Balansen per 31 december 1968, 1969 en 1970		
	1968	1969	1970
Giro	f 13.702,33	f 8.387,30	f 9.024,51
Giro-renterekening	„ 10,—	„ 22.500,—	„ 30.000,—
Amrobank	„ 84,—	„ 172,12	„ 38,80
Kas	„ —,—	„ —,—	„ —,—
Effecten	„ 186.398,—	„ 182.885,—	„ 196.342,—
Beleg.rek. Rps. 7%	„ —,—	„ 25.000,—	„ 51.437,50
Beleg.rek. Rps. 6%	„ 43.768,88	„ 21.176,12	„ 23.398,52
Rijkspostspaarb.	„ 305,39	„ 316,—	„ 327,06
	f 244.268,60	f 260.436,54	f 310.568,39

Credit	Balansen per 31 december 1968, 1969 en 1970		
	1968	1969	1970
Vooruit ontvangen omslag	f 700,—	f —,—	f 182,50
Nog te betalen uitkering	„ —,—	„ 1.945,—	„ —,—
Reserve	„ 243.568,60	„ 258.491,54	„ 310.385,89
	f 244.268,60	f 260.436,54	f 310.568,39

Uit de vorenstaande gegevens blijkt duidelijk, dat de inkomsten en uitgaven van de Emeritikas steeds toenemen. Dit is een gevolg van het systeem om de uitkeringen uit de kas te koppelen aan de tractementen van de dienstdoende predikanten. De in verband met de stijging van het loonindexcijfer noodzakelijke verhoging van de tractementen heeft verhoging

van de uitkering tot gevolg, welke laatste verhoging weer leidt tot verhoging van de omslag. De uitkeringen zowel als de omslag werden gedurende de jaren 1968 tot en met 1970 geheel overeenkomstig de door de vorige Generale Synode gegeven opdrachten vastgesteld. De kwartaaluitkeringen voor een gehuwde emerituspredikant en een predikantsweduwe, die geen kinderen meer heeft te verzorgen, stegen van resp. f 1.578,— en f 1.135,— voor het eerste kwartaal 1968 tot resp. f 2.017,— en f 1.449,— voor het eerste kwartaal 1971.

Ten tijde van het schrijven van dit rapport waren er 19 emerituspredikanten, 27 predikantsweduwen en 10 (halve) wezen in verzorging. De vele dankbetuigingen, die deputaten regelmatig van onze emerituspredikanten en predikantsweduwen ontvangen bewijzen, dat de huidige emeritaatsregeling tot volle tevredenheid van belanghebbenden werkt. De omslag bedroeg in de jaren 1968, 1969 en 1970 resp. f 3,75, f 4,50 en f 5,—. Voor 1971 werd de omslag vastgesteld op f 5,50. Met grote dankbaarheid mogen deputaten rapporteren, dat onze kerken in het algemeen zeer trouw aan hun verplichtingen voldoen. Van de omslag over 1970 werd 97% ontvangen.

Ook vindt het systeem van regelmatig vóór het einde van elk kwartaal 1/4 gedeelte van de omslag overmaken gelukkig steeds meer ingang, hetgeen dan ook noodzakelijk is voor de liquiditeitspositie van de kas, waaraan door het eens per kwartaal uitbetalen van aanzienlijke bedragen hoge eisen worden gesteld.

Uit de in dit rapport opgenomen rekeningen en balansen blijkt, dat vooral het jaar 1970 voor de kas een gunstig resultaat opleverde. Daardoor was het mogelijk dat de stand van de reserve, die op 31 december 1968 en 1969 beneden het bedrag van het totaal van de uitkeringen in die jaren was gedaald, op 31 december 1970 iets meer bedroeg dan de uitkeringen in 1970.

Naast deze meer algemene beschouwingen willen deputaten u nog enkele afzonderlijke punten voorleggen:

1) Omslagheffing

De Generale Synode 1968/69 droeg deputaten art. 13 K.O. op (zie bladz. 57 onder 11 der acta) met ingang van 1 januari 1969 de methode van berekening van de omslag zodanig te wijzigen, dat het bedrag van de omslag wordt bepaald op 22% van het totaalbedrag van de uitkeringsgrondslagen van de in actieve dienst zijnde predikanten beneden de leeftijd van 65 jaar, of, indien dit meer is, op het totaal bedrag van de uitkeringen, welke voor dat jaar zullen moeten worden gedaan. Dit percentage van 22 is berekend op grond van de verhouding, die er vóór 1968 bestond tussen het totaal van de uitkeringen uit de kas en het totaal van de tractementen. Zoals u bekend is vormen de uitkeringen uit de kas een suppletie op de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen. Zolang de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen met hetzelfde percentage stijgen als de tractementen van de dienstdoende predikanten kan het destijds berekende percentage van 22 als een goede norm worden gehanteerd. De laatste jaren — en vooral in het jaar 1970 — zijn de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen echter procentueel meer gestegen dan het loonindexcijfer, waarnaar de predikantstractementen worden herzien. Deze sterkere stijging van de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen houdt verband met het besluit van de regering om die uitkeringen op te trekken tot het zg. minimum-loonbedrag. Aangezien de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen het niveau van het minimum loon nog niet hebben bereikt, mag worden verwacht dat ook in de komende jaren die uitkeringen procentueel sterker zullen stijgen dan het loonindexcijfer. Dit heeft voor de kas tot gevolg, dat de te betalen suppletie op de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen in een gematigder tempo zullen stijgen dan de predikantstractementen. Door deze ontwikkeling geeft het omstreeks 1967 berekende percentage van 22 niet meer de juiste verhouding aan tussen het totaal van de uitkeringen en het totaal van de tractementen van de dienstdoende predikanten.

Aangezien deputaten het niet juist achten, dat zij — als de omstandigheden daartoe zouden leiden — op grond van een door de ontwikkeling van de sociale voorzieningen achterhaald percentage van 22 genoodzaakt zouden zijn om van de kerken een hogere omslag te vragen dan noodzakelijk is, stellen zij u voor te besluiten dat de binding aan het percentage van 22 wordt losgelaten. Zij verzoeken u hen te machtigen de omslag vast te stellen op het bedrag, dat jaarlijks nodig is om de uitkeringen en de noodzakelijke onkosten te kunnen betalen, vermeerderd met een percentage van 5 voor reservering uit de omslag. Zij wijzen er daarbij op, dat naast deze toevoeging van 5% ook nog de ontvangen rente aan de reserve kan worden toegevoegd — dit laatste voor zover er zich in de loop van het jaar geen tegenslagen voordoen.

2) Inhouding pensioenrechten

De Generale Synode 1968/69 heeft een regeling getroffen (zie acta bladz. 57, onder 6) om bij de vaststelling van de uitkeringen uit de kas rekening te houden met pensioenrechten, die voortvloeien uit de vervulling van nevenfuncties tijdens de ambtsperiode indien en voor zover deze 15% van de uitkeringsgrondslag te boven gaan. Niet voorzien is echter in de mogelijkheid, dat emerituspredikanten een pensioen genieten, dat voortvloeit uit werkzaamheden, die zij hebben verricht vóórdat zij in het ambt werden bevestigd. Deputaten achten het niet billijk, dat bijv. predikanten, die via artikel 8 K.O. op latere leeftijd tot het predikambt zijn toegelaten, en die op grond van hun voordien verrichte werkzaamheden een pensioen genieten, een zelfde uitkering uit de kas krijgen als de overige emerituspredikanten. Aangezien het moeilijk is om met betrekking tot dit

punt een exacte norm aan te geven, verzoeken deputaten u hen te machtigen om — indien daartoe naar hun oordeel op gronden van billijkheid reden is — ook in het onderhavige geval een aftrek toe te passen.

3) Emeritering missionaire predikanten

Met Deputaten Buitenlandse Zending hebben Deputaten art. 13 K.O. een briefwisseling gevoerd omtrent het voor rekening van de Zendingkas brengen van extra kosten, die aan de emeritering van missionaire predikanten zijn verbonden. Deze briefwisseling heeft echter niet het beoogde resultaat opgeleverd. In het kort samengevat komt deze zaak op het volgende neer. Deputaten Buitenlandse Zending en Deputaten art. 13 K.O. zijn het met elkaar eens, dat missionaire predikanten dienaren des Woords zijn als bedoeld in artikel 13 K.O. Ook stemmen zij in met de mening van Professor Hovius, neergelegd in een aan Deputaten Buitenlandse Zending uitgebracht advies, dat Deputaten art. 13 K.O. de emeriterende Kerk bij emeritering van een missionaire predikant op gelijke wijze dienen te steunen als dit geschiedt bij predikanten die niet in missionaire dienst werkzaam zijn geweest. Nu gaat het om de woorden „op gelijke wijze”.

Het is u bekend, dat de emeritaatsregeling voor onze predikanten geheel gebaseerd is op een aanvulling op de wettelijk verkregen A.O.W.- of A.W.W.-uitkering. Het is echter mogelijk, dat missionaire predikanten of hun weduwen bij repatriëring onder bepaalde omstandigheden buiten de sociale voorzieningen vallen. Dit heeft voor de emeritikas tot gevolg, dat aan geëmeriteerde missionaire predikanten of hun weduwen in bepaalde gevallen niet alleen de gebruikelijke suppletie moet worden uitbetaald, maar bovendien nog een bedrag gelijk aan de A.O.W.- of A.W.W.-uitkering. Deputaten art. 13 K.O. menen, dat er in die gevallen geen sprake is van steunverlening „op gelijke wijze”. Aangezien die meerdere emeritaatskosten een gevolg zijn van de missionaire dienst van die predikanten zijn Deputaten art. 13 K.O. van oordeel, dat die extra kosten ten laste van de Zendingkas behoren te komen. Tot deze steunverlening zijn Deputaten Buitenlandse Zending krachtens de tweede alinea van art. 10 van de Regeling voor buitenlandse zending (acta Generale Synode 1968/69, bladz. 28) bevoegd. Deputaten art. 13 K.O. zullen het zeer op prijs stellen als uw vergadering met betrekking tot dit punt een uitspraak zou willen doen.

4) Emeritering van predikanten die naar kerken in het buitenland zijn overgegaan

Hoewel het vraagstuk omtrent het verlenen van financiële steun aan buitenlandse kerken, waarmede onze kerken correspondentie onderhouden, in de kosten van emeritering van predikanten, die uit onze kerken naar die buitenlandse kerken zijn overgegaan, reeds meermalen op vergaderingen van de Generale Synode ter sprake is geweest, is het Deputaten art. 13 K.O. toch nog niet duidelijk of zij op dit terrein een taak hebben en, zo ja, hoe ten deze gehandeld moet worden.

In dit verband wordt erop gewezen, dat de Generale Synode 1965/66 (Acta 1965/66, bladz. 82) besloten heeft deputaten voor de emigratie alsmede deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken te attenderen op het feit, dat — letende op de stipulatiën welke gelden voor de correspondentie met buitenlandse kerken — financiële steun aan deze kerken mogelijk is ten behoeve van de verzorging ad art. 13 K.O. Het valt bij deze uitspraak op, dat deputaten art. 13 K.O. daarin niet worden genoemd. Hieruit kan de conclusie worden getrokken, dat Deputaten art. 13 K.O. ten deze geen taak hebben, maar, dat als er redenen zouden zijn om financiële steun in emeritaatskosten te verlenen, dit dient te geschieden door deputaten voor de emigratie, die ook anderszins aan de buitenlandse kerken steun verlenen (zie acta 1968/69, bladz. 114).

Door de studiegcommissie emeritikas zijn aan de Generale Synode 1968/69 geen voorstellen gedaan om ten laste van de emeritikas uitkeringen te doen ten behoeve van geëmeriteerde predikanten, die naar kerken in het buitenland zijn overgegaan. Wel kan uit hetgeen in het rapport van de studiegcommissie is vermeld (zie Acta 1968/69, bladz. 267, onder 10) worden afgeleid, dat die commissie geen voorstander was van steunverlening aan buitenlandse kerken voor emeritering. Door de Generale Synode 1968/69 is ten deze geen uitspraak gedaan.

Naar de mening van Deputaten art. 13 K.O. kan er van een volledige gelijkstelling van de naar buitenlandse kerken overgegangene predikanten aan de eigen predikanten geen sprake zijn, al was het alleen al om de reden, dat de buitenlandse kerken in de kosten van emeritering niet bijdragen. Ook overigens is er weinig reden tot steunverlening uit de emeritikas in het onderhavige geval. Terecht wordt er namelijk in het rapport van de studiegcommissie op gewezen (Acta 1968/69, bladz. 267), dat de relatie tussen uitkeringen en diensttijd ontbreekt, zodat geen dienstjaren kunnen worden meegegeven. Deze kerken zullen voor de emeritering van hun predikanten zelf een regeling dienen te treffen. Zouden die kerken daartoe niet in staat zijn en in moeilijkheden komen, dan zouden deputaten voor de emigratie, indien daartoe naar hun oordeel reden is — aan die kerken steun kunnen verlenen.

Deputaten art. 13 K.O. verzoeken uw vergadering omtrent dit punt een duidelijke uitspraak te doen.

5) Kerkelijk bureau

Deputaten delen u mede, dat zij in opdracht van de Generale Synode 1968/69 met ingang van 1 januari 1971 de financiële administratie van de emeritikas aan het kerkelijk bureau

hebben overgedragen. Aangezien zij aan die overdracht in het geheel geen behoefte hadden blijven zij het betreuen, dat zij tot die overdracht, die een nodeloze kostenstijging tot gevolg zal hebben, verplicht werden.

Uit een brief van Deputaten Kerkelijk Bureau d.d. 16 november 1970 is gebleken, dat voorbereidingen worden getroffen om te komen tot de instelling van een centrale kas. Deputaten Kerkelijk Bureau zetten in datzelfde schrijven uiteen dat het tot hun taak zal behoren om in overleg met Deputaten Financiële Zaken de tijdelijk overvloedige geldmiddelen te beleggen. (Zie ook artikel 6 van de voorlopige instructie voor deputaten tot beheer van een kerkelijk administratief bureau — Acta 1968/69, bladz. 71).

Tegen dit laatste bestaan bij Deputaten art. 13 K.O. zeer ernstige bezwaren. Zij hebben deze bezwaren reeds ter kennis gebracht van de Generale Synode 1968/69. Hun brief van 23 december 1968, waarin deze bezwaren zijn vevat, is door de Generale Synode 1968/69 ter afdoening in handen van Deputaten Kerkelijk Bureau gesteld.

Deputaten art. 13 K.O. willen nogmaals duidelijk stellen, dat het overdragen van **administratieve werkzaamheden** aan het kerkelijk bureau, waartoe de Generale Synode 1968/69 al haar deputaatschappen opdracht gaf (zie Acta 1968/69, bladz. 71) geheel iets anders is als het beleggen van liquide middelen. De belegging van gelden (ook van liquide gelden), die de kerken voor de verzorging van emerituspredikanten en predikantsweduwen aan Deputaten art. 13 K.O. hebben toevertrouwd, behoort uitsluitend tot hun competentie. Deze belegging betreft niet een administratieve handeling, maar het **beleid** van een deputaatschap, waarvoor alleen de desbetreffende deputaten verantwoordelijkheid dragen. Deputaten art. 13 K.O. achten het daarom geheel onjuist als dit gedeelte van hun beleid hen uit handen zou worden genomen.

In verband met het vorenstaande verzoeken Deputaten art. 13 K.O. u daarom nadrukkelijk geen verdere verplichtingen aan uw deputaatschappen op te dragen dan die, welke gelden voor het laten verrichten van **administratieve werkzaamheden** door het kerkelijk bureau (zie besluit 1, onderaan bladz. 71 Acta 1968/69).

Wij men op grond van de voorlopige instructie voor deputaten tot beheer van een kerkelijk administratief bureau (zie Acta 1968/69, bladz. 71, art. 6) — waaraan alleen die deputaten gebonden zijn — overgaan tot de instelling van een centrale kas, dan kunnen de deputaatschappen, die bereid zijn een stuk van hun beleid en verantwoordelijkheid prijs te geven, daaraan op basis van **vrijwilligheid** deelnemen. Deputaatschappen die dit niet willen, mogen daartoe nooit gedwongen worden.

Wij willen van deze gelegenheid gebruik maken om u met betrekking tot het vorenstaande nog iets te verzoeken. Het heeft Deputaten art. 13 K.O. teleurgesteld, dat de vorige Generale Synode hen nooit in de gelegenheid heeft gesteld om — bijv. in een vergadering van de commissie van onderzoek en rapport — hun mening over de instelling van een kerkelijk bureau kenbaar te maken. Dit geldt temeer omdat zij menen een van de grootste kassen van onze kerken te behoren en dus tot de meest belanghebbenden gerekend te mogen worden.

Deputaten art. 13 K.O. zullen het daarom op prijs stellen voor het geval er besluiten moeten worden genomen, die voor hun deputaatschap van bijzonder belang zijn — zij denken bijv. aan de deelneming aan een eventuele centrale kas of aan een algehele herziening van de predikantstractementen, waaraan de uitkeringen uit de emeritikas zijn gekoppeld — als er enig voor-overleg met hen zou kunnen plaats vinden. Deputaten zullen het zeer waarderen als de mogelijkheid werd geschapen, dat een of meer tegenwoordigers van hun deputaatschap worden uitgenodigd om de daarvoor in aanmerking komende zaken in een vergadering van uw commissie van onderzoek en rapport te bespreken.

6) Begroting

In verband met de opdracht aan de deputaatschappen om bij hun drie-jaarlijks rapport een begroting voor de komende drie jaren in te dienen (Acta 1968/69, bladz. 62) delen Deputaten art. 13 K.O. u mede, dat het financiële beleid van hun kas geheel wordt beheerd door het besluit om de uitkeringen te koppelen aan de predikantstractementen tot de daartoe vastgestelde percentages. Ten aanzien van de in de komende jaren benodigde gelden delen zij u mede, dat het bedrag, waarover hun deputaatschap zal moeten beschikken, afhankelijk is van drie factoren:

- de verhoging van de predikantstractementen;
- de verhoging van de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen;
- het aantal in verzorging zijnde emerituspredikanten, predikantsweduwen en -wezen.

Aangezien zowel omtrent de onder a en b bedoelde verhogingen als het onder c bedoelde aantal verzorgden niets met enige zekerheid kan worden gezegd, menen zij dat het voor hun deputaatschap weinig zinvol is om een begroting voor de komende drie jaren samen te stellen.

Wij verwachten zij, dat de optrekking van de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen tot het minimum loonbedrag in de komende jaren zal leiden tot een matiging van de verhoging van de ten laste van de kas komende uitkeringen. Volledigheidshalve willen zij er nog op wijzen, dat het vraagstuk van een pensioenvoorziening voor alle werknemers steeds meer de aandacht gaat trekken. Het is mogelijk dat in een verdere toekomst wettelijke voorzieningen op dit terrein zullen worden getroffen. Het is thans nog niet te overzien of de

predikanten onder een dergelijke voorziening zullen vallen en, zo ja, welke gevolgen dit voor de emeritikas zal hebben.

7) Rechtspersoonlijkheid

Met betrekking tot de aan de generale deputaatschappen gegeven opdracht eventuele noodzakelijke wijzigingen van hun instructies te overwegen ten aanzien van de bevoegdheid tot het verrichten van rechtshandelingen delen Deputaten art. 13 K.O. u mede, dat zij reeds meermalen bij het aanvaarden van legaten en bij de restitutie van dividendbelasting aan de desbetreffende autoriteiten hebben aangetoond, dat hun deputaatschap op grond van artikel 84 K.O. handelingsbevoegd is. Dit leidde nimmer tot enige moeilijkheden. Hunnerzijds bestaat daarom aan wijziging of aanvulling van hun instructie geen behoefte.

8. VOORSTELLEN

Resumerend stellen Deputaten art. 13 K.O. u voor te besluiten:

- het door de Generale Synode 1965/66 aanvaarde systeem om de uitkeringen te koppelen aan het aanvaardbaar minimum tractement van predikanten met 10 dienstjaren met inachtneming van de door die Generale Synode en de Generale Synode van 1968/69 vastgestelde percentages, te handhaven;
- deputaten te machtigen het bedrag van de jaarlijkse omslag te berekenen naar het bedrag, dat nodig is om de uitkeringen en de noodzakelijke onkosten voor dat jaar te voldoen, vermeerderd met 5/2 voor reservering uit de omslag;
- het besluit van de Generale Synode 1968/69, opgenomen in de Acta 1968/69, bladz. 57 onder 8, en luidende „deputaten op te dragen bij vaststelling van de uitkeringen uit de emeritikas rekening te houden met pensioenrechten welke voortvloeien uit de vervulling van nevenfuncties tijdens de ambtsperiode indien en voor zover deze 15% van de uitkeringsgrondslag te boven gaan”, aan te willen vullen als volgt:
bovendien worden deputaten gemachtigd indien daartoe naar hun oordeel op gronden van billijkheid reden is rekening te houden met pensioenrechten, welke voortvloeien uit de vervulling van functies, verricht vóór de ambtsperiode;
- een uitspraak te doen omtrent de verschillende standpunten die door Deputaten Buitenlandse Zending en Deputaten art. 13 K.O. worden ingenomen met betrekking tot de extra kosten, verbonden aan de emeritering van missionaire predikanten;
- een uitspraak te doen omtrent de vraag of het op de weg van Deputaten art. 13 K.O. ligt om steun te verlenen aan buitenlandse kerken, waarmede onze kerken correspondentie onderhouden, bij emeritering van predikanten, die van onze kerken naar de buitenlandse kerken zijn overgegaan en, zo ja, welke richtlijnen daarbij in acht moeten worden genomen;
- voor het geval tot de oprichting van een centrale kas wordt overgegaan de deelneming aan die kas niet verplicht te stellen maar aan het oordeel van de daarvoor in aanmerking komende deputaatschappen over te laten.

Dr. J. P. Geels, secretaris.

BIJLAGE XXX

art. 89

RAPPORT III VAN COMMISSIE VII INZAKE EMERITIKAS

1. Omslagheffing

Het komt uw commissie niet juist voor het na uitvoerige studie in 1968 met grote zorg gekozen en aanvaarde systeem (Acta '68-'69, art. 153) los te laten op de wel zeer summiere gronden die deputaten aanvoeren. Bovendien vergt een voorstel tot wijziging van systeem volgens uw commissie vooroverleg met deputaten financieel der Theologische Hogeschool die hetzelfde systeem hanteren.

2. Inhouding pensioenrechten

Uw commissie deelt ten principale de mening van deputaten inzake pensioenrechten van vóór de ambtsbediening, doch wil de mate waarin hiermede moet worden gerekend niet overlaten aan het oordeel van deputaten. Eenzelfde norm als vermeld in art. 153 sub 6 Acta '68-'69 ware hier te hanteren.

3. Emeritering missionaire predikanten

Aan uw commissie is medegedeeld dat missionaire predikanten reeds op vrijwillige basis participeren in de A.O.W. en dat zij m.i.v. 1 januari 1972 dat ook zullen kunnen in de A.W.W. Zendingsdeputaten zijn te dezer zaken diligent.

Voorzover dit — onverhoopt — nog nodig zou zijn zullen uitkeringen ten bedrage van de A.W.W.-uitkering naar het oordeel van uw commissie ten laste van zendingsdeputaten moeten komen.

4. Emeritering predikanten buitenlandse kerken

Gelet op het karakter van de emeritaatsuitkering naar art. 13 K.O. is uw commissie met deputaten van oordeel dat zij geen taak hebben in de voorziening in het levensonderhoud van naar buitenlandse kerken vertrokken predikanten of hun weduwen en wezen.

5. Kerkelijk Bureau

Hoewel uw commissie enig begrip heeft voor de bemerkingen van deputaten, acht zij het niet juist dat zij zich al te zelfstandig opstellen ten opzichte van de besluiten van de synode, wier dienaren zij zijn. Uw commissie meent dat een synode er niet toe moet overgaan bij haar besluitvorming inzake algemeen kerkelijk beleid eerst dit of welk ander „belanghebbend” deputaatschap naar zijn mening te vragen. Zij bewijft of dit na de haars inziens duidelijke uitspraak van '68-69 art. 153 sub 6 aan te vullen door na het woord „vervulling” in te voegen „van functies vóór en”;

Uw commissie stelt u voor:

- de handelingen van deputaten onder dankzegging voor hun arbeid goed te keuren;
- opnieuw een eerste en tweede penningmeester te benoemen;
- deputaten op te dragen hun beleid met inachtneming van de door de resp. synoden gegeven of te geven richtlijnen, normen en besluiten voort te zetten;
- het besluit van '68-69 art. 153 sub 6 aan te vullen door na het woord „vervulling” in te voegen „van functies vóór en”;
- uit te spreken dat uitkeringen ten behoeve van missionaire emeritpredikanten of hun weduwen en wezen ter vervanging van een ontbrekende A.O.W.- of A.W.W.-uitkering ten laste van zendingsdeputaten dienen te komen.

W. Hulzer, rapporteur

BIJLAGE XXXI

art. 90, 96

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR FINANCIËLE ZAKEN

Deputaten voor financiële zaken rapporteren u over hun werk sinds de vorige generale synode het volgende:

Samenstelling deputaatschap en vergaderingen

Door de G.S. 1968/69 werden als leden van het deputaatschap benoemd:

J. Bijleveld, Slidrecht, voorzitter

B. Groenenboom, Dubbeldam

Drs. H. Schuurhuis, Leidschendam

W. de Vries, Dordrecht

C. v. d. Weele, Ermelo, secretaris

A. Langbroek, Santpoort, algemeen secundus.

Begin 1970 moest br. v. d. Weele om gezondheidsredenen het secretariaat neerleggen. De algemeen secundus, br. Langbroek, werd bereid gevonden deze functie over te nemen. Helaas werd hij kort na de overname door een ernstige ziekte getroffen, zodat hij het secretariaat moest neerleggen en tevens ontheffing moest vragen als (secundus) deputaat. Tot onze grote droefheid ontvingen wij het bericht dat op 19 maart 1971 broeder Langbroek is overleden. De rouwkaart vermeldt dat de Here hem op Zijn tijd tot Zich heeft genomen. Deze wetenschap moge zijn vrouw en kinderen tot troost zijn.

Het secretariaat werd daarna opnieuw aan br. v. d. Weele toegewezen, zij het dat verschillende taken door mede-deputaten werden overgenomen.

Ter bestudering van de accountantsrapporten en de daarmee in verband staande werkzaamheden kwamen deputaten 10 maal in vergadering bijeen.

Contacten

Met andere deputaatschappen is er een regelmatig contact over de financiële aangelegenheden, voornamelijk wanneer de inhoud van de accountantsrapporten daartoe aanleiding geeft. In enkele gevallen werd ons door andere deputaatschappen advies gevraagd, onder meer inzake kwesties over de onderlinge geldleningen. Zie hiervoor onze opmerkingen bij de onderscheiden kassen. Vanaf 1969 was er een regelmatig contact met deputaten voor het Kerkelijk Administratief Bureau teneinde te komen tot een verantwoorde opzet van de te voeren financiële administratie en de uniformiteit daarvan, ook in de verslaggeving. Een en ander kan de controle door de accountant vereenvoudigen en werkt daardoor kostenbesparend. Vanzelfsprekend had het K.B. aanvankelijk te kampen met aanloopproblemen. Tot ons genoegen constateerden wij, met name in de laatste maanden, een vlottere gang van zaken.

Met de plaatselijke kerken was er veelvuldig contact over investeringen en de financiering daarvan. Voorts werden adviezen verstrekt over het inrichten van de boekhouding, het opstellen van de jaarstukken en de wettelijke aansprakelijkheid van kerkeraden bij vervoer van kerkangeregen en eventuele verzekering daarvan.

Het centraal bureau voor de statistiek wendde zich tot ons deputaatschap met verzoek om medewerking voor de door dit bureau in te stellen enquêtes bij de plaatselijke kerken en de deputaatschappen over geld- en kapitaaltransacties. Wij zijn niet gemachtigd gegevens aan derden te verschaffen. Genoemd bureau is daarom verwezen naar deputaten voor correspondentie met de hoge overheid. Wij nemen aan dat dit deputaatschap deze kwestie aan de orde zal stellen. Dezerzijds menen wij dat geen algemeen belang gediend is met het verschaffen van deze gegevens, zodat wij het beschikbaar stellen hiervan weinig zinvol achten.

Controle

Ook in de afgelopen periode werden de controlewerkzaamheden verricht door het Accountantskantoor A. van der Veer te Rotterdam. Genoemd kantoor rapporteerde aan ons deputaatschap. Afschriften van de accountantsrapporten, zo nodig met opmerkingen en/of advies-

zan onzerzijds, werden ter kennisneming aan de betreffende deputaatschappen toegezonden. Nu het K.B. de administraties heeft overgenomen of gaat overnemen behoeft de accountant de jaarstukken niet meer samen te stellen. De controle betreft in toenemende mate de door het K.B. opgemaakte jaarstukken. Het commentaar van de accountant komt dan ook niet meer in de rapporten voor, doch wordt ons bij afzonderlijk schrijven medegedeeld. Afschriften hiervan worden doorgezonden naar de betreffende deputaatschappen.

De controle betrof de jaren 1968, 1969 en 1970 en omvatte, behoudens de kas evangelieverkondiging onder Israël, alle generale kassen, alsmede de kas g.s. (over de periode 1 juni 1968 t/m 31 december 1970), de administraties van het jaarboek, de Wekker, U.K.K. en de A.B.C.-Z. aktie. Voor de kas evangelieverkondiging onder Israël werd alleen het jaar 1968 gecontroleerd. Op herhaald en dringend verzoek de gegevens voor 1969 en 1970 beschikbaar te stellen werd niet gereageerd, zodat het tot onze spijt niet mogelijk was deze jaren te controleren. De controle vond overeenkomstig art. 5 van onze instructie plaats.

Onze algemene indruk is dat de administraties behoorlijk worden gevoerd. In meerdere gevallen bleken uitbreksels uit de notulen, financiële besluiten betreffende, niet aanwezig te zijn. Verder spijt het ons te moeten constateren dat meermalen niet gereageerd werd op onze vragen en opmerkingen.

Wij stellen u met inachtneming van onze opmerkingen in de vertrouwelijke bijdrage voor, de beheerders van de centrale kassen décharge te verlenen voor het door hen over 1968 t/m 1970 (voor wat de quaestor van de synode betreft 1 juni 1968 t/m 31 december 1970) gevoerde beheer. Voor enkele kassen verwijzen wij nadrukkelijk naar onze opmerkingen aan de voet van betreffende financiële gegevens in de bijgevoegde vertrouwelijke bijlage.

Beleggingen

Aan de belegging van de gelden werd de nodige aandacht besteed. Over het algemeen kon accoord worden gegaan met het gevoerde beleggingsbeleid. Ook nu was er in sommige gevallen weer sprake van een te ruime liquiditeitspositie. Hierop werd geattendeerd. Ten aanzien van onderlinge geldleningen is te vermelden:

A. Deputaten voor evangelieverkondiging onder Israël en

B. Deputaten voor contact met de kerkjeugd enerzijds en

C. Deputaten voor evangelisatie anderzijds

benaderden ons en verzochten om toestemming t.a.v. een voorgenomen leningstransactie, waarbij de sub a en b genoemde deputaten elk / 25.000,— zouden lenen aan het sub c genoemde deputaatschap.

Aan de aanvragers werd geantwoord dat, aangezien het een beleidsvraag betrof, ons deputaatschap niet competent moest worden gescht een uitspraak te doen.

Aangezien hogergenoemde deputaten ons niettemin om enig commentaar verzochten hebben wij, uitsluitend adviserend, gesteld:

- dat de onderscheiden instructies bepaald niet inspireerden tot de voorgenomen transacties.
- dat het zeer de vraag zou zijn of deputaten voor evangelisatie ooit in staat zouden zijn rente te betalen en/of in redelijke mate af te lossen op de hoofdoem.
- dat wij de transacties als zodanig in ons synoderapport dienden te vermelden.
- dat enerzijds niet op afkeurende wijze zou worden gerapporteerd, aangezien, bij navraag onzerzijds, nadrukkelijk werd verklaard:

- dat financiering van een woning t.b.v. ds. T. Harder niet op andere wijze kon worden geregeld.
- dat een passende huurwoning beslist niet verkrijgbaar zou zijn.
- dat het evangelisatiewerk in de Europoort bijzonder ernstig zou worden geschaad indien de huisvestingsproblemen niet radicaal zouden worden opgelost.

Temeer daar de deputaatschappen die de middelen verschaffen over ruime liquide middelen beschikten, meenden wij de hulp die men bood, respectievelijk ontving, niet te mogen ontreden, zonder overigens de transacties als zodanig daarmee te sanctioneren.

Predikantstractementen

Ingevolge de ons verstrekte opdracht werden kerkeraden, classes en de particuliere synoden geïnformeerd over de wijzigingen aan te brengen in de minimumtractementen van de predikanten. De berekening geschiedde aan de hand van het loonindexcijfer voor het overheidspersoneel, verstrekt door het centraal bureau voor de statistiek. De achterstand in de honorering, ontstaan doordat met de te verwachten stijging van het loonindexcijfer voor het komende jaar geen rekening werd gehouden, is in de verslagperiode ingehaald. Het werd onjuist geacht deze achterstand in één jaar weg te werken, daarom geschiedde dit over een periode van 3 jaren (1969-1970-1971). De situatie is thans zo dat de tractementen 1971 zijn bijgewerkt tot en met het loonindexcijfer over september 1970, terwijl de te verwachten stijging voor 1971 eveneens hierin is begrepen.

Met kerkeraden en predikanten is vrij veel contact over allerlei kwesties, betreffende de tractementen.

De g.s. 1968/1969 droeg ons op ons nader te bezinnen op richtlijnen voor het vaststellen van een minimum voor verantwoorde predikantstractementen (acta 105-6). U vindt onze beschouwingen en voorstellen in bijlage 1.

Algemeen

Gebaseerd op hetgeen wij op verschillende wijzen vernemen attenderen wij u er volledigheidshalve op dat de bijdragen voor algemeen kerkelijk werk in steeds meerdere gevallen moeilijker worden opgebracht.

De totale verplichtingen laten, met name in de kleinere kerken, weinig ruimte meer om in nog toenemende mate voor andere taken, buiten de eigen gemeente, bij te dragen. Het komt ons raadzaam voor met deze omstandigheid rekening te houden bij het vaststellen van omalagen e.d. voor de onderscheiden kassen.

Archief

Ingevolge het bepaalde in de acta 1968/9 art. 39-5 werden de archiefstukken van vóór 1962 overgedragen aan het archief van de synode.

Accountantskosten

De G.S. 1968/69 noteerde voor accountantskosten maximaal f 20.000,—. Aan de hand van de door de accountant verstrekte overzichten is ons gebleken dat dit bedrag niet voldoende is. De gestegen loonkosten en de b.t.w. spelen hierbij een rol. Gezien het aantal gewerkte uren en de gemaakte kosten is f 23.000,— nodig (incl. b.t.w.). Wij verzoeken u dan ook voor de periode 1968 t/m 1970 een aanvullend bedrag van f 3.000,— beschikbaar te willen stellen. Voor de komende 3 jaren zal een bedrag van f 18.000,— nodig zijn. Bij de vaststelling van dit bedrag is rekening gehouden met de vereenvoudiging en inkringing van de werkzaamheden doordat thans vele administraties door het K.B. worden verzorgd. Tevens is rekening gehouden met de te verwachten loonstijging in de komende periode. Bovenstaand bedrag is inclusief b.t.w.

Opgemerkt zij dat, naar ons gevoelen, de opdracht aan de accountant in de voorbije jaren voor hem, gezien de omvang van het werk, financieel weinig attractief is geweest. De thans voorgestelde vergoeding maakt het wellicht mogelijk de controlewerkzaamheden meer passend te honoreren.

Financiële overzichten en accountantsrapporten

Ter vertrouwelijke kennisgeving treft u in bijlage 2 de financiële overzichten van de kerkelijke kassen aan.

Eveneens ter vertrouwelijke kennisgeving zullen ter synode aanwezig zijn de accountantsrapporten en de jaartukken opgemaakt door het K.B., voorzien van de opmerkingen en het aanvullend commentaar van de accountant.

Deputaten voor Financiële Zaken,
C. v. d. Weele, secretaris

BIJLAGE BIJ RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR FINANCIËLE ZAKEN.

art. 90, 96

Deputaten voor Financiële Zaken — predikantstractementen**I. Opdracht**

De generale synode van 1968 droeg ons deputaatschap op zich te bezinnen op de predikantstractementen en uw vergadering hierover van advies te dienen.

II. Werking van de huidige regeling

Zoals bekend gaat ons deputaatschap jaarlijks na, welke wijzigingen in de predikantstractementen aangebracht moeten worden als gevolg van de stijging van het loonindexcijfer voor overheidspersoneel.

Tot dusver heeft dit indexcijfer nog steeds een stijging vertoond als gevolg waarvan ieder jaar de tractementen moesten worden herzien.

Het minimum-tractement bij de aanvang van de ambtelijke bediening bedraagt voor 1971 f 14.870,— per jaar. Het maximum is gesteld op f 18.070,— per jaar te bereiken na 10 jaar. De kindertoelage voor het eerste en tweede kind is gesteld op f 50,— per jaar voor ieder kind.

Bij onze richtlijnen gaan wij uit van het feit dat de predikant ontheven is van de verplichting tot het betalen van de premies A.O.W., A.W.W., A.K.W. en A.W.B.Z., die daardoor dus ten laste van de kerken komen. Deze premies, meestal aangegeven met de omschrijving „premie volksverzekeringen”, zijn afhankelijk van de hoogte van het tractement en variëren van f 2.250,— tot f 2.820,— per jaar.

Gedurende de jaren 1968 tot en met 1970 hebben wij een extra verhoging toegepast omdat de stijging van het indexcijfer gedurende een bepaald jaar eerst leidt tot een verwerking in de tractementsschalen in het daarop volgende jaar. Deze achterstand is nu ingelopen hetgeen betekent dat bij de vaststelling van de tractementen rekening wordt gehouden met een verwachte stijging in het komende jaar. Een eventuele verkeerde schatting wordt achteraf gecorrigeerd door vergelijking met het loonindexcijfer voor overheidspersoneel.

Wij willen ook hier nadrukkelijk wijzen op de mededeling in onze jaarlijkse circulaire, dat onze richtlijnen een minimum aangeven. Dit betekent dat wij een lagere honorering dan dit minimum overantwoord vinden en anderzijds dat wij verwachten dat onze kerkeraden, indien mogelijk, boven dit minimum uitgaan, waarvoor zoals hierna zal blijken verschillende mogelijkheden aanwezig zijn.

III. Uitslag van de gehouden enquête in 1970 betreffende het onderdeel tractement en vacantieloeleage

Aan de hand van vragen die ons jaarlijks na het uitbrengen van onze richtlijnen bereiken, is het ons deputaatschap bekend dat onze circulaire een functie in ons kerkelijk leven ver-

vult en in een behoefte voorziet.

Teneinde ons inzicht in de toepassing van de richtlijnen te verdiepen en uw vergadering van advies terzake te kunnen dienen kwam het ons gewenst voor door middel van een enquête de noodzakelijke gegevens te verzamelen.

Op het door ons gehouden onderzoek werd gereageerd door 150 kerkeraden. Het totaal van onze kerken bedraagt 174. Twee kerkeraden deelden mede dat zij niet aan ons onderzoek wensten mee te doen. De reden hiervoor werd niet vermeld. Van de overblijvende 148 reacties hadden er 46 betrekking op vacante kerken. De gegevens van deze kerken waren voor ons van bijzonder belang met het oog op de vraag of het vakant zijn o.a. gezocht moest worden in een te hoge financiële belasting door de kosten verbonden aan het hebben van een eigen predikant.

Voor de toepassing van onze richtlijnen kregen wij de beschikking over de gegevens van 102 kerken met een eigen predikant. Wij zijn van mening dat dit aantal voldoende is om hieraan conclusies te verbinden.

De beschikbare gegevens vertoonden de volgende beelden:

A. Kerken met een eigen predikant B. Vacante kerken

a. beneden onze richtlijnen	12	a. kunnen om financiële redenen niet beroepen	12
b. conform onze richtlijnen	20	b. geen reden	
c. conform onze richtlijnen		(dit betreft voor het merendeel kleine kerken	
+ vakantieloeleage	36	waarvan aangenomen kan worden dat zij de	
d. boven onze richtlijnen	14	zelfde reden hebben als groep a)	10
e. boven onze richtlijnen		c. willen beroepen conform de richtlijnen	22
+ vakantieloeleage	20	d. willen beroepen boven onze richtlijnen	2
	102		46

IV. Opmerkingen naar aanleiding van de bovenstaande gegevens**A. Kerken met een eigen predikant**

1. In de kerken met een eigen predikant betalen 90 kerken conform onze richtlijnen of meer.
2. In totaal 56 kerken geven uitdrukkelijk aan dat zij vakantieloeleage betalen. Deze bedraagt meestal 6/5 van het toegekende tractement.
3. Aangenomen mag worden dat die kerken welke meer dan het minimum betalen de vakantieloeleage niet expliciet hebben vermeld maar deze achten begrepen te zijn in het hogere bedrag dan het uitkeerde minimum.
4. Ten aanzien van die kerken die minder betalen dan onze richtlijnen is ons van verschillende bekend dat zij wel onze richtlijnen willen volgen of zelfs meer betalen maar dat de betrokken predikanten dit afwijzen omdat zij ook A.O.W. genieten. Andere kerkeraden kunnen het minimum niet betalen maar hebben de predikant gelegenheid gegeven om door nevenarbeid een aanvullend bedrag te verkrijgen.
5. In de categorie boven onze richtlijnen + vakantieloeleage zijn begrepen die kerken, die voor onze kerkelijke begrippen een groot ledenbestand hebben. Onder groot verstaan wij bijna 1.000 of meer zielen. Volgens het jaarboek 1970 zijn dit in totaal 14 kerken.

B. Vacante kerken

1. Bij de vacante kerken is het in vele gevallen duidelijk dat door het geringe ledenbestand het beroepen van een eigen predikant onmogelijk is.
2. Sommige kleine kerken zouden in combinatie met een zusterkerk een eigen predikant willen beroepen.
3. In ieder geval 24 van de 46 vacante kerken zouden onze richtlijnen willen volgen of meer betalen.

V. Uitslag van de gehouden enquête in 1970 inzake de overige componenten met betrekking tot de honorering

a. kindertoelage (eerste 2 kinderen)	Deze wordt zonder uitzondering, indien men daarvoor in aanmerking komt, toegekend.
b. vergoeding autokosten	Deze varieert sterk in verband met de uitgestrektheid van de kerk en wordt bovendien waarschijnlijk mede bepaald door fiscale omstandigheden. De bedragen lopen uiteen van f 500,— tot f 4.000,— per jaar. Het komt ook voor dat een vergoeding per gereden km wordt betaald, van de kerk.
c. vergoeding telefoonkosten	Deze kosten worden meestal geheel vergoed. In een aantal gevallen is er sprake van gedeeltelijke vergoeding bijv. 1/2 abonnement + gesprekken.

d. huisvesting	In de meeste gevallen bezit de kerk een eigen pastorie, indien niet, dan wordt de huur volledig in enkele gevallen bezit de predikant een auto vergoed.
e. premie ziektekostenverzekering	In enkele gevallen wordt de gehele premie betaald. In veel gevallen de helft van de premie (hetgeen af te leiden is uit de hoogte van het toegekende bedrag). In enkele gevallen geen tegemoetkoming.
f. overige vergoedingen	Deze komen in veel gevallen niet voor, hetgeen weer verband houdt met de hoogte van de toegekende vergoedingen onder b, c en e. Indien voorkomend is er sprake van allerlei variaties zoals: onderhoud tuin, vrij gas, licht en water, vergoeding personele belasting, vergoeding voor de aanschaf van boeken, extra bedragen bij bid- en dankdagen.
g. premies volksverzekeringen	Deze worden zonder uitzondering, indien men hiervoor in aanmerking komt, door de kerkeraden voldaan.

VI. Opmerkingen naar aanleiding van de bovenstaande gegevens

1. Wij hebben er vanaf gezien om de bovenstaande gegevens nader te rubriceren, in aantallen. Dit vindt zijn oorzaak in de grote variatie waarin deze gegevens voorkomen.
2. De grote variatie houdt duidelijk verband met o.a. fiscale omstandigheden. Een hoge vergoeding onder b gaat meestal gepaard met een lagere of helemaal geen vergoeding van de overige componenten en het volgen van onze richtlijnen. Lagere vergoedingen gaan anderzijds weer gepaard met het betalen van hogere bedragen dan onze richtlijnen aangeven.
3. Met nadruk wijzen wij er op dat de hoogte van de premie ziektekostenverzekering afhankelijk is van de verzekerde klasse en de grootte van het gezin, terwijl bovendien de premies van de verschillende ziektekostenverzekers nogal uiteen lopen. Dit betekent dat de vermelding in veel gevallen de helft van de premie, van geval tot geval enkele honderden gulden verschil kan opleveren.
4. Uit de voorstaande gegevens blijkt:
 - a. de in onze richtlijnen aangegeven kindertoelage wordt precies gevolgd.
 - b. onze predikanten hebben conform onze richtlijnen het genot van een vrije ambts-woning.
 - c. de kerkeraden volgen onze richtlijnen met betrekking tot de overname van de verplichting tot betaling van de premies volksverzekeringen.

VII. Vergelijking van de tractementen met andere kerkgenootschappen

Bij een vergelijking met andere kerkgenootschappen doen zich verschillende moeilijkheden voor. In onze richtlijnen wordt n.l. geen onderscheid gemaakt naar de grootte van de kerk. Hieronder wordt verstaan: het totaal van doop- en belijdende leden. De Ned. Hervormde kerk onderscheidt ten deze 5 groepen terwijl de gereformeerde kerken 7 groepen onderscheiden. In de richtlijnen van de hiervoor genoemde kerken vinden wij niet terug dat er sprake is van minimum-regeling zoals bij ons het geval is. Tenslotte zijn van de andere kerken enkele componenten ons niet bekend zoals: vergoeding autokosten, vergoeding telefoon en overige vergoedingen. Er zijn echter wel redenen om aan te nemen dat deze componenten in één of andere vorm worden vergoed. Hoewel ons wel gegevens van nog meer kerkgenootschappen ter beschikking staan menen wij deze voor ons doel te kunnen verwaarlozen. Een vergelijking met de gereformeerde kerken kwam ons belangrijk voor omdat van deze kerken uit de pers bekend is dat zij in vergelijking met andere kerkgenootschappen een goede honorering hebben n.l. afgestemd op het salaris van een leraar V.W.O. Aan de hand van ons jaarboek 1970 hebben wij vastgesteld dat 14 kerken bijna 1.000 of meer zielen tellen. Indien wij deze groep in mindering brengen op het totale ledenbestand van de chr. gerel. kerken betekent dit dat het gemiddelde ledental onzer kerken ligt in de buurt van ± 350 zielen. Om deze reden zijn wij bij onze vergelijking uitgegaan van de honorering in de gereformeerde kerken bij een ledental van 350 tot 450 zielen en bij de Ned. Herv. kerken van groep III. Het voorgaande in aanmerking nemend kan het volgende vergelijkende overzicht voor 1971 worden opgesteld:

	ned. herv.	gerel.	chr. gerel.
1. minimum aanvangstraclement	f 13.969	13.500	14.870
2. jaarlijkse verhogingen tot een maximum van:	f 4.680	6.300	3.200
3. totaal 1 en 2	f 18.648	19.800	18.074
4. vakantietoelage	6 $\frac{1}{2}$ %	6 $\frac{1}{2}$ %	6 $\frac{1}{2}$ %
5. vrij wonen	+	+	+
6. verzekeringen			
7. premie-compensatie volks-	volledig	volledig	volledig
8. kindertoelage tot een maximum van:	---	1.320	1.000
9. tegemoetkoming premie ziektekosten	---	450	---
10. pensioenbijdrage verhaal	---	---	---

VIII. Opmerkingen naar aanleiding van het vergelijkend overzicht

1. Een vergelijking met het salaris van een leraar V.W.O. is alleen mogelijk indien wij uitgaan van het maximum-traclement. Dit maximum is slechts voor een klein aantal van onze kerken van toepassing. Het bedraagt in de Ned. Herv. kerken f 21.024,— en in de Gerel. kerken f 28.100,— (In ons overzicht in hoofdstuk VII de componenten 1 en 2 in totaal). Bovendien moet in dit verband opgemerkt worden dat onze grote kerken in sommige gevallen beschikken over twee predikanten op grond waarvan een rangschikking in een veel lagere categorie gerechtvaardigd is. Zoals opgemerkt in hoofdstuk II betalen de grotere kerken boven onze richtlijnen en in nog meer gevallen bovendien nog vakantietoelage.
2. Het maximum-traclement wordt bij onze richtlijnen behaald in 10 jaar terwijl dit in de Ned. Herv. kerken 15 en bij de Gerel. kerken 20 jaar duurt.
3. Uit de vergelijking blijkt dat hoewel het aanvangstraclement hoger ligt, de totale honorering \pm f 600,— achter blijft bij de Ned. Herv. kerken en \pm f 1.700,— per jaar bij de Gerel. kerken. De maxima worden bij de andere kerken echter na verloop van veel meer dienstjaren behaald, zodat bij de berekening van een gemiddelde de achterstand veel geringer is. Indien wij bij de verwachte loonstijging 1971 uitgegaan waren van een hoger percentage had onze honorering die van de Ned. Herv. kerken benaderd. Zoals reeds eerder gezegd wordt dit verschil achteraf door ons gecorrigeerd.
4. De vakantietoelage is in onze richtlijnen niet voorgeschreven maar wordt, zoals uit de gegevens in hoofdstuk III blijkt, reeds door vele kerken vrijwillig toegekend.
5. Voor wat betreft de tegemoetkoming in de premie ziektekostenverzekering geldt hetzelfde zoals opgemerkt in het hiervooraande punt 4.
6. Aan de component „vrij wonen” moet in de huidige tijd een steeds grotere waarde worden toegekend. Blijkens ons ter beschikking staande gegevens gaat men in het kerkelijk leven in het algemeen uit van een bedrag ad f 3.800,— per jaar. Bij nieuwbouw kan dit bedrag zeker stijgen tot \pm f 5.000,— per jaar. Het is van belang in dit verband er op te wijzen dat de huurharmonisatie tot gevolg kan hebben dat een vrije pastorie een heel aantrekkelijk onderdeel van de honorering gaat worden.

IX. Conclusies en aanbevelingen

1. Uit het voorgaande blijkt dat de wijze waarop ons deputaatschap de richtlijnen samenstelt vrijwel parallel loopt met die in andere kerken. Op grond hiervan menen wij uw vergadering te moeten adviseren de huidige regeling te continueren met inachtneming van het hierna vermelde onder de punten 2 tot en met 4.
2. Onze richtlijnen blijken gebaseerd te zijn op een omvang van de kerken van 350 tot 450 zielen. Dit betekent dat bij een kleinere omvang dan 350 zielen onze richtlijnen te hoog zijn en bij een grotere omvang dan 450 zielen te laag en in een klein aantal gevallen veel te laag. Het is op grond van het voorgaande derhalve gewenst om de kerkeraden er blijvend nadrukkelijk op te attenderen:
 - a. dat de door ons deputaatschap genoemde bedragen, geadviseerde minimum-traclementen aangeven;
 - b. de grotere en grote kerken te wijzen op de redelijkheid dat hun predikanten hogere tractementen ontvangen zoals ook gebruikelijk is bij andere kerkgenootschappen.
3. Ons deputaatschap op te dragen om in de richtlijnen op te nemen de component vakantietoelage ter grootte van 6 $\frac{1}{2}$ % en deze component aan te passen indien daartoe aanleiding bestaat. Deze toelage te berekenen over het toegekende tractement vermeerderd met de kindertoelage indien deze van toepassing is.
4. Ons deputaatschap op te dragen om in de richtlijnen op te nemen de component tegemoetkoming in de premie ziektekostenverzekering ter grootte van minimaal 50 $\frac{1}{2}$ % gebaseerd op een verzekerde klasse 2-B.

5. Ons deputaatschap op te dragen nauwlettend de ontwikkeling van de tractementen in de andere kerken te volgen en indien daartoe aanleiding mocht bestaan uw vergadering hierover op de volgende generale synode te rapporteren.

C. v. d. Weele, secretaris

BIJLAGE XXXII
art. 90, 96

RAPPORT V VAN COMMISSIE VII INZAKE FINANCIËLE ZAKEN

Controle

Geconstateerd werd dat alle generale kassen (uitgezonderd die van deputaten evangelieverkondiging onder Israël), alsmede de kas G.S. en de administraties van het jaarboek, de Wekker, U.K.K. en de A.B.C.Z.-aktie over de jaren 1968 t/m 1970 werden gecontroleerd. Betreurd wordt dat Deputaten voor Evangelieverkondiging onder Israël niet tijdig reageerden op de herhaalde verzoeken, de gegevens over 1969 en 1970 beschikbaar te stellen. Ter elfder ure kon door het accountantskantoor v. d. Veen toch nog een rapport over die jaren worden samengesteld.

Uw commissie adviseert ook deze deputaten te dechargeren, en hun opnieuw op te dragen, de administratie onder te brengen bij het kerkelijk bureau. Verder dienen deputaten de verantwoordelijkheden te laten, waar de generale synode die plaatst.

Deputaten voor de buitenlandse zending ontvingen nog geen accountantsverklaring wegens het ontbreken van een deel der bescheiden voor de in het buitenland bestede bedragen.

De commissie is van mening, dat voor zover het gelden betreft, gezonden aan de eigen werkers, een verantwoording aanwezig moet zijn over de besteding. Voor gelden, in de vorm van subsidies verstrekt aan zusterkerken, waarvan geen verantwoording wordt gevraagd, zou een informatief rapport kunnen worden gegeven. Ook aan deze deputaten ware decharge te verlenen. Uw commissie is met deputaten voor financiële zaken van mening, dat penningmeesters in het bezit moeten zijn van betalingsmandaten, en acht het van belang dat alle deputaatschappen dringend worden verzocht te reageren op vragen en opmerkingen van deputaten voor financiële zaken.

Beleggingen

Geconstateerd hebbend, wat deputaten voor financiële zaken hierover rapporteren, meent uw commissie te moeten opmerken, dat het in het algemeen onjuist is, op deze wijze gelden te beleggen.

Begrip hebbend voor de nood situatie van deputaten voor evangelisatie, en de onmogelijkheid om op andere wijze gelden aan te trekken, blijft de commissie van mening, dat het niet juist is, dat de leningen renteloos zijn verstrekt en is zij van oordeel, dat in de begrotingen van deze deputaten rekening gehouden moet worden met rente en aflossing.

Niettemin stelt uw commissie voor deze handelwijze goed te keuren en deputaten voor evangelisatie in staat te stellen aan de verplichtingen tot betaling van rente en aflossing te voldoen (zie rapport begrotingen). Voorts wordt verwezen naar het commissierapport inzake „leningen uit kerkelijke reserves”.

Predikantstractementen

Uw commissie spreekt haar grote waardering uit voor hetgeen deputaten voor financiële zaken in dit rapport hebben gepresenteerd, en is eveneens van mening, dat deputaten moet worden opgedragen, de componenten vakantietoelage en tegemoetkoming in de premie ziektekostenverzekering in de richtlijnen op te nemen.

Algemeen

Uw commissie ziet, zonder nader diepgaand onderzoek geen mogelijkheden, om het door deputaten raadzaam gesichte, te realiseren.

Zij adviseert, deputaten voor financiële zaken te verzoeken aan de volgende synode te rapporteren, hoe bij de omslagen rekening gehouden kan worden met de draagkracht van de gemeenten.

Financiële overzichten en accountantsrapporten

Kas 1 — Uw commissie is van mening, dat rente van door de bibliotheek beschikbaar gestelde gelden, ten gunste moeten komen van de bibliotheek en niet van de theologische hogeschool.

Kas 6 — De commissie volgt de suggestie van deputaten. Bevoegdheid tot steunverlening moeten deputaten voor emigratie echter behouden ten laste van en met verantwoording aan de kas van de generale synode.

Kas 12 — Ook ten opzichte van deze kas deelt de commissie de mening van deputaten.

Voorstellen:

1. deputaten dank te zeggen voor de wijze, waarop zij hun arbeid hebben verricht en hun beleid goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten op te dragen m.b.t. de richtlijnen voor predikantstractementen
 - a. de huidige regeling te continueren met dien verstande, dat de componenten vakantietoelage en tegemoetkoming ziektekostenverzekering in de richtlijnen worden opgenomen;

- b. de kerkeraden er op te attenderen, dat de richtlijnen minimumbedragen adviseren en dat afwijking daarvan naar boven voor kerken van meer dan 450 zielen alieszins redelijk is;
- c. ook de volgende synode over de ontwikkeling van predikantstractementen te rapporteren;

4. deputaten op te dragen de volgende synode te rapporteren inzake de mogelijkheid om rekening te houden met de draagkracht der kerken bij de toerekening van kosten voor landelijk kerkelijk werk;
5. f 3.000,— te voteren als aanvulling op het door de G.S. 1968/1969 beschikbaar gestelde bedrag van f 20.000,— voor accountantskosten;
6. voor de komende periode van 3 jaar voor accountantskosten f 18.000,— beschikbaar te stellen;
7. aan alle beheerders van de kerkelijke kassen decharge te verlenen voor het over 1968 t/m 1970 gevoerd financieel beleid, onder dankzegging voor de verrichte arbeid;
8. deputaten voor emigratie en deputaten voor geestelijke verzorging militairen op te dragen hun kas voor 1 januari 1972 over te dragen aan de quaestor G.S. en hun de bevoegdheid te geven hun uitgaven bij de quaestor te declareren;
9. alle beheerders van kerkelijke kassen te herinneren aan hun verplichtingen
 - a. tot het geven van betalingsmandaten aan hun penningmeesters;
 - b. tot het verstrekken van door deputaten voor financiële zaken gevraagde inlichtingen.

W. Duindam, rapporteur

BIJLAGE XXXIII
art. 97

RAPPORT VI VAN COMMISSIE VII INZAKE KERKELIJKE RESERVES

Uw commissie, van mening, dat in de instructie de woorden „overwegende” en „constaterende” moeten worden verwisseld, geen uitspraak gevend over de genoemde overwegingen, ziet geen enkel bezwaar deze instructie te aanvaarden en stelt u voor: aan Deputaten voor Financiële Zaken op te dragen te onderzoeken of — en hoe — leningen uit kerkelijke reserves voor het werk der kerken kunnen worden verstrekt.

W. Duindam, rapporteur

BIJLAGE XXXIV
art. 98

RAPPORT VII VAN COMMISSIE VII INZAKE STATISTIEK

Uw commissie, gevraagd te rapporteren over een verzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek om Deputaten voor Financiële Zaken te machtigen enige gegevens over geld- en kapitaaltransacties te verstrekken, is in meerderheid van mening, dat er geen bezwaren zijn, aan dat verzoek te voldoen.

De overheid wordt er door gediend en het werk der kerken wordt er niet door geschaad. De commissie stelt u dan ook voor: Deputaten voor Financiële Zaken te machtigen, de gewenste financiële gegevens aan het C.B.S. te verstrekken.

W. Duindam, rapporteur

BIJLAGE XXXV
art. 100

RAPPORT I VAN COMMISSIE VI INZAKE KAS ONDERLINGE BIJSTAND

Uw commissie ontving de opdracht te rapporteren over het volgende agendapunt:

Instructie P.S. van het Noorden betreffende Kas Onderlinge Bijstand.

Uw commissie heeft geconstateerd dat deputaten art. 11 K.O. van de P.S. van het Noorden over de zaak in deze instructie genoemd, reeds met dezelfde deputaatschappen uit de andere P.S.-en heeft vergaderd, waarbij uit het rapport van deputaten art. 11 K.O. uitgebracht op de P.S. van het Noorden bleken is, dat ook bij deze instanties de wenselijkheid en bereidheid leeft om tot een landelijk of regionaal deputaatschap te komen. De vraag zou gesteld kunnen worden of een dergelijk deputaatschap niet te ver van de steunbehoevende kerken zal komen te staan, daar „regionale” deputaten met de situatie der plaatselijke gemeenten in hun ressort wellicht beter bekend zullen zijn. Uw commissie is echter van oordeel, dat, waar naast deputaten door de G.S. benoemd, ook elke P.S. in het deputaatschap vertegenwoordigd zal zijn en uit de ontwerp-instructie duidelijk blijkt, dat overal volgens dezelfde normen steun zal worden verleend, dit geen bezwaar van betekenis behoeft te zijn. Uw commissie acht het belangrijk, dat op deze wijze de eenheid of wel het een-zijn der kerken meer tot haar recht komt (als één lid lijdt, lijden alle leden mede). Verder is uw commissie van mening, dat op deze wijze efficiënter kan worden gewerkt, daar een kleiner aantal personen nodig is om hetzelfde werk te doen. Wel is overwogen door de commissie of het wellicht nog eenvoudiger zou kunnen, namelijk wanneer, indien nodig, de ene P.S. de andere te hulp zou komen. Afgedacht van praktische moeilijkheden zal dit echter ook kerkrechtelijke bezwaren opleveren, daar dan het beleid van de ene P.S. door een andere P.S. beoordeeld zal moeten worden.

Uw commissie is van oordeel dat tegen het overnemen van deze instructie geen enkel bezwaar bestaat.

Ontwerp-instructie

Wat deze instructie betreft wil uw commissie graag haar waardering uitspreken voor het duidelijke en weldoordachte ontwerp, waarin slechts enkele veranderingen worden voorgesteld of aanvullingen worden aanbevolen. Indien zowel de instructie als de ontwerp-instructie door de Synode worden overgenomen, dient art. 11 sub 2 K.O. gewijzigd te worden.

Voorstellen:

Uw commissie stelt u voor als volgt te besluiten:

- 1a. In de plaats van deputaatschappen door de Particuliere Synoden benoemd tot het beheren van een Kas Onderlinge Bijstand en het daaruit steun verlenen aan hulpbehoevende kerken stelt de Generale Synode een deputaatschap in. In dit deputaatschap zullen ook deputaten der resp. Particuliere Synoden zitting hebben.
- b. art. 11 sub 2 K.O. als volgt te wijzigen: De Generale Synode benoemt deputaten voor het beheer van en steunverlening uit een kas Onderlinge Bijstand, in welk deputaatschap ook deputaten der Particuliere Synoden zitting zullen hebben (instructie voor de deputaten voor kerkbouwzaken; bijlage III).
- c. Voor dit deputaatschap een instructie vast te stellen overeenkomstig de ontwerp-instructie met inachtneming van enkele alsnog in te dienen wijzigingen.

K. Geleijnse, rapporteur

BIJLAGE XXXVI

art. 101, 110, 114, 173

SAMENVATTING VAN DE BEZWAARSCHRIFTEN TEGEN HET KIESRECHT VAN DE GEMEENTE

Bezwaarschrift van de kerkeraad van Barendrecht

De kerkeraad is van oordeel:

1. dat van een Goddelijk recht of roeping der vrouw om aan de verkiezingen deel te nemen in de Heilige Schrift niets vermeld wordt;
2. dat voorzover de Heilige Schrift ons mededelingen geeft aangaande de medewerking der gemeentelieden bij de verkiezing van ambtsdragers blijkt, dat de apostelen daartoe alleen de mannen hebben opgeroepen (Hand. 1 : 18 en 6 : 3);
3. dat de stelling: „dat de positie, die de vrouw in de Nieuw-Testamentische gemeente van de Heere ontving, haar in staat stelt, zich onder de leiding van de kerkeraad, samen met de man niet alleen bij de approbatie, maar ook bij de verkiezing van ambtsdragers uit te spreken“, haar schriftuurlijke fundatie mist;
4. dat de Schriftplaatsen, die spreken van de plaats en de taak van de vrouw in de gemeente en waar door de apostel zo sterk de nadruk wordt gelegd op de orde bij de schepping ingesteld voor de verhouding van man en vrouw, eer pleiten tegen, dan voor het toekennen van het stemrecht aan de vrouw, omdat de vrouw daarbij als gelijke van de man optreedt (1 Cor. 11 : 3, Efeze 5 : 24);
5. dat de Schrift zich verzet in uitdrukkelijke voorschriften omtrent de orde in de gemeente tegen het spreken van de vrouw (1 Cor. 14 : 34, 35, 1 Tim. 2 : 11-13) en dat wij niet gerechtigd zijn deze voorschriften in de praktijk te negeren of tijdgebonden te verklaren (1 Cor. 4 : 17 en 7 : 17);
6. dat de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente vanaf de eerste christelijke kerk door God gebruikt is om de regering in de kerk te verzekeren (Hand. 6 : 5, 14 : 23 en 15 : 22) en een daad van algemene regeermacht is. Zo werd het in de historie ook altijd gezien. Zie Calvijn, Voetius en Bouwman;
7. dat het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw in strijd is met wat wij belijden in art. 32 van onze N.G.B.;
8. dat het besluit van de synode van Hilversum de gewetens van velen in onze kerken bezwaart, die dit niet voor vast en bondig kunnen houden op grond van Schrift, belijdenis en kerkorde;
9. dat door dit besluit de eenheid der kerken ernstig is geschaad geworden;
10. dat door dit besluit genegeerd is, wat we belijden in art. 32 N.G.B.: „Zo nemen wij alleen aan, hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en enigheid te voeden en te bewaren en alles te onderhouden in gehoorzaamheid Gods“;
11. dat het facultatief stellen van deze zaak een bron van verwarring is voor heel ons kerkelijk leven, daar in de ene gemeente een zuster wel het kiesrecht wordt toegekend en bij verhuizing naar een andere haar dit recht kan ontnemen worden;
12. dat het intrekken van dit besluit de gewetens niet bezwaren kan, omdat het niet hebben van het vrouwenkiesrecht niet in strijd is met Gods Woord.

De bezwaarschriften van de kerkeraden van: **Alphen a. d. Rijn, Meerkerk, Noordeloos en Zaamslag** zijn eensluidend aan het bezwaarschrift van de kerkeraad van Barendrecht. De bezwaarschriften van de kerkeraden van: **Doornspijk, Elburg, 's-Gravenhage/Scheveningen en Rijnsaterwoude** bevatten alleen een adhesie-betuiging aan het appél-schrijven van de kerkeraad van Barendrecht.

Bezwaarschrift van de kerkeraad van Bennekom

De raad is unaniem van oordeel, dat deze beslissing in strijd is met Gods Woord en hij kan zich geheel aansluiten bij de motivering van de kerkeraad van Barendrecht. Verder delen wij als kerkeraad de vrees, die geuit is, dat door dit besluit een eerste stap is gezet op de weg naar de vrouw in het ambt, ondanks alle verzekering van het tegendeel.

Bezwaarschrift van de kerkeraad van Urk

De kerkeraad, gelezen hebbend het appél-schrijven van de Chr. Geref. Kerk te Barendrecht aan de Generale Synode te Rotterdam-C., inzake het vrouwenkiesrecht, deelt u hierbij mede, dat hij ten volste het straven van dit schrijven ondersteunt en deswege bij dezen ook mede appelleert tegen het genomen besluit der gehouden Generale Synode te Hilversum.

Ons inziens biedt dit schrijven „bewijsmateriaal“ genoeg vanuit de Heilige Schrift, dat tot intrekking van het genomen besluit zou kunnen leiden. Daaraan behoeven we dus in feite niets toe te voegen.

Het zou zeer vruchtbaar werken en in onze kerken veel gewetensbezwaren uit de weg ruimen, zoals ook reeds ten deze in de punten 8-9 en 11 van de bezwaren naar voren zijn gebracht.

Deze drie genoemde oorzaken als „gevolg“ van het genomen besluit alleen al, ook dan wanneer men vanuit de Heilige Schrift onze belijdenis en de D.K.O. het tegendeel al nog niet genoegzaam bewezen acht en die wellicht tot de zogenaamde „Middelmatige dingen“ zijn te rangschikken — zal genoegzaam moeten zijn, het betreffende besluit terug te nemen en dat het meerderheidsrapport bij nader inzien zich voege bij het minderheidsrapport, ten bewijze, dat ook, ja bovenal, de breedste vergadering onzer kerken uit de liefde is werkende. Dit zou niet tot schade en schande, maar tot heil en eer onzer kerken zijn!

Bezwaarschrift van de kerkeraad van Katwijk aan Zee

De raad nam kennis van het besluit der Generale Synode, gehouden in 1958-1959 te Hilversum.

„De synode... sprak uit dat bij de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente ook die wijze van verkiezen kan worden gevolgd, waarbij de zusters van de gemeente die tot het Hellig Avondmaal zijn toegelaten, aan de verkiezing deelnemen“.

De kerkeraad heeft zich over dit besluit verbaasd en bedroefd. Hij gaat derhalve tegen dit besluit, volgens art. 31 K.O., bij uw synode in appél:

- a. Omdat dit besluit alleen negatief geargumenteed is. Het mist elke positieve schriftuurlijke grond.
- b. Omdat dit besluit in strijd is met Gods Woord. Gods Woord leert duidelijk de ondergeschiktheid van de vrouw aan de man. Zie Gen. 3 : 16b en 1 Tim. 2 : 13 en meer a.p.l. Overal waar het gaat over verkiezing van ambtsdragers tot een bijzonder ambt, wordt uitsluitend over mannen gesproken (discipelen, broeders). Zie Hand. 1 : 16; Hand. 6 : 1-7; Hand. 14 : 22, 23 en meer a.p.l. De onderdanigheid (dit is iets anders dan minderwaardigheid) van de vrouw aan de man in de gemeente, wordt beklemtoond in 1 Cor. 11 : 3, 1 Cor. 14 : 34, 35; Efeze 5 : 24; Col. 3 : 18; 1 Tim. 2 : 11, 12; Tit. 2 : 5 en meer a.p.l.
- c. Omdat dit besluit in strijd is met de N.G.B. Art. 30 leert dat de kerkeraad verkozen moet worden „naar de regel die S. Paulus aangeeft in de brief aan Timotheus“. Zie 1 Tim. 2 : 12 waar gesproken wordt over het heersen van de vrouw over de man, hetwelk God verbiedt. (Verkiezen is een regeerdaad. Eén vrouwenstem kan het beleid van de gehele gemeente bepalen.) Art. 32. Daar het vrouwenkiesrecht in strijd is met Gods Woord, „verwerpen wij“, vlg. art. 32, „alle menselijke vonden, en alle wetten, die men zoude willen invoeren, om God te dienen, en door deze de consciënties te binden en te dwingen, in wat manier het zoude mogen zijn. Zo nemen wij dan alléén aan hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en enigheid te voeden en te bewaren...“ Door het gewraakte synodebesluit wordt de eendrachtigheid en de enigheid niet gevoed en bewaard. Integendeel. De verwarring in ons toch al verwarde kerkelijke leven zal er alleen maar proter door worden.
- d. Omdat dit besluit in strijd is met de historische interpretatie van het woord „gemeente“ in de K.O. Niemand heeft daar ooit, als het over de verkiezing van ambtsdragers ging, iets anders onder verstaan, dan alleen de mannelijke lidmaten.

Bezwaarschrift van de kerkeraad van Rotterdam-West

De kerkeraad appelleert uit de volgende overwegingen:

- a. De afscheiding onzer kerken vloeyde voort, evenals daarvoor de Reformatie, uit een begeerte tot een buigen onder Gods Woord. Door een genadige besturing Gods kwam de vader der Afscheiding, Hendrik de Cock, tot het inzicht dat het liberalisme en modernisme niet in overeenstemming waren met de bedoeling der Heilige Schrift. Ook de

Bovendien wordt in die Schriftplaatsen, die spreken van de plaats en de taak van de vrouw in de gemeente sterk de nadruk gelegd op de orde, door God bij de schepping ingesteld voor de verhouding van man en vrouw: de man is het hoofd der vrouw (1 Cor. 11 en Ef. 5). De kerkeraad acht het meestemmen van de vrouwen bij de verkiezing van ambtsdragers, waarbij de vrouw als gelijke van de man optreedt in strijd met de scheppingsorde.

Ook de „zwijg-geboden“, zoals 1 Cor. 14 : 34-38 en 1 Tim. 2 : 8 e.v. tonen toch aan, dat het aan de vrouwen niet wordt toegestaan op voet van gelijkheid met de man in de gemeente het woord te voeren. Al gaat het in deze Schriftgedeelten niet direct over het verkiezen van ambtsdragers, toch meent de raad, dat dergelijke uitspraken geen ruimte laten voor het meestemmen van vrouwen bij de verkiezing van ambtsdragers, daar z.i. het meestemmen van de vrouw ook een vorm van mee-spreken is.

Wanneer in het door ons gewraakte besluit onder d. approbatie en verkiezing op één lijn worden gesteld, dan is dit in strijd met de werkelijkheid.

Verkiezing is een regeerdaad.
De kerkeraad is gebonden in de benoeming aan de uitslag van de stemming.
Approbatie behoort tot de tucht-oefening, om onwaardigen van het ambt te weren.
Deze tucht-oefening wordt uitgeoefend door de kerkeraad op grond van eventuele bezwaren, die door gemeentesleden te zijner kennis worden gebracht. En dan beoordeelt de kerkeraad souverain, of deze bezwaren al of niet wettig zijn.
Het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw is in strijd met de historische interpretatie van art. 32 N.G.B.

Het facultatief stellen van deze zaak is niet alleen een onduidelijk standpunt, maar het is tevens een bron van verwarring voor heel ons kerkelijk leven.

Bezwaarschriften van de kerkeraad van: Aarlanderveen; Klundert; Maassluis en Nieuwpoort bevatten bericht van appellé omdat: het in strijd geacht wordt met Gods Woord; geen grond in de Schrift te vinden is; de onrust in de kerken vermeerdert; veler geweten erdoor bezaard wordt.

BIJLAGE XXXVII art. 101, 110, 114, 173

MINDERHEIDSRAPPORT INZAKE KIESRECHT VAN DE GEMEENTE RAPPORT IV a VAN COMMISSIE IV

Aangezien er binnen commissie IV na vele goede en broederlijke besprekingen geen eensluidend oordeel kon worden vastgesteld inzake de ingediende bezwaarschriften, heeft ondergetekende gemeend uw vergadering een minderheidsrapport te moeten aanbieden. Dit houdt in, dat in dit rapport slechts over die zaken gesproken zal worden, waarover binnen uw commissie verschil van inzicht bestaat. Wat de formele opstelling betreft, gaat dit rapport uit van de indeling van het meerderheidsrapport.
In dit rapport wordt derhalve geen afgerond totaalbeeld gegeven; ik heb het slechts als mijn taak gezien uw vergadering te attenderen op die m.i. principiële punten, waarover verschil van mening bestaat tussen de overige leden van commissie IV en ondergetekende. Voor inleiding en inventarisatie van de uitgebrachte bezwaarschriften zie men het „grote rapport“ van commissie IV.

I. BEZWAREN OP GROND VAN DE H. SCHRIFT

- ad 1. Het meerderheidsrapport komt tot de stelling dat, nu er over deze zaak in de H.S. niet expliciet gesproken wordt, de vraag of de vrouw al dan niet mag deelnemen aan de verkiezing van ambtsdragers behoort tot de „middelmattige dingen“.
De appellanten evenwel menen o.g.v. het zwijgen der Schrift over deze zaak, dat hier juist daárom de ultieme voorzichtigheid betracht dient te worden.
De laatste conclusie kan m.i. moeilijk bestreden worden.
Inderdaad zijn allerlei zaken, waarover de Schrift zwijgt, van middelmatig belang. Maar er zijn voorbeelden te geven van andere zaken, waarover de Bijbel zwijgt, die we niet spoedig zullen willen prijs geven.
Het ontbreken van exacte gegevens over de onderhavige zaak heeft immers een zekere achtergrond. Zowel de woorden Gods alsook de cultuurwereld van die tijd lieten deze gedachte niet toe binnen de christelijke gemeente. Als we nagaan hoe nauwkeurig Paulus telkens weer spreekt over de plaats der vrouw binnen de gemeente, zullen we ons toch bezwaarlijk kunnen indenken, dat hij over deelname aan de verkiezing zou zwijgen.
De mogelijkheid moet dus overwogen worden of de H.S. soms zwijgt over deze zaak, omdat deze in strijd is met de wil des Heeren. In dat geval mag men niet spreken van „middelmattige dingen“, maar moet men duidelijk afwijzen.
- ad 2. Over de aanspraak „mannenbroeders“ kan verschil van mening bestaan. De bezwaarden hebben erop gewezen, dat op sommige plaatsen (bijv. Hand. 15, 7 en 13) deze aanspraak uitsluitend mannen op het oog heeft. De onzekerheid, die er rond de exegese van dit woord zich voordoet, mane ons te meer tot voorzichtigheid.

ad 4. Een zwaar accent krijgt in het meerderheidsrapport ongetwijfeld hetgeen hier onder punt 4 gezegd wordt.

In de uiteenzetting van het meerderheidsrapport staan veel opmerkingen die behartigenswaardig zijn voor het gemeentelijk leven. Het is inderdaad telkens weer noodzakelijk te bedenken dat Christus alleen absolute heerschappij heeft binnen de gemeente.

De heerschappij van Christus in Zijn gemeente stelt niet alleen de plaats van de gemeente bij de verkiezing in een betrekkelijk licht, maar ook alle andere gezag, zoals dat gestalte aanneemt in de ambten.

Eik gezag binnen Christus' kerk is afgeleid gezag. Ambten en bedieningen zijn niets dan middelen in de almachtige hand van Christus.

De juistheid van deze gedachte is niet te bestrijden, mits men er toe komt de middelen een geringe betekenis toe te kennen. Bij de prediking van het Evangelie bijv. is het Christus die door Zijn Geest tot de gemeente spreekt. Maar, Hij doet dit uitsluitend door de middelen die wij kennen. Christus bekeert door Zijn Geest ieder die Hem leert vinden, maar we zullen toch niet zeggen, dat de middelen daarbij verwaarloosd mogen worden, als zijnde van geen betekenis.

De Heere werkt nimmer onmiddellijk, al is Hij daartoe wel in staat. Als we de heerschappij van Christus beklamentonen, mogen we daarom niet stellen dat het middel van de verkiezing een onbeduidende zaak is. We mogen de betekenis van die verkiezing niet relativiseren.

Christus heeft absolute heerschappij, maar Hij heeft van dit gezag iets neergelegd in de handen der gemeente. Trouwens ook het meerderheidsrapport spreekt elders van macht, door Christus aan de gemeente geschonken. In dit verband is Calvijn geciteerd, die stelde dat verkiezen is het opmerken van de vermogens, die Christus schenkt aan hen, die Hij roept tot het ambt.

Maar Calvijn gebruikt ook de uitdrukking, „dat het van Gods gezag neerdaalt, dat de priester in tegenwoordigheid van het volk onder alier ogen gekozen wordt“ (Inst. IV, III, 15).

Het woord „gezag“ is hier van groot belang. Christus wil Zich bij de uitoefening van Zijn heerschappij bedienen van middelen, en één van die middelen is de gemeente. Hij heeft aan de gemeente rechten gegeven om mee te werken aan de regering der kerk. Prof. Hovius heeft in dit verband gewezen op het belangrijke onderscheid dat er bestaat tussen Rome en de Reformatie.

„Bij Rome brengt het ambt het ambt voort“. Daar is de gemeente onmondig geworden. De Reformatie heeft daarentegen een sterk accent gelegd op de verkiezing door de gemeente, omdat deze gemeente de zalving van de H. Geest heeft. Op de hierboven aangehaalde plaats spreekt Calvijn over de verkiezing van diakenen als geschiedend onder toezicht en goedkeuring van het volk(!).

Theoretisch kan wellicht ontkend worden dat het middel der verkiezing een zeker gezag vertegenwoordigt, maar praktisch zal niemand kunnen voorbij gaan aan de consequenties van een verkiezing, die door de gemeente geschiedde.

Aan de bezwaarden kan het recht niet ontzegd worden om op grond van Gods Woord in de daad der verkiezing een zekere regeerdaad te zien. En als dit zo is komt het recht daartoe aan de vrouw niet toe.

- ad 5. Bij de besluitvorming van de G.S. 1968 liet men zich sterk leiden door de gedachte, dat Christus het recht tot stemmen aan Zijn gemeente gegeven heeft. Indien we de rechtmatigheid van deze mening erkennen (en dit wordt door alle betrokkenen gedaan), zullen we ons tevens moeten bezinnen op de vraag wat we hieronder de gemeente van Christus hebben te verstaan. Het gaat dan om de vraag: Welke positie neemt de vrouw in binnen de gemeente van Christus. Hierover laat Gods Woord ons niet in het onzekere. — Het commissie rapport meent echter dat deze teksten voor het onderwerp dat ons thans bezig houdt, niet relevant zijn.
Met deze conclusie kan ik mij allerminst verenigen, omdat juist in deze teksten (1 Cor. 11 : 3; Ef. 5 : 22-24; Coll. 3 : 18; 1 Tim. 2 : 11-15; Titus 2 : 5; 1 Petr. 3 : 1-6; en vooral 1 Cor. 14 : 33-35 en 1 Tim. 2 : 22 en 12) gesproken wordt over de wijze waarop de gemeente zich in allerlei situaties presenteert.
Als we zonder meer spreken over de gemeente, is deze aanduiding te vaag. Onder de gemeente immers verstaan we kinderen en jonge mensen, ouderen, mannen en vrouwen. Indien er in de toekomst een instructie ter tafel van de G.S. zou verschijnen met het verzoek om uit te spreken, dat ook de oudere jeugd, die nog geen belijdenis heeft gedaan, kan deelnemen aan de verkiezing, zou deze uitspraak moeilijk geweigerd kunnen worden. Want ook hierin geeft de H. Schrift geen duidelijke lijnen. Uit dit voorbeeld moge blijken, dat we het begrip gemeente op een bepaalde manier moeten afgrenzen. We zullen dat zeker moeten doen, als de H. Schrift zo dringend regels voorschrijft over de plaats der vrouw in de gemeente. In de hierboven genoemde teksten komt dan naar voren, dat de man in de gemeente handelt mede namens de vrouw. Man en vrouw hebben beide een opdracht van God gekregen, en dat werkt ook door in het gemeentelijk leven. Het verschil is opmerkelijk: de vrouw is niet in een minderwaardige positie gesteld, maar haar taak ligt anders.
Als de apostel de parallel trekt tussen de verhouding die er bestaat tussen Christus en de gemeente, spreekt dit voor zichzelf. Dit onderscheid mag niet opgeheven worden! Nu wordt hier vaak tegenover gesteld, wat Paulus zegt in Gal. 3 : 28. Het gaat daar

echter om iets anders. Daar stelt Paulus de absolute gelijkheid van man en vrouw voor Gods aangezicht. Maar daarmee wordt het onderscheid niet opgeheven, evenmin als dit opgeheven werd tussen bijv. slaven en heren. Het gaat in Gal. 3 om de éénheid van alle gelovigen voor God, en om de werkelijkheid van het kinschap voor allen (zie vers 28).

II BEZWAREN OP GROND VAN DE BELIJDENIS

Er bestaat geen noemenswaardig verschil van inzicht met wat hier over gezegd wordt in het meerderheidsrapport.

III BEZWAREN OP GROND VAN DE K.O.

ad 9. De historische interpretatie van de K.O. (en tevens van de belijdenis) mag hier zeker een rechtmatig woord meespreken. De gehele traditie getuigt tegen het besluit van de G.S. van Hilversum.

Calvijn en andere Reformatoren worden meermalen aangehaald, maar het is opmerkelijk, dat zij nimmer vanuit de H.S. gekomen zijn tot het toekennen van het kiesrecht van de vrouw.

Dit geldt van de gehele geschiedenis. Mannen als Voetius, Bouwman, Jansen e.a. hebben onder ons gezag van spreken. We moeten goed overwegen wat we doen, indien we menen het thans anders te moeten stellen.

IV DIVERSE BEZWAREN

ad 12. Men stelt de mogelijkheid dat door allerlei ontwikkelingen in het leven buiten de Kerk de ogen van de gelovigen opengaan.

Maar in dat geval zullen we wel op onze hoede moeten zijn. De vergelijking met de slavernij gaat hier niet op, omdat daarvoor geen redenen vanuit de Schepping worden aangevoerd.

Als het gaat om de plaats der vrouw, geeft de H.S. positieve argumenten en is het er de H. Geest veel aan gelegen hier juiste en voor alle tijden geldende regels vast te stellen.

ad 13. In de bezwaarschriften is de vrees tastbaar aanwezig dat dit besluit een stap is in de richting van de vrouw in het ambt. Deze vrees kan en mag niet zonder meer als wantrouwen uitgelegd worden, omdat we er allen van overtuigd kunnen zijn, dat de kerken en feitelijk ieder mens, zich in een ontwikkeling bevinden, waarvan het einde van tevoren niet volkomen te overzien is.

De Synode heeft duidelijk uitgesproken dat het actieve en passieve vrouwen-kiesrecht zaken zijn, die op een geheel ander niveau liggen. Het een ligt niet in het verlengde van het ander. Maar we kunnen dit bezwaarlijk een garantie of een zekerheid noemen voor de toekomst. Die garantie kan ook in feite niet gegeven worden, omdat wij van de toekomst weinig weten.

Heeft de G.S. zich altijd duidelijk uitgesproken daarover? Ik denk aan een zinnedede uit het rapport 1b: „Dit zwijgen kan echter niet absoluut bedoeld zijn, daar hun in 1 Cor. 11 : 5 het bidden en profeteren is toegestaan”.

Misschien had de G.S. nader op deze zaak kunnen ingaan, om duidelijk te maken wat dan precies de plaats van de vrouw is, waar zij spreken of zwijgen moet. Bovendien zullen ontwikkelingen in andere kerken deze vrees aanwakkeren, hoezeer we als Chr. Geref. Kerken ook een eigen koers varen.

Uw vergadering moge deswege oog hebben voor een eerlijke vrees en oprechte bezorgdheid, die er bij velen van ons kerkvolk leeft.

ad 14 en 15. Het laat zich indenken dat hier voor de praktijk van het kerkelijk samenwonen toch wel moeilijke vragen en problemen worden opgeroepen.

Indien de G.S. spreekt van een gegeven recht aan de gemeente en dus ook aan de zusters der gemeente, kunnen zij dit recht opvragen ook in gemeenten, waar de Kerkeraad een ander gevoelen heeft. Het is dan ook mogelijk dat vanwege de gebrokenheid van het menselijk leven door de zonde, zich hier van beide kanten gewetensconflicten zullen voordoen.

Verwarring en verwijdering nemen daardoor toe.

Verlegt de G.S. door allerlei besluiten, die spreken van de vrijheid der kerken in feite de problemen niet naar de kerkeraden, die hier echter niet altijd tegenop kunnen? We menen, dat hier geen goede optimale leiding wordt gegeven aan het kerkelijke leven.

We moeten oog hebben voor de ontwrichting van het Kerk-zijn, ook al zal niemand dit nastreven. In „middelmatische zaken” moet men de gewetens van anderen niet bezwaren. Voor de bezwaarden blijkt echter deze zaak wel belangrijk. Uw vergadering staat hier voor een uiterst moeilijk dilemma. Niemand en dat geldt ook voor de bezwaarden, mag een ander dwingend binden tot een wijze van handelen, waarvan de ander o.g.v. de H.S. de noodzaak niet inziet. Deze zaak demonstreert misschien een kloof, die er lijkt te bestaan in de voornamen hoofdzaken?

Dit zij slechts met achroom en met grote onzekerheid gezegd. Het ligt buiten het bestek van dit rapport, maar als die kloof zou bestaan, moet dit de volle aandacht hebben.

Tenslotte enkele aantekeningen bij de in het meerderheidsrapport gegeven conclusies:

ad a: Het deelnemen van de vrouw aan de verkiezing is een daad, waarin een gegeven recht en een afgeleid gezag naar voren komt; derhalve dienen we hier te spreken van een regeerdaad.

ad b: De vrouw behoort met de man tot de gemeente van Christus, maar neemt binnen die gemeente een speciale plaats in;

ad c: Als de gemeente het recht heeft in de verkiezing mee te werken aan de voortgang van het bestuurlijk leven, houdt dit in, dat op dit terrein de man handelt mede namens de vrouw;

ad f: De eenheid der kerk ligt in de geloofsgemeenschap met Christus als het Hoofd en daarin met elkander als leden van Zijn lichaam. Deze eenheid vindt nader gestalte in het samen zoeken naar de zin des Geestes, in welk licht de bezwaarschriften gezien en gewaardeerd dienen te worden;

ad h: De tegen de synodale besluiten ingebrachte bezwaren getuigen van een ernstig worstelen met een duidelijk verstaan van de H.S., en een oprechte zorg over het erfdel des Heeren.

Redenen waarom ondergetekende uw vergadering voorstelt:

1. Nader in te gaan op het appèl der bezwaarden;
2. Het besluit van de G.S. 1966 te herroepen, opdat de eenheid der kerk dieper gestalte krije.

P. Roos

BIJLAGE XXXVIII

art. 105, 145, 172

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN KERK EN RECREATIE

A. Samenstelling deputaatschap

De vorige synode benoemde als deputaten: Ds. J. J. Rebel, voorz., Ds. P. N. Ribbers, secr., Ds. B. van Smeden en br. H. W. v. d. Brink.

B. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in de afgelopen periode 7 maal. De 6e vergadering (op 22 januari 1971) werd gehouden samen met de afgevaardigden van de kerken van Haamstede en Zierik-zee.

C. Werkzaamheden

1. Enquête

Om enig inzicht te krijgen in de materie, waarmee het nieuw benoemde deputaatschap zich had bezig te houden werd besloten een enquête te houden bij onze kerkeraden. 132 kerken zonden het enquête-formulier geheel of gedeeltelijk ingevuld terug. Uit de ontvangen antwoorden trokken wij de conclusie, dat onze taak niet in de eerste plaats — en zeker niet alléén zou moeten zijn — de kerken van advies te dienen in verband met het gebrek aan vergaderruimte in de vakantietijd. Slechts enkele kerken blijken daarmee te maken te hebben, terwijl deze kerken zelf bezig zijn voorzieningen te treffen. Een uitzondering hierop vormde — naar later bleek — de kerk van Haamstede, die zich met een vraag om advies tot deputaten richtte.

2. Bespreking taak deputaten

In het licht van de uit de kerken ontvangen gegevens hielden deputaten zich intensief bezig met de vraag, wat verstaan moet worden onder de „niet evangelisatorische aspecten van de problematiek kerk en recreatie”. Het was uw deputaten spoedig duidelijk, dat hier inderdaad van **problematiek** gesproken moest worden. We zagen ons voor een menigte van vragen gesteld. We noemen de volgende en merken daarbij op, dat nu reeds in een enkele kerk (bijv. Haamstede) deze problemen levensgroot aanwezig zijn en dat binnen afzienbare tijd dezelfde problematiek zich in andere kerken zal voordoen:

a. Mag de last van de verzorging van de recreanten — die immers uit alle delen van ons land komen — op de schouders van slechts enkele kerken in de recreatiegebieden gelegd worden? Deputaten zijn van mening, dat deze last — ook financieel — door de leden der kerken samen gedragen zal moeten worden.

b. Hoe ontwikkelt zich de weekend-recreatie?

In Haamstede is het reeds zo, dat bijna het gehele jaar leden uit andere kerken de diensten bezoeken; (mensen, die in het bezit zijn van het z.g. 2e huis). Het lijkt erop, dat deze ontwikkeling stormenderhand zal doorzetten.

c. Welke gevolgen zal dit alles hebben?

In de eerste plaats deze, dat de kerken in de grote steden, die over het geheel genomen toch al met een teruggang in ledental te kampen hebben, ook zullen moeten constateren, dat steeds meer gezinnen van het voorjaar tot diep in het najaar tijdens de weekenden „ult de stad” zijn.

In de tweede plaats zullen, als gevolg van deze ontwikkeling de kerken in de recreatiegebieden steeds meer ruimte beschikbaar moeten hebben voor het opvangen van deze kerkgangers.

Bovendien brengt dit alles ook problemen met zich mee betreffende de pastorale zorg voor deze leden. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat deze leden in de eigen kerk steeds minder contact zullen hebben, zowel met de gemeente als met de kerkeraad (we denken

hierbij ook aan het huisbezoek) en in de „2e kerk“ alleen maar „kerkgangers“ zullen zijn. Daarom dient o.i. te worden overwogen of de kerkeraden niet opmerksamer behoren te worden gemaakt op deze ontwikkeling. Deputaten achten het raadzaam de kerken te adviseren deze leden een „reisattestatie“ te geven. Daarvan kan dan ook bericht gezonden worden aan de kerken in de recreatiegebieden.

- d. Door de bezinning op deze problemen kwamen deputaten ook te staan voor vragen, die mede andere deputaatschappen regaranderen. We denken daarbij aan de vragen rond de vrijetijdsbesteding (zowel van de recreanten als van hen, op wie een beroep gedaan wordt zich voor de „dienst“ aan de recreanten in te zetten) aan de vragen rond de Zondagshelving e.d.

Vragen, waarop ook deputaten „Adma“ zich bezinnen.

Voorts bleek ons, dat sommige „niet-evangelisatorische aspecten van de recreatie“ moeilijk te scheiden zijn van bepaalde delen van het evangelisatiewerk (campingdiensten bijv. worden ook door kerkleden bezocht).

In verband met bovenstaande hielden deputaten op 28 mei 1970 een vergadering, waar — namens deputaten „Adma“ — ds. K. Boersma en br. W. Hulzer en — namens deputaten Evangelisatie — ds. W. Eerland aanwezig waren.

Van de zijde „Adma“ werd — in antwoord op onze vragen — opgemerkt, dat deze deputaten zich gaan bezinnen op de gehele problematiek van het christen zijn in onze samenleving.

Aan het deputaatschap zal in ieder geval worden voorgesteld — via de op onze vergadering aanwezige leden — zich op het vraagstuk van de Zondagshelving te bezinnen met de deputaten „Kerk en Recreatie“. Met ds. Eerland is speciaal gesproken over de „campingdiensten“.

Deputaten Evangelisatie zullen nagaan, in hoeverre hier een gemeenschappelijke taak ligt. Een reactie op deze vragen werd door uw deputaten nog niet ontvangen.

- e. Intussen bleek — met name in de bespreking met de afgevaardigden van de kerk van Haamstede — dat de beantwoording van de gerezen vragen niet alleen bovengenoemde deputaatschappen raakt, maar ook andere. We denken hierbij bijv. aan deputaten kerkbouwangelegenheden. Het is duidelijk, dat — om maar een voorbeeld te noemen — een kerk als die te Haamstede (die nog geen 100 leden telt) niet zonder hulp kan zorgen voor de recreanten. (In Haamstede met 300 kerkgangers en in Renesse met 175 kerkgangers in de morgendiensten.)

Niet alleen de zorg voor de preekvoorziening en de pastorale zorg aan de vakantie-gasten, maar ook het gebrek aan plaatsruimte voor de gasten kost deze kerk steeds meer hoofdbrekens.

DEZE ONTWIKKELING ZAL STRAKS OOK IN ANDERE PLAATSEN TE ZIEN ZIJN. Uw deputaten zijn daarom van oordeel, dat de bezinning op deze problematiek en vooral de oplossing van de gerezen (en toekomstige) moeilijkheden een „interdeputale“ aanpak nodig maakt.

Daarbij kwam de vraag op, of het zin heeft, dat ons deputaatschap (althans in de huidige samenstelling) — blijft voortbestaan. Onze toekomstige arbeid zou den voor een groot deel bestaan uit het verwijzen naar andere deputaatschappen, daar enerzijds directe hulp door ons niet kan worden geboden en anderzijds de bezinning op de vraagstukken (die nodig is om de kerken van advies te dienen) vrijwel steeds problemen raakt, waarmee ook andere deputaatschappen te maken hebben (of krijgen). Het is niet efficiënt de bezinningsarbeid te verrichten zonder de andere deputaten, terwijl een incidenteel vergaderen met afgevaardigden van andere deputaatschappen ook niet de oplossing blijkt te zijn.

We menen, dat een gecoördineerde aanpak van deze problematiek beslist noodzakelijk is.

3. Advies

Door de synode is ons opgedragen, de kerken desgevraagd van advies te dienen. Tot nu toe heeft alleen de kerk van Haamstede om advies gevraagd. Uit het bovenstaande heeft u de noden van deze kleine gemeente grotendeels leren kennen. Uw deputaten hebben deze en andere zaken doorgesproken met de kerkeraad van Haamstede op de reeds gememoreerde vergadering van 22 januari 1970. Hierbij waren ook enkele kerkeradsleden van de kerk van Zierikzee tegenwoordig, omdat naar de mening van de deputaten hier in eerste instantie een taak ligt voor de nabijgelegen kerken.

Wij hebben de kerk van Haamstede dan ook geadviseerd, samen met de andere kerken uit de omgeving een werkplan op te stellen en naast de hulp van deze kerken zonnodig ook hulp van de classis te vragen. Uw deputaten hebben wel de problemen met de afgevaardigden doorgesproken, maar waren niet bevoegd en evenmin bij machte hier daadwerkelijk hulp te bieden. Aan de kerkeraad van Haamstede werd toegezegd het probleem van „de ambulante leden“ aan u voor te leggen en de synode te vragen, de kerken daarover te adviseren.

Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

- A.1. De kerkeraden voor te lichten over de problematiek, die ontstaat door het veranderende tijdsbestedingspatroon en de groter wordende mobiliteit van de leden.

A.2. De kerkeraden in het algemeen en de kerkeraden in de recreatiegebieden in het bijzonder te vragen zich tijdig op deze problematiek te bezinnen en — waar nodig in samenwerking met genabuurde kerken — de zorg voor de mobiele leden op zich te nemen, en alle leden dringend te wijzen op hun verantwoordelijkheid voor hun vrije tijd en de beleving van hun christen zijn ook buiten de eigen gemeente.

A.3. De kerken, waarvan leden vaak afwezig zijn als gevolg van de weekendrecreatie te vragen haar leden zo nodig een reisattestatie te verstrekken en daarvan kennis te geven aan de kerken waar deze leden de weekends doorbrengen.

B.1. Uit te spreken, dat het deputaatschap Kerk en Recreatie in de huidige samenstelling niet aan zijn opdracht kan voldoen en op grond daarvan:

deputaten van hun opdracht te ontheffen en voor zover nodig andere deputaatschappen, die daadwerkelijk hulp kunnen verlenen op deze arbeid te attenderen (o.g. voor deze arbeid te instrueren) dan wel:

het deputaatschap Kerk en Recreatie aan te vullen met leden van de deputaatschappen Adma, Kerkbouwangelegenheden, Evangelisatie en dit vergrote deputaatschap te machtigen tot hulpverlening, zonnodig met bijstand van genoemde deputaatschappen, aan kerken, die deze hulp behoeven.

Namens deputaten,

P. N. Ribbers

BIJLAGE XXXIX art. 105, 145, 172

RAPPORT VAN COMMISSIE II INZAKE „KERK EN RECREATIE“

Het leek uw commissie het meest dienstig uit te gaan van het rapport van deputaten Kerk en Recreatie, om vandaaruit met conclusies en voorstellen te komen, zowel ten aanzien van het rapport als van de instructie.

I. Het rapport

- Opdracht aan deputaten „Kerk en Recreatie“ was (Acta 1968/69, art. 152)
 - zich te bezinnen op de niet-evangelisatorische aspecten van de problematiek kerk-recreatie;
 - hierover de kerken desgevraagd van advies te dienen.
1. De bezinning door deputaten heeft zich geconcentreerd rondom enkele vragen, vermeld onder punt C.2 van hun rapport, waaruit o.m. de voorstellen A.1.2.3. resulteren.
2. Uw commissie vraagt zich af of het nog gewenst is de kerkeraden opmerksamer te maken op de huidige ontwikkelingen — als ze daarmee te maken hebben, beraden ze zich daar al op en treffen ze voorzieningen — aldus rapport sub C.1.
3. Uit het rapport van deputaten is uw commissie niet geheel duidelijk gebleken wat zij verstaan onder „niet-evangelisatorische aspecten“; getuige voorstel B.1 zijn deputaten zelf ook nog niet gereed met de bezinning op een en ander.
4. Gebleken is dat slechts één kerkeraad een „desgevraagd advies“ kreeg.
5. Ten aanzien van het verschaffen van informatie betreffende de onderhavige problematiek ziet uw commissie niet direct een taak liggen voor het deputaatschap „Kerk en recreatie“, aangezien de problematiek die samenhangt met het veranderend tijdsbestedingspatroon volgens deze deputaten zelf (rapport sub C.2 d) ook al door ADMA-deputaten wordt bestudeerd. Bovendien verscheen van de zijde van deze ADMA-deputaten onlangs al een rapport over de Zondagshelving.
6. Op te merken valt, dat het niet-ontvangen van een reactie van de zijde van deputaten Evangelisatie ten aanzien van de vraag „in hoeverre hier een gemeenschappelijke taak ligt“ (C.2 d), te betreuren is.
7. Naar aanleiding van opmerkingen in het deputaten-rapport inzake de „mobiele leden“ en de pastorale bearbeiding van hen vraagt uw commissie zich af of het verstrekken van een zgn. „reisattestatie“ hier de oplossing biedt. Verwacht mag worden dat kerkeraden, die hiermee te maken hebben, stellig ten deze attent zullen zijn en zo mogelijk in de week pastorale zorg zullen geven aan hen, die tijdens de weekenden elders verblijven.

3. Samenvattend kan worden gezegd dat

- Deputaten waardering verdienen voor de wijze, waarop zij zich met deze problematiek hebben beziggehouden en dat zij terecht attenderen op de noodzaak van een „gecoördineerde aanpak“; door de vele raakvlakken met taken van andere deputaatschappen is het te begrijpen dat het deputaatschap „Kerk en Recreatie“ in de huidige samenstelling inderdaad moeilijk aan zijn opdracht kan voldoen.
- Derhalve de vraag kan worden gesteld of de bezinning op „niet-evangelisatorische aspecten“ het (voort)bestaan van dit deputaatschap rechtvaardigt.
- Hier allereerst een taak ligt voor de plaatselijke kerkeraden, terwijl ook bij de kerkvisitatie op deze problematiek kan worden ingegaan. Eventueel zou een klassikale „plancommissie“ ten deze ook goede diensten kunnen bewijzen.

4. Een groot deel van deze bezinning kan worden ondergebracht bij andere deputaatschappen. Er blijft voor het onderhavige deputaatschap weinig zinvol over, wanneer de plaatselijke kerken (+ eventueel de classes) hun taak verstaan, terwijl bovendien deputaten-ADMA en -Evangelisatie zich ook min of meer met deze problematiek bezighouden. Dit temeer, omdat het — blijkens de gegeven opdracht — niet tot de taak van dit deputaatschap behoort om financiële steun te geven. Volgens besluit van de vorige synode kan dit in eerste instantie worden ondergebracht bij deputaten-Evangelisatie (Acta 1968/69 art. 73 sub 3).

4. Uw commissie stelt u voor:

1. deputaten te danken voor de wijze waarop zij getracht hebben aan hun opdracht te voldoen;
2. de voorstellen van deputaten sub A niet over te nemen, maar de kerkeraden, eventueel de classes, te wijzen op hun roeping in deze;
3. voorstel B. 1. van deputaten over te nemen en over te gaan tot opheffing van dit deputaatschap.

II. De instructie

De instructie van de P.S. van het Zuiden is ontstaan uit de situatie, die met name de kerk van Haamstede gedurende enkele „topweken“ in het vakantieseizoen ervaart. Blijkens het rapport van deputaten „Kerk en Recreatie“ is de kerk van Haamstede de enige geweest, die aan deputaten om advies vroeg. Het is uw commissie niet duidelijk geworden of en in hoeverre door de kerk van Haamstede voldaan is aan het advies van deputaten, vermeld in hun rapport sub C.3.

Voorts is uw commissie van mening dat tegenover de last, die op een „recreantenkerk“ wordt gelegd, een aanmerkelijke vermeerdering van inkomsten staat, terwijl daarnaast andere kerken juist een vermindering aan inkomsten hebben.

Vervolgens behoort het niet tot de opdracht, die aan deputaten „Kerk en Recreatie“ is gegeven om financiële steun te verlenen.

Ook mag uw commissie u verwijzen naar het hierboven gezegde, m.n. sub 1.3.3. en 1.3.4. Zij ziet hier allereerst een taak liggen — hetzij voor deputaten Evangelisatie, hetzij voor deputaten Onderlinge Bijstand, eventueel ook voor F.S.K.

Derhalve stelt uw commissie u voor:

de instructie in de huidige vorm niet te aanvaarden.

H. Biesma, rapporteur

BIJLAGE XL art. 106, 132

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELISATIE

I. Samenstelling van het deputaatschap

Het deputaatschap is als volgt samengesteld:

— benoemd door de generale synode:

Br. P. de Korte
Ds. B. van Smeden
Ds. P. op den Velde

— benoemd door de particuliere synode van

het noorden: Ds. A. v. d. Veer - sec. Ds. J. J. de Jonge
Ds. J. Vogel - sec. Ds. E. van Dalen
het oosten: Ds. H. W. Eerland - sec. Ds. N. Brandsma
Ds. H. Wubs - sec. Br. N. Muis
het westen: Ds. W. J. Quist - sec. Ds. H. Biesma
Ds. A. W. Drechsler - sec. Ds. C. v. d. Weele
het zuiden: Ds. C. J. Ph. Sobering - sec. Ds. P. Roos
Ds. M. Vlietstra - sec. Ds. J. van Amstel.

Sinds de generale synode 1968/1969 is Ds. B. van Smeden voorzitter van het deputaatschap. Tot aan die synode vervulde Ds. J. H. Velema het voorzitterschap. We willen hier nog vermelden, dat we dankbaar zijn voor het werk, dat Ds. Velema zoveel jaren binnen het deputaatschap heeft verricht.

Penningmeester is Br. P. de Korte.

Secretaris is sinds augustus 1970 Ds. A. W. Drechsler. Onze vorige secretaris Ds. T. Harder nam het beroep van Rozenburg aan om daar als industrie-predikant te werken. Het betekende zijn vertrek als deputaat en als secretaris. Op voortreffelijke wijze heeft hij steeds het secretariaat waargenomen.

Ds. W. J. Quist is dit jaar door de P.S. van het Westen benoemd als opvolger van Ds. J. H. Carlier, die van 1969—1971 in het deputaatschap zitting had.

II. De drie secties

Nadat de particuliere synoden in 1969 de uitbreiding van het deputaatschap hadden gerealiseerd, waartoe de generale synode had besloten, kon het plan om de werkzaamheden over drie secties te verdelen worden uitgevoerd:

Sectie I behartigt de zaken van het evangelisatieblad „Licht en Waarheid“ en van het instructie-orgaan „Ga“. Deze sectie onderhoudt de contacten met de evangelisatie-ouderlingen en de classicale deputaten. Zij behartigt de taken van het vroegere „Verband van Chr. Geref. evangelisatie-commissies“. Zij bezint zich op de stimulering en instruering van kerkeraden en commissies. Het werk in deze sectie werd gedurende de afgelopen jaren verricht door de brs. Carlier, Drechsler en Vogel.

Sectie II houdt zich zeer bijzonder bezig met de vragen rond de recreatie. De instructie van werkers in de recreatie is geheel voor deze sectie gereserveerd. Hierin hebben zitting de broeders Eerland, Van Smeden, v. d. Veer en Wubs.

Sectie III onderhoudt het contact met de werkerreinen. Zij begeleidt de werkers. Ook in deze sectie zal bezinnende arbeid worden verricht o.a. aangaande de vragen van kerk en industrie.

Deze sectie voert de inleidende besprekingen, als steun voor nieuwe evangelisatie-projecten wordt gevraagd. In deze sectie werken de broeders Sobering, Op den Velde en Vlietstra.

Het is nu nog te vroeg om reeds te kunnen uitspreken dat deze verdeling in secties inderdaad de werkkraft van het deputaatschap ten goede komt. Het werken in secties betekent zeker geen verlichting van de arbeid van deputaten, maar veeleer een intensivering van het werk.

Hierbij stuiten wij voortdurend op het feit, dat al dit werk door de predikanten gedaan moet worden naast de reeds niet geringe arbeid in eigen gemeente, terwijl br. De Korte, die als penningmeester zich steeds ter beschikking van de secties stelt, zich door zijn maatschappelijke positie eveneens slechts in beperkte mate aan dit werk kan geven.

Er zijn taken, die nog moeten blijven liggen. De secties hebben zich in hun werk zeker nog niet ten volle kunnen ontplooiën.

Hoewel dus slechts twee jaar met de secties is gewerkt, willen we toch in ons rapport over de afgelopen drie jaar ons houden aan de orde van secties. Te meer omdat het eerste jaar vooral is geweest een jaar, waarin deze reorganisatie van het deputaatschap werd voorbereid.

Wat niet onder het hoofd van een bepaalde sectie kan worden vermeld, zullen we afzonderlijk opnemen onder het hoofd „Overige zaken“.

III. SECTIE I

A. „Licht en Waarheid“

Nu het verband van evangelisatie-commissies niet meer bestaat, werd ook één der taken van deputaten de verzorging van „Licht en Waarheid“.

In ons verslag aan de vorige generale synode deelden wij reeds mee, dat op voorstel van het verband hiervoor een leetuurstichting in het leven zou worden geroepen. Dit bleek niet nodig te zijn.

De hoofdredactie van het blad bleef berusten bij Ds. Carlier. Met waardering maken we melding van het vele werk, dat de hoofdredacteur en de andere medewerkers aan het blad verrichtten. We denken hierbij ook aan de arbeid van onze administrateur br. E. Scholte te Lisse.

Het is geen kleine zaak een blad te bieden, waarin het evangelie helder doorklinkt en waardoor de mens van vandaag zich aangesproken weet. De redactie worstelt oprecht zulk een blad te brengen. Naar kritiek werd steeds geluist. Er was ook waardering. Financieel blijft de kracht van het blad klein.

Sinds kort verschijnt „Licht en Waarheid“ in een nieuw formaat met een nieuwe opzet. Het blad verschijnt nu tien maal per jaar en bevat de volgende rubrieken: bijbelstudie, voor zieken, voor bejaarden, voor tiener en twee. Uit de commissies werd sterk aangedrongen op terugkeer van de feuilleton. Dit is gebeurd.

Sinds 1 januari 1971 is de band met de zondagschoolbond verbroken. De nieuwe opzet van het blad is financieel haalbaar.

B. „Ga“

In de plaats van „Frontlinie“ kwam in januari 1970 het instructieblad „Ga“. Eindredacteur is Ds. Vogel. Het blad wil voor alles zich bezig houden met de eigenlijke instructie van de werkers en van heel de gemeente. Daarnaast wil het informatie bieden over het werk van het deputaatschap en over het plaatselijke werk. Verder over het werk in andere kerkgemeenschappen, wanneer informatie hierover ook voor ons van belang is. We denken ook aan boekbesprekingen, bijv. bespreking van de uitgaven van het evangelisatie-centrum.

Wat de eigenlijke instructie betreft, het is onze bedoeling, dat „Ga“ ook zal zijn een orgaan, waarin de discussie over vormen en methoden voor het evangelisatiewerk wordt gevoerd. Reeds aan de particuliere synoden hebben we dit jaar geschreven, dat onze verantwoordelijkheid voor het blad en de verantwoordelijkheid van de eindredacteur niet kan betekenen, dat wij alle methoden, die worden voorgesteld, onvoor-

II. De drie secties

Nadat de particuliere synoden in 1969 de uitbreiding van het deputaatschap hadden gerealiseerd, waartoe de generale synode had besloten, kon het plan om de werkzaamheden over drie secties te verdelen worden uitgevoerd:

Sectie I behartigt de zaken van het evangelisatieblad „Licht en Waarheid” en van het instructie-orgaan „Ga”. Deze sectie onderhoudt de contacten met de evangelisatie-ouderlingen en de classicale deputaten. Zij behartigt de taken van het vroegere „Verband van Chr. Geref. evangelisatie-commissies”. Zij bezint zich op de stimulering en instruering van kerkeraleden en commissies. Het werk in deze sectie werd gedurende de afgelopen jaren verricht door de brs. Carlier, Drechsler en Vogel.

Sectie II houdt zich zeer bijzonder bezig met de vragen rond de recreatie. De instructie van werkers in de recreatie is geheel voor deze sectie gereserveerd. Hierin hebben zitting de broeders Eerland, Van Smeden, v. d. Veer en Wubs.

Sectie III onderhoudt het contact met de werkterreinen. Zij begeleidt de werkers. Ook in deze sectie zal bezinnende arbeid worden verricht o.a. aangaande de vragen van kerk en industrie.

Deze sectie voert de inleidende besprekingen, als steun voor nieuwe evangelisatie-projecten wordt gevraagd. In deze sectie werken de broeders Sobering, Op den Velde en Vlietstra.

Het is nu nog te vroeg om reeds te kunnen uitspreken dat deze verdeling in secties inderdaad de werkkraft van het deputaatschap ten goede komt. Het werken in secties betekent zeker geen verlichting van de arbeid van deputaten, maar veeleer een intensivering van het werk.

Hierbij stuiten wij voortdurend op het feit, dat al dit werk door de predikanten gedaan moet worden naast de reeds niet geringe arbeid in eigen gemeente, terwijl br. De Korte, die als penningmeester zich steeds ter beschikking van de secties stelt, zich door zijn maatschappelijke positie eveneens slechts in beperkte mate aan dit werk kan geven.

Er zijn taken, die nog moeten blijven liggen. De secties hebben zich in hun werk zeker nog niet ten volle kunnen ontplooiën.

Hoewel dus slechts twee jaar met de secties is gewerkt, willen we toch in ons rapport over de afgelopen drie jaar ons houden aan de orde van secties. Te meer omdat het eerste jaar vooral is geweest een jaar, waarin deze reorganisatie van het deputaatschap werd voorbereid.

Wat niet onder het hoofd van een bepaalde sectie kan worden vermeld, zullen we afzonderlijk opnemen onder het hoofd „Overige zaken”.

III. SECTIE I

A. „Licht en Waarheid”

Nu het verband van evangelisatie-commissies niet meer bestaat, werd ook één der taken van deputaten de verzorging van „Licht en Waarheid”.

In ons verslag aan de vorige generale synode deelden wij reeds mee, dat op voorstel van het verband hiervoor een leestuurstichting in het leven zou worden geroepen. Dit bleek niet nodig te zijn.

De hoofdredactie van het blad bleef berusten bij Ds. Carlier. Met waardering maken we melding van het vele werk, dat de hoofdredacteur en de andere medewerkers aan het blad verrichtten. We denken hierbij ook aan de arbeid van onze administrateur br. E. Scholte te Lisse.

Het is geen kleine zaak een blad te bieden, waarin het evangelie helder doorklinkt en waardoor de mens van vandaag zich aangesproken weet. De redactie worstelt oprecht zulk een blad te brengen. Naar kritiek werd steeds geluisterd. Er was ook waardering. Financieel blijft de kracht van het blad klein.

Sinds kort verschijnt „Licht en Waarheid” in een nieuw formaat met een nieuwe opzet. Het blad verschijnt nu tien maal per jaar en bevat de volgende rubrieken: bijbelstudie, voor zieken, voor bejaarden, voor tiener en twen. Uit de commissies werd sterk aangedrongen op terugkeer van de feuilleton. Dit is gebeurd.

Sinds 1 januari 1971 is de band met de zondagschoolbond verbroken. De nieuwe opzet van het blad is financieel haalbaar.

B. „Ga”

In de plaats van „Frontlinie” kwam in januari 1970 het instructieblad „Ga”. Eindredacteur is Ds. Vogel. Het blad wil voor alles zich bezig houden met de eigenlijke instructie van de werkers en van heel de gemeente. Daarnaast wil het informatie bieden over het werk van het deputaatschap en over het plaatselijke werk. Verder over het werk in andere kerkgemeenschappen, wanneer informatie hierover ook voor ons van belang is. We denken ook aan boekbesprekingen, bijv. bespreking van de uitgaven van het evangelisatie-centrum.

Wat de eigenlijke instructie betreft, het is onze bedoeling, dat „Ga” ook zal zijn een orgaan, waarin de discussie over vormen en methoden voor het evangelisatiewerk wordt gevoerd. Reeds aan de particuliere synoden hebben we dit jaar geschreven, dat onze verantwoordelijkheid voor het blad en de verantwoordelijkheid van de eindredacteur niet kan betekenen, dat wij alle methoden, die worden voorgesteld, onvoor-

waardelijk aanbevelen. Julat in de discussie zal immers niet elke methode, die ter sprake komt, uiteindelijk blijken geschikt te zijn voor de praktijk van het evangelisatiewerk. Deputaten waarderen het beleid, zoals het tot nu toe door de redactie werd gevoerd.

C. Activering, evangelisatiejaar, vrijgestelde

In de „Regeling voor de arbeid van deputaten voor de evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland“ K.O. bijlage XV (in het vervolg aan te duiden als „Regeling“), wordt in art. 4 sub a. als eerste taak van deputaten genoemd: „de kerkeraden op te wekken ter plaatse de evangelisatiearbeid ter hand te nemen of te bevorderen“.

Dat dit als eerste taak genoemd wordt is een rechtstreeks uitvloeisel van het in artikel 2 uitgesproken principe: „De evangelisatiearbeid dient principieel uit te gaan van de plaatselijke kerken“.

De tweede hoofdtaak van deputaten (Regeling art. 4 sub b) is: „steun te verlenen aan kerkeraden die arbeiden in grotere gebieden en buiten de burgerlijke gemeente“. Hoewel in de Regeling het opwekken van de kerkeraden om plaatselijk het evangelisatiewerk ter hand te nemen voorop staat, ligt op het tweede, de steunverlening aan kerkeraden of combinaties van kerkeraden, die evangelisatiewerk verrichten dat de eigen financiële- en mankracht te boven gaat, het zwaarste accent. Dit blijkt m.n. uit het feit dat de geldverwerving door deputaten plaatsvindt „ten behoeve van de sub b. genoemde arbeid“, dus de steunverlening.

Dit lijkt alleszins redelijk, daar het opwekken van de kerkeraden om het evangelisatiewerk ter hand te nemen ogenschijnlijk niet veel kosten met zich mee hoeft te brengen. Toch heeft deze nadruk op de steunverlening o.i. een aantal kwalijke gevolgen m.b.t. de visie op het evangelisatiewerk in het algemeen en de arbeid van ons deputaatschap in het bijzonder.

We noemen er vier:

1. Het evangelisatie-deputaatschap wordt een financieringsinstituut, te vergelijken met de deputaatschappen naar art. 11, art. 13 K.O., FSK enz., kortom die deputaatschappen die verschillende financiële lasten gelijkmatig over de kerken verdelen. Het is duidelijk dat dit beeld van het evangelisatie-deputaatschap in de kerken bestaat.
2. Het onder 1 genoemde heeft ten gevolge, dat de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken wel eens te weinig wordt gevoeld. Als voor een bepaald evangelisatieproject de financiering niet rond te krijgen is, wordt dit eerder aan deputaten verweten, dan dat de verantwoordelijkheid bij de plaatselijke gemeente(n) wordt gezocht.
3. In de Regeling ontbreken overigens ook de classes en de particuliere synoden als het gaat om de steunverlening. Wel wordt in artikel 1 gesteld dat „elke kerkeraad, classis en synode de roeping (heeft) om de uitbreiding van Gods Koninkrijk te bevorderen door het Evangelie... te brengen waar het niet, of zeer onzuiver, is“, maar als het gaat om steunverlening mag dadelijk een beroep op de landelijke kas worden gedaan. Zou het geen aanbeveling verdienen eerst te onderzoeken wat classicaal of via de P.S. gedaan kan worden? We kennen wel de samenwerking van genabuurde kerken (Twente, Amsterdam) maar classis en P.S. worden veelal overgeslagen als het om grotere evangelisatieprojecten gaat.
4. Door evangelisatie-deputaten kan slechts aan een beperkt aantal projecten steun worden verleend. Deze situatie blijft bestaan, ook al zouden deputaten over veel meer geld kunnen beschikken dan momenteel het geval is. Hierdoor kan de indruk gewekt worden dat onze kerken aan haar evangelisatie-roeping voldoen als zij een aantal „evangelisatieterreinen“ bewerken, zoals we ook zendingsterreinen bearbeiten.

In heel deze opzet van het evangelisatiewerk blijft het zwaartepunt liggen bij de „specialisten“. Het is te begrijpen dat in de Regeling m.n. het georganiseerde evangelisatiewerk aan de orde komt, en wel in het bijzonder het werk van speciaal opgeleide krachten. Ongewild wordt hierdoor echter bevorderd, dat onze kerken het evangelisatiewerk delegeren aan enkelingen, die hiervoor speciaal zijn aangesteld of zich als vrijwilliger geven aan deze arbeid.

Deputaten achten deze toestand onbevredigend en ook vrij uitzichtloos voor de toekomst. Zij zijn van mening dat veel meer aandacht besteed zou moeten worden aan de taak, die de Regeling als eerste aangeeft, namelijk het opwekken van de kerkeraden om plaatselijke evangelisatiearbeid ter hand te nemen. De ervaring leert dat dit „opwekken“ méér omvat dan het uitgeven van een blad en het organiseren van een conferentie.

Er is in de kerken een grote, veelal latente, maar gelukkig hier en daar ook manifeste, behoefte aan voorlichting en instructie t.a.v. het evangelisatiewerk. Dit geldt niet alleen het georganiseerde evangelisatiewerk, maar ook de toerusting van de gemeente tot het persoonlijk getuigen.

Deputaten ontvangen verzoeken en suggesties in deze richting, waaraan echter maar zeer gebrekkig kan worden voldaan.

Aan bezinning en studie komen we nauwelijks toe, terwijl daar meer dan ooit behoefte aan is.

De laatste jaren is binnen het deputaatschap meerdere malen gesproken over een zgn. „evangelisatie-jaar“, een campagne, gericht op het stimuleren van de plaatselijke gemeenten. Het bleek ons echter onmogelijk dit op korte termijn te realiseren. Voor een werkelijk goed opgezet evangelisatie-jaar is mankracht nodig, terwijl we ons ook bewust zijn dat een dergelijke campagne slechts een stimulans is tot werk dat moet worden gedaan. Als datgene wat in een evangelisatie-jaar op gang gekomen is niet verder bevestigd en gestimuleerd wordt is de kans groot dat na enige tijd het effect van een dergelijke campagne weer verloren is.

Niet alleen tijdens, maar ook na zo'n evangelisatie-jaar zouden deputaten moeten beschikken over een vrijgestelde, die zich hiervoor geheel zou kunnen inzetten. Reeds in 1959 heeft de toenmalige voorzitter van evangelisatie-deputaten verklaard: „Het is de bedoeling van deputaten om op den duur te komen tot een speciaal opgeleide kracht, die de algemene leiding kan geven aan het evangelisatiewerk der kerken“ (Acta G.S. 1959, art. 147).

Deputaten menen dat het aanstellen van een dergelijke kracht dringend noodzakelijk is. Op de oude voet voortgaande blijven we ons bewegen in een vicieuze cirkel: omdat er geen geld voor is kunnen we te weinig doen aan de activering en instructie van de kerken, en omdat de kerken te weinig evangelisatie-minded zijn is er te weinig geld voor de bijzondere projecten.

Deputaten willen dan ook de synode vragen hen te machtigen een hogere bijdrage te vragen van de kerken om daardoor te kunnen komen tot het benoemen van een vrijgestelde, die zijn tijd en deskundigheid zal kunnen inzetten voor het stimuleren, instrueren en begeleiden van het evangelisatiewerk van de kerken. Het is onze overtuiging dat alleen op deze wijze de eerste taak van ons deputaatschap werkelijk tot zijn recht kan komen.

In de instructie van deze vrijgestelde zou in elk geval het volgende een plaats moeten krijgen:

- a. bezinning op het wezen en de methoden van de evangelisatie;
- b. het adviseren en voorlichten van kerkeraden, evangelisatiecommissies, classes, classicale en generale deputaten voor de evangelisatie inzake hun arbeid op het terrein van de evangelisatie;
- c. het adviseren en instrueren van werkers, vrijwilligers en groepen van vrijwilligers in de evangelisatie;
- d. het adviseren van kerkeraden en ambtsdragers inzake de toerusting van de gemeente tot persoonlijk getuigen;
- e. het verzorgen van literatuur, welke dienstbaar kan zijn aan de activering van de gemeente en de instructie van de werkers.

Naar de mening van deputaten zou deze vrijgestelde een predikant moeten zijn omdat:

1. een theologische opleiding voor dit werk noodzakelijk is;
2. een predikant, die reeds enige tijd in de praktijk van het gemeentewerk staat geslacht mag worden het kerkelijk en gemeentelijk leven van nabij te kennen én als zodanig ook een betere entree te hebben in het kerkelijk leven dan een niet-predikant;
3. een predikant, die voor dit werk is vrijgesteld ook door zijn preekbeurten in den lande voeling kan houden met het kerkelijk leven alsook in zijn preken op kan roepen tot een getuigend leven.

In verband met het bovenstaande stellen deputaten de synode een aantal wijzigingen in de Regeling voor, die ten gevolge zullen hebben dat het accent van hun werk langzamerhand wordt verlegd naar de eerst-genoemde hoofdtaak: het opwekken van de kerkeraden om plaatselijk het evangelisatiewerk ter hand te nemen.

Daarnaast zal er plaats moeten blijven voor het steunen van projecten, die de krachten van plaatselijke kerken te boven gaan. Wel zouden o.i. meer dan tot nu toe ook de classes en particuliere synoden ingeschakeld moeten worden en pas in laatste instantie ons deputaatschap.

Bij het aangaan van verplichtingen zou een regeling getroffen moeten worden, waarbij gedurende een bepaald aantal jaren het aandeel van deputaten in de onkosten procentueel steeds lager en dat van de plaatselijke kerk(en) steeds hoger wordt.

Op deze wijze zouden deputaten bepaalde evangelisatieprojecten van de grond kunnen helpen, die dan langzamerhand geheel worden overgenomen door de plaatselijke kerk(en).

Dit zal wat de huidige projecten betreft ten aanzien van Rozenburg een onmogelijkheid zijn. Voor dit unieke project zou in dit opzicht een uitzondering gemaakt moeten worden.

D. Conferenties

In deze periode hebben we nog eenmaal een conferentie belegd met de evangelisatie-ouderlingen en de classicale deputaten, zoals we dat ook vroeger gewend waren. Dit was nog voor de uitbreiding van het deputaatschap en voor de indeling van het werk in secties. Deze vergadering was gewijd aan de vragen rond de recreatie. Na de vor-

ming van de secties heeft sectie I zich op dit werk moeten bezinnen. Tevens stond de sectie voor de vraag, hoe het werk van het verband voort te zetten door het onderhouden van contacten met de commissies en de plaatselijke werkers.

Dit heeft geleid tot een conferentie in het najaar van 1970, waarop zowel commissies en plaatselijke werkers als evangelisatie-ouderlingen en classicale deputaten welkom waren.

In een inleiding werd het werk van de evangelisatie-ouderling belicht. Maar ook de zaken van „Licht en Waarheid” werden besproken, zoals dat vroeger op de verbandsvergaderingen gebeurde.

Het is duidelijk, dat de contacten met kerkeraden en commissies stellig beter zullen kunnen worden onderhouden, als het inderdaad mocht komen tot de benoeming van een vrijgestelde.

IV. SECTIE II

A. Bezinning op de vragen rond de recreatie

De vragen, waar sectie II zich voor ziet geplaatst, zijn niet gering. Reeds voor de vorming van de secties hebben deputaten zich op de materie van recreatie bezonnen aan de hand van een nota van Ds. Van Smeden. De sectie houdt er zich nu voortdurend mee bezig.

Voor de kerk betekent de recreatie een opdracht met meer dan één aspect. Het is voor ons duidelijk, dat we het evangelie hebben te brengen ook bij de recreanten. Voor vele plaatselijke kerken betekent het liggen in een recreatiegebied dan ook een uitbreiding van opdracht en mogelijkheden. Deputaten menen dan ook, dat het hun roeping is de betrokken kerken op hun uitgebreide roeping en kansen te wijzen; hen zonnig te adviseren en te helpen. En dan zal het goed duidelijk moeten zijn, dat de kerk op de camping meer moet doen dan alleen zichzelf presenteren. We hebben de opdracht daar de duidelijke boodschap van het evangelie te brengen. Daarnaast is er meermalen de mogelijkheid tot dienstbetoon, het diakonale aspect. Er is immers het probleem van de juiste vulling van de vrije tijd. Vrije tijd kan lege tijd worden, met alle noodlottige gevolgen van dien: de socialisatie, leegloperij, verzwakking van het saamhorigheidsgevoel, misdaad.

De recreatie moet, om werkelijk recreatie te zijn, worden gevuld. Dit diakonale aspect vraagt nogal wat bezinning. Niet op elke camping zal dit aspect een even zwaar accent behoeven te hebben. Als campingshouders en gasten zelf allerlei initiatieven ontplooiën, zal er op dit punt minder behoefte zijn aan activiteiten onzerzijds. Getracht moet wel worden ook dan ruimte te blijven houden voor clubwerk en kerkdiensten; en voor het leggen van persoonlijke contacten.

Al deze vragen vormen voor sectie II een uitdaging, waar zij zich niet aan wil onttrekken. Zij wil zich met deze vragen grondig bezig houden.

B. Instructie voor recreatie-werkers

Reeds noemden we de conferentie met evangelisatie-ouderlingen en classicale deputaten over de recreatie-vragen. Op deze conferentie in het najaar van 1968 waren ook veel werkers in de recreatie aanwezig. De eigenlijke instructie van de werkers in de recreatie geschiedde echter, voordat sectie II werd gevormd, op conferenties, door particulier initiatief belegd. Reeds enkele jaren is dit werk nu in handen van sectie II. In november 1969 hielden we een conferentie, waaruit twee regionale conferenties zijn voortgekomen in het voorjaar van 1970. Deze werden weer gevolgd door een landelijke conferentie in mei 1970. Ruim 50 jongeren hebben hieraan deelgenomen.

Ook voor 1971 is een instructie-conferentie voorbereid, die inmiddels te Amersfoort zal zijn gehouden.

C. Interkerkelijk Beraad

Deputaten zijn door waarnemers vertegenwoordigd in het „interkerkelijk beraad voor kerk en recreatie”.

D. Financiering recreatie-projecten

Ook in deze jaren zijn door ons projecten van recreatiewerk gesubsidieerd. Het betrof projecten in Koudekerke, Enter en Eindhoven. Steeds leggen we er de nadruk op, dat vanuit de plaatselijke kerk of vanuit de regio al het mogelijke gedaan moet worden, voordat de steun van deputaten kan worden gegeven.

V. SECTIE III

A. Europoort-Botiek

Tot december 1969 heeft Ds. S. Wijnma, verbonden aan de kerk van Rozenburg, gewerkt als evangelisatie-predikant in Europoort-Botiek. Hij heeft vier en een half jaar met zegen gearbeid. Mee door de arbeid van Ds. Wijnma zijn deuren opengegaan. De boodschap van het evangelie mocht gebracht worden aan de mens in de industrie. Nu hij afscheid heeft genomen van deze arbeid en zich als predikant aan Zwolle heeft verbonden, denkt men in Rozenburg met dankbaarheid terug aan zijn werk. Het stemt tot vreugde, dat sedert augustus 1970 Ds. Harder als zijn opvolger werkzaam is. De ontwikkeling van het werk tijdens het verblijf van Ds. Wijnma in Rozenburg bracht mee, dat het beter was Ds. Harder te beroepen als „industrie-predikant”.

ming van de secties heeft sectie I zich op dit werk moeten bezinnen. Tevens stond de sectie voor de vraag, hoe het werk van het verband voort te zetten door het onderhouden van contacten met de commissies en de plaatselijke werkers.

Dit heeft geleid tot een conferentie in het najaar van 1970, waarop zowel commissies en plaatselijke werkers als evangelisatie-ouderlingen en classicale deputaten welkom waren.

In een inleiding werd het werk van de evangelisatie-ouderling belicht. Maar ook de zaken van „Licht en Waarheid” werden besproken, zoals dat vroeger op de verbandsvergaderingen gebeurde.

Het is duidelijk, dat de contacten met kerkeraden en commissies stellig beter zullen kunnen worden onderhouden, als het inderdaad mocht komen tot de benoeming van een vrijgestelde.

IV. SECTIE II

A. Bezinning op de vragen rond de recreatie

De vragen, waar sectie II zich voor ziet geplaatst, zijn niet gering. Reeds voor de vorming van de secties hebben deputaten zich op de materie van recreatie bezonnen aan de hand van een nota van Ds. Van Smeden. De sectie houdt er zich nu voortdurend mee bezig.

Voor de kerk betekent de recreatie een opdracht met meer dan één aspect. Het is voor ons duidelijk, dat we het evangelie hebben te brengen ook bij de recreanten. Voor vele plaatselijke kerken betekent het liggen in een recreatiegebied dan ook een uitbreiding van opdracht en mogelijkheden. Deputaten menen dan ook, dat het hun roeping is de betrokken kerken op hun uitgebreide roeping en kansen te wijzen; hen zondig te adviseren en te helpen. En dan zal het goed duidelijk moeten zijn, dat de kerk op de camping meer moet doen dan alleen zichzelf presenteren. We hebben de opdracht daar de duidelijke boodschap van het evangelie te brengen. Daarnaast is er meermalen de mogelijkheid tot dienstbetoon, het diakonale aspect. Er is immers het probleem van de juiste vulling van de vrije tijd. Vrije tijd kan lege tijd worden, met alle noodlottige gevolgen van dien: de socialisatie, leegloperij, verzwakking van het saamhorigheidsgevoel, misdaad.

De recreatie moet, om werkelijk recreatie te zijn, worden gevuld. Dit diakonale aspect vraagt nogal wat bezinning. Niet op elke camping zal dit aspect een even zwaar accent behoeven te hebben. Als campinghouders en gasten zelf allerlei initiatieven ontplooiën, zal er op dit punt minder behoefte zijn aan activiteiten onzerzijds. Getracht moet wel worden ook dan ruimte te blijven houden voor clubwerk en kerkdiensten; en voor het leggen van persoonlijke contacten.

Al deze vragen vormen voor sectie II een uitdaging, waar zij zich niet aan wil onttrekken. Zij wil zich met deze vragen grondig bezig houden.

B. Instructie voor recreatie-werkers

Reeds noemden we de conferentie met evangelisatie-ouderlingen en classicale deputaten over de recreatie-vragen. Op deze conferentie in het najaar van 1968 waren ook veel werkers in de recreatie aanwezig. De eigenlijke instructie van de werkers in de recreatie geschiedde echter, voordat sectie II werd gevormd, op conferenties, door particulier initiatief belegd. Reeds enkele jaren is dit werk nu in handen van sectie II. In november 1969 hielden we een conferentie, waaruit twee regionale conferenties zijn voortgekomen in het voorjaar van 1970. Deze werden weer gevolgd door een landelijke conferentie in mei 1970. Ruim 50 jongeren hebben hieraan deelgenomen.

Ook voor 1971 is een instructie-conferentie voorbereid, die inmiddels te Amersfoort zal zijn gehouden.

C. Interkerkelijk Beraad

Deputaten zijn door waarnemers vertegenwoordigd in het „interkerkelijk beraad voor kerk en recreatie”.

D. Financiering recreatie-projecten

Ook in deze jaren zijn door ons projecten van recreatiewerk gesubsidieerd. Het betrof projecten in Koudekerke, Enter en Eindhoven.

Steeds leggen we er de nadruk op, dat vanuit de plaatselijke kerk of vanuit de regio al het mogelijke gedaan moet worden, voordat de steun van deputaten kan worden gegeven.

V. SECTIE III

A. Europoort-Botiek

Tot december 1969 heeft Ds. S. Wijnsma, verbonden aan de kerk van Rozenburg, gewerkt als evangelisatie-predikant in Europoort-Botiek. Hij heeft vier en een half jaar met zegen gearbeid. Mee door de arbeid van Ds. Wijnsma zijn deuren opengegaan. De boodschap van het evangelie mocht gebracht worden aan de mens in de industrie. Nu hij afscheid heeft genomen van deze arbeid en zich als predikant aan Zwolle heeft verbonden, denkt men in Rozenburg met dankbaarheid terug aan zijn werk. Het stemt tot vreugde, dat sedert augustus 1970 Ds. Harder als zijn opvolger werkzaam is. De ontwikkeling van het werk tijdens het verblijf van Ds. Wijnsma in Rozenburg bracht mee, dat het beter was Ds. Harder te beroepen als „industrie-predikant”.

De instructie voor de industrie-predikant werd vastgesteld in overleg tussen de kerkeraad van Rozenburg en deputaten. Volgens deze instructie is het zijn taak de mensen te benaderen met het evangelie van Jezus Christus, opdat dit evangelie gestalte aanneemt in hun persoonlijk leven en in de industriële samenleving. Het is onze bede, dat Ds. Harder met zegen in Europoort-Botiek moge arbeiden.

Wij willen u niet verhalen, dat de overkomst van Ds. Harder — met name zijn huisvesting — de kerkeraad van Rozenburg en ons voor grote financiële vragen heeft gesteld. Behoorlijke huisvesting bleek slechts mogelijk wanneer een huis werd gekocht. De kerkeraad beschikte niet over de nodige middelen daarvoor. Gezien de zware lasten, waaronder de gemeente reeds gebukt gaat vanwege de recente kerkbouw, zou het sluiten van een lening niet gemakkelijk zijn. Deputaten konden het benodigde bedrag ook niet verschaffen. Wij hebben toen contact opgenomen met de deputaten voor de evangelie-verkondiging onder Israël en met de deputaten voor contact met de kerkjeugd. Deze deputaatschappen hebben elk aan ons een renteloze lening verstrekt van f 25.000,—. Daar het werk in Rozenburg moest worden voortgezet, meenden wij deze leningen te moeten sluiten. Verder verwijzen wij hiervoor naar het onderdeel „Financiën” van dit rapport. Sedert 1 oktober 1968 heeft Rozenburg mej. A. Visser als jeugdleider in dienst. Ook voor haar werk ontvangt de kerkeraad steun van deputaten. Nu zij dit jaar wegens huwelijk uit Rozenburg zal vertrekken, mag vermeld worden dat zij haar werk op voortreffelijke wijze heeft verricht.

Aanvankelijk was de Geref. Kerk, waarmee onze kerk te Rozenburg een goede samenwerking heeft in het evangelisatiewerk, bereid een opvolger(st)er te benoemen. Reeds thans wordt de subsidie van deputaten voor het salaris van mej. Visser door de Geref. Kerk aangevuld.

Achteraf is ons gebleken, dat er verandering is gekomen in deze plannen. Deputaten hebben zich genoodzaakt gezien aan Rozenburg te berichten, dat de financiële positie van ons deputaatschap ons niet toelaat ook na het vertrek van mej. Visser steun te verlenen bij de salariering van een nieuwe jeugdwerkleider(st)er. Een moeilijke beslissing, waaraan wij niet konden ontkomen. Te moeilijker omdat de kleine kerk van Rozenburg zich telkens weer echte offers getroost om dit mooie werk te kunnen voortzetten.

Na zijn stage-periode heeft broeder H. H. van Well nog ruim een jaar als evangelist in Rozenburg gewerkt. De oorzaak hiervan was, dat wij niet eerder ergens in onze kerken een plaats voor hem konden vinden. In Rozenburg werd hij zeer gewaardeerd, maar in verband met een goede spreading van het werk was het van meetaf aan de bedoeling hem in een ander deel van onze kerken in te zetten.

B. Twente

Sinds 1965 werkt in Twente broeder J. C. Schouten met naast hem de contactcommissie van de kerken te Almelo, Enschede-O. en -W. en Hengelo. Deputaten hebben waardering voor de trouw en de inzet van broeder Schouten. Hij doet zijn werk met grote liefde. Het evangelisatiewerk komt in Twente echter maar moeizaam van de grond. Dit blijkt duidelijk uit de rapporten van br. Schouten, hoewel daarin toch ook wel opgewekte geluiden klinken. We denken bijv. aan de vreugde, waarmee br. Schouten nu reeds enkele jaren het recreatiewerk leidt op de camping in Enter.

Deputaten willen zich samen met de Twentse kerkeraden op heel de situatie bezinnen.

C. Amsterdam

Na besprekingen, die sectie III voerde met het centraal consistorie van de Chr. Geref. Kerken te Amsterdam, kon broeder Van Well door de Amsterdamsse kerken worden benoemd als evangelist.

Sinds 1 september 1970 is hij in Amsterdam werkzaam. Deputaten subsidiëren deze arbeid voor 50%.

Broeder Van Well werd bevestigd tot ouderling van de kerk van Amsterdam-Zuid. We hopen van harte, dat br. Van Well in Amsterdam een even goede tijd zal hebben als in Rozenburg.

D. Noord-Holland

De kerk van Broek op Langedijk vroeg, mede namens Den Helder en Opperdoes, onze aandacht voor een toekomstig evangelisatie-project in het noorden van Noord-Holland.

Een parttime kracht is beschikbaar.

Het komt ons voor, dat de financiële inzet van deze kerken zelf en van de classis Haarlem een voldoende sterke basis vormen voor een betrekkelijk kleine aanvullende steun van deputaten.

De bespreking wordt voortgezet.

E. België

De generale synode 1968/1969 sprak uit, dat, indien plaatselijke kerken in het zuiden het werk in België ter hand wensten te nemen, deputaten gemachtigd waren dit werk te begeleiden en zo nodig te steunen. Mede in verband hiermee bracht deze synode het streefbedrag op f 1,— per lid/dooplid.

Na een schrijven van Ds. H. v. d. Schaaf heeft sectie III onlangs contact gehad met de broeders W. Steenberg, H. v. d. Schaaf en J. C. Maris. Genoemde broeders willen graag, dat er enig werk in België op gang zou komen.

De sectie heeft hun geadviseerd uit te zien naar een geschikt werkterrein in België.

Faint, illegible text covering the left page of the document. The text appears to be a list or a series of entries, possibly related to a collection or inventory.

Faint, illegible text covering the right page of the document. The text appears to be a list or a series of entries, possibly related to a collection or inventory.

Zendingsdagen	f 5.740,47	f 7.264,78	f 13.448,94
Bijdr. Verenigingen en commissies	" 327,97	" 561,50	" 494,70
Giften	" 1.046,50	" 870,—	" 4.857,75
Interest	" 2.623,66	" 2.072,28	" 795,15
Nadelig saldo	" 13.008,67	" 19.203,93	" —,—,—
	f 53.388,82	f 73.371,42	f 70.170,36

Bijlage 2

BEGROTING UITGAVEN 1972—1974

	1972	1973	1974
Reis- en vergaderkosten	f 1.600,—	f 1.600,—	f 1.600,—
Administratieve kosten	" 1.000,—	" 1.000,—	" 1.000,—
Exploitatie „Ga“	" 1.500,—	" 1.500,—	" 1.500,—
Div., o.a. conferenties	" 1.500,—	" 2.000,—	" 2.000,—
Kosten „Europort-Botlek“	" 32.000,—	" 33.000,—	" 34.000,—
Kosten „Twente“	" 19.000,—	" 20.000,—	" 21.000,—
Kosten „Amsterdam“	" 13.000,—	" 13.500,—	" 14.000,—
Kosten event, vrijgestelde (vanaf 1/9 '72)	" 10.000,—	" 30.000,—	" 31.000,—
Diverse bijdragen	" 3.500,—	" 4.000,—	" 4.500,—
	f 83.100,—	f 106.600,—	f 110.600,—

Gemiddeld ± f 100.000,— per jaar
Noodzakelijke omslag per lid ± f 1,50

BIJLAGE XLI
art. 106, 132

RAPPORT I VAN COMMISSIE II BETREFFENDE DE EVANGELISATIE

Met betrekking tot het aan uw vergadering uitgebrachte rapport van deputaten voor de evangelisatie, merkt uw commissie het volgende op:

1. Waardering heeft uw commissie voor het deputaatschap wat betreft het verdelen van de werkzaamheden over 3 secties.
2. T.a.v. het instructie-orgaan „Ga“ is uw commissie van mening, dat het gevaar van tweeslachtigheid aanwezig is: instructies kunnen door discussies van kracht beroofd worden. Uw commissie stelt u voor, deputaten er op te wijzen dat hunnerzijds controle over en principiële begeleiding van te plaatsen en geplaatste discussies in dit kerkelijk orgaan beslist nodig is.
3. Wat betreft III C van het rapport is uw commissie het volkomen eens met de mening van deputaten, dat hun tweede taak in de praktijk meer accent heeft gekregen dan hun eerste.
Uw commissie acht het juist en juist het toe, dat deputaten hierin verandering willen brengen.
Minder juist is het echter, dat deputaten nu deze eerste taak willen delegeren aan een „vrijgestelde“. Zo komt het zwaartepunt te liggen aan de „top“, bij de „specialist(en)“, iets wat deputaten juist niet wensen! Uw commissie is van mening, dat deputaten zelf, bij de uitvoering van hun taak, intensiever gebruik kunnen maken van de middelen, die hun ten dienste staan, dan tot nu toe geschied is, namelijk:
 - a. instructie-orgaan „Ga“ of andere literatuur (bijv. regelmatig aan kerkeraden en verenigingen toezenden);
 - b. classalele deputaten (meer instrueren om hun werk te intensiveren);
 - c. studieconferenties (met werkers en evangelisatie-ouderlingen).
 Ook zouden deputaten zich kunnen verstaan met de commissie „Vormingswerk“, om via cursussen voor het vormingswerk hun taak enigszins gerealiseerd te zien.
Uw commissie stelt de synode dan ook voor, het voorstel van deputaten voor een vrijgestelde, niet over te nemen.
4. Uit het rapport IV A is het uw commissie niet duidelijk geworden, of en hoe er contacten waren met andere deputaatschappen, die zich ook met recreatie en diaconale aspecten bezig houden.
Uw commissie is van mening, dat overleg tussen deputaatschappen gewenst is.
5. Uw commissie hield zich bezig met het karakter van de diensten, die worden gehouden

- op campings; kerkdiensten, evangelisatie-samenkomsten.
Gelet op de bezwaren, die verbonden zijn aan de vormgeving van dergelijke diensten als „kerk“diensten, acht uw commissie het gewenst, dat de synode aan deputaten opdracht geeft, zich hierop te bezinnen en de kerkeraden daarover te adviseren.
6. Wat betreft VI B van het deputatenrapport stelt uw commissie u voor deputaten op te dragen, aan de volgende synode een voorstel te doen t.a.v. voorzieningen in de sociale positie van de evangelisatie-werker(s).
 7. Uw commissie steunt het voorstel van deputaten, om het streefbedrag te verhogen tot f 1,50 per lid. Deputaten hebben dit nodig voor de uitvoering van hun taak, vermeld in dit commissie-rapport 3 a, b en c, en voor uitbreiding van hun hulpverlening aan kerkeraden in hun evangelisatiewerk (bijv. werk in België).
Dit streefbedrag behoeft niet omgezet te worden in een omslag (zie besluit G.S. 1968/69, Acta art. 161 sub 1).
Daar vele kerken te weinig of niets afdroegen voor het werk van deze deputaten, acht uw commissie het gewenst, dat de synode er bij deze kerken op aandringt tot het voldoen aan het streefbedrag.
Hierbij moeten de kerkeraden levens opgewekt worden, om, als zij bezwaren menen te hebben tegen de werkzaamheden, die met steun van dit deputaatschap verricht worden, deze bezwaren geargumenteed ter kennis van deputaten te brengen.
 8. Wat betreft de financiering van het huis voor de evangelisatie-predikant te Rozenburg, heeft uw commissie veel begrip voor de handelwijze van deputaten.
Uw commissie is echter van mening, dat de instructie van deputaten tot een dergelijke transactie geen ruimte biedt, en dat hier gesproken moet worden over een zeer uitzonderlijke situatie.
Uw commissie stelt de synode voor:
 - a. de handelwijze van deputaten m.b.t. deze leningen, bij wijze van uitzondering, goed te keuren;
 - b. deputaten voor financiële zaken opdracht te geven, om de synode te adviseren over de wijze, waarop deze financiële transactie afgewikkeld kan worden.
 9. Deputaten verzulmden hun administratie onder te brengen bij het Kerkelijk Administratie Bureau (rapport van deputaten voor financiële zaken).
Hoewel begrip hebbend voor de achtergrond, waaruit dit verzuim te verklaren is, meent uw commissie, dat deputaten alsnog uitvoering behoren te geven aan de opdracht van de G.S. 1968/69.
 10. In de door deputaten aangeboden concept-regeling (bijlage II) stelt uw commissie aanvullingen en/of wijzigingen voor, volgens de bijlage bij dit rapport.
 11. Voorstellen:
 - a. de handelingen van deputaten goed te keuren, met uitzondering van wat onder 9 van dit commissie-rapport is vermeld;
 - b. deputaten opdracht te geven:
 1. het orgaan „Ga“ zo instructief mogelijk te doen zijn;
 2. zich te bezinnen op het karakter van samenkomsten op campings, en de kerkeraden daarover te adviseren;
 3. een voorstel te doen voor voorziening in de sociale positie van de evangelisatie-werker(s);
 4. hun administratie onder te brengen bij het K.A.B.;
 - c. deputaten niet te machtigen tot het aanstellen van een vrijgestelde;
 - d. het streefbedrag te verhogen tot f 1,50 per lid;
 - e. de regeling voor de arbeid der deputaten vast te stellen;
 - f. opnieuw drie deputaten en hun secundi te benoemen;
 - g. deputaten voor financiële zaken op te dragen, advies uit te brengen over de afwikkeling van de financiële transactie, vermeld in 8 van dit rapport.

G. J. Buys, rapporteur

BIJLAGE XLII
art. 111, 189

RAPPORT I COMMISSIE VI INZAKE DIAKENEN TER MEERDERE VERGADERINGEN

Wat de instructie van de P.S. van het Noorden betreft heeft uw commissie moeten constateren dat een, in 1962, vastgestelde „voorlopige“ gedragslijn nog steeds als voorlopig wordt gehandhaafd. De commissie is van oordeel dat een tijdslimiet van 9 jaar meer dan voldoende moet zijn om tot een definitieve gedragslijn te kunnen komen.
Uw commissie stelt u daarom voor:

- a. Deputaten ADMA op te dragen deze voorlopige gedragslijn in studie te nemen.
- b. De eerstvolgende Generale Synode over deze studie te rapporteren c.q. voorstellen te doen.

K. Geleijnse, rapporteur

- op campings: kerkdiensten, evangelisatie-samenkomsten.
Gelet op de bezwaren, die verbonden zijn aan de vormgeving van dergelijke diensten als „kerk“diensten, acht uw commissie het gewenst, dat de synode aan deputaten opdracht geeft, zich hierop te bezinnen en de kerkeraden daarover te adviseren.
6. Wat betreft VI B van het deputatenrapport stelt uw commissie u voor deputaten op te dragen, aan de volgende synode een voorstel te doen t.a.v. voorzieningen in de sociale positie van de evangelisatie-werker(s).
7. Uw commissie steunt het voorstel van deputaten, om het streefbedrag te verhogen tot f 1,50 per lid. Deputaten hebben dit nodig voor de uitvoering van hun taak, vermeld in dit commissie-rapport 3 a, b en c, en voor uitbreiding van hun hulpverlening aan kerkeraden in hun evangelisatiewerk (bijv. werk in België). Dit streefbedrag behoort niet omgezet te worden in een omslag (zie besluit G.S. 1968/69, Acta art. 161 sub 1).
Daar vele kerken te weinig of niets afdroegen voor het werk van deze deputaten, acht uw commissie het gewenst, dat de synode er bij deze kerken op aandringt tot het voldoen aan het streefbedrag.
Hierbij moeten de kerkeraden tevens opgewekt worden, om, als zij bezwaren menen te hebben tegen de werkzaamheden, die met steun van dit deputaatschap verricht worden, deze bezwaren geargumenteerd ter kennis van deputaten te brengen.
8. Wat betreft de financiering van het huis voor de evangelisatie-predikant te Rozenburg, heeft uw commissie veel begrip voor de handelwijze van deputaten.
Uw commissie is echter van mening, dat de instructie van deputaten tot een dergelijke transactie geen ruimte biedt, en dat hier gesproken moet worden over een zeer uitzonderlijke situatie.
Uw commissie stelt de synode voor:
a. de handelwijze van deputaten m.b.t. deze leningen, bij wijze van uitzondering, goed te keuren;
b. deputaten voor financiële zaken opdracht te geven, om de synode te adviseren over de wijze, waarop deze financiële transactie afgewikkeld kan worden.
9. Deputaten verzulmden hun administratie onder te brengen bij het Kerkelijk Administratie Bureau (rapport van deputaten voor financiële zaken).
Hoewel begrip hebbend voor de achtergrond, waaruit dit verzuim te verklaren is, meent uw commissie, dat deputaten alsnog uitvoering behoren te geven aan de opdracht van de G.S. 1968/69.
10. In de door deputaten aangeboden concept-regeling (bijlage II) stelt uw commissie aanvullingen en/of wijzigingen voor, volgens de bijlage bij dit rapport.
11. Voorstellen:
a. de handelingen van deputaten goed te keuren, met uitzondering van wat onder 9 van dit commissie-rapport is vermeld;
b. deputaten opdracht te geven:
1. het orgaan „Ga“ zo instructief mogelijk te doen zijn;
2. zich te bezinnen op het karakter van samenkomsten op campings, en de kerkeraden daarover te adviseren;
3. een voorstel te doen voor voorziening in de sociale positie van de evangelisatie-werker(s);
4. hun administratie onder te brengen bij het K.A.B.;
c. deputaten niet te machtigen tot het aanstellen van een vrijgestelde;
d. het streefbedrag te verhogen tot f 1,50 per lid;
e. de regeling voor de arbeid der deputaten vast te stellen;
f. opnieuw drie deputaten en hun secundi te benoemen;
g. deputaten voor financiële zaken op te dragen, advies uit te brengen over de afwikkeling van de financiële transactie, vermeld in 8 van dit rapport.

G. J. Buys, rapporteur

BIJLAGE XLII
art. 111, 189

RAPPORT I COMMISSIE VI INZAKE DIAKENEN TER MEERDERE VERGADERINGEN

Wat de instructie van de P.S. van het Noorden betreft heeft uw commissie moeten constateren dat een, in 1962, vastgestelde „voorlopige“ gedragslijn nog steeds als voorlopig wordt gehandhaafd. De commissie is van oordeel dat een tijdslimiet van 9 jaar meer dan voldoende moet zijn om tot een definitieve gedragslijn te kunnen komen.

Uw commissie stelt u daarom voor:

- a. Deputaten ADMA op te dragen deze voorlopige gedragslijn in studie te nemen.
b. De eerstvolgende Generale Synode over deze studie te rapporteren c.q. voorstellen te doen.

K. Geleijnsse, rapporteur

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HULPVERLENING IN BINNEN- EN BUITENLAND

Wij rapporteren u het volgende:

- A. Het deputaatschap voor hulpverlening in binnen- en buitenland wordt gevormd door de broeders:

ds. J. J. Rebel, Hilversum, voorzitter
W. J. Graves, Badhoevedorp, secretaris-penningmeester
J. Groenendijk, Gouda, tweede voorzitter
drs. T. Brienens, Groningen
A. de Geus, Harlingen en
S. Pieper, Noordwijkerhout.

- B. AFRONDING WERKZAAMHEDEN DEPUTAATSCHAP VOOR BIJZONDERE NODEN

De Generale Synode van 1968/69 had besloten het deputaatschap voor bijzondere noden te reorganiseren en voortaan te noemen Deputaatschap voor hulpverlening in binnen- en buitenland.

Betreffende het deputaatschap voor bijzondere noden kan nog worden medegedeeld: Gereformeerd Sociologisch Instituut. Van het bedrag ad f 1.700.— (vermeld in het verslag aan de vorige synode) waarmee in het stichtingskapitaal was deelgenomen, werd f 694,21 terug ontvangen.

Het deputaatschap had nog besloten ook in 1968 het werk onder de Hongaren in Nederland met f 2.000.— en dat in Oostenrijk met f 5.500.— te steunen. De opbrengst van de destijds voor hulp aan de Hongaren gehouden collecte was hiermede uitgekeerd.

- C. BEZINNINGSOOPDRACHT

In een brief, gedateerd maart 1969, gezonden aan alle kerkeraden, hebben wij ons gepresenteerd en ons aanvankelijke standpunt omtrent hulpverlening door Kerken en de houding, die ledere christen dient in te nemen ten opzichte van het verlenen van steun aan zijn naaste in nood, of deze naaste dichtbij woont of veraf, christen is of niet, weergegeven. In oktober 1969 is in overeenstemming met dit standpunt aan al onze kerkelijke bladen een persbericht gezonden, waarin de leden onzer Kerken werden opgewekt tot het verlenen van steun voor hongerende Biafranen. Deze tekst is tevens aan alle kerkeraden gezonden. Dergelijke opwekkingen zijn ook uitgegaan voor hulpverlening aan de slachtoffers van de aardbevingsramp in Peru en de overstromingsramp in Oost-Pakistan.

Het resultaat van onze bezinning wordt u in bijlage I van dit rapport aangeboden.

- D. HULPVERLENING

De Generale Synode had ons tevens opgedragen intussen reeds middelen en wegen te zoeken tot hulpverlening buiten onze grenzen, voor zover deze hulpverlening op de weg der Kerken ligt.

Bij de uitvoering van onze taak hebben wij getracht een spreiding van projecten te zoeken.

- In verband hiermede hebben wij in behandeling genomen een brief van Deputaten voor de Buitenlandse Zending, waarin de aandacht werd gevestigd op het uitzenden van een landbouwkundige naar Mamasa. Uiteraard zijn wij te rade gegaan bij een instantie, die zich op dit gebied bewoog, om ingelicht te worden over allerlei zaken, die verband houden met een dergelijke onderneming. Wij hebben ons gewend tot het Algemeen Diakonaal Bureau der Gereformeerde Kerken, waarmee, dank zij het waarnemerschap van br. Pieper via ADMA-deputaten, reeds een goed contact bestond. Voor de wijze, waarop wij door de Agrarische Sociale Commissie van dit bureau worden voorgelicht hebben wij de grootste lof. Ons is vooral op het hart gedrukt een project eerst dan aan te pakken, nadat het zeer goed is bekeken. Overhaasting heeft reeds menige teleurstelling opgeleverd. Een goede projectbeschrijving is in de eerste plaats nodig. Bij deze besprekingen werd onze aandacht gevestigd op dr. ir. G. Hekstra, een bekwaam man, die in Indonesië namens de Javaanse Kerk werkzaam is voor projecten op het gebied van de landbouw. Hij kent Indonesië door en door. De heer Hekstra werd bereid gevonden voor ons in het Mamasagebied een survey uit te voeren. Zijn gedegen rapport is inmiddels ontvangen. De conclusie is o.a. dat het zeer gewenst is ten spoedigste tot het uitzenden van een landbouwkundige over te gaan. Met de genoemde Agrarisch Sociale Commissie, die zich met de conclusies van het rapport kon verenigen, zijn inmiddels besprekingen gevoerd om te komen tot de realisering. Getracht zal worden een academicus met tropenerfaring aan te trekken. Voor het in het project begrepen landbouwonderwijs verwachten wij steun van de Unie School en Evangelie. Eveneens via Zendingdeputaten bereikte ons de mededeling van ds. H. P. Brandsma dat het kerkgebouwtje te Wonomuljo zeer geleden had door een aardbeving. Deze arme gemeente heeft geen middelen voor herstel. Aan ds. Brandsma is gevraagd een kostenbegroting in te dienen.

Ds. H. P. Brandsma heeft gevraagd f 2.380.— beschikbaar te stellen voor het aanschaffen van gereedschappen, nodig voor:

- het verder openen van de paardeweg Pobettangan-Lakahan (van vitaal belang voor de verbinding Mamasa-Kalumpang);
- het openen van een weg Macoco-Mamasa, die Zuid-Kalumpang verbindt met de Rante Paostraat en Mamasa.

Aangezien de Synodale Raad de supervisie blijft houden inzake het goed gebruik van de gereedschappen is hiervoor f 2.380.— beschikbaar gesteld.

Food for Work, is een Amerikaanse actie die werktieden, die aan de weg Polewali-Mamasa werken, betaalt met 2 kg voorgestoomde tarwe per man per dag. Deze tarwe komt uit Amerika, maar de vervoerskosten van Makassar naar Polewali moeten ter plaatse worden gefinancierd. Mede op advies van ds. A. Bikker is besloten voor een reeds beschikbare hoeveelheid van 30 ton f 1.500.— te schenken.

- Het meergenoemde Algemeen Diakonaal Bureau vestigde onze aandacht op het werk onder de Indianen in Suriname. Wij hadden namelijk opgave gevraagd van kleinere projecten elders in de wereld, die wij zouden kunnen bekostigen. Daarheen zouden twee onderwijzeressen worden uitgezonden voor het geven van onderwijs in christelijke geest. De kosten daarvoor zijn f 15.000.— per jaar per onderwijzeres. Wij hebben besloten de uitzending van één onderwijzeres althans voor één jaar voor onze rekening te nemen. In een publicatie in De Wekker is mededeling gedaan van de uitzending van deze onderwijzeres, mw. F. T. Brouwer, op 31 januari 1971. Zij is in dienst van de Medische Zending voor Suriname, een stichting van de Gereformeerde Kerk aldaar. Inmiddels heeft zij haar aankomst in Suriname gemeld.

- Aan de Internationale Christelijke Handreiking, uitgaande van de ICCG, hebben wij van het bestaan van ons deputaatschap kennis gegeven en aan deze instelling verzocht zich niet meer rechtstreeks om financiële steun tot de kerkeraden te wenden doch naar projecten aan ons voor te leggen. Hierop werd gemeld: steun aan een project in Pakistan. Wij meenden die vanwege bestaande controversen niet te moeten verlenen. De Internationale Christelijke Handreiking had daarvoor begrip.

Kindertehuis in Biafra. Ons voornemen, hieraan steun te verlenen kon door de politieke verwickelingen in dat land niet ten uitvoer worden gelegd.

Project weeshuis in Kores. Dit kwam ons, geleid op de grootte en de draagkracht van onze Kerken, te groot voor, omdat wij ons uitsluitend willen bepalen tot projecten, die wij zelfstandig kunnen financieren en waarvoor wij dan ook de verantwoordelijkheid kunnen dragen. Wij zijn van oordeel dat als de hulpverlening in onze Kerken versnipperd het gevaar dreigt, dat wij als geheel slechts op zeer bescheiden schaal hulp kunnen verlenen. Alleen bundeling van krachten in onze kerkelijke gemeenschap zal een effectieve hulpverlening onzerzijds ten goede komen. Daarom hebben wij aan Kerken, die om een project vroegen, het vorenvermelde standpunt kenbaar gemaakt.

Mede in dit verband hebben wij bij onze eveneens aan alle kerkeraden gerichte brief van mei 1969 dezen opgewekt alleen verzoeken om steun van ons deputaatschap op dit vlak te honoreren en aan die van anderen geen gevolg te geven.

- E. FINANCIËN

Bovenvermelde steunverlening gaat uiteraard met aanzienlijke bedragen gepaard. Daarom hebben wij, evenals andere Kerken, op de eerste zondag van februari een hulpverleningscollecte gevraagd.

Bij dit rapport zijn gevoegd:

de financiële overzichten over 1968, 1969 en 1970 (bijlage II);

de begrotingen voor 1971, 1972 en 1973 (bijlage III).

Met waardering maken wij melding van de medewerking van de redactie van „Uit de Levensbron“ ondervonden, die kort voor de hulpverleningszondagen op ons verzoek een preek uitgaaf, welke speciaal geschikt was om op deze zondag in vacante Kerken te worden gelezen. In onze aan alle kerkeraden dd. december 1969 gerichte brief hadden wij namelijk de predikanten en de ouderlingen gevraagd op 1 februari 1970 door tekst en preek de toepassing door te trekken van Gods heil naar onze hulp.

- F. CONTACTEN

Zoals reeds vermeld treedt het lid van ons deputaatschap br. S. Pieper namens het ADMA-deputaatschap op als waarnemer bij de sectie Werelddiakonaat van Deputaten ADA der Gereformeerde Kerken. Aangezien de Generale Synode heeft uitgesproken dat het ADMA-deputaatschap een bezinnings- en voorlichtings-deputaatschap is achten wij het juist, dat br. Pieper namens ons waarneemt, daar dit voor ons direct nut kan afwerpen. Een beslissing hierover is nog niet gevallen.

Van de Stichting Aktie „Kom over de Brug“, aktie voor het werk overzee, werd een verzoek ontvangen mee te werken aan de aktie 1971 of 1972 om fondsen bijeen te brengen ten behoeve van een groot aantal projecten, die assistentie beogen in de pastorale, missionaire en diakonale arbeid van de Kerken in Azië, Afrika en Latijns Amerika. Aangezien dit verzoek ook bij andere deputaatschappen bleek te zijn ontvangen is ter bepaling van een gezamenlijk standpunt overleg gepleegd met Zending- en ADMA-deputaten. Het algemeen gevoelen was dat deelneming moet worden afgewezen op grond van de mogelijkheid dat Rome participeert (moeilijkheden in Mamasa) en het subsidiëren

van bevrijdingsbewegingen (het werk in Zuid-Afrika). In een gezamenlijke brief is dit kenbaar gemaakt. De noodzaak is gebleken de onderlinge verhoudingen van de deputaatschappen voor resp. Buitenlandse Zending, ADMA en Hulpverlening in binnen- en buitenland te regelen. Voor een ontwerp daarvoor verwijzen wij naar bijlage IV.

G. INSTRUCTIE

Ook aan de opdracht van de vorige synode, u een concept-instructie voor ons deputaatschap voor te leggen, is voldaan. Het betreffende concept gaat als bijlage hierbij.

H. VOORSTELLEN

Deputaten, die in de verslagperiode twaalfmaal vergaderden, stellen u voor:

1. opnieuw deputaten te benoemen;
2. goed te keuren dat een der deputaten als waarnemer optreedt in de sectie Wereld-diakonaat van Deputaten ADA der Gereformeerde Kerken;
3. een instructie voor ons deputaatschap vast te stellen;
4. de voorgestelde begrotingen te aanvaarden.

I. SAMENSTELLING VAN HET DEPUTAATSCHAP

Een voorstel tot het vervangen van een/enige lid/leden van het deputaatschap, dat/die zich om persoonlijke redenen niet meer beschikbaar kan/kunnen stellen is aan het moderamen gezonden.

De secretaris,
W. J. Graves

Bijlage 1: bij rapport deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

Bezinning op de Schriftuurlijke roeping van de Kerken tot hulpverlening buiten onze grenzen. In de opdracht, die de Generale Synode ons deputaatschap gaf, is het duidelijk dat het daarin gaat om de vraag, of en in hoeverre de Schrift spreekt over de roeping, die de Kerken zouden hebben terzake van hulpverlening buiten de grenzen van het eigen land. Dit blijkt ook uit de opdracht, reeds middelen en wegen te zoeken tot hulpverlening buiten onze grenzen, voor zover deze hulpverlening op de weg der Kerken ligt.

Uw deputaten zijn van mening dat hier een duidelijke roeping ligt en wel op grond van de volgende Schriftgegevens: Het Nieuwe Testament laat ons zien, hoe een bepaalde Kerk of hoe bepaalde Kerken van een streek, een andere Kerk of andere Kerken in hun nood-situaties bijstaan en dat de ambtsdragers hierbij richtlijnen geven. Te wijzen valt op:

- Handelingen 11 : 29 Een grote hongersnood wordt voorspeld over het hele (Romeinse) rijk. De gemeente te Antiochië besluit tot een inzameling voor de boeders te Judea, die waarschijnlijk het meest te lijden krijgen.
- Romelinen 15 : 25 v.v. Paulus is op reis ten dienste van de heiligen te Jeruzalem, onder wie vele armen zijn. De Kerken in Macedonië en Achaje hebben goed-gevonden — zij zijn dit ook verplicht — (vers 27) aan hen een hand-reiking te doen.
- 1 Cor. 16 : 1 v.v. Paulus wekt de Kerk van Corinthe tot dezelfde „inzameling voor de heiligen” op. Ook in de gemeenten in Galatië „regelde” hij een der-gelijke inzameling. Hij geeft richtlijnen voor het welslagen van deze interkerkelijke hulpactie.
- 2 Cor. 8 en 9 slaan ook op deze zaak. Er is duidelijk sprake van een groots opgezette activiteit tot hulpverlening. Met name deze hoofdstukken staan vol van prachtige richtlijnen en praktische aanwijzingen voor deze hulpverle-ning. Bijv. 8 : 14: „Uit het oogpunt van billijkheid kome uw overvloed hun gebrek ten goede, opdat hun overvloed wederkerig uw gebrek ten goede zou kome”. Vooral ook 9 : 12-15.

Uit deze gegevens wordt duidelijk dat het de roeping van de Kerken is om:

- a. andere Kerken, die men erkent als gemeenschap van „heiligen” en „broeders”, waar ook ter wereld, dus binnen eigen kerkverband in eigen land, maar ook tot ver over de eigen grenzen, te helpen in de leniging van bijzondere nood, opdat hun kerkelijk leven niet belemmerd wordt in de groei en opbouw;
- b. middels de bijzondere ambten, resp. kerkelijke vergaderingen, voor deze hulpverlening richtlijnen, wegen en middelen te verschaffen, opdat deze acties een zo doeltreffend mogelijk resultaat mogen hebben.

Voorts zijn uw deputaten van oordeel, dat het een Schriftuurlijke gedachte is, dat in deze hulpverlening van de Kerken niet mag worden volstaan met het alleen geven van materiële hulp, los van de prediking van het Woord en de volle bediening van de bijzondere ambten. Het is een onjuist dilemma: wij helpen met de daad, is iets totaal anders dan wij prediken het Woord. De aan alles voorafgaande bijbelse eenheid van Woord en daad — het bijbelse idioom kent zelfs hetzelfde woord voor wat in ons spraakgebruik afzonderlijk benoemd wordt — en de inherente eenheid van de bijzondere ambten in Christus verbieden ons het stellen van zo'n dilemma. Te wijzen valt op Matth. 4 : 23 (vgl. Marcus 1 : 39 en andere plaatsen). Ook op Matth. 28 : 19: de opdracht „al de volken” te „leren onderhouden, al wat ik u geboden heb”, namelijk in de eenheid van de gehele dienst der Kerk. Nooit mag volstaan worden met het slechts geven van materiële hulp. Het geven van „dagelijks brood”

van bevrijdingsbewegingen (het werk in Zuid-Afrika). In een gezamenlijke brief is dit kenbaar gemaakt. De noodzaak is gebleken de onderlinge verhoudingen van de deputaatschappen voor resp. Buitenlandse Zending, ADMA en Hulpverlening in binnen- en buitenland te regelen. Voor een ontwerp daarvoor verwijzen wij naar bijlage IV.

G. INSTRUCTIE

Dok aan de opdracht van de vorige synode, u een concept-instructie voor ons deputaatschap voor te leggen, is voldaan. Het betreffende concept gaat als bijlage hierbij.

H. VOORSTELLEN

Deputaten, die in de verslagperiode twaalfmaal vergaderden, stellen u voor:

1. opnieuw deputaten te benoemen;
2. goed te keuren dat een der deputaten als waarnemer optreedt in de sectie Wereld-diakonaat van Deputaten ADA der Gereformeerde Kerken;
3. een instructie voor ons deputaatschap vast te stellen;
4. de voorgestelde begrotingen te aanvaarden.

I. SAMENSTELLING VAN HET DEPUTAATSCHAP

Een voorstel tot het vervangen van een/enige lid/leden van het deputaatschap, dat/die zich om persoonlijke redenen niet meer beschikbaar kan/kunnen stellen is aan het moderamen gezonden.

De secretaris,
W. J. Graves

Bijlage 1: bij rapport deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

Bezinning op de Schriftuurlijke roeping van de Kerken tot hulpverlening buiten onze grenzen. In de opdracht, die de Generale Synode ons deputaatschap gaf, is het duidelijk dat het daarin gaat om de vraag, of en in hoeverre de Schrift spreekt over de roeping, die de Kerken zouden hebben terzake van hulpverlening buiten de grenzen van het eigen land. Dit blijkt ook uit de opdracht, reeds middelen en wegen te zoeken tot hulpverlening buiten onze grenzen, voor zover deze hulpverlening op de weg der Kerken ligt.

Uw deputaten zijn van mening dat hier een duidelijke roeping ligt en wel op grond van de volgende Schriftgegevens: Het Nieuwe Testament laat ons zien, hoe een bepaalde Kerk of hoe bepaalde Kerken van een streek, een andere Kerk of andere Kerken in hun nood-situaties bijstaan en dat de ambtsdragers hierbij richtlijnen geven. Te wijzen valt op:

Handelingen 11 : 29 Een grote hongersnood wordt voorspeld over het hele (Romeinse) rijk. De gemeente te Antiochië besluit tot een inzameling voor de broeders te Judea, die waarschijnlijk het meest te lijden krijgen.

Romeinen 15 : 25 v.v. Paulus is op reis ten dienste van de heiligen te Jeruzalem, onder wie vele armen zijn. De Kerken in Macedonië en Achaïe hebben goed gevonden — zij zijn dit ook verplicht — (vers 27!) aan hen een handreiking te doen.

1 Cor. 16 : 1 v.v. Paulus wekt de Kerk van Corinthe tot dezelfde „inzameling voor de heiligen” op. Ook in de gemeenten in Galatië „regelde” hij een dergelijke inzameling. Hij geeft richtlijnen voor het welslagen van deze interkerkelijke hulpactie.

2 Cor. 8 en 9 slaan ook op deze zaak. Er is duidelijk sprake van een groots opgezette activiteit tot hulpverlening. Met name deze hoofdstukken staan vol van prachtige richtlijnen en praktische aanwijzingen voor deze hulpverlening. Bijv. 8 : 14: „Uit het oogpunt van billijkheid komt uw overvloed hun gebrek ten goede, opdat hun overvloed wederkerig uw gebrek ten goede zou komen”. Vooral ook 9 : 12-15.

Uit deze gegevens wordt duidelijk dat het de roeping van de Kerken is om:

- a. andere Kerken, die men erkent als gemeenschap van „heiligen” en „broeders”, waar ook ter wereld, dus binnen eigen kerkverband in eigen land, maar ook tot ver over de eigen grenzen, te helpen in de leniging van bijzondere nood, opdat hun kerkelijk leven niet belemmerd wordt in de groei en opbouw;
- b. middels de bijzondere ambten, resp. kerkelijke vergaderingen, voor deze hulpverlening richtlijnen, wegen en middelen te verschaffen, opdat deze acties een zo doeltreffend mogelijk resultaat mogen hebben.

Voorts zijn uw deputaten van oordeel, dat het een Schriftuurlijke gedachte is, dat in deze hulpverlening van de Kerken niet mag worden volstaan met het alleen geven van materiële hulp, los van de prediking van het Woord en de volle bediening van de bijzondere ambten. Het is een onjuist dilemma: wij helpen met de daad, is iets totaal anders dan wij prediken het Woord. De aan alles voorafgaande bijbelse eenheid van Woord en daad — het bijbelse idoom kent zelfs hetzelfde woord voor wat in ons spraakgebruik afzonderlijk benoemd wordt — en de inherente eenheid van de bijzondere ambten in Christus verbieden ons het stellen van zo'n dilemma. Te wijzen valt op Matth. 4 : 23 (vgl. Marcus 1 : 39 en andere plaatsen). Ook op Matth. 28 : 19: de opdracht „al de volken” te „leren onderhouden, al wat ik u geboden heb”, namelijk in de eenheid van de gehele dienst der Kerk. Nooit mag volstaan worden met het slechts geven van materiële hulp. Het geven van „dagelijks brood”

door de kerk van Christus moet steeds gepaard gaan met de liefde om ook het „brood voor het hart”, het evangelie te bieden. Hulpverlening, losgepeld uit het ene werk van Christus, versmald tot alleen materiële steun, is geen christelijke barmhartigheid, in navolging en opdracht van Hem, in de volle zin, zoals de Schrift deze barmhartigheid bedoelt. „Bij alle diakonale arbeid moet de Kerk zich er van bewust zijn, dat de ambten in principe één zijn. Deze eenheid moet onder meer hierin tot uitdrukking komen, dat het diakonaat wezenlijk ook een getuigenis van Jezus Christus moet zijn. Waar deze relatie tot de gehele dienst der Kerk ontbreekt, kan niet meer van diakonaat worden gesproken, doch versmalt het tot sociale zorg” (dr. J. van Klinken, Tijden en Taken, Kampen, pag. 144). Het diakonaat kan alleen daar in de voluit bijbelse zin functioneren waar het in permanente samenhang en samengang met de andere ambten werkzaam is. Bij iedere vorm van hulpverlening door de Kerken moet in de prediking van het Woord ook de diepste nood worden opgevangen. De uitspraak van de Generale Synode Haarlem-Santpoort-1962: het ligt niet op de weg der Kerken, los van de prediking des Woords hulp te verlenen aan volken in onderontwikkelde gebieden of die in bijzondere nood verkeren, is met het bovenstaande van de nodige Schriftuurlijke motivering voorzien, maar dient tevens in positieve zin te worden omgebogen: Het is de roeping der Kerken om bij alle vormen van hulpverlening aan andere Kerken, die in bijzondere nood verkeren, de nauwe verbondenheid en correlatie van al de ambten tot uitdrukking te laten komen.

Deputaten overwogen op grond van hun bezinning naar aanleiding van verzoeken om steun die hen bereikten, of onder hulpverlening alleen moet worden verstaan hulp in materiële nood of ook financiële steun in nood van meer geestelijke aard, zoals verspreiding van christelijke lectuur, opleiding van voorgangers e.d. Deputaten concludeerden dat ook deze steun tot hun competentie behoort. Deputaten hebben zich ook beraden op de houding die dient te worden aangenomen ten aanzien van verschillende landelijke, regionale en plaatselijke acties tot steun aan de bevolking van noodlijdende of onderontwikkelde gebieden.

Zij zijn van oordeel vanuit de Schrift te moeten stellen, dat ieder christen de taak heeft zij naaste in nood te helpen, of deze naaste dichtbij woont of veraf, christen is of niet. Hier valt te wijzen op Matth. 22 : 39, Lucas 10 : 37, Galaten 6 : 10. Verder is het de opdracht van de bijzondere ambten de gemeentelieden toe te rusten tot dienstbetoon, hetgeen ook inhoudt: tot het uitoefenen van hun taak in deze (Ef. 4 : 12).

De ambtsdrager heeft hierbij een voorbeeld der kudde te zijn (1 Petr. 5 : 3). Zo ligt het op de weg van de ambtsdragers in de bearbeiding van de gemeente de leden te wijzen op hun verantwoordelijkheid in deze en hen op te wekken tot het geven van steun via de verschillende organen en instanties, die zich hiermede bezig houden. Concreet gezegd: in de gevoerde acties voor Biafra, Peru, Pakistan dienen de leden van de Kerk naar eigen mondigheid, verantwoordelijkheid en overweging al of niet steun te geven. De bijzondere ambten dienen hierin instruerend en stimulerend diensten te verlenen. Hier is een parallel te trekken met de eigen verantwoordelijkheid van de gemeentelieden als christenen ten aanzien van pers. politieke partijen, omroeporganisaties, school en acties op maatschappelijk terrein, waartoe de ambtsdragers de leden hebben op te wekken.

Ook hier is sprake van een Schriftuurlijke roeping van de Kerken in deze zin, dat zij middels hun kerkelijke vergaderingen en deputaten ad hoc de kerkeraden hebben te adstrueren ten opzichte van hun roeping tegenover hun gemeentelieden. De uitspraak van de Generale Synode Haarlem-Santpoort-1962: Tot het geven van deze steun (n.l. aan volken in bijzondere nood via allerlei organen en organisaties) kan in de bearbeiding van de gemeente worden opgewekt” dient op grond van het bovenstaande o.i. in positieve zin te worden omgebogen („kan” worde „dient te”).

Bijlage 2: bij rapport deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

	1968	1969	1970
BATEN			
Collecten	f 103.82	f 1.282.—	f 85.163.70
Giften	„ —.—	„ 150.—	„ 3.093.66
Liquidatie-uitkering			
GSI	„ 694.21	„ —.—	„ —.—
Interest	„ 1.133.99	„ 691.16	„ 4.085.84
	f 1.932.02	f 2.123.16	f 92.343.20
LASTEN			
Uitkeringen	f 7.500.—	f —.—	f 1.500.—
Algemene kosten	„ 582.52	„ 1.026.75	„ 3.518.57
	f 8.082.52	f 1.026.75	f 5.018.57
Totaal			
BATEN	f 1.932.02	f 2.123.16	f 92.343.20
LASTEN	„ 8.082.52	„ 1.026.75	„ 5.018.57
	f 6.150.50	„ —.—	„ —.—
Nadelig saldo		f 1.096.41	f 87.324.63

door de kerk van Christus moet steeds gepaard gaan met de liefde om ook het „brood voor het hart“, het evangelie te bieden. Hulpverlening, losgepeeld uit het ene werk van Christus, versmald tot alleen materiële steun, is geen christelijke barmhartigheid, in navolging en opdracht van Hem, in de volle zin, zoals de Schrift deze barmhartigheid bedoelt. „Bij alle diakonale arbeid moet de Kerk zich er van bewust zijn, dat de ambten in principe één zijn. Deze eenheid moet onder meer hierin tot uitdrukking komen, dat het diakonaat wezenlijk ook een getuigenis van Jezus Christus moet zijn. Waar deze relatie tot de gehele dienst der Kerk ontbreekt, kan niet meer van diakonaat worden gesproken, doch versmalt het tot sociale zorg“ (dr. J. van Klinken, Tijden en Taken, Kampen, pag. 144). Het diakonaat kan alleen daar in de voluit bijbelse zin functioneren waar het in permanente samenhang en samengang met de andere ambten werkzaam is. Bij iedere vorm van hulpverlening door de Kerken moet in de prediking van het Woord ook de diepste nood worden opgevangen. De uitspraak van de Generale Synode Haarlem-Santpoort-1962: het ligt niet op de weg der Kerken, los van de prediking des Woords hulp te verlenen aan volken in onderontwikkelde gebieden of die in bijzondere nood verkeren, is met het bovenstaande van de nodige Schriftuurlijke motivering voorzien, maar dient tevens in positieve zin te worden omgebogen: Het is de roeping der Kerken om bij alle vormen van hulpverlening aan andere Kerken, die in bijzondere nood verkeren, de nauwe verbondenheid en correlatie van al de ambten tot uitdrukking te laten komen.

Deputaten overwogen op grond van hun bezinning naar aanleiding van verzoeken om steun die hen bereikten, of onder hulpverlening alleen moet worden verstaan hulp in materiële nood of ook financiële steun in nood van meer geestelijke aard, zoals verspreiding van christelijke lectuur, opleiding van voorgangers e.d. Deputaten concludeerden dat ook deze steun tot hun competentie behoort. Deputaten hebben zich ook beraden op de houding die dient te worden aangenomen ten aanzien van verschillende landelijke, regionale en plaatselijke acties tot steun aan de bevolking van noodlijdende of onderontwikkelde gebieden.

Zij zijn van oordeel vanuit de Schrift te moeten stellen, dat ieder christen de taak heeft zijn naaste in nood te helpen, of deze naaste dichtbij woont of veraf, christen is of niet. Hier valt te wijzen op Matth. 22 : 39, Lucas 10 : 37, Galaten 6 : 10. Verder is het de opdracht van de bijzondere ambten de gemeenteleden toe te rusten tot dienstbetoon, hetgeen ook inhoudt: tot het uitoefenen van hun taak in deze (Ef. 4 : 12).

De ambtsdrager heeft hierbij een voorbeeld der kudde te zijn (1 Petr. 5 : 3). Zo ligt het op de weg van de ambtsdragers in de bearbeiding van de gemeente de leden te wijzen op hun verantwoordelijkheid in deze en hen op te wekken tot het geven van steun via de verschillende organen en instanties, die zich hiermede bezig houden. Concreet gezegd: in de gevoerde acties voor Biafra, Peru, Pakistan dienen de leden van de Kerk naar eigen mondigheid, verantwoordelijkheid en overweging al of niet steun te geven. De bijzondere ambten dienen hierin instruerend en stimulerend diensten te verlenen. Hier is een parallel te trekken met de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenteleden als christenen ten aanzien van pers, politieke partijen, omroeporganisaties, school en acties op maatschappelijk terrein, waartoe de ambtsdragers de leden hebben op te wekken.

Ook hier is sprake van een Schriftuurlijke roeping van de Kerken in deze zin, dat zij middels hun kerkelijke vergaderingen en deputaten ad hoc de kerkeraden hebben te adstrueren ten opzichte van hun roeping tegenover hun gemeenteleden. De uitspraak van de Generale Synode Haarlem-Santpoort-1962: Tot het geven van deze steun (n.l. aan volken in bijzondere nood via allerlei organen en organisaties) kan in de bearbeiding van de gemeente worden opgewekt" dient op grond van het bovenstaande o.i. in positieve zin te worden omgebogen („kan" worde „dient te").

Bijlage 2: bij rapport deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

	1968	1969	1970
BATEN			
Collecten	f 103.82	f 1.282.—	f 85.163.70
Giften	„ —.—	„ 150.—	„ 3.093.66
Liquidatie-uitkering			
GSI	„ 694.21	„ —.—	„ —.—
Interest	„ 1.133.99	„ 691.16	„ 4.085.84
	<u>f 1.932.02</u>	<u>f 2.123.16</u>	<u>f 92.343.20</u>
LASTEN			
Uitkeringen	f 7.500.—	f —.—	f 1.500.—
Algemene kosten	„ 582.52	„ 1.026.75	„ 3.518.57
	<u>f 8.082.52</u>	<u>f 1.026.75</u>	<u>f 5.018.57</u>
Totaal			
BATEN	f 1.932.02	f 2.123.16	f 92.343.20
LASTEN	„ 8.082.52	„ 1.026.75	„ 5.018.57
	<u>f 6.150.50</u>	<u>—.—</u>	<u>—.—</u>
Nadelig saldo	f 6.150.50	—.—	—.—
Batig saldo		f 1.096.41	f 87.324.63

Balans per 31 december 1970

Effecten	/ 8.400.—	Door te betalen	
Deposito	" 80.000.—	collecte Peru	/ 110.—
Postgiro	" 5.756.12	Te betalen:	
Amrobank NV	" 5.793.42	Onderwijzers	
Te vorderen		Suriname	" 15.000.—
rente	" 950.—	Gereedschap weg	
		Polewali	" 2.380.—
		Landbouwkundig	
		onderzoek	
		Mamasa	" 4.935.50
		Alg. kosten	" 438.50
		Vermogen	" 78.035.54
	<hr/>		<hr/>
	f 100.899.54		f 100.899.54

Bijlage 3: bij rapport van deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

Begrotingen

VOOR 1971			
Collecten en giften	/ 80.000.—	Uitkeringen	/ 32.500.—
Interest	" 4.000.—	Algem. kosten	" 4.000.—
	<hr/>	Batig saldo	" 47.500.—
	f 84.000.—		f 84.000.—
VOOR 1972			
Collecten	/ 105.000.—	Malariabestrij-	/ 5.600.—
Giften	/ 25.000.—	dingsfonds	" 20.000.—
Aanwending reserve	" 115.000.—	Credietfonds	" 20.000.—
		gereedschappen	
		Invest.-kosten	
		landbouwproject	" 14.000.—
		Jaarlijkse kosten	
		landb.-kundige	/ 50.000.—
		Suriname	" 15.000.—
		Algem. kosten	" 4.000.—
		Reserve derde	
		project	" 10.400.—
	<hr/>		<hr/>
	f 245.000.—		f 245.000.—
VOOR 1973			
Collecten	/ 105.000.—	Jaarlijkse lasten	
		landb.-project	/ 60.000.—
		Suriname	" 15.000.—
		Derde project	" 10.400.—
		Algem. kosten	" 4.600.—
		Afschrijving	
		landb.-project	" 15.000.—
	<hr/>		<hr/>
	f 105.000.—		f 105.000.—

Bijlage 4: bij rapport van deputaten voor hulpverlening binnen- en buitenland

Onderlinge verhoudingen tot de deputaatschappen voor Buitenlandse Zending en ADMA

- A. Enige malen was er overleg tussen Zendingdeputaten en ons deputaatschap over de afgrenzing van elkaars activiteiten.
 Afgesproken werd dat verzoeken om steun tot leniging van materiële nood in onze zendingsgebieden ons deputaatschap zullen regaderen. Alleen de zorg voor de medische dienst, die steeds een taak van de zendingsdeputaten was, blijft bij dit deputaatschap. Vanwege de relatie met de Toradja-Kerk van beide deputaatschappen is een overleg-

commissie in het leven geroepen, bestaande uit twee leden van elk der deputaatschappen.

- B. De Generale Synode 1968/1969 benoemde een ADMA-deputaat in ons deputaatschap. Als ADMA-deputaat treedt br. S. Pieper op als waarnemer bij de sectie Werelddiakonaat van het deputaatschap voor Algemene Diakonale Aangelegenheden van de Gereformeerde Kerken. Aangezien de Generale Synode uitsprak „dat als adres voor overleg inzake onderwerpen als een diakonale reliefororganisatie e.a. geldt het deputaatschap voor hulpverlening in binnen- en buitenland" (Acta art. 234, sub 8) en dit waarnemerschap voor de praktische uitvoering van onze opdracht voor ons van groot belang is, hebben ADMA-deputaten zich er mee accoord verklaard, dat dit waarnemerschap op ons deputaatschap overgaat.
 Met ADMA-deputaten vond overleg plaats inzake de contacten met de diaconieën. Dit leidde er toe dat deputaten gebruik kunnen maken van de diensten van de ADMA-assistent.

BIJLAGE XLIV
art. 119, 150

RAPPORT III VAN COMMISSIE VI INZAKE HULPVERLENING
BINNEN- EN BUITENLAND

Bovengenoemd deputaatschap, ter Synode 68/69 ingesteld heeft allereerst de nog lopende zaken afgewikkeld van het gereorganiseerde deputaatschap voor Bijzondere Noden. Het restant van de „Hongarije-kollekte" is thans verdeeld. Het terugontvangen bedrag van het opgeheven Geref. Sociologisch Instituut kon dienen als beginkapitaal voor het deputaatschap in nieuwe vorm.

Uw commissie mocht constateren dat aan de opdracht van de G.S. 68/69 (Acta art. 122-2b) is voldaan. Hoewel dankbaar zijnde voor wat in bijlage 1 van het rapport n.l.: Bezinning op de Schriftuurlijke roeping van de Kerken tot hulpverlening buiten onze grenzen wordt geboden had uw commissie toch nog een hier en daar levende overweging graag in de bezinning betrokken gezien. De vraag rijst n.l. of de Kerk in bepaalde gevallen wel de leden der kerk moet opwekken tot hulpverlening, doch verder zelf niets behoeft te doen, al wijzen Schriftgedeelten als bijv. Mattheus 25 : 35-46; Lukas 10 (de barmhartige Samaritaan) en Galaten 6 : 10 allereerst op persoonlijke hulpverlening, heeft de kerk, hebben de ambten ook niet de taak om genoemde hulpverlening te stimuleren en te combineren? Kerkleden kunnen toch ook gezamenlijk onder leiding van de kerkeraad bij bijzondere noden, die zich in de wereld voordoen, helpen!

De commissie is erkentelijk voor het feit dat door deputaten duidelijk is gepubliceerd welke houding iedere christen dient in te nemen ten opzichte van hulp aan de naaste in nood en is van mening dat in voorkomende gevallen, om verwarring te voorkomen, beter geen collecten door plaatselijke kerkeraden kunnen worden uitgeschreven, als de inzameling een nationale zaak is. Wat verder de hulpverlening betreft is uw commissie van oordeel dat deputaten, bij het zoeken van objecten, er voor zullen moeten waken geen verlangstuk te worden van bijv. het deputaatschap voor Buitenlandse Zending.

De commissie is dankbaar voor de goede contacten tussen beide deputaatschappen maar is van mening dat er wel een duidelijke afbakening der werkzaamheden moet blijven, om te voorkomen dat te veel in één richting wordt gekeken en onder „buitenland" alleen maar onze zendingsterreinen zouden worden begrepen.

Overigens zal het duidelijk zijn dat uw commissie met grote belangstelling kennis nam van het overleg met de Agrarisch Sociale Commissie van Het Algemeen Diakonaal Bureau (A.D.B.) van de Geref. Kerken en van de plannen welke in voorbereiding zijn om te komen tot het aanstellen van een landbouwkundige. De commissie hoopt dat deze plannen spoedig gerealiseerd kunnen worden.

Dat deputaten vóór dat tot steunverlening wordt overgegaan eerst overleg plegen met instanties ter plaatse die voor een juiste besteding en goed beheer verantwoordelijkheid willen en kunnen dragen acht de commissie een juiste methode.

Uit verkregen inlichtingen bleek dat het door Dr. H. Brandsma gevraagde bedrag voor de herbouw van het kerkje te Wonomuljo en de aanleg van wegen inmiddels werd verstrekt waardoor de bouw en aanleg voortgang kunnen vinden.

De commissie hoopt dat de hulp voor chr. onderwijs in Suriname voortgang zal kunnen vinden en in de toekomst eventueel uitgebreid zal kunnen worden als zal blijken dat er plaats is voor het Evangelie.

Wat de acties aan de „Internationale Christelijke Handreiking" betreft heeft de commissie begrepen dat deze zin aldus moet luiden: (pagina 2 onderaan en vervolg op pagina 3) „... en aan deze instelling verzocht zich niet dan na instemming van deputaten (zie Acta 68/69 blz. 88, art. 206 sub 2 a+b) om financiële steun tot de kerkeraden te wenden".

De commissie was n.l. van mening dat het deputaatschap dit moeilijk aan een andere instantie kan voorschrijven en dat bovendien kerkeraden vrij zijn hulp te verlenen daar waar zij dit nodig achten.

„Overleg" kan dubbelres voorkomen en dat is natuurlijk een goede zaak.

De commissie is van mening dat geen bezwaar behoeft te bestaan tegen de wijze waarop het waarnemerschap bij de sectie Werelddiakonaat van A.D.A. is geregeld.

T.a.v. de actie Kom over de Brug is door deputaten naar de mening van de commissie een goed standpunt ingenomen, temeer daar uit het rapport en uit informatie blijkt dat niet alleen de medewerking van Rome in het geding is, maar dat er ook nog andere bezwaren gelden zoals bijv. een breed opgezette oecumenische actie met als gevolg een inkapseling van de hulpverlening in deze oecumene.

Met genoegen constateerde uw commissie dat er een goed contact bestaat met ADMA-deputaten en dat deputaten Hulpverlening zo nodig ook gebruik zullen kunnen maken van de diensten van de assistent. Mocht dit veelvuldig geschieden dan zal daarvoor een post(je) in de begroting moeten worden opgenomen.

Uw commissie heeft overwogen dat van de kerkeraden verwacht mag worden dat deze de gemeenten zowel in prediking als publiciteit zullen opwekken tot het verlenen van hulp en offervaardigheid. Een speciale opdracht aan deputaten om de kerkeraden daartoe op te wekken acht uw commissie overbodig. Wel is het gewenst dat de kerkeraden, inzake de hulpverlening regelmatig voorlichting krijgen en dit zou de commissie dan ook in de instructie opgenomen willen zien.

Voorstellen:

De commissie stelt de Synode voor het volgende te besluiten:

1. Deputaten dank te zeggen voor al hun arbeid en opnieuw deputaten te benoemen.
2. Goed te keuren dat een der deputaten als waarnemer optreedt in de sectie „Werelddiakonaat van deputaten A.D.A. der Geref. Kerken“.
3. De concept-instructie na aangebrachte wijzigingen als instructie voor dit deputaatschap vast te stellen.

K. Geleijnse, rapporteur

BIJLAGE XLV

art. 120

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE AMBTELIJKE BEARBEIDING VAN SCHIPPERS

Samenstelling van het deputaatschap.

Benoemd door de Generale Synode:

Ds. M. Baan, voorzitter; secundus Ds. W. de Joode

W. J. Graves, secretaris-penningmeester; secundus A. Luidens

Ds. P. N. Ribbers; secundus Ds. M. Vlietstra

Ds. J. M. Visser; secundus Ds. D. Slagboom

Ds. G. J. Buys; secundus Ds. T. Ruffers

Adviseurs van deputaten, de schippersouderlingen:

G. Bruins, via de kerkeraad van Rotterdam-Centrum

J. Poker, via de kerkeraad van Dordrecht-Zuid

N. v. d. Veen, via de kerkeraad van Kampen.

Hierbij zij opgemerkt dat br. G. Bruins de plaats heeft ingenomen van br. D. Koelink, die aan de kerkeraad van Hoogeveen had gevraagd hem niet voor een nieuwe benoeming in aanmerking te doen komen. Daar dit verzoek werd ingewilligd kwam een einde aan het adviseurschap.

Onze adviseur br. J. Poker heeft op verzoek van het Schipperscontact Groot Rotterdam in dit contact in 1969 met instemming van de kerkeraad van Dordrecht-Zuid zitting genomen.

Gevolg gevend aan de opdracht van de vorige Generale Synode zijn door middel van een aan ledere kerkeraad gezonden brief de kerken aan vaarwater gelegen herinnerd aan hun taak ten opzichte van de schippers, waarbij de aandacht er op is gevestigd dat dient te worden gestreefd naar het benoemen van meer schippersouderlingen.

In verband hiermede kan worden opgemerkt dat thans deze kerken beschikken over 10 schippersouderlingen. Hun namen en adressen zijn in De Vaste Koers gepubliceerd.

Bandrecorders

Uit terug ontvangen vragenlijsten is gebleken dat slechts 5 schippers een bandrecorder aan boord hebben. Gelet op dit geringe aantal vonden deputaten geen aanleiding daarvoor een ruilmogelijkheid in het leven te roepen. De kerkeraad van Dordrecht-Zuid stelde zich beschikbaar om preken te doen opnemen op banden, die de schippers daarvoor konden toezenden. De aandacht van belanghebbenden is daarop gevestigd. Uit later van de kerkeraad ontvangen bericht blijkt dat van deze mogelijkheid geen gebruik wordt gemaakt, reden waarom deputaten de zaak van de bandrecorders definitief als afgedaan beschouwen.

Stampersgat

De belangstelling voor deze diensten, die tijdens de biëncampagne zowel vanwege de Nederlands Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken als onze Kerken worden gehouden, neemt gestaag af, zo zelfs, dat het doorgaan van deze diensten in 1971 afhankelijk werd gesteld van de situatie tijdens de herfst 1970. Onze aldaar gehouden godsdienstoefeningen vertoonden, wat het bezoek betreft het volgende beeld:

De commissie is van mening dat geen bezwaar hoeft te bestaan tegen de wijze waarop het waarnemerschap bij de sectie Werelddiakonaat van A.D.A. is geregeld.

T.a.v. de actie Kom over de Brug is door deputaten naar de mening van de commissie een goed standpunt ingenomen, temeer daar uit het rapport en uit informatie blijkt dat niet alleen de medewerking van Rome in het geding is, maar dat er ook nog andere bezwaren gelden zoals bijv. een breed opgezette oecumenische actie met als gevolg een inkapseling van de hulpverlening in deze oecumene.

Met genoegen constateerde uw commissie dat er een goed contact bestaat met ADMA-deputaten en dat deputaten Hulpverlening zo nodig ook gebruik zullen kunnen maken van de diensten van de assistent. Mocht dit veelvuldig geschieden dan zal daarvoor een postje in de begroting moeten worden opgenomen.

Uw commissie heeft overwogen dat van de kerkeraden verwacht mag worden dat deze de gemeenten zowel in prediking als publiciteit zullen opwekken tot het verlenen van hulp en eefferswaardigheid. Een speciale opdracht aan deputaten om de kerkeraden daartoe op te wekken acht uw commissie overbodig. Wel is het gewenst dat de kerkeraden, inzake de hulpverlening regelmatig voorlichting krijgen en dit zou de commissie dan ook in de instructie opgenomen willen zien.

Voorstellen:

De commissie stelt de Synode voor het volgende te besluiten:

1. Deputaten dank te zeggen voor al hun arbeid en opnieuw deputaten te benoemen.
2. Goed te keuren dat een der deputaten als waarnemer optreedt in de sectie „Werelddiakonaat van deputaten A.D.A. der Geref. Kerken“.
3. De concept-instructie na aangebrachte wijzigingen als instructie voor dit deputaatschap vast te stellen.

K. Geleijnse, rapporteur

BIJLAGE XLV

art. 120

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE AMBTELIJKE BEARBEIDING VAN SCHIPPERS

Samenstelling van het deputaatschap.

Benoemd door de Generale Synode:

Ds. M. Baan, voorzitter; secundus Ds. W. de Jooze
W. J. Graves, secretaris-panningmeester; secundus A. Luidens
Ds. P. N. Ribbers; secundus Ds. M. Vlietstra
Ds. J. M. Visser; secundus Ds. D. Slagboom
Ds. G. J. Buys; secundus Ds. T. Rutters

Adviseurs van deputaten, de schippersouderlingen:

G. Bruins, via de kerkeraad van Rotterdam-Centrum
J. Poker, via de kerkeraad van Dordrecht-Zuid
N. v. d. Veen, via de kerkeraad van Kampen.

Hierbij zij opgemerkt dat br. G. Bruins de plaats heeft ingenomen van br. D. Koelink, die aan de kerkeraad van Hoogeveen had gevraagd hem niet voor een nieuwe benoeming in aanmerking te doen komen. Daar dit verzoek werd ingewilligd kwam een einde aan het adviseurschap.

Onze adviseur br. J. Poker heeft op verzoek van het Schipperscontact Groot Rotterdam in dit contact in 1969 met instemming van de kerkeraad van Dordrecht-Zuid zitting genomen. Gevolg gevend aan de opdracht van de vorige Generale Synode zijn door middel van een aan iedere kerkeraad gezonden brief de kerken aan vaarwater gelegen herinnerd aan hun taak ten opzichte van de schippers, waarbij de aandacht er op is gevestigd dat dient te worden gestreefd naar het benoemen van meer schippersouderlingen.

In verband hiermede kan worden opgemerkt dat thans deze kerken beschikken over 10 schippersouderlingen. Hun namen en adressen zijn in De Vaste Koers gepubliceerd.

Bandrecorders

Uit terug ontvangen vragenlijsten is gebleken dat slechts 5 schippers een bandrecorder aan boord hebben. Gelet op dit geringe aantal vonden deputaten geen aanleiding daarvoor een ruimtelijkheid in het leven te roepen. De kerkeraad van Dordrecht-Zuid stelde zich beschikbaar om preken te doen opnemen op banden, die de schippers daarvoor konden toezenden. De aandacht van belanghebbenden is daarop gevestigd. Uit later van de kerkeraad ontvangen bericht blijkt dat van deze mogelijkheid geen gebruik wordt gemaakt, reden waarom deputaten de zaak van de bandrecorders definitief als afgedaan beschouwen.

Stampersgat

De belangstelling voor deze diensten, die tijdens de biencampagne zowel vanwege de Nederlands Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken als onze Kerken worden gehouden, neemt gestaag af, zo zelfs, dat het doorgaan van deze diensten in 1971 afhankelijk werd gesteld van de situatie tijdens de herfst 1970. Onze aldaar gehouden godsdienstopleidingen vertoonden, wat het bezoek betreft het volgende beeld:

4-10-70: voorganger Ds. G. Leendertse; 's ochtends 5 personen, waarvan 2 te kennen gaven 's middags niet te zullen komen.

29-11-70: voorganger Ds. B. Witzier; 's ochtends 16 personen. Allen deelden mede 's middags niet te zullen komen.

Op beide zondagen is dan ook alleen de ochtenddienst gehouden. Onzerzijds is aan de organiserende instantie medegedeeld dat aan het voortzetten van deze diensten geen behoefte bestaat. Dat deze diensten verlopen heeft twee oorzaken: de schepen mogen niet meer als vroeger in de haven komen (de diensten worden gehouden in de kantine van de suikerfabriek) maar moeten op verre afstand blijven liggen, en de tonnages van de schepen neemt steeds toe, zodat i.p.v. voorheen 4 à 5 schepen thans 1 schip aanwezig is met een veel geringere bemanning.

Terneuzen

Aan de kerkeraad van Zaamslag is aanbevolen de mogelijkheid onder ogen te zien om schippers, die 's zondags in Terneuzen liggen, naar de kerk in Zaamslag te vervoeren. De kerkeraad heeft deze mogelijkheid geschapen en daarvoor een contactadres opgegeven, hetwelk in De Vaste Koers is gepubliceerd.

Internaat voor schipperskinderen

Van het Deputaatschap voor vestiging van een internaat voor schipperskinderen te Dordrecht, benoemd door de Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten, werd bericht ontvangen dat door het betrokken departement een sluitende begroting werd vereist. Deze kan echter alleen worden gemaakt als tenminste 70 à 80 kinderen tussen de 6 en 15 jaar kunnen worden opgenomen. Aan het internaat zal een schippersschool worden verbonden. Ons werd gevraagd aan de verwezenlijking van dit doel steun te verlenen. Hierna hebben wij voldaan door in De Vaste Koers bekendheid aan deze zaak te geven en aan het deputaatschap namen en adressen van de ons bekende schippersleden onzer kerken beschikbaar te stellen voor het toezenden van een circulaire. Onze vraag naar eventuele samenwerking, wanneer kinderen van onze schippers worden aangemeld, zal aan de in 1971 te houden Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten worden voorgelegd.

Samenkomst met schippersouderlingen

Deputaten hebben op 14 december 1970 vergaderd met de schippersouderlingen, opdat de aspecten van hun werk onderling zouden kunnen bespreken.

In deze samenkomst kwam het gemis van een schipperspredikant wel bijzonder tot uiting. Er zijn schippers die meer dan normale begeleiding, vooral onderwijs in de goddienstleer, nodig hebben. Voorts zijn er jonge mensen die rijp zijn voor het afleggen van belijdenis des geloofs, maar door weinig contact daar niet toe komen. Dan zijn er ongedoopte kinderen door gemengde huwelijken enz. enz. Dit bevestigde hetgeen ons reeds bekend was uit de activiteiten van onze adviseurs, die daarover geregeld op onze vergaderingen rapporteren. Algemeen werd dan ook de behoefte gevoeld aan een predikant, door wiens werk ook de contacten met de kerken zouden kunnen worden verstevigd. Dit is noodzakelijk, gelet op de activiteiten die van Nederlands Hervormde en van Gereformeerde zijde worden ontplooid.

Ook uit de antwoorden van schippers op aan hen gezonden vragenlijsten komt de wens voor het voortzetten van het werk door een predikant naar voren. De meerderheid sprak zich daarvoor uit.

Schipperspredikant

Gesteund door het voorgaande zijn deputaten tot het inzicht gekomen dat het opgebouwde werk van de ambtelijke verzorging gevaar loopt ineen te zakken, aangezien het zeer moeilijk is gebleken op diverse plaatsen in het land geschikte personen te vinden die de vereiste interesse en activiteit aan de dag zullen leggen. Bovendien werken dergelijke ouderlingen ieder op een bepaalde post, terwijl coördinatie van het werk zeer moeilijk is, zo niet onmogelijk. Onze voorkeur gaat dan ook uit naar een predikant met een vaste standplaats, bij voorkeur Rotterdam, die wordt bijgestaan door personen, die aan de hiervoor vermelde eisen voldoen. Vermeldenswaardig hierbij is dat in het verslag 1968/69 van het Schipperscontact Groot Rotterdam er op wordt gewezen dat in Rotterdam plaats zou zijn voor een predikant met als bijzondere opdracht de ambtelijke bearbeiting van schippers.

Tijdens de verslagperiode hebben wij tot driemaal toe getracht een predikant voor dit werk aan te trekken. Deze pogingen, hoewel serieus voorbereid en sommige in een vergevorderd stadium van het uitbrengen van een beroep, hebben echter niet tot het gewenste doel mogen leiden.

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor uit te spreken dat het noodzakelijk is een predikant voor deze speciale taak te beroepen. Wij zijn er van overtuigd dat een dusdanige uitpraak een gunstige uitwerking voor het bereiken van ons doel zou hebben.

In afwachting van deze beslissing hebben wij aan de kerkeraden gevraagd ook in 1971 voor ons deputaatschap te collecteren, waarbij wij hebben verzocht het streefbedrag van 25 cent per (doop) lid te handhaven. Wanneer een predikant aan een onzer kerken zal worden verbonden voor de ambtelijke bearbeiting van onze schippers, zal dit bedrag dienen te worden verhoogd.

De financiële administratie van ons deputaatschap en de gehele administratie van De Vaste Koers zijn overgedaan aan het **Kerkelijk Bureau**. Hoewel deze zaken door dit bureau op voorbeeldige wijze worden verzorgd betreuren wij deputaten het dat voor deze betrekkelijk geringe administratieve werkzaamheden zoveel van het budget wordt gevergd.

De Vaste Koers

Als redacteur van De Vaste Koers treedt op Ds. P. N. Ribbers; Ds. J. M. Visser verzorgt er de catechisatierubriek in. Aan de schriftelijke beantwoording van de vragen nemen ± 10 jonge mensen deel.

De drukkosten zijn in februari 1970 verhoogd van f 220,— naar f 230,— per nummer. In verband hiermede en door de verhoging van het posttarief is de abonnementsprijs van f 5,— op f 6,— per jaar gebracht.

Voor het samenstellen van een nieuw, meer uitgebreid adresboekje van onze schippers met hun gezinnen is de medewerking van alle kerkeraden ingeroepen. Tijdens het opstellen van dit rapport waren nog niet alle vragenlijsten, die in januari 1971 waren verzonden, terug ontvangen. Het is te betreuren dat vele kerkeraden het blijkbaar niet de moeite waard vinden op ons verzoek te reageren, op welke wijze dan ook.

Deputaten, die in de verslagperiode negen keer vergaderden, stellen u voor opnieuw deputaten te benoemen en uit te spreken:

- dat het voor de ambtelijke bearbeiting van de schippers nodig is dat deputaten voortgaan met hun pogingen een predikant voor deze speciale opdracht aan te trekken;
- dat deputaten gemachtigd worden, indien dit noodzakelijk blijkt, tot verhoging van het streefbedrag over te gaan;
- dat het deputaatschap krachtens art. 84 K.O. binnen de grenzen van zijn instructie bevoegd is tot:
 - het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 - het verrichten van betalingen.

Voor het vervullen van vacatures, die ontstaan doordat enige leden van ons deputaatschap zich om persoonlijke redenen niet meer beschikbaar kunnen stellen, moge worden verwezen naar de aan het moderamen gezonden voordracht.

W. J. Graves, secretaris-penningmeester

Bijlage bij rapport van deputaten voor ambtelijke bearbeiting van de schippers

LASTEN

	1968	1969	1970
Subsidies	f —,—	f 274,75	f 100,—
Honoraria	" 267,—	" 570,—	" 88,—
Algemene kosten	" 1.180,89	" 1.748,61	" 2.653,39
Exploitatieverlies			
De Vaste Koers	" 1.371,67	" 1.951,07	" 2.529,29
	f 2.819,56	f 4.544,43	f 5.379,68

BATEN

	1968	1969	1970
Collecten	f 15.911,71	f 16.238,14	f 15.759,79
Giften en busjes	" 386,75	" 118,82	" 342,65
	f 16.298,46	f 16.356,96	f 16.102,44
Bijdragen schippers	" 3.066,50	" 4.672,—	" 3.341,—
Interest	" 135,—	" 903,60	" 1.866,53
	f 19.519,96	f 21.932,56	f 21.309,97
Batig saldo	f 16.700,40	f 17.388,13	f 15.939,29

Begroting voor 1971 (geen schipperspredikant)

Collecten	f 16.000,—	Subsidies	f 100,—
Bijdragen schippers	" 2.000,—	Algemene kosten	" 3.600,—
Interest	" 3.500,—	Exploitatieverlies	
		De Vaste Koers	" 3.000,—
		Batig saldo	" 14.800,—
	f 21.500,—		f 21.500,—

Begroting voor 1972 (met schipperspredikant)

			p.m.
Collecten (streefbedrag op 25 cent)	f 16.000,—	Overkomst predikant	f 27.700,—
Giften	" 4.000,—	Verzorging predikant	
Interest	" 3.500,—	Porti, telefoon, verblijfskostenvergoeding	" 1.000,—
Tekort	" 16.300,—	Autovergoeding	" 4.000,—
		Subsidies	" 100,—
		Alg. kosten	" 4.000,—
		Exploitatieverlies	
		De Vaste Koers	" 3.000,—
	f 39.800,—		f 39.800,—

Begroting voor 1973 (met schipperspredikant)

Gelijk aan die voor 1972. De interest zal omlaag, de giften zullen omhoog gaan.

De penningmeester,
W. J. Graves

BIJLAGE XLVI
art. 120

RAPPORT V COMMISSIE IV INZAKE AMTLIJKE BEARBEIDING SCHIPPERS**ALGEMEEN**

Uw commissie constateerde allereerst dat het aantal schippers-ouderlingen is toegenomen. Dit is verheugend omdat uw commissie overtuigd is van het feit dat contacten door hen te leggen in de gegeven omstandigheden voor ons als kerken het meest doeltreffend is.

STAMPERSGAT

Wat de situatie in Stampersgat betreft, uw commissie wil opmerken, dat de mogelijkheid die overblijft zou zijn: de kerk van Klundert te verzoeken hier te handelen zoals door deputaten aan de kerk van Zaamslag is verzocht t.a.v. de schippers die 's zondags te Terneuzen verblijven.

SCHIPPERSPREDIKANT

Wat nu „de voorkeur van deputaten” betreft, n.l. om een predikant te beroepen met een vaste standplaats, voor de ambtelijke bearbeiting van schippers, hierover wil uw commissie opmerken dat, hoewel deze mogelijkheid in de instructie aan deputaten gegeven nog altijd open staat, het in het licht van de uitspraken van de G.S. 1968/69, het uw commissie enigszins bevreemdt, dat deputaten tot driemaal toe een poging hebben gedaan om een predikant te beroepen.

Immers de vorige G.S. sprak uit dat deputaten zouden streven in de richting van meer schippers-ouderlingen, om in die weg het contact met de schippers te onderhouden. Het is uw commissie niet gebleken uit het rapport, dat er in de situatie zoals die in 68/69 was enige verandering ten goede is gekomen.

Uw commissie acht het om al deze redenen niet verantwoord om nu de G.S. voor te stellen op de vraag van deputaten positief in te gaan. Daarbij komt nog dat het uw commissie niet blijkt dat de schippers zelf zo enthousiast zijn ten deze (zie o.a. reactie op voorstel van Dordrecht-Zuid). De commissie is met deputaten overtuigd van de haast onmogelijke taak die deputaten opgedragen kregen, maar gelet op de kleine kracht moet zij wel tot de conclusie komen als hiervoor uiteengezet is.

„DE VASTE KOERS”

Hier is een poging om zoveel als mogelijk is pastoraal contact te onderhouden. Uw commissie is van oordeel dat dit contact moet bestendig worden.

VOORSTELLEN

Wat nu de voorstellen van deputaten betreft, uw commissie stelt voor het onder a en b genoemde niet over te nemen, zodat uw commissie tot de volgende voorstellen komt:

- De handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid.
- Opnieuw deputaten te benoemen.
- Niet over te nemen, omdat reeds door de vorige G.S. de rechtsbevoegdheid is vastgesteld.

C. Drieënhuizen, rapporteur

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE STEUNVERLENING AAN DE KERKEN IN DE NIEUWE POLDERS ROND HET IJSSELMEER

Deputaten

Namens de P.S. van het Noorden, Oosten, Westen en Zuiden hebben respectievelijk zitting: di. J. de Jong, J. Brors, C. van der Weele en G. Leendertse. De G.S. van 1968/69 benoemde als generale deputaten: ds. H. van der Schaaf, voorzitter; ds. J. H. Carlier, secretaris; br. J. Hartog, penningmeester.

Vergaderingen

Sinds de vorige Synode vergaderden deputaten in maart '69, febr. '70, nov. '70, febr. '71 en april '71. Voorzitter en secretaris brachten in dec. '70 een werkbezoek in Dronten. Bovendien vond in jan. '71 een samenspreking plaats tussen de kerkeraad van Oostelijk-Flevoland en de deputaten Carlier, Hartog, Van der Schaaf en Van der Weele. Deze samenspreking kenmerkte zich door een bijzonder hartelijke en open sfeer.

Werkterrein

- a. **Dronten (met Biddinghuizen en Swifterband).** Hiertoe behoren ongeveer 160 leden en doopleden. Uit de verslagen van br. G. Visser en de samenspreking met de kerkeraad is deputaten gebleken, dat dit gedeelte van de kerkelijke gemeente Oostelijk-Flevoland — na de gemeenteopbouw — toe is aan consolidering. Aan deputaten werd financiële hulp gevraagd, om te komen tot het beroepen van een predikant, die zich inzet voor deze gemeenteopbouw en tevens leiding kan geven aan het evangelisatiewerk. Er is een zeer openhartig gesprek geweest tussen de kerkeraad en deputaten over beider financiële mogelijkheden en moeilijkheden. Het resultaat van dit gesprek was, dat de kerkeraad — met unanieme instemming van de gemeente — in 1971/72 f 30.000.— vermeld zal aflossen op de door deputaten verstrekte lening van ongeveer f 81.000.— voor kerk- en pastoriebouw; (Acta Synodi 1968/69, pag. 123). Het definitieve bedrag is nog steeds niet bekend, zodat de officiële acte nog niet is opgesteld; (Acta synode 1965, pag. 222v; 1968/69, pag. 123).

Ter tegemoetkoming in de financiële lasten voor het werk in Dronten hebben deputaten de toezegging gedaan gedurende 10 jaar steun te verlenen gezien de intensivering van het werk in Oostelijk-Flevoland. Het eerste jaar f 15.000.—, jaarlijks te verminderen met f 1.500.— op voorwaarde, dat jaarlijks aan de hand van de balans en de begroting in gezamenlijk overleg wordt vastgesteld of de financiële steun nog nodig is. De jaarlijkse aflossing van f 2.000.— op het restant van de schuld wordt tijdelijk opgeschort. Het bedrag, dat deputaten ontvangen door de veranelde aflossing wordt gereserveerd voor de voorzieningen in Lelystad.

- b. **Lelystad.** Begin 1969 werd in (nieuw) Lelystad begonnen met één dienst per zondag. Het aantal leden en doopleden, dat zich hier vestigde bedraagt op dit moment ongeveer 40. Begin 1971 werd met twee diensten begonnen. Aantal kerkgangers: 25 tot 40. Voor de verdere uitbouw van het werk is het nodig dat deputaten in Lelystad over een werker beschikken. Bijzonder dankbaar zijn deputaten dat br. G. Visser en zijn vrouw zich bereid verklaarden naar Lelystad te verhuizen. Moge de Heere onze God hen ook daar tot rijke zegen stellen! Op dit ogenblik plegen deputaten overleg over de aankoop van een pastorie. De Rijksdienst verleent ook hier een subsidie van 50 procent. Met deze aankoop zal derhalve een bedrag van ongeveer f 60.000.— gemoeid zijn. Wat kerkbouw betreft: deputaten hebben nog geen vaste plannen kunnen maken. De diensten worden nu gehouden in een gymnastieklokaal van één der scholen. Definitieve kerkbouwplannen moeten vóór eind 1974 ingediend zijn bij de Rijksdienst.
- c. **Zuid-Flevoland.** Over dit nieuwe gebied zijn nog niet zoveel gegevens te verstrekken. De geplande plaatsen Larsen en Zeewolde ontvangen waarschijnlijk in 1973 hun eerste bewoners. Langs het Veluwemeer is een recreatiegebied geprojecteerd. Mocht dit plan worden uitgevoerd dan zullen deputaten zeker contact opnemen met de deputaten voor de landelijke evangelisatie, zoals de G.S. van 1968/69 aan deputaten heeft opgedragen. Voorlopig zal br. G. Visser vanuit Lelystad de ontwikkeling in deze nieuwe polder begeleiden.

Evangelist

Het doet deputaten een groot genoegen u te kunnen mededelen, dat br. G. Visser zijn werk met liefde en grote toewijding doet. Daarin betrekken deputaten ook zijn vrouw! In 1970 was hij 25 jaar in dienst van deputaten. Deputaten hebben gemeend een reeds jaren geleden genomen beslissing binnen de kring van deputaten om br. Visser met 65 jaar te pensioneren, te moeten bekrachtigen. Dit besluit was n.l. nooit officieel in de notulen vastgelegd. Dit houdt in dat hij D.V. in 1974 de pensioengerechtigde leeftijd zal bereiken.

Financiën

Tot nu toe hebben deputaten hun werkzaamheden kunnen financieren tegen een streefbedrag van f 0.50 (Acta Synodi 1966, pag. 40). En al was het dan niet om het werk van een evangelisatiepredikant in Zuid-Flevoland te kunnen financieren (Acta Synodi 1968/69,

pag. 123), toch hadden deputaten op grond van bovengenoemde ontwikkelingen vrijmoedigheid voor 1971 f 0.75 aan de kerken te vragen. Tevens verzoeken zij u om voor 1972 het streefbedrag vast te stellen op f 1.— en voor 1973 en 1974 mandaat het streefbedrag aan te passen aan de ontwikkelingen.

Administratie

N.a.v. de opdracht van de G.S. 1968/69 meenden deputaten aanvankelijk het K.A.B. de administratie te laten verzorgen. Volgens opgave van het K.A.B. zouden de kosten f 1.000.— à f 2.000.— bedragen. Gezien deze hoge kosten hebben deputaten besloten de administratie alsnog onder eigen beheer te houden. De kosten hiervan bedragen ongeveer f 100.—.

Instructie

De G.S. van 1953! (Acta synodi 1953, pag. 53) gaf aan deputaten de opdracht een conceptinstructie in te dienen op de volgende G.S. Aan deze opdracht willen deputaten alsnog gaarne voldoen, mede in verband met het door de G.S. van 1968/69 gevraagde rond art. 84 K.O.

J. H. Carlier, secretaris

Bijlage bij rapport van Deputaten voor de Steunverlening aan de kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer

Beknopte financiële paragraaf:

Exploitatierkening 1968

Honorarium	f 15.199.46	P.S. v.h. Noorden	f 6.366.35
Kosten Flevoland	" 516.54	P.S. v.h. Oosten	" 9.036.67
Autokosten	" 1.858.23	P.S. v.h. Westen	" 7.427.32
Diverse kosten	" 517.65	P.S. v.h. Zuiden	" 6.850.35
Afschr. Auto	" 1.845.—	Giften	" 86.50
Toev. Pensioenvoorz.	" 5.000.—	Subsidie	" 3.050.—
Toev. res. kerkbouw	" 7.500.—	Rente	" 1.004.94
Voordelig saldo	" 1.385.25		
	f 33.822.13		f 33.822.13

Exploitatierkening 1969

Honorarium	f 16.702.01	P.S. v.h. Noorden	f 6.262.55
Kosten Flevoland	" 744.33	P.S. v.h. Westen	" 7.713.66
Kosten Lelystad	" 1.521.65	P.S. v.h. Oosten	" 9.182.75
Autokosten	" 2.653.39	P.S. v.h. Zuiden	" 6.686.09
Diverse kosten	" 513.90	Giften	" 16.—
Toev. Pensioenvoorz.	" 5.000.—	Subsidie	" 3.100.—
Toev. res. kerkbouw	" 7.500.—	Rente	" 1.378.02
Afschr. Auto	" 1.350.—	Nadelig saldo	" 1.646.21
	f 35.985.28		f 35.985.28

Exploitatierkening 1970

Honorarium	f 16.797.99	P.S. v.h. Noorden	f 7.638.20
Kosten Flevoland	" 925.47	P.S. v.h. Oosten	" 8.982.40
Kosten Lelystad	" 1.938.10	P.S. v.h. Westen	" 7.518.35
Diverse kosten	" 554.65	P.S. v.h. Zuiden	" 6.152.08
Afschr. auto	" 1.000.—	Giften	" 37.50
Autokosten	" 1.661.07	Subsidie Rijksd.	" 2.479.—
Toev. Pensioenvoorz.	" 5.000.—	Rente	" 2.630.01
Toev. res. kerkbouw	" 7.500.—	Winst verk. auto	" 1.400.—
Voordelig saldo	" 1.460.26		
	f 36.837.54		f 36.837.54

BEGROTINGEN	1971	1972	1973
Baten:			
Collecten	f 31.000.—		
Subs. Rijksdienst	p.m.	p.m.	p.m.
Giften	p.m.	p.m.	p.m.
Rente	" 3.400.—		
	% " 13.200.—		
Laaten:			
Honorarium	f 21.000.—	f 22.000.—	f 24.000.—
Kosten Flevoland	" 600.—	" 1.000.—	" 1.000.—
Kosten Lelystad	" 1.300.—	" 1.500.—	" 1.750.—
Bijdrage gemeente Dronten	" 5.000.—	" 15.000.—	" 13.500.—
Kosten verhuizing	" 4.000.—		
Autokosten	" 2.500.—	" 2.750.—	" 3.000.—
Diverse kosten	" 1.200.—	" 1.500.—	" 1.800.—
Afschr. Auto	" 2.000.—	" 2.000.—	" 2.000.—
Toev. pensioenreserve	" 5.000.—	" 5.000.—	" 5.000.—
Toev. res. kerkbouw	" 5.000.—	" 10.000.—	" 10.000.—

BIJLAGE XLVIII
art. 121, 141

RAPPORT II COMMISSIE II INZAKE STEUN KERKEN POLDERS

Met betrekking tot het aan uw vergadering uitgebrachte rapport van deputaten voor de steunverlening aan de kerken in de nieuwe polders rond het IJsselmeer, merkt uw commissie het volgende op:

- Het stemt tot dankbaarheid, dat de gemeente te Dronten tot beroepingswerk kan overgaan.
- Het is uw commissie niet duidelijk geworden, hoe de financiële transacties tussen deputaten en de kerkeraad te Dronten verlopen.
Hoe kan de kerkeraad f 30.000.— versneld aflossen in 1971/1972 aan deputaten, en van deze zelfde deputaten voor het beroepen van een predikant financiële hulp vragen en ontvangen tot een bedrag van f 15.000.— jaarlijks? Voeg daarbij wat deputaten voor financiële zaken vermelden in hun rapport over een schenking aan deze gemeente. Dit overwegend kan uw commissie zich niet aan de gedachte ontworstelen, dat deze gemeente in het kerkverband wel wat bevoordeeld wordt. Uw commissie stelt u voor, deputaten te instrueren, om die gemeente(n) in hun ressort, die bij het beroepen van een predikant financiële hulp nodig heeft (hebben), te verwijzen naar de kas onderlinge bijstand.
- Verwonderd was uw commissie, dat deputaten blijkbaar aan br. G. Visser durfden vragen om zich in te zetten in Lelystad en Zuid-Flevoland. Veel waardering heeft uw commissie voor het feit dat br. G. Visser en zijn vrouw zich bereid verklaarden naar Lelystad te verhuizen en de ontwikkeling in Zuid-Flevoland te begeleiden.
- Wat betreft de pensioering van br. G. Visser, acht uw commissie het juist, dat de Synode ingelicht wordt over de pensioenregeling, die D.V. in 1974 van kracht wordt. Uw commissie stelt u voor, deze inlichtingen van deputaten te vragen, opdat de breedste vergadering der kerken achter deze regeling zal kunnen staan.
- Met betrekking tot de door deputaten gevraagde verhoging van het streefbedrag in 1972, ziet uw commissie in het deputatenrapport de ontwikkelingen nog niet in die richting, die tot deze verhoging lopen.
Uw commissie stelt voor, het streefbedrag voor 1972 op f 0.75 te houden, en deputaten mandaat te geven tot verhoging van het streefbedrag in 1973 en 1974, wanneer de ontwikkeling van de arbeid dit vereist. Uiteraard blijft daarbij van kracht wat de G.S. 1968/69 uitsprak, Acta art. 151 sub 4.
- Onjuist acht uw commissie het, dat deputaten in gebreke bleven de opdracht van de G.S. 1968/69 uit te voeren, met betrekking tot het onderbrengen van de administratie bij het K.A.B. De synode geve opdracht aan deputaten, alsnog hun bescheiden over te dragen.
- De aangeboden concept-regeling te aanvaarden met inachtneming van de nog door de commissie in te dienen wijzigingen.

G. J. Buys, rapporteur

BIJLAGE XLIXa
art. 125, 151

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR BIJZONDERE ARBEID VAN PREDIKANTEN
EN EMERITERING VAN HOOGLERAREN

De Generale Synode van Hilversum stelde een deputaatschap in:

- ter bestudering van de vraag: welke bijzondere arbeid kan door een dienaar des Woords worden verricht met behoud van zijn ambt?
- en om daarbij in het bijzonder aandacht te geven aan de vraag waar de grens ligt tussen de benoeming tot bijzondere arbeid en het overgaan tot een andere staat des levens. (art. 180)

Tevens besloot deze synode aan dit deputaatschap op te dragen de regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren of van hen die tot hoogleraar benoemd worden opnieuw onder ogen te zien. (art. 191)

Tot leden van dit deputaatschap werden benoemd:

Ds. D. Blesma jr., voorzitter; L. Pieper, secretaris; Drs. A. W. Overwater; Ds. J. H. Velema; Prof. J. Hovius, adviseur. (art. 238)

Genoemde deputaten hebben zich in een achttal vergaderingen en enkele besprekingen met deze opdrachten bezig gehouden en bieden u het volgende resultaat van hun arbeid aan. Overeenkomstig de dubbele opdracht is het rapport in twee delen gesplitst:

- Bijzondere arbeid van predikanten
- Kerkelijke positie van hoogleraren.

I Bijzondere arbeid van predikanten

- Tot de wezenkenmerken van het ambt van dienaar des Woords behoren vooral:
 - de verkondiging van het Goddelijk Evangelie en de bediening der Heilige Sacramenten;
 - het verrichten van zielszorgelijke, pastorale arbeid.
Deze kenmerken komen optimaal tot hun recht wanneer een dienaar des Woords de facto aan een bepaalde gemeente verbonden is. (zie art. 6 en 7 K.O.)
- Zij die geroepen worden tot de verzorging van de opleiding van toekomstige dienaren des Woords (hoogleraren, lectoren of docenten) zijn op directe wijze betrokken bij de voortgang van de ambten en daarin terwille van de gemeenten bezig. Evenzeer kan in dit licht de arbeid van de zendeling-predikant worden gezien. Het einddoel van deze arbeid is het stichten van een gemeente (gemeenten). Derhalve zijn deputaten van mening, dat de arbeid van genoemde personen volledige ambtelijke arbeid is.
- Bij de bestudering van de vraag welke arbeid door een dienaar des Woord kan worden verricht met behoud van zijn ambt en waar de grens ligt voor de overgang naar een andere staat des levens, waarbij deputaten ook aandacht geschonken hebben aan het bepaalde in art. 21 K.O., menen zij, dat de predikanten die bijzondere arbeid verrichten in twee categorieën kunnen worden ingedeeld:
 - zij, die zodanig bijzondere arbeid verrichten dat zij de facto niet meer aan een gemeente verbonden kunnen zijn;
 - zij, die naast hun primaire taak als herder en leraar van een gemeente, arbeid verrichten die als bijzondere arbeid kan worden aangemerkt.
De vragen die samenhangen met de arbeid van hen die vallen onder 1.3. a. zullen in paragraaf 2 nader worden uitgewerkt, die van groep 1.3. b. in paragraaf 3.
- Ook in onze kerken doet het verschijnsel zich steeds meer voor dat predikanten tot bijzondere arbeid worden geroepen of zich daarin begeven, tengevoelge waarvan het hun niet meer mogelijk is een bepaalde gemeente te dienen. Wij memoreren in dit verband als voorbeelden: fulltime legerpredikant, secretaris van zendingsdeputaten, secretaris van de I.C.C.C., hoogleraar aan de literaire faculteit van de Universiteit van Amsterdam, schipperspredikant, predikant ten dienste van zeevarenden, evangelisatie-predikant en industrie-predikant.
Deze opsomming is voor het heden uitputtend, doch kan in de toekomst weer onvoldoende zijn, indien we een gelijke ontwikkeling zouden mogen verwachten aan die in andere kerkverbanden. Daar zien we al predikanten belast met de geestelijke verzorging van scholieren, met uitsluitend pastorale arbeid in ziekenhuizen, met radio- en televisie-aangelegenheden, studentenpredikanten enz.
- Deze ontwikkelingen in de richting van een sterk gespecialiseerde arbeid in algemeen-geestelijke zin, hangt volgens deputaten ten nauwste samen met de ontwikkeling van onze moderne samenleving.
In grote lijnen kan daarover het navolgende worden opgemerkt:
De kerk heeft tot in het begin van de 20e eeuw zich in ons land bevonden in een overwegend agrarische maatschappij. De kenmerken van een dergelijke maatschappij waren zodanig dat de gemeenschappen daarin een sterk bindend karakter vertoonden, terwijl de kerk als gemeenschap en als instituut een normerende kracht deed uitgaan op individuen en andere samenlevingsverbanden. De boodschap, die de Denaar des Woords bracht, bereikte een overwegend deel van de bevolking.

Problemen van samenleven, nationaal en internationaal, hadden zich nog nauwelijks gemanifesteerd.

In het bijzonder na de tweede wereldoorlog is ons land een overwegend industriële samenleving geworden. De agrarische trekken zijn duidelijk naar de achtergrond gedrongen en de contouren van een hoog-industrieel kader zijn zich aan ons gaan voordoen. Grote stedelijke agglomeraties hebben zich ontwikkeld, de binding van allerlei samenlevingsverbanden is looser geworden, terwijl de kerk op de gehele samenleving geen merkbare invloed meer heeft. De boodschap, die enig dienaar des Woords brengt, bereikt geen overwegend deel van de bevolking meer, terwijl het institutionele kader van de kerk aanmerkelijk aan kracht heeft ingeboet. De complexiteit van de vraagstukken van een wereld, die nauwelijks grenzen meer kent, zeker niet wat betreft de communicatie, wordt allengs groter. Daarbij zijn de vragen van de persoonlijke verhouding tot God allerminst primair, doch worden die van oorlog en vrede, van welvaart en welzijn, van communisme en kapitalisme, van rijke en arme volkeren, van Israël en Arabische volkeren naar het front geschoven waarover uitspraken dienen te worden gedaan.

In die confrontatie met de wereld bevindt zich de gemeente en elk christen. Van de herder en leraar wordt daarbij verwacht, dat hij aan denken en beschouwen leiding zal weten te geven, zowel in de gemeente als ook daarbuiten.

- 2.3. Het laat zich verstaan dat er uit dat oopunt in allerlei levensverbanden (leger, school, zeevaart, radiowezen, studentengemeenschap enz.) gedacht wordt aan het aantrekken van predikanten om aan groepen en individuen in de samenleving, die mogelijk steeds verder verwijderd geraken van het leven binnen een gemeente, nog enige geestelijke leiding te geven. Er opent zich daarbij een perspectief om het Evangelie langs die weg ook te brengen aan „de wereld“.
- 2.4. Deputaten zijn van mening, dat het staan als predikant temidden van een samenlevingsverband dat niet de gemeente is, toch moet meebrengen dat de wezenskenmerken van het ambt, zoals omschreven in 1.1., voldoende tot hun recht dienen te komen, teneinde devaluatie van het ambt te voorkomen. Komen deze hoofdkenmerken onvoldoende tot hun recht, dan behoort deze arbeid niet uitsluitend door een predikant te worden verricht. Een en ander houdt niet in, dat voor dergelijke arbeid dan geen theologische kennis nodig of gewenst zou zijn.
- 2.5. Hoewel deputaten zoals gezegd het ambt van dienaar des Woords optimaal in de gemeente van de Here Jezus Christus zien functioneren, menen zij, gezien de verandering der tijden, dat de arbeid ook in andere levensverbanden kan worden aanvaard, indien daarbij in de uitoefening van de opgedragen taak blijkt, dat in overwegende mate aan de wezenskenmerken van het ambt van herder en leraar recht wordt gedaan. Waar deze wezenskenmerken in de uitoefening van de bijzondere arbeid ontbreken, menen deputaten dat betrokkene overgegaan is tot een andere staat des levens.
- 2.6. Om de grens te kunnen aangeven voor de overgang tot een andere staat des levens menen deputaten in het licht van het bovenstaande aan de Generale Synode de volgende nadere richtlijnen te moeten voorstellen:
- De Generale Synode overwege en stelle vast:
1. dat tot de wezenskenmerken van het ambt van dienaar des Woords vooral behoren:
 - a. de verkondiging van het Evangelie en de bediening der Heilige Sacramenten;
 - b. het verrichten van zielszorgelijke, pastorale arbeid;
 2. dat deze kenmerken optimaal tot hun recht komen wanneer een dienaar des Woords de facto aan een bepaalde gemeente verbonden is;
 3. dat in deze tijd aanvaard moet worden dat ook bijzondere arbeid los van een gemeente, zoals bedoeld onder 2.1 en 2.2, door een dienaar des Woords verricht kan worden zonder dat hij daarmee geacht moet worden te zijn overgegaan tot een andere staat des levens;
 4. dat bij het aanvaarden van bijzondere arbeid dient te worden vastgesteld:
 - a. dat deze arbeid in overwegende mate wordt gevuld door de ambtelijke bediening van het Woord van God en door pastorale arbeid aan de personen die hun worden toevertrouwd;
 - b. dat deze arbeid uitsluitend kan worden verricht in opdracht en onder verantwoordelijkheid van één of meer kerken, een en ander te regelen door het deputaatschap, waaronder deze arbeid ressorteert;
 - c. dat de betreffende herder en leraar verplicht is aan zijn kerkeraad en aan deputaten genoemd onder b. op geregelde tijden verantwoording af te leggen van zijn werk;
 - d. dat de betreffende deputaten de G.S. telkenmale verslag doen van de inhoud en de voortgang van deze bijzondere arbeid;
 5. dat, indien aan de voorwaarden genoemd onder 4 a. t/m d. niet wordt voldaan, de betreffende dienaar des Woords bij aanvaarding van de bijzondere arbeid overgaat tot een andere staat des levens.
- 3.1. Evenzeer zouden deputaten enige richtlijnen willen geven voor de werkzaamheden van predikanten genoemd onder 1.3 b., die naast hun gemeentelijke arbeid nog andere bijzondere arbeid verrichten. Het zal ongetwijfeld duidelijk zijn dat het aanvaarden van een taak naast de zorg voor

de gemeente in volledige harmonie en met bewilliging van de kerkeraad moet geschieden. Bij het aanvaarden van de roeping van herder en leraar in een bepaalde gemeente heeft men immers beloofd zich geheel te zullen inzetten voor die gemeente.

- 3.2. Deze arbeid dient naar de mening van deputaten:
- a. in nauwe relatie te staan tot de verkondiging van het Evangelie en de bevordering van de komst van Gods Koninkrijk;
 - b. niet zo omvattend te zijn dat het ambtelijk werk in de gemeente er schade onder zou lijden;
 - c. van geval tot geval bezien te worden met betrekking tot de noodzaak ervan en de daarmee gemoelde tijd enerzijds en de omvang, resp. de behoefte aan zorg in de eigen gemeente anderzijds;
 - d. alleen met toestemming van de betrokken kerkeraad aanvaard te kunnen worden, waarbij de dienaar des Woords zich verplicht op geregelde tijden ook van deze arbeid verslag uit te brengen.

L. Pieper, secretaris

BIJLAGE XLIXb
art. 125, 151

RAPPORT VI VAN COMMISSIE I INZAKE BIJZONDERE ARBEID VAN PREDIKANTEN

Commissie I biedt u hierbij een rapport aan inzake het eerste deel van het rapport van deputaten ter bestudering van de vragen m.b.t. de bijzondere arbeid van predikanten en de emeritering van hoogleraren.

BEOORDELING

- a. Deputaten kozen als uitgangspunt voor hun arbeid de beschrijving van de wezenskenmerken van het ambt van dienaar des Woords. 1.1. De commissie betwijfelt of dit uitgangspunt juist is. De vragen waarop een antwoord wordt gezocht zijn ontstaan uit de hantering van art. 6 K.O. Ze zijn terug te brengen tot één vraag: welke bijzondere arbeid wordt bedoeld in art. 6? Hiervan uitgaand dient overwogen te worden wat het karakter is van deze arbeid en waar de grens ligt tussen de aanvaarding van een opdracht tot bijzondere arbeid en het overgaan tot een andere staat des levens in de zin van art. 12 K.O. Zie Acta G.S. 1968/1969, art. 100.
- b. De omschrijving van de wezenskenmerken van het ambt van dienaar des Woords sub 1.1 lijkt uw commissie minder geslaagd. De commissie overwoog dat of alle facetten van het ambtelijke werk moeten worden opgesomd of het beslissende moet worden aangewezen. Naar het gevoelen van de commissie is voor het ambt van dienaar des Woords beslissend de verkondiging van het evangelie. Bepaald bezwaar is te maken tegen de laatste alinea van 1.1. Deze kan de gedachte doen opkomen dat er ambtelijke verkondiging van het evangelie kan zijn terwijl de dienaar des Woords niet aan een bepaalde gemeente verbonden is. In 2.6. sub 3 wordt deze gedachte expressis verbis uitgesproken. Hier vindt begripsverwarring plaats. Los van de gemeente werken is iets anders dan buiten de gemeente werken.
- c. De tekening van de ontwikkeling van de moderne samenleving in 2.2 is in grote lijnen juist. De kerken dienen deze ontwikkeling nauwkeurig te volgen. Ze hebben een roeping te vervullen in allerlei levensverbanden. Naar het oordeel van uw commissie mag echter de ontwikkeling van de samenleving geen grond zijn om te aanvaarden dat bijzondere arbeid als bedoeld in art. 6 geoorloofd en toegestaan is. Die bijzondere arbeid vindt zijn grond in de roeping van de gemeente om het evangelie te verkondigen ook buiten eigen gemeenschap. Bijzonder is deze arbeid te noemen als hij verricht wordt in een zeer bepaald levensverband. Maar in dat levensverband dient de arbeid van de dienaar des Woords in overwegende mate het karakter te dragen van verkondiging van het Woord van God. Een omschrijving die wellicht iets duidelijker is dan die deputaten voorstellen in hun rapport, 2.6 sub 4a.
- d. Ten aanzien van 3.1 en 3.2 is uw commissie van oordeel dat het zeker wenselijk is ook enige richtlijnen te geven voor de werkzaamheden van predikanten, die deze soms naast hun gemeentelijke arbeid verrichten, zoals onderwijs geven op scholen enz. De commissie is echter van mening dat aan deze arbeid niet dezelfde eisen gesteld mogen worden als aan bijzondere arbeid bedoeld in art. 6 K.O. Het gaat hier om werk dat verricht wordt zonder de gemeente in haar bearbeiding te kort te doen. De predikant heeft hier zijn eigen verantwoordelijkheid. Alleen indien de arbeid in de gemeente en eventueel ander kerkelijk werk beperkt moet worden is overleg met en toestemming van de kerkeraad en eventueel van de classis nodig. Daarbij dient dan met name de noodzaak overwogen te worden en ook de relatie tot de verkondiging van het evangelie.

OVERWEGINGEN

- a. Uw commissie overwoog dat het aanbeveling verdient in de formulering van het besluit ten aanzien van het behandelde in 1 en 2 van het rapport van deputaten aan te sluiten bij art. 6 K.O. Volstaan zou kunnen worden met hetgeen deputaten voorstellen in 2.6 sub 4 en 5.

- b. De verantwoordelijkheid voor het werk van een predikant geroepen tot bijzondere arbeid is voor een kerkeraad soms heel moeilijk te dragen. Als voorbeeld is te wijzen op de geestelijke verzorging van militairen. In feite onttrekt het zich aan het opzicht van de kerkeraad. Toch blijft de gemeente verantwoordelijk want in haar opdracht wordt het werk verricht. Hoe de opdracht verstrekt en de verantwoordelijkheid gedefinieerd wordt, dient met het oog op de moeilijkheden waarvoor een kerk zich ten deze in de praktijk geplaatst ziet, geregeld te worden in overleg met het deputaatschap waaronder de arbeid ressorteert. Volgens art. 6 behoeft een en ander de goedkeuring van de classis. Het is wellicht aan te bevelen dit nog eens uit te spreken omdat de goedkeuring van de classis van beslissende betekenis is. Als een kerk verantwoordelijk blijft voor het werk dat verricht wordt, moet de mogelijkheid aanwezig zijn de betrokken predikant terug te roepen tot de arbeid in de gemeente. Aangezien dit voor hem een bijzonder ingrijpende zaak kan zijn en zijn rechten behoorlijk gewaarborgd dienen te worden, zal het goed zijn te bepalen dat een kerkeraad tot terugroeping niet zal overgaan zonder bewilliging van deputaten.
- c. Uw commissie overwoog ook dat een besluit als voorgesteld consequenties kan hebben voor kerken, die hun predikant een bijzondere opdracht gaven en voor de deputaatschappen, die met deze kerken in relatie staan. Het verdient aanbeveling de deputaatschappen, die hierbij betrokken zijn, te verzoeken deze consequenties te bestuderen en die regelingen te treffen, die nodig zijn voor het goed functioneren van het besluit van de G.S.

Voorstel:

Uw commissie geeft u in overweging het voorstel van deputaten als volgt gewijzigd en aangevuld te aanvaarden.

1. De Generale Synode besluit dat bij het aanvaarden van bijzondere arbeid als bedoeld in art. 6 van de kerkorde dient te worden vastgesteld:
 - a. dat deze arbeid in overwegende mate het karakter draagt van verkondiging van het Woord van God;
 - b. dat deze arbeid uitsluitend kan worden verricht in opdracht en onder verantwoordelijkheid van één of meer kerken, zulks te regelen in overleg met het deputaatschap waaronder deze arbeid ressorteert en na goedkeuring van de classis;
 - c. dat de dienaar des Woords verplicht is aan zijn kerkeraad en aan deputaten genoemd onder b op geregelde tijden verantwoording af te leggen van zijn werk;
 - d. dat de kerkeraad zijn predikant alleen met bewilliging van deputaten kan terugroepen in de gemeentelijke arbeid;
 - e. dat de deputaten de Generale Synode verslag doen van de inhoud en de voortgang van deze bijzondere arbeid;
 - f. dat indien aan het sub a.b.c. genoemde niet wordt voldaan, de dienaar des Woords bij aanvaarding van bijzondere arbeid overgaat tot een andere staat des levens in de zin van art. 12 van de kerkorde.
2. De Generale Synode dringt bij alle predikanten, die naast hun gemeentelijke arbeid werkzaamheden hebben, die niet in opdracht van de kerken worden verricht, en bij hun kerkeraden er op aan, zich te houden aan de volgende richtlijnen:
 - a. het aanvaarden van een taak naast de zorg voor de gemeente zal niet anders dan met medeweten en bewilliging van de kerkeraad geschieden;
 - b. deze werkzaamheden zullen niet zo omvattend zijn dat het ambtelijk werk in de gemeente en in breder kerkelijk verband er schade onder lijdt;
 - c. bij aanvaarding van deze werkzaamheden worde van geval tot geval overwogen de daarmee gemoede tijd enerzijds en de omvang van de verplichtingen in eigen gemeente en in breder kerkelijk verband anderzijds;
 - d. indien het werk in de gemeente of in breder kerkelijk verband door bedoelde werkzaamheden beperkt moet worden, heeft de predikant de toestemming van de kerkeraad of de classis nodig;
 - e. bij het verlenen van deze toestemming worde overwogen de noodzaak van die werkzaamheden en hun relatie tot de verkondiging van het evangelie.
3. De Generale Synode verzoekt de deputaatschappen, die betrokken zijn bij het werk van predikanten als bedoeld in art. 6 K.O. de consequenties voor hun arbeid van het sub 1 besloten te bestuderen, zo nodig regelingen te ontwerpen, die voor het goed functioneren daarvan wenselijk zijn, en daarover aan de volgende generale synode te rapporteren.

P. op den Veld, rapporteur

BIJLAGE L a
art. 174, 178

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EMERITERING VAN HOOGLERAREN

II Kerkelijke positie van hoogleraren

Deputaten zijn van oordeel dat de positie van de theologische hoogleraren tijdens de republiek der zeven verenigde Nederlanden geen breedvoerige uiteenzetting vereist aangezien de toestanden en omstandigheden toen zo geheel anders waren dan ze thans zijn.

Deputaten menen met een kort overzicht te kunnen volstaan en vestigen daarom alleen uw aandacht op het volgende:

Zoals bekend vond de opleiding tot predikant als regel plaats aan een door de overheid gestichte universiteit of illustre school. De benoeming tot hoogleraar in de theologie geschiedde door de overheid. De professoren in de theologie stonden in hun kwaliteit van hoogleraar dan ook niet in dienst van de kerken maar in die van de overheid, hetzij de gewestelijke, hetzij de plaatselijke overheid. Als zodanig waren zij aan haar jurisdictie onderworpen en niet aan die van de kerken. Strikt formeel genomen zou men dus kunnen zeggen dat de predikanten die een benoeming tot hoogleraar in de theologie hadden aanvaard en daardoor in dienst van de overheid waren getreden, overgegaan waren tot een andere staat des levens, art. 12 K.O., en dat zij derhalve de eer en de waardigheid van dienaar des Woords hadden verloren. Toch hebben onze vaders dit standpunt niet ingenomen. De kerken lieten aan deze tot theologisch hoogleraar benoemde predikant de eer en de waardigheid van dienaar des Woords en zij bleven hen beschouwen als in dienst der kerken staande. Zij konden dit doen op grond van het feit dat zij doctoraat of professoraat in de theologie tot de kerkelijke diensten rekenden, art. 2 K.O., en de theologische hoogleraren dus bij de opleiding van de a.s. predikanten in dienst van de kerken stonden hoewel zij hun professoraat in de toenmalige omstandigheden slechts in dienst van de overheid konden uitoefenen, zulks in tegenstelling met wat door Wazel, 1568, als ideaal werd gesteld.

Uit niets blijkt dan ook dat aan predikanten die een hoogleraarschap in de theologie aanvaardden emeritaat als predikant werd verleend. Zou dit wel de praktijk van onze vaders zijn geweest, dan zou de acte van ontslag door de classis Gorinchem op 21 augustus 1634 aan de Heusdensche predikant Gisbertus Voetius, die tot hoogleraar aan de illustre school te Utrecht benoemd was, verstrekt, hiervan zeker bewijs moeten leveren en dit is juist niet het geval. Met geen woord wordt van emeritaat gerept. En, om niet meer te noemen als bewijs dat in dergelijke gevallen geen emeritaat werd gegeven, dan zou Jacobus Trigland, die in 1681 predikant te Leiden en in 1686 tot hoogleraar aan de Leidse academie werd benoemd, emeritus moeten zijn verklaard, maar dit geschiedde niet, integendeel, hij bleef als dienstdoend predikant aan Leiden verbonden. En voorts, in vele, niet alle, gevallen werd de tot hoogleraar benoemde predikant, terstond of soms na kortere of langere tijd tot predikant van de kerk in zijn universiteitsstad beroepen en bevestigd. De voorbeelden liggen voor het grijpen.

Zo werd Jacobus Trigland, de grootvader van de eerder genoemde Trigland, in 1635 hoogleraar te Leiden. Al spoedig werd hij, wegens ziekte en overlijden van twee Leidse predikanten, tot tijdelijk predikant van de Leidse kerk benoemd. Toen in 1637 bij deze kerk een vacature ontstond werd Trigland tot vaste predikant beroepen naast de vervulling van zijn hoogleraarschap aan de universiteit. De eerder genoemde Gisbertus Voetius, die in 1634 hoogleraar te Utrecht was geworden, werd in 1637 tevens predikant van de Utrechtse kerk, op voorwaarde zijnerzijds dat er nog een tweede hoogleraar naast hem zou worden gesteld die ook tegelijk predikant van Utrecht zou wezen en dat alles dan in diër voege dat zij samen de zesde predikantsplaats zouden kunnen verzorgen. Soms werden dienstdoende hoogleraren door de kerk van hun universiteitsstad slechts beroepen voor een halve predikantsplaats, zoals dat eigenlijk ook met Voetius het geval was. Vele voorbeelden zouden kunnen worden genoemd.

In de vorige eeuw waren de predikanten, die in de eerste twee decennia na de Afscheiding van 1834 de opleiding van predikanten voor de kerken der Afscheiding op zich namen, steeds verbonden aan een bepaalde gemeente. Met het plaatselijk predikantswerk combineerden zij de opleiding, ook dan als die opleiding hun door de kerken van één of meer provincies werd opgedragen. Van emeritering in verband met deze kerkelijke opdracht was geen sprake. Een aparte positie nam in die tijd ds. T. F. de Haan in, die in 1830 tot de afgescheiden kerken was overgegaan en aan wie al spoedig door de Friese kerken de arbeid der opleiding werd opgedragen. Hij is nooit als predikant aan een plaatselijke (afgescheiden) kerk verbonden geworden (al wordt soms die indruk gevestigd) maar was bijna van het begin af predikant in dienst van de Friese en later, na de dood van ds. H. de Cock, ook van de Groningse kerken voor de opleiding van a.s. predikanten. Van emeritaat als predikant is echter ook bij De Haan geen sprake.

De Synode van de Afgescheiden kerken in 1849 gehouden besloot tot oprichting van een algemene Theologische School, die in de voormalige academiestad Franeker zou worden gevestigd. Met de kerkeraad van Franeker trad de Synode in correspondentie om de hoogleraren der op te richten school zo mogelijk de vacante predikantsplaatsen te doen vervullen, onder voorwaarde dat Franeker de bezoldiging bij het laatste beroep door de gemeente uitgebracht, toegezegd, voor deze zaak wilde afstaan. Zou Franeker daartoe bereid zijn dan zouden er drie hoogleraren worden benoemd. Maar kon of wilde Franeker de voorwaarde der Synode niet accepteren, dan zou men noodgedwongen moeten volstaan met de benoeming van twee hoogleraren, die dan uiteraard geen dienst in de gemeente zouden mogen doen. Franeker stemde met dit Synodale plan in. Maar uit het verslag van de Synode is niet helemaal duidelijk hoe men zich kerkrechtelijk een en ander had ingedacht. Maar in elk geval, zo veel is wel duidelijk, dat er geen sprake was van het verlenen van emeritaat als predikant aan de toekomstige hoogleraren. Uiteindelijk is van dit plan van 1849 niets terecht gekomen.

Ook bij de oprichting van de Theologische School in Kampen, 1854, is nergens sprake van het verlenen van emeritaat als predikant aan de benoemde hoogleraren, die naast hun werk aan de Theologische School nog een tiental jaren aan de vacante kerk van Kampen hulpdiensten boden.

Later veranderde dit en vond de vreemde gewoonte ingang om aan predikanten die tot hoogleraar aan de Theologische School benoemd werden, emeritaat als predikant te geven zoals ook geschiedde met de hoogleraren aan de theologische faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam. Intussen is hierin weer verandering gekomen door een besluit van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken van 1949, welk besluit eerst als art. 13 A (eerste gedeelte) in de Kerkorde werd opgenomen en later, bij de algehele herziening van de Kerkorde, als art. 16 in de herziene Kerkorde een plaats ontving. Dit artikel, waaronder de positie van de theologische hoogleraren aan de Theologische Hogeschool te Kampen en aan de Vrije Universiteit te Amsterdam valt, luidt:

„Een dienaar des Woords, die door de Generale Synode of in overeenstemming met door haar goedgekeurde bepalingen geroepen wordt tot een zodanige arbeid in opdracht van of ten behoeve van de gezamenlijke kerken, die weliswaar een geestelijk karakter draagt en met de roeping tot de verkondiging van het evangelie in rechtstreeks verband staat, maar waardoor hij zijn taak in de gemeente niet langer kan verrichten, zal als vaststaand worden in dienst te staan van de gezamenlijke kerken en als zodanig de eer en de naam van een dienaar behouden”. Om redenen van bijzondere aard heeft de Gereformeerde Synode aan deze bepaling geen terugwerkende kracht ten aanzien van de in dienst zijnde theologische hoogleraren verleend.

In de Christelijke Gereformeerde Kerk na 1852 vinden wij in betrekking tot de kerkelijke positie van de hoogleraren der Theologische Hogeschool het volgende:

Op de Synode van 1894 stelde het curatorium der Theologische School voor: Onvoorwaardelijk worde Ds. F. P. L. C. van Lingen van de gemeente te Rotterdam Iosgemaakt, teneinde zich geheel aan de opleiding te kunnen wijden. Dit voorstel nam de Synode aan. En zo werd door de Synode Van Lingen „Iosgemaakt” van de gemeente Rotterdam en aan de dienst van heel de Kerk, d.w.z. van al de 29 gemeenten, verbonden. Van emeritaatsverlening als predikant is nergens sprake. Wel is niet met absolute zekerheid aan te tonen dat aan Van Lingen geen emeritaat werd gegeven als predikant, omdat de archieven van de gemeente en van de classis Rotterdam in de meldagen 1940 verloren gegaan zijn, maar deputaten menen, vooral in het licht van de uitdrukking „Iosmaking” bij zijn benoeming en van de praktijk van de jaren daarna, het als vaststaand te mogen aannemen. Noch aan ds. P. J. M. de Bruijn, noch aan ds. A. van der Heijden, noch aan ds. P. Lengkeek, die respectievelijk tot hoogleraar werden benoemd in 1906, 1909 en 1914, werd emeritaat als predikant verleend. Dit is deputaten bij informatie bij de scribe van de gemeenten Apeldoorn, Dordrecht-C. en Amsterdam-W., en bij de archiveren van de classes Apeldoorn, Dordrecht en Amsterdam, gebleken.

In geen van de nobelen der kerkeraden en classes wordt melding van emeritering, bij bovenstaande benoemingen, gemaakt.

Bij de benoeming van ds. J. J. van der Schuit van Amsterdam-W. tot hoogleraar week men van de toen gebruikelijke lijn af. Hem werd namelijk door de classis Amsterdam op 11 oktober 1922 emeritaat als predikant verleend. Sindsdien is dit de gewoonte geweest in onze kerken.

Met nadruk moet hier van gewoonte worden gesproken, want er is geen artikel van de Kerkorde dat een dergelijke emeritering voorschrijft, terwijl men bovendien tevergeefs naar een Synodale uitspraak die in deze richting wijst zal zoeken.

Met het rapport dat ter dezer zake op de particuliere Synode van het Westen diende en dat ter kennismaking aan deputaten werd gezonden, zijn deputaten van oordeel dat deze gewoonte kerkrechtelijk onjuist is, ja in strijd is met letter en geest van art. 13 der Kerkorde, dat immers spreekt van dienaren des Woords die door oudardom, ziekte of om een andere reden ongeschikt zijn geworden tot uitoefening van hun ambt. Het is dan ook uiteraard ondenkbaar dat de Generale Synode dienaren der kerk, die volgens art. 13 der Kerkorde geëmeriteerd zijn, zou belasten met de zowel psychisch als fysiek zware taak van de opleiding van aanstaande predikanten.

Gelet op het vorenstaande stellen deputaten:

- dat de kerken in vroeger eeuwen nimmer aan een predikant die tot hoogleraar werd benoemd emeritaat als predikant verleenden;
- dat de tegenwoordig in onze kerken heersende gewoonte om dit wel te doen pas in 1922 is ontstaan;
- dat deze gewoonte geen grond vindt in de Kerkorde;
- dat deze gewoonte in strijd is met letter en geest van art. 13 van de Kerkorde;
- dat de hoogleraren van de Theologische Hogeschool te beschouwen zijn als in dienst van de gezamenlijke kerken staande met de speciale opdracht de a.s. predikanten op te leiden en de gereformeerde theologie te beoefenen, zulks in overeenstemming met de artikelen 2, 18 en 20 van de Kerkorde, met de visie van de kerken ten tijde van de republiek en van de kerken der Afscheiding en met die van onze kerken tot 1922.

Op grond van het vorenstaande zijn deputaten van oordeel dat het aanbeveling verdient deze kerkelijke positie van de hoogleraren der Theologische Hogeschool een kerkorde-

lijke basis te geven. Het is volgens deputaten echter niet gewenst om de positie der hoogleraren te regelen naar art. 6 van de Kerkorde, zoals het rapport van de particuliere Synode van het Westen suggereert, omdat dit artikel altijd de verbondenheid aan een bepaalde gemeente vordert en de hoogleraren juist in dienst staan van de gezamenlijke kerken. Onderbrengen bij art. 6 K.O. zou daarom niet reëel zijn en een louter formele band aan een bepaalde gemeente scheppen, terwijl bovendien alles veel ingewikkelder, omzichtiger en moeilijker zou worden.

Naar de mening van deputaten kan de kerkelijke positie van de hoogleraren der Theologische Hogeschool op de geschikteste wijze geregeld worden door aan art. 7 van de Kerkorde een alinea toe te voegen. Volgens dit artikel moet iedere dienaar des Woords ambtelijk aan een bepaalde gemeente verbonden zijn. Maar de hoogleraren zijn door al de plaatselijke kerken samen beroepen, staan dus in dienst van deze gezamenlijke kerken en kunnen dus niet meer ambtelijk aan een bepaalde gemeente verbonden zijn. Dit nu kan tot uitdrukking worden gebracht door aan het bestaande artikel 7 K.O. een alinea van de volgende inhoud toe te voegen:

Een dienaar des Woords evenwel die door de Generale Synode geroepen wordt tot een zodanige geestelijke en met de evangelieverkondiging rechtstreeks in verband staande arbeid dat hij zijn ambtelijke opdracht in een gemeente niet langer kan vervullen staat in dienst van de gezamenlijke kerken en behoudt als zodanig de eer en de naam van dienaar des Woords.

Ten aanzien van opzicht en tucht zal de aanbevolen regeling een vereenvoudiging van de procedure betekenen in zoverre, dat er dan in geen geval twee kerkeraden in worden gemoed. Als lid staat iemand die op de vooromschreven wijze in dienst van de gezamenlijke kerken staat onder opzicht van de kerkeraad van zijn woonplaats die zich in geval van noodzakelijk gebleken tuchttoefening in verbinding heeft te stellen met de betreffende deputaten van de Generale Synode, i.c. het curatorium der Theologische Hogeschool en eerst na overeenstemming met genoemde deputaten tot persoonlijke tuchttoefening kan komen, die echter altoos een voorlopig karakter draagt wijl de uiteindelijke beslissing bij de Generale Synode berust.

Kan tussen de kerkeraad en de genoemde deputaten geen overeenstemming worden bereikt dan bezit de kerkeraad toch de bevoegdheid iemand als orde-maatregel van het Avondmaal des Heeren tijdelijk af te houden (simplex abstentio). Als dienaar van de gezamenlijke kerken staat hij onder opzicht van de generale synode die dit opzicht als regel opdraagt aan haar deputaten, i.c. het curatorium der Theologische Hogeschool, welke deputaten slechts de bevoegdheid bezitten om in gevallen van noodzakelijkheid voorlopige maatregelen als bijv. voorlopige schorsing, te nemen. Schorsing en ontzetting uit de dienst kunnen alleen door de Generale Synode worden uitgesproken. Met betrekking tot het appèlrecht, dat in deze gevallen niet op normale wijze kan worden uitgeoefend, dient bepaald te worden dat de betrokkene zich van de uitspraak der generale synode als in de vorige zin bedoeld kan beroepen op de volgende Generale Synode die binnen zes maanden, nadat hij appèl heeft aangetekend, zal samenkomen.

Deputaten stellen u voor te besluiten:

- aan artikel 7 van de Kerkorde de volgende uitbreiding te geven:

Een dienaar des Woords evenwel die door de Generale Synode geroepen wordt tot een zodanige geestelijke en met de evangelieverkondiging rechtstreeks in verband staande arbeid dat hij zijn ambtelijke opdracht in een gemeente niet langer kan vervullen staat in dienst van de gezamenlijke kerken en behoudt als zodanig de eer en de naam van dienaar des Woords.

- met betrekking tot opzicht en tucht over hen die in dienst van de gezamenlijke kerken staan geldt het volgende:

Hij, die in de zin van de 2e alinea van artikel 7 van de Kerkorde dienaar van de gezamenlijke kerken is, staat als zodanig onder toezicht van de Generale Synode, die dit opzicht kan opdragen en meestal ook zal opdragen aan haar deputaten, welke deputaten slechts de bevoegdheid bezitten om in gevallen van noodzakelijkheid voorlopige maatregelen (bijv. voorlopige schorsing) te nemen; schorsing en ontslag uit de dienst zijn uitsluitend voorbehouden aan de Generale Synode. De betrokkene kan bij de volgende Generale Synode in beroep gaan, die dan samenkomt binnen zes maanden nadat hij beroep heeft aangetekend. Als lid der kerk van zijn woonplaats staat zulk een dienaar onder toezicht van zijn kerkeraad, die zich in geval van noodzakelijk gebleken tuchttoefening in verbinding heeft te stellen met de eerder genoemde deputaten der generale synode; eerst na overeenstemming met genoemde deputaten zal de kerkeraad tot persoonlijke tuchttoefening kunnen komen, die echter een voorlopig karakter draagt; de uiteindelijke beslissing berust bij de Generale Synode.

Wordt tussen kerkeraad en deputaten geen overeenstemming bereikt dan behoudt de kerkeraad toch de bevoegdheid de betrokkene tijdelijk van het Avondmaal des Heeren af te houden (simplex abstentio).

Indien uw Synode bovengenoemde voorstellen aanvaardt vloeit daaruit voort dat er enige veranderingen dienen te worden aangebracht in het reglement voor de Theologische Hogeschool, in de akte van aanstelling voor de hoogleraren aan de Theologische Hoge-

school en in het reglement voor het verlenen van emeritaat, verlof en ontslag aan de hoogleraren van de Theologische Hogeschool.

Deputaten stellen daarom voor:

- In het reglement voor de Theologische Hogeschool aan art. 5 toe te voegen: De hoogleraren staan volgens art. 7 van de Kerkorde in dienst van de gezamenlijke kerken.
- In de akte van aanstelling de woorden sub 4; gezien de akte van emeritaat, u door de classis verleend, te veranderen in: gezien de akte van ontslag door de kerkeraad van en door de classis u gegeven enz.
- In het reglement voor het verlenen van emeritaat etc. sub 5c de woorden: en/of dienaar des Woords, te laten vervallen; en verder het vervolg te laten luiden: aan dit ontslag kan een voorlopige schorsing door het curatorium voorafgaan, gedurende welke voorlopige schorsing de betrokkene recht heeft op zijn volle tractement; het curatorium is in geval van voorlopige schorsing verplicht terstond de roepende kerk voor de volgende generale synode te verzoeken deze zo spoedig mogelijk samen te roepen teneinde over schorsing en/of ontslag een beslissing te nemen; de roepende kerk is gehouden aan dit verzoek van het curatorium te voldoen. De betrokkene kan van de uitspraak van deze synode in beroep gaan bij de volgende generale synode, die dan samenkomt binnen zes maanden nadat hij beroep heeft aangelegd. Een volgens dit artikel ontslagen hoogleraar heeft geen recht meer op de eer en de naam van hoogleraar. Of hij het recht behoudt op de eer en de naam van dienaar des Woords beslist de Generale Synode.

L. Pieper, secretaris

BIJLAGE I b art. 174, 178

RAPPORT VII VAN COMMISSIE I INZAKE EMERITERING VAN HOOGLERAREN

Commissie I biedt u hierbij een rapport aan inzake het tweede deel van het rapport van deputaten ter bestudering van de vragen m.b.t. de bijzondere arbeid van predikanten en de emeritering van hoogleraren.

BEOORDELING

- Uit het rapport van deputaten concludeert de commissie dat de kerkelijke positie van hoogleraren na de reformatie in onze kerken blijkbaar nimmer welomschreven is vastgelegd. Een desbetreffend Synodaal besluit wordt niet vermeld. Uw commissie betwijfelt stelling a: „dat de kerken in vroeger eeuwen nimmer aan een predikant, die tot hoogleraar werd benoemd emeritaat als predikant verleenden“. Immers, het is bekend dat ds. J. W. te Water, predikant te Vlissingen, in 1779 hoogleraar te Middelburg werd, maar als emeritus-predikant van Vlissingen in kerkeraad en classis veel werk heeft verricht. Het emeriteren van dienaren des Woords die tot hoogleraar benoemd werden, is zeker in de tweede helft van de 18e eeuw niet onbekend geweest. Terecht stellen deputaten, dat deze handelwijze geen grond vindt in de Kerkorde.
- Het rapport van deputaten loopt uit op een voorstel dat verder gaat dan de opdracht die gegeven werd. Deputaten ontvingen opdracht de regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren of van hen die tot hoogleraar benoemd worden opnieuw onder ogen te zien. Acta G.S. 1968/1969, art. 191. Hun voorstel bevat een regeling van de kerkelijke positie van de dienaar des Woords in dienst van de gezamenlijke kerken. Hiermee wordt een nieuwe figuur in onze kerken geïntroduceerd. De commissie vraagt zich af of dit wél grond vindt in de Kerkorde én wat de consequenties hiervan zullen zijn. Lettend op de gang van zaken in andere kerkformaties is niet te verwachten dat het aantal predikanten in dienst van de gezamenlijke kerken beperkt zal blijven tot het aantal hoogleraren. In het voorstel van deputaten wordt het ambt van dienaar des Woords volledig ingebouwd in het ambt van hoogleraar. Volgens art. 7 K.O. moet iedere dienaar des Woords ambtelijk aan een bepaalde gemeente verbonden zijn. Maar, zo wordt gezegd, „de hoogleraren zijn door al de plaatselijke kerken samen beroepen, staan dus in dienst van deze gezamenlijke kerken en kunnen dus niet meer ambtelijk aan een bepaalde gemeente verbonden zijn“. De vraag laat zich stellen of benoemen tot hoogleraar en beroepen als dienaar des Woords eenzelfde handeling is. Art. 2 onderscheidt heel duidelijk de beide diensten. Het reglement voor de Theologische Hogeschool bepaalt sub 5: De Generale Synode benoemt de hoogleraren van de Theologische Hogeschool bij voorkeur uit de predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het bij voorkeur sluit aan op art. 2 K.O., waar de dienst van hoogleraar de dienst van een predikant niet in zich besluit. Indien de G.S. de weg wil gaan die deputaten wijzen zal bij een benoeming tot hoogleraar een beroep als dienaar des Woords gevoegd moeten worden, art. 3 K.O. De vraag is of de G.S. bevoegd is een dergelijke roeping te doen uitgaan.
- Het rapport van deputaten stelt dat een dienaar des Woords geroepen tot de dienst van hoogleraar van zijn kerkeraden en classis een acte van ontslag dient te ontvangen, maar spreekt niet van een opnieuw bevestigd worden. Blijkbaar gaan deputaten uit van de onderstelling dat bevestiging in het ambt van hoogleraar de bevestiging in het ambt van dienaar des Woords impliceert. Uw commissie betwijfelt de juistheid van deze onder-

stelling. Er zou ook bevestiging in het ambt van dienaar des Woords plaats moeten vinden. Immers, indien een predikant van kerkeraad en classis een acte van ontslag ontvangt, heeft hij opgehouden dienaar des Woords te zijn, tenzij hij opnieuw in het ambt van dienaar des Woords bevestigd wordt. Is de G.S. tot een dergelijke bevestiging bevoegd?

De G.S. benoemt tot hoogleraar, maar volgens de Kerkorde stelt zij niet in het ambt van dienaar des Woords. Daarom is de G.S. wel bevoegd tucht te oefenen over de door haar benoemde hoogleraar, maar het is in het kader van de Kerkorde moeilijk te plaatsen dat zij als eerste en enige instantie tucht uitoefent over een dienaar des Woords.

Deputaten stellen dat de kerkeraad van de kerk waartoe de hoogleraar behoort in geval van noodzaak slechts tot persoonlijke tuchttoefening kan komen na overeenstemming te hebben bereikt met het curatorium, terwijl deze tuchttoefening dan nog een voorlopig karakter moet dragen en de uiteindelijke beslissing — met voorbijgaan van classis en P.S. — berust bij de G.S. Uw commissie meent dat het tuchtrecht van de plaatselijke kerk op deze wijze ernstig wordt aangetast.

Het is opgevallen dat deputaten aan de G.S. grote bevoegdheden toekennen, maar nauwelijks pogen aannemelijk te maken dat zij deze bevoegdheden ook metterdaad bezit.

OVERWEGINGEN

- De moeilijkheden die de regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren van onze Theologische Hogeschool met zich meebrengt, hangen naar het oordeel van uw commissie samen met de omstandigheid dat de Kerkorde is opgebouwd in een tijd waarin het ambt van hoogleraar in feite geen kerkelijk ambt was. De hoogleraren werden door de overheid benoemd en stonden als zodanig in dienst van de overheid. Wel wordt in art. 2 van de dienst van hoogleraren gesproken als van een zelfstandige dienst in de kerken en in art. 18 wordt de taak van de hoogleraren omschreven, maar de opbouw van de Kerkorde voltrok zich zonder dat men zich genoodzaakt zag het ambt van de hoogleraar daarbij te betrekken. Daardoor is een ordening ontstaan waarin de positie van de hoogleraren buiten beschouwing bleef. Het zal waarschijnlijk niet mogelijk zijn achteraf een dergelijke regeling te treffen, die vanuit de Kerkorde geen bezwaren ontmoet. Naar het oordeel van uw commissie verdient die regeling de voorkeur, die de minste bezwaren ontmoet.
- De G.S. van 1956 sprak uit dat volgens het beginsel van art. 13 slechts aan dienaren des Woords, die door ouderdom, ziekte of om een andere reden onbekwaam geworden zijn tot uitoefening van hun ambt, emeritaat mag worden verleend. Slechts in enkele andere gevallen, zoals bij benoeming tot hoogleraar aan de Theologische Hogeschool, wordt ook emeritering toegestaan. Zie K.O. art. 13 sub 2. Dit laatste is ongetwijfeld een uitzondering op de regel die de G.S. van 1956 een beginsel noemt. Toch is in art. 13 behalve deze regel een heel belangrijk kerkrechtelijk gegeven vastgelegd. Dit n.l. dat een dienaar des Woords ongeschikt, d.w.z. niet in staat kan zijn om zijn ambt uit te oefenen en niettemin de eer en de naam van dienaar des Woords behoudt. Nu is het niet in de lijn van art. 13 als gesteld wordt dat het niet in staat zijn om de ambtelijke dienst volledig te vervullen óók voort kan vloeden uit de verplichtingen die aan het professoraat verbonden zijn. Maar aan de fundamentele beginselen van de Kerkorde wordt daardoor naar het oordeel van uw commissie geen afbreuk gedaan. Dit gebeurt ook niet indien een predikant na veertig dienstjaren emeritaat ontvangt hoewel hij niet ongeschikt is tot uitoefening van zijn ambt.
- Naar het gevoelen van uw commissie zijn de fundamentele beginselen van de Kerkorde wél in het geding bij invoering van de dienaar des Woords, die in deze kwaliteit in dienst staat van de gezamenlijke kerken. Uw commissie overwoog dat aanvaarding van het voorstel van deputaten verstrekkende consequenties heeft. Het impliceert een principiële beslissing in een controversie, die diep ingrijpt in het leven van de kerken in ons vaderland. Het voorstel van deputaten omvat meer dan een praktische regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren, maar stelt in feite een zaak aan de orde, die niet alleen kerkrechtelijke doch ook exegetische en dogmatische aspecten heeft. De visie op de kerk en haar meerdere vergaderingen is hier van grote betekenis. Aangezien dit alles in onze kerken nog onvoldoende doorgesproken is, lijkt het niet raadzaam het voorstel van deputaten te aanvaarden.
- Hoewel uw commissie slechts opdracht heeft te onderzoeken of de door deputaten voorgestelde regeling voorkeur verdient boven de vigerende is overwogen of de oorspronkelijke positie van hoogleraren niet aan te bevelen is. Aanvankelijk toch werden de hoogleraren dikwijls predikant van de kerk in de plaats waar zij zich vestigden. Wel werden zij van veel arbeid vrijgesteld, maar zij waren daadwerkelijk als dienaar des Woords werkzaam. In onze kerkelijke situatie lijkt een dergelijke regeling echter onuitvoerbaar. Ook een regeling naar art. 6 van de Kerkorde, zoals het rapport van de P.S. van het Westen, dat op de vorige Synode diende en door deputaten in hun studie betrokken werd, suggereert, heeft bezwaren. De bezwaren die deputaten noemden en ook ingebracht kunnen worden tegen de vigerende regeling, zijn wellicht niet de ernstigste. Want de band aan een bepaalde gemeente behoeft niet slechts een louter formele te zijn. En tegenover het argument dat t.a.v. opzicht en tucht „alles veel ingewikkelder, omslachtiger en moeilijker zou worden“ door de omstandigheid dat er twee kerkeraden bij betrokken (kunnen) zijn, kan gesteld worden dat deze moeilijkheden toch niet onoverkomelijk zijn.

Er kan bovendien op gewezen worden dat een regeling naar art. 6 K.O. onvoldoende recht doet aan het eigen karakter van de dienst van hoogleraren, en niet op één lijn te stellen is met bijzondere arbeid als bedoeld in art. 6.

Ook kan van hoogleraren bezwaarlijk gevraagd worden dat zij aan hun kerkeraden rapporteren inzake hun arbeid aan de Theologische Hogeschool.

- e. Alles overwegende is uw commissie van oordeel dat de vigerende regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren ondanks de daaraan verbonden bezwaren voorkeur verdient boven de door deputaten voorgestelde regeling terwijl ook aan een regeling naar art. 6 bezwaren kleven. Een bezwaar tegen de huidige regeling ligt in de tekst van art. 13 K.O.: Als een dienaar des Woords door ouderdom, ziekte of om een andere reden ongeschikt wordt tot uitoefening van zijn ambt behoudt hij niettemin de eer en de naam van dienaar des Woords. Het is inderdaad ondenkbaar dat de G.S. „ongeschikte” dienaren der kerk belast „met de zowel psychisch als fysiek zware taak van de opleiding van aanstaande predikanten.” Nu betekent ongeschikt in de tekst van art. 13 niet in staat zijn tot uitoefening van het ambt. Het ware te overwegen art. 13 in deze zin te wijzigen. Ook omdat het woord ongeschikt in onze taal betekenissen heeft die in het geheel van art. 13 storend meeklinken.

VOORSTEL

Het viel uw commissie moeilijk tot een voorstel te komen. Een meerderheid van de commissie geeft de voorkeur aan het onder I genoemde. Een minderheid preferereert het sub II gestelde.

I. De Generale Synode

overwegende:

- dat aan de regeling van de kerkelijke positie van de hoogleraren als door deputaten in hun rapport voorgesteld ernstiger bezwaren verbonden zijn dan aan de vigerende regeling;
- dat ook aan een regeling naar art. 6 K.O. bezwaren verbonden zijn;
- dat de bezwaren tegen de vigerende regeling gedeeltelijk kunnen worden weggenomen door in art. 13 K.O. de woorden „ongeschikt wordt” te vervangen door „niet meer in staat is”;

besluit:

- de gewoonte om aan dienaren des Woords die door de Generale Synode tot de dienst van hoogleraar aan de Theologische Hogeschool geroepen worden emeritaat te verlenen voorlopig te bestendigen en te blijven bij het bepaalde in art. 13 sub. 2a;
 1. in art. 13 van de Kerkorde de woorden „ongeschikt wordt” te vervangen door „niet meer in staat is”;
 2. art. 13, 1c aldus te wijzigen: De kerkeraad is gehouden een dienaar die niet meer in staat is zijn ambt uit te oefenen maar nog niet de leeftijd van 70 jaar bereikt heeft, minstens een half jaar ziekteverlof te geven alvorens een aanvraag tot emeritering bij de classis in te dienen;
 3. art. 13, 1d te lezen: De classes zijn gehouden bij gevallen van emeritering beneden de 70 jaar te onderzoeken of het in art. 13 bedoelde niet in staat zijn tot de dienst, heeft opgehouden en dus het emeritaat moet worden ingetrokken;
 4. in art. 13, 4 de woorden „ongeschikt wordt voor” te wijzigen in „niet meer in staat is tot”;
- c. het deputaatschap ter bestudering van de kerkelijke positie van hoogleraren, met dankbetuiging voor de verrichte arbeid, op te heffen.

II. De Generale Synode overwegende dat:

- het verlenen van emeritaat aan hen, die door de Generale Synode benoemd worden tot hoogleraar, minder juist is;
- art. 6 K.O. niet allereerst de aard van de werkzaamheden omschrijft maar de kerkelijke positie van de dienaren des Woords, die een bijzondere taak hebben te vervullen, regelt;
- het hier gaat om de kerkelijke positie van dienaren des Woords die door de Generale Synode tot hoogleraar benoemd zijn;

Besluit:

- de gewoonte om aan dienaren des Woords, die door de Generale Synode tot de dienst van hoogleraar aan de Theologische Hogeschool geroepen worden emeritaat te verlenen niet te bestendigen;
- de kerkelijke positie van dienaren des Woords die door de Generale Synode benoemd zijn tot hoogleraar op de volgende wijze te regelen, naar art. 6 K.O.:
 - de Generale Synode benoemt de hoogleraren van de Theologische Hogeschool bij voorkeur uit de predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
 - indien een dienaar des Woords door de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken benoemd wordt tot hoogleraar, zal de betrokken dienaar zo spoedig mogelijk zijn beslissing aan de Generale Synode meedelen;
 - indien de betrokken dienaar de benoeming aanvaardt, zal de Generale Synode de Christelijke Gereformeerde Kerk waaraan hij als dienaar verbonden is, verzoeken haar dienaar af te staan voor de opleiding, welk verzoek zal worden ingewilligd. De dienaar blijft als dienaar des Woords aan deze gemeente verbonden.

- c. het deputaatschap ter bestudering van de kerkelijke positie van hoogleraren, met dankbetuiging voor de verrichte arbeid op te heffen.

P. op den Velde, rapporteur

BIJLAGE LI art. 126, 188

RAPPORT VAN COMMISSIE II BETREFFENDE INSTRUCTIE: „REGELING GROTESTADS-KERKEN”

- Kern van de instructie is: „De G.S. geve opdracht ten behoeve van de grote-stads-kerken, die . . . niet of nog niet tot kerkplitsing . . . overgaan, een regeling te ontwerpen”.
- Achtergrond van het in de instructie gevraagde is de begeerte om tot een zo goed mogelijk besturen en pastoraal behandelen van de gemeente te komen, zonder bij de realisering daarvan in conflict te raken met de K.O. Dit conflict doet zich met name voor ten aanzien van de kerkeradsverkiezing (art. 22 K.O.: „ . . . met medewerking van de gemeente . . .”), wanneer men enerzijds (nog) niet tot kerkplitsing kan overgaan, terwijl anderzijds de verkiezing met medewerking van de gemeente praktisch onmogelijk wordt, omdat zij te groot is geworden en omdat men daardoor in de gemeente elkaar niet meer kent. Op dit conflict wordt o.a. gewezen in toelichting 6 van de instructie.
- In de praktijk is gebleken dat binnen het kader van de vigerende K.O. (met name art. 22) én met handhaving van het recht van de gemeente (met name t.a.v. de medewerking aan de verkiezing en de approbatie daarvan) decentralisatie en verdeling van het kerkeradswerk, terwijl het toch één gemeente blijft, een moeilijke zaak is.

Uw commissie is van oordeel dat:

- dit probleem terecht aan de orde is gesteld;
- dit probleem echter niet alle grote-stads-kerken geldt, zodat het beter ware te spreken van „grote kerken binnen één plaats” (waarbij uw commissie onder „grote kerken” verstaat: kerken met tenminste 1000 leden);
- terecht is gesteld in de toelichting dat kerkplitsing niet altijd — „door een complex van oorzaken” — de gewenste oplossing van het probleem geeft;

en stelt uw vergadering voor:

aan de intentie van de instructie („ . . . geve opdracht . . . een regeling te ontwerpen . . .”) te voldoen.

Om tot het ontwerpen van de gevraagde regeling te komen is het gewenst dat een commissie wordt benoemd, die aandacht moet geven aan o.a.:

- de vraag of art. 22 K.O. („medewerking van de gemeente”) ruimte biedt dat onder „gemeente” ook kan worden verstaan: „een wijk van de gemeente”;
- de verdeling van werkzaamheden en bevoegdheden tussen de wijkkerkeraden onderling, waarbij stellig o.m. gedacht moet worden over de regeling van zaken, die opzicht en tucht betreffen;
- hun gezamenlijke verhouding tot de bredere vergaderingen (o.a. de afvaardiging).

Het verdient aanbeveling dat de eventueel te benoemen commissie aandacht schenkt aan de uitspraken van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, Acta 1960 art. 446-453 en Acta 1961 art. 92 betreffende deze materie.

H. Biesma, rapporteur

BIJLAGE LII art. 127

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN DE MILITAIRES

Deputaten voor de geestelijke verzorging van de militairen bieden u hierbij aan, een kort verslag van hun werkzaamheden over de periode 1965-1971.

1. Samenstelling

Het deputaatschap is als volgt samengesteld:

- Ds. M. W. Nieuwenhuyze, Delft, voorzitter
Ds. C. J. Ph. Sobering, Rotterdam, scriba
Ds. A. Hilbers, Zwolle, penningmeester
Ds. H. W. Eerland, Hilversum
Kapt. I. van der Molen, Hilversum

2. Vergaderingen

In de bovengenoemde periode hebben deputaten 12 keer vergaderd.

3. Legerpredikanten

Het aantal Chr. Geref. predikanten in vaste dienst, resp. in lang verband, bedraagt thans vier, te weten:

drie legerpredikanten:
Ds. R. J. van Pagen
Ds. H. Toorman
Ds. C. Langbroek
en één vlootpredikant:
Ds. M. de Boer.

Als zgn. jaarlingen zijn achtereenvolgens in genoemde periode bij de G.V. werkzaam geweest de di. E. van Dalen, R. Toorman, H. van Mulligen, terwijl voor de periode 1971/1972 is aangezocht Ds. J. J. de Jonge te Kampen. Met de predikanten in actieve dienst wordt regelmatig contact gehouden en vergaderd, waarbij met hen de gang van zaken in de G.V. besproken wordt, zowel in het algemeen als wat betreft hun onderdeel in het bijzonder.

4. Rapport Interkerkelijke Commissie

Zoals in ons vorig verslag reeds vermeld, hield een interkerkelijke commissie zich bezig met de vraag of, en zo ja, in hoeverre een reorganisatie van de G.V. wenselijk en nodig is, zulks op verzoek van het C.I.O.M. (Commissie Interkerkelijk contact in Overheidszaken, Militair). Het aan dit C.I.O.M. inmiddels uitgebrachte rapport, voorzien van aanvullende aantekeningen van het C.I.O.M. en drie bijlagen, is door het C.I.O. per schrijven van 7 sept. 1970 aan de bij het C.I.O. aangesloten kerken, en derhalve ook aan uw Synode, toegezonden. Aan de totstandkoming, zowel van dit rapport, als van haar aanvullingen en bijlagen, hebben ook vertegenwoordigers van onze kerken hun kritische bijdragen geleverd, te weten Prof. Dr. B. J. Oosterhoff, als lid van de Interkerkelijke Commissie en vertegenwoordiger van onze kerken in het C.I.O., en de secretaris van de deputaten G.V. Mil., die onze kerken vertegenwoordigt in het C.I.O.M. Als deputaten kunnen wij akkoord gaan met de inhoud van deze stukken, inclusief de opmerkingen van het C.I.O. in genoemd schrijven. Wat echter de aantekening onder c. van dit schrijven betreft, luidende:

„In de Regeling voor de krijgsmacht-predikant (bijlage 1) zou een meerderheid van de gedelegeerden naar het Contact er de voorkeur aan geven, als in artikel 3 werd formuleerd, dat hij (de krijgsmacht-predikant) voor zijn belijden en getuigen niet verantwoordelijk is aan de minister. De overige gedelegeerden zouden de voorgestelde positieve formulering van de verantwoordelijkheid jegens de kerken willen handhaven”, meent wij de voorkeur te moeten geven aan de positieve formulering van art. 3 van de „Regeling voor de krijgsmacht-predikant”, nl. dat de krijgsmacht-predikant voor zijn belijden en getuigen verantwoordelijk is jegens de kerken.

5. Rapport G.V. Model 1980

Onafhankelijk van het rapport, genoemd in punt 4, hebben enige legerpredikanten, te weten de di. van Pagen, Sierat en de Vrijer, op desbetreffend verzoek van de Hoofdlegerpredikant, zich bezonnen op de toekomstige ontwikkeling van de geestelijke verzorging in de krijgsmacht. Zij hebben in een rapport, dat onder bovengenoemde naam is uitgegeven, een schets gegeven van de G.V. in nieuwe stijl. De door hen voorgestelde nieuwe vormgeving biedt h.l. de mogelijkheid zich zinvol aan te passen aan de veranderende en zich veranderende omstandigheden binnen de krijgsmacht en de G.V. Deze veranderingen betreffen o.a. het moderne levensgevoel van de jongen mannen, die in de krijgsmacht met het evangelie geconfronteerd worden, de oecumenische instelling van deze jongeren, de geruisloze integratie van de R.K. en Prot. G.V., alsmede de vraag, of de Overheid bij de verminderde belangstelling voor de G.V. in haar huidige vorm bereid zal blijven de daaraan verbonden financiële lasten te dragen. Te constateren valt helaas, dat m.n. bij de chr. politici een tendens van onderwaardering en scepsis ten aanzien van de levensbeschouwelijke G.V. te bespeuren valt, en dat men zich afvraagt, of dit (persoons-)vormingswerk ook niet overgenomen kan worden door de krijgsmacht-sociologen en -psychologen, dus op basis van „neutraliteit”.

Met name financiële overwegingen spelen hier een grote rol. Volgens de opstellers van het rapport dringen al deze factoren ertoe, zich te bezinnen op een geheel nieuwe opzet, opdat door een efficiënter aanpak de rechtsgeldige plaats van de G.V. in de krijgsmacht behouden blijve, en daardoor de mogelijkheid, dat de stem van het evangelie hier blijve doorklinken. Het rapport getuigt van grondige studie, nuchtere realiteitszin en moedige visie en is bedoeld als een studie- en werkschema.

In onderling overleg met de kerken (C.I.O.M.) en andere belanghebbende instanties, hoopt men tot een nieuwe vormgeving te komen. Deputaten hebben zich met deze zaak in hun vergaderingen intensief bezig gehouden.

6. Recrutendag

De belangstelling voor deelneming aan de recrutendag is de laatste jaren aanmerkelijk verminderd, zodanig zelfs dat deze op veel plaatsen vervangen zijn door avondsamenkomsten, waarop slechts één, hoogstens twee sprekers het woord voeren. Algemeen schijnt de gedachte te zijn, dat de dienstplichtige in de eerste twee weken van hun op-

komst in voldoende mate voorlichting ontvangen op militair, medisch en sociaal gebied, zodat de informatie, die gegeven werd op de recrutendagen, overbodig geacht moet worden. Bovendien komen zij ook, van de eerste dag af, waarop zij in dienst treden, in contact met de daar aanwezige geestelijke verzorger.

Deputaten zijn echter van mening, dat het de taak van de plaatselijke kerken blijft, om hun jonge leden, die in militaire dienst gaan, de gebodige pastorale aanwijzingen te geven. Zij bezinnen zich over de vraag, op welke wijze zulks door onze eigen kerken zal kunnen geschieden.

7. Algemeen

Overzien wij de gang van zaken over de laatste jaren, dan kunnen wij ons niet onttrekken aan de indruk, dat de situatie in de G.V. grondig veranderd is en verandert. De oorzaken daarvan menen wij te moeten zoeken in o.a. de volgende factoren en verschijnselen, welke wij summier aanduiden:

- de algemene ontkerstening van ons volk, welke zijn weerslag vindt in dat deel van onze jeugd, dat in de krijgsmacht aanwezig is; de belangstelling voor de bijbelse boodschap is minimaal geworden;
- de opkomst van de zgn. Humanistische geestelijke verzorging; momenteel zijn er reeds een 14-16 humanistische raadgevers bij de krijgsmacht aangesteld. Zij zijn zeer actief en maken aanspraak op een nog veel grotere plaats in het geheel van de G.V.;
- de nieuwe ontwikkeling in de R.K. Kerk, welke een algemene vervaging teweeg brengt in het kerkelijk-godsdienstig karakter van de G.V. Sommige aalmoezeniers schijnen geen eigen godsdienstige overtuiging meer te hebben;
- de steeds groeiende toenadering tussen R.K. en Prot. geestelijke verzorgers (de zgn. geruisloze integratie);
- het feit, dat 's zondags een minimum aantal militairen in de kazernes aanwezig is.

Tegenover dit achaduwbeeld moge als lichtzijde gelden, dat er nog vele prot. geestelijke verzorgers zijn, uit diverse kerken afkomstig, die in grote trouw hun moeilijke arbeid verrichten en zich voor het evangelie van Jezus Christus niet schamen.

In de vrijheid van de verkondiging van het evangelie wordt geen enkele geestelijke verzorger belemmerd. Hierin mogen ook onze kerken de reden vinden om hun bijdrage te blijven verlenen aan dit werk, dat ondanks veel verval, toch ook zijn vruchten afwerpt. Wij zijn ervan overtuigd, dat ook het werk van onze predikanten gewaardeerd wordt. O.a. moge dit blijken uit het feit, dat voor de komende vier jaar de algemene leiding van de Prot. G.V. bij de landmacht aan één van onze legerpredikanten (Ds. R. J. van Pagen) is toevertrouwd.

8. Voorstellen

Wij verzoeken uwe vergadering

- haar oordeel te geven over de inhoud van het Rapport van de Interkerkelijke Commissie;
- zich uit te spreken over de handelingen der deputaten;
- opnieuw deputaten te benoemen.

C. J. Ph. Sobering, secretaris

Bijlage 1 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen

Balansen per 31 december			
	1969	1968	1967
Giro	f 1.414,01	f 1.897,44	f 3.931,42
Raiffeisenbank Zwolle	„ 4.000,—	„ 3.000,—	„ —,—
	f 5.414,01	f 4.897,44	f 3.931,42
Kapitaal	f 5.414,01	f 4.897,44	f 3.931,42
Exploitatierakeningen			
	1969	1968	1967
Onkosten			
Reis- en vergaderkosten Deputaten	f 801,45	f 545,35	f 605,87
Administratiekosten	„ —,—	„ 304,—	„ 10,—
Donaties	„ 200,—	„ 150,—	„ 1.075,—
Overschot	„ 1.272,57	„ 966,02	„ 1.227,13
	f 2.274,02	f 1.965,37	f 2.918,—

	1969	1968	1967
Geestelijke verzorging			
Ontvangsten			
Bijdragen classes	f 2.131,22	f 2.728,37	f 3.307,79
Bijdragen gemeenten	" 494,15	" 367,57	" 795,71
Verkoop militaire handboekjes	" 22,50	" 127,50	" 151,50
Collecten	" 30,—	" 166,40	" 263,30
Giften	" 25,—	" 372,03	" 77,50
	<u>f 2.702,87</u>	<u>f 3.761,87</u>	<u>f 4.595,80</u>
Uitgaven			
Abonnementen, kosten recrutendagen en diversen	" 428,85	" 1.796,50	" 1.677,80
	<u>f 2.274,02</u>	<u>f 1.965,37</u>	<u>f 2.918,—</u>

Opgesteld door Accountantskantoor A. van der Veen

Bijlage 2 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen

**Balans opgesteld per 31 december 1970 volgens beschikbare gegevens
ontleend aan de boekhouding**

Giro	f 1.899,96	Kapitaal	f 7.149,96
Raiffeisenbank saldo			
1-1	f 4.000,—		
gestort	" 1.250,—		
	<u>" 5.240,—</u>		
	<u>f 7.149,96</u>		<u>f 7.149,96</u>

Exploitatierekening over 1970

Onkosten:		Ontvangsten:	
Reis- en vergaderkosten		Bijdragen classes	f 2.272,97
Deputaten	f 1.221,39	Bijdragen gemeenten	" 911,70
kantoorbenodigdheden	" 4,—	verkoop militaire handboekjes	" 15,—
Donaties	" 50,—	Collecten	" 248,27
(geboekt op onkosten)	" 50,—	Giften	" 185,—
Raiffeisenbank			
Overschot	" 1.735,95		<u>f 3.632,94</u>
		Uitgaven:	
		Abonnementen	" 571,60
	<u>f 3.061,34</u>		<u>f 3.061,34</u>

Bovenstaande gegevens zijn geheel ontleend aan de boekhouding, waarvan geen controle plaatsvond aan de hand van de boekingsstukken.

BIJLAGE LIII
art. 127

**RAPPORT VI VAN COMMISSIE IV INZAKE GEESTELIJKE VERZORGING
VAN MILITAIRES**

INTERKERKELIJKE COMMISSIE

Met instemming heeft uw commissie kennis genomen van het standpunt van deputaten betreffende de positieve formulering van art. 3 van de regeling voor krijgsmachtpredikanten.

RAPPORT GEESTELIJKE VERZORGING MODEL 1980

Aangezien dit vertrouwelijke rapport niet ter kennisname aan de Generale Synode werd toegezonden, heeft uw commissie zich in deze zaak laten voorlichten door de secretaris van deputaten.

Uit deze informatie is gebleken, dat genoemd rapport bedoeld is als een studie- en werkschema voor de toenmaals fungerende hoofd-legerpredikant en dus bepaald niet de betekenis heeft van een vastgestelde toekomstige structuur van de geestelijke verzorging.

Wel gaat dit rapport uit van het feit, dat er in de geestelijke verzorging van de krijgsmacht een groeiende samenwerking is, namelijk tussen de R.K. en de Prot. Chr. geestelijke verzorging, maar dat daarom juist getracht moet worden deze feitelijk gegroeide situatie in zulke banen te leiden, dat de identiteit van de Prot. Chr. geestelijke verzorging gewaarborgd blijft.

RECRUTEN DAGEN

Uw commissie onderschrijft de gedachte van deputaten in de laatste alinea van punt 6 genoemd en hoopt dat hun bezinning hierover spoedig tot concrete resultaten zal leiden.

ALGEMEEN

Juist in het licht van de situatie, zoals die door deputaten is getekend, wil uw commissie eveneens uiting geven aan haar grote waardering voor de arbeid van onze legerpredikanten; en spreekt zij de wens uit, dat onze kerken deze arbeid krachtig blijven steunen.

Op de vorige G.S. is bij deputaten aangedrongen studie te maken van het vraagstuk „Oorlog en Vrede”.

Uw commissie zou dit nogmaals bij deputaten willen aanbevelen.

VOORSTELLEN

1. Handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid.
2. Opnieuw deputaten te benoemen.
3. Het rapport van de Interkerkelijke Commissie te aanvaarden met de door deputaten voorgestelde amendering van art. 3.

D. Blesma jr., rapporteur

BIJLAGE LIV
art. 131

RAPPORT IV VAN COMMISSIE IV - C.I.O. (Militairen)

Aan uw commissie zijn de volgende ingekomen stukken ter hand gesteld:

13.01: een schrijven van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, gericht aan de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, betreffende het rapport van de interkerkelijke commissie voor de organisatie van de geestelijke verzorging van militairen, inhoudende enkele opmerkingen die het contact de Generale Synode gaarne bij het rapport ter overweging geeft;

13.02: een begeleidende brief van het Contact in Overheidszaken/Militairen bij het rapport van de interkerkelijke commissie voor de reorganisatie van de geestelijke verzorging van militairen, met als bijlage:

Bijlage a.: het genoemde rapport;

Bijlage b.: bevattende het bezwaar van Ds. J. van Dam (van de Unie van Baptistengemeenten) tegen dit rapport;

Vooris een bijlage 1. bij de aanvullende aantekeningen C.I.O./M.

bijlage 2. idem

bijlage 3. idem

13.03: van het bestuur van de stichting tot steun van de protestants geestelijke verzorging van het Nederlandse leger: een exemplaar van het Jaarbericht 1970 alsmede een brief, zoals die is gezonden aan een aantal bedrijven ter verkrijging van financiële steun.

Ten aanzien van de stukken genoemd onder 13.01. en 13.02 wil uw commissie herinneren aan wat door deputaten geestelijke verzorging militairen is vermeld in hun rapport aan de Generale Synode 1968/69 (Acta blz. 178, 3-4e alinea) met betrekking tot het tot stand komen van een interkerkelijke commissie, die tot taak had het rapport, genoemd in bijlage a - 13.02, samen te stellen en aan het C.I.O./M. aan te bieden.

Aangezien deze stukken met alle bijlagen ook ontvangen en besproken zijn door depu-

taten hoge overheid en deputaten geestelijke verzorging militairen, waarbij laatstgenoemden hun voorkeur hebben uitgesproken voor de positieve formulering van art. 3 van de „Regeling voor de krijgsmachtspredikanten”, welk standpunt door uw commissie wordt gedeeld (zie desbetreffend rapport van commissie IV), stelt uw commissie voor:

- a. t.a.v. 13.01 en 13.02: zich akkoord te verklaren met het rapport van de Interkerkelijke commissie voor de organisatie van de geestelijke verzorging van militairen met inachtneming van de opmerkingen van het C.I.O. en daarvan aan het C.I.O. mededeling te doen;
- b. t.a.v. 13.03: dit schrijven voor kennisgeving aan te nemen.

D. Bleema jr., rapporteur

BIJLAGE LV
art. 136, 140

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR ALGEMENE DIACONALE EN MAATSCHAPPELIJKE AANGELEGENHEDEN (ADMA)

Deputaten ADMA brengen u door middel van dit schrijven rapport uit over de door dit deputaatschap in de periode 1969 tot en met april 1971 verrichte arbeid en doen u naar aanleiding daarvan enige voorstellen voor de volgende periode.

1. DE WEG DER MIDDELEN

1.1 Aanstelling van assistent

Op 9 januari 1969 machtigde de G.S. deputaten ADMA om overeenkomstig de door de Synode vastgestelde instructie over te gaan tot aanstelling van een assistent. Bij brief van maart 1969 hebben deputaten de kerkeraden medegedeeld, besloten te hebben van deze machtiging met ingang van 1969 gebruik te maken. Van de kerken werd de daarvoor vastgestelde bijdrage gevraagd. Deputaten hebben met blijdschap kunnen vaststellen, dat vele kerkeraden reeds de eerste keer zodanig positief op dit verzoek reageerden, dat daarmee de financiële basis voor aanstelling was gelegd.

Deputaten hebben vervolgens gegedigen in de gelegenheid gesteld naar deze functie te solliciteren. Dit heeft geleid tot aanstelling van br. W. Hulzer, met ingang van 1 oktober 1969 op basis van de „Overeenkomst van aanstelling en indiensttreding van assistent”, vastgesteld op 26 september 1969 en ondertekend door het moderamen en door br. Hulzer. Behalve een aantal andere bepalingen is in deze overeenkomst vastgelegd, dat de assistent de taken zal vervullen vermeld in punt 4 van de instructie van de assistent (Acta G.S. art. 234), voor zover deze taken hem door deputaten ADMA worden opgedragen en op de wijze waarop de algemeen geformuleerde omschrijving van deze taken in voorkomende gevallen door deputaten nader wordt geconcretiseerd.

Bij brief van oktober 1969 hebben deputaten de kerkeraden mededeling gedaan, dat br. Hulzer met ingang van 1 oktober 1969 als assistent in dienst was getreden. Hoewel de voor het vervullen van deze functie vereiste inwerkperiode bepaald voorspoedig is verlopen moet gelijktijdig worden bedacht, dat deze assistentie slechts nauwelijks de helft van de periode tussen januari 1969 en de G.S. 1971 heeft kunnen functioneren. Niettemin heeft de inmiddels opgedane praktijkervaring de noodzaak van deze assistentie naar het inzicht van deputaten reeds duidelijk bevestigd. Deputaten spreken hun erkentelijkheid uit ten opzichte van de kerkeraden, die hun steun aan deze nieuwe ontwikkeling verlenen. Bij deputaten is er in toenemende mate vertrouwen, dat verdere zegen van de Here in deze weg der middelen zal mogen worden gevraagd en verwacht.

1.2 Aanstelling van classicale diaconale correspondenten

De G.S. 1965/69 richtte tot de classes het verzoek over te gaan tot het aanstellen van een classicale diaconale correspondent in elke classis (Acta G.S. art. 234 punt 7). In hun brief van maart 1969 aan de kerkeraden hebben deputaten blij gegeven van hun bereidheid om desgewenst medewerking te verlenen aan het geven van inhoud aan het werk van deze classicale diaconale correspondenten.

Nadat deputaten vernomen hadden, dat deze medewerking ook werd gevraagd hebben zij in hun brief aan de classes van februari 1970 voor dit onderwerp de aandacht gevraagd, enkele suggesties in overweging gegeven en een ontwerp instructie voor de classicale diaconale correspondenten bijgesloten.

Vervolgens hebben deputaten op 22 mei in Hoogeveen en op 12 juni in Rotterdam een eerste oriënterende bijeenkomst gehouden met de tot dan toe benoemde classicale diaconale correspondenten. Deze bijeenkomsten werden wederzijds dusdanig positief beoordeeld, dat besloten werd op de ingeslagen weg voort te gaan. Inmiddels zijn vervolgvergaderingen gehouden en zijn programma's opgesteld om de behandeling van de diaconale taken in gezamenlijk overleg verder uit te diepen. Gegevens over de benoemde classicale diaconale correspondenten en hun instructies zijn opgenomen in het Diaconaal Handboek onder nr. 00.10 en 10.20). De tot nu toe opgedane ervaring heeft bij deputaten de stellige verwachting gewekt, dat in deze weg van intensief contact tussen deputaten, classicale correspondenten en diaconieën veel zal kunnen worden gedaan voor het juiste functioneren van de diaconale

ambtsbediening op het plaatselijk vlak van de gemeenten en in de wereld waarin wij zijn geplaatst.

1.3 Instelling van een kerkelijk administratief bureau

Met betrekking tot de weg der middelen moet hier tenslotte nog worden gememoreerd het op 27 september 1968 door de G.S. genomen besluit tot het benoemen van deputaten tot het beheer van een kerkelijk administratief bureau. Op 16 oktober 1969 berichtten deze deputaten, dat het kerkelijk bureau een aanvang met het werk had gemaakt en dat na verloop van tijd deputaten ADMA in de gelegenheid zouden worden gesteld de financiële administratie te laten verzorgen door het kerkelijk bureau. In het begin van 1970 is die gelegenheid geopend. Het was echter niet mogelijk van de geboden gelegenheid gebruik te maken. Deputaten ADMA hadden namelijk berekend, (Acta blz. 214 e.v., speciaal blz. 216 onder III), dat daarvoor nodig was f 0.55 per lid voor ADMA (prijsniveau 1967 en afgezien van de bijdrage voor G.S.A. en C.I.B.B.) en tevens een kerkelijk bureau met eigen inkomsten, te weten f 0.88 per lid. Nu besloot de vorige G.S. wel om ADMA f 0.55 toe te staan maar ten aanzien van het kerkelijk bureau was reeds beslist, dat dit geen eigen inkomsten zou genieten.

„De kosten van het kerkelijk bureau worden naar rato van de verrichte arbeid in rekening gebracht aan de opdrachtgevers”. (Acta art. 181 blz. 71 onder art. 5 van de voorlopige instructie.)

Deputaten ADMA betreuren het, dat het hun door deze strijdige besluiten niet mogelijk is geweest te voldoen aan de algemene opdracht, vervat in art. 181 blz. 71 besluit nr. 1. Overigens is door deputaten toch nog een poging gedaan om een begin te maken met overdracht van werk aan het kerkelijk bureau. Mondeling en schriftelijk overleg met het bureau en de daarvoor benoemde deputaten heeft deputaten ADMA evenwel tot de conclusie gebracht, dat ook daarvoor in de verslagperiode geen voor deputaten ADMA acceptabele financiële regeling kon worden getroffen. Deputaten willen de G.S. niet onkundig laten over het feit, dat br. Wierenga vervolgens besloten heeft de gehele financiële en loonadministratie bij leven en welzijn zelf te blijven verzorgen tot de volgende Synode.

Wat betreft het niet-financiële bureauwerk delen deputaten mede, dat br. Hulzer doeltreffende wegen heeft weten te vinden om het sterk uitgebreide secretariaatswerk te verzorgen. Deputaten zijn de kerkeraden van Dordrecht-Zuid erkentelijk voor het gebruik, dat van daar aanwezige accommodatie kon worden gemaakt. Niettemin achten deputaten het nodig, dat voor de volgende periode een betere regeling wordt getroffen voor de administratieve arbeid van dit deputaatschap, zowel de financiële als de niet financiële.

Daartoe strekkende voorstellen zijn aan het eind van dit rapport opgenomen.

2. VERRICHTE ARBEID

2.1 Decentralisatie

Hoewel de voorbereidingen tot de aanstelling van de assistent voorspoedig zijn verlopen hebben deze noodzakelijkerwijs gedurende geruime tijd veel van de aandacht van deputaten opgeëist. Daarna is spoedig gebieken, dat hiernee de weg was geopend voor decentralisatie en gelijktijdig intensivering van de verrichte arbeid.

Voor het eerst is in deze periode overgegaan tot het houden van officiële moderamenvergaderingen. Gelijktijdig kregen de sectievergaderingen duidelijk zwaarder accent doordat br. Hulzer daarvan het secretariaat is gaan voeren, waardoor er per sectie meer kon worden verwerkt. Hierdoor werd tevens meer nog dan voorheen van belang op welke wijze de secties in verhouding tot het deputaatschap zouden gaan functioneren.

In de verslagperiode is op dit punt dezelfde weg gevolgd als in de voorafgaande jaren. Dit betekent, dat de secties een grote mate van vrijheid bezitten. Zij vergaderen op eigen initiatief, oriënteren zich over de voor behandeling in aanmerking komende onderwerpen en over de urgentie van elk van deze onderwerpen, adviseren deputaten als geheel daarover, bestuderen in overleg met deputaten de daarvoor in aanmerking komende onderwerpen en werken deze uit als basis voor behandeling in de ADMA-vergaderingen.

De secties treden niet op eigen gelegenheid officieel naar buiten op. Zij kunnen advisering vragen van deskundigen. De secties kennen onderling geen scherpe grensaftakening. Het gaat niet om het schema van indeling, maar om een doeltreffende verdeling van de in een bepaalde periode meest urgente ADMA-taken.

In de verslagperiode werd het doelmatig geacht te werken met een drietal secties.

2.2 Moderamen

In het moderamen hebben zitting de broeders ds. K. Boersma, voorzitter, ds. G. van Westrienen, secretaris en M. W. Wierenga, penningmeester. Na zijn aanstelling assisteerde broeder Hulzer o.a. het moderamen.

Binnen het moderamen is er regelmatig mondeling en schriftelijk contact en voorts vonden er in deze periode voor het eerst officiële moderamenvergaderingen plaats waarvan er tot en met mei 1971 vier werden gehouden.

In de eerste plaats heeft het moderamen zich bezig gehouden met het aanstellen van de assistent; daarover is reeds eerder in dit verslag geschreven (onderdeel 1.1).

Voorts is het de taak van het moderamen de deputatenvergaderingen voor te bereiden en af te werken, de dagelijkse gang van zaken voor zover niet ressorterend onder het werk van een sectie in het oog te houden en de centrale begeleiding van de assistent te behartigen. Bij de voorbereiding van de deputatenvergaderingen besteedt het moderamen aandacht aan de voortgang in het werk van de secties, de onderlinge coördinatie van dit werk, de voor-

stellen tot verdeling van nieuwe taken over de secties, de door deputaten te nemen en eventueel uit te dragen beslissingen naar aanleiding van adviezen van de secties en de centraal te behandelen vraagstukken of onderdelen daarvan. Het moderamen heeft in het algemeen tot taak decentralisatie van het werk te bevorderen en gelijktijdig desintegratie van dit werk te voorkomen. Dit laatste is van uitermate grote betekenis voor een goed functioneren van dit deputaatschap in zijn geheel en in zijn sterk gevarieerde maar tegelijkertijd veelal nauw samenhangende onderdelen. De eigen betekenis en verantwoordelijkheid van het moderamen is van zodanige aard, dat aanwijzing van drie deputaten in de moderamenfuncties tot de taak en de verantwoordelijkheid van de Generale Synode geacht kan worden te behoren.

Eveneens zou overwogen kunnen worden de plaatsvervangende van de moderamenleden te regelen bij besluit van de Generale Synode. Daarbij moge nog worden aangetekend, dat tot op heden leden van het moderamen desgewenst vrijgesteld konden worden van het sectielidmaatschap.

2.3 Assistent

Een deel van de werkzaamheden van de assistent komt in diverse andere onderdelen van het rapport reeds tot uitdrukking; genoemd kunnen worden het secretariaat van de drie secties, het bijwonen en notuleren van de deputatenvergaderingen, het bijwonen van de G.S.A.-vergaderingen, de contacten met provinciale en grootstedelijke directieuren G.S.A., de gezamenlijke stafvergaderingen e.d.

Daarnaast zijn een twintigtal kerkeraden/diaconieën op hun verzoek bezocht; inlichtingen werden daarbij verstrekt over de arbeid van het deputaatschap en/of over diaconale en maatschappelijke aangelegenheden. Deze arbeid is verricht na de inwerkperiode en tot 1 april 1971.

De classicale diaconale vergaderingen uitgeschreven door deputaten en de classicale diaconale correspondent in samenwerking met de classicale commissie voor het beleggen van ambtsdragersconferenties worden bijgewoond. In de meeste gevallen heeft de assistent daar op verzoek ook een werkzaam aandeel in.

Tevens komen de correspondenten elk jaar tenminste twee maal bijeen en er wordt dan met de assistent nagedacht over de te verrichten werkzaamheden, terwijl de assistent indien nodig ook individueel de correspondenten bezoekt.

Daarnaast heeft elke regio zijn eigen problemen, voornamelijk op het gebied van de sociale dienstverlening. Verschillende andere classicale commissies zijn daarvoor in het leven geroepen. De assistent is ook bij deze arbeid nauw betrokken en fungeert vaak als tussenfiguur van classicale commissie en provinciaal samenwerkingsorgaan.

Niet onvermeld mag blijven de functie van samenroeper en secretaris van de werkkommissie B.O.C./ADMA (zie onderdeel 2.5., „contacten met B.O.C.“).

Naast al deze persoonlijke contacten wordt ook in vele gevallen schriftelijk geadviseerd. Voorts is geruime tijd uitgetrokken voor studie; dit is niet alleen van belang geweest tijdens de z.g. inwerkperiode, maar blijft noodzakelijk. Daardoor kan zowel schriftelijk als mondeling de voorlichting en begeleiding beter tot haar recht komen.

De redactie van „Ambtelijk Contact“ heeft ook ruimte ter beschikking gesteld, zodat veelal maandelijks een artikel van de assistent over diaconale of maatschappelijke onderwerpen wordt geplaatst.

Het is te begrijpen, dat door al deze werkzaamheden ook die van administratieve aard toenemen.

In het algemeen kan worden gesteld dat het er naar uitziet dat de interne en externe contacten, die door de assistent moeten worden onderhouden zich in de toekomst verder zullen uitbreiden.

2.4 Sectie diaconale aangelegenheden

In deze sectie hebben zitting de deputaten drs. T. Brienan, voorzitter, C. A. Hilbers en S. Pieper. Br. Hulzer voerde vanaf 1 oktober 1969 het secretariaat. De sectie kwam tot 1 mei 1971 zeven maal bijeen.

De sectie is begonnen met het aan deputaten voorleggen van een prioriteitenschema voor het sectiewerk. Bij de bespreking daarvan hebben deputaten in overleg met de sectie besloten, dat deze sectie zich vooral zou richten op de voorlichtingstaak van deputaten en assistent ten opzichte van kerkeraden en diaconieën, op het contact tussen deputaten en classicale diaconale correspondenten, op het uitbrengen van advies aan deputaten inzake diaconale aangelegenheden en op het begeleiden van de assistent inzake diaconale aangelegenheden. Voor een aantal van deze taken geldt, dat deze geheel of ten dele door de sectie kunnen worden uitgevoerd met verslaggeving achteraf aan deputaten. Voor een ander deel is voortdurend overleg nodig in het deputaatschap als geheel.

Adviezen aan kerkeraden/diaconieën

Steeds meer bereiken deputaten verzoeken om in plaatselijke diaconale aangelegenheden te adviseren. De sectie heeft het vermoeden, dat verschillende diakonen met nog meer vragen worstelen en nog te weinig van de mogelijkheid van advies door eigen deputaten ADMA gebruik maken. In sommige gevallen werd aan de binnengekomen verzoeken langs schriftelijke weg voldaan, in de meeste gevallen door een persoonlijk bezoek van de assistent. De advisering heeft betrekking op diaconale zaken van uiteenlopende aard.

Diaconaal handboek

De sectie heeft aan deputaten voorstellen gedaan over in het handboek op te nemen opinievormende voorlichting inzake diaconale en maatschappelijke onderwerpen en over de daarvoor uit te nodigen scribenten (zie onderdeel 70 van het handboek). Ook heeft de sectie voorstellen gedaan met betrekking tot de financiering van het handboek. Deputaten zijn daarmee akkoord gegaan. Voorts zijn door deputaten in overleg met de sectie nog enkele hoofdstukken aan de inhoud van het handboek toegevoegd. Ook is besloten, dat de sectie deputaten nader van advies zal dienen voor het in de toekomst aanvullen en aanpassen van de inhoud. Br. Hulzer verzorgt in samenwerking met deze sectie de verdere praktische uitwerking van deze uitgave van deputaten. Een eerste gedeelte is verschenen in april 1971. Vermoedelijk zal nog vóór de G.S. een aanvulling kunnen worden toegezonden.

Publikaties

De sectie besteedt aandacht aan de mogelijkheid om de diaconieën ook door middel van publikaties in kerkelijke bladen nader te informeren, daarbij aanhakend op de vragen, die vanuit het grondvlak van ons kerkelijk leven rijzen. Inmiddels heeft de redactie van „Ambtelijk Contact“ zich bereid verklaard publikaties van deputaten op te nemen indien daaraan behoefte bestaat. Deputaten zijn dankbaar voor de hier geboden mogelijkheid. Zijn er echter mededelingen, die spoedig aan de diaconieën bericht moeten worden, die niet tijdig in genoemd blad of andere bladen geplaatst kunnen worden of daarin te veel ruimte zouden innemen en die zich niet lenen voor opname in het diaconaal handboek, dan stelt de sectie zich voor, dat deze mededelingen geplaatst zouden kunnen worden in een daartoe in het leven te roepen informatiebulletin.

Classicale diaconale correspondenten

De classes binnen onze kerken hebben in de verslagperiode alle een diaconaal correspondent of een diaconale commissie benoemd. Het verzoek daartoe was uitgegaan van de G.S. 1968/69. De door deputaten aan de classes toegezonden concept-instructie voor de diaconaal correspondent is door een aantal classes overgenomen.

In andere gevallen heeft men een eigen instructie ontworpen aangepast aan de classicale omstandigheden. De diverse instructies zijn opgenomen in het diaconaal handboek, onderdeel 10.20. De classes Hoogeveen en Leeuwarden hebben een classicale commissie of classicaal deputaatschap ingesteld voor diaconale en/of maatschappelijke aangelegenheden. In de eerste helft van 1970 vond een eerste bespreking plaats tussen vertegenwoordigers van deputaten ADMA, (in het bijzonder de sectie diaconale aangelegenheden) en de correspondenten. Daarbij werd van de zijde der correspondenten gesteld, dat voor hen het bezoeken van de classicale diaconieën een veeleisende taak zou zijn en dat er rekening mee moet worden gehouden, dat deze taak in veel gevallen moeilijk realiseerbaar zal zijn. Wat de totale instructie van de correspondent betreft is door deputaten nader toegelicht, dat een groeiproces van een aantal jaren nodig zal zijn voordat het werk van de correspondent op de gewenste wijze functioneert. De instructie geeft de gewenste richting van het werk aan. Onmiddellijke en volledige uitvoering is niet mogelijk en derhalve ook niet bedoeld.

Voorts vonden de correspondenten het raadzaam de verschijning van het diaconaal handboek af te wachten, op basis daarvan tot nadere gedachtenvorming te geraken en vervolgens de diaconieën te gaan benaderen.

In bijna elke classis vond in het najaar 1970/voorjaar 1971 een z.g. introductievergadering plaats waarin de diaconieën geconfronteerd werden met het toekomstige werk van de correspondent of commissie en waarin voor zover nodig tevens de werkzaamheden van deputaten werden toegelicht. Deze vergaderingen waren ook belangrijk vanwege de gelegenheid de diaconieën te vragen naar hun wensen en verlangens. In het kader van dit verslag zou het te ver voeren alle onderwerpen te behandelen, die in deze bijeenkomsten zijn besproken. Volstaan wordt met te vermelden, dat duidelijk de noodzaak wordt gevoeld ons in de komende tijd meer dan voorheen bezig te gaan houden met het z.g. „gemeente-diaconaal“. Een werkprogramma voor het winterseizoen 1971/1972 is reeds aan de correspondenten voorgelegd.

Diaconaal recreatiewerk

In de verslagperiode hebben deputaten een aantal verzoeken ontvangen om behulpzaam te willen zijn bij het organiseren van vakantieperiodes ten behoeve van leden, die in zodanige omstandigheden verkeren, dat buitengewone voorzieningen moeten worden getroffen om ook voor hen een vakantie mogelijk te maken. In verband hiermee is contact opgenomen met het algemeen diaconaal bureau van de gereformeerde kerken. Dit heeft ertoe geleid, dat wij konden gaan participeren in het daar ontwikkelde diaconale recreatiewerk en dat daarbij met ingang van 1971 gebruik gemaakt kan worden van de daar bestaande vakantiecentra. In januari 1971 zijn onze kerkeraden hierover uitvoerig ingelicht (zie diaconaal handboek onderdeel 20.10.05).

Voor 1971 werden door ons reeds diensten verleend terzake van 106 aanvragen, die ons uit de kerken bereikten. Een verdere uitbreiding valt te verwachten, zodat dit diaconaal aspect van de recreatie in de nabije toekomst meer tijd en plaatselijke begeleiding zal gaan vragen van de sectie. De dan door deelnemers opgedane ervaringen zullen van betekenis kunnen zijn bij het onderzoek naar de meest gewenste verzorging van deze weken. Br. Hulzer heeft namens deputaten ADMA zitting in de commissie recreatie van de gereformeerde diaconale deputaten. De hier ontwikkelde mogelijkheden bieden voorts een genoegzame compensatie

voor de opheffing met ingang van 1971 van het Comité, dat in onze kerken al een aantal jaren vakantieweken met een diaconale-sociale opzet organiseerde, maar door gewijzigde omstandigheden niet meer over voldoende mogelijkheden kon beschikken.

L.O.G.B.

In januari 1970 is door het bestuur van deze stichting, landelijk orgaan van de gereformeerde gezindte voor de bejaardenzorg een bespreking belegd, waaraan tevens werd deelgenomen door deputaten voor diaconale aangelegenheden van de gereformeerde kerken en door deputaten ADMA.

Gesproken werd over de toekomstige werkwijze van het L.O.G.B. Aanleiding hiertoe is geweest het overleg, dat met betrekking tot het L.O.G.B. had plaats gevonden tussen diverse diaconale functionarissen.

Deputaten ADMA zijn volledig akkoord gegaan met het besluit van het L.O.G.B. om zich meer bezig te gaan houden met de diaconale aspecten van de bejaardenzorg in nauw overleg met de genoemde diaconale deputaten. De nadere concrete uitwerking van deze gedachte door genoemde functionarissen heeft in eerste instantie eveneens de instemming van deze deputaten ontvangen.

Naar het zich laat aanzien zullen de kerken binnenkort nader worden geïnformeerd over deze gecoördineerde diaconale behandeling van de bejaardenzorg. Deputaten ADMA hebben overigens in het genoemde gesprek met het bestuur van het L.O.G.B. tevens duidelijk gesteld, dat het in praktijk brengen van bovenomschreven plannen voorshands de organisatorische structuur van het L.O.G.B., de op dat moment bestaande afspraken tussen G.S.A. en L.O.G.B. en de rechtspositie van de betrokken functionarissen voor wat deputaten ADMA betreft onverlet zou laten. Deputaten ADMA hebben in genoemd gesprek de mogelijkheid tot discussie over laatstgenoemde punten wel open gelaten maar hebben tevens gesteld, dat besluitvorming over het L.O.G.B. niet kan plaatsvinden buiten de G.S.A. om. Deputaten ADMA hebben over dit onderwerp voorts in eigen kring van gedachten gewisseld op 13 februari 1970 en toen besloten met inachtneming van het voorgaande voorshands af te wachten, hoe het een en ander zich verder zal ontwikkelen.

Thans, dus in 1971 zijn deputaten van oordeel, dat de hier aanwezige organisatorische vragen inmiddels naar de achtergrond zijn geschoven door de algehele G.S.A.-problematiek zoals deze wordt behandeld in het verslag over het werkterrein van de sectie maatschappelijke aangelegenheden (zie verder onderdeel 2.5.).

Nog moge worden vermeld, dat de assistent van deputaten zitting heeft in een interkerkelijke commissie, die zich bezint op het opnamebeleid op het terrein van bejaarden- en verpleegtehuizen.

Diaconale aspecten van hulpverlening in binnen- en buitenland

Dit onderwerp is in de verslagperiode aan de orde geweest in het moderamen, in de deputatenvergaderingen en in de sectie diaconale aangelegenheden. Op deze plaats wordt alleen het aandeel van de sectie besproken. Voor het verkrijgen van een volledig beeld dient ook het verslag over de deputatenvergaderingen te worden geraadpleegd (onderdeel 2.7). In de sectie is de situatie besproken, dat meer dan eens een beroep op deputaten is gedaan te adviseren bij plaatselijke pogingen tot hulpverlening met betrekking tot elders bestaande noodsituaties. Volstaan is met verwijzing van deze verzoeken naar deputaten hulpverlening. Wel is bij de sectie en bij de andere ADMA-deputaten twijfel gerezen over de vraag of deze methode voor de toekomst als de meest juiste kan worden gezien. Op verzoek van deputaten ADMA heeft de sectie zich hierover bezonnen en aan deze deputaten advies uitgebracht. Na bespreking in de vergadering van deputaten kan worden vastgesteld, dat deputaten met de sectie van oordeel zijn, dat

- de hulpverlening aan kerken in binnen- en buitenland zeer bepaald een diaconaal aspect heeft;
- samenwerking tussen deputaten hulpverlening en deputaten ADMA derhalve noodzakelijk is;
- meer dan tot nu toe dient te worden gedaan aan voorlichting aan de kerken inzake diaconale hulpverlening aan kerken in binnen- en buitenland als integrerend bestanddeel van een goed functionerend (gemeente-)diaconaat;
- derhalve de diaconale hulpverlening in binnen- en buitenland vanuit de plaatselijke gemeente een diaconale aangelegenheid is;
- genoemde samenwerking tussen beide deputaatschappen in de nabije toekomst dient uit te lopen op een intensieve coördinatie van bevoegdheden resp. opdrachten, mede in aanmerking nemend de daarvoor benodigde financiële middelen.

Huidige ontwikkeling omtrent het diaconaat

Voor de laatste tijd vraagt de theologische bezinning over de vraag: „Wat is diaconaat?“ in toenemende mate aandacht. Dat deze vraag steeds duidelijker wordt gesteld is toe te juichen, maar of altijd het juiste antwoord wordt gegeven valt te betwijfelen. Met zekerheid kan reeds worden gesteld, dat niet al hetgeen wordt gepubliceerd de Bijbelse toets der kritiek kan doorstaan. Goede voorlichting aan de diaconieën door middel van ons handboek is daarom dringend geboden, evenals een permanente bezinning en oriëntatie binnen de sectie, ten behoeve van deputaten. Op grond van een eerste terreinverkenning is de sectie van oordeel in de nabije toekomst het diaconaat van de gemeente nader te moeten gaan bezien vanuit de volgende gezichtspunten:

- Het diaconaat van de gemeente heeft een eigen inhoud en is derhalve niet gelijk aan welke vorm van hulpverlening dan ook. Dit diaconaat is er vanuit de gebondenheid aan, de bewegelijkheid en gezindheid van Christus, tot opbouw van elkaar, tot dienst en hulpverlening aan de anderen in noodsituaties. Tevens is men geroepen tot hulpverlening in de wereld in gebondenheid aan het Woord.
- Het diaconaat van de gemeente heeft een eigen instructie of instructie: (1) door het diakenambt dat tot taak heeft het opbouwen van de gemeenschap, toerusten tot dienstbetoon, bewust maken van de roeping; (2) door het dienen van de diakenen zelf, dat illustratie heeft te zijn voor de gemeentelieden hoe zij te dienen hebben; (3) door deputaten ADMA, die als opdracht hebben de problematiek van het dienen bewust of onbewust ingenomen stelling teniet worden gedaan, dat samenlevingsopbouw in het kader van een kerkelijke gemeente identiek zou zijn met diaconaat.
- Het diaconaat van de gemeente heeft een eigen vormgeving, namelijk een verscheidenheid van barmhartigheidsbetoon tezamen vormende het gemeentediaconaat.
- Het diaconaat van de gemeente heeft een eigen optreden in de samenleving. Uitwerking van dit gezichtspunt zal in samenwerking met de sectie voor maatschappelijke aangelegenheden moeten plaats vinden. Spoedige uitspraken zijn dringend noodzakelijk aangezien de discussie over de z.g. samenlevingsopbouw in classicaal verband reeds aan de orde is en deputaten hier in de meeste gevallen eveneens bij betrokken zijn. Naar de door deputaten onderschreven opvatting van de sectie moet de elders bewust of onbewust ingenomen stelling teniet worden gedaan, dat samenlevingsopbouw in het kader van een kerkelijke gemeente identiek zou zijn met diaconaat. Vanuit een juiste visie op het diaconaat zal gewerkt moeten worden naar een juiste beoefening op plaatselijk niveau. Dit is de grondslag voor het opstellen van het prioriteitschema voor deputaten (Acta G.S. 1968/1969 art. 234 punt 3).

Diaconale afvaardiging naar meerdere vergaderingen

De in het voorgaande gegeven beschouwing over het diaconaat van de gemeente doet verwachten, dat op de bredere vergaderingen in toenemende mate diaconale zaken aan de orde zullen komen. Dit begint zich reeds af te tekenen in het functioneren van de classicaal diaconale correspondenten. Deputaten ontvingen veelvuldig het verzoek te bezien of de wijze waarop de diaconale afvaardiging naar de meerdere vergaderingen plaats vindt nog voldoet ten opzichte van de vermelde ontwikkeling. De G.S. heeft in 1962 een voorlopige gedragslijn voor deze afvaardiging aanvaard. Gezien de prioriteiten voor de verslagperiode heeft de sectie dit onderwerp nog niet kunnen afronden. Nadere bezinning over dit onderwerp en over de voorlopige gedragslijn vastgesteld door de G.S. ligt thans voor de hand.

Verzoeken aan diaconieën om financiële steun

Opnieuw heeft een aantal diaconieën deputaten verzocht hen te adviseren terzake van het verstreken van giften aan instellingen van barmhartigheid. Krachtens besluit van de G.S. van 1965 ligt het evenwel niet op de weg van deputaten aan deze verzoeken gevolg te geven. Opgemerkt moet evenwel worden, dat de omstandigheden waarop het besluit van de G.S. van 1965 is gebaseerd (n.l. de beperkte mogelijkheden van deputaten) aanzienlijk zijn gewijzigd.

Wat dit betreft zou dus herziening van het besluit van 1965 in overweging genomen kunnen worden. De sectie is van oordeel, dat de behoefte aan deze vorm van advisering in de toekomst onverminderd zal blijven voortbestaan. Of daaraan op korte termijn volledig tegemoet kan worden gekomen valt te betwijfelen, maar wel is de sectie van oordeel dat een zekere mate van advisering noodzakelijk is. In eerste instantie zou kunnen worden volstaan met een algemene oriëntatie en wat voorlichting over de ten dienste van instellingen van barmhartigheid reeds bestaande subsidieregelingen van de zijde van de overheid. De sectie denkt niet aan een advieslijst waarin ook bedragen worden genoemd. Daarmee zou namelijk gemakkelijk getreden worden in het werk van de plaatselijke diaconie. Duidelijk is, dat herziening van het G.S.-besluit 1965 gewenst is.

Landelijke en regionale diaconale conferenties en cursussen

Overeenkomstig het belang, dat de G.S. 1968/1969 hecht aan het goed functioneren van het diaconaat in de plaatselijke kerken hebben deputaten hun pogingen om tot dat doel te geraken voortgezet.

Dit werd reeds duidelijk bij het verslag over de classicaal diaconale correspondenten en over de toenemende contacten met de plaatselijke diaconieën. Daarnaast dienen nog andere activiteiten te worden genoemd. Wij denken bijv. aan de classicaal commissies voor het beleggen van ambtsdragersconferenties, waarmee in een aantal gevallen goede contacten zijn gelegd.

Ook is daar het landelijk comité voor ouderlingen- en diakenenconferenties waarmee in toenemende mate kon worden samengewerkt. Tenslotte is er de cursus van de commissie vormingswerk, op initiatief van een aantal personen uit onze kerken tot stand gekomen. Het zou van nut kunnen zijn wanneer ook diaconale onderwerpen in dit cursusprogramma worden opgenomen. Advies van de zijde van deputaten ware in overweging te nemen. Indien de commissie vormingswerk bovendien zou overwegen deze cursus gedecentraliseerd, dus regionaal te gaan geven zal het gewenst zijn dit mede te bezien in relatie tot het regionale vergaderprogramma zoals dat door de sectie wordt verzorgd. De sectie heeft deze zaak in opdracht van deputaten nog nader in studie.

2.5. Sectie maatschappelijke aangelegenheden

In deze sectie hebben zitting de deputaten H. van der Molen (voorzitter), Dr. C. Boertien en L. Sprong. Deputaten stellen het bijzonder op prijs, dat voorts mej. drs. C. L. Overweel en de bns. drs. F. G. Staffieu en W. C. van der Stel bereid zijn geweest aan het werk van de sectie deel te nemen. Na aanstelling van br. Hulzer heeft de sectie tot 1 mei 1971 zeven maal vergaderd.

Bij het vaststellen van prioriteiten voor de sectie hebben deputaten in overleg met de sectie besloten in deze periode vooral de aandacht te richten op de problemen voortvloeiend uit de schaalvergroting van de instellingen voor maatschappelijk werk, de secularisering of humanisering van het „christelijk“ maatschappelijk werk en voorts de zich ontwikkelende scheiding tussen de (vooral plaatselijk werkende) instellingen voor dienstverlening en de (meer regionaal en landelijk werkende) organen voor bezinning over wat wordt genoemd het bevorderen van de samenlevingsopbouw.

In het verleden heeft het deputaten te zeer aan middelen ontbroken om deze binnen onze kerken onderkende en bijv. in 1969 door Prof. Velema gesignaleerde problematiek enigszins verantwoord te behandelen.

In de verslagperiode is een eerste begin gemaakt met een poging tot vermindering van de ontstane achterstand in bezinning, het uitdragen daarvan in organen waarin wij zijn vertegenwoordigd evenals het verstrekken van voorlichting daarover aan onze diaconieën.

Reeds valt van deze poging enig resultaat waar te nemen al zal het duidelijk zijn, dat een periode van ruim een jaar daarvoor nog niet voldoende is. Bij leven en welzijn zal aan deze vraagstukken gedurende de volle periode van de drie volgende jaren op de thans aanwezige basis kunnen worden voortgewerkt. Het is dringend nodig, dat wij onze positie in deze belangrijke aangelegenheid duidelijk en publiekelijk bepalen. De grondslag daartoe is thans gelegd, zoals uit het vervolg zal blijken. Daarin is vervat het verslag uitgebracht door de sectie, de regelmatige bespreking van deze materie in de deputatenvergaderingen en de zich aftekenende conclusies van deputaten met betrekking tot een aantal principiële punten in dit geheel. Thans wordt nader vermeld, op welke wijze de schaalvergroting, de secularisering en de samenlevingsopbouw behandeld zijn in de Raad voor G.S.A., in het B.O.C. en in het contact met de plaatselijke chr. geref. kerken.

Raad voor gereformeerde sociale arbeid G.S.A.

De vergaderingen van de G.S.A. worden bezocht door de daartoe door deputaten aangewezen personen, te weten ds. K. Boersma (lid Raad voor G.S.A., c.q. algemeen bestuur), H. van der Molen en mej. drs. C. L. Overweel (bestuur) en assistent deputaten br. W. Hulzer als adviseur van beide organen. De huidige ontwikkelingen binnen de G.S.A. maakten het noodzakelijk dat de sectie voor en na een bestuursvergadering de daar besproken zaken ook zelf behandelde.

a. Schaalvergroting

Hoe naar het oordeel van deputaten het alom gebruikte begrip schaalvergroting in het maatschappelijk werk dient te worden verstaan moge uit de volgende korte toelichting blijken. Allereerst is er het aspect van de specialisatie in de praktijk van het maatschappelijk werk. Wanneer wordt toegestaan, resp. bevorderd, dat een maatschappelijk werker zich in zijn praktische arbeid sterk specialiseert in een enkel onderdeel daarvan, wanneer tevens het aantal specialisaties binnen genoemd werktelein wordt opgevoerd en wanneer vervolgens wordt verwacht, dat elke instelling voor maatschappelijk werk in de praktijk gaat werken overeenkomstig deze mate van specialisatie heeft dit gevolgen. Het betekent, dat een stichting niet meer met één maatschappelijk werker kan volstaan, maar een aantal onderling onderscheiden specialisten in dienst zal willen nemen. Indien nu de totale behoefte aan de diensten van deze stichting in gelijke mate als het aantal specialisten toeneemt, heeft dit grote financiële gevolgen voor het ministerie van C.R.M.

Indien daarentegen genoemde behoefte niet in gelijke mate toeneemt, dan wel indien genoemd ministerie de grote financiële gevolgen niet kan opvangen komt er een keuzeproblematiek aan de orde: Minder specialisme in de praktijk met behoud van een groot aantal kleine stichtingen of meer specialisme in de praktijk na fusering van een aantal bestaande stichtingen.

Uit laatstgenoemde mogelijkheid volgt dan het tweede keuzeprobleem: fusering van christelijke stichtingen tot een enkele instelling werkzaam in een groter rayon of fusering met andersdenkenden tot een stichting werkzaam binnen een kleiner geografisch gebied. Schaalvergroting is dan ook voor deputaten geen credo en geen onontkoombaar automatisme; de eventuele toepassing van schaalvergroting en de mate waarin en de wijze waarop het gebeurt dienen als het goed is voort te vloeien uit een serie principiële keuzen.

Deputaten zijn er niet van overtuigd, dat deze keuzeproblematieken voldoende worden onderkend. Voor zover dit wel het geval is hebben deputaten de indruk, dat sterke krachten werkzaam zijn in de richting van keuzen, die zij niet tot de hunne kunnen maken.

Schaalvergroting door middel van specialisatie is vervolgens ook aan de orde in het streven naar onderscheid tussen bovengenoemde organen van dienstverlening enerzijds en organen voor samenlevingsopbouw anderzijds. Laatsgenoemde organen komen tot stand door taakverandering van reeds bestaande provinciale en landelijke organen, die zich dan terugtrekken uit praktische dienstverlening en zich vooral met bezinning gaan bezig houden. Ook hier komen dan de bovengenoemde keuzeproblematieken aan de orde.

Deputaten zijn van oordeel, dat het ministerie van C.R.M. tot nu toe het grootste gewicht toekent aan toename van de specialisatie in het maatschappelijk werk. Het wekt de indruk, dat het, gegeven het voor dit ministerie geldende financiële plafond, alle andere factoren van minder belang acht zodat deze zich zonnig dienen aan te passen. Deputaten hebben ditzelfde moeten constateren in brede kringen van het maatschappelijk werk zelf, terwijl dit voorts niet los gezien kan worden van de aard van de opleidingen voor maatschappelijke werkers.

Van belang is nu hoe de G.S.A., waarin wij als kerken participeren deze ontwikkelingen heeft begeleid en daarover heeft geadviseerd. Gezien de grondslag en de taak van de G.S.A. (n.l. de ontplooiing en bevordering van de sociale arbeid, in het bijzonder van de gereformeerde bijdrage daaraan) ligt het voor de hand daarop te letten. Deputaten stellen u ervan op de hoogte in dit opzicht teleurgesteld te zijn. Hoewel door hun vertegenwoordigers meerdere malen is aangedrongen op een indringende behandeling van de zaken betreffende de algemeenheid moesten zij op 1 september 1970 concluderen, dat het bestuur nog niet was toegekomen aan een degelijke behandeling van dit zo belangrijke onderwerp, nauw samenhangend met de achtergronden van de schaalvergroting. Door onze vertegenwoordigers is geadviseerd, in de bespreking te betrekken de conclusies, die destijds door een G.S.A.-commissie zijn opgesteld over het christelijk maatschappelijk werk, alamede de brochure „Proof of de professie“ van prof. dr. P. J. Roscam Abbing. Beide stukken pleitten op wetenschappelijk niveau voor het behoud van het christelijk werk met alle daaraan verbonden organisatorische consequenties. Op 20 november 1970 vond een dergelijke bespreking plaats aan de hand van een nota van de staf van de G.S.A. Tijdens deze vergadering werden o.a. onzerzijds duidelijke bedenkingen gepleet ten aanzien van de stelling, „dat het maatschappelijk werk er op is gericht de mens of groep te helpen bij hun functioneren in de samenleving“. Voor het functioneren in de samenleving is van beslissende betekenis of men de Christus der Schriften kent en nodig heeft. Dit element ontbreekt in deze stelling. Zonder dit element kan er geen sprake zijn van werkelijk sociaal bezig zijn in de volle betekenis, die aan dit woord naar het oordeel van deputaten dient te worden gegeven. Hoewel de discussie hierover in de G.S.A. ook later is voortgezet moet worden vastgesteld, dat de G.S.A. zich op dit punt niet duidelijk uitspreekt. Wanneer gevraagd wordt naar de oorzaak hiervan kan o.a. gewezen worden op een stelling van een besturenconferentie van de G.S.A. die luidde: „De G.S.A. laat haar beslissingen hoofdzakelijk beïnvloeden door de meningen in het achterland“. O.i. is dit geen juiste basis voor bestuurlijk beleid. Voorts moet in wezen langzamerhand worden gesteld, dat het christelijk element in het maatschappelijk werk eigenlijk geen punt van discussie meer vormt in brede kring van de G.S.A., zoals trouwens bij de G.S.A. een verschuiving optreedt van de sociale dienstverlening naar de reeds genoemde bezinning over de samenlevingsopbouw, een verschuiving, waaraan deputaten de vraag wensen te verbinden of dit niet tot beslissende distantie leidt ten opzichte van de diaconale ambtsbediening in welk kader deputaten hun arbeid menen te moeten verrichten.

Het was mede door deze gang van zaken, dat de sectie het initiatief heeft genomen het punt van de achtergronden van de schaalvergroting te bespreken met een lid van de Tweede-Kamerfractie van een christelijke politieke partij, zulks voorafgaande aan de behandeling van de begroting van het ministerie van C.R.M. voor 1971 in de Tweede Kamer. Mede daardoor zijn tijdens deze begrotingsbehandeling over deze materie gerichte vragen gesteld aan de minister en de staatssecretaris C.R.M. met als resultaat dat van regeringszijde werd medegedeeld, „dat het uitdrukkelijk niet de bedoeling van de minister is bij de structurering langs directe of indirecte weg hier barrières op te werpen“.

Deputaten hebben dit alles uitvoerig aan de kerkeraden resp. diaconieën schriftelijk medegedeeld. Uit de ontvangen reacties is gebleken, dat dit zeer op prijs is gesteld. Hoewel het enige voldoening schenkt aan de kerken te hebben kunnen laten weten, dat er ruimte bleef voor schaalvergroting met behoud van het christelijk karakter van het maatschappelijk werk moet worden bedacht, dat in de praktijk het proces van schaalvergroting door middel van secularisering, dus in de richting van de algemeenheid, reeds volop aan de gang was, zodat de betekenis voor de praktijk van de bovengenoemde mededeling niet moet worden overschat. Niettemin blijven deputaten van oordeel, dat plaatselijk gestreefd moet worden naar het behoud van instellingen voor christelijk maatschappelijk werk onder gelijktijdige toepassing van schaalvergroting naar de mate waarin deze elders gemiddeld plaats vindt. Daarbij spelen een rol de voorwaarden van het ministerie met betrekking tot het minimaal noodzakelijk aantal werkers in dienst van een stichting voor maatschappelijk werk of gezinsverzorging en de richtingen van specialisatie van deze werkers, om nog voor subsidie in aanmerking te kunnen komen. Men diene zich er op voor te bereiden, dat het niet eenvoudig is medestanders te vinden die hun knie nog niet hebben gebogen voor de algemeenheid.

Enkele opmerkingen moeten thans worden gemaakt over wat elders pleegt te worden aangeduid als de „gevulde algemeenheid“. Hiermee wordt bedoeld op samenwerkingsvormen van een algemeen karakter, waarin niettemin mogelijkheid wordt geboden of ruimte wordt gelaten voor het functioneren van christelijk maatschappelijk werk. Met nadruk willen wij er op wijzen, dat door de G.S.A. is gesteld dat er bij het kiezen voor de algemeenheid diverse waarborgen moeten zijn om het werk naar levensbeschouwing uit te voeren. Op zichzelf wordt dit door ons onderschreven. In deze richting dient gezocht te worden indien christe-

lijke instellingen niet in stand gehouden kunnen worden. Is dit laatste het geval dan moet overigens worden gevreesd, dat ook binnen deze algemene stichting van het bedrijven van christelijk maatschappelijk werk niet veel terecht zal komen.

De oorzaak van het verdwijnen van het christelijk maatschappelijk werk moet niet in de eerste plaats worden gezocht bij de schaalvergroting of bij de organisatievorm, maar bij het al of niet bestaan van de bereidheid te leven vanuit het Woord. Wanneer dit laatste niet meer mogelijk is in georganiseerd verband zal tenslotte ieder voor zich moeten trachten een zoutend zout te zijn op de plaats waar hij dan is gesteld.

In dit verband moge er aan worden herinnerd, dat in het verleden in het deputaatschap aan de orde is geweest de vraag of het juist was dat de kerken als zodanig participeren in stichtingen voor maatschappelijk werk. Hoewel daarover niet geheel gelijk werd gedacht, hebben deputaten zich in het verleden op het standpunt gesteld, dat een dergelijke participatie in de aanvang acceptabel is maar niet als een blijvende situatie moet worden beschouwd. De gedachte hierbij was, dat de kerken als zodanig de stichtingen moeten loslaten, n.l. wanneer deze tot volwassenheid waren gekomen. Nu een tendens naar de algemeenheid waarneembaar is wordt participatie van kerken als zodanig in dergelijke stichtingen nog sterker discutabel. Het verschil met het verleden zal helaas in bepaalde gevallen kunnen zijn, dat de kerken niet loslaten vanwege de volwassenheid van de instelling, maar vanwege het doorhalen van de ene Naam, die zeker in de sociale dienstverlening gekend moet worden.

Deputaten zijn momenteel nog niet in staat de consequenties van dit alles voldoende te overzien. Niet participeren zou kunnen betekenen, dat opnieuw moet worden begonnen met kerkelijk maatschappelijk werk mede als onderdeel van gemeentetoerusting, maar zonder subsidie en zonder opleiding. Bovendien wordt binnen onze kerken ook gesteld, dat het nog mogelijk is een christelijke inbreng in de bestaande structuur te leveren en enige greep op de gang van zaken te hebben. In welke mate dit waar is vermogen deputaten nog niet vast te stellen. Deputaten geven er de voorkeur aan gelegenheid te ontvangen in de komende periode nader uitvoerig aandacht aan deze onderwerpen te besteden.

Zij achten zich momenteel nog onvoldoende georiënteerd om besluiten van beslissende aard voor te stellen. In de komende periode zal gestreefd moeten worden naar intensieve begeleiding van onze bestuurders en werkers op het gebied van de sociale dienstverlening.

In het voorafgaande is in hoofdzaak gehandeld over de schaalvergroting bij organen voor dienstverlening. De schaalvergroting bij de organen voor samenlevingsopbouw, aangestipt in de inleiding van dit onderdeel a komt nader aan de orde onder c.

b. Christelijk maatschappelijk werk

Het is gewenst in dit verband nader in te gaan op de zienswijzen, die werden ontmoet met betrekking tot het christelijk maatschappelijk werk. Het maatschappelijk werk heeft na de tweede wereldoorlog een snelle ontwikkeling ondergaan. Lag het accent eerst op het betonen van barmhartigheid in directe zin, thans tracht men door toepassing van bepaalde methodieken de hulp aan de ander zodanig te verlenen, dat de „cliënt" zelf beter in staat is verandering te brengen in zijn situatie. Deze ontwikkeling wordt door ons positief gewaardeerd. Met deze verbetering zijn evenwel ook gevaren binnengeslopen. Het is n.l. de toepassing van genoemde methodiek, die praktisch geen plaats meer biedt voor het aanreiken van Bijbelse waarden. Immers wat is de huidige gedachtengang in het algemeen? Men stelt voorop, dat het maatschappelijk werk hulp is bij sociale moeilijkheden. Tijdens de behandeling gaat men de situatie analyseren. Stuit men daarbij op geestelijke waarden dan schakelt men de kerkelijke ambten in. De cliënt tracht men zover te krijgen, dat hij zelf zijn situatie aan kan, maar dan vanuit de eigen opvattingen van de cliënt. Zijn deze opvattingen niet Bijbels genormeerd, dan zal de werker de Bijbelse normen niet mogen hanteren omdat ze niet in overeenstemming zijn met de opvattingen van de cliënt. Hier ontdekken wij essentieel verschil met het christelijk maatschappelijk werk en wel op twee punten:

1. De mensbeschouwing (anthropologie): Voor het christelijk maatschappelijk werk geldt, dat de mens niet alleen in relatie met zijn medemens staat, maar ook in relatie tot God. Het laatste is niet van het eerste los te maken. Er is dus beslissend verschil in antropologie tussen christelijk maatschappelijk werk en geseculariseerd maatschappelijk werk.
2. De toepassing van de methodiek: Wij onderschrijven geheel de juistheid van de methodiek wanneer deze er op is gericht degene aan wie dienst wordt betoond zover te krijgen, dat hij zijn situatie aan kan. Hij of zij zal ook zelf moeten kiezen om daardoor mede de richting van hulpverlening te bepalen. O.i. is het daarentegen niet juist hem of haar in dit proces van begeleiding niet een door het Evangelie bepaalde visie aan te reiken betreffende de weg, die hij ging en gaat en betreffende de keuze van zijn of haar verdere weg. Volgens deskundigen is dit laatste ook zeer zeker wetenschappelijk verantwoord in te brengen in de methodiek van het werk en is dit zelfs ook een eis vanuit de Bijbel. Het is dan ook niet meer een afzonderlijk bedrijven van evangelisatie of het optreden als verlengstuk van de diaken, maar het is geïntegreerd in het maatschappelijk werk zelf. Deputaten willen ten volle de eigenstandigheid van het beroep van de maatschappelijke werker honoreren. De betekenis daarvan is bovendien in de praktijk genoegzaam gebleken. Gezien de snelle verandering van de structuren zullen wij dit beroep in de toekomst zeker nodig hebben. De uitoefening ervan behoeft en mag evenwel niet ten koste gaan van de wijze waarop de Bijbel de mens waardeert en zijn plaats toekent.

Deputaten zijn op grond van vele aanwijzingen tot de conclusie gekomen, dat de werkers dit vanuit de opleidingen niet meer mee krijgen, zodat het niet te verwonderen is, dat dit geluid van de zijde van de werkers niet meer of weinig wordt gehoord. Daarbij tekent deputaten aan, dat de aldus gevormde personen in toenemende mate toetreden tot besturen van organen voor sociale dienstverlening. De secularisatie van de opleidingen wordt door deputaten zeer betreurd. Dit komt nog nader ter sprake bij de verslaggeving over het contact met het B.O.C.

c. Samenlevingsopbouw

Zoals reeds werd vermeld zal men zich in landelijk en regionaal werkzame sociale organen gaan toeleggen op wat inmiddels wordt genoemd de tweede hoofdfunctie daarvan, n.l. de samenlevingsopbouw. Daarvoor wordt verstaan „het leveren van een bijdrage aan de samenleving en het tengevolge hiervan duidelijk apart stellen van de dienstverlening". Dit moet o.i. zo worden verstaan, dat de praktische dienstverlening geheel aan deze landelijk en regionaal werkzame organen zal worden onttrokken.

In het kader van het G.S.A.-beleid vond in april 1970 een besturen-conferentie plaats waarop de provinciale en grootstedelijke besturen in principe hebben uitgesproken voor het apart stellen van de dienstverlening in algemene kaders en het concentreren van de werkzaamheden van de landelijk en regionaal werkzame samenwerkingsorganen op de tweede hoofdfunctie van de samenlevingsopbouw. Hier koos het achterland dus voor schaalvergroting naar algemene kaders, voor wat betreft de organen voor dienstverlening.

Schaalvergroting naar algemene kaders werd voor wat betreft de landelijk en regionaal werkzame samenwerkingsorganen vervolgens door de G.S.A., (zelf zo'n orgaan zijnde) gekozen op de vergadering van het algemeen bestuur in januari 1971. Dit vond plaats doordat werd goedgekeurd, dat de G.S.A. mede ondertekent de z.g. „intentie-verklaring". Deze heeft betrekking op het bevorderen van schaalvergroting door middel van samenwerking binnen algemene kaders. Daarbij werd duidelijk gehonoreerd, dat ook „Humanitas" een levensbeschouwing is. Dit moet in het oog worden gehouden als er gesproken wordt over landelijke levensbeschouwelijke samenwerkingsorganen. Met betrekking tot het aanvaarden van de intentieverklaring heeft men aangevoerd, dat „meer en meer is gebleken, dat door de afzonderlijke samenwerkingsorganen met een bescheiden uitrusting aan personele en materiële middelen taken op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening worden vervuld, die veel doelmatiger, efficiënter en ook op grotere schaal dan thans het geval kan zijn door het samenwerkend stafpersoneel der levensbeschouwelijke samenwerkingsorganen zouden kunnen worden verricht".

De ondertekening van de intentieverklaring kan verstrekkende consequenties hebben voor de organisatorische opbouw van de G.S.A. Op een gehouden bestuursvergadering is de gedachte reeds gelanceerd, dat de huidige stichtingsvorm nu niet meer te handhaven is en de vorm van een vereniging de G.S.A. beter zal doen functioneren in het leveren van een bijdrage in de samenlevingsopbouw. Ook deze ontwikkeling kan voor ons aanleiding gaan vormen tot de gedachte dat er onzerzijds niet aan een afscheid van de G.S.A. zal zijn te ontkomen. Zowel binnen het bestuur van de G.S.A. als in ons deputaatschap is dit uitgesproken.

Wat nu vervolgens het inhoud geven aan het begrip samenlevingsopbouw betreft is de situatie thans, dat de G.S.A. evenals de provinciale stichtingen voor sociale arbeid (waar onze kerken classicaal in een aantal gevallen ook in vertegenwoordigd zijn) zoeken naar een juiste weg om een „gereformeerde" inbreng te leveren. De discussie hierover is nog nauwelijks op gang. Bekend is, dat over dit onderwerp in het land vanuit de provinciale stichtingen niet gelijk wordt gedacht. Er zijn personen, die duidelijk zoeken naar integratie van de provinciale sociale stichtingen met de provinciale diaconale deputaten van de gereformeerde kerken. Deze personen stellen, dat samenlevingsopbouw en welzijnsbevordering, evenals de in het kader van een kerkelijke gemeente plaats vindende vorming daartoe, gestalte zal moeten krijgen onder de noemer „diaconaat", vanuit een door het Evangelie bepaalde motivatie en intentie.

Deputaten zijn bij dit alles op diverse niveaus nauw betrokken, mede omdat een aantal classes zich hierover zal moeten uitspreken in verband met de provinciale stichtingen waarin zij participeren. Wij zullen opnieuw duidelijk moeten stellen, wat de Bijbel verstaat onder „diaconaat", daarbij het onderhavige onderwerp in de beschouwing betreffend.

Het is voor ons de vraag of de kerken als zodanig een ambtelijke taak hebben met betrekking tot het bevorderen van het welzijn in het organisatorische kader zoals zich dit thans ontwikkelt.

Ook zal er steeds meer aandacht besteed moeten worden aan het toerusten van de gemeente van Christus om de leden van de gemeente hun roeping als christenen (dit uitdrukkelijk erbij) in de wereld te doen verstaan. De indruk neemt toe, dat vanuit de moderne theologie en vanuit de landelijke Raad en plaatselijke Raden van Kerken meer gebouwd wordt aan de „stad van de mens" dan aan de Stad Gods. Het is thans nog niet het moment en evenmin de juiste plaats dit alles breedvoerig uit te werken. Deputaten hopen daar in de toekomst nader op terug te kunnen komen.

Contacten met B.O.C.

De reeds bestaande relatie tussen ADMA en het bezinnings- en ontmoetingscentrum voor belangstellenden binnen onze kerken in het maatschappelijk werk (B.O.C.) is uitgebreid tot

het benoemen van een min of meer permanente commissie vanuit deze organen. Aan beide kanten bestond behoefte aan deze commissie. De werkers, georganiseerd in het B.O.C. vonden een permanent overleg en bezinning met een officieel deputaatschap voor maatschappelijke aangelegenheden noodzakelijk, terwijl van onze zijde werd gesteld, dat de huidige ontwikkelingen het eveneens noodzakelijk maken de werkers regelmatig te raadplegen. De commissie heeft tot taak zich te bezinnen op alle punten, die binnen de sector van de sociale dienstverlening aan de orde zijn.

Vele zaken, die in het voorgaande zijn behandeld vormen thans onderwerp van bezinning in deze commissie.

Het is gewenst op deze plaats nader in te gaan op het punt van de opleidingen, dat eveneens in het voorafgaande reeds is aangestipt. Dit onderwerp heeft in de commissie tot nu toe extra aandacht ontvangen omdat de commissie van mening is, dat daar welhaast de belangrijkste oorzaak ligt van vele van de gesignaleerde teleurstellende ontwikkelingen. Van deskundige zijde is o.a. gesteld, dat het thans aan de scholen gedoopte maatschappijbeeld sterk wordt beïnvloed door het denken van Cox, Silla, Marcuse en hun geestverwanten; dit beeld is echter geheel anders dan het reformatorisch mens- en maatschappijbeeld. Toetsing van het christelijk karakter van de opleidings-instituten is nodig, maar enige invloed op de opleidingen is er niet meer.

Indien na nog te verrichten grondige terreinverkenning zou worden bevestigd, dat een reformatorisch-christelijke mens- en maatschappijbeschouwing geen of weinig aandacht meer krijgt vragen deputaten en B.O.C. zich af of dan niet aan één of meer alternatieve voorzieningen moet worden gedacht. Over het praktisch perspectief voor een eventueel nieuwe christelijk-sociale academie op reformatorische grondslag valt op dit moment nog geen afgerond oordeel te geven. Eventueel zou ook overwogen kunnen worden een specifiek vormingsinstituut van soortgelijk karakter te creëren, dat de opleiding aan de bestaande academies begeleidt.

Realisatie van deze plannen zou in breder samenwerkingsverband dan alleen dat van onze kerken nastreeft moeten worden. Deputaten stellen zich voor ook van dit onderwerp de nadere bestudering in de komende periode verder te bevorderen.

Contacten met en informatie aan de plaatselijke chr. geref. kerken

Hier is aan de orde het contact tussen ADMA en onze plaatselijke kerken voor zover dit betrekking heeft op maatschappelijke aangelegenheden.

Zoals reeds is vermeld hebben deputaten de door de sectie voorbereide schriftelijke informatie over de schaalvergroting op 8 januari 1971 aan de kerkeraden resp. diaconieën toegezonden.

Deze informatie had betrekking op de eerdergencemde bespreking met een lid van de Tweede Kamer inzake schaalvergroting en de gedachten die daarover leven bij het ministerie van C.R.M.

Voorts kan worden verwezen naar informatie over maatschappelijke aangelegenheden, opgenomen in het door deputaten uitgegeven diaconaal handboek. Deze voorlichting zal in de toekomst D.V. verdere uitbreiding ondergaan.

Hier kan nog worden vermeld, dat de assistent van deputaten br. Huizer vanaf december 1970 maandelijks vergaderingen bijwoont van de directeuren van de provinciale en grootstedelijke sociale stichtingen.

De behoefte daaraan werd in de kring van deze stichtingen gevoeld omdat men regelmatig contacten heeft met diaconieën van onze kerken.

Inmiddels heeft de relatie van br. Huizer met deze directeuren er reeds toe geleid, dat enkele contacten tussen chr. geref. diaconieën resp. bestuurders en br. Huizer tot stand zijn gekomen.

Br. Huizer is voorts betrokken bij een aantal plaatselijke ontwikkelingen op sociaal gebied na daartoe te zijn uitgenodigd.

Deputaten zijn niettemin van mening, dat deze contacten verder moeten worden ontwikkeld. Momenteel is het nog te veel zo, dat pas achteraf wordt vernomen, dat men plaatselijk met bepaalde problemen heeft geworsteld, terwijl deputaten reeds over desbetreffende materie, gezien de bestaande landelijke contacten, goed geïnformeerd waren.

Ook door middel van de regelmatige contacten met de classica diaconale correspondenten hopen deputaten de informatie over maatschappelijke aangelegenheden verder te bevorderen.

2.6 Sectie kerk en bedrijfsleven

Aan het werk van deze sectie werd deelgenomen door ds. J. Vogel (voorzitter), ds. T. Harder, M. W. Wierenga en ds. S. Wijnsma. Br. Huizer voerde het secretariaat. In de periode vanaf oktober 1969 tot april 1971 heeft de sectie zesmaal vergaderd.

Na een eerste algemene oriëntatie heeft de sectie haar arbeid toegespitst op de stichting centraal interkerkelijk bureau voor het bedrijfsleven C.I.B.B. en op het geven van voorlichting aan de plaatselijke kerken. In dit onderdeel van het onderhavige rapport is vervat het verslag uitgebracht door de sectie, zoals dat werd besproken en vastgesteld in de op 23 april 1971 gehouden vergadering van deputaten.

„Stichting centraal interkerkelijk bureau voor het bedrijfsleven” C.I.B.B.

In het rapport dat deputaten uitbrachten aan de Generale Synode 1968/69 stelden zij voor het waarnemerschap bij het C.I.B.B. om te zetten in een volledige participatie in het werk

van deze stichting. Overeenkomstig dit voorstel besloot de Synode „deputaten ADMA te machtigen als participant toe te treden tot de stichting centraal interkerkelijk bureau voor het bedrijfsleven, met opdracht de komende Synode 1971 uitvoerig te rapporteren over de ontwikkelingen binnen deze stichting”. (Acta art. 234 sub 9).

In overeenstemming met dit besluit is de periode van waarnemen beëindigd en zijn deputaten in 1969 toegetreden tot het C.I.B.B. Ds. J. Vogel, tevoren reeds waarnemer namens ons deputaatschap, heeft sindsdien als onze vertegenwoordiger zitting in de bestuursraad van het C.I.B.B. Het spreekt vanzelf, dat wij onze financiële bijdrage, die reeds tijdens ons waarnemerschap werd verleend, hebben gecontinueerd.

Zoals in ons vorig rapport reeds is vermeld is het C.I.B.B. in het leven geroepen door vertegenwoordigers van een aantal kerken of kerkelijke instellingen.

Deze stichting heeft ten doel „te bevorderen, dat vanwege de christelijke kerken in Nederland arbeid geschiedt, die beoogt in samenwerking met personen werkzaam in het bedrijfsleven, in gehoorzaamheid aan het Evangelie van Jezus Christus Gods Zoon onze Here, een antwoord te zoeken op vragen, waarvoor aard, structuur en ontwikkeling van het bedrijfsleven mens en samenleving stelt, ten dienste van het leven uit het Evangelie”.

De stichting wordt geleid door de bestuursraad, waarin zitting hebben de vertegenwoordigers van de participerende kerken, van het universitair instituut vorming bedrijfsleven, alsmede van de beide andere organen, die de bestuursraad binnen het C.I.B.B. in het leven heeft geroepen: de contactraad voor plaatselijk en regionaal werk en de werkgroep van industrie-predikanten. De contactraad voor plaatselijk en regionaal werk bestaat uit de voorzitters van de plaatselijke en regionale stichtingen voor Evangelie en Industrie en vergelijkbare organisaties. Deze voorzitters zijn kwalitatief qua lid van deze raad, die het doel heeft het onderling overleg tussen de stichtingen te bevorderen en al dan niet desgevraagd adviezen uit te brengen aan de bestuursraad.

De werkgroep van industrie-predikanten is een overlegorgaan voor de werkers in-het-velde, alsmede adviesorgaan ten dienste van de bestuursraad.

Ds. B. van der Wal diende tot voor kort het C.I.B.B. als directeur. Helaas is hij op 24 mei van dit jaar na een ziekte van enkele maanden op 39-jarige leeftijd overleden. Het bureau is gevestigd te Driebergen op het terrein van Kerk en Wereld.

Niet alleen zijn onze kerken nu dus officieel vertegenwoordigd in de bestuursraad van het C.I.B.B., ook in de contactraad heeft momenteel een chr. geref. voorzitter van een plaatselijke stichting zitting, terwijl ds. T. Harder, industrie-predikant te Rozenburg deel uitmaakt van de werkgroep van industrie-predikanten.

Het is geen eenvoudige zaak om de ontwikkeling binnen het C.I.B.B. te schetsen, zoals de vorige Synode ons opdroeg. Wij vragen ons af, of überhaupt van een ontwikkeling van het C.I.B.B. gesproken kan worden. Immers het eigenlijke werk van Evangelie en Industrie speelt zich af op het plaatselijk vlak. Elke stichting voor Evangelie en Industrie is volstrekt zelfstandig. Binnen het C.I.B.B. vindt wel overleg plaats en uitwisseling van meningen en ervaringen, maar ieder plaatselijk stichtingsbestuur moet zelf zijn beleid uitstippelen.

In de bepaling van dit beleid spelen zowel de plaatselijke bedrijfssituatie als de theologische achtergronden waaruit gedacht en gewerkt wordt een rol. De verschillende visies op de doelstelling en de methodiek van het industrie-pastoraat, zoals die plaatselijk zijn gegroeid vinden hun weerspiegeling binnen de verschillende organen van het C.I.B.B. Omgekeerd kunnen gesprekken, conferenties en nota's in het kader van het C.I.B.B. meningvormend werken op het plaatselijk vlak.

Ter illustratie hiervan moge een citaat dienen uit een recent stuk van het C.I.B.B. dat enkele voorlopige conclusies bevat uit de resultaten van een enquête, die aan het begin van dit jaar werd ingesteld onder bestuursleden en andere betrokkenen bij het werk van de plaatselijke stichtingen voor Evangelie en Industrie.

„Niettemin is de heterogeniteit van ons gezelschap groot. Dit kan betekenen, dat er veel te weinig of ondoelmatig gewerkt wordt aan de meningsvorming in eigen kring. Het kan ook betekenen dat het in onze brede interkerkelijke opstelling nauwelijks tot een gemeenschappelijke overtuiging kan komen, omdat we onze collega's samenstellen op basis van vertegenwoordiging van verschillende groepen en posities”.

Hoewel de eerste mogelijkheid niet verwaarloosd mag worden houden wij het toch vooral op de tweede. Uit de interkerkelijke opstelling van het plaatselijk werk én het landelijk orgaan volgt een diversiteit van visies op het werk van de kerk in de industrie.

Deze verschillende visies bewegen zich tussen het uitsluitend gericht zijn op de oproep tot een verdieping van de persoonlijke geloofsbeleving van de mens in het bedrijf én een maatschappelijk-politiek engagement dat aan een min of meer radicale vernieuwing van de samenleving dienstbaar wil zijn. Het dilemma dat veelal gesteld wordt is: individueel pastoraat óf vernieuwing van de structuren van het bedrijf en de maatschappij en last not least van de kerk.

De methodiek, waarvan de stichtingen voor Evangelie en Industrie zich bedienen hangt uiteraard nauw samen met het doel dat men zich stelt. Wie kiest voor de vernieuwing van de structuren zal een sterk accent op vormingswerk gaan leggen om daardoor te komen tot mentaliteitsverandering.

Wij kunnen niet verhalen, dat de gedachten van velen in het werk van Evangelie en Industrie (en dus ook binnen het C.I.B.B.) méér gaan in de richting van de vernieuwing van de structuren dan in die van het persoonlijk pastoraat. Wanneer echter het accent gelegd

wordt op de structuren rijst onmiddellijk de vraag of hier nog wel een taak ligt voor de kerk.

Wij zijn van mening, dat bovengenoemd dilemma ten aanzien van het werk van de kerk in de bedrijven doorbroken moet worden. Wij willen niet kiezen voor een louter persoonlijk pastoraat en nog minder voor het uitsluitend bezig zijn met de structuren. Wij zien het werk van Evangelie en Industrie, zoals het verricht wordt op het plaatselijk vlak en zoals het gestalte krijgt in het C.I.B.B. in de eerste plaats als een verkenning namens de kerken van het industriële klimaat, waarin ook vele leden van onze kerken werken.

Wat de industriepredikant ontmoet in het bedrijf moet doorgegeven worden aan de kerken. De kerk, die in haar ambtsdragers haar leden praktisch alleen nog ontmoet in de gezinssituatie — in tegenstelling tot de kerk in een agrarische samenleving — kan zo weer zicht krijgen op de arbeidsituatie van haar leden. Zou de klacht van velen (zo er tenminste nog sprake is van een klacht en niet slechts van een kleine constatering) dat men in de werksituatie zo weinig kan doen met de prediking van de zondag, ook niet een gevolg zijn van het feit, dat de ambtsdragers er dikwijls weinig zicht op hebben hoe het toegaat op het werk? Vervolgens zien wij als de taak van de industriepastor om ook zelf aan de werkers in de industrie te laten zien wat het geloof betekent in de werksituatie, waarbij hij zowel missionair (oproepend tot geloof) als pastoraal, opbouwend in het geloof, bezig zal zijn. O.i. zal degene, die zo bezig is er niet aan ontkomen ook allerlei structuren ter discussie te stellen. De moeilijkheid om in de bedrijfs wereld uit het geloof te leven kan ook samenhangen met verkeerde structuren, die vernieuwd zouden moeten worden. Wij ontweinen ons niet dat het niet eenvoudig is aan te geven hoever de taak van de kerk hier gaat. Een voortdurende bezinning hierop zal noodzakelijk zijn.

Dit standpunt verdedigen wij binnen het C.I.B.B. Wij mogen zeggen dat wij hierin niet alleen staan en dat wij onze visie binnen het C.I.B.B. kwijt kunnen. Wij menen alsoz er op bescheiden wijze aan meegewerkt te hebben, samen met anderen, het C.I.B.B. voor een al te eenzijdige stellingname te bewaren.

Naast deze algemene opmerkingen willen wij nog twee zaken noemen, die het C.I.B.B. in de afgelopen jaren heeft bezighouden.

In de eerste plaats was dat de verhouding tot het r.k. bedrijfsapostolaat. Vele industriepredikanten werken op het plaatselijk vlak en in de gezamenlijke bezinning op het werk nauw samen met de bedrijfsaalmoezeners. Het is onmogelijk en o.i. ook onnodig dat industriepredikant en bedrijfsaalmoezener volkomen gescheiden opereren. Terloops zij opgemerkt dat wij een dergelijke samenwerking ook aantreffen in de geestelijke verzorging van de krijgsmacht. Dit brengt met zich mee dat er zowel op plaatselijk als landelijk niveau contact is tussen Evangelie en Industrie (C.I.B.B.) en het Bedrijfsapostolaat. Er bestaan binnen het C.I.B.B. echter principiële en praktische bezwaren tegen een volledig samengaan. Ook bij ons leven deze bezwaren.

Vervolgens is aan de orde geweest de verhouding tot het vormingswerk en in verband daarmee de vraag of overheidssubsidie aangevraagd mag worden voor het werk van Evangelie en Industrie en het C.I.B.B.

Het C.I.B.B. is van oordeel — en in dit oordeel kunnen wij ons volledig vinden — dat er voor bepaalde onderdelen van het werk subsidie mag worden aangevraagd. Maar dit mag er zeker niet toe leiden dat het industrie-pastoraat geheel in het vormingswerk zou opgaan. Dit gevaar is niet denkbeeldig, vooral niet wanneer een bepaalde visie op het werk en gebrek aan geld in een plaatselijke stichting samengaan! Wij willen het werk van Evangelie en Industrie en van het C.I.B.B. blijven zien als kerkelijk werk, dat derhalve op de kerkelijke financiën een beroep mag blijven doen.

Deputaten hebben er begrip voor, dat niet overal waar een plaatselijke of regionale stichting voor Evangelie en Industrie werkzaam is, de chr. geref. kerk ter plaatse in deze stichting participeert. De theologische en methodische opstelling van een plaatselijke stichting kan zodanig zijn dat het voor onze kerk moeilijk zo niet onmogelijk is om mee te doen. Wel zijn wij van mening dat wij het niet te spoedig mogen laten afweten. Onze inbreng in het bevel van een stichting kan dit beleid ook ten goede beïnvloeden.

Samenvattend zijn wij van mening, dat onze kerken in de plaatselijke stichtingen voor Evangelie en Industrie dienen mee te werken, wanneer en zolang daardoor „de doorwerking van het Evangelie ten aanzien van het bedrijfsleven beter is gediend, dan wanneer wij niet participeren“ (Acta pag. 211).

Wat de participatie in het C.I.B.B. betreft zijn deputaten van mening:

1. dat, aangezien het C.I.B.B. fungeert als overleg- en adviesorgaan ten dienste van het plaatselijk werk van Evangelie en Industrie, het van belang is, dat ook onze kerken daarin hun inbreng hebben;
2. dat een inbreng van onze kant mogelijk is en gewaardeerd wordt;
3. dat, wanneer via het plaatselijk werk leden van onze kerken deelnemen aan het werk van de andere organen van het C.I.B.B. — zoals momenteel inderdaad het geval is — zij zich gerugsteund weten door en ook overleg kunnen plegen met onze officiële vertegenwoordiging in het bestuur van het C.I.B.B.;
4. dat het voor deputaten ADMA en met name voor de sectie Kerk en Bedrijfsleven van dit deputaatschap van groot belang is het contact met het C.I.B.B. te behouden ook i.v.m. de adviserende taak die deputaten hebben t.o.v. de plaatselijke kerken inzake het werk van Evangelie en Industrie;

5. dat inzake de plaats en de taak van de kerk ten aanzien van Evangelie en Industrie verdere bezinning in de komende periode gewenst is.

Het geven van voorlichting aan de plaatselijke kerken

Om deze zaak zo goed mogelijk en doelgericht te kunnen uitvoeren was het noodzakelijk de kerken d.m.v. een enquête verschillende inlichtingen te vragen. De voorbereiding en het samenstellen van deze enquête heeft veel tijd van de sectie gevraagd.

Verschiedende gegevens zijn inmiddels ontvangen en zullen in de komende periode moeten worden uitgewerkt, waarna een gerichte voorlichting een aanvang kan nemen.

Reeds nu willen wij enkele globale gegevens aan u doorgeven. Het is bekend dat bepaalde gebieden in ons land in de nabije of verdere toekomst door de toename van de industrie sterk zullen veranderen.

Men is van een landelijke/agrarische samenleving op weg naar een industriële. Wij zijn er van overtuigd, dat dit grote gevolgen zal hebben voor de samenleving in deze gebieden en dat deze ontwikkeling de kerken niet voorbij zal gaan.

Dit heeft dan onder meer tot gevolg dat verschillende leden van een plaatselijke kerk z.g. ploegendienst gaan verrichten zodat de ambtsdragers hiermee rekening moeten gaan houden. Wij moeten constateren dat er op dit punt nog weinig visie bestaat binnen onze kerken.

Zoals in het voorafgaande over het C.I.B.B. reeds is gesteld, hebben de meeste kerkeraden moeilijkheden met de participatie binnen een plaatselijke stichting van Evangelie en Industrie. In de rubriek „opmerkingen“ van de enquête wordt dan ook vaak gevraagd om meer voorlichting op dit gebied omdat men erkent hiermee te weinig bezig te zijn.

Met de gegevens van de enquête is de basis dan ook gelegd van onze verdere arbeid.

2.7 Deputaatschap als geheel

Deputaten zijn de broeders ds. K. Boersma (voorzitter), dra. G. van Westrienen (secretaris), M. W. Wierenga (penningmeester), dr. C. Boertien, drs. T. Brienen, ds. T. Harder, C. A. Hilbers, H. van der Molen, S. Pieper en L. Sprong, met assistentie van broeder W. Huizer. Het deputaatschap als geheel heeft in de verslagperiode tot mei 1971 twaalf keer vergaderd. De besluitvorming van het deputaatschap vindt plaats in de vergaderingen van het deputaatschap als geheel. Uitgangspunt voor deze besluitvorming vormen de verslagen van het moderamen en van de secties, welke verslagen dan ook vaste agendapunten zijn voor de deputatenvergaderingen.

Vanuit het moderamen worden onderwerpen geagendeerd, die niet of nog niet behoren tot het werkterrein van één van de secties.

Een belangrijk deel van de besluitvorming vloeit voort uit het werk van de secties. Dit deel wordt niet in deze paragraaf behandeld maar is zoveel mogelijk verwerkt in de rapportage over de secties (onderdelen 2.4; 2.5; en 2.6).

Voor het overige heeft de besluitvorming betrekking op onderwerpen die geheel of voor een deel vooral centraal in moderamen- en deputatenvergaderingen zijn behandeld en waarvan hier een overzicht wordt gegeven.

Rapport over de zondag

In mei 1971 hebben deputaten opnieuw ten dienste van de Chr. Geref. Kerken een rapport inzake de zondagsheliging doen verschijnen. Het rapport beperkt zich tot het Bijbelse uitgangspunt en is door deputaten ter discussie aangeboden aan de kerken. Indien deputaten naar aanleiding van dit rapport reacties uit de kerken ontvangen, zullen daarover desgewenst informatie aan de G.S. kunnen worden verstrekt. Indien deputaten daarna zouden besluiten tot bestudering van onderdelen van het staatkundig, resp. het maatschappelijk bestel met als doel het geven van aanbevelingen voor zondagsheliging waar deze in het gedrang komt, ligt het in de bedoeling dit te doen in overleg met deputaten Hoge Overheid overeenkomstig een afspraak van een aantal jaren geleden, resp. met deputaten Kerk en Recreatie overeenkomstig een in deze verslagperiode gemaakte afspraak. Deputaten gaan op deze plaats voorbij aan de problemen verbonden aan de behandeling van dit onderwerp. Volstaan wordt met te verwijzen naar het in opdracht van de G.S. 1968 aan de kerken toegezonden rapport van mei 1971.

Diaconaal handboek

In april 1971 is de eerste aflevering verschenen van het „diaconaal handboek, uitgave van deputaten ADMA“. Gezien de centrale en blijvende betekenis van deze uitgave wordt deze hier nogmaals vermeld.

De voorlichting, die daarin wordt gegeven zal betrekking hebben op onderwerpen uit alle secties, uit het moderamen en uit het deputaatschap als geheel. Het is de bedoeling het handboek voortdurend aan te vullen en aan te passen op grond van de plaats vindende ontwikkelingen op diaconaal en maatschappelijk gebied ten behoeve van diakenen, maatschappelijk werkers, verenigingen voor ziekenzorg enz. Voor het overige wordt verwezen naar het verslag van de sectie diaconale aangelegenheden (onderdeel 2.4).

Relatie met deputaten voor de algemene diaconale arbeid van de Gereformeerde Kerken (ADA) en met het algemeen diaconaal bureau van deze deputaten (ADB).

Op 6 november 1969 is een bespreking gehouden tussen deputaten ADA en deputaten ADMA. Gesproken werd over de betekenis van de desbetreffende besluiten van de chr. geref. G.S. 1968/1969, over GSA en LOGB, over waarneming door ADMA in de sectie binnenlands diaconaat van ADA en over samenwerking tussen het ADB en assistent br. Huizer.

Wat het laatste betreft zijn deputaten zeer erkentelijk voor de geboden mogelijkheid de assistent een stage te laten doormaken bij het ADB. Deputaten achten het eveneens van veel betekenis, dat dit geleid heeft tot een goede samenwerking op bureau-niveau; br. Huizer is betrokken bij diverse commissies, zoals voor het bejaardenbeleid en voor het diaconale recreatiewerk. Ook wordt br. Huizer betrokken bij allerlei andere activiteiten van het ADB, waaronder begrepen de voorbereiding van studienota's voor deputaten.

Deputaten ADMA hadden aanvankelijk de indruk, dat langs deze weg de concrete, praktische samenwerking werd bevorderd waar in het verleden door deputaten ADA steeds op was aangedrongen. Inmiddels moet evenwel worden betwijfeld of deputaten ADA deze zienswijze delen. Er is enige aanleiding te onderzoeken in hoeverre de visie op de inhoud van de diaconale ambtsbediening en van het begrip samenwerking bij beide deputaatschappen identiek is. Het zal nodig zijn hierover met deputaten ADA van gedachten te wisselen. Het heeft helaas tot het afsluiten van dit verslag ontbroken aan voldoende tijd voor verdere samenspreking. Getracht zal worden daar in de nabije toekomst meer aandacht aan te geven. Er zijn hier fundamentele vragen aan de orde.

Een punt, dat in de samenspreking van 6 november 1969 uitgebreid aandacht heeft ontvangen is de relatie tussen onze kerken en deputaten ADA voor wat betreft de buitenlandse hulpverlening. Hiervoor wordt verwezen naar de thans volgende paragraaf.

Diaconale aspecten van hulpverlening in binnen- en buitenland

In voorgenoemde samenspreking met deputaten ADA werd o.a. uitvoerig van gedachten gewisseld over het nieuw ingestelde chr. geref. deputaatschap voor hulpverlening in binnen- en buitenland en de relatie daarvan met deputaten ADA en deputaten ADMA. De nieuwe situatie bleek een aantal vragen op te roepen waarop nog geen antwoord kon worden gegeven. Het werd gewenst geacht de resultaten van een toen in voorbereiding zijnd gesprek tussen deputaten ADMA en hulpverlening af te wachten alvorens te trachten tot een regeling tussen de drie deputaatschappen te geraken.

Dit gesprek tussen deputaten ADMA en hulpverlening vond plaats op 13 febr. 1970. Beide deputaatschappen hadden behoefte aan dit gesprek. Het was deputaten ADMA niet duidelijk wat door de G.S. werd bedoeld met hetgeen is vermeld in de Acta, art. 234, sub 6 blz. 99, met name als gezegd is „dat te honoreren“.

Evenmin was het hun duidelijk op welke wijze de diaconale facetten van de hulpverlening voortaan zouden kunnen worden behandeld in overleg met deputaten ADA en in de sectie werelddiaconaat van deze deputaten ADA.

In deze sectie had tot dan toe een door ADMA benoemde waarnemer zitting. Deputaten hulpverlening wensten eveneens over het waarnemerschap in deze sectie te spreken en voorts over de praktische uitvoering van de besluiten van de G.S., over de voorlichting en over het inschakelen of activeren van de diaconieën, één en ander wat betreft de hulpverlening aan het buitenland. De samenspreking over deze onderwerpen op 13 februari leidde wel tot enige praktische afspraken maar niet tot fundamentele duidelijkheid. De gemaakte afspraken werden voor zover deze betrekking hadden op de relatie met ADA-deputaten en hun sectie werelddiaconaat vervat in de op 14 juli 1970 aan deputaten ADA gezonden en door deputaten ADMA en hulpverlening ondertekende brief. Deputaten ADA hebben zich tot op heden niet over dit schrijven uitgesproken.

Op verzoek van deputaten ADMA heeft de sectie diaconale aangelegenheden zich vervolgens bezonnen over de geconstateerde onduidelijkheden. De conclusies zijn te vinden in onderdeel 2.4. en daarvan de paragraaf over diaconale aspecten van hulpverlening.

Ter completering van het inzicht in de zich hier voordoende problemen moge tevens verwezen worden naar de thans volgende paragrafen inzake „Kom over de Brug“, het 5-mei-Comité en Sonneheerd.

Tweede actie „Kom over de Brug“

Het moderamen van het bestuur van „Kom over de Brug“, actie voor het werk van de kerken overzee heeft bij brief van 5 mei 1970 aan een tweetal deputaatschappen waaronder ADMA laten weten, dat het plan was opgevat de actie van 1968 te herhalen in 1971 en 1972. De bedoeling is fondsen bijeen te brengen ten behoeve van pastorale, missionaire en diaconale arbeid van kerken in het buitenland. Gevraagd werd in deze interkerkelijke actie te participeren. In elk geval zou men het waarderen wanneer over deze uitnodiging eens mondeling nader van gedachten zou kunnen worden gewisseld.

Deputaten ADMA zijn van mening, dat een brief als deze in elk geval dient te worden beantwoord (onafhankelijk van de aard van de door ons te nemen beslissing), dat daarbij coördinatie moet plaats vinden van de betrokken chr. geref. deputaatschappen, dat de beantwoording tijdig, rechtstreeks en goed geargumenteed dient te gebeuren, dat aan het antwoord brede bekendheid moet worden gegeven binnen onze kerken en dat bereidheid moet worden getoond tot mondelinge gedachtenwisseling met de uitnodigende instantie. Indien deze dat wenst. Deputaten hebben zich dan ook ingespannen dienovereenkomstig te handelen. Het bleek evenwel niet eerder dan in mei 1971 mogelijk een eerste antwoord namens de moderamina van deputaten zending, ADMA en deputaten hulpverlening aan „Kom over de Brug“ te zenden. In deze brief zijn bedenkingen vervat tegen sard en organisatie van deze actie en is mededeling gedaan van de bereidheid om aan de door het bestuur van de actie geuite wens tot een gesprek over één en ander tegemoet te komen. Deze grote vertraging in de beantwoording kan niet als onvermijdelijk worden beschouwd en moet

daarom worden betreurd. Over de zich ter zake na afsluiting van dit verslag alsnog voordoende ontwikkelingen kunnen ter G.S. o.a. door deputaten ADMA nadere informatie worden verstrekt, eventueel met behulp van schriftelijke documentatie. Opgemerkt wordt nog, dat als één van de oorzaken van de trage voortgang in het afhandelen van de uitnodiging van „Kom over de Brug“ moet worden gezien de in de vorige paragraaf vermelde onduidelijkheid ten aanzien van de hulpverlening.

Actie 5-mei Comité 1970

In 1970 werd een nationale interkerkelijke geldinzameling gehouden ter gelegenheid van de 25e herdenking van de bevrijding. Ook enkele deputaatschappen uit onze kerken raakten bij de uitnodiging betrokken. Deputaten zijn van oordeel, dat bij de afhandeling van dit onderwerp de daarvoor in de vorige paragraaf opgesomde maatstaven onvoldoende in aanmerking zijn genomen.

De huidige praktijk van afhandelen van dergelijke verzoeken laat in onze kerken veel te wensen over. Wanneer wij de Chr. Geref. Kerken serieus nemen dient er op te worden toegezien, dat in deze praktijk verbetering wordt gebracht.

Jubileumactie Sonneheerd

Aan deputaten werd door het bestuur van het blindentehuis „Sonneheerd“ te Ermelo verzoekt een geldinzamelingsactie ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van deze vereniging en bedoeld voor investering in nieuwbouw te willen aanbevelen bij onze kerken.

In de samenspreking van 13 februari 1970 tussen deputaten ADMA en hulpverlening in binnen- en buitenland is door laatstgenoemde deputaten medegedeeld, dat de behandeling van dergelijke verzoeken om financiële steun niet behoort tot het werkterrein van deputaten hulpverlening; het onderdeel binnenlandse hulpverlening moet uitsluitend worden gezien vanuit het verleden en heeft slechts betrekking op hulpverlening bij rampen e.d. („bijzondere noden“).

De vraag of deputaten ADMA bevoegd zijn een verzoek als dat van Sonneheerd in behandeling te nemen is reeds behandeld in het verslag van de sectie diaconale aangelegenheden (zie bij 2.4 het onderdeel „verzoeken aan diaconieën om financiële steun“).

Deputaten ADMA hebben na ampel beraad, na onderzoek van het subsidie-aspect en in aanmerking nemend, dat het hier gaat om een eenmalige actie voor nieuwbouw besloten om aan het dringende verzoek van Sonneheerd een brief te zenden aan onze kerken, waarin deze vereniging mededeelt, dat „het deputaatschap ADMA — juist omdat de structuur van de overheidssubsidiëring onvoldoende is afgestemd op de diverse vormen van gehandicaptenzorg en wij derhalve niet in aanmerking komen voor overheidssubsidie — toestemming heeft gegeven om ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van onze vereniging via dit schrijven een appel op kerkelijke instanties, i.c. diaconieën te doen“.

Herziening echtscheidingsrecht

Deputaten ADMA hebben enigermate te maken gekregen met het „Ontwerp van Wet tot Herziening van het Echtscheidingsrecht“, n.l. voor zover daarin aan de orde komt het kindbeschermingsaspect. Het wetsontwerp is ter sprake geweest in het dagelijks bestuur van G.S.A. Ook kent de stichting G.S.A. een curatorium kindbescherming, waarin o.a. ons kindertehuis is vertegenwoordigd en dat heeft voorgesteld een studiegcommissie voor dit wetsontwerp in het leven te roepen.

Het wetsontwerp als geheel is naar wij vernamen geagendeerd door deputaten voor correspondentie met de hoge overheid.

Deputaten ADMA hebben als volgt gehandeld:

- Aan deputaten hoge overheid is bericht gezonden, dat het wetsontwerp als geheel niet op de ADMA-agenda is geplaatst omdat — behalve de vraag of het tot ons arbeidsterrein kan worden gerekend — moet worden vastgesteld, dat wij aan een verantwoorde behandeling in deze voor het wetsontwerp beslissende periode niet zouden toekomen en voorts omdat deputaten hoge overheid het wetsontwerp blijkens ontvangen informatie reeds in behandeling hadden genomen.
- Aan deputaten hoge overheid is voorts bericht gezonden, dat wij enigermate, n.l. wat betreft het kindbeschermingsaspect, bij deze materie zijn betrokken, dat wij gaarne kennis nemen van de resultaten van de oordeelsvorming van deputaten hoge overheid (of gedeelten daarvan) voor zover deze naar de mening van deze deputaten voor ADMA van betekenis zijn en ten slotte, dat wij bereid waren tot mondeling overleg indien dit gewenst zou zijn. Hierover is verder niets te rapporteren.
- Aan de ADMA-sectie maatschappelijke aangelegenheden is verzoekt ons aandeel in deze materie te willen bezien.
- Op advies van de sectie maatschappelijke aangelegenheden hebben deputaten ADMA de chr. geref. vereniging voor kindbescherming aangeboden om de aldaar eventueel bestaande suggesties met betrekking tot het kindbeschermingsaspect aanhangig te maken in G.S.A. of in andere verbanden waar ADMA bij is betrokken. Hieraan heeft blijkbaar geen behoefte bestaan.
- Deputaten hebben in G.S.A. het plan ondersteund om een studiegcommissie in het leven te roepen voor het wetsontwerp als geheel. Deze studiegcommissie is er niet gekomen. Daarbij moet worden aangetekend, dat er ondanks de belangrijke consequenties van de

voorgenomen wetsherziening opvallend weinig reacties zijn vernomen uit protestants-christelijke kring.

Deputaten ADMA achten zich niet competent en niet capabel tot het beantwoorden van de vraag of aan de behandeling door onze kerken van deze gecompliceerde materie hogere eisen gesteld hadden moeten worden. Wellicht kan de G.S. een bijdrage tot deze oordeelsvorming leveren.

3. FINANCIËN

3.1. Financieel verslag 1968, 1969 en 1970

Thans volgt een beknopt financieel verslag, voor 1968 ontleend aan het door deputaten voor financiële zaken toegezonden rapport en voor 1969 en 1970 ontleend aan de door de penningmeester van deputaten ADMA samengestelde jaarlijkse staat van bezittingen en schulden en staat van baten en lasten, met de daarbij behorende toelichtingen.

	Bezittingen	Schulden	Vermogen
1 januari 1968	f 3.142.18	f —,—	f 3.142.18
1 januari 1969	" 4.630.64	" 1.596.57	" 3.034.07
1 januari 1970	" 26.397.14	" 4.052.02	" 22.345.12
1 januari 1971	" 40.794.26	" 6.271.29	" 34.522.97
Baten	1968	1969	1970
Omslag kerken c.q. collecten	f 3.881.90	f 37.561.43	f 51.483.70
Giften c.q. vaste bijdragen	" —,—	" 664.27	" 1.235.—
Over '69 nagekomen bijdragen	" —,—	" —,—	" 94.50
Rente	" —,—	" 139.62	" 806.01
Saldo	" 108.11	" —,—	" —,—
Totaal	f 3.990.01	f 38.365.32	f 53.619.21
Lasten			
Personeelskosten, kosten huisvesting kantoor, reis-, verblijf- en representatiekosten van deputaten en medewerker, vergaderkosten deputaten en secties, secretariaats- en bureaustkosten	f 3.464.81	f 9.308.22	f 32.190.60
Kosten publicaties	" 225.20	" 716.82	" 491.63
Kosten documentatie	" —,—	" 86.18	" 332.13
Bijdrage aan G.S.A.	" —,—	" 7.848.80	" 7.383.—
Bijdrage aan C.I.B.B.	" —,—	" 1.000.—	" 1.000.—
Diverse kosten	" 300.—	" 81.25	" —,—
Afschrijving inventaris	" —,—	" 15.—	" 44.—
Saldo	" —,—	" 19.311.05	" 12.177.85
Totaal	f 3.990.01	f 38.365.32	f 53.619.21

Van de circa 69.600 leden van onze kerken waren er in 1969 en in 1970 circa 56.400 voor wie de gehele of gedeeltelijke omslag werd voldaan en circa 13.200 leden waarvan niets werd ontvangen. Het overgrote deel van de leden waarvan niets werd ontvangen behoort tot gemeenten, die waarschijnlijk hadden kunnen betalen maar daar niet voor voelden. Deputaten herinneren hier aan het verslag van november 1968 over de door hen gehouden schriftelijke enquête (zie „Diaconaal Handboek" onderdeel 20.00.00). Van de 174 vragenlijsten werden toen 106 exemplaren wel en 68 exemplaren niet terug gezonden. Voorts toonden de 106 wel teruggezonden exemplaren geen rooskleurig beeld. Tegen deze achtergrond is het verblijdend, dat thans toch reeds voor circa 80 percent van de leden de met ingang van 1969 sterk verhoogde omslag, geheel of ten dele werd voldaan. Temeer is dit verheugend, omdat in deze jaren de nieuwe werkmethode van deputaten nog geheel moest worden ontwikkeld en resultaten uiteraard aanvankelijk nog niet konden worden waargenomen. Gezien dit gunstige begin hebben deputaten goede hoop, dat het percentage betalende leden nog wel boven de 80 percent uit zal kunnen komen zij het, dat bij de ervaringen van andere deputaatschappen de 100 percent moeilijk zal kunnen worden bereikt. In 1969 zijn de verhoogde ontvangsten ten dele nodig geweest voor de per 1 oktober aangestelde assistent en ten dele voor het vormen van vermogen. Deze vermogensvorming was noodzakelijk om vanaf het begin van 1970 te kunnen voldoen aan de toegenomen vaste verplichtingen van deputaten, rekening houdend met de pas later in het jaar binnenkomende ontvangsten en voorts voor het opvangen van eventuele bijzondere omstandigheden.

Voor 1970 werd de door deputaten aan de kerken gevraagde bijdrage verhoogd van f 0.70 tot f 1.— per lid. Over de gehele periode van 1969 t/m 1971 betekent dit, dat deputaten niet f 2.10 maar f 2.70 hebben gevraagd. Het verschil van f 0.60 vloeit voor de helft voort uit het in deze jaren sterk gestegen algemene loon- en prijspeil. Voor het overige betekent het een werkelijke verhoging van de bijdrage. Dit laatste vereist enige toelichting.

In onderdeel 1.3. werd reeds behandeld, dat deputaten geen gebruik hebben kunnen maken van het kerkelijk bureau. Gelijkertijd betekent dit, dat het deputaten aan middelen ontbrak om zelf de noodzakelijke bureau-werk te gaan verrichten.

De noodoplossing is geworden, dat deputaten van de kerken een geringe werkelijke verhoging van de bijdrage hebben gevraagd, dat de penningmeester de gehele financiële en loonadministratie zelf heeft verricht en dat de diaconale assistent een belangrijk deel van zijn tijd heeft besteed aan bureau-werk ten koste van zijn diaconale arbeid.

Voor 1971 moet worden verwacht, dat het batig saldo verder zal dalen en aanzienlijk minder zal zijn dan in 1970. De bijdrage is n.l. gelijk aan die van 1970 terwijl de uitgaven zullen toenemen door loon- en prijsstijging en door uitgaven als het diaconaal handboek en het rapport over de zondag.

3.2 Begrotingen 1971, 1972 en 1973

Lasten	1971	1972	1973
Personeelskosten, huisvesting, vergader- en reiskosten, bureaustkosten	f 34.950.—	f 39.050.—	f 43.500.—
Publicaties	" 2.500.—	" 3.000.—	" 3.500.—
Documentatie	" 250.—	" 500.—	" 500.—
Bijdrage G.S.A. en C.I.B.B.	" 8.850.—	" 9.000.—	" 10.000.—
Kosten van Afschrijving	" 450.—	" 500.—	" 500.—
Saldo	" 6.000.—	" 950.—	" —,—
	f 53.000.—	f 53.000.—	f 58.000.—
Baten			
Rente	f 52.000.—	f 52.000.—	f 57.000.—
Bijdragen	" 1.000.—	" 1.000.—	" 1.000.—
	f 53.000.—	f 53.000.—	f 58.000.—

De ontvangsten voor 1971 zijn gebaseerd op een bijdrage van f 1.— per lid. Voor 1972 is eveneens uitgegaan van een bijdrage van f 1.— per lid. Voor 1973 wordt doorberekening van de loon- en prijsstijging noodzakelijk. Naar schatting zal de bijdrage dan gesteld moeten worden op f 1.10. Het is duidelijk, dat dan vervolgens in 1974 doorberekening van de loon- en prijsstijging nodig is.

Bedacht dient te worden, dat deze begrotingen evenals in voorgaande jaren het geval was slechts in zeer beperkte mate ruimte bieden voor delegatie van administratieve arbeid. Indien de door deputaten eventueel te delegeren bureau-werk voor rekening van het deputaatschap komt, dienen de daarvoor vereiste inkomsten van deputaten gevonden te worden in een hogere omslag per lid, te weten f —.02 per lid voor elke f 1.000 uit te geven aan gedelegeerde bureau-werk.

Het zal duidelijk zijn, dat deze begrotingen zijn gebaseerd op de instructie verstrekt aan deputaten en assistent. Indien aan inhoud of interpretatie van deze instructie verdere uitbreiding zou worden gegeven zal dienovereenkomstige verruiming van de middelen van deputaten nodig zijn.

4. VOORSTELLEN

Deputaten stellen u naar aanleiding van het voorgaande voor:

- met als minimum 3 moderamenleden en 3 leden voor elke sectie ten minste 12 deputaten te herbenoemen resp. te benoemen;
- van de benoemde deputaten 3 broeders aan te wijzen, die elk één van de functies van het moderamen vervullen en 3 broeders, die elk voor één van de moderamenfuncties als plaatsvervanger kan optreden;
- een aantal personen te benoemen tot plaatsvervanger van deputaten, welke plaatsvervanging in werking treedt bij tussentijds uitsteden van deputaten;
- a. de door deputaten aan de kerken te vragen bijdrage voor 1971 en voor 1972 te handhaven op f 1.— per lid per jaar en deze voor 1973 te brengen op f 1.10 per lid met verdere correctie voor loon- en prijsstijging in 1974;
b. deputaten te machtigen de jaarlijkse bijdrage te verhogen met f 0.02 per lid voor elke f 1000.—, die aan deputaten in rekening wordt gebracht voor delegatie van bureau-werk, tot een maximum-bijdrageverhoging van f 0.30 per lid per jaar;

- c. bij uitbreiding van inhoud of interpretatie van de instructies verstrekt aan deputaten of assistent machtiging tot dienovereenkomstige verruiming van de inkomsten aan deputaten te verstrekken;
5. teneinde het diaconaal aspect van de hulpverlening aan kerken in binnen- en buitenland als zodanig op de juiste wijze te kunnen behartigen: a. de intensieve coördinatie van bevoegdheden, opdrachten en financiën te bevorderen waarover gesproken wordt in onderdeel 2.4 paragraaf „Diaconale aspecten van hulpverlening in binnen- en buitenland”, dit mede in verband met onderdeel 2.7 de gelijknamige paragraaf en de daarop volgende drie paragrafen; en b. de samenwerking met deputaten zending te bevorderen, b.v. door blijvende wederzijdse vertegenwoordiging;
 6. de diaconale afvaardiging naar de meerdere kerkelijke vergaderingen nader te regelen indien de bezinning in de komende aan de G.S. voorafgaande maanden daartoe aanleiding vormt. Zie hiervoor onderdeel 2.4 paragraaf „Diaconale afvaardiging naar meerdere vergaderingen”;
 7. deputaten te machtigen in voorkomende gevallen te adviseren inzake verzoeken aan de kerken om financiële steun, op de wijze waarop dit is behandeld in onderdeel 2.4. paragraaf „Verzoeken aan diaconieën om financiële steun”;
 8. deputaten te machtigen de vertegenwoordiging in de stichting raad voor G.S.A. te beëindigen indien overhoopd continuering van deze vertegenwoordiging naar het op nadere ervaring en bezinning te baseren oordeel van deputaten niet langer verantwoord zou zijn;
 9. overeenkomstig verzoek van deputaten voor de uitgave van de kerkorde de instructie van deputaten ADMA als volgt te wijzigen:
 - a. Het nummer van art. 7 van de instructie van deputaten ADMA (Diaconaal Handboek nr. 10.30) wordt 8;
 - b. Ingevoegd wordt een nieuw art. 7: Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot: a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen; b. het verrichten van betalingen.

G. van Westrienen, secretaris

BIJLAG LVI
art. 138, 140

RAPPORT II VAN COMMISSIE VI INZAKE DEPUTAATSCHAP VOOR DIACONALE EN MAATSCHAPPELIJKE AANGELEGENHEDEN

Uw commissie wil beginnen met haar waardering uit te spreken voor de uitvoerige rapportering over de werkzaamheden na de vorige Generale Synode verricht. Duidelijk blijkt uit het rapport dat door dit deputaatschap met een groot aantal organisaties en instellingen contacten worden onderhouden en besprekingen worden gevoerd, terwijl tevens vele onderwerpen in studie zijn.

Wel is de commissie van mening dat door een andere opzet van rapporteren, bijv. naar onderwerpen en niet naar werkzaamheden, het geheel wellicht beknopter had kunnen zijn, zonder dat daarbij aan de duidelijkheid tekort was gedaan.

In het rapport is sprake van deputaten, adviseurs, secties enz. en het lijkt de commissie daarom goed u eerst een opsomming van bij dit deputaatschap betrokken personen te geven, zodat in het vervolg het noemen van namen achterwege kan blijven. Door de G.S. benoemde deputaten zijn: ds. K. Boersma; drs. G. van Westrienen; M. W. Wierenga; dr. C. Boertien; drs. T. Brienem; ds. T. Harder; C. A. Hilbers; H. v. d. Molen; S. Pieper en L. Sprong.

Moderamen

Het moderamen wordt gevormd door de brs. Boersma, Van Westrienen en Wierenga.

Secties

In de sectie diaconale aangelegenheden hebben zitting: de brs. Brienem, Hilbers en Pieper. In de sectie maatschappelijke aangelegenheden: de brs. v. d. Molen, Boertien en Sprong, terwijl als adviseurs daaraan zijn toegevoegd: mevr. drs. C. L. Overweel, drs. F. G. Staffeu en W. C. v. d. Stel.

De sectie kerk en bedrijfsleven wordt gevormd door de brs. Harder en Wierenga en de adviseurs ds. J. Vogel en ds. S. Wijnsma. Als secretaris van alle secties fungeert br. W. Hulzer, diaconaal assistent.

Assistent

De commissie heeft met voldoening geconstateerd dat reeds spoedig na de, door de G.S. verleende, machtiging tot het aanstellen van een assistent kon worden overgegaan, n.l. in de persoon van br. W. Hulzer u inmiddels genoegzaam bekend. Bij een aantal onderdelen van het rapport blijkt dat de assistent vele taken heeft te verrichten. Het verheugt uw commissie dat steeds meer blijkt dat in de kerken belangstelling is voor het werk dat door br. Hulzer wordt verricht en dat door deze benoeming in een behoefte werd voorzien.

Uw commissie heeft kennis genomen van de „overeenkomst van aanstelling en in dienst-treding van assistent”, waaruit bleek dat de rechtspositie (w.o. pensioenregeling) genoegzaam is geregeld.

Classicale diaconale correspondenten

Geconstateerd mag worden dat in alle classes een correspondent is aangesteld, waarbij in vele gevallen gebruik is gemaakt van de door ADMA-deputaten opgestelde concept-instructie. Uw commissie heeft begrip voor de wat voorzichtige formulering inzake de resultaten van het werk dezer correspondenten, temeer daar elders in het rapport wordt opgemerkt, dat „een groeiproces van jaren nodig zal zijn, voordat het werk van de correspondent op de gewenste wijze functioneert”.

K.A.B.

Kennis werd genomen van de moeilijkheden, welke ontstonden (en nog voortduren), toen bleek dat, gezien de financiële consequenties, deputaten geen gebruik konden maken van het kerkelijk administratief bureau. Het bedrag dat door deputaten ADMA per lid/dooplid van de kerken mocht worden gevraagd, was daartoe niet toereikend. Het is begrijpelijk, dat deputaten een andere weg hebben gezocht om het werk door te laten gaan.

Uw commissie is van oordeel, dat aandacht geschonken dient te worden aan de slotzin van 1.3 waar staat: „Niettemin achten deputaten het nodig, dat voor de volgende periode een betere regeling wordt getroffen voor de administratieve arbeid . . .” v.v.

Decentralisatie

Het is de commissie niet duidelijk, waarom aanstelling van een assistent „geruime tijd veel van de aandacht van deputaten heeft opgeëist”. Delegeren aan een andere sectie ware hier beter geweest. Overigens heeft uw commissie met voldoening geconstateerd, dat door decentralisatie meer aandacht aan de verschillende onderdelen van het werk kon worden gegeven. De commissie acht het juist dat het deputaatschap in zijn geheel verantwoordelijkheid draagt voor het werk der secties, zodat deze niet zelfstandig naar buiten optreden. Wel komt het de commissie voor dat „grensafbakening” juist zou zijn, dit om te voorkomen dat in de verschillende secties over dezelfde zaken gesproken wordt. Een goede verdeling der werkzaamheden zal de taak van het gehele deputaatschap vereenvoudigen.

Moderamen

Gelet op de toenemende werkzaamheden en de daardoor groter wordende verantwoordelijkheid van de penningmeester, onderschrijft uw commissie de mening van deputaten dat óók de penningmeester door de G.S. dient te worden benoemd. Plaatsvervangers kunnen echter, indien nodig, o.i. wel door het moderamen c.q. door het deputaatschap worden aangewezen.

Sectie diaconale aangelegenheden

Uit het rapport blijkt, dat deze sectie actief bezig is. Dankbaar mag worden vermeld het initiatief tot uitgave van een diaconaal handboek. Hierdoor ontvangen diakenen (en zij niet alleen) voorlichting uit eigen kring, hetgeen voor nu en voor de toekomst van grote betekenis moet worden geacht. Uw commissie hoopt dat verdere aanvullingen van het handboek alsook andere publicaties tot een steeds beter functioneren van het diaconaat zullen leiden.

Recreatiewerk

Het is een gelukkige omstandigheid dat, juist nu het comité dat voor leden van onze kerken z.g. gezins-vakantieweken organiseerde haar werk moest beëindigen, door participatie in het diaconale recreatiewerk van de Geref. Kerken, deputaten ADMA een mogelijkheid vonden om aan „een aantal verzoeken om behulpzaam te willen zijn bij het organiseren van vakantieweken” te kunnen voldoen.

L.O.B.G.

Landelijk orgaan van de geref. gezindte voor bejaardenzorg. Rondom de bejaardenzorg zijn vele vragen, vooral ook met betrekking tot het opnamebeleid. De commissie acht het juist, mede gezien de diaconale aspecten aan dit werk verbonden, dat deputaten dit contact onderhouden en ook de assistent via commissiewerk hierbij nauw betrokken is.

Hulpverlening

Uw commissie heeft met blijdschap geconstateerd dat een samenspreking heeft plaats gevonden met het deputaatschap voor hulpverlening in binnen- en buitenland. De commissie hoopt en vertrouwt, gelet op wat deputaten voor de hulpverlening in rapport 11.24 meedelen, dat deze besprekingen voortgang zullen vinden en mogen leiden tot verdere coördinatie van de werkzaamheden.

De commissie is van oordeel dat voorstellen in deze richting nu nog wel achterwege kunnen blijven en rustig de resultaten van deze besprekingen dienen te worden afgewacht.

Ontwikkeling diaconaat

Uit hetgeen in deze paragraaf wordt vermeld meent de commissie te mogen vaststellen dat aan de opdracht van de Synode 68/69, n.l. een prioriteitenschema op te stellen, is voldaan. Verdere studie is noodzakelijk en het resultaat daarvan wordt met belangstelling tegemoet gezien. Met name vraagt de commissie zich af of alles wat tegenwoordig als diaconale taken wordt aangemerkt wel als diaconaal werk, zoals dat in Gods Woord wordt bedoeld, moet worden beschouwd.

Financiële steun, afvaardiging

Ook het ADMA-rapport wijst in deze richting (relatie A.D.A.A.A.B.). Ten aanzien van beide onderwerpen wil de commissie u verwijzen naar het rapport over de instructies 10.10 en 10.08.

Conferenties/cursussen

De commissie constateerde met voldoening dat het deputaatschap een goede samenwerking heeft zowel met het landelijk comité voor ouderlingen- en diakonenconferenties als met de classicaie comité's. Wensen betreffende het programma van de commissie vormingswerk kunnen o.i. hier onbesproken blijven. Deputaten kunnen zich hierover met genoemde commissie verstaan.

Maatschappelijke aangelegenheden

Uw commissie heeft grote waardering voor het feit dat deputaten zich met deze moeilijke materie bezighouden, waarbij zij i.v.m. de z.g. schaalvergroting telkens voor nieuwe vragen komen te staan.

Dat deputaten hiaraan aandacht zullen moeten blijven schenken en op grond van Gods Woord hun houding dienen te bepalen, zal een ieder duidelijk zijn. De commissie heeft er begrip voor, dat, gezien de korte tijd, die men daarmee bezig is, over het resultaat nog maar weinig kan worden gezegd. Wel acht de commissie het bijzonder belangrijk dat deputaten er naar blijven streven over onderwerpen als: schaalvergroting, chr. maatschappelijk werk, samenwerking met en vertegenwoordiging in de raad voor G.S.A. de kerkeraden regelmatig en duidelijk te informeren. Wanneer onverhoopt mocht blijken dat samenwerking met andere organisaties om principiële redenen niet langer mogelijk is zal deze beëindigd dienen te worden.

Uw commissie onderschrijft wat onder b. en c. over het christelijk maatschappelijk werk wordt vermeld en is mee van oordeel dat onderscheid gemaakt dient te worden tussen diaconaat en samenlevingsopbouw. In dit verband zou de commissie de G.S. willen verzoeken er bij deputaten op aan te dringen aan de vragen van opleiding en/of begeleiding van maatschappelijk werkers(sters) bij hun studie prioriteit te verlenen.

De commissie is daarbij van oordeel dat in breder verband gestreefd moet worden naar realisering van de plannen. Nauw contact met B.O.C. (Bezinnings- en ontmoetingscentrum voor belangstellenden, binnen onze kerken, in het maatschappelijk werk) blijft h.i. geboden.

C.I.B.B.

Centraal interkerkelijk bureau voor het bedrijfsleven. Deputaten hebben naar het oordeel van de commissie aan de opdracht van de G.S. 68/69 Acta art. 234.9 ruimschoots voldaan. Uw commissie heeft zich bij de bestudering van dit punt afgevraagd of het wel juist is, dat deze zaken bij dit deputaatschap zijn ondergebracht. Het komt de commissie gewenst voor deputaten op te dragen dit onderwerp, zo mogelijk in samenwerking met deputaten voor evangelisatie, in studie te nemen.

Verder trof het de commissie, dat in het rapport niets vermeld wordt over contacten met de chr. vakbeweging, zowel van werknemers als werkgevers. Juist nu de tegenstellingen in de verhouding werkgever/werknemer en omgekeerd steeds scherper openbaar komen en ook de „opstelling“ van het C.N.V. blijkens berichten in de pers enz. zelfs in de kring der aangesloten leden vragen oproept, acht uw commissie het ontbreken van enige mededeling hierover, een gemis. Deze problematiek vraagt naar het oordeel van de commissie nadere bezinning en overleg.

Rapport over de zondag

Aan de opdracht van de G.S. 68/69 Acta art. 234.5 betreffende het opstellen en publiceren van dit rapport is voldaan. Reacties op dit rapport, dat aan de kerkeraden is toegezonden, dienen naar het oordeel van de commissie ter kennis van ADMA-deputaten te worden gebracht, opdat deze hierover op de volgende Synode kunnen rapporteren.

Kom over de brug

Ten aanzien van deze actie wil uw commissie de bedoeling van ADMA-deputaten gaarne onderschrijven, n.l. een zo duidelijk mogelijke motivering van het al of niet meedoen en ruime publicatie daarvan. De reeds eerder, ook bij het rapport Hulpverlening in binnen- en buitenland, vermelde betere contacten tussen onze deputaatschappen, zullen naar het oordeel van de commissie er toe meewerken, dat over onduidelikheden, verdragingen enz. in volgende rapporten niet meer geschreven behoeft te worden. Uw commissie had er dan ook geen behoefte aan naar mogelijke achtergronden te informeren.

Actie 5 mei

Hetzelfde geldt voor de actie 5 mei. Opmerkingen als in de laatste alinea van dit gedeelte kunnen beter achterwege blijven, tenzij de zaken zo ernstig zijn, dat zij niet verzwegen mogen worden. Uw commissie is echter van oordeel, dat als het hier over interne zaken gaat, deze ook intern opgelost dienen te worden en wanneer het verschil van mening met andere deputaatschappen betreft, dit óf openlijk genoemd óf nog liever vóór de G.S. uit de weg moet worden geruimd.

Sonneheerdt

Uw commissie, hoewel begrip hebbend voor de handelwijze van deputaten, (letende op het indringende verzoek van het bestuur van Sonneheerdt en de grote publicatie inzake het jubileum van genoemde stichting) stelt niettemin vast dat deputaten zich niet hebben gehouden aan wat ter Generale Synode van 1965/1966 hierover werd beslist. Overigens blijkt hieruit wel, dat een adviserend lichaam als bedoeld in instructie 10.08 goede diensten zou kunnen bewijzen, temeer daar naar de bewering van deputaten zeer veel kerkeraden hierom vragen.

Herziening echtscheidingsrecht

De commissie vraagt zich af waarom door deputaten voor correspondentie met de hoge overheid op geen enkele wijze is gereageerd op het schrijven van ADMA-deputaten, daar toch het aspect van de kindbescherming behoort tot de bezinnings- en voorlichtingsarbeid van dit deputaatschap, ook al blijkt uit punt d. van het rapport, dat onze vereniging van kindbescherming hulp niet altijd nodig heeft.

Goed overleg tussen beide deputaatschappen blijft echter wel wenselijk, zo niet noodzakelijk.

Het in de laatste zin vermelde, vraagt de aandacht van de Synode.

Financiën

Bij informatie is uw commissie gebleken dat een aantal kerken ondanks meerdere aanmaningen nog niet aan de omslag hebben voldaan. Zij betreurt het dat dit kwaad onder ons nog steeds niet is uitgeroeid. Stagnatie in het werk of het heffen van hogere omslagen is hiervan het gevolg, hetgeen weer ten nadele is van kerken die aan deze verplichtingen wél voldoen. Hoewel uw commissie van cordeel is, dat deputaatschappen niet eigenmachtig de door de G.S. vastgestelde omslag mogen verhogen, meent zij toch, dat deputaten in dit geval niet anders konden handelen, gezien de in het rapport vermelde redenen. Zij acht een voorstel tot bestending c.q. verdere verhoging dan ook alleszins aanvaardbaar.

Voorstellen

Op grond van de overwegingen in dit rapport vermeld, worden u de volgende voorstellen, zoals deze door deputaten zelf werden geformuleerd, of door uw commissie gewijzigd of geformuleerd, voorgelegd, ten einde daarover een beslissing te nemen.

- opnieuw deputaten te benoemen met als minimum 3 moderamenleden en 3 leden voor elke sectie, zodat tenminste 12 deputaten worden benoemd, resp. herbenoemd;
 - van de benoemde deputaten 3 hrs. aan te wijzen, die elk één der functies zullen vervullen (voorz., secr. en penningm.) en het deputaatschap te machtigen plaatsvervangers uit de kring van deputaten aan te wijzen;
- deputaten te machtigen bij onverhoopt tussentijds aftreden van één of meerdere deputaten, plaatsvervangers te benoemen tot aan de eerstvolgende G.S.;
- de door deputaten aan de kerken te vragen bijdrage voor 1971 en 1972 te handhaven op f 1,— per ziel per jaar en deze voor 1973 te brengen op f 1.10 met verdere correctie voor loon- en prijsstijging in 1974;
 - deputaten te machtigen de jaarlijkse bijdrage met 2 ct. per ziel te verhogen tot een maximum van 30 ct. per ziel per jaar voor elke f 1.000,— die door het kerkelijk administratief bureau voor ten behoeve van deputaten verrichte arbeid in rekening wordt gebracht;
 - niet overnemen tenzij deze Synode het werk van deputaten door uitbreiding van inhoud of interpretatie der instructies verbreedt;
- uit te spreken dat, gelet op de diaconale aspecten der hulpverlening, intensivering van de onderlinge contacten tussen deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland en ADMA-deputaten gewenst is, zodat in de toekomst de werkzaamheden steeds meer gecoördineerd kunnen worden;
 - de samenwerking met deputaten buitenlandse zending te bevorderen, b.v. door blijven de wederzijdse vertegenwoordiging; 5 en 6 laten vervallen i.v.m. instructies 10.10 en 10.08;
- deputaten te machtigen de vertegenwoordiging in de stichting raad voor G.S.A. te belindigen indien onverhoopt, naar het oordeel van deputaten, continuïring van deze vertegenwoordiging niet langer verantwoord zou zijn;
- deputaten ADMA op te dragen in haar werkzaamheden prioriteit te verlenen aan de bestudering van vragen inzake de opleiding en/of begeleiding van maatschappelijke werkers(sters);
- deputaten ADMA op te dragen, eventueel in samenwerking met deputaten voor evangelisatie de plaats van „Kerk en bedrijfsleven“ in studie te nemen en daarover op de eerstvolgende Synode te rapporteren;
- de G.S. verzoeken deputaten blijvend aandacht te schenken aan de problematiek rond de christelijke vakbeweging en over contacten met het C.N.V. en andere christelijke vakorganisaties regelmatig te rapporteren;
- de G.S. spreke de wenselijkheid uit voor een goed overleg van deputaten ADMA met deputaten voor correspondentie met de hoge overheid en geve daarvan ook kennis aan laatstgenoemd deputaatschap;

10. overeenkomstig het verzoek van deputaten voor uitgave van de Kerkorde de instructie van ADMA-deputaten als volgt te wijzigen:
- het nummer van art. 7 van de instructie wordt 8.
 - ingevoegd wordt een nieuw artikel 7: Deputaten zijn krachtens artikel 84 en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:
 - het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
 - het verrichten van betalingen.
11. rekening houdend met de gemaakte opmerkingen, handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor de vele arbeid door hen verricht.

K. Geleijnse, rapporteur

BIJLAGE LVII
art. 83, 144

RAPPORT II VAN COMMISSIE III INZAKE UITSPRAAK BEZWAARSCHRIFT ROZENBURG

De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van het bezwaarschrift van de kerkeraad van Rozenburg tegen de afwijzing van het appél op de particuliere synode van het zuiden tegen het besluit van de classis Rotterdam, de instructie aangaande het lidmaatschap van de I.C.C.C. niet te aanvaarden, constaterende dat blijkens het vermeldde in de acta van de classis Rotterdam niet een personalistische, subjectief gekleurde behandeling heeft plaatsgevonden, zoals door de kerkeraad van Rozenburg is gesteld,

overwegende

dat de classis Rotterdam het recht had een ingediende instructie te verwerpen, dat daarom niet gezegd kan worden, dat de kerkeraad van Rozenburg zich terecht verongelijkt kan gevoelen,

dat om deze redenen de particuliere synode van het zuiden terecht het bij haar ingediende appél kon afwijzen,

dat aan de kerkeraad wel kan worden toegegeven, dat het door de particuliere synode mede aangevoerde argument, dat de betrokken deputaten over dezelfde materie zouden rapporteren, geen reden mag zijn om niet op een instructie in te gaan, doch dat dit niets afdoet van de rechtmatigheid van het besluit van de particuliere synode van het zuiden,

dat de kerkeraad van Rozenburg niet heeft aangevoerd naar artikel 31 K.O. dat het betwiste besluit in strijd was met de H. Schrift, belijdenis of kerkorde,

besluit

het appél van de kerkeraad van Rozenburg af te wijzen en daarvan kennis te geven aan de kerkeraad van Rozenburg en aan de particuliere synode van het zuiden.

BIJLAGE LVIII
art. 105, 145, 172

NADER RAPPORT VAN COMMISSIE II INZAKE KERK EN RECREATIE

De commissie

gelet op

het ter Synode genomen besluit inzake het niet-opheffen van het deputaatschap „Kerk en recreatie” —

en op de daaruit voortgekomen nadere opdracht aan de commissie inzake samenstelling, instructie en eventueel werkwijze van dit deputaatschap;

nader overwegend dat

- door deputaten zelf, zowel in hun rapport als ter Synode, is medegedeeld dat zij in de huidige samenstelling niet aan hun opdracht naar behoren kunnen voldoen;
- in de bespreking ter Synode diverse aspecten naar voren zijn gebracht die aanleiding geven tot nadere en voortgezette bezinning in dit deputaatschap;
- eveneens is gebleken dat er verschillende raakvlakken bestaan tussen het werk van dit deputaatschap en dat van ADMA, evangelisatie, eventueel f.s.k. en onderlinge bijstand;
- een gecoördineerde bezinning op en aanpak van de sub 2 genoemde aspecten noodzakelijk is.

stelt de Synode voor

- twee leden, elk met een secundus, te benoemen in dit deputaatschap;
- aan dit deputaatschap een „interdeputaal karakter” te geven door aan deputaten ADMA, evangelisatie, eventueel f.s.k. en onderlinge bijstand te verzoeken elk een lid in het deputaatschap kerk en recreatie te benoemen;
- de volgende instructie voor dit deputaatschap vast te stellen.

INSTRUCTIE

Tot de taak van dit deputaatschap behoort:

- zich te bezinnen op de gehele problematiek rondom de recreatie in het algemeen;
- de kerken jaarlijks — eventueel d.m.v. een enquête — te verzoeken om inlichtingen betreffende de recreatie ontwikkeling in hun ressort;
- zich op grond daarvan een beeld te vormen van de specifieke problemen die de recreatie voor de kerken met zich meebrengen;
- desgewenst voorlichting en hulp te verlenen aan die kerken die door de toeloop van recreanten, c.q. door het vertrek van recreanten, voor bijzondere problemen worden gesteld — dit in overleg met de andere, bovengenoemde, deputaatschappen.

Tenslotte stelt de commissie voor:

instructie 10.07 te aanvaarden en de uitwerking van het daarin vervatte verzoek op te dragen aan het deputaatschap kerk en recreatie.

BIJLAGE LIX
art. 148, 202

RAPPORT V COMMISSIE I INZAKE HET CHRISTELIJK ONDERWIJS

Commissie I biedt u hierbij een rapport aan inzake de instructies 10.17 en 10.18.

Zowel de instructie van de Particuliere Synode van het Oosten als die van de Particuliere Synode van het Zuiden heeft zijn achtergrond in duidelijk aanwijsbare tendenzen in het christelijk onderwijs. Deze doen vrezan dat de eigen identiteit van dat onderwijs verloren gaat. Hier en daar laat men het Woord van God naar reformatorisch belijden reeds als grondslag los en soms wordt in de praktijk deze grondslag zelfs nadrukkelijk geweld aangedaan.

In het separaat bij de instructie van de P.S. van het Oosten gevoegde „rapport inzake het christelijk onderwijs” uitgebracht op de classis Amersfoort wordt er naar het oordeel van de commissie terecht op gewezen, dat bij deze stand van zaken art. 54 K.O. de bijzondere aandacht van de kerken moet hebben. Dat de Generale Synode deze aandacht met nadruk geeft, lijkt uw commissie zeer gewenst.

OVERWEGINGEN

In haar overwegingen is de commissie uitgegaan van de instructie van de P.S. van het Oosten. U vindt ze onder I. Die ten aanzien van de instructie van de P.S. van het Zuiden onder II.

I a. Terecht gaat de P.S. v. h. Oosten er van uit dat de kerkeraden in deze zaak allereerst een taak hebben ten aanzien van de ouders. Dit is in overeenstemming met art. 54 K.O. Onderwijzen is ten diepste opvoeden. Er mag geen tegenstelling zijn tussen de opvoeding thuis, in de kerk en op school. Daarom is het noodzakelijk dat de kinderen onderwijs ontvangen op scholen, die tot grondslag hebben Gods Woord, zoals dat beliden wordt in de drie formulieren van eenigheid.

Deze scholen zijn er, maar hun bestaan wordt bedreigd. Er is een tendens breder grondslag voor het onderwijs te prefereren. Daarom is waakzaamheid geboden. Waar scholen zijn die Gods Woord volgens het reformatorisch belijden tot grondslag hebben, dienen de ouders zo nodig alle krachten in te spannen om de eigen identiteit van deze scholen — dikwijls hún scholen — te bewaren. Dit gebeurt niet indien deze grondslag slechts formeel gehandhaafd blijft. Het onderwijs zal ook overeenkomstig deze grondslag moeten functioneren.

Deze gedachten liggen impliciet in art. 54 K.O. besloten. Het is zinvol ze in een daaraan toegevoegde bepaling nadrukkelijk uit te spreken op de wijze zoals de P.S. v. h. Oosten in instructie 10.17 sub a-1-a voorstelt.

b. Er zijn omstandigheden denkbaar waarin nieuwe scholen gesticht moeten worden. Daarbij behoeven we niet alleen te denken aan snel uitbreidende stadswijken of aan vestigingen in pas drooggelegde polders. Dat in een dergelijke situatie de ouders zullen trachten te komen tot de stichting van een school als in het voorafgaande bedoeld, spreekt vanzelf.

Het is ook mogelijk, dat bestaande scholen zo zeer van hun oorspronkelijk karakter vervreemden, dat overwogen moet worden of men de kinderen daaraan nog langer kan toevertrouwen. In de instructie sub a-1-b wordt deze mogelijkheid ondersteld.

Duidelijk is, dat niet te spoedig de band met de bestaande scholen verbroken mag worden. Men zal eerst al het mogelijke moeten doen om aan het onderwijs een wending ten goede te geven. Wordt werken daaraan onmogelijk of zinloos, dan kan er inderdaad tot stichting van een nieuwe school moeten overgegaan. De kerkeraden hebben in een dergelijke situatie een eigen en niet geringe verantwoordelijkheid. Zij zullen soms corrigerend, soms stimulerend moeten handelen. Corrigerend indien men voorbarig tot nieuwe stichting wil overgaan. Stimulerend indien men daarmee te lang wacht. Zeker in kleinere gemeenschappen is ten deze veel wijsheid nodig.

Toch kan het roeping zijn nieuwe scholen te stichten naast reeds bestaande. Die roeping te onderstrepen lijkt niet overbodig. Het is mogelijk door aan het gevraagde

sub a-1-b te voldoen. Daarbij is terwille van de duidelijkheid en ter voorkoming van voorbarig handelen een gewijzigde formulering te overwegen. Zie verder het ten deze voorgestelde.

- c. Naar het gevoelen van de commissie terecht, wijst de P.S. v. h. Oosten er sub a-2 op, dat ook de kerkeraden zelf een taak hebben ten aanzien van het christelijk onderwijs. Het gaat immers om de opvoeding van de kinderen van de gemeente waarvoor de gemeente in haar geheel een verantwoordelijkheid heeft. Deze verantwoordelijkheid werd tot voor 1947 in art. 21 K.O. duidelijk gesteld. Zij komt in het huidige art. 54 niet expliciet ter sprake. (Zie genoemd rapport). Het verdient aanbeveling deze verantwoordelijkheid opnieuw te poneren.
- Niet alleen principieel bezien is het noodzakelijk dat de kerkeraden indien nodig zelf stappen ondernemen om tot verbetering, c.q. vernieuwing van het christelijk onderwijs te komen, ook praktische motieven pleiten er voor. Hoewel de eerste verantwoordelijkheid bij de ouders ligt, heeft het spreken van een kerkeraad dikwijls meer kracht dan het persoonlijke spreken van de ouders. Het verplicht de schoolbesturen tot een officieel antwoord. Bovendien kan het een stimulans zijn voor de ouders en anderen, en een steun betekenen bij hun werkzaamheden.
- d. „In de kerkvisitatie is het onderling opzicht der kerken geïntensiveerd”. Naar art. 18 en 19 van het reglement op de kerkvisitatie worden ook de handelingen van de kerkeraad t.a.v. het onderwijs aan dit opzicht onderworpen. De formulering van de vragen correspondeert met art. 54 K.O. Indien dit artikel een nadere uitwerking ontvangt in de geest als de P.S. v. h. Oosten voorstelt, dienen de vragen in het reglement op de kerkvisitatie daarbij aangepast te worden.
- e. Eventuele besluiten dienaangaande worden ter kennis van de kerkeraden gebracht. Opdat deze de achtergrond en de motieven verstaan, verdient het aanbeveling hun het rapport, uitgebracht op de classis Amersfoort, ter kennisname toe te zenden. Dit te meer, omdat daarin ook enkele mogelijkheden aangewezen en suggesties gedaan worden, die de uitvoering van de te nemen besluiten ten goede kunnen komen.
- f. Of de G.S. zich rechtstreeks tot de kerken heeft te richten om hen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het christelijk onderwijs te attenderen, is een vraag apart. Naar het oordeel van uw commissie dient het rechtstreeks spreken van de G.S. tot de kerken tot het uiterste beperkt te blijven. Niet alleen het onderwijs vraagt bijzonder aandacht. Er zou op maatschappelijk en politiek terrein meer te noemen zijn. Overaccentuering van één zaak leidt de aandacht van andere zaken af.
- Overwogen werd dat publicatie van het ter Synode behandelde in de kerkelijke pers op zichzelf reeds de kerken doet weten wat van hen verwacht wordt. Bovendien kunnen de kerkeraden verzocht worden de bovengenoemde zaken ter kennis van de gemeenten te brengen. Daarbij kan het sub e genoemd rapport goede diensten bewijzen.
- g. Het is voor geen tegenspraak vatbaar dat het christelijk onderwijs blijvend de aandacht van de kerken vraagt. In het rapport van deputaten voor het contact met de kerkjeugd wordt in par. IV sub 1,3 gesteld, dat het werk van deputaten hen in aanraking bracht met „de vragen van heel het christelijk onderwijs vanaf de basisschool”.
- Deputaten hebben zich met deze vragen niet uitvoerig kunnen bezig houden. Informatie gaf ons de overtuiging dat hun werk dit wel vereist. De mentaliteit van onze jongeren en de vragen waarvoor zij ons plaatsen vinden voor een belangrijk deel hun oorsprong in het onderwijs dat zij ontvangen. Jeugddeputaten kunnen niet om de onderwijs-kwestie heen. Daarom reeds verdient het geen aanbeveling hiervoor een apart deputaatschap in te stellen. Bovendien lijkt dit overtrokken. Het is zinvol genoemd deputaatschap opdracht te geven zich ook met deze materie bezig te houden en in zijn gesprek met de kerkeraden deze zaak steeds weer aan de orde te stellen.
- Indien de G.S. hiertoe besluit is het wenselijk het deputaatschap uit te breiden met twee leden, die ter zake kundig zijn.
- h a. Het eerste deel van de instructie van de P.S. v. h. Zuiden — 10.18 — is wat zijn intentie betreft op één lijn te stellen met een deel van de instructie van de P.S. v. h. Oosten. Het verzoek een krachtig getuigenis te laten horen bij de vereniging van docenten bij het Chr. V.W.O. en H.A.V.O. en de „stichting prot. chr. schoolraad”, is een nieuw element.
- Uw commissie overwoog dat zulk een getuigenis nauwelijks enig effect kan sorteren. Er zijn meer verenigingen tot wie een dergelijk getuigenis zou kunnen uitgaan. De grootste moeilijkheden liggen niet in de top van de onderwijs-organisaties, maar in het grondvlak, in de scholen. Ook hebben deze verenigingen niet tot taak toezicht te houden op het schriftuurlijk gehalte van het onderwijs. Het toezicht berust bij de besturen van de scholen. Zij zijn het tot wie de kerken zich hebben te wenden. Er zijn voorbeelden te noemen waaruit kan blijken dat het spreken van een kerkeraad met een schoolbestuur tot positieve resultaten leidt. Daarom lijkt het te meer aan te bevelen de kerken deze weg te wijzen.

VOORSTEL

De commissie stelt u voor:

- a. aan het verzoek van de instructie van de P.S. v. h. Oosten a en b te voldoen met dien verstande dat a-1-b aldus gewijzigd wordt: om daar waar nieuwe scholen gesticht moeten

- worden of daar waar het onderwijs in bestaande scholen van de genoemde grondslag afwijkt en geen verandering ten goede bewerkt kan worden, te komen tot of mee te werken aan het oprichten van scholen als in het voorafgaande bedoeld;
- b. aan de kerkeraden het „rapport inzake het christelijk onderwijs”, uitgebracht op de classis Amersfoort, toe te zenden, opdat achtergrond en motieven van het sub a besloten duidelijk zijn en de kerkeraden enige suggesties ontvangen aangaande de wijze waarop zij deze zaken in de gemeente aan de orde kunnen stellen;
- c. vast te stellen dat door het bovenstaande aan de intentie van het sub c gevraagde is voldaan;
- d. deputaten voor het contact met de kerkjeugd op te dragen ook de vragen in betrekking tot het christelijk onderwijs — met name het voortgezet onderwijs — in hun bezinning te betrekken en de kerkeraden zo nodig te instrueren en te adviseren;
- e. het deputaatschap voor het contact met de kerkjeugd daartoe met twee leden uit te breiden;
- f. vast te stellen, dat met het voorafgaande aan de intentie van het eerste deel van de instructie van de P.S. v. h. Zuiden is voldaan;
- g. aan het verzoek in het tweede deel van de instructie van de P.S. v. h. Zuiden niet te voldoen.

P. Op den Velde, rapporteur

BIJLAGE LIX a art. 148, 202

BIJLAGE bij instructie van de Particuliere Synode van het Oosten inzake het christelijk onderwijs

De classis Amersfoort heeft in haar vergadering van 14 april 1970 een schrijven van de christelijke gereformeerde kerk te Ede behandeld, waarin ernstige ongerustheid werd uitgesproken omtrent het onderwijs in de Bijbelse geschiedenis op de christelijke scholen. De classis besloot een commissie te benoemen met de opdracht na indringend onderzoek een concept-instructie en een rapport op te stellen voor de voorjaarsclassis van 1971.

De commissie bestaande uit:

ds. J. Brons	- Veenendaal
M. Felten	- Veenendaal
J. van Gemeren	- Baarn
L. Pieper	- Amersfoort
J. Vuyk	- Ede

heeft gezien het besluit van de classis, naar taak zo breed mogelijk opgevat en zoveel mogelijk aspecten die het christelijk onderwijs betreffen bestudeerd. De commissie heeft de eer u hierbij het resultaat van haar werkzaamheden aan te bieden in:

het RAPPORT inzake het CHRISTELIJK ONDERWIJS

Inhoud:

- I Peiling van de huidige situatie van het christelijk onderwijs
 - ad instructie: gelet op . . .
- II Gevolgen en gevaren
 - ad instructie: overwegend . . .
- III Verhouding Kerk en school op voorgaande Synoden
 - ad instructie: van oordeel . . .
- IV De taak van de Kerk - mogelijkheden en suggesties
 - ad instructie: A t/m D.

Rapport inzake het christelijk onderwijs

I Peiling van de huidige situatie van het christelijk onderwijs

Bij de volgende situaties in en bij het christelijk onderwijs moet wellicht een minteken gezet worden.

- a. Op het terrein van onderwijs en opvoeding is de schriftuurlijke basis belangrijk minder merkbaar dan in vroegere decennia. Voorheen was er over het algemeen bij de leerkracht veel meer een sterke overtuiging om zich ten opzichte van de openbare school antitetisch op te stellen. Stond toen bij velen voorop om in heel het verband van de school de kinderen naar Gods Woord, overeenkomstig de gereformeerde belijdenis, te onderwijzen en toe te rusten tot de taak tegenover God en de naaste, tegenwoordig bestaat het gevaar, dat vanuit een algemene religieuze instelling het onderwijs wordt gegeven, waarbij dan vooral methodologische en didactische vragen (die zg. „waarde-vrij” zouden zijn) aan de orde komen.
- b. Nauw hiermee samen hangt een tweede verschijnsel, namelijk het verloren gaan van de eigen identiteit van onze christelijke scholen. Het eigene van de christelijke school wordt bepaald door „de plaats die Christus Zelf in heel haar onderwijs en opvoeding inneemt”.

c. Het streven naar z.g. „algemeenheid“ wint veld:

- 1e bij besturen: wanneer het gaat om medewerking aan z.g. compromis-scholen op het terrein van kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs, ook dan wanneer schoolbesturen de levensovertuiging van de leerkracht van minder belang achten dan de vraag: hoe krijgen wij een bevoegde en bekwaame leerkracht?
- 2e bij onderwijzers en leraren: wanneer deze geen bezwaar hebben tegen het aanvaarden van een betrekking bij het openbaar onderwijs wanneer dit zo uitkomt.
- 3e bij christen-ouders: wanneer zij wel kiezen voor christelijk lager onderwijs, maar christelijk voortgezet onderwijs niet zien als gebiedende noodzaak.
De oude leus: „de school aan de ouders“ blijkt hoe langer hoe meer een holle frase te zijn. Vergaderingen van de christelijke schoolverenigingen worden nauwelijks bezocht. Dit betekent ondermeer dat onze christelijke scholen een zelfstandig leven gaan leiden, zodat de ouders hun school niet meer kennen. Steeds vaker moet geconstateerd worden, dat tussen het christelijk gezin en de christelijke school een brede kloof gaapt.
Het contact dat er via ouderavonden nog is betreft meestal de leerprestaties van het kind.
Voor het overige wordt er door de scholen vaak nog een materieel beroep op de ouders gedaan. Hier en daar tracht men de ouders weer bij de school te betrekken, waarbij opvalt dat meestal de problematiek van nieuwe onderwijsvormen e.d. de drijfveer vormt en niet of nauwelijks een herbezinning op het christelijk onderwijs.
- 4e bij de kerk: wanneer deze de christelijke school minder dan voorheen opzettelijk onder de aandacht der gelovigen brengt en slechts bij uitzondering haar in de dienst der gebeden aan de Here opdringt.
- 5e bij de (christelijke) pers: wanneer ze minder dan vroeger de school met de bijbel als „de enige toevlucht“ voor christen-ouders bepleit en wanneer ze in haar kolommen aan de belangen van deze school aanzienlijk minder dan vroeger aandacht schenkt.
- 6e bij pedagogen: wanneer deze opmerken, dat de school er is om te leren en niet om te bekeren. De tijd, dat binnen het christelijk pedagogisch denken het doel van de opvoeding werd gezien in „de mens Gods tot alle goed werk volmaakt toegerust“, zoals prof. H. Bavink deed in zijn „Pedagogische Beginselen“ schijnt voorbij.
De moderne pedagoog, ook de moderne protestantse pedagoog (Langeveld c.s.) wenst de pedagogiek „wetenschappelijk zuiver“ te houden, d.w.z. een pedagogiek zonder rechtstreeks beroep op de Schrift. Voor vele huidige protestantse pedagogen is het doel van de opvoeding: „het kind helpen bij zijn zelfontplooiing“. Met deze moderne doelomschrijving valt er nauwelijks nog een verschil tussen de drie zullen op te merken.
„De grenslijnen beginnen ook hier te verflauwen, omdat men enerzijds, gevangen door een synthese-visie, die grenzen niet langer wil zien, én omdat aan de andere kant het geloofsbesef van een echt christelijke pedagogiek verzwakt (prof. dr. K. Dijk)“.
- 7e bij de wetgever: onze onderwijswetgeving kent het onderscheid tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Wanneer echter bij het bijzonder onderwijs gesproken wordt over protestants christelijke scholen, diene men wel te bedenken dat al het protestants christelijk onderwijs hier onder één noemer gevat wordt.
Immers de afstand tussen wat „men“ onder prot-christelijk verstaat én wat de gereformeerde belijder gelooft, wordt steeds groter. De schoolstrijd „naar buiten“ wordt een schoolstrijd „naar binnen“. In de strijd om de „school met de Bijbel“ kunnen we straks wellicht niet meer leunen tegen de prot-christelijke zuil.

II Gevolgen en gevaren

1. Steeds meer ouders zullen ervaren gaan, dat ze voor het onderwijs dat hun kind eigenlijk nodig heeft, verwezen worden naar een school, waar zij principieel niet achter kunnen staan.
2. Er is, ook op onze christelijke lagere scholen (en zeker op scholen voor voortgezet onderwijs, steeds minder plaats voor de Bijbel als het Woord van God. Het relativiseren van de waarheid van de Bijbel leidt er toe dat velen gaan aarzelen en om overkorf te handhaven wat onze belijdenis zegt: „dat deze Heilige Schrift de wil Gods volkomenlijk vervat, en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt“.
Dat is het ergste wat men onze kinderen kan aandoen, namelijk hen de Bijbel ontnemen.
En als de waarheid van de Bijbel niet meer vaststaat zal men ook hoe langer hoe minder kennis van de inhoud van de Bijbel gaan eisen.
Bij het voortgezet onderwijs lijkt het soms of men maar met moeite nog één les per week aan het vak godsdienst durft te besteden.
3. Ook in het schoolleven lijkt het velen noodzakelijk zich te conformeren aan alles wat ook in de niet christelijke scholen gebeurt.

Te denken valt o.a. aan de moderne literatuur, school- en kisse-avonden, opvattingen wat betreft moraal, seksualiteit etc.

Er is een sterke drang om mee te doen aan alle cultuuruitingen. Nauw hiermee samen hangt de tendens om die waarden, die in onze christelijke samenleving altijd hebben gegolden vaag of discutabel te stellen.

4. Schoolbesturen, zoekend naar vakleerkrachten komen steeds vaker voor het felt te staan, dat zich wel vakmensen aanbieden, maar daaronder slechts weinige geloofs-genoten.

De duizenden onderwijskrachten aan onze christelijke scholen zijn veelal gevormd aan de Christelijke Kweekscholen in den lande. Deze scholen zijn nu Pedagogische Academies geworden. Er bestaat een vrij groot aantal Christelijke Pedagogische Academies. Het is voor de kerken van levensbelang te weten hoe en vooral wat deze academies zijn.

De situatie m.b.t. het voortgezet onderwijs is uiterst zorgwekkend en demonstreert misschien weldra „een verloren schoolstrijd“. De nieuwe lerarenopleiding zal straks gerealiseerd zijn. Dan zal een aantal neutrale instituten de vorming van de aanstaande leraren ter hand nemen, óók de vorming van de (toekomstige) leraren aan onze christelijke scholen voor voortgezet onderwijs.

Met deze nieuwe lerarenopleiding is reeds een begin gemaakt.

Zijn de kerkeraden op de hoogte met deze situatie? Kan men jonge leden der gemeente in deze zaken leiding geven, adviseren? Interesseert het de kerkeraad werkelijk, wie er straks onderwijs geven aan de kinderen der kerk? Zullen dat mensen zijn, die staan in het christelijk geloof en de „voorzeide leer“, of mensen, voor wie ook het christelijk onderwijs niet veel meer is dan „een beroep in het middelbaar milieu, dat een matig salaris oplevert“? (naar L. Pieper in de brochure „Bezinning en Opdracht“).

Ook jonge leden van onze kerken, met havo- of v.w.o.-opleiding, zullen straks naar de nieuwe lerarenopleiding gaan. Het is bekend wat destijds de motieven geweest zijn, die geleid hebben tot stichting van de Vrije Universiteit. Tot op heden is er echter, voor zover bekend, nog geen enkel initiatief genomen om zich vanuit de kerken te bezinnen op de geweldige consequenties, die de nieuwe lerarenopleiding voor de christelijke school met zich mee brengt.

5. Wie „breed“ wil denken, moet in deze tijd in fusies denken, d.w.z. moet oecumenisch denken. Op diverse plaatsen openbaart zich een streven om bijzonder- en openbaar onderwijs samen te voegen. Ook op het terrein van het christelijk onderwijs zijn de drie grote organisaties (C.N.S., C.V.O. en G.S.V.) opgegaan in één grote Vereniging voor Protestants Christelijk Kleuter en Basis onderwijs.

III Verhouding Kerk en School op voorgaande Synoden

Vanaf het begin van de Reformatie is aan het christelijk onderwijs door de kerk steeds brede aandacht geschonken. Verschillende Synodale uitspraken en bepalingen tonen dit duidelijk aan.

Rubriceren wij deze uitspraken en bepalingen dan blijkt de kerk het als haar roeping te hebben beschouwd:

- a. De ouders aan te sporen hun kinderen principieel christelijk onderwijs te doen volgen.
Synode van Antwerpen 1565: „De ouders zullen als herders van hun gezinnen om hun kinderen in de vrede des Heren te vormen, vermaand worden om hen niet te zenden naar scholen of welke andere inrichtingen ook waarin zij zouden kunnen worden bedorven of gedrenkt met slechtheid van leer of leven“.
Synode van Groningen 1672: „De Synode oordeelt, dat volgens Gods Woord en de beginselen der Gereformeerde Kerk betreffende de opvoeding der jeugd, de ouders in de eerste plaats de roeping hebben krachtens de bij de doop afgelegde belofte, om voor christelijke opvoeding en dus ook voor christelijk onderwijs hunner kinderen te zorgen“.
Synode van Utrecht 1898: „De Synode spreekt uit dat zij ernstig gevoelt de volstrekte onbruikbaarheid der openbare School en de volstrekte noodzakelijkheid van christelijk onderwijs voor de kinderen van onze kerk, maar dan ook Christelijk onderwijs, gegeven naar luid van Gods Woord, overeenkomstig de belijdenisgeschriften door onze kerk aanvaard“.
- b. De ouders aan te sporen tot het oprichten van scholen, waar principieel christelijk onderwijs gegeven wordt.
Synode van Dordrecht 1578: „Men zal arbeiden dat overal scholen opgericht worden in dewelke de kinderen niet alleen uitspraken en kunsten, maar voornamelijk ook in de christelijke catechismus onderwezen en tot de predikatiën geleid worden“.
Synode van Dordrecht 1618 - 1619: „Scholen, in welke de jonge jeugd in de godzaligheid en fundamenten der Christelijke leer behoorlijk onderwezen wordt, zal men niet alleen in de steden, maar ook in alle dorpen oprichten“.
Synode van 's Hertogenbosch 1875: „De Synode . . . het ten zeerste betreurende dat zowel het openbaar hoger- en middelbaar als lager onderwijs in ons land met een geest doortrokken is, die het gebruik maken ervan door kinderen der christenen hoogst denkkelijk maakt, spreekt als haar vurige wens uit dat: de leden onzer kerken zich ten sterkste gedrogen mogen gevoelen om met kracht de oprichting van inrichtingen zowel voor hoger-, middelbaar en lager onderwijs te bevorderen“.

Synode van 's Gravenhage 1891: „ontsade de kerken nadrukkelijk zelf scholen te stichten. De Synode van Dordrecht 1893 onderstreept nogmaals dat dit de taak der ouders is, „om zich dan als vereniging bij de hoge overheid te laten erkennen“.

Synode van Apeldoorn 1928: „De Synode . . . dringt er bij alle onze gemeenten op aan, waar enigszins mogelijk, over te gaan tot Stichting van Christelijke Gereformeerde Scholen“.

c. Er op toe te zien, dat het onderwijs op de christelijke scholen, ook metterdaad principiële christelijk onderwijs zal zijn.

Synode van Dordrecht 1618 - 1619: „De kerkeraden zullen alom toezien dat er goede schoolmeesters zijn, die niet alleen de kinderen leren lezen, schrijven, spraken en vrije kunsten, maar ook dezelve in de godzaligheid en in de catechismus onderwijzen.

Hoe men dit bedoelde blijkt wanneer wordt gezegd:

Tot deze bediening der scholen, zal niemand dan die een lidmaat is der Gereformeerde Kerk, en versierd met getuigenissen van een oprecht geloof en vroom leven, en in de catechetische leer wel geoefend, gebruikt worden, en die met ondertekening zijner hand de confessie en den Nederlandschen catechismus toestaat, en heiliglijk belooft, dat hij naar deze wijze van catechiseren, de jonkheid hem toevertrouwd, in de fundamenten der Christelijke religie naarstiglijk zal onderwijzen . . . „en opdat men welenschap hebben van de naarstigheid der schoolmeesters en toewening van de jeugd, zal het ambts der predikanten wezen, vergezelschap met een ouderling en (zo het nodig is) een uit den Magistraat, alle de scholen, zo bijzondere als publieke, dikwijls te bezoeken, de vlijtigheid der meesters op te scherpen, in de wijze van catechiseren voor te gaan en met hun exempel de jeugd te onderrichten, dezelve vriendelijk aan te spreken, te ondervragen en met heilige vermaningen tot vlijt en godzaligheid op te wekken.

De meesters, indien enigen nalatig of steeg bevonden worden in hun ambt, zullen van de predikanten en (zo 't nodig is) van de kerkeraad ernstiglijk aangaande hun ambt vermaand worden. Indien zij deze vermaningen niet na komen, zo zal de Magistraat verzocht worden, dat zij door hunne autoriteit tot hun schuldige plicht gebracht, of andere meer bekwame in de plaats gesteld worden“ (Acta blz. 42 en 43).

Synode van Groningen 1872: „De Synode, oordelende dat . . . ook de gemeente des Heeren een heilige verplichting jegens de kinderen der christenen te vervullen heeft, besluit de aandacht, inzonderheid der kerkeraden te vestigen op de christelijke lagere, bewaar- en zondagscholen om de oprichting en instandhouding overeenkomstig plaatselijke omstandigheden en behoeften te bevorderen en vooral er op te letten, dat het godsdienstig element van het onderwijs in de scholen waarlijk Christelijk Gereformeerd zij, door hun liefderijk en getrouw toezicht op de scholen uit te oefenen in overleg met de plaatselijke schoolbesturen“.

Wanneer we na dit brede overzicht er op letten, wat de thans geldende kerkorde over het christelijk onderwijs zegt, is er niet meer dan artikel 54: „De kerkeraden hebben toe te zien, dat de ouders overeenkomstig hun doopbelofte hun kinderen doen onderwijzen op de scholen, die tot grondslag hebben Gods Woord en de drie formulieren van enigheid“.

Door de Synode van Utrecht 1947, werd dit artikel in de plaats gesteld van het oude artikel 21: „De kerkeraden zullen alom toezien dat er goede schoolmeesters zijn, die niet alleen de kinderen leren lezen, schrijven, spraken en vrije kunsten, maar ook dezelve in de godzaligheid en in de catechismus onderwijzen“.

De letterlijke tekst van art. 21 mocht voor verbetering vatbaar zijn, door de bovengenoemde wijziging van artikel 21 in artikel 54 zijn, naar het inzicht van uw commissie enkele zeer belangrijke elementen verloren gegaan, die mede er de oorzaak van kunnen zijn, dat in onze kerken de aandacht en zorg voor het christelijk onderwijs wel zeer verslapt is geworden. Van de genoemde synodale uitspraken en bepalingen t.a.v. het christelijk onderwijs is in feite alleen de onder a. gestelde roeping overgebleven.

Uw commissie betreurt dit, met name met het oog op de situatie in het christelijk onderwijs die nu is ontstaan.

Zij is van mening dat het aanbeveling verdient art. 54 aan te vullen met enkele bepalingen, waarin het onder b. en c. genoemde opgenomen dient te worden.

IV De taak van de kerk: mogelijkheden en suggesties

Ter toelichting van de in de instructie genoemde voorgestelde besluiten moge het volgende dienen:

De kerkeraden zullen meer dan tot nu toe de ouders aansporen hun krachten te geven voor en hun aandacht te schenken aan het christelijk onderwijs zowel ter plaatse als in breder verband. Deze aansporing kan plaats hebben via de huisbezoeken en de prediking.

Een dergelijke aansporing zou moeten leiden tot het actief lid zijn of worden van een schoolvereniging (indien deze tenminste de in de instructie genoemde grondslag heeft (zie A. 1, a), de ledenvergaderingen trouw te bezoeken en een aangeboden functie in het schoolbestuur niet zonder meer af te wijzen.

Ofschoon het niet tot de eigen taken der kerk behoort scholen te stichten of te onderhouden, kan het in bepaalde situaties noodzakelijk blijken de leden van de gemeente op te wekken wel tot genoemde activiteiten over te gaan.

Hierbij behoeft men niet persé te denken aan Christelijke Gereformeerde scholen, maar aan scholen die wel duidelijk op de bovengenoemde grondslag zijn gebaseerd.

Om de gedachte weg te nemen, dat hier alleen het kleuter- of het basisonderwijs bedoeld wordt, onderstreept de commissie met klem, dat ook het gehele voortgezet onderwijs (dus ook het huishoud- en technisch onderwijs) alle zorg en aandacht evenzeer dringend behoeft.

Daar het voorkomt, dat een schoolbestuurslid maar al te vaak alleen zijn taak vervult, is het van belang dat er regelmatig contact bestaat tussen deze persoon en de kerkeraad. Daartoe worde minstens éénmaal per jaar „onderwijs“ op de agenda van de kerkeraadvergadering geplaatst, waarbij o.a. gesproken kan worden over de christelijke school (scholen) ter plaatse, eventuele stappen die bij schoolbesturen moeten worden ondernomen en over eventuele bezwaren betreffende het christelijk onderwijs die op huisbezoek vernomen zijn.

De kerkeraad vergeet in zijn gebeden het onderwijs aan de jeugd niet.

Wat de vragen 18 en 19 uit het Reglement op de kerkvisiteatie u worden voorgesteld is een logisch gevolg van hetgeen in besluit A. van de instructie genoemd wordt.

Vraag 19 in de nieuwe redactie is een samentrekking van de vragen 18 en 19, terwijl vraag 18 in de nieuwe vorm de zorg van de kerkeraad betreffende het christelijk onderwijs uitdrukt.

Dat van synodewege de kerken met klem geattendeerd dienen te worden op hun verantwoordelijkheid, vindt zijn oorzaak in het feit, dat wellicht te weinig kennis is genomen van hetgeen verschenen is en waarin de verschraving en verarming alsmede oorzaken van de huidige situatie zijn signaleerd.

Kerken en ouders dienen door de synode er op gewezen te worden dat de situatie zo niet kan en mag blijven.

De commissie pleit voor een speciaal deputaatschap of desnoods voor het onderbrengen van „onderwijs“ in het deputaatschap voor contact met de kerkjeugd, omdat zij ervan overtuigd is, dat er zoveel op het spel staat.

Er zal een instantie moeten zijn die de gevaren ziet, er voor waarschuwt en advies en richtlijnen kan geven aan al onze kerken en schoolbestuursleden.

Tenslotte:

De huidige situatie noopt iedere gereformeerde belijder te zoeken naar samenwerking met allen, die het levende Woord erkennen. Daarbij moet aansluiting gezocht worden bij wat in bredere kerkelijke kring aan een dergelijke bezinning te bespeuren valt.

In dit verband denkt de commissie bijvoorbeeld aan het werkcomité dat op initiatief van de gezamenlijke Hervormd Gereformeerde Bonden werd gevormd en dat de opdracht kreeg de bezinning op het christelijk onderwijs concreet gestalte te geven. Aan dit comité is van meet af aan reeds een bredere opzet gegeven omdat de bezorgdheid voor het christelijk karakter van de scholen binnen alle kerken van de Gereformeerde Gezindte geconstateerd kan worden; (van christelijke gereformeerde zijde heeft prof. dr. W. H. Velema in dit comité zitting).

BIJLAGE LX
art. 119, 150

AANVULLEND RAPPORT III VAN COMMISSIE VI INZAKE HULPVERLENING BINNEN- EN BUITENLAND

De commissie stelt u voor onderscheid te maken tussen

- projecten die door de internationale christelijke handreiking kunnen worden aangebracht;
- acties en collecten in verband met bepaalde calamiteiten waarvoor de internationale christelijke handreiking een inzameling plant;
- jaarlijkse steunaanvragen m.b.t. langlopende projecten enz.;

Op grond hiervan stelt de commissie de Synode voor het volgende te besluiten:

- door de internationale christelijke handreiking kunnen projecten worden aangebracht welke door het deputaatschap hulpverlening binnen- en buitenland worden bezien of zij passen in het schema van opdracht en planning;
- wanneer de internationale christelijke handreiking in verband met bepaalde calamiteiten acties of collecten plant verdient het aanbeveling, gezien onze kerkelijke participatie in de I.C.C.C. dat de internationale christelijke handreiking hiervan mededeling doet aan het deputaatschap hulpverlening binnen- en buitenland opdat dit deputaatschap deze acties c.q. collecten bij de kerken aanbeveelt;
- t.a.v. een jaarlijkse steunaanvraag met betrekking tot reeds langlopende projecten kan de internationale christelijke handreiking zich, na overleg met het deputaatschap hulpverlening binnen- en buitenland over het tijdstip, richtstreeks tot de kerken blijven wenden.

Ds. J. H. Velema heeft de commissie meegedeeld dat met dit voorstel zijn voorstel komt te vervallen.

K. Geleijnse, rapporteur

BIJLAGE LXI
art. 156

RAPPORT I VAN COMMISSIE VI INZAKE ADVIES STEUNVERLENING
STICHTINGEN VAN BARMHARTIGHEID

Instructie P.S. van het Oosten

Uw commissie heeft geconstateerd dat een soortgelijke aangelegenheid als in deze instructie aan de orde wordt gesteld eerder op de Generale Synode ter tafel kwam, doch toen werd afgewezen. (Acta 1965/66 art. 158).

Daar volgens het rapport van deputaten ADMA de situatie in de jaren na 1965 op bepaalde punten is gewijzigd, bestaat de mogelijkheid dat de gevraagde voorlichting nu wel gegeven zou kunnen worden.

Wel herinnert de commissie er aan dat deputaten ADMA zich destijds hebben afgevraagd „of het regelen optreden niet te ver zou gaan en de zelfstandigheid zowel van deze instellingen als van onze kerkeraden niet zou worden aangetast“ (Acta '65/66 bijlage LX.V7).

Overwegende,

- dat in de instructie van de P.S. van het Oosten gesproken wordt van: „desgevraagd“ de kerken te adviseren . . . en
- dat naar ADMA-deputaten uw commissie meedeelden „zeer veel“ aanvragen van kerkeraden om inlichtingen en advies bij het deputaatschap binnenkomen,

is uw commissie van oordeel dat, waar van enige dwang geen sprake is en door de gewijzigde omstandigheden deputaten nu wel in staat zijn deze inlichtingen zelf te verstrekken, zij u kan adviseren deze instructie aan te nemen.

De commissie stelt u voor:

Deputaten ADMA opdracht te geven, indien kerkeraden daarom vragen, deze te adviseren inzake het verstrekken van een financiële bijdrage aan instellingen en/of inrichtingen van chr. barmhartigheid.

K. Geleijne, rapporteur

BIJLAGE LXII
art. 161

RAPPORT VAN DEPUTATEN RADIO-KERKDIENT-UITZENDINGEN

A. Samenstelling deputaatschap

De Synode van Hilversum 1968/69 benoemde opnieuw als deputaten: ds. H. W. Eerland, prof. W. Kremer, ds. Jac. J. Rebel, secr., ds. C. v. d. Zaaf, voorzitter.

B. Vergaderingen

Sinds de laatste Synode werd herhaaldelijk vergaderd. In het verband van het Convent van Kerken werd elf maal vergaderd. Bovendien vertegenwoordigde de voorzitter uw deputaatschap in de raad van advies betreffende protestantse geestelijke uitzendingen, benoemd door het bestuur van de wereldomroep.

C. Werkzaamheden

Deputaten vergaderden in eigen kring voornamelijk ter:

- regeling van radiokerkdiensten;
- bespreking van de samenwerking binnen CvK.

Ad 1.

Onze kerken kregen jaarlijks overeenkomstig de verdeelsleutel binnen het CvK zes à zeven radiokerkdiensten toegewezen. Hierbij kwam dan nog een dienst op biddag of dankdag of Hemelvaartdag b.v. Bij de uitnodiging om medewerking aan kerkeraden en predikanten wordt voortdurend gelet, gezien het bijzondere karakter van een kerkdienst voor de microfoon, op o.m. goede akoestiek van het kerkgebouw, goede stem van de predikant, geschikt orgel en goede orgaanist.

Jaarlijks ontvangen onze kerken ook gelegenheid om twee diensten uit te zenden via Radio Nederland van de Wereldomroep. De eisen voor deze uitzendingen liggen nog hoger dan die voor uitzendingen in eigen land. Als regel worden telkens dezelfde kerken gezocht op grond van hun akoestische kwaliteit. De laatste jaren worden de kerkdiensten van de Wereldomroep tweemaal op dezelfde zondag herhaald, zodat in drie uitzendingen deze diensten successievelijk over de gehele wereld kunnen worden beluisterd. Uit reacties uit heel de wereld blijkt, hoezeer deze diensten worden gewaardeerd.

Ad 2.

Naast bespreking van de toewijzing van zendtijd aan de verschillende participanten voor kerkdiensten en van de besteding van de overige toegewezen zendtijd, worden de vergaderingen van het CvK de laatste jaren sterk beheerst door onderlinge tegenstellingen, die verband houden met de wijze waarop zendtijd, vallend buiten die voor kerkdiensten, wordt gevuld. In het begin van de zestiger jaren besloot het CvK in meerderheid samen te gaan werken met het IKOR en RKK, wat de uitzending betreft van programma's vallend

buiten radio- en tv-kerkdiensten. Deputaten meenden toen hiervoor geen verantwoordelijkheid te kunnen noch te moeten dragen, gelet ook op art. 2 van de stichtingsakte van het CvK. Dit artikel luidt: „Het doel der stichting is het behartigen der belangen, die de kerken hebben bij de uitzending per radio en televisie van kerkdiensten en wat daar door ieder van hen naar eigen visie en op eigen verantwoordelijkheid onder begrepen is, voorzover zij dit zelf doen en voorzover zij dit aan de stichting wensen toe te vertrouwen“.

De bredere samenwerking werd afgewezen, formeel omdat deputaten geen andere opdracht hadden dan medewerking tot verzorging van de eigen kerkdiensten per radio, en om de materiële reden, dat in reeds gerealiseerde uitzendingen de openbaringsgeschiedenis „gespeeld“ werd, er een schijn van oecumene gesuggereerd werd en het vervolgens onmogelijk en onaanvaardbaar was om met RKK samen te werken. De Generale Synode keurde deze houding van deputaten goed. De Geref. Kerken (vrijgemaakt) weigerden ook medewerking om dezelfde materiële redenen. Het CvK besloot bij bedoelde uitzendingen in de aankondiging in gids en op beeldbuis te vermelden: CvK, voorzover tv-opdracht hebbend. Ondanks herhaaldelijke aandrang onzerzijds is deze vermelding later achterwege gelaten om technische redenen.

Sindsdien bereiken deputaten regelmatig allerlei vragen, opmerkingen, bezwaren en publicaties met betrekking tot uitzendingen van het CvK, waarvoor ook onze kerken als participanten in het CvK verantwoordelijk geacht worden. Derhalve hebben deputaten, met name rond de uitzendingen van de film „Son of Man“, nog eens nadrukkelijk in „De Wakker“ verklaard, dat zij, hoewel hun opdracht van de Generale Synoden op dit punt bekend verondersteld mag worden, geen verantwoordelijkheid dragen voor die uitzendingen van het CvK, die vallen buiten de eigen radiokerkdiensten.

Tot nu toe maken deputaten alle vergaderingen van het CvK mee en hebben zij, waar het mogelijk was, gezien hun positie in het CvK, zich verzet tegen uitzendingen voor radio en tv, die Gods Woord en de kerk onwaardig zijn.

T.a.v. de tegenstellingen binnen het algemeen bestuur van het CvK over de door het IKOR en CvK en ten dele ook door RKK gezamenlijk verzorgde tv-uitzendingen heeft het CvK december 1970 een perspublicatie doen uitgaan. De helft van het aantal participanten heeft tegen de huidige samenwerking ernstige bezwaren. De Geref. Kerk (vrijgemaakt) en onze kerken wijzen de huidige samenwerking op principiële gronden af en zouden terug willen naar het oude convent — verzorging van kerkdiensten; voor de overige godsdienstige uitzendingen zijn immers andere bestaande organen, als de NCRV. De Bond van Vrije Evangelische Gemeenten wijzen de huidige samenwerking eveneens af op grond van de wijze waarop de gezamenlijke zendtijd merendeels wordt gevuld.

De andere componenten — de Geref. Kerken, de Unie van Baptisten gemeenten en het Leger des Heils — wensen ondanks bezwaren de samenwerking voort te zetten en voort te gaan met programma's naast uitzending van kerkdiensten.

Een nieuwe fase in deze ontwikkeling bracht een brief van de Raad van Kerken gericht o.a. aan het CvK, september 1969, waarin deze raad zich bereid verklaarde een initiatief te willen nemen tot overleg over een herstructurering van de drie stichtingen die kerkelijke zendtijd verzorgen: IKOR, CvK, RKK. In feite betekent dit een herleving van het oude streven, dat destijds vlak na de oorlog leefde in het IKOR, namelijk om alle radioactiviteiten — tv was er toen nog niet, maar speelt thans uiteraard sterk mee — vanuit de kerken in een pool onder te brengen. Hoewel de meerderheid van de leden van het CvK-bestuur positief staat tegenover deze ontwikkeling, zijn er naast principiële bezwaren van enige participanten, onder wie uw deputaten, ook organisatorische moeilijkheden tot verwezenlijking van het initiatief van de Raad van Kerken — alleen de Geref. Kerken maken namelijk officieel deel uit van deze raad. Inmiddels stelde de Raad van Kerken een adviescollege in om zo snel mogelijk tot een beslissing te komen. In afwachting van deze beslissing besloot het algemeen bestuur van het CvK een formule te vinden, waaruit duidelijk moet blijken het onderscheid tussen CvK-kerkdiensten en CvK-gezamenlijk programma voor lezers, luisteraars en kijkers.

Uw deputaten hebben duidelijk te kennen gegeven binnen een nieuwe structuur alleen te kunnen participeren, als het gaat om faciliteiten te verkrijgen voor uitzending van eigen kerkdiensten.

In afwachting van deze ontwikkelingen hebben uw deputaten gemeend hun plaats in het CvK te moeten blijven innemen, rekening houdend met de opdracht, die zij van de kerken ontvingen.

Deputaten zijn overtuigd van de grote zegen, die van de radiokerkdiensten uitgaat. Bijzonder in onze tijd, waarin velen ook in andere kerken grote behoefte hebben aan een goede schriftuurlijke op de uitdagingen van deze tijd afgestemde prediking, hebben we een geweldige roeping, die ook via de radiokerkdienst bescheiden, krachtig en beslist dient te worden vervuld.

D. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

- opnieuw vier deputaten te benoemen c.q. herbenoemen, rekening houdend met het schrijven, dat aan het moderamen van uw Synode is gericht;
- deputaten instructies te geven t.a.v. hun positie binnen het huidige bestuur van het

CvK en met het oog op de nieuwe structuur, welke door de Raad van Kerken wordt beoogd.

Jac. J. Rebel, secretaris

BIJLAGE LXIII
art. 161

RAPPORT VAN COMMISSIE II BETREFFENDE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN
RADIO-KERKDIENT-UITZENDINGEN

1. Ten aanzien van het rapport over de regeling van de radiokerkdiensten heeft uw commissie geen opmerkingen te maken. Het stemt dankbaar dat ook onze kerken op deze wijze kunnen meewerken aan de verkondiging van het evangelie.
2. Hoewel deputaten slechts een opdracht hebben tot regeling van de radiokerkdiensten, acht uw commissie het terecht dat zij ook de vergaderingen van het CvK betreffende andere zaken bijwonen. De argumenten voor het afwijzen van de bredere samenwerking zijn terecht; de aanwezigheid van deputaten op de vergaderingen van het CvK, die andere zaken dan de regeling van radiokerkdiensten betreffen, geeft inderdaad gelegenheid de eigen mening over die zaken naar voren te brengen. Het zal niet alleen voor onze deputaten een steun zijn wanneer ze merken dat andere kerken hun mening delen, maar op deze wijze kunnen deputaten ook — behalve goed geïnformeerd te worden — „gelijkgezinde“ kerken steun geven. Wellicht kan daardoor verwezenlijking van het initiatief van de Raad van Kerken zo niet verhinderd dan toch wel uitgesteld worden. Uw commissie heeft de indruk dat het door de huidige oecumenische ontwikkelingen voor onze deputaten niet gemakkelijk is con amore mee te werken. Zij verdienen waardering voor hun duidelijke positiekeuze ten aanzien van de eventueel nieuwe structuur („alleen... participeren als het gaat om faciliteiten te verkrijgen voor uitzending van eigen kerkdiensten“). Uw commissie acht het verstandig de huidige opdracht en positie van deputaten te continueren. Het is in dit stadium niet mogelijk duidelijke instructies te geven met het oog op te verwachten, maar nu nog onzekere ontwikkelingen. Deputaten zullen naar bevind van zaken moeten handelen, rekening houdend met hun opdracht en in de lijn van de door hen zelf aangewezen principes.

Uw commissie stelt u voor:

1. deputaten te danken voor hun arbeid en voor de wijze, waarop zij zich binnen het CvK hebben opgesteld;
2. de opdracht om medewerking te verlenen aan de regelingen binnen het CvK, voorzover het de verdeling van de radiokerkdiensten betreft, te continueren;
3. opnieuw vier deputaten te benoemen, c.q. te herbenoemen, en daarbij rekening te houden met het aan het moderamen gerichte schrijven;
4. deputaten op te dragen om — met inachtneming van de hun verleende opdracht — mee te werken aan de arbeid van het CvK en te pogen om — indien de beoogde nieuwe structuur niet kan worden tegengehouden — datgene te doen waardoor de uitzending van eigen radiokerkdiensten voortgang kan vinden;
5. bovenvermelde aanwijzingen voldoende te achten en voorlopig nog niet over te gaan tot het geven van instructies.

H. Biesma, rapporteur

BIJLAGE LXIV
art. 162, 205

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING

1. Deputaatschap

De samenstelling van het deputaatschap is gedurende de verslagperiode gelijk gebleven voorzover het de door de particuliere synoden benoemde primi deputaten betreft. De part. synode van het Westen verving de secundus deputaat M. D. Stafleu door W. J. Graves. De secundus deputaat A. de Vin van de part. synode van het Zuiden verliet dit ressort; in deze vacature werd ds. A. Broersma benoemd. De part. synode van het Zuiden vervulde tevens de vacature die ontstond door het vertrek van ds. J. Westerink, primus deputaat, uit deze synode; zij benoemde in zijn plaats ds. P. Roos. Wat de deputaten betreft die de Generale Synode van 1968-1969 benoemde, kan u worden medegedeeld dat de eerste penningmeester, A. de Geus, zich genoodzaakt zag onthefing te vragen van de toevertrouwde taak, evenals de secundus-penningmeester, J. H. van Weerd. De 2e penningmeester heeft het beheer van de kas sindsdien alleen gevoerd. Er zullen nieuwe functionarissen benoemd moeten worden.

De samenstelling van het deputaatschap is nu als volgt:

voor de part. synode van het Noorden:

ds. A. C. Noort
ds. K. J. Velema

sec. ds. H. J. van Mulligen
sec. ds. J. M. Visser

voor de part. synode van het Oosten:

ds. H. W. Eerland
oud. B. Hartog

sec. ds. J. Klevit
sec. oud. G. den Hertog

voor de part. synode van het Westen:

ds. H. C. van der Ent
ds. M. W. Nieuwenhuijze

sec. oud. W. J. Graves
sec. ds. J. P. Geels

voor de part. synode van het Zuiden:

ds. M. C. Tanis
ds. P. Roos

sec. ds. A. Broersma
sec. oud. M. Kooie

voor de generale synode:

1e secretaris: ds. M. Drayer
2e secretaris: ds. A. C. Noort
penningmeester: W. Duindam
adviseur: prof. J. Hovius

Het moderamen van het deputaatschap is als volgt samengesteld: ds. M. W. Nieuwenhuijze, 1e voorzitter, ds. K. J. Velema, 2e voorzitter, ds. M. Drayer, 1e secretaris, ds. A. C. Noort, 2e secretaris en W. Duindam, penningmeester.

2. Zendende kerken

De samenwerking met de zendende kerken is ook gedurende deze verslagperiode weer voortreffelijk geweest. Ook nu werd steeds gemeenschappelijk vergaderd om de belangen van de zending te behartigen, uiteraard in diër voege dat de sectie-vergaderingen alleen worden bijgewoond door die kerken die hun zendingsterrein hebben in het gebied dat door de betrokken sectie wordt verzorgd. Dat betekent dat ter vergadering van de Afrika-sectie gedelegeerden verschijnen van de kerken van Hilversum-Centrum, Hoozevee en Rotterdam-Centrum als zendende kerken voor de Venda-zending, en dat op de vergaderingen van de Indonesië-sectie aanwezig zijn de gedelegeerden van de zendende kerken voor de Toradjazending: Hilversum-Oost en Amsterdam-Nieuw-West. Een zendende kerk, Utrecht-Centrum, is door de emeritering van haar missionair predikant, ds. A. Bikker, als zodanig vacant geworden. Doordat de Synode van 1968-1969 een andere regeling trof voor het secretariaat-zendingshuis zal het niet nodig zijn deze vacature te vervullen. In overleg met de kerkeraad van Utrecht-Centrum stellen deputaten u dan ook voor de samenwerking met deze kerk als zendende gemeente op te heffen.

De gedeputeerden van de zendende kerken zijn de volgende:

voor Hilversum-Centrum: ds. Jac. J. Rebel en H. J. Meerman;
voor Hoozevee: M. A. A. den Hertog en E. Hoorn;
voor Rotterdam-Centrum: ds. I. de Bruyne en J. J. den Hollander;
voor Utrecht-Centrum: dr. W. van 't Spijker en H. Petersen;
voor Hilversum-Oost: ds. H. W. Eerland en J. A. Zilvold;
voor Amsterdam-Nieuw-West: ds. H. Biesma en A. Kreuzen.

3. Vergaderingen

Overeenkomstig de bedoeling van de sectie-vorming waarover deputaten in hun rapport aan de Synode van 1968-1969 rapporteerden (Acta, bijlage XVIII sub 5) kon het aantal deputatenvergaderingen gedurende deze verslagperiode beperkt worden. Er werden acht vergaderingen gehouden: 30 augustus en 29 november 1968, 25 april en 18 december 1969, 20 maart en 23 oktober 1970, 5 februari en 3 mei 1971.

Het aantal deputatenvergaderingen kon beperkt worden doordat de secties regelmatig vergaderden. Gestreefd wordt naar twee-maandelijke vergaderingen voor de Indonesië-sectie en de Afrika-sectie. Sinds de instelling van de secties in 1968 vergaderde de eerstgenoemde sectie zeventien maal en de laatste achttien maal. De thuisfront-sectie vergaderde zeven maal. De deputatenvergadering van 19 december 1969 besloot namelijk deze sectie op te heffen omdat in de praktijk gebleken was dat deze sectie voor een deel een overbodige schakel was tussen de beide andere secties en het moderamen, resp. de deputatenvergadering, terwijl voor het overige haar werkzaamheden een dubbele bleken van de taak die aan het moderamen was toebedacht.

Over het geheel genomen kan gezegd worden dat de proef die genomen werd met de invoering van het sectie-systeem, geslaagd is. Het eigenlijke werk ontvingt op de sectie-vergaderingen meer aandacht dan voorheen op de zoveel omvangrijker — naar ledental en agenda — deputatenvergaderingen mogelijk was, daar nu de ingediende rapporten uitvoerig behandeld kunnen worden, wat bij de vroeger gevolgde werkwijze wel eens te wensen overliet. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat aan het sectie-systeem geen gebreken kleven. Op basis van wederzijds vertrouwen behandelt elke sectie in het kader van gedelegeerd beleid en binnen de door de deputatenvergadering vastgestelde begroting de eigen zaken.

Dit kan tot gevolg hebben dat in beleids- en begrotingszaken die aan de orde komen en niet vallen onder de gedelegeerde zaken, gewacht moet worden op de plenaire deputatenvergadering. Een ander bezwaar werd geconstateerd in het feit dat men minder goed op de hoogte is van de zaken van de andere sectie, hoewel geprobeerd wordt via de notulen alle deputaten en zedende kerken voldoende te informeren over die zaken waarbij zij niet als sectie-lid direct betrokken zijn. Daar een alternatieve oplossing tot nu toe niet gegeven is, menen deputaten dat het sectie-systeem dat een intensieve behandeling van de zaken die de zendingswerkers aan de orde stellen, mogelijk maakt, de voorkeur verdient boven terugkeer tot de vroeger gevolgde werkwijze.

4. Werk in Toradjaland

A. Algemeen overzicht

Het stemt tot grote dankbaarheid dat het zendingswerk in gemeenschap met de Toradjakerk sinds 1968 weer op gang gekomen zijn in gunstige zin heeft ontwikkeld gedurende de verslagperiode. Het kerkelijke leven wordt meer en meer geconsolideerd na de decennia van vervolging en verwarring. Het zal niet moeilijk zijn allerlei negatieve factoren op te noemen die duidelijk kunnen maken dat ook de Toradjakerk geen kerk „zonder viek en rimpel” is. De moeite om werkelijk kerk van Christus te zijn, om het geloof te beleven in de eigen concrete situatie is ook de Toradjakerk niet vreemd, zelfs niet het feit dat men daarmee voor een groot deel zo weinig „moeite” heeft. De kerken in Europa, in Nederland zijn wel de laatste die daarvoor de staf mogen breken. Dan stemt het te meer tot dank dat onze kerken aan deze jonge kerken zowel geestelijk als zakelijk steun mogen bieden en dat deze steun zelfs gedurende de verslagperiode de nodige uitbreiding mocht ontvangen, zij het op bescheiden wijze. Niet alleen werd de voorgenomen uitzending van mej. E. van Riessen als zendingsarts gerealiseerd, maar dank zij de bijzondere interkerkelijke actie te Sassenheim ten behoeve van de ontwikkelings-samenwerking was het mogelijk gelden die voor de medische dienst waren gereserveerd in het ABCZ-fonds, in overleg met het ABCZ-comité te bestemmen voor de uitzending van mej. dra. W. A. van der Klis voor kadervorming en het werk onder vrouwen en meisjes.

Van grote betekenis kan geacht worden het feit dat de Toradjakerk voor het eerst een eigen vertegenwoordiger gezonden heeft naar de regionale conferentie van de Gereformeerde Oecumenische Synode die in november 1970 in Japan werd gehouden in de persoon van de heer Mozes Lullulangi, secretaris van de BPSGTM (commissie van voorbereiding en uitvoering van de Generale Synode van de Toradjakerk van Mamasa).

Uit de „RES News Exchange” van december 1970 vernamen deputaten dat een van de resultaten van deze conferentie is geweest dat er contact is ontstaan tussen de Presbyterian Church of Korea (Hapdong) en de Mamasa-kerk: eerstgenoemde is bereid een missionair predikant beschikbaar te stellen voor de Mamasakerk. Het is momenteel niet bekend of laatstgenoemde van deze bereidheid gebruik wenst te maken, noch op welke wijze deze te realiseren is. Dat de eventuele steun van deze streng orthodoxe kerk — die de Drie Formulieren tot confessie heeft — voor de Toradjakerk belangrijk kan zijn, behoeft geen betoog. Deputaten zien met grote interesse de verdere ontwikkeling van deze zaak tegemoet.

De zendingswerkers in Mamasa en Rante Pao — uiteraard alleen drs. Van Heest — hebben een „conferentie van zendingsarbeiders in Indonesië” in het leven geroepen. Hoewel niet zo frequent vergaderend als de conferentie in Zuid-Afrika ten gevolge van de moeilijke verbinding tussen Rante Pao en Mamasa, blijkt uit de ontvangen verslagen dat deze vorm van samenwerking niet alleen van grote betekenis is voor de betrokkenen zelf, maar ook voor de relatie met de kerken van Rante Pao, althans met de Theologische Hogeschool te Rante Pao. De verslagen getuigen van indringend overleg en bezinning inzake de voorkomende vragen en moeilijkheden.

Tenslotte zij gememoreerd dat, toen ds. A. Bikker te kennen gaf in de zomer van 1970 een reis te willen ondernemen naar het Toradjaland, deputaten gaarne voor hun deel de gevraagde medewerking hebben gegeven met de opdracht verschillende zaken te onderzoeken en daarover te rapporteren. Zowel in de reisverslagen die in het zendingsblad werden gepubliceerd als in het brede rapport dat aan deputaten werd uitgebracht, heeft ds. Bikker laten zien dat de „pionier” van veertig jaar geleden met hart en ziel verbonden is aan de Toradja's en de Toradjakerken tot op deze dag. Op 24 januari jl. verliet hij de actieve dienst. Met grote dankbaarheid mag herdacht worden wat ds. Bikker — met de andere „pionier” ds. Geleynse — voor de zending heeft gedaan en de vrucht die de Here op hun arbeid heeft gegeven. Zonder hen laat zich de zending van de Chr. Geret. Kerken niet denken!

Zij zijn ook in de geschiedenis van de Toradjakerken de voorgangers in het Evangelie! Beiden dienen de zending nog als adviseurs van de Indonesië-sectie en van de deputatenvergaderingen met hun wijsheid, inzicht en rijke ervaring.

B. Het werk van ds. H. P. Brandsma

Evenals in hun vorige rapport willen deputaten ook nu gewagen van de belangrijke rapporten, die ds. Brandsma geeft over zijn werk te Mamasa. In betrekkelijk korte tijd heeft hij zich ingewerkt in de situatie van de Toradjakerk en het Toradjavolk. Niet alleen geeft hij zich voor de kadervorming en het godsdienstonderwijs — op zichzelf reeds een volledige taak —, maar ook het „terrelnwerk” heeft zijn volle aandacht. Toumees als naar het Kalumpang-gebied vergen enorm veel, maar zijn blijkens de rapporten van grote betekenis. Telkens blijkt dat er een open deur voor het Evangelie is gegeven. De behoefte aan Bijbels en christelijke

lectuur is groot. Door vele giften werd ds. Brandsma in staat gesteld Bijbels te kopen die zeer schaars zijn onder de Toradja's. De moeilijkheid is echter dat de Bijbelvertaling van dr. H. van der Veen voor de Toradja's van Mamasa minder geschikt is vanwege de taal (van Rante Pao) die erin gebruikt wordt. Bovendien leert men lezen in het Indonesisch, zodat het Toradja-woordbeeld nauwelijks gekend wordt.

Het is begrijpelijk dat de Toradjakerken een sterk beroep doen op de bijstand van ds. Brandsma in allerlei kerkelijke aangelegenheden. Zo heeft hij ook veel bemoeienis met de gelden die door deputaten als subsidie aan de Toradjakerken beschikbaar gesteld worden volgens een door hen ingediende en goedgekeurde begroting. Verantwoordelijkheid voor de besteding van deze subsidie berust uiteraard bij de kerken zelf, maar op hun dringend verzoek houdt ds. Brandsma intensief toezicht. Dat dit naast het kaderwerk (soms dertig uur per week) en het terreinwerk in feite te veel voor een werker was, waren deputaten zich zeer wel bewust. Maar bij de vele besprekingen die over deze zaak gevoerd werden, stuitte de wens om meer „mankracht” beschikbaar te stellen af op de financiële mogelijkheden die te beperkt waren om de gewenste assistentie te verlenen. De „openlegging” van het zendingsterrein in Indonesië stelde toch reeds zware eisen aan het budget, al mag met dankbaarheid geconstateerd worden dat in verrassend korte tijd de gestegen offervaardigheid zorgde voor soepele aanpassing aan deze eisen. De vraag of het verantwoord zou zijn een vierde kracht uit te zenden ter assistentie van ds. Brandsma durfden deputaten in de periode van „consolidatie” niet zonder meer bevestigend te beantwoorden in de zomer van 1969. Toen dan ook in december 1969 de mogelijkheid zich voordeed om dank zij de reeds genoemde actie te Sassenheim e.o. toch een bevestigend antwoord te geven, hebben deputaten dat als een gebodsverhoging ervaren. Ten spoedigste hebben zij toen contact gezocht met mej. dra. W. A. van der Klis die bereid werd gevonden naar Mamasa te gaan.

C. Het werk van mej. dra. W. A. van der Klis

Na met gunstig gevolg zowel het zendingsexamen aan het zendingsseminarie te Baarn — volgens een in overleg met deputaten vastgesteld programma — als het kandidaatsexamen aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn te hebben afgelegd, werd mej. Van der Klis tijdens een dienst des Woords te Maarssen op 30 januari 1971 uitgezonden naar het zendingsveld. Op 15 februari 1971 vertrok zij van Schiphol om na kort verblijf in Jakarta en Makassar door te reizen naar Mamasa, waar ze op 11 maart arriveerde. Reeds werd een rapport ontvangen waaruit blijkt dat zij bezig is met het werk en de situatie kennis te maken. Het verlof van de fam. Brandsma dat ruim een maand na haar aankomst inging, betekent natuurlijk een soort „vuurdoop” voor mej. Van der Klis.

D. Het werk van drs. W. van Heest

Op 30 augustus 1968 heeft de uitzending van drs. W. van Heest te Amsterdam-Nieuw-West plaats gevonden. Na vertrek op 2 september 1968 arriveerden drs. en mevr. Van Heest met hun zoon (hun dochter bleef in Nederland) op 24 september in Rante Pao. Zowel te Rante Pao als te Mamasa werd drs. Van Heest bevestigd tot predikant van de Toradjakerk. Met grote regelmaat rapporteert drs. Van Heest over zijn werk aan de Theologische Hogeschool van Rante Pao, alsmede over heel het kerkelijke en christelijke leven van de Toradjakerken. Verschillende jonge mensen uit het Mamasa-gebied volgen de theologische opleiding te Rante Pao met wisselend succes. Het peil van de opleiding wordt ongunstig beïnvloed door het ongunstige peil van het onderwijs in het algemeen ten gevolge van het enorme absentielme zowel van personeel als van leerlingen, waardoor het lager en middelbaar onderwijs vele hiaten laat zien. De inzet van drs. Van Heest en de andere docenten van de hogeschool werpt met verdiscontering van het vorenstaande toch rijke vrucht af voor de Toradjakerken zowel van Rante Pao als van Mamasa die mede hierdoor dicht bij elkaar komen.

E. Medische dienst

Deputaten konden in hun rapport aan de vorige Synode melding maken van de vooruitzichten die er waren ten aanzien van de medische dienst te Mamasa, n.l. dat mej. E. van Riessen als zendingsarts reeds jaren lang werkzaam, eerst te Rante Pao en later in Kenya, bereid was gevonden naar Mamasa uitgezonden te worden, alsmede dat dank zij de voortreffelijke ABCZ-actie het financieel mogelijk zou zijn het ziekenhuis te Mamasa te herstellen en zo de medische dienst weer op gang te brengen. Deputaten kunnen u nu mededelen dat in deze verslagperiode een en ander is gerealiseerd.

In de Philkerk te Veenendaal vond op 26 juni 1969 de uitzending plaats. De beide Veenendaalse kerken hadden op zich genomen voor de honorering van mej. Van Riessen en daarmee samenhangende kosten te zorgen. Met dank maken deputaten hiervan gewag. Via Oslo waar zij van 16-21 juli 1969 een conferentie van christen-artsen bijwoonde, vertrok zij naar Indonesië om op 15 september 1969 te Mamasa te arriveren. Op 8 oktober 1969 werd het ziekenhuis „Banua Mamasa” dat na de soevereiniteitsoverdracht in handen van de Indonesische overheid was gekomen, aan de Toradjakerk overgedragen. De wederopbouw kon beginnen. Er was reeds het een en ander aan de restauratie gedaan, maar desondanks verkeerde het ziekenhuis met de inventaris in een zeer verwaarloosde toestand. Onder het nog aanwezige personeel was elke vorm van orde en discipline zoek. Het heeft heel wat moeite en teleurstelling gekost om weer orde op zaken te stellen. In elk opzicht probeert dr. Van Riessen de zelfwerkzaamheid van de Toradja's te stimuleren. En al gaat het langzaam,

voorzover deputaten geïnformeerd zijn, lukt het haar inderdaad iets te bereiken waardoor het beest kan groeien dat men zelf verantwoordelijk is voor de instandhouding van de medische dienst. Dat dr. Van Riessen niet alleen oog heeft voor het lichamelijke welzijn van haar patiënten, maar ook voor het geestelijke, behoort voor ieder die haar kent, geen beoog.

In het kader van het ziekenhuis wordt uiteraard ook aan een kring van poliklinieken rondom het ziekenhuis gedacht. Reeds op de vergadering van de Indonesië-sectie van 28 oktober 1966 werd dit met dr. Van Riessen besproken. De uitvoering van de polikliniekenbouw werd om financiële redenen getemporeerd. Maar de grote actie van „Sassenheim“ gevolgd door soortgelijke in Den Haag-Loosduinen, die samen reeds een / 60.000,— à / 70.000,— heeft opgeleverd, opende ook in dit opzicht perspectieven, al blijkt het „westerse tempo“ met het daaraan verbonden ongeduld, niet zo bekend te zijn. Bovendien dient deze „hulpverlening“ ingepast te worden in het kader van de zelfactiviteit, wat z'n specifieke problemen met zich meebrengt.

F. Overige nevendiensten

Op de lectuurvoorziening werd terloops reeds gewezen. Met het oog op de voortgaande infiltratie van de roomse missie wordt overwogen opnieuw een boekje uit te geven dat in 1933 door Ds. A. Bikker werd geschreven: Pengajaran Geredja Roomsah. Behalve aan polemische lectuur blijkt er grote behoefte aan alle soorten lectuur. Er is een sterke voorkeur voor de lectuur in de Indonesische taal.

De Bijbelvertaling van dr. H. van der Veen in de Toradja-taal vindt bijv. minder aftrek dan de Bijbel in de Indonesische taal. Het is te verwachten dat er langzaam maar zeker meer belangstelling voor de eigen taal zal komen. Er zijn reeds tekenen die daarop wijzen. Maar dat zal ook consequenties hebben voor de lectuurvoorziening. Naast de lectuurvoorziening is onlangs de vraag aan de orde gekomen of het ook mogelijk is gebruik te maken van de radio. Er zijn in Indonesië meer transistors in gebruik dan dat er dagbladen verspreid worden. Hoewel er in het Mamasa-gebied nog weinig transistors zijn, moet toch rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat dit op korte termijn kan veranderen. Uw deputaten ontvingen een rapport van een door de Raad van Kerken in Indonesië ingestelde commissie voor massa-communicatie, waarin plannen worden ontwikkeld om een netwerk van radiostations ten behoeve van de zending tot stand te brengen. In studie is de overweging of ook de Mamasa-kerk hiervan kan profiteren. Aan de conferentie van onze zendingswerkers is verzocht in samenwerking met de Toradjakerk dit nader te onderzoeken.

De Toradjakerken hebben een stichting in het leven geroepen ten behoeve van het onderwijs, „Kondo Sapata“ geheten, die ernstige pogingen doet het onderwijs te verbeteren. Enige sanering van het onderwijs is gebiedende noodzaak. Het is beter weinige scholen van goede kwaliteit te exploiteren dan vele van minimale kwaliteit. Deputaten steunen daarbij zoveel mogelijk deze stichting bij dit streven. Zij hebben daarbij een beroep gedaan op de „Unie School en Evangelie“ om subsidie voor enkele scholen te ontvangen. Daar het niet helemaal duidelijk was of de Kondo Sapata de voorkeur gaf aan steun voor huishoud-onderwijs, dan wel voor landbouwonderwijs, is de desbetreffende aanvraag in beraad gehouden.

Wel mag met dank melding worden gemaakt van de steun die een landbouwschool in Hoofdorp heeft geboden ten behoeve van het landbouwproject dat aanhangig is gemaakt door de deputaten voor hulpverlening bij de „Unie School en Evangelie“. Over dit landbouwproject heeft dr. ir. G. Hekstra een uitnemend rapport geschreven voor de deputaten voor hulpverlening, waarvan zendingdeputaten met grote waardering hebben kennis genomen. In een agrarische samenleving als in Toradja-land voorhanden is, kan het tot ontwikkeling brengen van de landbouw mede door een verantwoord bodemgebruik van de grootste betekenis zijn. Zodra de economie van de bevolking sterker wordt, zal dat tot gevolg hebben dat zelfstandigheid in financieel opzicht reëler wordt, waardoor de zelfverantwoordelijkheid effectiever wordt. In dit opzicht mag ook gewag worden gemaakt van de hulp die een Amerikaanse organisatie heeft gegeven tot verbetering van de wegen in het kader „Food for work“. Een goede verbinding tussen Makassar en Mamasa is niet alleen voor de economische ontwikkeling van groot belang, maar ook voor het postale verkeer van en met de zendingswerkers!

G. De relatie met de Toradjakerk

Tot op dit ogenblik hebben deputaten u nog nimmer de vraag voorgelegd hoe de relatie met de door de zendingarbeid der kerken ontstane kerken gezien moet worden. Pas de laatste kwart eeuw is de verhouding met buitenlandse kerken aan de orde geweest, terwijl de verhouding met de Toradjakerken in feite van veel oudere datum is. Deze is evenwel nooit nadrukkelijk omschreven gelijk dat met andere buitenlandse kerken wel het geval is geweest (art. 51 K.O.). De Toradjakerken zijn zelfstandige kerken die in een historisch-groeiende, zij het niet nader omschreven relatie staan tot de Chr. Geref. Kerken in Nederland. Deputaten zijn van oordeel dat deze kerken niet op één lijn met andere kerken in het buitenland geplaatst kunnen worden, juist omdat zij tot openbaring zijn gekomen door het zendingswerk dat sinds 1928 in het Toradjaland is verricht door de Chr. Geref. Kerken in Nederland. Naar gereformeerd kerkrecht is elke gemeente van Christus die tot „openbaring“ gekomen is, zelfstandig en derhalve niet afhankelijk van welke andere kerk ook, zelfs niet als deze andere kerk personele en financiële steun verleent. Deputaten menen dat met de erkenning van deze positie van de Geredja Toradja Mamasa niet kan worden volstaan. Maar zij zijn

tevens van mening dat de historisch-groeiende, zeer speciale relatie met de Toradjakerken die reeds meer dan veertig jaren bestaat, ook tot uitdrukking dient te worden gebracht. Al deze tijd hebben deze kerken de atesten van de zendingswerkers erkend, alsmede het ambt van de missionaire predikanten (zowel ds. Brandama als drs. Van Heest zijn predikant van de Toradjakerken), terwijl dit omgekeerd niet het geval is met betrekking tot de atesten en ambten van de Toradjakerken.

Dit laatste moge in de praktijk weinig of geen moeilijkheden hebben opgeleverd als gevolg van het „eenrichtingsverkeer“ in de huidige situatie, dit verhindert niet om tot normalisatie in de verhouding tussen beide kerken te komen. Deputaten stellen u graag voor uit te spreken dat de Geredja Toradja Mamasa behoort tot de kerken met welke volgens art. 51 correspondentie in volledige zin wordt onderhouden. Daar de weliswaar niet nader omschreven relatie tot dusver steeds via de zendingdeputaten is onderhouden, menen deze dat dit zonder bezwaar gecontinueerd kan worden.

H. Generale Synode van de Geredja Toradja Mamasa

De achtste synode van de Mamasa-Toradja-kerken werd van 1 tot 6 maart 1971 te Mamasa gehouden. Deputaten ontvingen de acta van deze synode alsmede het uitgebreide rapport van de BPSGTM.

Tot thema van de synode werd gekozen 1 Tim. 6 : 20a „Bewaar het pand dat u is toevertrouwd“. De acta maken melding van de besluiten die genomen zijn volgens verschillende secties: kerkewerk, kadervorming en geldzaken, kerk en maatschappij, opvoeding en gezondheidszorg, organisatie. Uit dit rapport van de BPSGTM blijkt dat er momenteel 230 gemeenten zijn, 33 classes en 6 particuliere synoden, terwijl het ledental volgens de laatste statistiek 52923 bedraagt. Voorts maakt het rapport melding van veel zorg en veel zegen. Met nadruk kan gewag worden gemaakt van het feit dat de GTM zelf het zendingswerk ter hand genomen heeft o.a. onder de Toribingg-stam. De synode besloot een schrijven te richten aan uw deputaten om uiting te geven aan „haar hoogst denkbare dank“.

In dit schrijven wordt mededeling gedaan van de gehouden synode — bijgewoond door 118 personen, afgevaardigden van de classes met die van de particuliere synode van Kalumpang en enkele vertegenwoordigers van de Toradjakerk van Rante Pao —, de komst van dra. W. A. van der Kilia, de contacten met de Presbyteriaanse kerk van Korea, het verlof van de fam. Brandsma — spoedige terugkomst wordt gevraagd in verband met de vele taken van ds. en mevr. Brandsma —, en de situatie van de Toradjakerken: „Tenslotte betuigen we onze hartelijke dank namens de synode voor wat de Chr. Geref. Kerken voor de Mamasa-Toradjakerken hebben gedaan op stoffelijk en geestelijk gebied, inzonderheid door de zending van krachten. Dat alles is voor ons een concreet bewijs van de band tussen uw en onze kerken, Rom. 8 : 31-39. Het zal niet tevergeefs zijn, 1 Cor. 15 : 58b“.

I. Algemeen overzicht

Werk in Vandaland

Het werk onder de Venda's in Noord-Transvaal heeft gedurende de verslagperiode wel de zeer bijzondere zorg van deputaten gehad. December 1970 was het tien jaar geleden dat de overeenkomst werd getekend met die Geref. Kerke van Pretoria-Oos en Pretoria-Brooklyn, waarbij het oostelijk gedeelte van Vandaland als zendingsterrein werd overgedragen aan de Chr. Geref. Kerken in Nederland. In 1964 trad de kerk van Louis Trichardt in de plaats van de kerken van Pretoria.

Hoewel veel dichter gelegen bij het Vandaland, bleek deze kerk niet bepaald geporteerd te zijn voor de zending. Ruim veertig jaar geleden werd aan de zendingspredikant van Siloam, ds. (nu prof.) H. du Plessis, zelfs de toegang tot de kansel geweigerd omdat hij „kaffer-dominee“ was; dat behoort nu gelukkig tot het verleden. Maar een vlotte en geestdriftige samenwerking ten behoeve van de zending zowel met de zendingswerkers te Siloam als te Sibasa is er allerminst, wat in allerlei moeilijkheden tot uitdrukking kwam. Reeds lang hadden de zendingswerkers aangedrongen een deputatie te sturen om niet alleen ter plaatse het werk te leren kennen, maar ook om te pogen de moeilijkheden uit de weg te ruimen.

Voorjaar-1971 besloten deputaten de voorzitter, de secretaris en de Afrika-sectievoorzitter af te vaardigen ter visitatie van het werk en ter onderhandeling met die kerkeraad van Louis Trichardt en die sendingdeputate van die Geref. Kerk in Zuid-Afrika. Deze deputatie heeft van 6 mei tot 5 juni j.l. het bezoek gebracht. De verschillende aanhangige zaken konden tot een goed einde worden gebracht.

B. Akte van samenwerking

In 1967 ontvingen uw deputaten een voorstel van die sendingdeputate van die Geref. Kerk in Zuid-Afrika voor een nieuwe „Akte van samenwerking“ ter vervanging van de overeenkomst in de vorige paragraaf genoemd. Tegen enkele artikelen van deze akte hadden uw deputaten bezwaar. Een van de belangrijkste was wel het bezwaar dat reeds in hun rapport aan de voorgaande synode werd genoemd (acts 68/69 blz. 140). Weliswaar hadden zij graag als partners in de samenwerking gezien die sendingdeputate in plaats van die kerkeraad van Louis Trichardt, maar volgens ingewonnen advies leek een voorstel daartoe niet haalbaar. Bij een bezoek evenwel van prof. dr. D. C. S. van der Merwe aan een vergadering van de Afrika-sectie bleek dat deze dezelfde mening was toegedaan. Deputaten besloten daarop aan die sendingdeputate voor te stellen de overeenkomst te sluiten tussen beide

deputaatschappen die hulle respectievelike kerke verteenwoordig in die samewerking op het zendingsterrein in Vendaland.

Na allerlei correspondentie waardoor die zaak niet tot afronding kwam, kreeg die deputatie die Vendaland bezocht onder meer ook de opdracht zowel met die kerkraad van Louis Trichardt als met die sendingdeputate te onderhandelen over deze zaak. De deputatie rapporteerde dat de onderhandelingen met die kerkraad zeer stroef waren verlopen en tot geen enkel resultaat hadden geleid. Met die sendingdeputate liepen zij veel vlotter, zodat tot een eenstemmig voorstel kon worden besloten door het „dagbestuur“ van die sendingdeputate en de deputatie van uw deputaten aan beide deputaatschappen. Weliswaar was het nog niet mogelijk de redactie gelijkluidend vast te stellen omdat over een paar ondergeschikte punten nog gecorrespondeerd wordt, maar toch verheugt het uw deputaten u het volgende concept te kunnen voorleggen met verzoek uw goedkeuring eraan te hechten (in het Zuidafrikaans):

Konsepkte van samewerking

Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, verteenwoordig deur sy Sinodale Sendingdeputate, wat handel in samewerking met die kerkraad van die Gereformeerde Kerk Louis Trichardt, die kuratorium van die Hammanskraalse Teologiese Skool ens., en die Christelike Gereformeerde Kerke in Nederland, verteenwoordig deur hulle Deputate vir Buitenlandse Sending, wat handel in samewerking met die kerke van die Christelike Gereformeerde Kerke in Hilversum-Centrum, Hoogeveen en Rotterdam-Centrum, die Konferensie van Nederlandse Sendingwerkers in Suid-Afrika ens. in elke saak volgens die belang van die betrokke instanties, gaan die volgende ooreenkoms aan t.o.v. die sendingwerk van ig. kerke in Suid-Afrika:

- Art. 1: Hierdie ooreenkoms betref
- die sendingsterrein „Sibasa“ (volgens „Akte van Samewerking tussen die Geref. Kerke Pretoria-Oos en Brooklyn en die Christelike Gereformeerde Kerke in Nederland“ op 13 Desember 1960 aan die Christelike Gereformeerde Kerke as sendinggebied oorgedra);
 - die Iyani Bybelskool te Sibasa;
 - die Teologiese Skool te Hammanskraal;
 - die Siloam Sendinghospitaal.
- Art. 2: Die Geref. Kerk in S.A. tree, waar nodig, by die owerheid in vir die Chr. Geref. Kerke t.o.v. die terrein en die personeel, terwyl laasgenoemde onderneem om nie in stryd te handel met hierdie verantwoordelikheid van die Gereformeerde Kerk nie.
- Art. 3: Die Geref. Kerk in S.A. stel genoemde terrein (art. 1 sub a) aan die Chr. Geref. Kerke ter beskikbaarheid in die sin dat hy al die verantwoordelikheid vir die sendingwerk aldaar afgee, met dien verstande dat:
- die kerke as saamwerkende kerke ooreenkoms dat slegs die Chr. Geref. Kerke in Nederland daar sal werk;
 - dat die Geref. Kerk in S.A. die sendingwerk aldaar weer op hom sal neem indien die Chr. Geref. Kerke nie meer volgens hierdie ooreenkoms daarmee kan of wil voortgaan nie;
 - dat die terrein as volg is begrens: Noord van die Limpoprivier, aan die oostekant die Kruger Wildtuin en aan die suidkant die Iuvuvhurivier. Aan die westekant volg dit die westelike grens van die Lwamondokasie, vanwaar dit noord gaan oor die Thathe-Vondo-Bosbougebied, sodat die Matondoni-woongebied in die gebied van die Geref. Kerk val en die woongebiede ten ooste daarvan in die gebied van die Chr. Geref. Kerke. Verder noord volg dit die westelike grens van die gebied van Kaptein Rambuda tot aan die Nwanedrivier, vanwaar dit die loop van hierdie rivier volg tot by die samevloeiing daarvan met die Limpopo. Die gebiede van die Kaptein Rambuda wat boop die berg langs die pad vanaf Khakhu tot by Guyuni lê, val egter binne die terrein van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, en vorm 'n inham in die gebied van die Chr. Geref. Kerk, omdat dit vanaf Siloam makkeliker bereikbaar is. Hierdie grense kan in die toekoms deur die betrokke partye na wedersydse oorleg gewysig word.
- Art. 4: Die Chr. Geref. Kerke stel in hierdie gebied 'n Bybelskool daar vir die opleiding van helpers en vir gemeente-opbou, en die Geref. Kerk in Suid-Afrika benoem een lid op die beheerraad daarvan.
- Art. 5: Die Chr. Geref. Kerke is bereid om, indien dit vir hulle moontlik is, desgewens 'n dosent beskikbaar te stel vir die Hammanskraalse Teologiese Skool.
- Art. 6: Die Chr. Geref. Kerke verbind hom om alle medewerking wat moontlik is te verleen in die kerk se aandeel aan die hospitaalsake van die Siloam Sendinghospitaal, soos personeelvoorsiening, Woordverkondiging en barmhartigheidsdienste.
- Art. 7: Albei partye in die ooreenkoms ag hulle in sendingbeleid en metodes gebonde aan die beginsels van Skrif, Belydenis en Kerkorde soos dit deur die Geref. Kerk in Suid-Afrika en die Chr. Geref. Kerke in Nederland aanvaar is. Alle sinodale besluite rakende sendingorde en -beleid word deur die beide partye onder mekaar
- Art. 8: Gemeentes wat gestig word ten gevolge van die sendingwerk van die Chr. Geref. Kerke in Suid-Afrika, word gestig binne die kerkverband van die Geref. Kerk in Suid-Afrika.

- Art. 9: Die sendingswerkers van die Chr. Geref. Kerke tree in hulle gebied (soos beskryf in art. 3 sub c) selfstandig op, met verantwoording aan hulle sendende kerke wat finansiële ten volle vir hulle verantwoordelik is; in gevalle van gemeenskaplike finansiering sal 'n nadere ooreenkoms getref word.
- Art. 10: Die sendingdeputate van die Chr. Geref. Kerke in Nederland wys die Konferensie van sendingwerkers aan om, indien nodig, oorleg te pleeg met die sendingdeputate van die Geref. Kerk in Suid-Afrika of 'n instansie wat deur genoemde deputate daarvoor aangewys is, en ander instansies wat daarby betrokke is, oor alle sake wat in verband met die samewerking mag voorkom.
- Art. 11: Die sendingwerkers wat deur die Chr. Geref. Kerke in Nederland uitgestuur is (predikante, geneesher e.a., met hulle gesinne), word gasiede van die Geref. Kerk Louis Trichardt of die plaaslike Geref. Kerk waardeur hulle woonplek resorteer. Hulle staan onder kerklike toesig van die kerke in Nederland, wat die toesig delegeraar aan die gemeentes hierbo genoem, wat in die geval van sensuur oorleg pleeg met die betrokke kerk in Nederland.
- Art. 12: Die sendinginstansies van die Geref. Kerk in Suid-Afrika is bereid om aan die sendingwerkers van die Chr. Geref. Kerke in Nederland in alle sendingsake advies te gee, en om in geval van noodtoestande soos siekte, sterfgevallen of oorlog, waarby direkte hulp uit Nederland niet moontlik is nie, hulp te verleen.
- (Art. 13: 'n Kommissie word benoem bestaande uit twee lede van die Sinodale Sendingdeputate van die Geref. Kerk in Suid-Afrika, twee van die Konferensie van Nederlandse Sendingwerkers, as verteenwoordigers van die terrein onder art. 1 a genoem, en een elk van die beheerraad van die Bybelskool (art. 1 b), die Hammanskraalse Teologiese Skool (art. 1 c) en die hospitaalraad van die Siloam Sendinghospitaal (art. 1 d), om minstens eenmaal per jaar te vergader oor sake van gemeenskaplike belang.)
- Art. 14: In gevalle waarin hierdie ooreenkoms nie voorsien nie, beslis beide deputaatskappe onder verantwoordelikheid aan hulle sinodes.
- Art. 15: Hierdie ooreenkoms wat die Akte van Samewerking van 13 Desember 1960 vervang, tree in werking sodra dit deur die Generale Sinode van die Christelike Gereformeerde Kerke in Nederland en die Nasionale Sinode van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika goedgekeur is.

In het bovenstaande staat art. 13 tussen haakjes. Dit artikel werd aldus geformuleerd door die deputate ooreenkomsig die wens van die sendingdeputate aan hen voorgesteld, maar in het laast betreffende deze zaak ontvangen schrijven van die sendingdeputate ontbreekt het (ook in de nummering zodat het vermoedelijk per abuis is weggevalen). Uw deputaten zijn van mening dat dit artikel beter bij art. 10 gevoegd kan worden als nadere uitwerking van dit artikel, in het zo juist bedoelde schrijven was bij art. 3 nog een tweetal bepalingen gevoegd nl.:

- indien die Gereformeerde Kerk Louis Trichardt nie verder die taak van sendende kerk in die genoemde gebied kan uitvoer nie, aanvaar die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika d.m.v. die sendingdeputate van die Nasionale Sinode die verantwoordelikheid daarvoor totdat 'n ander sendende kerk Louis Trichardt kan vervang;
- ingeval van verandering van sendende kerk, stel die sendingdeputate die Chr. Geref. Kerke daarvan in kennis.

Daar bij de besprekingen met het „Dagbestuur“ te Potchefstroom en Pretoria niet besloten werd deze of dergelijke bepalingen in de Akte op te nemen en er geen informatie werd gegeven waarom dit nu wel geschiedt door die sendingdeputate, hebben uw deputaten gemeend deze bepalingen niet aan u te moeten voorstellen, met name niet omdat zij niet harmoniëren met het geheel en het niet duidelijk is wat met „die taak van sendende kerk in die genoemde gebied“ wordt bedoeld. Bij het opstellen van dit rapport is de gevraagde toelichting en motivering nog niet ontvangen.

C. Implicaties van het apartheidbeleid voor de zending

Uw deputaten ontvingen van de Generale Synode 1968/69 het verzoek „in overleg met die Geref. Kerk van Suid-Afrika zich verder te bezinnen op de implicaties van het beleid van de Afrikaanse regering ten aanzien van ons werk in het zendingsterrein aldaar“. Aannemend dat met „het beleid“ bedoeld is het „apartheidbeleid“ van de Zuidafrikaanse regering, hebben deputaten zich nader beraden op de implicaties die dat beleid heeft voor de zending. Zij ontvingen behalve via lectuur voorlichting van de heer L. Pieper te Amersfoort en dr. C. J. Verplanke te Ridderkerk, in overleg met de conferentie van zendingarbeiders in Zuid-Afrika zijn enkele punten geformuleerd die aan die sendingdeputate zijn voorgelegd met verzoek commentaar daarop te geven. Antwoord op dit verzoek is nog niet ontvangen. Uiteraard heeft de bezoekende deputate van de gelegenheid gebruik gemaakt om deze zaak met die sendingdeputate te bespreken. Als bewijs van groeiende verbetering in visie werd verwezen naar de „Handelingen van die Sewe-en-dertigste Sinodale Vergadering van

die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, in sitting byeen te Potchefstroom op 21 Januarie 1970 en volgende dae", art. 91 en 92.

Door deze synode werden enkele bezwaarschriften behandeld die teenen teen een besluit van die synode van 1920 waren ingebracht, waarin „die huwelik van 'n blanke met 'n gekleurde" werd beskou as „'n ernstige vergryp teen die maatskaplike orde, wat onder die voor-sienige bestel van God, 'n skerp skedelyk tussen blankes en gekleurdes getrek het" en „as 'n ernstige vergryp teen ons Sinodale besluit wat die kleuringgemeentes geïnstitueer het en bepaal het dat diensars van kleuringgemeentes geen diens sal doen in enige gemeentes as dié van die Kleurlinge nie". De consequentie van deze „huweliksdaad" was volgens die synode van 1920 dat so iemand zich by die „kleuringgemeentes" moet voegen en „ipso facto" ophoudt lid van die „blanke" gemeente te zijn.

„Wat ons landswette aangaan, die kan in hierdie saak nie as maatstaf geld nie, omdat die een landswet verbied en strafbaar ag wat die ander toelaat".

Had die synode van 1955 nog onderscheid gemaak tussen „die egtelike" verhouding „binne die grense van die Unie" en „buite die grense van die Unie" met die konstatering „Binnen die grense kan geen ewerbinding tussen blank en gekleurde plaasvind nie, omdat dit deur Landswette verbied word", maar dat „buiten die grense van die Unie" het lidmaatskap „ipso facto" ophoudt te bestaan, de Handelingen van 1970 zeggen dat „die veronderstel-ling" — vanwaar dit besluit uitgaat — „dat so'n huwelik nooit en nêrens mag plaas vind nie en dat dit per se sonde is" niet berust op „Skrifgronde". Het is uw deputaten niet bekend of de „landswetten" in 1920 verboden resp. toelieten wat die synode van 1920 als een ernstig vergryp kwalificeert; de synode van 1970 is van mening „dat 'n artikel uit 'n landswet wat gedurig aan verandering onderhevig is, nie net so kan geld vir kerklike sake". Deze synode heriep dan ook het besluit van 1920 als niet-Schriftuurlijk en kerkrechtelijk onjuist. Uw deputaten waren van mening dat het verzoek van die synode van 1968/69 de bezinning die gevraagd werd, alsmêde het overleg met die Geref. Kerk beperkte tot die implicaties van het apartheidbeleid ten aanzien van de zending. Een alzijdige bezinning op het rassenvraagstuk en al wat daarmee samenhangt, viel daarmee buiten de opdracht (wat de rasserverhoudingen betreft liggen op uw tafel de besluiten van die Geref. Oecumenische synode van 1968 — Acts and reports, supplement no. 22, blz. 339; deze besluiten zijn door de synode van die Geref. Kerk van 1970 grotendeels aanvaard — besluit 4, 11, 12 en 14 geheel of gedeeltelijk niet).

Naar aanleiding van de bespreking die met de heren Pieper en Verplanke werd gehouden, zijn door de Conferentie de volgende implicaties geformuleerd:

A. Directe implicaties van die beleid:

1. Nuwe post vir sosiale werkers kan nie geskep word nie, aangesien die owerheid die standpunt handhaaf dat dit sy taak is en nie van die kerk nie. Dit is die rede vir die weiering van die visum vir Mev. J. Elzinga (Mevr. Van Sorge).

2. Dit is beleid om 'n beperking te plaas op die aantal sendingwerkers uit die buiteland. Dit geld nie vir mediese personeel nie. Personeel wat vir opleiding bestem is, word ook makliker toegelaat. Personeel ter vervanging van andere feitlik outomaties.

Wat deze beide punte betref, menen deputaten dat ook sonder „apartheidsbeleid" vele regeringsen een ooreenkomstig standpunt huldigen. Het is bekend dat het verkrijgen van visa vaak veel moeite kost. Al of niet terecht zijn er vele regeringen die geen visum verstreken aan bepaalde categorieën werkers. Wanneer de betrokken werkers niet uit het land zelf aan te trekken zijn, hetzij deze niet in voldoende getale voorhanden zijn, hetzij zij zich niet beschikbaar stellen voor de posten die de zending graag bezet wil zien, kan dat een belemmering zijn voor de „alzijdige benadering" van de zending. Wanneer de Zuidafrikaanse owerheid van oordeel is dat een gekwalificeerde Bantu-kraft de voorkeur verdient boven een buitenlandse — blanke in het kader van haar beleid, dan kan daartegen geen bezwaar worden gemaakt, tenzij die voorkeur zou meebrengen dat het werk niet gedaan wordt omdat een dergelijke kraft ontbreekt. Het doel van de zending is altijd en overal geweest zich zelf overbodig te maken doordat de inheemse kerk, resp. christenheid haar taak overneemt. Zal het goed zijn dan zullen deze implicaties daartoe stimuleren.

3. Buitelandse sendelinge moet onderneem om nie teenoor die Bantoe regering se beleid te kritiseer nie.

Het kan nimmer de taak zijn van buitenlanders, ook niet als zij zendingen zijn, om het regeringsbeleid in een land waar zij als gasten werken, tegenover een bepaalde bevolkingsgroep zo te bekritisieren dat een subversief element daarin gaat meespreken. Het kritisch begeleiden en beïnvloeden van het regeringsbeleid is primair de taak van de burgers in een democratisch land. Ook het protest tegen eventueel geweld en onrecht en het bewerkstelligen van vrede en gerechtigheid in de samenleving gaat burgers zelf allereerst aan, niet in de laatste plaats wanneer zij christen zijn en dan omdat zij christen zijn en zo voor hun deel ook verantwoordelijk zijn voor het beleid dat hun regering voert. Het viel de bezokkende deputatie op dat de wijze waarop velen in Nederland het Zuidafrikaanse beleid bekritisieren, de weg tot een open gesprek veelszins blokkeert. Wanneer begrip voor en meelevens in de situatie waarin men verkeert, worden getoond en de oprechtheid van de poging om een uitweg daarin te vinden, niet wordt betwijfeld dan wordt een houding als boven werd gesignaleerd zonder meer afgekeurd en gewezen op een groeiende ontwikkeling in gunstige zin.

4. Deur die nadruk op eiesoortige ontwikkeling word die heriowing van heidense seremo-nies gestimuleer.

Deze implicatie van het apartheidbeleid is volgens de conferentie wel de ernstigste te noemen voor de zending. Onder hen die het regeringsbeleid uitvoeren in de Bantu-gebieden, zijn er die bijv. de zogenaamde domba-dans sterk bevorderen, terwijl de zending zich juist keert tegen deze heidense praktijken. Afgedacht nog van de vraag of een „eigensoortige ontwikkeling" in wezen mogelijk is, omdat de presentie van de blanke met zijn „blanke" kultuur, zowel wetenschappelijk, economisch als technisch alleen al, de „eigen" ontwikke-ling tot een denkbeeldig iets maakt, is niet te ontkennen dat het „eigensoortige" in de totaliteit die het Bantu-leven eigen is, onmiskenbaar heidens in wezen en naar inhoud is. Ook al wil men per se de Bantu niet de westerse, blanke kultuur opdringen en ook al wil men de eigen identiteit niet aantasten, het is niet mogelijk een bepaald aspect van het leven te isoleren en „eigensoortig" te ontwikkelen zonder heel dat leven te raken. Zending bedoelt de kerstening van heel het leven. Bevordering van heidense riten op welke wijze en voor welk doel dan ook, frustrêert deze kerstening, de ontwikkeling van het volk niet naar de „eigen soort" maar naar het Evangelie.

5. Die feit dat volgens wat Hammanskraal nie in die Potchefstroomse Teologiese Skool geïnkorporeer mag word nie, is 'n implikasie van die apartheidbeleid.

De vraag kan natuurlik gesteld worden of het in die praktijk gewenst is de opleiding van de Bantu-predikanten die voor de Bantu-kerken zowel in als buiten Zuid-Afrika in Ham-manskraal is gecreëerd, in die Teologiese Skool van Potchefstroom te incorporeren. Ook al stemt men toe dat de situatie van de „blanke" kerken waar ook ter wereld zich hoe langer hoe meer toespit op een zendingssituatie van een kleine, gekerstende minderheid tegen-over de grote niet meer gekerstende massa, toch is de situatie van de Bantu-kerken geheel anders. Naarmate de opleiding van de Bantu-predikanten meer gericht is op de zendingssituatie van de kerken die zij dienen, dus „eigensoortig" is, zal de aparte opleiding zich rechtvaardigen. Wanneer deze zonder meer een duplicaat is van de „blanke" opleiding, meer op de Westerse kultuurkring betrokken, dan op de eigen kultuur, het eigen volk om daar het Woord van God te laten functioneren, zou het een zinloze verspilling van geld en mankracht zijn een aparte opleiding in het leven te houden en zou de kerk de vrijheid moeten hebben beide opleidingen samen te voegen. Wanneer dat volgens de wet niet toegestaan is, is dit terecht een implicatie van het apartheidbeleid te noemen. Belangrijker echter dan deze implicatie is het feit dat er Bantu-predikanten worden opgeleid, en dat dit zo goed mogelijk geschiedt, zowel theologisch als missionair.

6. 'n Gunstige implikasie is dat die beleid van afsonderlike ontwikkeling die ontwikkeling van die Bantutuislande stimuleer, en dus ook van Nederland, waar ons sendingwerk geleë is.

Profiteert enerzijds de (blanke) samenleving van de goedkope Bantu-arbeidskrachten, anderzijds wordt ook enorm geïnvesteerd in de „tuislande" en „lokasies" om de bevolking tot ontwikkeling te brengen. Dit ontwikkelingsproces is uit de aard van de zaak niet in eenmaal voltooid (de industrialisatie van „probleemgebieden" in Nederland verloopt ook niet altijd even vlot). De langzaam op gang komende ontwikkeling ook in Vandaland in economisch opzicht bevordert ook het kerkelijke leven, niet alleen doordat de „trekarbeid" dan vermindert kan, maar ook omdat de financiële draagkracht sterker wordt: de mannen hebben dan in de „tuislande" voldoende werkgelegenheid en de „self-supporting" van de Bantoe-gemeenten neemt toe.

Dat ook onderwijs en ziekenzorg hierbij ten nauwste betrokken zijn, behoeft geen betoog (alleen al in Sibasa en omgeving ontvangen een 22.000 kinderen onderwijs — in het Siloam Sendinghospitaal betaalt de patiënt slechts 50 cent voor zijn opname, de rest wordt door de regering betaald). Van verschillende kanten evenwel werd aan de deputatie meegedeeld dat de test-case voor het beleid zal zijn de politiek die men zal volgen ten opzichte van de zgn. kleurlingen, de afstammelingen van blanken en Bantoes, daar deze mensen geen „tuisland" hebben. Afrikaans spreken als moedertaal en volledig een „blanke" kultuur bezitten, zonder dat de „eigen ontwikkeling" identiek is aan die van de blanken.

B. Probleme met die tradisionele lewenshouding van die plaaslike bevolking.

Hier lê die voornaamste knelpunt. Sosiale verkeer word met agterdog bejêen en feitlik onmoontlik gemaak en dit nie alleen van die kant van die blankes nie. Hierdeur word ons soms geneop om blankes en Vendas op sosiale vlak ongelijk te behandel. Sommige van ons werkers kom hierdeur in gewetenskaplik, ander nie.

Hier ligt inderdaad de kern van het probleem, de mentaliteit van vele blanken ten opzichte van de niet-blanken. Men kan van mening verschillen over de vraag in hoeverre de owerheid het recht heeft, althans de owerheid die christelijk wil zijn, om de historisch gegroeide en in zekere zin ook te begrijpen mentaliteit van de blanke ten opzichte van de Bantu een bepaalde legalisatie te geven. Immers „traditie" behoeft niet altijd „maatgevend", h.l. „wet"-gevend te zijn. Hoe men overigens ook over die wetten moge denken, veelal is beslissend de geest waarin ze worden uitgevoerd. Dit betreft vooral het „sociale verkeer", de omgang tussen blanken en niet-blanken. Ook al is er geen wet die verbiedt een blanke en een niet blanke collega tegelijk op bezoek te ontvangen, de „traditie" maakt het vrijwel onmogelijk (burenh). Toch werd van verschillende kanten verzekerd dat er verbetering in mentaliteit te constateren valt. De gemeente die veertig jaar geleden geen „kafferpredikant"

op de kansel toeliet, ontloopt nu haar roeping niet om de Venda's het Evangelie te verkondigen, waar enkele generaties geleden nog een strijd op leven en dood heerste (met enkele andere gemeenten houdt Louis Trichardt het zendingswerk in westelijk Vandaland in stand). Wanneer het Evangelie doorwerkt zal ook de „traditionele lewenshouding“ gekerstend worden, het sociale verkeer minder krampachtig worden en blanken en niet-blanken elkaar als broeders en zusters in Christus kunnen en willen ontmoeten ook op het sociale vlak zonder elkaar „ongelyk te behandel“. Dat het gewetensconflict niet steeds ontgaan kan worden, nope tot meeleven en gebed.

Alles hierbo in aanmerking geneem, is dit die mening van die konferensie dat die sending-werk nie van ons kant beperk behoort te word op grond van verskil van mening oor die juistheid al dan nie van die beleid van die Suid-Afrikaanse regering nie. Die Vendas onder wie ons werk mag nie die dupe word van ons moontlike kritiek op die wyse waarop teenoor hulle opgetree word nie.

Hiermee besloot de conferensie haar samenvatting van de implicaties. Deputaten kunnen hiermede instemmen. In hun vorige rapport citeerden zij de reeds genoemde prof. H. du Plessis „Waar ons vandag in die nuwe tyd lewe wat met Christus aan gebrek het, is dit 'n heerlyke voorreg en roeping om deur God gebruik te word vir die opbou van sy tempel, om saam in hierdie tempel ingebou te word, om saam tempel van die Here te wees en saam tot 'n woning van God opgebou te word; om saam met ander volke die volk van God te wees en om onder ons eie volk te leef as volk van God, om daar tempel van die Here te wees“.

Geheel in de lijn van de conferensie concludeerden uw deputaten destijds: „Wanneer dit meer voor ogen zou staan zowel bij hen die het apartheidbeleid verdedigen, als bij hen die harde kritiek erop uitoefenen uit deernis met de zwarte bevolking maar vaak al te gemakkelijk deze in haar geestelijke nood opofferen aan hun kritiek, dan zal er niet alleen geduld betracht worden inzake de genoemde ontwikkeling, maar ook begrepen worden dat het brengen van het Evangelie, de zending, het beste en meest christelijke antwoord is dat gegeven kan worden in deze situatie, hoewel detailkritiek ook mogelijk en gerechtvaardigd is, in hoofdlijnen en bijkomende zaken“. De genoemde implicaties overziende menen uw deputaten dat er geen reden is deze conclusie terug te nemen.

D. Het werk van ds. M. Rebel

Evenals gedurende de vorige verslagperiode, kwam ook nu het terreinwerk praktisch geheel voor rekening van ds. M. Rebel. Het merendeel van de posten wordt door hem bevestigd — enkele posten neemt dr. Van Rooy voor zijn rekening — bijgestaan door de Venda-predikant, ds. S. Mugeru en de helpers. Gelijk bekend zijn er op het terrein drie gemeenten: Folovhodwe, Mukumbani en Mutale. Deze gemeenten omvatten de ongeveer 30 posten waar gearbeid wordt. Het is te begrijpen dat ds. Rebel hier een enorme, veelomvattende taak heeft. Pastorale zorg is niet de sterkste kant van de meeste helpers. Het „toezien op de gemeente“ is een zaak die voortdurend onder hun aandacht moet worden gebracht. Dat daaraan ook een administratieve kant zit, wordt gemakkelijk vergeten. Steeds weer poogt ds. Rebel daarbij gesteund door ds. Mugeru, de drie kerkeraden te activeren om de gemeente te leiden naar eis van Gods Woord. De geografische spreiding van de gemeenten bemoeilijkt het toezicht niet onaanzienlijk.

Er is wel eens gedacht aan „wijkraden“ om op elke post enkele verantwoordelijke personen te hebben die met de helper — die heel vaak meer dan één post bearbeidt — de zorg voor het daar vergaderende deel van de gemeente voor zijn rekening neemt. Maandelijks worden de vergaderingen van de kerkeraden gehouden alsmede de helpersbijeenkomsten. Voorts bezoeken de beide predikanten regelmatig elke post, leggen er huisbezoek af en gaan de tuchtgevallen na. Het niet meer in de kerk komen — zelfs min of meer geruisloos verdwijnen (vandaar de noodzaak van een goede ledenadministratie) —, overspel en drank (meestal in samenhang met elkaar), zijn de „gevallen“ die zich steeds weer voordoen. Daarnaast is er de „concurrentie“ van de zgn. „sionistische secten“, syncretistische bewegingen min of meer georganiseerd, die met gebruikmaking van vele heidense elementen er prat op gaan geen „blanke godsdienst“ te zijn en ook zonder enige financiële steun van de „blanken“ hun „kerkelijk“ leven op gang houden. Het principe van de „zelfonderhouding“ wordt bij deze secten blijkbaar gemakkelijker gerealiseerd dan bij de kerken. Zijn er derhalve vele zorgen, toch mag het oog niet gesloten voor de zegen die bij alle „vlek en rimpel“ de Koning van de Kerk toch wil schenken. Het ledental groeit regelmatig en bedraagt nu ongeveer 1.000 doop- en belijdende leden. Wanneer na moeizame voorbereiding een afgedwaalde terugkeert, is dat een zaak die met grote dank wordt ervaren. Toen onlangs een „toverdokter“ z'n toverattributen tijdens een dienst van de gemeente Tshidzini die door de meer genoemde deputatie werd bijgewoond, aan ds. Rebel overgaf omdat hij eindelijk de moed, het geloof had ontvangen om er radicaal afstand van te doen, maakte dat diepe indruk, niet alleen op de Hollandse bezoekers, maar ook op de gemeente en heel de bevolking, getuige het woord dat de plaatselijke „kaptein“ sprak bij die gelegenheid.

Zorg en zegen begeleiden het werk van elke dienaar des Woords, maar inzonderheid wel van de missionaire dienaar.

E. Het werk van dr. J. A. van Rooy

Op 24 april van dit jaar behaalde ds. J. A. van Rooy de graad van doctor theologise aan

de Universiteit van Potchefstroom. De titel van zijn proefschrift luidt:

Language and culture in the communication of the Christian message as illustrated by the Venda Bible. Met grote vreugde en dankbaarheid maken deputaten gewag van deze promotie, die getuigt van grote studiezijn niet alleen, maar ook van grote liefde voor de Venda's en begeerte om aan hen de Bijbel te geven zo goed mogelijk in hun eigen taal vertaald. Kort daarna werd dr. Van Rooy benoemd tot hoogleraar aan de Theologiese Skool te Hammanskraal als opvolger van prof. dr. J. L. Heilberg die vertrokken was naar Potchefstroom. Ongetwijfeld zou dr. Van Rooy in deze functie op z'n plaats geweest zijn, ook al zouden deputaten hem niet graag missen aan de Bijbelschool. Bijzonder dankbaar zijn zij dan ook dat dr. Van Rooy na ernstige overweging voor deze benoeming bedankte en voor de Bijbelschool behouden bleef.

Het werk aan de Bijbelschool mocht in deze verslagperiode tot goede ontwikkeling komen onder leiding van dr. Van Rooy. Hij wordt daarbij gesteund door enkele andere docenten, waaronder ook een paar Venda-krachten. De Bijbelschool staat niet alleen ten dienste van de opleiding van helpers — ook voor andere terreinen —, maar ook voor gemeentetoerusting, jeugdwerk enz. Het dank zij de ABC-Z actie gestichte gebouw, waarbij momenteel een inter-naat voor vrouwen en meisjes in aanbouw is, wordt hoe langer hoe meer het centrum van het werk. De daar opgeleide krachten staan aan de frontlinie, komen er nieuwe impulsen opdoen bij de maandelijks helpersbijeenkomsten, terwijl zij die in opleiding zijn regelmatig „veldtochten“ houden; met dr. Van Rooy en de andere docenten het „veld“ in gaan bij een bepaalde post om de helper bij te staan in het leggen van nieuwe contacten enz.

Hoewel natuurlijk dankbaar gebruik wordt gemaakt van studiemateriaal van elders, is het studiepakket toch wel voor het grootste deel geproduceerd door dr. Van Rooy. Bleef dr. Van Rooy voor de Bijbelschool behouden, toch lijkt het erop dat dit slechts van betrekkelijk korte duur zal zijn. De noodzakelijkheid van een betere Bijbelvertaling — de huidige dateert uit de jaren dertig en is vol theologische „geheimtaal“ zoals een Venda-assistent van dr. Van Rooy het uitdrukte — is dr. Van Rooy zo op het hart gebonden, dat hij naar alle waarschijnlijkheid in 1973 zich geheel aan de nieuwe vertaling van de Bijbel in het Venda zal wijden, daartoe aangezocht door het Zuidafrikaanse Bijbelgenootschap. Deputaten hopen dat hij althans nog gedeeltelijk aan de Bijbelschool verbonden kan blijven.

Er is nu reeds een overeenkomst tussen dat Bijbelgenootschap en deputaten voor de tijd die dr. Van Rooy nu aan de Bijbelvertaling geeft. Misschien kan deze uitgebreid worden op zo'n wijze dat er fondsen beschikbaar komen om een plaatsvervanger voor dr. Van Rooy aan te trekken. Deputaten beraden zich nog op het een en ander.

Vermeld dient voorts te worden dat dr. Van Rooy in 1969 een oriëntatieris heeft gemaakt naar Rhodesië op verzoek van de zendingdeputaten van de Geref. Gemeenten om aan hen te rapporteren over de mogelijkheid daar zendingswerk te entameren.

F. Het werk van prof. dr. L. Floor

Ook prof. Floor is gedurende deze verslagperiode gepromoveerd. In april 1969 ontving hij de doctorsgraad op aanbieding van een proefschrift getiteld: „De nieuwe exodus, representatie en incorporatie in het Nieuwe Testament“.

Ook deze promotie vond plaats aan die Potchefstroomse Universiteit vir Christlike Hoër Onderwijs. Dit eveneens van grote studiezijn getuigende proefschrift is uiteraard minder op zendingswerk onder de Venda's betrokken dan het proefschrift van dr. Van Rooy. Maar dat doet niets af aan de waardering die prof. Floor verdient voor deze arbeid die via die Theologiese Skool immers dat zendingswerk ten goede komt.

Dat het werk van prof. Floor in Zuid-Afrika ten eerste wordt gewaardeerd heeft de deputatie die ook Hammanskraal bezoekt, bemerkt. De situatie waarin dat werk gedaan moet worden, is niet zo eenvoudig. Immers, Hammanskraal mag geen duplicaat zijn van Potchefstroom (zie onder C sub 5), want dan zou het in wezen overbodig zijn, algedacht van alle praktische bezwaren die tegen incorporatie zijn aan te voeren. Dat eist van de docenten die aan Hammanskraal verbonden zijn, een zeer speciale instelling als docent en opzet van doceren. Het feit, dat de studenten afkomstig zijn uit verschillende Bantu-volken — behalve de kieurlingen die Afrikaans als moedertaal kennen — met ieder eigen taal en cultuur, onderstreept de zware taak die op de docenten rust om predikanten op te leiden die niet alleen theologisch voldoende geschoold zijn (men streeft naar academisch niveau), maar ook voldoende missionair zijn ingesteld om de plaats in hun eigen volk in te nemen. Dat via prof. Floor een bijdrage gegeven mag worden in deze ontwikkeling stemt tot grote dankbaarheid.

Het is u bekend dat prof. Floor medewerking verleent aan die Geref. Kerk van Cullinan voor het zendingswerk van die kerk in de omgeving van Pretoria (Almansdrift, Edendale). Dit werk heeft zich zo uitgebreid dat de komst van een zending die al zijn tijd eraan kan besteden, dringend nodig was. De Old and Free Chr. Ref. Churches in Canada en Amerika hebben hun medewerking toegezegd om een missionair predikant daarvoor te beroepen.

Nu het aantal predikanten, artsen enz. de laatste jaren in dienst van de zending uitgezonden, toeneemt, hebben deputaten overwogen of het ook dienstig is een uniforme regeling te treffen inzake honorering, uitrustingsvergoeding, verlofkosten, pensioenvoorziening enz. Zij hebben aan de werkers een concept „Statuut voor de medewerkers in het buitenland van de zending der Chr. Geref. Kerken in Nederland“ aangeboden en hopen in overleg met hen tot een goede regeling te komen. In hoeverre een dergelijke regeling ook bruikbaar zal

zijn voor andere werkers der kerken in het buitenland, laten zendingsdeputaten uiteraard buiten beschouwing.

G. De medische dienst

Door personele inzet en incidentele financiële steun wordt medewerking verleend aan de Siloam Sendingshospitaal. Dit zendingsziekenhuis ligt buiten het terrein van Sibasa. Gedurende de verslagperiode is nog even sprake geweest van een ziekenhuis op ons terrein, te Mutale waar een kopermijn ontgonnen wordt; de mijndirectie had het plan een klein ziekenhuis te stichten, waarvoor dan een beroep op de zending zou worden gedaan voor personeelswerving e.d. Dit plan is — althans voorlopig — niet doorgegaan.

Ook in deze periode hebben dr. E. Helms en mevr. A. Helms-ter Weel zich weer met bijzondere overgave gewijd aan de medische dienst in Siloam en omgeving (poliklinieken). Met het oog op de mogelijkheid zich in Holland nog een werkring te scheppen repatrieerden dr. P. M. Scheele met zijn gezin — die zich momenteel in Eindhoven specialiseert — en zuster D. Glasbergen — die in Alphen aan den Rijn een positie kreeg als wijkverpleegster. Terwijl reeds pogingen gedaan werden een derde arts aan te trekken, moest door het vertrek van dr. Scheele een vacature van tweede arts bovendien worden vervuld.

Het is begrijpelijk dat het niet mogelijk was op korte termijn in beide vacatures voorzieningen te treffen. Gelukkig was dr. M. Pon, huisarts te Scherpenzeel bereid om een jaar in Siloam te gaan werken. Intussen was het mogelijk contact te leggen met enkele bijna afgestudeerden, nl. de heren G. Wubs te Groningen, C. van 't Spijker te Leiden en J. Toorman te Den Haag, die bereid waren uitgezonden te worden. De eerste is reeds naar Siloam vertrokken en is bezig zich in te werken; de beide anderen zijn in de gelegenheid zich enigszins te prepareren.

Deputaten zijn dr. Pon zeer dankbaar voor de hulp die hij geboden heeft in de zowel voor dr. en mevr. Helms als voor Siloam zeer moeilijke situatie.

Op Hemelvaartdag 1971 werd de kapel van Siloam in gebruik genomen. In het vorige rapport is reeds melding gemaakt van de actie die door de bond van chr. geref. vrouwenverenigingen werd gevoerd om een kapel te stichten bij het ziekenhuis. Door allerlei administratieve en technische moeilijkheden is de bouw van de door architect Van Ancum te Hilversum ontworpen kapel erg vertraagd. Maar op 20 mei jl. kon de kapel in gebruik worden genomen in een dienst waarin dr. Van Rooy voorging en die door vele Venda's en blanken werd bijgewoond. Helaas kon mevr. F. den Braber-Maaswinkel, door ziekte verhinderd, niet de overdracht verrichten. Desverzocht heeft de voorzitter van deputaten dit gedaan. De kapel doet uitstekend dienst voor de ziekenhuis-godsdiens oefeningen, die anders in de open lucht werden gehouden, alsmede voor allerlei bijeenkomsten die aan „gemeenschapsleven“ inherent zijn. Als resultaat van de postzegelactie van mej. D. Ronner te Ridderkerk werd — symbolisch — een klok voor de kapel beschikbaar gesteld.

H. Colportagedienst

Gedurende de verslagperiode is de boekwinkel gereed gekomen die in het centrum van Sibasa staat. Mej. H. M. R. Hangelbroek heeft zich toen geheel uit de colportage teruggetrokken. De leiding van de nieuwe boekwinkel is in handen gegeven van de heer H. S. Heslinga, die tevens benoemd werd tot administrateur van de zending in Sibasa. Reeds in Pretoria had de heer Heslinga — met zijn vrouw — zich op voorbeeldige wijze gegeven aan het zendingswerk van Cullinan enz. Op voorstel van de conferentie benoemden deputaten hem tot bouw-administrateur en belastten hem tevens met de leiding van de boekwinkel („Mbeu“ geheten). Op enthousiaste wijze heeft de heer Heslinga zich gekweten van zijn taak. Met name de boekwinkel heeft de liefde van zijn hart.

Een Venda-helper staat hem bij. De boekwinkel is behoorlijk gesorteerd, zowel in Venda-lectuur, als in Engelse en Afrikaanse lectuur. Zoals de zaken nu staan, lijkt het erop dat de winkel zelfsupporting zal worden. Het blad „Murumiwa“ kan reeds uit de opbrengst bekostigd worden. Nu er zoveel in en rondom Sibasa lezen leren, is het van de grootste betekenis dat er goede lectuur beschikbaar komt. „Mbeu“ is een poging om het zaad (in Venda: mbeu) uit te strooien.

In de Bijbelschool heeft de heer Heslinga zijn kantoor voor de zendingsadministratie, waar hij wordt geassisteerd door een Venda-kerk (die ook dr. Van Rooy bijstaat). Zoals bekend voerde ds. Rebel deze administratie die zeer tijdrovend was. De komst van de heer Heslinga — op 2 december 1968 — betekende een enorme verlichting voor ds. Rebel. De heer Heslinga werd tevens secretaris van de conferentie. Helaas zal hij binnen afzienbare tijd al deze taken moeten opgeven wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd (mei '72).

I. Werk onder vrouwen en meisjes

Het werk onder de Venda-vrouwen en -meisjes wordt momenteel verricht door Venda-krachten. Zowel mevr. Van Rooy als mevr. Heslinga geven zich om, zij het slechts op een paar posten, dit werk gaande te houden. 't Is ontroerend te horen hoe een Venda-grootmoeder met haar kleinkind op de rug gebonden na een paar jaar geduldig lesgeven en volhardend oefenen, enkele teksten uit de Bijbel kan lezen. Voorstellen om het vrouweklas-werk hechter te organiseren hebben deputaten niet bereikt tot nu toe.

J. De Gereformeerde Kerk in Vendaleland

De drie gemeenten op het zendingsterrein zijn als gemeenten van Christus zelfstandige kerken. Zij vormen echter één kerkverband met die Geref. Kerke onder die Bantoe, sinode Soutpansberg. De beide andere synoden van die Geref. Kerke onder die nie-blanke in Zuid-Afrika zijn die van Middellande en die van Kleurlinge; eerstgenoemde telt volgens Almanak-1970: 25507 leden, 85 kerken en 28 predikanten, terwijl de tweede 1647 leden telt, 7 kerken en 1 predikant.

De sinode Soutpansberg telt 12 kerken, 4196 leden en 4 predikanten. Niet al deze kerken bevinden zich in Vendaleland zoals dat op 8 en 9 oktober 1969 de eerste fase van de „zelfstandigwording“ is ingegaan.

6. Thuisfront

A. Propaganda

Deputaten behoeven niet te herhalen wat zij in hun vorig rapport schreven over de noodzaak van de propaganda. Graag onderstrepen zij de dank voor alles wat de beide „pioniers“, ds. A. Bikker en ds. M. Geleijnse, in dit opzicht doen. De eerste heeft weliswaar de actieve dienst verlaten door zijn emeritering als missionair predikant van Utrecht — 24 januari 1971 — maar dat verhindert hem niet om zich naar vermogen in te zetten voor de activering van de kerken ten behoeve van de zending die het leven van de beide pioniers geheel beheerst. Dat ook de verlofgangers zich niet onbetroefd laten behoort nader beoogd. Gedurende deze verslagperiode waren met verlof in ons land ds. M. Rebel, prof. dr. L. Floor, dr. J. A. van Rooy, dr. E. Helms, ds. H. P. Brandsma met hun gezinnen. Het feit dat er een meer dan overvloedig beroep op hen gedaan wordt door de kerkeraden, resp. de zendingscommissies om aan de gemeente voorlichting te geven, bewijst enerzijds dat er veel belangstelling is en begeerte om iets te horen en te zien van het zendingsterrein, maar brengt anderzijds ook mee dat er weinig tijd overblijft om van het verlof in de zin van vakantierust, te genieten.

B. Zendingsblad en -kalender

Wat het zendingsblad „Uw Koninkrijk Kome“ betreft, kan u worden gerapporteerd dat deputaten besloten van het „abbonementen-systeem“ over te gaan op het systeem van „gratia“ verspreiden. Het is de bedoeling het blad te zenden aan elk adres dat door een kerkeraad of zendingscommissie wordt opgegeven zonder jaarlijks een kwitantie aan te bieden. Op deze wijze kunnen ook zij bereikt worden die minder geïnteresseerd zijn, terwijl anders alleen zij het blad kregen die door zich te abonneren reeds getoond hadden een bepaalde interesse te hebben. Wel wordt elk jaar een verzoek gedaan aan allen die het blad ontvangen, om een bijdrage in de kosten te geven. De reacties op dit verzoek waren tot nu toe steeds moedgevend. Deputaten vertrouwen dat naarmate de voorlichting via het zendingsblad meer mensen bereikt, de liefde en offervaardigheid zullen toenemen. Bekendheid met het zendingswerk is daarvoor een van de onmisbare voorwaarden. De redactie streeft er naar de voorlichting zo goed mogelijk te doen zijn met name ten aanzien van het eigen zendingswerk; zij verheugt zich over de bereidwilligheid van de zendingwerkers hun medewerking in dezen te verlenen en is diligent ten opzichte van de realisering ervan.

De zendingskalender kon elk jaar weer verschijnen, laatstelijk in een oplage van 12.500 exemplaren, waarvan bijna 1000 exemplaren naar de terreinen zijn gezonden om daar verspreid te worden („eigens“ vierde men Pasen veertien dagen te laat omdat men bij gebrek aan een kalender de datum niet wist). Het is steeds weer een strijd met de tijd om tijdige foto's en kopy binnen te krijgen zodat een tijdige verschijning mogelijk is, wat de „afzet“ ten zeerste bevordert.

C. Boekje over het werk in Vendaleland

Zijn er over de Toradja's en het werk onder hen reeds verschillende geschriften verschenen, (afgedacht van uitgaven van de geref. zendingsbond e.a., voor de oorlog de brochure van ds. C. van der Zaal „Het leven van onze Toradja's, tijdens de oorlog — gestencild — het boek van ds. J. Jongeleen „Geschiedenis van de Buitenlandsche Zending der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland van 1834—1941“ en daarna het gedenkboek „Pergilah kamoe“ — Gaat dan heen!“ over de Venda's en het werk onder hen was tot nu toe hier niets uitgekomen. Toch blijkt er behoefte te zijn aan een uitgave waarin informatie wordt gegeven over land, volk, cultuur, zendingswerk enz. Deputaten kunnen u meedelen dat binnen afzienbare tijd in samenwerking met het Ds. H. Janssen-fonds een werkje zal worden uitgegeven geschreven door de zendingwerkers in Sibasa, Siloam en Hammanskraal, om de gewenste informatie te verstrekken.

D. De A.B.C.Z.-actie

Konden uw deputaten in hun vorig rapport melding maken van de voortreffelijk georganiseerde en geslaagde actie van de bonden in het seizoen 1967-68 ten bate van de zending en van het begin van uitvoering van de actie-doeleinden, nu kunnen zij u meedelen niet alleen dat blijkens het accountantsrapport en een ontvangen oorkonde de actie de som van / 572.643,51 heeft opgebracht, maar dat de aangegeven doeleinden ook gerealiseerd zijn resp. worden, in hartelijk overleg met het ABCZ-comité. Een woord van grote dank is hier op zijn plaats jegens allen die aan deze actie meewerkten, inzonderheid jegens het comité.

Nu de ABCZ-gelden praktisch alle hun bestemming hebben gevonden, kwamen deputaten voor de vraag te staan of het gewenst en nodig is een nieuwe actie al of niet in samenwerking met anderen te organiseren. Deze vraag werd te meer onder hun aandacht gebracht toen zij een uitnodiging kregen om mee te doen, althans te overleggen over een participatie in een tweede „kom over de brug“-actie. Overeenkomstige uitnodigingen kregen ook de deputaten voor hulpverlening en ADMA-deputaten. Na ruggespraak met het hoofdbestuur van de GZB en de zendingsdeputaten van de Geref. Gemeenten, besloten de drie deputatieschappen niet te participeren in „Kom over de brug“ II. Zij waren van oordeel dat participatie in deze actie die wordt voorgesteld als een principiële oecumenische manifestatie juist daarom voor de kerken onaanvaardbaar is. Het werd duidelijk dat de samenwerking met de Roomse kerk bij het actie-comité prevaleerde onder het motto „kerken helpen kerken“.

Het jarenlange „gewroet“ — om een uitdrukking van wijlen prof. Kraemer te gebruiken — van de rooms-katholieken op het zendingsterrein zowel van Rante Pao als van Mamesa, is onverenigbaar te achten met gemeenschappelijke participatie onder het motto hier. Voor de deputaten was het voorts zeer de vraag of zij de te voeren propaganda voor hun rekening zouden kunnen nemen. Tenslotte zou participatie eigen acties kunnen schaden. Wanneer kerken helpen, dan zijn de kerken hier én de kerken daar niet geholpen met vervaging van identiteit, maar ten laatste alleen met de waarheid, met Gods Woord.

Gezien echter de wenselijkheid en de noodzaak nu er nog mogelijkheden zijn om de Toradja's en de Venda's te helpen, de kerken daar te helpen én het volk, menen uw deputaten dat een nieuwe actie, een ABCZ-actie II, overwogen moet worden. Zij benoemden een commissie om daartoe besprekingen te voeren, terwijl aan de beide conferenties werd verzocht concrete doeleinden te stellen zo gedetailleerd mogelijk met globale begroting enz. Op z'n vroegst zal een nieuwe actie in het najaar 1972 kunnen starten.

E. Financiën

Met grote dankbaarheid kan worden gerapporteerd dat tegenover stijgende uitgaven niet alleen als gevolg van geldontwaarding, maar ook door de zo noodzakelijke voortgang van het werk, ook stijgende inkomsten staan. Liet 1968 een groot tekort zien, de jaren 1969 en 1970 geven een klein saldo, evenzo de begroting voor het jaar 1971.

Hier volgen de cijfers:

	1968	1969
Ontvangsten		
Collecten	77.175,36	102.502,85
Busjes	53.967,56	61.784,97
Scholen	—	17.427,82
Kerken en Diaconieën	—	2.776,88
Zendingscommissies	8.415,86	19.473,84
Zendingsdagen	17.534,62	32.833,30
Zendings- en verkoopavonden	—	9.300,48
Giften	93.160,28	50.176,90
Collecten, enz. Medische Dienst	—	31.587,19
Legaten	12.000,—	3.667,81
Kalenders	16.009,—	12.924,27
U.K.K.	2.859,10	4.035,36
Rente	9.524,78	6.270,67
Diversen	14.758,92	13.131,64
	305.405,48	367.893,98
Ontvangsten	1970	begr. 1971
Collecten	109.848,—	103.000,—
Busjes	60.339,92	60.000,—
Scholen	13.680,12	12.000,—
Kerken en Diaconieën	5.735,94	3.000,—
Zendingscommissies	23.243,60	20.000,—
Zendingsdagen	28.344,95	25.000,—
Zendings- en verkoopavonden	17.042,70	15.000,—
Giften	71.001,54	60.000,—
Collecten enz. Medische Dienst	35.015,84	46.000,—
Legaten	20.160,52	10.000,—
Kalenders	19.163,91	20.000,—
U.K.K.	2.493,64	2.000,—
Rente	8.380,26	9.000,—
Diversen	12.274,96	10.000,—
	426.725,90	395.000,—

	1968	1969	
Uitgaven			
Honoraria en sociale lasten	44.573,81	41.784,64	
Kerkelijk Bureau	—	17.825,—	
Accountantszaken	3.200,—	4.700,—	
Afschrijvingen	6.426,35	6.577,14	
Huisvestingskosten	1.784,06	1.576,03	
Propagandakosten	1.174,70	897,25	
Vergaderkosten	3.301,32	5.054,62	
Kantoorbehoeften, porto, telefoon enz.	5.281,76	8.525,68	
	65.742,—	86.920,36	
Terreinen en passages Indonesië	156.397,06	130.153,17	
Terreinen en passages Afrika	159.638,23	148.251,31	
	361.777,29	363.324,84	
	nadellig	voordellig	
Exploitatie saldo	78.371,81	4.569,14	
Uitgaven	1970	begr. 1971	
Honoraria en sociale lasten	48.076,25	34.617,50	
Kerkelijk Bureau	18.560,—	15.000,—	
Accountantszaken	750,—	2.000,—	
Afschrijvingen	6.260,50	6.500,—	
Huisvestingskosten	15.026,54	3.000,—	
Propagandakosten	1.092,90	1.000,—	
Vergaderkosten	7.094,89	5.500,—	
Kantoorbehoeften, porto, telefoon enz.	11.433,46	5.500,—	
	108.294,54	73.117,50	
Terreinen en passages Indonesië	144.667,36	160.903,—	
Terreinen en passages Afrika	169.971,36	156.990,33	
	422.933,26	391.010,83	
	voordellig	voordellig	
Exploitatie saldo	3.792,64	3.989,17	
Balansen per	31-12-68	31-12-69	31-12-70
Vastgelegde middelen:			
Zendingshuis	123.280,—	117.920,—	112.560,—
Inr. zendingshuis	1.005,—	670,—	335,—
Kantoorinventaris	2.915,19	2.375,50	1.610,—
Bezittingen Afrika en Indonesië	177.524,—	1.375,—	1.375,—
	304.724,19	122.340,50	116.080,—
Viottende middelen:			
Voorschotten	5.384,—	5.473,25	6.705,99
Effecten	96.907,—	88.472,—	87.637,—
Overige vorderingen en vooruitbetalingen	—	43.271,24	97.645,95
	102.291,—	137.216,49	191.988,94

	31-12-68	31-12-69	31-12-70
Liquide middelen:			
Postgiro gen.zendingskas	28.492,38	18.576,67	23.671,30
Alg. Bank Nederland	126.533,16	62.683,66	—,—
Amro-Bank	—,—	10.135,20	87.225,12
Postgiro UKK	—,—	4.623,87	—,—
Postgiro zendingsh.	7.659,66	7.811,44	595,62
Amro-Bank idem	12.243,64	—,—	—,—
Mesendi	32.355,—	—,—	—,—
Volkskas en kasgeld Zuid-Afrika	59.918,—	45.373,05	35.297,30
	<u>267.201,84</u>	<u>149.204,09</u>	<u>147.969,34</u>
Totaal generaal:			
Vastgelegde middelen	304.724,19	122.340,50	116.080,—
Viottende middelen	102.291,—	137.216,49	191.988,94
Liquide middelen	267.201,84	149.204,09	147.969,34
	<u>674.217,03</u>	<u>408.761,08</u>	<u>456.058,28</u>
	31-12-68	31-12-69	31-12-70
Vermogen	560.430,77	313.199,51	318.974,34
Bestemmingsgelden:			
ABCZ-actie	81.064,—	36.519,75	68.309,75
Commissie Ontwikkelings-samenwerking Sassenheim	—,—	—,—	11.574,—
Diaconieën Den Haag	—,—	—,—	5.000,—
Ned. zendingsraad	24.656,12	28.947,46	16.043,82
Overige schulden en vooruitontvangsten	8.066,14	30.094,36	36.156,37
Totaal generaal	<u>674.217,03</u>	<u>408.761,08</u>	<u>456.058,28</u>
Vermogenspositie:			
Correctie per 31 december 1968:			
Vermogen volgens de balans 1968			560.430,77
Bij: lager nadelig exploitatie-saldo 1968			26.022,75
			<u>586.453,52</u>
Af: ABCZ-gelden	68.990,—		
Bezittingen Afrika	172.274,—		
Idem Indonesië	3.875,—		
Mesendi	32.355,—		277.494,—
			<u>308.959,52</u>
Samenstelling vermogen op 31 december 1969:			
Saldo op 1 januari 1969			308.959,52
Af: waardevermindering effecten			6.435,—
			<u>302.524,52</u>
Bij: kapitaal UKK			6.105,85
exploitatie-saldo			4.569,14
			<u>313.199,51</u>

Samenstelling vermogen op 31 december 1970:

Saldo op 1 januari 1970	313.199,51
Bij: waardevermeerdering effecten	1.962,19
exploitatie-saldo	3.792,64
	<u>318.974,34</u>

In verband met de begrotingen menen deputaten dat als streefbedrag genoemd kan worden een bedrag van / 6,50 per lid per jaar (eventueel aan te passen met behulp van de index die ten behoeve van de predikantsfraktamenten wordt aangehouden).

De financiële administratie is gevoerd door het kerkelijk bureau. Bij alle waardering voor de opzet en de persoonlijke inzet kunnen deputaten niet betuigen ten volle bevredigd te zijn over de gang van zaken. De vraag is gerezen of het beleid dat zij in hun vorig rapport voorstellen (acta 1968-69 blz. 134-135), niet efficiënter zou zijn voor de zending.

Wat de begrotingen betreft voor de jaren 1972-1974 kunnen deputaten onderscheid maken tussen de normale begrotingen en een begroting van wensen, idealen enz. De „normale” begroting voor 1971 vindt u hierboven aangegeven. Natuurlijk moet rekening gehouden worden met onvoorziene omstandigheden die aan de jaren 1972 e.d. een heel ander beeld kunnen geven, maar voor een groot deel betreffen de uitgaven vaste lasten die slechts beperkt variabel zijn. De „normale” gang van het werk doet deze lasten eerder toenemen dan afnemen. Zodra er „groei” in zit, zal er sprake zijn van toenemende uitgaven (meer helpers, meer kerkjes enz.). Deze „groei” kan soms algeremd worden, althans voor een tijd, maar dan meestal met opofferingen van mogelijkheden die gegeven worden. Deputaten hebben geen vrijmoedigheid daarop aan te dringen, tenzij de tekorten onrustbarend zouden worden. Maar ook dan vertrouwen zij dat een beroep op de kerken niet tevergeefs zal zijn, zoals in het verleden meer dan eens gebleken is. Uitgaande van „normale groei” en rekening houdend met voortgaande geldontwaarding waardoor de nominale bedragen stijgen zonder dat het werk „groeit”, mag voor de komende jaren een toename van de begrotingsbedragen geraamd worden van 10 tot 15 percent. Dat betekent echter dat er gezien de huidige cijfers weinig ruimte zal zijn voor extra-investeringen zowel in gebouwen, materiaal als in „kader”; de begroting van wensen en idealen zal niet binnen de „normale” te realiseren zijn, zodat speciale activiteit nodig zal zijn. Deputaten hebben zich daarop beraden zoals in de vorige paragraaf reeds is meegedeeld.

F. Contacten met andere zendingen

Ook gedurende deze verslagperiode zijn er goede contacten geweest met andere zendingen en zendingsorganisaties. Allereerst mag met dank genoemd worden het gereformeerd zendingsoverleg waartoe de deputaten voor de uitwendige zending van de Gereformeerde Gemeenten, het bestuur van de Gereformeerde Zendingsbond en uw deputaten besloten. Het is de bedoeling dat een keer per jaar dit G.Z.O. bijeenkomt om samen zich te beraden over gemeenschappelijke problemen, alsmede om elkaar met raad en daad bij te staan. Een voorbeeld van dat beraad is te noemen wat hierboven reeds is gerapporteerd over „Kom over de brug” II. Uitwisseling van elkaars bladen enz. is uiteraard inherent aan dit overleg.

Van de diensten van de Nederlandse Zendingsraad wordt dankbaar gebruik gemaakt voor de transfer van gelden naar Indonesië, terwijl het apparaat van de NZR in Indonesië steeds tot hulp bereid is voor de zendingswerkers daar. De NZR heeft aan uw deputaten voorgesteld een waarnemer te benoemen om de vergaderingen van de Raad bij te wonen, zoals ook de Geref. Gemeenten een waarnemer bij de NZR hebben. Uw deputaten konden niet tot een eenstemmig besluit in dezen komen. Sommigen zijn van oordeel dat de relatie van de NZR tot de Wereldraad van Kerken beslissend is ter afwijzing van het voorstel. Anderen menen dat het dankbaar gebruik maken van de diensten van de NZR niet gepaard kan gaan met een dergelijke afwijzing, terwijl de bredere oriëntatie juist erg nuttig is voor het zendingsbeleid.

Het bedoelde nut wordt door eerstgenoemden betwijfeld. In meerderheid echter was men van mening dat directe kennisneming en informatie van grote betekenis is voor het eigen werk; contacten met andere zendingen voorkomen isolering, ook al kan men niet met elke zaak instemmen noch erin meegaan. In dit licht leggen deputaten u graag deze zaak voor. Het contact met de zending van de Geref. Kerken en met die van de Ned. Herv. Kerk beperkte zich tot een verzoek van de kant van deputaten de opleiding van de uit te zenden werkers ter hand te nemen, resp. daarin te adviseren (dra. Van der Kils, de artsen Wubs, Van 't Spijker en Toormen). Een gevolg hiervan is geweest dat het „Hendrik Kraemer Instituut”, waarin de opleidingen van Baarn en Oegstgeest zijn samengevoegd, aan deputaten een zetel in het curatorium van het instituut heeft aangeboden. Ook inzake dit aanbod denken deputaten niet gelijk. Aan de ene kant is er wantrouwen, omdat de verantwoordelijkheid niet gedragen kan worden; aan de andere kant meent men dat dit wantrouwen in strijd is met het vertrouwen dat men in de opleiding stelt door de op te leiden krachten er heen te zenden. De parallel is getrokken met het aanbod aan die Geref. Kerk in Zuid-Afrika om een lid te benoemen in de beheerraad van de Bybelskool Iyani, alsmede met de wens dat iemand van de kant van deputaten zitting heeft in de hospitaalraad van Siloam Sending-

hospitaal. De tendens in de richting van een louter horizontalistisch ingestelde zending, de vlucht in ontwikkelingshulp, resp. samenwerking buiten het Evangelie om wordt door geen van uw deputaten ontkend of gebagatelliseerd, maar verschil van mening is er over de vraag in hoeverre verantwoordelijkheid gedragen wordt wanneer het opleidingsinstituut een exponent van deze tendens, resp. van deze vlucht zou worden. Niemand wil beweren dat het instituut dit nu reeds zou zijn na de samenvoeging van „Baarn” en „Oegstgeest”. De een evenwel meent dat één zetel in het curatorium geen enkele waarborg biedt dat invloed ten goede kan worden uitgeoefend, terwijl blijkens de statuten bovendien de curatoren van geref. en herv. kerken het vetorecht hebben. De ander meent dat met één zetel dat ook niet verwacht mag worden; zolang het verantwoord wordt geacht mensen ter opleiding naar dit instituut te zenden, zal een zekere verantwoordelijkheid niet vermeden kunnen worden die nog het best in die ene zetel tot uitdrukking komt. Besloten werd ook deze zaak aan u voor te leggen met de mededeling dat het standpunt van deputaten niet uniform is ten aanzien van het al of niet zitting nemen.

Rest nog mee te delen dat ook bij de uitzending van dra. Van der Kils het Zendingencentrum te Baarn met raad en daad heeft bijgestaan voor het verkrijgen van het visum en de verzending van haar goederen.

G. Regeling voor de buitenlandse zending

Overeenkomstig het besluit van de vorige synode inzake de bevoegdheid tot rechtshandelingen (Acta art. 102 sub 5) stellen deputaten voor een nieuw art. 11 in de Regeling voor de buitenlandse zending op te nemen, waardoor de nummering van het huidige art. 11 enz. opschuift (11-15 wordt dan 12-16). Zij stellen voor dit nieuwe art. 11 als volgt te redigeren:

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

7. Voorstellen

Deputaten stellen u voor:

- a. de synode benoeme opnieuw een deputaat-eerste en deputaat-tweede penningmeester met een secundus;
- b. de synode benoeme opnieuw een adviseur;
- c. de synode hefve de samenwerking met de kerk van Utrecht-Centrum als zendende kerk op;
- d. de synode spreke uit dat de Geredja Toradja Mamasa behoort tot de kerken met welke correspondentie wordt onderhouden in volledige zin; deze correspondentie worde gevoerd door de zendingdeputaten;
- e. de synode keure voor haar deel de „Konsepakte van samenwerking” met die Geref. Kerk in Zuid-Afrika goed zoals deze is voorgesteld in paragraaf 5 sub B;
- f. de synode bestendige het besluit van de Generale Synode betreffende de najaarscollecte voor de nevendiensten (Acta 65/66 art. 81) voor de jaren 1972/1974;
- g. de synode stelle als streefbedrag voor 1972 en volgende jaren vast een bedrag van f 6.50 per lid;
- h. de synode voege aan de Regeling voor de buitenlandse zending toe een nieuw art. 11 gelijk voorgesteld in paragraaf G, waarbij de nummering van de volgende artikelen verandert: 11 wordt 12 enz.

Voorts leggen deputaten aan u voor:

- i. het voorstel van de Nederlandse Zendingraad om een waarnemer in dat college te benoemen;
- j. het aanbod van het Hendrik Kraemer Instituut iemand voor te dragen voor het curatorium van dat Instituut.

Terugziende over de driejarige periode moet worden geconstateerd dat er vele moeiten en zorgen zijn geweest. Teleurstellingen bleven niet uit. Maar de dank mag overheersen dat de zegeningen groter waren dan de zorgen, de perspectieven wijder dan de teleurstellingen! De Koning van de Kerk, de grote Zender heeft ook deze arbeid met veel zwakheid, maar toch ook met veel gebed verricht, willen gebruiken. Dat is meer dan zendingswerkers, zendende kerken en zendingdeputaten verdiend hebben! Daarom overheerst de dank! Uw vergadering de leiding van Heilige Geest toebiddend.

M. Drayer, secretaris

BIJLAGE LXV
art. 162, 205, 218

RAPPORT VI VAN COMMISSIE III INZAKE DE BUITENLANDSE ZENDING

Het zendingrapport geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen:

1. het ingediende rapport is te breed, waardoor de duidelijkheid wordt geschaad;
2. in het algemeen heeft de commissie zich afgevaardigd of dit belangrijke deputaatschap, dat veel werk heeft te verrichten en het hoogste budget van alle deputaatschappen

heeft, wel een duidelijk beleid voert; met visie de lijnen uitstippelt. Het rapport geeft de indruk op sommige plaatsen dat deputaten handelen naar bevind van zaken of achter de feiten aankomen. Juist bij deze omvangrijke arbeid zijn praktische en financiële beleidslijnen geboden;

3. de commissie vroeg zich af of een uit eigen wil ondernomen reis naar het Toradja-land achteraf door deputaten aangegrepen moet worden voor het verlenen van verschillende opdrachten en gedeeltelijk door hen moet worden gefinancierd;
4. het komt uw commissie onjuist voor dat zendingswerkers zich rechtstreeks tot de kerkeraden wenden met een circulaire, die voorzien is van een stempel van het zendingshuis. Dit roept vragen op m.b.t. de bevoegdheid van de werkers en de financiële planning van deputaten;
5. met personen sub D blijkt bedoeld te zijn hulpkrachten;
6. t.a.v. de relatie met de Toradjakerk — sub G — is uw commissie van mening dat, wanneer tot correspondentie wordt besloten, deze correspondentie niet door zendingdeputaten dient onderhouden te worden, aangezien dit de Toradjakerk toch weer in een uitzonderingspositie plaatst. Uiteraard zullen zendingdeputaten contacten met deze kerk op allerlei manieren blijven onderhouden;
7. de commissie nam kennis van de moeilijkheden die het zendingswerk in Vendaland ondervond en heeft er begrip voor dat deze moeilijkheden de laatste jaren groter werden. Dankbaar nam zij kennis van de door de delegatie van zendingdeputaten verrichte arbeid;
8. de akte van samenwerking ontmoet geen bezwaren bij de commissie; zij conformeert zich aan de opmerking dat art. 13 gevoegd dient te worden bij art. 10; ook de reserves t.a.v. de bepalingen bij art. 3 deelt de commissie;
9. bij art. 13 in de Akte van samenwerking werd de opmerking gemaakt dat naar onze begrippen in de voorgestelde commissie niet alleen blanke leden dienen te worden benoemd; er moet een opvoeding zijn tot zelfstandigheid;
10. de commissie hoopt zeer dat de opleiding in Hammanskraal geen duplicaat is van de „blanke” opleiding. De adviseur van de commissie heeft op dit punt enige reserves;
11. bijzonder werd uw commissie getroffen door de opmerking „het gewelensconflict” is niet steeds te ontgaan. Wij komen hier in aanraking met de zgn. kleine apartheid. Zonder de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika te beoordelen, laat staan te veroordelen, is de commissie van mening dat het wegnemen van de kleine apartheid in de omgang van blanke en niet-blanke christenen, een teken mag zijn van de door Christus bewerkte verzoening, die zich uitwerkt in de verhoudingen der rassen;
12. t.a.v. het „Statuut” werd uw commissie meegedeeld dat dit nog niet definitief is vastgesteld en daarom de synode niet is aangeboden;
13. de commissie is met deputaten van mening dat we niet moeten participeren in „Kom over de brug” II. Een nieuwe A.B.C.Z.-actie is op z'n plaats;
14. het is een novum dat deputaten spreken over een streefbedrag van f 6.50 per lid per jaar. Het lijkt uw commissie moeilijk om een dergelijk bedrag vast te stellen, aangezien de inkomsten niet alleen per collecte verkregen worden, zoals bij andere deputaatschappen het geval is;
15. de commissie is het met die deputaten eens, die menen het voorstel van de NZR te moeten opvolgen om een waarnemer te benoemen in deze zendingraad. Indien men dat niet wil moet men ook geen gebruik maken van de diensten van de NZR. De relatie van de NZR met de Wereldraad van Kerken betreft uw commissie zoals uw commissie het ook betreurt dat de Geredja Toradja Mamasa is aangesloten bij de Raad van Kerken in Indonesië;
16. uw commissie meent dat het niet juist zou zijn een zetel te aanvaarden in het curatorium van het „Hendrik Kraemer Instituut”. Dan zouden we inderdaad ingekapseld worden in de ontwikkeling van de zendingen van de Ned. Herv. en Geref. Kerken en verantwoordelijkheid moeten dragen voor de kerkelijke arbeid namens de Geref. en de Ned. Herv. Kerk verricht, die wij niet kunnen dragen;
17. graag spreekt de commissie uit dat het zendingswerk uiterst belangrijk is en blijft; zij hoopt dat de arbeid in de komende jaren met liefde en kracht voortgezet zal worden om dienstbaar te zijn aan de komst van het Koninkrijk en de wederkomst van de Here Jezus Christus.

Resumerend stelt de commissie u voor:

1. het beleid van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. opnieuw een deputaat-eerste en deputaat-tweede penningmeester te benoemen;
3. opnieuw een adviseur te benoemen;
4. de samenwerking met de kerk van Utrecht-Centrum als zendende kerk op te heffen;
5. uit te spreken dat de Geredja Toradja Mamasa behoort tot de kerken met welke correspondentie wordt onderhouden in volledige zin; deze correspondentie te doen onderhouden door deputaten voor de eenheid van de Gereformeerde belijders en correspondentie met buitenlandse kerken;
6. het besluit van de Generale Synode betreffende de najaarscollecte voor de nevendiensten (Acta 65/66 art. 81) voor de jaren 1972/1974 te continueren;
7. aan de Regeling voor de buitenlandse zending een nieuw art. 11 gelijk voorgesteld in paragraaf G van het deputatenrapport, op te nemen, waarbij de nummering van de volgende artikelen verandert: 11 wordt 12;

8. deputaten te machtigen een waarnemer te benoemen in de Nederlandse Zendingraad;
9. deputaten niet te machtigen een zetel te aanvaarden in het curatorium van het Hendrik Kraemer Instituut.

J. H. Velema, rapporteur

BIJLAGE LXVI
art. 166, 171

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELIEVERKONDIGING ONDER ISRAËL

1. Deputaatschap

Sinds de synode van Hilversum heeft de samenstelling van het deputaatschap verschillende wijzigingen ondergaan. De part. synode van het Noorden verving de primi deputaten ds. H. Biesma en ds. K. J. Velema door ds. J. L. C. Boertjens en ds. J. Kruls te benoemen; secundus deputaat ds. J. Vogel werd opgevolgd door ds. J. M. Visser. In de plaats van ds. M. Baan en ds. P. N. Ribbers benoemde de part. synode van het Oosten ds. J. Brons en prof. ir. A. Moens tot primus deputaat. Ds. G. de Vries werd als secundus deputaat van de part. synode van het Westen vervangen door ds. W. van Dijk. De plaats van ds. M. C. Tanis als primus deputaat van de part. synode van het Zuiden werd ingenomen door ds. M. Viletstra, wiens secundus-plaats werd bezet door ds. G. Leendertae.

Het college van deputaten is nu als volgt samengesteld:

voor de part. synode van het Noorden:

ds. J. L. C. Boertjens, sec.: ds. A. Hilbers,
ds. J. Kruls, sec.: ds. J. M. Visser,

voor de part. synode van het Oosten:

ds. J. Brons, sec.: dr. J. de Vuyst,
prof. ir. A. Moens, sec.: ds. H. W. Eerland,

voor de part. synode van het Westen:

ds. B. Bijleveld, sec.: ds. C. Verhage,
ds. L. S. den Boer, sec.: ds. W. van Dijk,

voor de part. synode van het Zuiden:

G. J. Ornstein, sec.: ds. J. van Amstel,
ds. M. Viletstra, sec.: ds. G. Leendertae,

terwijl voor de Generale Synode zitting hebben als

secretaris: ds. M. Drayer, sec. ds. K. J. Velema,
penningmeester: ds. D. Blesma jr., sec. A. v. d. Hooff,
en als adviseur: dr. B. J. Oosterhoff

2. Zending kerken

De samenwerking met de zending kerken, Groningen en Zierikzee, was ook gedurende deze verslagperiode voortreffelijk. Niet zonder weemoed maken deputaten melding van het overlijden van de gedeputeerde van de kerkeraad van Groningen, br. I. Veldstra op 6 juli 1970. Sinds de samenwerking met de kerk van Groningen tot stand kwam, vertegenwoordigde br. Veldstra de kerkeraad (januari 1954). Niet een man van veel woorden heeft hij gedurende deze jaren met zijn wijsheid, bezonnenheid en sterke liefde voor Israël een waardevolle bijdrage gegeven ter bepaling van het gemeenschappelijke beleid. Afkomstig uit Kornhorn vond hij zijn levenstaak bij het christelijk onderwijs te Groningen en diende hij de gemeente van Groningen jarenlang in het ambt met name de laatste jaren ten dienste van Israël. Kerkeraad en deputaten zijn dankbaar voor wat zij in hem mochten ontvangen. In zijn plaats benoemde de kerkeraad tot gedeputeerde br. H. Ramaker, die met ds. A. Rebel de kerkeraad vertegenwoordigt. De kerkeraad van Zierikzee wordt vertegenwoordigd door ds. P. op den Velde en br. M. J. Schouls.

Overeenkomstig de opdracht van de synode van Hilversum hebben deputaten en kerkeraad van Groningen zich beraden over de relatie tussen kerkeraad en deputaten. Het langdurige beraad dat nog niet geheel tot afronding is gekomen heeft geleid tot het volgende besluit:

De kerkeraad van Groningen

erkennende de opdracht die de kerk heeft ten aanzien van Israël krachtens de bijzondere positie die dat volk heeft naar de Schrift,
overtuigd dat de ontmoeting met Israël en het geestelijke erfgoed van Israël ook zegenrijk geacht moet worden voor de kerk zelf,
overwegende dat aan het onderzoek van en het onderwijs in dat erfgoed in de huidige opzet van de theologische studie vrijwel geen plaats wordt gegeven,
uitgaande van art. 21 K.O., waarin de opdracht van de kerk jegens Israël wordt voorondersteld,
besluit in de lijn van art. 6 K.O. zijn predikant opdracht te geven voor de bijzondere arbeid ten behoeve van kerk en Israël door

a. de Evangelieverkondiging onder Israël te bevorderen door voortgaande bezinning op de verhouding van de kerk tot en de ontmoeting van de kerk met Israël, de bestudering van de geschiedenis en de cultuur van het joodse volk en de joodse religie;

b. de Evangelieverkondiging onder Israël te bevorderen door het onderhouden van bepaalde contacten zowel in als buiten de staat Israël in overleg met de deputaten voor de Evangelieverkondiging onder Israël;

c. de begeleiding en toerusting van hen die onder Israël arbeiden, resp. gaan arbeiden in overleg met de sub b genoemde deputaten.

Met de erkenning van de blijvende relatie volgens het bovenstaande achten deputaten het van secundaire betekenis of de kerk van Groningen de naam „zending kerk” behoudt. Wanneer de medewerking die de kerk van Groningen volgens art. 6 K.O. verleent door zijn predikant ten behoeve van voornoemde arbeid beschikbaar te stellen, het irrelevant maakt Groningen als „zending kerk” aan te merken, dan kan geconstateerd worden dat de samenwerking volgens art. 15 van de Regeling voor de Evangelieverkondiging onder Israël beëindigd kan worden.

3. Vergaderingen

Sinds de vorige verslagperiode vergaderden deputaten zevenmaal, nl. op 27 nov. 1968, 21 maart 1969, 18 sept. 1969, 5 febr. 1970, 19 juni 1970, 19 febr. 1971 en 18 juni 1971. Het moderamen vergaderde voorts nog op 26 aug. 1968, 27 sept. 1968, 4 okt. 1968, 27 aug. 1969, 23 jan. 1970, 20 aug. 1970, 29 dec. 1970, 19 maart 1971 en 26 maart 1971.

4. Financiën

Inzake de financiële gang van zaken in de jaren 1968-1970 kunnen deputaten u het volgende rapporteren:

	1968	1969	1970
Ontvangsten:			
Paascollecte	/ 39.660.73	/ 34.885.23	/ 37.914.06
Vrede over Israël	„ 11.932.50	„ 11.026.36	„ 15.366.36
Collecte-lectuurfonds	„ 10.262.78	„ 8.385.88	„ 9.227.36
Giften	„ 2.513.83	„ 2.046.—	„ 3.072.69
Rente	„ 3.478.82	„ 3.764.56	„ 10.331.33
Diversen	„ 8.091.26	„ 2.886.01	„ 3.392.49
Zendingsdagen	„ 6.662.97	„ 6.984.55	„ 5.087.30
	/ 80.602.89	/ 69.978.59	/ 84.391.49

Uitgaven:

Arbeid in Israël	/ 33.712.96	„ 9.059.39	„ —
Idem in samenwerking	„ 1.500.—	„ 2.116.62	„ 10.430.62
Opleiding	„ —	„ —	„ 8.000.—
Vrede over Israël	„ 12.344.47	„ 10.222.16	„ 10.727.15
Vergaderingen	„ 1.523.35	„ 1.444.35	„ 2.376.35
Diversen	„ 2.071.75	„ 6.341.58	„ 6.678.41
Administratiekosten	„ 1.915.84	„ 3.180.48	„ 3.247.—
	/ 53.068.37	/ 32.383.58	„ 39.457.53

Uit bovenstaande gegevens is duidelijk dat de laatste jaren voor het deputaatschap betrekkelijk „goedkoop” zijn geweest omdat er geen predikantstraktement betaald behoefde te worden voor een werker in Israël. Deze situatie verandert uiteraard nu opnieuw de opleiding van een toekomstig werker is ter hand genomen. Deputaten zijn dankbaar dat het hun hierdoor mogelijk was de reserves te versterken die dringend nodig zullen zijn wanneer opnieuw iemand wordt uitgezonden (verhuizing en met name huisvesting in Israël, bij voorkeur in Jeruzalem, zullen de gekweekte reserves fors aanspreken).

Betreffende de balans per 1 jan. 1971 kan worden opgemerkt dat rekening gehouden moet worden niet alleen met toekomstige kosten gelijk zo juist aangegeven, maar ook met de door de deputaten voor financiële zaken geadviseerde reserve. Tevens zal voor het „medegebruik” van het zendingshuis ten behoeve van het secretariaat, waarvoor tot nu toe geen vergoeding werd betaald — onderhandelingen hierover zijn gaande — een bedrag gereserveerd moeten worden.

De opstelling is dan als volgt:

Giro en kas	/ 6.857.98	Reserve-Israël	/ 100.000.—
Lening-evangelisatie	„ 25.000.—	Reserve-zendingshuis	„ 10.000.—
Beleggingen	„ 172.750.—	Kapitaal	„ 94.607.98
	/ 204.607.98		/ 204.607.98

Graag willen deputaten omtrent de lening-organisatie u nadere informatie verstrekken. Begin 1970 bereikte hen het verzoek van de deputaten voor de evangelisatie om in de acute noodsituatie die voor deze deputaten was ontstaan ten aanzien van het evangelisatiewerk in het Eurooppoortgebied, op de een of andere wijze bijstand te verlenen. Na rijp beraad besloten uw deputaten de gevraagde bijstand te verlenen in de vorm van een renteloze lening onder voorbehoud dat maatregelen worden getroffen voor rente en aflossing. Dit besluit werd genomen na het advies gevraagd te hebben van de deputaten voor financiële zaken die berichtten het tot hun taak te rekenen „de synode i.z.l. te attenderen op de wijze van beleggen, welke in het onderhavige geval geen rente opbrengt, niet verhandelbaar is en waarschijnlijk zeer moeilijk kan worden afgelost. Uiteraard zal tevens worden gesticuleerd: dat op het tijdstip van het verstrekken der lening a. uw liquiditeitspositie niet werd verstoord; b. uw exploitatie niet in gevaar werd gebracht; c. de door u te nemen beslissing een beleidszaak betrof, waardoor ons deputaatschap niet bevoegd is de handeling als zodanig te beoordelen. Dit standpunt impliceert dat ons deputaatschap ter synode beslist geen negatief oordeel zal uitspreken over de door u in dezen genomen beslissing”.

Wat de begroting betreft voor de komende drie jaren delen deputaten u het volgende mee:

Ontvangsten:	1972	1973	1974
Paascollecte	/ 32.500	/ 35.000	/ 37.500
Vrede over Israël	„ 15.000	„ 16.000	„ 17.000
Collecte-lectuurfonds	„ 6.000	„ 5.000	„ 4.000
Giften	„ 1.500	„ 1.750	„ 2.000
Rente	„ 10.000	„ 10.000	„ 10.000
Diversen	„ 2.500	„ 2.500	„ 2.500
Zendingsdagen	„ 2.000	„ 1.750	„ 1.500
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	/ 69.500	/ 72.000	/ 74.500
Uitgaven:			
Arbeid in Israël	/ —	/ 50.000	/ 45.000
Opleiding	„ 11.000	„ 15.000	„ 16.000
Idem in samenwerking	„ 16.000	„ —	„ —
Vrede over Israël	„ 14.000	„ 15.000	„ 16.000
Vergaderingen	„ 3.000	„ 3.000	„ 3.000
Administratiekosten	„ 7.000	„ 7.500	„ 8.000
Diversen	„ —	„ 3.500	„ 4.000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	/ 54.000	/ 84.500	/ 78.750

Op grond van deze begrotingen zijn deputaten van oordeel dat met een streefbedrag van f 1.— in de jaren 1972-1975 de arbeid bekostigd kan worden. Zij stellen u graag voor dit bedrag vast te stellen.

5. Voorlichting

Gelijk voorheen pogen deputaten zich zoveel mogelijk informatie te verschaffen omtrent hun arbeid. Elke deputaat ontvangt een abonnement op het „Nieuw Israëlitisch Weekblad”. Voorts is er een ruilvereenkomst met de Raad voor de verhouding van Kerk en Israël van de Ned. Herv. Kerk en de deputaten voor de verkondiging van het evangelie onder Israël van de Geref. Kerken, waardoor elke deputaat het maandblad „Kerk en Israël” en de brochurereeks „Verkenning en Bezinning” ontvangt, alsmede het tweemaandelijks blad „Evangelie en Israël”. Voorts ontvangen deputaten een exemplaar van het Israël-nummer van „De Heerbaan”: „Kerk en Israël onderweg”. Het artikel dat prof. Boertien daarin schreef „Israël en de messiaanse gemeente op Gods Heerbaan” werd als overdruk aan alle predikanten toegezonden.

6. Opleiding

Ten gevolge van de terugkeer van ds. W. van Dijk uit Jeruzalem werd de urgentie van de opleiding overeenkomstig de opdracht van de synode sterk onderstreept. Dankbaar mogen deputaten u meedelen dat zij ds. J. L. C. Boertien bereid vonden in overleg met zijn kerkeraad zich voor een deel van zijn tijd beschikbaar te stellen om de nodige vooropleiding en toerusting te ontvangen voor het werk onder Israël. Hij heeft inmiddels zijn kandidaats-examen aan de universiteit in Groningen afgelegd en bekwaamt zich nu verder voor de hem wachtende taak onder leiding van prof. Boertien; het studieprogramma is mede in overleg met prof. Oosterhoff en prof. Beek ontworpen. Het zal waarschijnlijk mogelijk zijn omstreeks nov. 1972 het doctoraal examen af te leggen. Moesten deputaten in hun vorig rapport constateren dat de onontbeerlijke specialisatie in Nederland praktisch niet mogelijk was, dank zij de benoeming van dr. M. Boertien tot hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam en het Joodse Instituut dat door hem aan de universiteit werd gesticht, kan de nodige gespecialiseerde opleiding en toerusting nu aan de uit te zenden predikanten (en aan anderen

die geïnteresseerd zijn) gegeven worden. Deputaten hopen dat op deze wijze het toen door hen geschetste ideaal ten volle gerealiseerd zal worden.

7. Arbeidsterrein

A. Algemeen

Wat ten dezen in voorgaande rapporten is vermeld, behoeft in feite geen aanvulling. Het „verschijnsel” van het antisemitisme — al of niet latent — is te diep geworteld dan dat het in een kwart eeuw verdwenen zou zijn, hoe gruwelijk het zich ook heeft geopenbaard juist in onze tijd. De weerstanden die door dit „verschijnsel” worden opgeroepen bij het Joodse volk omdat de kerk in de loop van de eeuwen maar al te vaak aan de kant van de vervolgers in plaats van die van de vervolgdgen stond, en helaas al te gemakkelijk een voedingsbodem ervoor bood door de positiekeuze tegen Israël en de soms onbewuste, vaak ook bewustbedoelde verguizing van Israël, zijn niet binnen één generatie verdwenen. In de ontmoeting met Israël moet het Paulinische vermaan niet „hooggevoelende” te zijn wel voortdurend voor ogen worden gehouden.

In het rapport aan de synode van Hilversum hebben deputaten aandacht geschonken aan de in Israël bestaande kerkgemeenschappen. Naar hun van bevoegde zijde werd meegedeeld is er gedurende de laatste jaren een emigratie van inheemse christenen op gang gekomen, zowel uit het vroegere Jordaanse gebied als uit Israël die enige zorg baart. Israël dreigt een land te worden dat wel veel christelijke instituten telt, door vele christenen bezocht wordt, maar zonder levende christenheid. De inheemse christenheid voelt zich bedreigd in de minderheidsituatie die men inneemt. Vooral de pastorale verzorging ontbreekt. Deputaten zijn van mening dat deze kant van het werk in Israël niet genegeerd mag worden, omdat het christendom zich ook in die inheemse christenheid aan Israël presenteert en in de ontmoeting is het bestaan van een levende christelijke gemeenschap ter plaatse van de grootste betekenis. Derhalve is verzocht bij de in de vorige paragraaf vermelde opleiding ook hiermee rekening te houden.

Een derde zaak die in het algemeen gedeelte onder uw aandacht gebracht dient te worden is het vraagstuk van de pastorale verzorging van de vele „verstrooiden” in Israël. De staat Israël heeft grote aantrekkingskracht met name voor jonge mensen, ook uit Nederland, leden of doopleden van verschillende kerken. Uit een beperkt onderzoek dat werd ingesteld, bleek dat aan dit vraagstuk niet voorbijgegaan kan worden. Deze „verstrooiden” die verkeren, leven, werken te midden van de Israëlitische bevolking, zijn voor het allergruotste deel in geen enkel opzicht voorbereid op de ontmoeting met Israël. Overgang naar het jodendom is niet zeldzaam. Dat er onder die „verstrooiden” sommigen „verongelukken” is begrijpelijk. Dit kan de kerken in Nederland niet onbewogen laten. Ook uw deputaten zijn hiermede in aanraking gekomen, vooral toen er directe arbeid in Israël werd verricht. Wanneer opnieuw een predikant zal worden uitgezonden zal ook hij weer met dit vraagstuk geconfronteerd worden.

Ten slotte willen deputaten niet voorbijgaan aan het feit, dat de crisissituatie die tot nu toe Israëls bestaan kenmerkt sinds het stichten van de staat, onverminderd voortduurt. Vrede en verzoening schijnen nog onbereikbaar te zijn. Dat Israël daarbij scherp let op de houding van de christenheid behoeft na alles wat gepasseerd is, niet te verwonderen. „Bidt Jeruzalem vrede toe” moge meer verstaan worden!

B. Prof. dr. M. Boertien

In opdracht van deputaten heeft dr. M. Boertien verschillende werkbezoeken aan Israël gebracht. Deze bezoeken zijn van grote betekenis voor het aanhouden van de relatie met Israël en daarmee voor het open houden van de weg naar Israël enerzijds, maar ook anderzijds voor de verschillende projecten in Israël die door deputaten gesteund worden. Zowel in „Vrede over Israël” als door rapporten heeft dr. Boertien verslag geboden van zijn activiteiten tijdens deze bezoeken. Onder meer betreffen deze activiteiten de theologische werkgemeenschap die mede door dr. Boertien werd gesticht toen hij in Israël werkte en die zich ontwikkelde tot een waardevol instituut voor ontmoeting met en informatie over Israël en omgekeerd. Met name raken zijn bemoeningen de leetuurvoorziening die grotendeels onder auspiciën van de UCCI plaats vindt. De Hebreeuwse woordenlijst, waarover aan de synode van Hilversum werd gerapporteerd, is in eerste editie gereed gekomen. De Hebreeuwse concordantie nadert eveneens haar voltooiing. Hoewel geen uitgave van de UCCI kan ook vermeld worden de vertaling van de bekende kinderbijbel van Anne de Vries in het Hebreeuws. De productie van christelijke lectuur vindt normale voortgang. Deputaten ontvangen doorgaans een exemplaar van elke uitgave, daar deze leetuurvoorziening mede door hun subsidie wordt mogelijk gemaakt in een betrekkelijk klein taalgebied als Israël. Hierbij wordt tevens aandacht geschonken aan de leetuurvoorziening van het Arabisch sprekende deel van de bevolking.

Dat dr. Boertien een groot aandeel heeft in de opleiding en toerusting van de predikant die naar Israël zal worden uitgezonden, is reeds in het voorgaande betoogd. Dat hierbij de mogelijkheden die de Universiteit van Amsterdam biedt in de persoon van dr. Boertien en met name in de positie die hij aan deze universiteit inneemt sinds zijn benoeming tot hoogleraar, van grote betekenis zijn, mag met dank geconstateerd worden. Op 12 mei 1969 aanvaardde dr. Boertien het ambt van gewoon hoogleraar in de Hebreeuwse taal- en letterkunde vanaf de derde eeuw na Christus met het uitspreken van de rede „Het vers, dat niet bedierf”, waarin het gaat over de Tsionszang van de middeleeuwse, Spaans-Joodse dichter

en schrijver Jehoeda Hallevi. De voortgaande bezinning op de verhouding van de kerk tot en de ontmoeting van de kerk met Israël, de bestudering van de geschiedenis en de cultuur van het Joodse volk en de Joodse religie is essentieel niet alleen voor een gespecialiseerde opleiding, maar voor heel de arbeid van de kerk, voor heel de theologie. De kerk die leeft van het erfgoed dat Israël nalet, doorgaf, kan niet overschillig staan ten opzichte van de „verwerking” van dat erfgoed door Israël zelf. In het kader van de grote „verguizing” is het begrijpelijk dat dit niet steeds werd beseft en in feite geen plaats kreeg in de theologische encyclopaedie. Ter wille van de verkondiging van het Evangelie hebben kerk en theologie alle belang bij de bezinning waaraan prof. Boertien zich wijdt. Nu dit facet van de hem sinds 1954 gegeven opdracht door zijn werk aan de universaliteit en met name aan het door hem gestichte en uit te bouwen instituut extra accent heeft gekregen en wijder perspectief bleek te hebben dan aanvankelijk werd gedacht, zijn deputaten dankbaar voor de geboden mogelijkheden deze opdracht te vervullen, al beseffen zij dat deze opdracht van de kerk die Israël niet kan en mag isoleren, dat is: verstoten, zijn werk niet onbelangrijk verzaart.

C. Ds. W. van Dijk

Vlak voor de synode 1968/69 ontvingen deputaten een aanvraag van ds. Van Dijk te Jeruzalem om verlof te ontvangen op grond van bijgevoegde doktersattesten tijdelijk naar Nederland terug te keren. Deze aanvraag werd ingewilligd. Al spoedig daarna ontving ds. Van Dijk een beroep van de kerk van Gouda dat door hem werd aangenomen; op 20 febr. 1969 werd hij aan deze gemeente verbonden. De relatie met ds. Van Dijk is van korte duur geweest. Hij was nog volop aan zijn inwerkperiode bezig. Zowel voor deputaten als voor hem zelf was deze gang van zaken teleurstellend, maar de medische indicatie doorslaggevend de arbeid in Israël te beëindigen. Deputaten zijn dankbaar voor de volle toewijding waarmee ds. Van Dijk zich gedurende zijn korte verblijf in Israël aan het werk heeft gegeven. Ten gevolge van de terugkeer van ds. Van Dijk was de continuïteit van het werk in Israël verbroken, omdat er geen opvolger beschikbaar was. Deputaten moesten noodgedwongen deze situatie accepteren. Alleen door de werkbezoeken van prof. dr. Boertien is het mogelijk de relatie nog enigszins open te houden om na volbrachte vooropleiding ds. Boertien uit te zenden.

D. Nes Ammim

Een aparte paragraaf willen deputaten wijden aan de bemoeiingen die zij hebben met de christelijke nederzetting Nes Ammim in Israël. Deze bemoeiing hebben niet zo zeer te maken met de economische kant van de nederzetting, als wel met de pastorale in de volle zin van het woord: de bewoners van Nes Ammim zelf en hun ontmoeting met Israël. Weliswaar regardeert Nes Ammim hun niet rechtstreeks. In het kader van de contacten met de Herv. Raad voor kerk en Israël en de geref. deputaten voor Evangelie en Israël is een kerkelijke contact commissie in het leven geroepen om — uiteraard in nauwe samenwerking met het bestuur van Nes Ammim — het „pastoraat” te begeleiden. Onder auspiciën van deze commissie is de gereformeerde Israël-predikant, ds. C. B. Bavinck ruim een jaar in Nes Ammim werkzaam geweest. Uit de van ds. Bavinck ontvangen rapporten bleek wel hoe onmisbaar het voorgestelde pastoraat in Nes Ammim is. Hij heeft de grondslag gelegd voor permanente pastorale bearbeiding, de geestelijke verzorging en toerusting van de Nes Ammim-werkers voor de ontmoeting met Israël.

Helaas was een verblijf langer in Israël niet mogelijk. Er worden pogingen gedaan een vervanger te vinden, maar deze zijn tot op dit moment niet geslaagd. De commissie blijft diligent. Vermeld dient nog te worden de belangrijke economische steun die zowel de Nederlandse als de Israëliëse regering onlangs gegeven hebben om Nes Ammim uit te bouwen. Ook al zijn alle moeilijkheden nog niet overwonnen bij het vaak fel bestreden en zeer kwetsbare poging via Nes Ammim tot een betere relatie met Israël te komen, toch mag met dankbaarheid gewag worden gemaakt van de groeiende positieve betekenis van Nes Ammim voor Israël én de kerken.

8. Contacten

De bestaande samenwerking in de vorm van het „Drie-moderamina-overleg” tussen de herv. raad en de geref. deputaten en uw deputaten verliep gedurende de verslagperiode op voortreffelijke wijze. Afdacht van het tijdelijke verblijf van ds. C. B. Bavinck in Nes Ammim is de enige Israël-werker die momenteel in Israël binnen dit kader werkt, ds. J. Schoneveld te Jeruzalem in opdracht en voor rekening van de herv. raad. Voorts heeft het drie-moderamina-overleg voorzover het werk betreft in Israël, betrekking op Nes Ammim zoals reeds is gerapporteerd.

Incidenteel is steun verleend aan een instituut voor Joodse studien in België, waaraan ds. W. H. Zuidema, Israël-predikant van de Geref. Kerken, een groot aandeel leverde en waaraan ook van Joodse zijde medewerking werd gegeven. Het vertrek van enkele docenten evenwel betekende voor dit instituut althans voorlopig een periode van inactiviteit. Reeds enkele malen is een „Israël-dag” belegd (1969: Drachten, 1970: Hulzen NH, 1972 D.V.: Hoogeveen). Een „Bezinningsconferentie”, jan. 1971 in Luntaren gehouden, bleek in een behoefte te voorzien. Overwogen wordt in de toekomst opnieuw een dergelijke conferentie te beleggen.

Via br. Ornstein is er een goed contact met de Nederlandse vereniging van Jesjoes

Hammaajlach belijdende Joden. Daar deze vereniging van oordeel was dat er te weinig wordt gewaarschuwd tegen antisemitische tendenzen, althans in de praktijk, verzocht het bestuur een onderhoud met uw deputaten. Blijkens een ontvangen verslag is deze ontmoeting zeer op prijs gesteld.

9. Activering

Gelijk voorheen geschiedt de noodzakelijke activering van de gemeente voornamelijk door middel van het twee-maandelijkse blaadje „Vrede over Israël”. Aan alle adressen die door kerkeraden, commissies of correspondenten worden opgegeven, wordt het blad toegezonden, waarbij deputaten steunen mogen op de voortreffelijke medewerking van mej. A. Ras te Utrecht. Uit de binnenkomende reacties blijkt dat de informatie die verstrekt wordt, niet tevergeefs is. Spreekbeurten op gemeente- en wijkavonden, zendingsdagen etc. — met of zonder vertoning van dia's — zijn ook geëigende middelen om de kennis omtrent Israël te versterken en zo de belangstelling voor, het meeleven met en de liefde tot Israël ook in de huidige situatie.

10. Instructie enz.

Overeenkomstig het besluit van de vorige synode inzake de bevoegdheid tot rechtshandelingen (Acta art. 102 sub 5) stellen deputaten voor in art. 21 van de „Regeling voor de Evangelieverkondiging onder Israël” als derde zin in te voegen (resp. 2e alinea): Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot: a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen; b. het verrichten van betalingen.

Volgens opdracht van de laatste synode hebben deputaten zich nader beraden op het concept dat zij indienden voor het „Formulier voor de bevestiging van een dienaar des Woords voor de Evangelieverkondiging onder Israël”. Zij hebben geen motief kunnen vinden om wijzigingen voor te stellen. Tot hun spijt gelukte het niet tijdig het advies van de deputaten voor liturgische geschriften ten dezen in te winnen. Voorzover deputaten bekend wordt in overeenkomstige, frequente gevallen niet gebruik gemaakt van een synodaal vastgesteld formulier, maar van geval tot geval gehandeld. Zij delen u mee in het onderhavige geval geen vaststelling te prefereren.

11. Voorstellen

Recapitulerend stellen deputaten u voor:

1. gelet op de medewerking die de kerkeraad van Groningen verleent door prof. dr. M. Boertien ten behoeve van de Israël-arbeid beschikbaar te stellen, spreke de synode uit dat het niet nodig is de kerk van Groningen langer als „zendende kerk” aan te merken;
2. de synode bestendige het besluit van de Generale Synode 1965/66 betreffende de najaarscollectie voor de nevendiensten (Acta art. 81) voor de jaren 1972-74;
3. de synode keure de begrotingen 1972-1974 goed;
4. de synode bepale het streefbedrag te vermelden op het jaarlijkse collecterooster op f 1.—;
5. de synode voege in art. 21 van de „Regeling voor de Evangelieverkondiging onder Israël” de clausule in gelijk voorgesteld in paragraaf 10 van dit rapport;
6. de synode benoeme opnieuw generale deputaten, nl. de secretaris en de penningmeester met hun secundi alsmede een adviseur.

12. Besluit

De periode waarover deputaten aan u rapporteerden, was betrekkelijk rustig omdat de directe arbeid in Israël onderbroken werd. Zij het in beperkte mate konden deputaten toch aan hun opdracht voldoen in het diepe besef dat ook deze arbeid slechts voor een gering deel afdoening kan betekenen van de schuld jegens Israël, het instrument door God, de God van Abraham, Izaak en Jacob, gebruikt om de volkeren te doen delen in Zijn heil door Israëls Messias verworven.

M. Drayer, secretaris

BIJLAGE LXVII

art. 166, 171

RAPPORT V VAN COMMISSIE III INZAKE EVANGELIVERKONDIGING ONDER ISRAËL

Het rapport-Israël geeft uw commissie aanleiding tot de volgende opmerkingen:

- ad 1. het verwonderde ons dat ds. Boertien primus-deputaat is terwijl hij zelf een bepaald verband met deputaten heeft aangegeven. Het bleek ons bij informatie echter dat de P.S. v.h. Noorden op haar laatste vergadering een andere primus-deputaat heeft benoemd;
- ad 2. langdurig heeft de commissie zich bezig gehouden met het besluit van de kerkeraad van Groningen als resultaat van het beraad tussen deputaten en kerkeraad. De kijk op dit besluit is in de commissie niet eenstemmig. Een deel van de commissie meent:
 - a. in het onderhavige besluit is sprake van een relatie tussen kerkeraad en predikant,

tussen predikant en deputaten; maar niet meer van een relatie tussen kerkeraad en deputaten;

- b. de erkenning van de opdracht geldt de kerk in haar geheel terwijl in het vervolg een niet logische overgang wordt gemaakt van de kerk naar de plaatselijke gemeente;
 - c. de overtuiging en de overweging zijn in algemene woorden gesteld: ontmoeting met Israël en het geestelijk erfgoed;
 - d. in besluit a) wordt gesteld dat de Evangelieverkondiging onder Israël bevordert wordt o.a. door de bestudering van de geschiedenis en de cultuur van het joodse volk en de joodse religie — dat dit reeds onder a) wordt genoemd als een belangrijke zaak roept vragen op: is het waar dat dit een belangrijk middel is om de Evangelieverkondiging te bevorderen? Komt de kerk met het Evangelie als een vrijgestelde predikant aan een universiteit doceert in de Hebreeuwse taal- en letterkunde vanaf de derde eeuw na Christus? En op welke wijze heeft de kerk dan iets te zeggen over dit onderwijs? Juist bij a) ontbreekt de relatie met deputaten. En kan de kerkeraad zelf enig opzicht over dat onderwijs uitoefenen?
 - e. de kernvraag is: valt de arbeid, waarvoor de kerkeraad zijn predikant vrijstelt onder bijzondere arbeid, als bedoeld in art. 6 K.O.?
 - f. gegeven het feit dat de kerkeraad volgens art. 6 zijn predikant vrijstelt voor bedoelde arbeid kan Groningen niet meer als „zendende kerk“ aangemerkt worden;
- ad 4. de financiën van dit deputaatschap geven aanleiding tot vragen:
Een uitgaven-post van / 32.000.—, terwijl niemand in dienst van deputaten werkt w.o. een grote post „diversen“ maant tot voorzichtigheid. De commissie vraagt zich af of het verantwoord is het streefbedrag te stellen op / 1.—, toch zeker niet eerder dan wanneer een predikant wordt uitgezonden;
- ad 6. de commissie vroeg zich af of het zenden van een predikant naar Israël die tot voornaamste taak heeft „stenen ruimen“ de juiste methode was. Met de adviseur van de commissie, die ook de adviseur van deputaten is, was de commissie uiteindelijk van mening dat er geen andere weg is, waarbij het afhankelijk is van de persoon van de werker of dit werk in de praktijk zinvol is;
- ad 7. A. de commissie constateerde dat de arbeid van een predikant in Israël voor de arbeid onder verstrooiden een sterk evangelisatorisch karakter zal dragen;
B. vergelijking van deze passage met de overeenkomstige uit het rapport aan de vorige synode (Acta pag. 168-170) doet zien dat er een verschuiving t.a.v. de beoordeling van de arbeid plaats heeft gevonden.
Toen werd de beslissing teleurstellend genoemd; nu deputaten over deze teleurstelling heen zijn, wordt het voorgesteld alsof er één continue lijn is en de arbeid vanaf 1954 tot heden het werken is aan dezelfde opdracht. Niet alle commissieleden kunnen deze redenering volgen en met deputaten dankbaar zijn, daarmee de betekenis van deze arbeid niet onderschattend, maar haar niet erkennend als voldoen aan een rechtstreekse kerkelijke opdracht;
- ad 8. uw commissie acht het noodzakelijk dat deputaten niet alleen moderamina overleg plegen, maar ook zich bezinnen op de theologische achtergronden van het Israël-vraagstuk.
Het treft ons dat deputaten tot dusver hun mening niet gezegd hebben over de huidige Israël-theologie, zoals die o.a. uitkomt in het laatste rapport van de hervormde synode;
- ad 10. het bevreemdt de commissie dat deputaten niet tijdig advies konden inwinnen bij de deputaten voor liturgische geschriften. Drie jaar is toch lang genoeg? Bij informatie bleek echter dat deputaten pas enkele maanden geleden, nadat deputaten voor de liturgische geschriften voor het laatst vergaderd hadden, om advies hebben gevraagd. Deputaten preferen geen vaststelling van een bevestigingsformulier. Maar de Generale Synode van Hilversum droeg deputaten op dit formulier nader te bezien, gezien de overwegingen van de desbetreffende commissie. Het blijkt nu dat deputaten deze overwegingen - Acta, pag. 174 - naast zich neerleggen.

Resumerend stelt de commissie u voor:

1. de kerk van Groningen niet langer als „zendende kerk“ aan te merken; gezien het feit dat er geen relatie is tussen kerkeraad en deputaten;
2. uit te spreken dat de afwikkeling van de zaak, bedoeld in het besluit van de Generale Synode van 1968 - art. 81, besluit sub 5 - nog niet tot een goed einde is gebracht;
3. het besluit van de Generale Synode 1965/66 betreffende de najaarscollecte voor de nevendiensten voor de jaren 1972-1974 te continueren;
4. het streefbedrag voorlopig te blijven betalen op / 0.50 en bij eventuele uitzending van een predikant naar Israël te verhogen tot / 0.75, maximaal / 1.—;
5. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de theologische achtergronden van het Israël-vraagstuk en daarover aan de volgende synode te rapporteren;
6. deputaten op te dragen in overleg met deputaten voor liturgische geschriften een voorlopig bevestigingsformulier vast te stellen onder nadere goedkeuring van de volgende Generale Synode;
7. de handelingen van deputaten - met uitzondering van de zaken genoemd ad 2 en 10 - goed te keuren;

8. in art. 21 van de „Regeling voor de Evangelieverkondiging onder Israël“ de clausule in te voegen gelijk voorgesteld in par. 10 van het rapport van deputaten;
9. opnieuw generale deputaten te benoemen nl. de secretaris en de penningmeester met hun secundair alsmede een adviseur.

J. H. Velema, rapporteur

BIJLAGE LXVIII
art. 105, 145, 172

RAPPORT III VAN COMMISSIE II INZAKE KERK EN RECREATIE

De Generale Synode,

gelet op het eerder genomen besluit (9e zitting) om het deputaatschap voor kerk en recreatie niet op te heffen

en
het voorstel van commissie II inzake de samenstelling van en de instructie voor dit deputaatschap

overwegend

- a. dat de gehele problematiek rond de recreatie blijvend de aandacht van de kerken dient te hebben;
- b. dat in de bespreking ter synode diverse aspecten naar voren zijn gebracht, die voortgaande bezinning noodzakelijk maken;
- c. dat gebleken is dat sommige aspecten van het recreatie-vraagstuk reeds de aandacht hebben van bestaande deputaatschappen (Adma - Evangelisatie);
- d. dat een centrale instantie gewenst is om het totale vraagstuk in zijn toekomstige ontwikkeling te volgen;

besluit:

het deputaatschap voor kerk en recreatie te doen bestaan uit 3 leden met 1 algemeen secundus en dit deputaatschap op te dragen:

1. zich te bezinnen op de gehele problematiek rondom de recreatie;
2. de ontwikkeling van de recreatie in het algemeen te blijven volgen in zijn consequenties t.a.v. het geestelijk en kerkelijk leven voor de leden der kerken;
3. de kerkeraden en andere kerkelijke instanties desgevraagd te informeren en van advies te dienen in de zich voordoende problemen;
4. in hun bezinning overleg te plegen met die deputaatschappen onzer kerken, die bepaalde aspecten van de recreatie evenzeer hebben te overwegen en te volgen;
5. van de resultaten van hun arbeid verslag uit te brengen aan de Generale Synode.

art. 101, 110, 114, 173

BIJLAGE LXIX

RAPPORT VAN COMMISSIE IV INZAKE BEZWAARSCHRIFTEN

Aan uw commissie zijn toevertrouwd 20 bezwaarschriften, die bij de synode zijn binnengekomen en waarin appél wordt aangetekend tegen de uitspraak van de Generale Synode van Hilversum 1968/69 inzake het kiesrecht van de gemeente.

Deze bezwaarschriften zijn afkomstig van de kerkeraden van Barendrecht, Alphen aan den Rijn, Meerkerk, Noordeloos, Zaamslag, Doornspijk, Elburg, 's-Gravenhage-Scheveningen, Rijsaterwoude, Bennekom, Urk, Katwijk aan Zee, Rotterdam-West, Utrecht-Noord, Tholen, Werkendam, Aarlanderveen, Klundert, Maassluis en Nieuwpoort.
Vijf van deze kerkeraden zonden een eensluidend schrijven, vier volstonden met een adhesie-betuiging aan dat schrijven en vier stuurden alleen bericht van appél, terwijl zeven kerkeraden op eigen manier hun bezwaren formuleerden, die echter zakelijk overeenstemmen.
De uitspraak van de Generale Synode van Hilversum 1968/69, waartegen appél wordt aangetekend, luidt als volgt (Acta art. 220 blz. 91-92):

„Dat bij de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente ook die wijze van verkiezing kan worden gevolgd waarbij de zusters der gemeente, die tot het Heilig Avondmaal zijn toegelaten, aan de verkiezing deelnemen“.

Uw commissie heeft alle bezwaarschriften nauwkeurig gelezen en bestudeerd en is daarbij tot de volgende inventarisering van de ingebrachte bezwaren gekomen:

- I. Bezwaren op grond van de Heilige Schrift.
- II. Bezwaren op grond van de belijdenis.
- III. Bezwaren op grond van de K.O.
- IV. Diverse bezwaren.

I. Bezwaren op grond van de Heilige Schrift

Gesteld wordt:

1. Van een goddelijk recht of roeping der vrouw om aan de verkiezingen deel te nemen

- wordt in de Heilige Schrift niets vermeld. Het besluit van de G.S. 1968/69 mist elke positieve schriftuurlijke grond en is alleen negatief geargumenteed.
2. Voorzover de Heilige Schrift mededelingen geeft aangaande de medewerking van de gemeentelieden bij de verkiezing van ambtsdragers, blijkt dat de apostelen daartoe alleen de mannen hebben opgeroepen (Hand. 1 : 16; 6 : 3; 14 : 22, 23; 15 : 7, 13).
 3. Dat de verkiezing niet nauwkeurig in de Schrift wordt voorgeschreven is volkomen verklaarbaar, omdat de doorlopende gang van Gods openbaring voldoende licht verspreidt (zie 4).
 4. Gods Woord leert de ondergeschiktheid van de vrouw aan de man, zowel in het Oude Testament (Gen. 3 : 16 b) als in het Nieuwe Testament (1 Tim. 2 : 13). Paulus roept de gemeenten op in deze de scheppingsordinantie Gods te eerbiedigen (1 Kor. 11 : 1-16). Nergens in de Heilige Schrift worden aan de vrouw taken of functies toevertrouwd, die haar gezag over de man geven, of haar gelijke rechten in gezagszaken verlenen. Dit pleit tegen het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw, omdat zij daarin als gelijke van de man optreedt. Zie verder: Gen. 2 : 18, 1 Kor. 14 : 34 en 35, Ef. 5 : 24, Col. 3 : 18, 1 Tim. 2 : 11 en 12 en 5 : 14, Tit. 2 : 5 en 1 Petr. 3 : 1-5. Bovendien wordt de opvatting bestreden, dat Ef. 5 : 22-24 alleen over de plaats van de vrouw in het huwelijk zou handelen, terwijl een beroep op Gal. 3 : 28 onjuist wordt geacht. Ook wordt opgemerkt, dat de stelling „dat de positie, die de vrouw in de N.T. gemeente van de Here ontving, haar in staat stelt zich, o.l.v. de kerkeraad, niet alleen bij de approbatie, maar ook bij de verkiezing van ambtsdragers uit te spreken“ haar schriftuurlijke fundatie mist.
 5. De Heilige Schrift verzet zich in uitdrukkelijke voorschriften tegen het spreken van de vrouw in de gemeente (1 Kor. 14 : 34 en 35, 1 Tim. 2 : 11-13) en wij zijn niet gerechtigd deze voorschriften in de praktijk te negeren of tijdgebonden te achten (1 Kor. 4 : 17 en 7 : 17).

Beoordeling van deze bezwaren

- ad 1. Wanneer met dit bezwaar bedoeld wordt, dat voor de onderhavige kwestie in positieve zin een rechtstreekse uitspraak van de Heilige Schrift vereist zou zijn, dan zou een dergelijke argumentatie bedenkelijke consequenties hebben t.z.v. andere zaken in de gereformeerde religie. In bepaalde zaken of gevallen komen wij alleen „klaar“ met overwegingen vanuit het totaalbeeld der N.T. openbaring. Duidelijk is, dat het N.T. ons niet bepaalde voorschriften geeft omtrent de wijze van de verkiezing van ambtsdragers. Uit Hand. 1 : 26 blijkt, dat de verkiezing van Matthias tot het apostelschap geschiedde door het werpen van het lot. Elders komen we het werpen van het lot voor het aanwijzen van de ambtsdragers niet meer tegen. In Hand. 6 : 5 is sprake van een verkiezing van de „zeven“. Wanneer in vers 5 staat „zij (ver)kozen“ is kennelijk „de menigte (der discipelen)“ onderwerp van deze verkiezing, omdat bij degenen, die kozen aan dezelfde gedachte moet worden als bij degenen, die „voor de apostelen stelden“ (vers 6). In Titus 1 : 5 lezen we, dat Paulus aan Titus opdraagt om overal ouderlingen of oudsten aan te stellen. Deze opdracht aan Titus is in overeenstemming met de praktijk, die Paulus ook zelf volgde (vgl. Hand. 14 : 23). Wanneer de Schrift over de wijze van de verkiezing van ambtsdragers spreekt, blijkt deze wijze van verkiezing in verschillende situaties dus verschillend van karakter te zijn.
- ad 2. In de hier genoemde teksten betekent het woord „broeders“ (adelpheï) niet zonder meer de mannen met uitsluiting van de vrouwen. Onmiskenbaar worden in Hand. 15 : 7, 13 met de uitdrukking „mannen broeders“ slechts mannen bedoeld: in vers 6 worden deze „mannen broeders“ immers nader aangeduid als de apostelen en de ouderlingen. De groep van apostelen en ouderlingen bestond zonder enige twijfel slechts uit mannen. T.a.v. de andere teksten, die in de bezwaarschriften genoemd worden is met veel meer aarzeling te spreken. Van betekenis is hierbij, dat het woord „broeders“ in Hand. 16 : 1, soms heel duidelijk niet alleen de mannen met uitsluiting van de vrouwen kan bedoelen. Volgens b.v. Hand. 16 : 20, waar gezegd wordt, dat Paulus na uit de gevangenis ontslagen te zijn, naar het huis van Lydia ging en daar „de broeders“ zag. Het is moeilijk denkbaar, dat Lydia daarbij niet aanwezig was. Zo mogelijk nog duidelijker is Rom. 12 : 1, waar Paulus de „broeders“ vermaant het lichaam Gods tot een offerande te stellen. Uiteraard zijn hier in de uitdrukking „broeders“ de vrouwelijke leden van de gemeente van Rome mede begrepen. Ditzelfde geldt voor het woord „discipelen“. Wanneer Hand. 14 zegt, dat Paulus en Barnabas in Derbe vele „discipelen“ maakten (vers 21) en dat zij „de zielen der discipelen“ in Lystra, Iconium en Antiochië versterkten (vers 22), mag stellig worden aangenomen, dat daarbij ook vrouwen geweest zullen zijn. Het was in de tijd van Paulus gebruikelijk alleen de mannen aan te spreken, óók wanneer de vrouwen mee bedoeld waren. Zo was ook de gewoonte in de synagoge. Wanneer dan ook in Hand. 1 : 15, 16 het woord „broeders“ gebruikt wordt, mag worden aangenomen, dat dit woord hier eveneens met insluiting van de zusters van de „pinkstergemeente“ gebruikt wordt. In ieder geval wordt in de groep van ongeveer 120 personen (vers 15) Maria, de moeder van Jezus, met name genoemd (vers 14). Namens deze 120 personen vond de verkiezing van Matthias door middel van het lot plaats.

- ad 3. Zie de beoordeling van 4.
- ad 4. Op de achtergrond van wat de bezwaarden hier opmerken over de „ondergeschiktheid van de vrouw“ ligt naar het oordeel van uw commissie de hoofzaak van het verschil van mening. Immers, die achtergrond is, dat volgens de bezwaarden de verkiezing van ambtsdragers een regeerdad is, althans een zekere vorm daarvan. En het is juist deze gedachte, die uw commissie met klem wil bestrijden. Uit te gaan is van het feit, dat de kerk volstrekt geen produkt van mensen is, maar een instelling van Christus. Daarom is ook niet te zeggen, dat de gemeente zelf zich naar de eis der omstandigheden een regering kan geven. Het is altijd Christus, Die tot de ambten roept en bekwaamt. De gemeente kan slechts deze roeping en bekwaammaking door Christus bij bepaalde personen onderkennen. Het ambt hangt dan ook niet van successie af, het ontstaat niet door overdracht. Het berust op de roeping en bekwaammaking door Christus. Van beslissende betekenis is hier Ef. 4 : 11. Uitdrukkelijk wordt hier gezegd, dat het de nedergedaalde en opgevaren Christus is, die zowel apostelen als profeten, zowel evangelisten als herders en leraars heeft gegeven. Heel duidelijk blijkt hier uit Gods Woord zelf — wat ook hierboven werd gezegd — dat het Christus is, Die tot de ambten roept en bekwaamt. De ambten zijn gaven van Hem, de nedergedaalde en opgevarene, die vernederde. Die nu als de verhoogde aan de rechterhand van Zijn Vader zit. Zo zegt b.v. ook Calvijn bij de verklaring van Ef. 4 : 11, dat het Christus Zelf is, Die de verkondigers van het Woord gegeven heeft. Calvijn vervolgt daarbij, dat wanneer Christus ze niet gegeven zou hebben, er geen verkondigers van het Woord zouden kunnen zijn. Niemand is van zichzelf bekwaam om het ambt te vervullen, maar iedere ambtsdrager is reeds door Christus met ambtelijke gaven begiftigd, voordat hij tot het ambt door de gemeente wordt verkozen. Zo is dus de verkiezing van ambtsdragers geen „recht“ van de gemeente, zoals bij de leden van een vereniging het recht berust om een bestuur te kiezen. De kerk is immers geen vereniging, maar een instelling van Christus. De gemeente is geen democratie, waarin het volk regeert. Christus regeert in haar en de keuze van de gemeente heeft geen andere betekenis dan dat zij de gaven opmerkt en de personen aanwijst, welke Christus voor het ambt heeft bestemd. De gemeente deelt de gaven niet uit, maar kan alleen opmerken aan wie Christus gaven tot Zijn dienst heeft geschonken. Ook de ordinatie — met of zonder handoplegging — is geen mededeling van het ambt of van de ambtsgeve, maar alleen de plechtige, openlijke verklaring voor God en Zijn gemeente, dat de geroepene langs wettige weg en misdien van Godswege gezondend wordt, dat hij de vereiste gaven bezit en als zodanig door de gemeente ontvangen, erkend en geëerd moet worden. „Het is alleen het werk van de hemelse Vader om bewaakte arbeiders in Zijn oogst uit te stoten. Het is alleen aan de Zoon om te zenden in de kerken, gelijk Hem de Vader gezondend heeft en van de hemel dienaren te geven, opdat zij vrucht dragen. Het is alleen aan de Heilige Geest om verzorgers van de kerken aan te stellen, die hen regeren en welden tot heil. Niettemin kan en moet deze goddelijke uitzending, zending, begiftiging en aanstelling (welke de wettige roeping is) slechts daaraan herkend worden, wanneer zij die tot de dienst der kerk worden aangeboden, beschikken over een vaste wil en bekwaamheid om de kerken in de Here op te bouwen, welke twee zaken voor deze diensten geschikt maken en wettig door de kerken zelf tot deze diensten begeerd worden, of worden aangeboden door hen aan wie door de Here een zodanig bestuur over de kerken is opgedragen“ (M. Bucer).
- Doorslaggevend is de vraag, welke de zin is van de Schriftgegevens waarop de bezwaarschriften zijn gebaseerd. Gesteld wordt, dat Gods Woord de ondergeschiktheid van de vrouw aan de man, zowel in het O.T. als in het N.T. leert en dat Paulus in zijn vermaning aan de gemeente van Korinthe van die ondergeschiktheid uitgaat. Gevozen wordt in dit verband op Gen. 3 : 16 b, 1 Tim. 2 : 13 en 1 Kor. 11 : 1-16. In Gen. 3 : 16 b wordt de vloek over de vrouw na de zondeval uitgesproken. Tot die vloek behoort de moeite van de zwangerschap alsook het feit, dat de man over de vrouw heerschappij zal hebben. In 1 Tim. 2 : 11-15 spreekt Paulus over de onderdanigheid van de vrouw aan de man.
- Uit dit gedeelte blijkt tevens, dat deze onderdanigheid ook consequenties heeft voor de plaats van de vrouw in de gemeente. Een vrouw moet zich in de samenkomsten van de gemeente laten onderrichten. Paulus zegt uitdrukkelijk dat hij niet toestaat, dat een vrouw onderricht geeft of over de man heerst (de verzen 11 en 12). Bij het „onderricht geven“ is wel te denken aan de prediking. Niet is te denken aan de profetie. De (charismatische) profetie is immers een gave die de vrouw evenzeer als de man bezit (Hand. 21 : 9; 1 Kor. 11 : 4). Ook in 1 Kor. 11 : 1-16 maakt Paulus duidelijk, dat de vrouw een eigen plaats in de gemeente heeft. In de gemeente van Korinthe was een (gnostisch) vrijheidsstreven. Deze totale ongebondenheid werd ook door een aantal zusters van de gemeente van Korinthe gedemonstreerd in haar hoofdrol. Van dit ongebonden vrijheidsstreven wil Paulus niets weten. Paulus wil, dat zowel de man als de vrouw de hun gegeven plaats zullen kennen (1 Kor. 11 : 3). De andere teksten, waarop in de bezwaarschriften een beroep gedaan wordt, zijn: Genesis 2 : 18; 1 Kor. 14 : 34, 35; Efeze 5 : 24; Kol. 3 : 18; 1 Tim. 5 : 14; Tit. 2 : 5 en 1 Petr. 3 : 1-5.

In Gen. 2 : 18 wordt van de vrouw gesproken als een hulp, die bij de man past. In 1 Kor. 14 : 34, 35 zegt Paulus, dat de vrouwen in de gemeenten moeten zwijgen, waarbij ook weer het motief van de ondergeschiktheid aanwezig is. Het „zwijgen“ staat hier, zoals uit vers 35 blijkt, tegenover het openlijk tijdens de samenkomst van de gemeente vragen om opheldering. In Ef. 5 : 24 wordt de onderdanigheid van de vrouw aan haar man betrokken op de verhouding van man en vrouw binnen het huwelijk. Hetzelfde is het geval in Kol. 3 : 18; 1 Tim. 5 : 14; Tit. 2 : 5 en 1 Petr. 3 : 1-5. Uit deze Schriftgegevens zijn drie conclusies te trekken: 1. De Schrift spreekt van een onderdanigheid van de vrouw aan haar man. 2. Deze onderdanigheid heeft ook consequenties met betrekking tot de plaats van de vrouw in het midden van de gemeente. 3. De teksten, die spreken van de verhouding van de vrouw tot de man staan niet in verband met de verkiezing van ambtsdragers.

De derde conclusie vraagt nog een iets nadere uitwerking in het licht van Ef. 4 : 11. De verhouding van de vrouw tot de man wordt in de Schrift nergens in verband gebracht met de verkiezing van ambtsdragers, omdat er bij die verkiezing geen sprake kan zijn van een heersen van de vrouw over de man. De verkiezing van ambtsdragers is in het licht van Ef. 4 : 11 immers een onderkennen van de gaven, die Christus aan bepaalde personen — die Hij tot het ambt riep — gegeven heeft. Daarom is de daad van de verkiezing geen regeerdaad te noemen. Wanneer dat het geval was, was het beroep in de bezwaarschriften op de teksten, die van de onderdanigheid van de vrouw spreken terecht. In het licht van Ef. 4 : 11 kan de verkiezing van ambtsdragers evenwel onmogelijk een daad van regeren genoemd worden. De verkiezing is een bulgen voor wat Christus aan bepaalde personen heeft gegeven aan ambtelijke gaven. Bij de verkiezing van ambtsdragers is slechts Christus Koning. Daarom is de zaak van het kiesrecht van de gemeente ook een totaal andere zaak dan de zaak van „de vrouw in het ambt“. In het staan in het ambt, zou de vrouw inderdaad boven de man staan. Bij de verkiezing zoekt de vrouw met de man de door Christus in Zijn gemeente geschonken gaven te onderkennen. Op grond van het bovenstaande is duidelijk, dat de zaak van het kiesrecht van de gemeente niet gezien kan worden als een eerste stap op de weg naar het openstellen van de bijzondere ambten voor de vrouw. Dit moge nadrukkelijk vermeld worden i.v.m. de vrees voor het openstellen van de ambten voor de vrouw, zoals deze vrees naar voren komt in de bezwaarschriften. Wanneer de zaak van het kiesrecht van de gemeente (waartoe ook de vrouwen behoren) in het licht van Ef. 4 : 11 gezien wordt, is hierbij ook geen sprake van een toegeven aan een verkeerde emancipatie-begeerte.

ad 5. In het voorafgaande is op deze teksten reeds ingegaan.

II. Bezwaren op grond van de belijdenis

Gesteld wordt:

6. Art. 30 N.G.B. leert, dat de kerkeraad verkozen moet worden „naar de regel die Paulus aangeeft in de brief aan Timotheüs“. Zie 1 Tim. 2 : 12, waar gesproken wordt over het heersen van de vrouw over de man, hetwelk God verbiedt.
7. Het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw is in strijd met de historische interpretatie van art. 31 N.G.B.
8. Het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw is in strijd met wat wij belijden in art. 32 N.G.B., of: in strijd met de historische interpretatie van art. 32. Door dit besluit wordt genegeerd wat we belijden in art. 32 N.G.B.: „Zo nemen wij dan alleen aan, hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en enigheid te voeden en te bewaren en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods“.

Beoordeling van deze bezwaren

- ad 6. Ook hier moet beleden worden: Christus is het Hoofd van Zijn lichaam (de gemeente) en de Koning van Zijn volk (Zondag 19 H.C.). Hij is onze hoogste Profeet, onze enige Hoogepriester en onze eeuwige Koning. Hij heeft de ambten gegeven. Hij heeft daarbij Zijn gezag echter niet overgedragen aan de ambtsdragers. Zonder Christus is alle arbeid ijdel. De ambtsdragers zijn dienstknechten, slaven van Christus, in alles aan Hem onderworpen. Zij zijn geen dienstknechten van de gemeente, maar van Christus en zo dienaren van de gemeenten, die een ambtelijke roeping hebben en door de Koning met gezag zijn bekleed. Bij alle dingen hebben de ambtsdragers te vragen: Here, wat wilt Gij, dat wij zullen doen? De ambtsdragers moeten elke handeling kunnen verantwoorden met een beroep op Gods Woord. De Heilige Geest deelt de gaven uit en door deze gaven wijst Hij de ambtsdragers aan: 2 Tim. 4 : 2 en 3; 1 Tim. 3 : 1-7 en 8 : 13.

Dat bezwaarden 1 Tim. 2 noemen zal een abuis zijn, want als verwijfsplaats wordt in de oorspronkelijke tekst van de confessie genoemd: 1 Tim. 3 en niet 1 Tim. 2 : 12.

- ad 7. In art. 31 N.G.B. gaat het over de verkiezing van ambtsdragers als zodanig en alles wat ermee samenhangt. Bij dienaren des Woords betreft dit vooral de verkiezing, de examinatie, de approbatie en de bevestiging (zie art. 4 en 5 K.O.). Bij de verkiezing van ouderlingen moet vooral gelet worden op de eisen, die de H.S. noemt (zie 1 Tim. 3 : 1-7 en Tit. 1 : 5-9); over de eisen, die voor de diakenen gesteld moeten worden, wordt gesproken in 1 Tim. 3 : 8-10; zie ook Hand. 6 : 1-7. Bij de verkiezing zelf moet gewaakt worden tegen hiërarchie (de gemeente wordt uitgeschakeld) en

tegen independentisme (de gemeente beslist, los van de kerkeraad en de kerkeraad moet de gemeente naar de open zien).

- Christus Zelf kiest Zijn ambtsdragers door de stemming der gemeente onder leiding van de kerkeraad. Een historische interpretatie van art. 31, waaruit zou moeten blijken, dat het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw hiërarchie in strijd zou zijn, is niet te vinden.
- ad 8. In dit art. gaat het speciaal over de orde, die er in Christus' kerk moet zijn en waarvoor Christus Zelf de regels gegeven heeft. Dit art. moet vooral gezien worden tegen de achtergrond van het roomse canonieke recht en van al die bepalingen, waardoor de gewetens gebonden en bezwaard worden. Verder wordt gehandeld over de kerkelijke tucht die moet waken over de zuiverheid van leer en leven. Het valt moeilijk om in dit artikel een argument te vinden tot veroordeling van het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw.

III. Bezwaren op grond van de K.O.

Gesteld wordt:

9. Het besluit is in strijd met de historische interpretatie van het woord „gemeente“ in de K.O., art. 4, 22 en 24.
10. De verkiezing van ambtsdragers door de gemeente is vanaf de eerste chr. kerk door God gebruikt om de regering in de kerk te verzekeren (Hand. 6 : 5; 14 : 23 en 15 : 23 en is een daad van algemene regeermacht. Zo is het ook in de historie altijd gezien (Cabrini, Voetius, Bouwman).
11. Uit het recht van approbatie als tuchtmiddel kan niet besloten worden tot het recht op deelname aan de verkiezing.

Beoordeling van deze bezwaren

- ad 9. In art. 4 (handelende over het beroepen van kandidaten) werd oorspronkelijk over de medewerking van de gemeente niet gesproken. De verkiezing diende te geschieden door de kerkeraad en de diakenen. Er werd alleen nog aan toegevoegd, dat deze moest plaatsvinden met onderhouding van de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door de kerkeraad vastgesteld was. In deze regeling kon uiteraard de medewerking van de gemeente worden opgenomen en de praktijk was wel, dat geen kerkeraad buiten de gemeente om tot beroepen overging. Maar in het art. zelf werd daarover gezwegen. Hetzelfde kan opgemerkt worden t.a.v. art. 5.

Iets anders stond het met de verkiezing van ouderlingen en diakenen (art. 22 en 24). Wel werd ook hier voorop gesteld, dat deze door het oordeel van de kerkeraad en de diakenen verkozen moesten worden. Daarop volgde echter, dat het iedere kerk vrij stond van tevoren de gemeenteleden in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen en voorts om voor de verkiezing zoveel ouderlingen (en diakenen) als er nodig waren aan de gemeente voor te stellen of haar een dubbeltal voor te leggen, waaruit zij dan haar keuze kon doen. De medewerking van de gemeente lag hier dus niet buiten het gezichtsveld. En de doorgaande praktijk was dan ook, dat de kerkeraad een dubbeltal opstelde, waarop dan de verkiezing door de gemeente volgde.

Doch ook hier behield de kerkeraad van het begin tot het einde de leiding. Van een geheel vrije verkiezing door de gemeente was geen sprake. De kerkeraad kon tevoren de gemeenteleden in de gelegenheid stellen op volgens haar geschikte personen de aandacht te vestigen en natuurlijk zou hij met de zo aangestelde groenlijst ten volle rekening houden. Maar volstrekt gebonden was hij daaraan toch niet. Hij behield het recht personen, die naar zijn oordeel niet voor het bijzondere ambt in aanmerking kwamen, af te voeren.

Voorts stond het de kerkeraad vrij zoveel ouderlingen (en diakenen) als er nodig waren aan de gemeente voor te stellen. Dan vond er geen verkiezing plaats, doch bleef alleen approbatie door de gemeente over. Hij kon ook een dubbeltal stellen en daaruit de gemeente een keuze laten doen. Doch hij mocht alleen die broeders kandideren, die naar zijn oordeel aan de schriftuurlijke eisen voor het bijzonder ambt voldeden.

De verkiezing vond onder zijn leiding plaats en de verkozenen werden door hem benoemd. Men kan toch moeilijk dit door de gemeente onder leiding van de kerkeraad gebruik maken van haar kiesrecht een regeren noemen, want onder regeren wordt toch alleen verstaan: een met zelfstandigheid besturend optreden en niet gebonden zijn aan de leiding van anderen.

Te bedenken is, dat de huidige redactie van de artikelen 4, 22 en 24 een andere is. Zo is in de huidige redactie van dit artikel bepaald, dat de beroeping dient te geschieden „na stemming der gemeente“, ook in de artikelen 22 en 24 is, volgens de huidige redactie, de „medewerking der gemeente“ duidelijk opgenomen. Men kan ook bij de huidige redactie evenwel niet van een „regeren“ spreken.

Wij menen te mogen concluderen, dat — wát ook onder „gemeente“ wordt verstaan en hoé die „gemeente“ wordt ingeschakeld — niemand a priori en definitief de zusters, als niet-behoorende tot die gemeente kan beschouwen en dat de verkiezing tot het ambt door de leden der gemeente niet als een daad van (algemene) regeer-

macht te beschouwen is en dat dit argument om aan de zusters het kiesrecht te ontzeggen, vervalt.

- ad. 10. Zie onze beoordeling van 9.
ad. 10. Zie onze beoordeling van 9.
ad. 11. Uw commissie wil de approbatie liever geen tuchtmiddel noemen, maar wel een „negatief” recht van beoordeling. Daaruit kan inderdaad de vraag rechtmatig voortkomen: waarom dan niet het positieve recht van beoordeling? Want de approbatie als zodanig is niet anders dan het rudimentair overblijfsel van wat boven gesteld is als het recht en de gave van de gemeente om te herkennen de gaven, die Christus aan iemand voor het bijzondere ambt gegeven heeft.

IV. Diverse bezwaren

Gesteld wordt:

12. Het vrouwenkiesrecht is opgekomen in de moderne kringen van de N.H. Kerk en overgenomen door de Geref. Kerken. Er is een samenhang met de emancipatie van de vrouw, welke een product is van het rationalistisch-individualisme. De gelijkachakeling van de vrouw heeft een zulver wereldse oorsprong en doet eigen aard, plaats en taak die God geeft aan de vrouw, geweld aan.
13. De vrees wordt uitgesproken, dat ondanks alle verzekering van het tegendeel dit besluit de eerste stap is op de weg naar de vrouw in het ambt; op het actieve kiesrecht is steeds het passieve gevolgd; verkiezen is een regeerdaad en dus kan de vrouw, die daaraan mag deelnemen, het ambt niet meer ontzegd worden.
14. Het facultatief stellen van deze zaak is een onduidelijk standpunt en een bron van verwarring voor heel het kerkelijk leven, daar in de ene gemeente een zuster wel het kiesrecht wordt toegekend en bij verhuizing naar een andere gemeente haar dit recht kan worden ontnomen.
15. Het besluit van de Generale Synode van Hilversum bezwaart de gewetens van velen in onze kerken, die dit niet voor vast en bondig kunnen houden op grond van de Schrift, belijdenis en K.O.
16. Er bestond geen noodzaak het kiesrecht voor de vrouw in te voeren.
17. Het intrekken van dit besluit kan de gewetens niet bezwaren, omdat het niet-hebben van het vrouwenkiesrecht niet in strijd is met Gods Woord.
18. Deze afwijking van de Bijbelse lijn schijnt voor velen zeer gering, maar heeft in haar consequenties zeer ernstige gevolgen. „zoals algemeen bekend mag worden geacht”.
19. Door dit besluit is de eenheid der kerken ernstig geschaad geworden; door dit besluit is de onrust groter en zijn de verhoudingen scherper geworden.

Beoordeling van deze bezwaren

- ad. 12. Er kan gesteld worden, dat door allerlei ontwikkelingen in het leven buiten de kerk de ogen van de gelovigen en van de kerk kunnen opengaan voor dingen, die tot nu toe zijn blijven liggen (denk b.v. aan de andere kijk, die wij hebben op de slavernij, dan in de tijd van de eerste chr. gemeente). Maar bij alles blijft altijd de vraag: wat zegt de Schrift en alle zaken (oude en nieuwe) moeten aan dit Woord getoetst worden. Zie ook het ad 4 gezegde.
- ad. 13. Terecht is op de vorige synode erop gewezen, dat er een ingrijpend verschil is tussen het deelnemen van de vrouw aan de verkiezing én de vrouw in het ambt (Acta 1968/69, blz. 323). Deze beide zaken liggen op een geheel ander vlak. Ad 4 is er door ons op gewezen dat het deelnemen aan de verkiezing geen regeerdaad is. Het openstellen van de ambten voor de vrouw ligt dus beslist niet in het verlengde van de kwestie, waar het hier over gaat, zoals ook reeds ad 4 werd gesteld.
- ad. 14. Dat de synode van Hilversum de zaak zó gesteld heeft, is juist een bewijs van wijs beleid en wanneer ook in de gemeenten ditzelfde beleid wordt gevoerd, zal het met de verwarring wel meevallen. Als de Geest des Heren werkt, zal men over dergelijke punten het elkander niet nodeloos moeilijk maken.
- ad. 15. Er blijft vrijheid; niemands geweten wordt gebonden; er is steeds in de kerken een gevarieerde wijze van verkiezing geweest.
- ad. 16. Langs wettige weg is aan de synode gevraagd zich over deze zaak uit te spreken; de synode kon en mocht deze kwestie niet naast zich neerleggen.
- ad. 17. Dit is niet juist; het is aangetoond, dat het kiesrecht van de gemeente (waartoe óók de vrouwen behoren) niet in strijd is met Gods Woord en intrekking van dit besluit zou dus inderdaad vele gewetens kunnen bezwaren.
- ad. 18. In de kerkelijke gemeenschap moet bij alle differentiatie in gevoelens de basis zijn en blijven van de eenheid: het geloof en de liefde tot Christus.
- ad. 19. Zie ad 18. We moeten en mogen de eenheid niet zoeken in allerlei dingen, die de aandacht van het wezenlijke waar het om gaat gaat afleiden.

Uw commissie komt tenslotte tot de volgende conclusies:

- a. Het deelnemen aan de verkiezing van ambtsdragers is geen regeerdaad.
b. De vrouw behoort met de man tot de gemeente van Christus.
c. Als de gemeente opgeroepen wordt de gaven voor het bijzondere ambt te herkennen behoeven de zusters der gemeente daarvan niet worden uitgesloten.

- d. Overigens wordt in de Schrift, in de belijdenis en in de K.O. onder „gemeente” niet altijd dezelfde grootheid verstaan.
- e. Er blijft een zekere vrijheid in de wijze waarop de verkiezing moet plaats vinden, mits aan de vereisten voor het ambt voldaan wordt en de verkiezing wettig plaatsvindt (onder leiding van de kerkeraad).
- f. De eenheid der kerk ligt in de gemeenschap met Christus als Hoofd en met elkander als leden van Zijn lichaam.
- g. De uitspraak van de synode van Hilversum 1968/69 is genomen, omdat de zaak wettig aan de orde kwam via instructie en rapport.
- h. De tegen deze uitspraak ingebrachte bezwaren zijn niet genoegzaam gefundeerd op Schrift, belijdenis en kerkenorde.
- Redenen, waarom zij u voorstelt:
1. Het appèl van de genoemde 20 kerkeraden af te wijzen.
 2. Daarvan aan de betrokken kerkeraden mededeling te doen.

Ds. D. Biesma Jr., rapporteur

P.S. Een lid van de commissie, n.l. Ds. P. Roos, heeft gemeend een minderheidsnota in te moeten dienen.

BIJLAGE LXX a art. 181

RAPPORT 9 VAN COMMISSIE VII INZAKE BEGROTINGEN

1. Uw commissie ontving de opdracht te rapporteren over de begrotingen van de verschillende kassen. In 1968 is de deputaatschappen voor het eerst opgedragen begrotingen in te dienen, hetgeen wel de oorzaak zal zijn geweest, dat enkele deputaatschappen nog wat vreemd stonden tegenover deze materie. Het doel van deze begrotingen is echter, een prognose te leveren van het financiële beleid voor de komende periode en het werk van uw commissie het coördineren van de bedragen, die in die periode van de kerken worden gevraagd.
2. **Totaal-begroting**
Uitgaande van een zielental van 70.000 berekende uw commissie dat in de jaren 1972, 1973 en 1974 voor de diverse takken van kerkelijke arbeid per (doop)lid tenminste de onderstaande bedragen nodig zijn:

	1972	1973	1974
11.04 Emeriti-kas	6.—	6.50	7.—
11.06 Theologische Hogeschool	3.90	4.30	4.80
11.07 Studiefonds	0.35	0.35	0.35
11.09 Israël	0.40	0.40	0.40
11.10 Zending	2.—	2.—	2.—
11.11 Evangelisatie	1.40	1.50	1.50
11.12 Kerken Polders	0.75	0.75	0.75
11.13 Kerkbouwaangelegenheden	1.—	1.—	1.—
11.16 Schippers	0.10	0.10	0.10
	0.40	0.40	0.40
11.17 Zeevarenden	0.30	0.30	0.30
11.19 Gehandicapt	P.M.	P.M.	P.M.
11.20 Kerkjeugd	0.30	0.30	0.30
11.24 Hulpverlening	1.50	1.50	1.50
Onderlinge Bijstand	1.—	1.—	1.—
Totaal ten laste van de kerken	19.—	20.—	21.—
	19.30	20.30	21.30
11.15 ADMA ten laste van de diaconieën	0.80	0.80	0.80

3. Toelichtingen

- 11.04 Emeriti-kas
De begrotingen, alsnog door de commissie ontvangen, zijn gebaseerd op 22 pct. van de uitkeringsgrondslagen. Ze geven royale overschotten te zien, die echter nodig zijn om de reserve voor toekomstige verplichtingen te vergroten.
- 11.06 Theologische Hogeschool
De begrote diverse ontvangsten werden vermindert met f 15.000.— wegens het wegvallen van het grootste gedeelte van de bijdrage van De Wakker.
Geen rekening is gehouden met eventuele financiële gevolgen van uitbreiding van de vooropleiding.

11.07 Studiefonds	
Gelet op de kwestie rijksbeurzen en op het uitgavenpatroon van de afgelopen 3 jaren, zijn de uitgaven gesteld op / 48.000.— per jaar.	
Totaal over 3 jaren	/ 144.000.—
In mindering: rente	/ 10.500.—
intering kapitaal	/ 60.000.—
	<u> </u>
	.. 70.500.—
Te dekken	/ 73.500.—
kapitaal op 31-12-70 /	119.368.—
11.09 Israëli	
Totale uitgaven (3 jaar)	/ 217.250.—
In mindering:	
diverse ontvangsten	/ 96.000.—
intering kapitaal	/ 37.250.—
	<u> </u>
	.. 133.250.—
Te dekken	/ 84.000.—
kapitaal op 31-12-70 /	201.705.—
11.10 Zending	
Begrotingen, voorzover die nog ontbraken, werden door de commissie ontvangen. De begrotingen zijn aanvaardbaar en resulteren in uitgaven van resp. / 6.—, / 6.50 en / 7.— per lid. Gezien de diverse bronnen van inkomsten, werd het collectebedrag gesteld op / 2.—.	
11.11 Evangelisatie	
Totale uitgaven (3 jaar)	/ 300.300.—
Bij: rente en aflossing lening, c.q. reservevorming	.. 49.700.—
	<u> </u>
	/ 350.000.—
Af: overige ontvangsten	.. 42.000.—
	<u> </u>
Te dekken	/ 308.000.—
11.12 Polders	
Het beleid met betrekking tot de opgevoerde posten: Bijdrage Dronten en Reserve kerkbouw is niet duidelijk. Op de begrotingen zijn geen bedragen genoemd voor te ontvangen subsidie en rente. Voorshands daarom de bijdragen stellen op / 0.75 per jaar.	
11.13 Kerkbouwaangelegenheden	
Begroete uitgaven / 91.000.— per jaar. De commissie stelt bijdragen van / 1.— per jaar voor, omdat het niet als bezwaarlijk wordt gezien, dat enige intering van kapitaal plaats vindt.	
Vermogen op 31-12-70	/ 578.545.—
11.16 Schippers	
Uitgaven per jaar zonder schippers- predikant	/ 6.700.—
Af: diverse ontvangsten en intering	.. 6.000.—
	<u> </u>
Te dekken	/ 700.—
Uitgaven per jaar met schippers- predikant	/ 39.800.—
Af: diverse ontvangsten	/ 7500.—
intering kapitaal	.. 4300.—
	<u> </u>
	.. 11.800.—
Kapitaal op 31-12-70 /	62.658.—
	<u> </u>
	/ 28.000.—

11.17 Zeevarenden	
Uitgaven per jaar	/ 37.700.—
Af: Diverse ontvangsten	.. 16.700.—
	<u> </u>
Te dekken	/ 21.000.—
11.19 Gehandicapten	
Daar de synode nog moet beslissen over het al dan niet aanstellen van een geestelijk verzorger, kon hier geen begroting worden opgesteld. Eventueel zal / 0.50 per lid per jaar nodig zijn.	
11.20 Kerkjeugd	
Totale uitgaven (3 jaar)	/ 108.500.—
Af: diverse ontvangsten	/ 12.000.—
intering kapitaal	.. 33.500.—
	<u> </u>
	/ 45.500.—
Te dekken	/ 63.000.—
Kapitaal op 31-12-70 /	132.511.—
11.24 Hulpverlening	
De commissie gaat akkoord met de ingediende begrotingen.	
Onderlinge Bijstand	
Er kon niet uitgegaan worden van begrotingen. Gelet is op wat in enkele P.S.-en werd gevraagd.	
11.15 Adma	
Totale uitgaven (3 jaar)	/ 157.050.—
Bij: loonstijging en adm.kosten	.. 10.950.—
	<u> </u>
Te dekken	/ 168.000.—
4. Voorstellen:	
De commissie stelt u voor:	
a. de begrotingen van de kashoudende deputaatschappen voor de jaren 1972, 1973 en 1974 vast te stellen overeenkomstig hun, voor zover nodig, hierboven gewijzigde en aangevulde voorstellen;	
b. de kashoudende deputaatschappen te machtigen tot het doen van uitgaven binnen het raam van de aldus vastgestelde begrotingen;	
c. de kerkeraden, resp. (i.b.v. dep. Adma) de diaconieën, er op te wijzen dat hun behoren tot het kerkverband met zich meebrengt dat zij tot tenminste de onder 2 genoemde bedragen zullen bijdragen in de kosten van de gemeenschappelijke taken en verplichtingen;	
d. deputaten van het kerkelijk bureau op te dragen de onder 2 genoemde bedragen als minimumbedragen in het collecterooster op te nemen.	
e. de kerkeraden, resp. de diaconieën, mede te delen dat mogelijke bezwaren tegen het beleid van enig deputaatschap niet gehonoreerd mogen worden door inhouding of vermindering van de minimum-bijdragen, doch dat deze bezwaren geargumenteed ter kennis van het betreffende deputaatschap dienen te worden gebracht.	

W. Duindam,

rapporteur

BIJLAGE LXX b
art. 181**RAPPORT VAN DE QUAESTOR VAN DE GENERALE SYNODE DER
CHR. GEREFORMEERDE KERKEN**

Inzake de financiële resultaten over de periode 1 juni 1968—31 december 1970 wordt u het volgende gerapporteerd:
De Generale Synode 1968/1969 besloot het boekjaar lopend van 1 juni—31 mei in het vervolg te laten samenvallen met het kalenderjaar. In verband hiermede werd de balans per 31 december 1970 opgemaakt. Het vermogen van de kas Generale Synode is per 31 december 1970 als volgt samengesteld:

Balans per 31 december 1970

Activa	
Postrekening	/ 2.313.02
Hollandsche Bank Unie	.. 8.654.30
Nog te ontvangen wegens verkoop Acta 1968/1969	.. 1.384.92
	<u> </u>
	/ 12.352.24

Passiva

Nog te bet. drukkosten acta 68/69	f 969.16
Nog te bet. kosten deputaatschappen	" 1.366.20
Nog te bet. accountantskosten	" 400.—
Vermogen	" 9.616.88
	f 12.352.24

De rekening van lasten en baten over de periode 1-6-1968—31-12-1970 is als volgt:

1-6-1968—31-12-1970

Lasten

Kosten Gen. Synode 1968/169	f 25.077.59
Drukkosten acta 1968/1969	" 12.369.16
Deputaatschap eenheid geref. belijders	" 7.343.83
Kosten geref. oec. synode	" 13.494.69
Div. deputaatschappen	" 15.553.86
Bijdrage I.C.C.C.	" 3.000.—
Bijdrage zeemanscentrale	" 300.—
Kosten archief Gen. Synode	" 1.044.81
Accountantskosten	" 500.—
Administratiekosten	" 11.—
	f 78.694.94

Baten

Bijdragen partic. synoden	f 75.037.50
Verkoop acta 1968/1969	" 1.384.92
Rente	" 553.27
Nadelig saldo	" 1.719.25
	f 78.694.94

TOELICHTING VAN BALANS

Postrekening f 2.313.02

Dit bedrag is het tegoed bij de postcheque- en girodienst per 31 december 1970.

Hollandsche Bank Unie f 8.654.30

Het tegoed bij deze bankinstelling bedroeg per 31 december 1970 f 8.654.30. De geldmiddelen welke tijdelijk rentegevend konden worden belegd zijn geadm. op deze spaar-rekening ondr. no. 35319.

Nog te ontvangen wegens verkoop acta 1968/1969 f 1.384.92

Door bemiddeling van n.v. Van Brummen te Dordrecht werd tot 1 januari een aantal exemplaren van de acta 1968/1969 verkocht. Genoemd bedrag werd in januari 1971 overgemaakt.

Nog te betalen drukkosten acta 1968/1969 f 969.16.

Deze laatste termijn van de factuur van n.v. Van Brummen te Dordrecht ad f 12.369.16 werd in januari 1971 voldaan.

Nog te betalen kosten deputaatschappen f 1.366.20.

Dit bedrag heeft betrekking op de na 31 december j.l. ingediende kostennota's welke nog ten laste van 1970 moeten komen. De betaling hiervan heeft in januari 1971 plaatsgevonden.

Nog te betalen accountantskosten f 400.—

De declaratie van de accountant over de jaren 1968 t.e.m. 1970 is nog niet ontvangen. Het aandeel in de controlekosten werd voor de kas Generale Synode over deze jaren geraamd op f 400.—

Vermogen f 9.616.88

Het nadelig saldo van de rekening van lasten en baten over de periode 1-6-1968—31-12-1970 ad f 1.719.25 is ten bate van het vermogen gebracht zodat de stand als volgt wordt:

stand per 1 juni 1968	f 11.336.13
nadelig saldo 1-6-1968—31-12-1970	" 1.719.25
	f 9.616.88

stand 31 december 1970

TOELICHTING LASTEN EN BATEN

Lasten

Kosten Generale Synode 1968/1969 f 25.077.59

De specificatie van dit bedrag is als volgt:

	1965	1968
Installatie vergaderruimte	f —.—	f 2.634.80
Reiskosten afgevaardigden	" 6.152.43	" 7.903.70
Verblijfkosten afgevaardigden	" 2.358.33	" 1.384.68
Hotellkosten afgevaardigden	" 5.967.92	" 6.417.35
Lunches en consumpties afgev.	" 3.262.43	" 1.925.45
Agenda en rapporten	" 2.888.—	" 1.351.53
Stencil- en typewerk	" 953.11	" 687.50
Kosten scribaat	" 1.217.21	" 1.646.89
Kosten commissie Haarlem	" 1.897.81	" —.—
Diversen	" 366.31	" 1.125.69
	f 25.063.55	f 25.077.59

Drukkosten acta 1968/1969 f 12.369.16

Aan D. J. van Brummen N.V. te Dordrecht werd betaald voor het drukken en verzenden van 500 exemplaren van de acta 1968/1969 f 12.369.16.

Deputaatschap eenheid geref. belijders f 7.343.83

Dit bedrag omvat de gemaakte kosten voor reis- en verblijfkosten tijdens vergaderingen en conferenties, telefoon- en portiekosten en de reiskosten naar de Verenigde Staten van Amerika voor de afgevaardigden naar het I.C.C.C. - Congres.

Kosten geref. oecumenische synode f 13.494.69

Dit bedrag bestaat uit:

Aandeel G.O.S. 1968	dollar 820
Bijdrage G.O.S. 1968	" 850
Bijdrage G.O.S. 1969	" 1.062
Bijdrage G.O.S. 1970	" 1.000

dollar 3.732 = f 13.494.69

Diverse Deputaatschappen f 15.553.86

De specificatie van dit bedrag is als volgt:

	1965/1968	1968/1970
Collecterooster	f 503.81	f 560.86
Geref. soc. instituut	" 170.86	" —.—
Hoge overheid en C.I.O.	" 878.60	" 1.543.02
Synodaal archief	" 66.19	" 41.80
Art. 36 Ned. Geloofsbelijdenis	" 117.20	" 1.137.45
Psalmberijming	" 328.98	" 31.—
Kalender en jaarboek	" 49.97	" 64.40
Zeevarenden	" 3.875.22	" 7.062.22
Financiële zaken	" 2.414.42	" 1.468.05
Vertegenwoordiging der kerken	" 127.28	" 124.45
Verzorging gehandicapten	" —.—	" 937.94
Kerk en recreatie	" —.—	" 344.57
Bijzondere arbeid van predikanten	" —.—	" 143.60
Eredienst	" 1.221.87	" 2.014.90
Onderzoek art. 171 acta 1962	" 32.96	" —.—
Uitgave Dordtse kerkorde	" 71.90	" 63.70
Studie commissie emeritering	" 83.52	" 15.—
Kiesrecht der gemeente	" 272.51	" —.—
	f 10.215.29	f 15.553.86

Bijdrage I.C.C.C. f 3.000.—

Ingevolge het besluit van de Deputaten van de Eenheid werden de volgende bedragen overgemaakt:

bijdrage 1970	" 1.500.—
bijdrage 1969	f 1.500.—
	f 3.000.—

De bijdrage 1968 werd vóór 1 juni 1968 voldaan.

Bijdrage zeemanacentrale / 300.—

Ingevolge het besluit van de Generale Synode 1968/1969 werd over de periode 1968—1970 / 300.— bijgedragen.

Kosten archief Generale Synode / 1.044.81

Voor het brandvrij maken van archief heeft de kerk van Rotterdam-C. voorzieningen getroffen. De helft van de kosten ad / 1.044.81 kwamen voor rekening van de Generale Synode; de andere helft werd door de kerk van Rotterdam-Centrum voldaan.

Accountantskosten / 500.—

Dit bedrag bestaat uit:

controlekosten 1965 t/m 1967 restant / 100.—
controlekosten 1968 t/m 1970 raming „ 400.—
/ 500.—

Baten

Bijdragen Particuliere Synoden / 75.037.50

De specificatie van dit bedrag is als volgt:

	1968	1969	1970
P.S. v. h. Noorden	/ 6.729.60	/ 5.988.15	/ 6.116.60
P.S. v. h. Oosten	„ 7.896.40	„ 7.011.90	„ 7.101.85
P.S. v. h. Zuiden	„ 6.213.20	„ 5.431.30	„ 5.389.65
P.S. v. h. Westen	„ 6.160.80	„ 5.491.15	„ 5.506.90
Totaal:	/ 27.000.—	/ 23.922.50	/ 24.115.—

P.S. v. h. Noorden	/ 18.834.35
P.S. v. h. Oosten	„ 22.010.15
P.S. v. h. Westen	„ 17.034.15
P.S. v. h. Zuiden	„ 17.158.85
	/ 75.037.50

Verkoop acta 1968/1969

De N.V. D. J. van Brummen te Dordrecht had dit bedrag tot 31 december 1970 door de verkoop van de acta 1968/1969 onder aftrek van portiekosten ontvangen. In januari 1971 werd dit bedrag op de postrekening van de quaestor overgeschreven.

Rente / 553.27

Dit bedrag betreft de bijgeschreven rente op de spaarrekening van de Hollandsche Bank Unie te Amsterdam wegens de tijdelijk belegde geldmiddelen.

Nadelig saldo / 1.719.25

Dit tekort is ontstaan doordat blijkens de rekening van lasten en baten over de periode 1-6-1968—31-12-1970 de lasten / 1.719.25 hoger waren dan de baten, t.w.:

lasten	/ 78.694.94
baten	„ 76.975.69
	/ 1.719.25

Tar vergelijking van de financiële resultaten 1968/1970 met die over de periode 1965/1968 wordt als bijlage aan dit rapport toegevoegd:

- de balans per 31 december 1970 met de vergelijkende cijfers per 1 juni 1968;
- de rekening van lasten en baten over de periode 1 juni 1968—31 december 1970 met de vergelijkende cijfers over de periode 1 juni 1965—31 mei 1968 en de door de Generale Synode goedgekeurde begroting 1968/1970.

G. G. van Wijngaarden
Quaestor

BIJLAGE KAS GENERALE SYNODE

Balans per:

ACTIVA	1-6-'68	31-12-'70
Postrekening	/ 15.548.20	/ 2.313.02
Holl. Bank Unie	„ 8.101.03	„ 8.854.30
Nog te ontv. accountantskosten	„ 120.—	„ —.—
Nog te ontv. bijdrage P.S.	„ 90.—	„ —.—
Nog te ontv. verkoop acta '68	„ —.—	„ 1.384.92
Vooruitbet. kosten G.S. '68	„ 548.50	„ —.—
	/ 24.407.73	/ 12.352.24

PASSIVA

Vooruitontv. bijdragen P.S.	/ 12.829.60	/ —.—
Nog te bet. drukkosten acta '68	„ —.—	„ 969.16
Nog te bet. kosten dep.schap	„ —.—	„ 1.366.20
Nog te bet. accountantskosten	„ 300.—	„ 400.—
Kas emigratie	„ 52.50	„ —.—
Boekenfonds	„ 89.50	„ —.—
Vermogen	„ 11.336.13	„ 9.616.88
	/ 24.407.73	/ 12.352.24

REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	1-6-'65	1-6-'68	Begroting 1968/1970
	1-6-'68	31-12-'70	1968/1970
Kosten Generale Synode	/ 25.063.55	/ 25.077.59	/ 23.500.—
Drukkosten Acta	„ 10.165.95	„ 12.369.16	„ 11.200.—
Deputaatschap Eenheid	„ 5.693.07	„ 7.343.83	„ 7.500.—
Kosten ger. oec. synode	„ 6.054.62	„ 13.494.69	„ 13.000.—
Diverse deputaatschappen	„ 10.215.29	„ 15.553.86	„ 12.000.—
Bijdrage I.C.C.C.	„ 6.000.—	„ 3.000.—	„ 3.000.—
Bijdrage zeemanacentrale	„ 250.—	„ 300.—	„ 300.—
Kosten Archief Gen. Synode	„ —.—	„ 1.044.81	„ —.—
Accountantskosten	„ 400.—	„ 500.—	„ 500.—
Administratiekosten	„ 10.50	„ 11.—	„ —.—
Afgedragen aan G.S.I.	„ 476.93	„ —.—	„ —.—
Batig saldo	„ 4.178.34	„ —.—	„ —.—
Diversen	„ —.—	„ —.—	„ 200.—
Onvoorzien	„ —.—	„ —.—	„ 4.000.—
	/ 68.508.25	/ 78.694.94	/ 75.200.—

BATEN

Bijdragen P.S.	/ 66.436.60	/ 75.037.50	/ 74.000.—
Bijdrage voor G.S.I.	„ 476.93	„ —.—	„ —.—
Verkoop Acta	„ 1.380.69	„ 1.384.92	„ 1.200.—
Rente	„ 214.03	„ 553.27	„ —.—
Tekort	„ —.—	„ 1.719.25	„ —.—
	/ 68.508.25	/ 78.694.94	/ 75.200.—

BIJLAGE LXX c
art. 181

RAPPORT IV VAN COMMISSIE VII INZAKE RAPPORT QUAEATOR G.S.

- De quaestor heeft aan de opdracht van 1968/69, acta art. 106 sub 3 voldaan.
- Het komt u commissie voor dat het vermogen bij de aanvang van het synodejaar (/ 9617.—) te gering is om tijdig de aanloopkosten voor een synode te kunnen voldoen.

Zij acht het gewenst dat de quaestor de omslag over de p.s.-en zodanig berekent dat het vermogen op 1 januari van een synodejaar ongeveer éénderde van het totaal van de laatste vastgestelde begroting bedraagt.

Uw commissie stelt u voor:

- het door de quaestor gevoerde beleid goed te keuren;
- de quaestor onder dankzegging voor zijn werk décharge te verlenen van zijn financiële verantwoordelijkheid over de verslagperiode;
- een eerste en tweede quaestor te benoemen;
- de quaestor op te dragen te bewerkstelligen dat op 1 januari 1974 een vermogen aanwezig is ter grootte van ongeveer éénderde deel van het totaal der nog vast te stellen begroting 1971-1973.

W. Hulzer, rapporteur

BIJLAGE LXX d
art. 181

BEGROTING van de kas van de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
over de periode 1 januari 1971—31 december 1973

	Begroting 1971/73	Lasten 1968/70
Kosten Generale Synode	f 30.000.—	f 25.077.59
Drukkosten acta	f 15.400.—	f 12.369.16
Af: Verkoop acta	f 1.400.—	f 1.384.92
Deputaten eenheid	f 14.000.—	f 10.984.24
"	" 21.000.—	" 7.343.83
Diverse deputaatschappen	" 11.000.—	" 15.553.86
Kosten G.O.S.	" 15.000.—	" 13.494.69
Bijdrage I.C.C.C.	" 4.500.—	" 3.000.—
Bijdrage zeemanscentrale	" —.—	" 300.—
Accountantskosten	" 500.—	" 500.—
Kosten archief Gen. Synode	" —.—	" 1.044.81
Diversen	" —.—	" 11.—
Onvoorzien	" 6.000.—	" —.—
Bijdrage K.A.B.	" 63.000.—	" —.—
	f 165.000.—	f 77.310.02
Af: Rente	" 500.—	" 553.27
	f 164.500.—	f 76.756.75
Bijdragen van part. synoden	" 164.500.—	" 75.037.50
Tekort	f —.—	f 1.719.25

Op grond van deze begroting zullen de bijdragen van de particuliere synoden gebaseerd op een ledental van 70.000 over de jaren 1971 t.e.m. 1973 als volgt moeten worden vastgesteld:

Bijdragen p.s. 1971 f 0.40 per lid	f 28.000.—
Bijdragen p.s. 1972 f 0.95 per lid	f 66.500.—
Bijdragen p.s. 1973 f 1.— per lid	f 70.000.—

Totaal f 164.500.—

G. G. van Wijngaarden, quaestor

BIJLAGE LXX e
art. 181

De specificatie van de kosten van de Generale Synode is als volgt:

	G.S. 1971/72 Begroting	G.S. 1968/69 Lasten
Installatie vergaderruimte	f 1.000.—	f 2.634.80
Reiskosten	1971 f 8000.— 1972 f 2500.—	f 10.500.— f 7.903.70
Verblijfkosten	1971 f 1200.— 1972 f 300.—	f 1.500.— f 1.384.68
Hotelmkosten	1971 f 5500.— 1972 f 2250.—	f 7.750.— f 6.417.35
Lunches en consumpties	1971 f 2000.— 1972 f 750.—	f 2.750.— f 1.925.45
Agenda en rapporten		f 2.000.— f 1.351.53
Stencil- en typewerk		f 1.000.— f 687.50
Kosten scribaat		f 1.750.— f 1.646.89
Diversen		f 1.750.— f 1.125.69
		f 30.000.— f 25.077.59

BIJLAGE LXXI
art. 126, 188

NADER RAPPORT VAN COMMISSIE II INZAKE „REGELING GROTE STADSKERKEN“

- Bij de bespreking van de inmiddels aanvaarde instructie 10.09 verklaarde uw commissie zich bereid desgewenst zich nader te bezinnen op het ontwerpen van een aantal regelingen voor die kerken, „die niet of nog niet tot kerkplitsing kunnen of willen overgaan, waardoor decentralisatie van de werkzaamheden en bevoegdheden van de kerkeraad en verdeling van deze werkzaamheden en bevoegdheden over meerdere colleges, elk met een eigen verantwoordelijkheid, kerkordelijk mogelijk wordt gemaakt“.
- In het algemeen is uw commissie van mening dat gewaakt moet worden voor een te strakke regeling. Hier ligt allereerst een verantwoordelijkheid en taak voor de betreffende kerken zelf; bovendien is het voor een synode een onmogelijke zaak een regeling-in-details te ontwerpen en die bindend voor te schrijven. Dit vanwege het „nieuwe“ van deze zaak én omdat plaatselijk de toestanden kunnen verschillen. Veel zal kunnen worden gedaan in en na goed overleg met de classis, waaronder een dergelijke kerk ressorteert.
- Het is gewenst dat het kerkelijk leven zich binnen niet al te grote organisatorische eenheden afspeelt om zo te kunnen komen tot een zo goed mogelijk pastoraal verzorgen en besturen van de gemeente. Het is echter denkbaar dat er verschillende omstandigheden kunnen zijn, waardoor een gemeente niet of nog niet tot splitsing kan overgaan. Dan doet zich de noodzaak voor om intern tot een verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden te komen. Deze verdeling is allereerst een taak voor de betreffende kerk zelf. Het verdient aanbeveling deze taak uit te voeren in overleg met de classis.
- Het volgende mag worden gezien als richtlijnen om tot een dergelijke verdeling te komen, zonder dat deze richtlijnen aanspraak maken op volledigheid; ook het nauwkeurig afbakenen van bevoegdheden en verantwoordelijkheden behoort tot de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, — overigens binnen het kader van de vigerende K.O.
 - kerken met meer dan één predikant en/of spreekplaats of met een dusdanig ledenaantal dat het geheel te groot wordt, hebben — wanneer zij (nog) niet tot kerkplitsing kunnen overgaan — de vrijheid een zodanige regeling te treffen, waardoor het belang van de gemeente wordt gediend in decentralisatie van bevoegdheden en verantwoordelijkheden;
 - deze decentralisatie kan geschieden door het instellen van een „kerkeraad algemene zaken“ (KAZ) met daarnaast min of meer zelfstandig fungerende wijk-kerkeraden, die elk een deel van de gemeente verzorgen;

- c. de kandidaatsstelling en verkiezing van ambtsdragers voor de wijkkerkeraden kan wijksgewijze geschieden; de approbatie berust bij heel de gemeente (zie art. 22 K.O.);
- d. de KAZ zal zijn samengesteld uit: alle dienaren des Woords (ook zij, die voor bijzondere arbeid geroepen zijn) en uit ouderlingen en diakenen, die deel uitmaken van de wijkkerkeraden;
- e. aan de KAZ worden die zaken toevertrouwd, die het belang van héél de gemeente raken (beroepingswerk, vertegenwoordiging naar buiten, afvaardiging naar de classis, algemeen-kerkelijke zaken en samenwerking, e.d.);
- f. de wijkkerkeraad heeft de verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg in de wijk; hij behartigt ook de zaken van opzicht en tucht in overleg met de KAZ;
- g. voorts hebben KAZ en wijkkerkeraad elk voor zich zelfstandige bevoegdheid en verantwoordelijkheid in die zaken die aan hen zijn toevertrouwd en waarover bij onderlinge regeling een afspraak is gemaakt. In deze onderlinge regeling moet duidelijkheid komen inzake de bevoegdheid tot besluitvorming: de KAZ kan alleen die zaken behandelen, die vanuit de wijkkerkeraden aan de orde worden gesteld; zij kan geen besluiten nemen zonder overleg met of na advies van de wijkkerkeraden. Omgekeerd zullen de wijkkerkeraden (b.v. door middel van de notulen) de KAZ informeren over hun handelingen;
- h. zaken die niet in onderling overleg tussen KAZ en wijkkerkeraden kunnen worden geregeld, zullen via de KAZ aan de classis worden voorgelegd;
- i. de nauwkeurig vast te leggen uitvoerige regeling van een en ander zal ter beoordeling en toestemming aan de classis worden voorgelegd.

H. Biesma, rapporteur

BIJLAGE LXXII art. 111, 189

COMMISSIE RAPPORT INZAKE DIAKENEN TER MEERDERE VERGADERINGEN

De Generale Synode besloot, de voorlopige gedragslijn inzake de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen opnieuw in studie te nemen. Zij benoemde daartoe een commissie, bestaande uit Ds. K. Boersma, samenroeper, oud, D. Odiijk en diaken C. A. Hilbers, met als adviseur Prof. J. Hovius. De commissie heeft het genoegen, het volgende rapport over haar arbeid aan te bieden.

a. Geschiedenis

Nadat reeds in 1951 door Prof. J. Hovius op een diakenenconferentie was gesteld, dat de diakenen tot de kerkeraad behoren, werd door de Generale Synode in 1956 uitgesproken: „Omdat de diakenen tot de kerkeraad behoren, moeten zij, met inachtneming van het bijzondere karakter van hun ambt, kunnen worden afgevaardigd naar de meerdere vergaderingen”. (Acta 1956, art. 119).

Het rapport van de deputaten ter nadere uitwerking van dit beginsel beveelt aan, diakenen naar alle meerdere vergaderingen te zenden, omdat niet van te voren vaststaat, of diaconale zaken ter sprake zullen komen. Uit praktische overwegingen wordt geadviseerd het aantal te beperken. Classicale regeling wordt aanbevolen, minimaal drie per classis. Verder adviseren de deputaten, twee diakenen per classis en één per p.s. af te vaardigen. De kerkorde ziet in het werk van de diakenen in de kerkeraad het element van deelneming aan de algemene leiding van het kerkelijk leven. In het verlengde daarvan en om praktische redenen moeten de diakenen ook in de meerdere vergaderingen hun stem kunnen geven over zaken, de algemene leiding betreffende. Zaken van opzicht en tucht zondere men uit (Acta 1959, blz. 226).

De p.s. van het Westen van 1959 besloot, de Generale Synode te vragen, de uitdrukking „met inachtneming van het bijzondere karakter van hun ambt” nader te verduidelijken. Moeten de diakenen volledige bevoegdheid tot meebeslissen hebben? Moeten zij alleen meespreken over zuiver diaconale zaken? Verder vraagt zij, het aantal diakenen naar de Generale Synode te verdubbelen.

De commissie van de Generale Synode in 1959 meende, dat de diakenen alleen behoren mee te spreken in dingen, die het diaconale werk betreffen. Voorts wilde deze commissie de afvaardiging regelen met resp. drie, één en twee diakenen (Acta 1959, blz. 219). In 1962 bedoelde de p.s. van het Westen uit te spreken, dat de diakenen volledige bevoegdheid bezitten, gelijk aan die van de andere afgevaardigden. Bovendien wilde zij per classis twee ouderlingen en twee diakenen afvaardigen naar de p.s. en per p.s. drie ouderlingen en drie diakenen naar de Generale Synode (Acta 1962, blz. 237).

De synode van 1962 besloot:

- a. de eerder geadviseerde wijzigingen in de kerkorde geamendeerd over te nemen;
- b. als voorlopige gedragslijn te aanvaarden:
 - a. dat elke classis volgens eigen regeling zorge dat minimaal drie diakenen aanwezig zijn op haar vergaderingen;
 - b. dat elke classis een diaken naar de particuliere synode en elke particuliere synode een diaken naar de Generale Synode zal afvaardigen;
 - c. dat de diakenen op de bredere kerkelijke vergaderingen een stem hebben in alle zaken behalve die van opzicht en tucht.

Overwogen is, dat er om praktische redenen geen behoefte is aan een groot aantal diaken-afgevaardigden. Sommigen menen, dat de grenzen bij de uitzondering van de zaken van opzicht en tucht moeilijk te definiëren zullen zijn. De andere gedachte is, dat dit in de praktijk zal meevallen (Acta 1962, art. 142).

b. Ervaring

Geconstateerd moet worden, dat in de afgelopen negen jaren het diaconale resp. het diaconaal-maatschappelijke werk wel in betekenis en omvang is toegenomen, maar dat dit in het algemeen niet is weerspiegeld in de aandacht, die verschillende meerdere vergaderingen aan dit element in het ambtelijke werk hebben gewijd, resp. die ervoor is gevraagd. De punten, waarbij het diaconale aspect op de classicale vergaderingen aan de orde komt, zijn in de regel die van classicale diaconale correspondent resp. de classicale diaconale commissie, en de relatie tussen de classis en de provinciale stichting voor gereformeerd maatschappelijk werk, voorzover de classis daarbij betrokken is. Op de particuliere synode komen de diaconale zaken vrijwel niet of in het geheel niet aan de orde. Op de Generale Synode concentreert zich het diaconale werk rondom het rapport van ADMA-deputaten.

Wat de afvaardiging betreft, deze blijkt meermalen op moeilijkheden te stuiten. Niet alle kerken zijn in staat, een diaken met kennis van zaken van de betrokken problematiek te zenden. Wanneer wél op deukundigheid wordt gelet, is de keuze niet groot.

Uw commissie meent ook te constateren, dat het meespreken over diaconale zaken op de bredere vergaderingen in het algemeen niet méér geschiedt door de aanwezige diakenen dan door de andere afgevaardigden.

De vraag, of door de afvaardiging van diakenen naar de meerdere vergaderingen deze vergaderingen beter functioneren dan voorheen, moet naar de mening van uw commissie alleen in die zin beantwoord worden, dat nu door meerdere personen over alle aan de orde zijnde zaken wordt beraadslaagd en beslist.

c. Principe en praktijk

De vraag, of de afvaardiging van diakenen gunstig gewerkt heeft, is niet vanuit één gezichtspunt te beantwoorden. Moet enerzijds wellicht gezegd worden, dat de diaconale inbreng te wensen overlaat, anderzijds kan gezegd worden, dat de diakenen zich ter bredere vergadering veelal gedragen zoals van hen verwacht mag worden, n.l. als gewone ambtsdragers, zij het dat zij dit doen vanuit een meer diaconale achtergrond.

Uw commissie is uitgegaan van de volwaardigheid van het diaconambt als differentiatie van het éne ambt. Daarvan uitgaande is zij van mening, dat de onderhavige kwestie aanleiding kan geven tot een principiële verschil van gevoelen over de grenzen van de ambtelijke bevoegdheid. Volgens de tekst van het besluit van 1962 is niet alleen het aantal afgevaardigden voorlopig, maar ook het feit, dat de diakenen in zaken van opzicht en tucht geen stem hebben.

Men kan, gezien de taak, die de kerkorde aan de diakenen toekent, van mening zijn, dat het in de aard der zaak ligt, dat de diakenen op de meerdere vergaderingen geen taak hebben in zaken van opzicht en tucht. Anderzijds kan men zich afvragen, of deze gedachte zich verdraagt met de gelijkwaardigheid van de ambten. Bovendien zou de vraag gesteld kunnen worden, of het juist is, dat diakenen, die incidenteel op bredere vergaderingen ouderlingen komen vervangen (ten opzichte van wie men vroeger sprak van „keurstem”) wél onbeperkt een stem hebben en diakenen, die „diaconaal” ter vergadering zijn niet.

In plaats van over deze dingen opnieuw een principiële discussie voor te stellen, komt het uw commissie voor, dat gezocht moet worden naar een praktische oplossing, die het meest tot nut van het kerkelijke leven is.

Dan is zij van mening, dat het een goede zaak is, dat de diakenen op de bredere vergaderingen vertegenwoordigd zijn en dat het praktisch het meest aan te bevelen is, dat de bestaande voorlopige gedragslijn als definitieve regeling wordt aangehouden. In verband daarmee stelt zij voor, de afvaardiging voortaan in de tekst van de kerkorde zelf op te nemen.

d. Voorstellen

Resumerend stelt uw commissie voor:

1. uit te spreken dat de voorlopige gedragslijn betreffende de afvaardiging van diakenen naar de bredere vergaderingen wordt omgezet in een definitieve regeling;
 2. de volgende wijzigingen in de kerkorde aan te brengen:
 - a. in art. 41 worde tussen de eerste en de tweede zin de volgende zin ingevoegd: „Bovendien worden tenminste drie diakenen naar de classicale vergadering afgevaardigd volgens een regeling, door de classis zelf vast te stellen.”;
 - b. de eerste zin van art. 47 als volgt te lezen: „Elk jaar (tenzij de omstandigheden het vaker vereisen) komen enige naburige classes samen als particuliere synode, tot welke synode uit iedere classis drie dienaren des Woords, drie ouderlingen en één diaken worden afgevaardigd.”;
 - c. in art. 50 de tweede zin aldus te doen luiden: „naar deze vergadering worden uit elke particuliere synode zes dienaren des Woords, zes ouderlingen en één diaken afgevaardigd”;
- De noten genummerd 1 bij de artikelen 41, 47 en 50 kunnen dan vervallen, terwijl de andere noten van de betrokken artikelen één nummer terug kunnen schuiven.

3. in de kerkorde geen bepaling op te nemen over de grenzen van de bevoegdheid van de diaconale afvaardiging, evenmin als dat tot nu toe gedaan is.
K. Boersma, samenroeper

BIJLAGE LXXIII
art. 190, 193, 197

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN
LICHAMELIJK EN GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

A. Opdracht

De Generale Synode 1968/69 te Hilversum besloot tot instelling van uw deputaatschap met de taak:

- het informeren, stimuleren en begeleiden van de kerken aangaande de ambtelijke dienst met betrekking tot de lichamenlijk en geestelijk gehandicapten;
- het zoeken van wegen waarlangs de interkerkelijke samenwerking op basis van Schrift en belijdenis in de uitvoering van dit werk kan worden gerealiseerd.

B. Samenstelling

Benoemd werden de brs. Ds. C. Langbroek, voorzitter; H. van Doornen, Amsterdam, Ds. H. W. Eerland, Hilversum en A. van der Kruk, Den Haag. In hun eerste vergadering op 5 mei 1969 legden deputaten de functies van secretaris en penningmeester in handen van respectievelijk de brs. Van der Kruk en Van Doornen. Gelet op het brede werktelein en de veelomvattende arbeid komt het deputaten gewenst voor het aantal leden met één uit te breiden en te brengen op vijf. In de verslagperiode kwamen deputaten 9 maal bijeen, t.w. 5 mei 1969, 15 juni 1969, 15 september 1969, 19 november 1969, 24 november 1969, 3 maart 1970, 24 augustus 1970, 15 februari 1971 en 15 maart 1971.

C. Informatie

Ter oriëntering brachten deputaten bezoeken aan „Eftatha“, het protestants christelijk instituut voor dove kinderen te Voorburg, het landelijk bureau van het prot. chr. centrum voor lichamenlijk en geestelijk gehandicapten te Utrecht en „Sonneheerd“, het prot. chr. tehuis voor werkende blinden te Ermelo. Een en ander gaf deputaten een beeld — zij het beperkt — van het zeer brede terrein der lichamenlijk en geestelijk gehandicapten en de activiteiten die met betrekking tot de geestelijke verzorging worden ontplooid.

Daarnaast werd d.m.v. een enquête getracht een beeld te verkrijgen van het aantal gehandicapten van verschillende aard in de Chr. Geref. Kerken en de mate waarin de kerken hen in hun pastorale zorg en activiteiten betrekken.

Deze enquête, medio 1969 gehouden, resulteerde in de volgende cijfers: 165 kerken reageerden met een opgave van totaal 830 lichamenlijk en geestelijk gehandicapten. Van 11 kerkeraden werd, ondanks herhaald verzoek, geen mededeling ontvangen. 25 kerkeraden deelden mee in het geheel geen gehandicapte leden of doopleden te hebben. In 109 van de 165 kerken bleken één of meer verstandelijk gestoorde te zijn. In totaal 342 personen. Verder werden opgegeven 42 doven (vroeger aangeduid als doofstommen), 307 slechthorenden, 21 blinden, 39 slechtzienden, 79 lichamenlijk gehandicapten van andere aard.

Deputaten hebben de indruk dat het totaalbeeld, zoals dit door de kerkeraden gegeven werd, een te beschelden vorm gekregen heeft. In vergelijking met het landelijk percentage geestelijk gehandicapten van 3% op de gehele bevolking roept het aantal van 342 of een half pot vragen op.

29 Kerkeraden meldden dat in de omgeving speciale diensten voor geestelijk gehandicapten gehouden worden, waaraan door 21 kerkeraden medewerking wordt verleend.

19 Kerkeraden rapporteerden speciale dovendiensten, waarbij 9 kerkeraden actief betrokken zijn. Aangenomen mag worden, dat deze aantallen inmiddels zijn uitgebreid.

Buiten de gehouden enquête richtten deputaten zich op 20 april 1970 tot de kerkeraden. Zij riepen daarin op tot behartiging van de belangen van de gehandicapten in pastorale en diaconale zin. Suggesties werden gedaan en literatuur aanbevolen. Ook werd opgewekt, waar mogelijk, deel te nemen aan interkerkelijke activiteiten op het gebied van de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten, met name bij het houden van catechisaties, speciale diensten voor geestelijk gehandicapten en doven en het verlenen van medewerking — zowel materieel als financieel — bij de totstandkoming van protestants-christelijke tehuizen. Naast de geestelijke verzorging zien deputaten hier een belangrijke taak voor de diaconieën.

D. Arbeidsveld

1. Lichamenlijk gehandicapten

Voorzover zij in de communicatie op normale wijze bereikbaar zijn, (spastischen, lichamenlijk gebrekkigen, blinden, slechtzienden) behoeven zij een goede pastorale begeleiding op hun vaak moeilijke weg door het leven. Veelal wordt hieraan nog te weinig aandacht gegeven. Dikwijls wordt het kruis in stilte gedragen en zijn zij van

veel verstoken, waardoor een ongewilde isolering ontstaat met psychische gevolgen. Ook de ouders van gehandicapte kinderen behoeven bijzondere zorg en begeleiding.

2. Doven

Onder „doven“ worden verstaan diegenen die doof geboren, of op zeer jeugdige leeftijd doof geworden zijn (het vroegere begrip „doofstommen“). Zij missen het normale woordcontact en beschikken slechts over een zeer beperkt taalbezit.

Dit maakt de communicatie moeilijk en veelal blijft de pastorale begeleiding en het kerkelijk meeleven achterwege. Het leidt tot een leven in een aparte wereld, tot een aparte gemeenschap met alle problemen van dien. Doven behoeven een geestelijke verzorging, waarbij gesprek en Woordbediening zodanig dienen te worden aangepast, dat de boodschap van het evangelie hen nader komt. Steeds meer kerken nemen dit werk ter hand, dat aanvankelijk door particulier initiatief werd ondernomen. Het stemt deputaten dankbaar dat ook in onze kerken steeds meer het besef groeit, dat de kerken hier een taak hebben, al komt het nog te veel voor dat kerkeraden tegenover deze zaken gereserveerd of zelfs afwijzend staan.

Dikwijls is onbekendheid met de materie en met de betrokkenen oorzaak, dat zij niet de aandacht ontvangen die zij nodig hebben.

Sedert een aantal jaren organiseert de Nederlandse christelijke bond van doven in verschillende plaatsen van ons land regelmatig speciale samenkomsten voor doven, waarin voorgangers, veelal onderwijzers aan doveninstituten, voorgaan. Meer en meer groeit het besef, dat geestelijke verzorging een taak van de kerken is. Zo zijn in verschillende grote steden interkerkelijke commissies gevormd, die de taak van de bond geheel of gedeeltelijk hebben overgenomen en bedoelde samenkomsten beleggen. In verschillende van deze commissies hebben ook vertegenwoordigers van onze plaatselijke kerkeraden zitting.

Hoewel de doven deze samenkomsten als kerkdiensten zien, zijn zij geen ambtelijke diensten, al is er veelal een ambtelijke vertegenwoordiger van één der samenwerkende kerken aanwezig.

Om de doven niet al te veel van de horende gemeente te doen vervreemden, worden er van tijd tot tijd gecombineerde kerkdiensten voor horenden en doven belegd, waarin een plaatselijke kerkeraad de leiding en verantwoordelijkheid heeft en waarin een predikant van datzelfde kerkverband, die voor de doven verstaanbaar is, voorgaat.

Voor wat de Chr. Geref. Kerken betreft is dit br. P. J. Madern, lid van de kerk te Rotterdam-Centrum en ouderling met bijzondere opdracht voor het werk onder de doven.

Br. P. J. Madern, die zich in de loop der jaren voor dit speciale werk t.b.v. de doven bekwaamd heeft, ontving reeds eerder van de classis Rotterdam en de particuliere synode van het Zuiden de bevoegdheid om, overeenkomstig de bepalingen van art. 3 K.O. een stichtelijk woord in diensten voor horenden en doven te spreken. Overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van 1968/69 te Hilversum (art. 3 sub 7 K.O.-acta art. 235 blz. 101) werd br. Madern aan de particuliere synodes van het Noorden, Oosten en Westen gepresenteerd en ontving hij ook in deze ressorten de gevraagde bevoegdheid, waardoor hij in staat werd gesteld daar, waar de gelegenheid zich voordoet, de kerken te dienen.

Deputaten zijn dankbaar voor de mogelijkheden die hierdoor geopend zijn en achten dit een belangrijke stap in het belang van de zo noodzakelijke arbeid. Hoewel br. Madern niet aan deputaten is toegevoegd en hem tot op heden geen kerkelijke opdracht werd verstrekt, heeft hij aan deputaten van tijd tot tijd verslag uitgebracht van een deel van zijn werkzaamheden t.b.v. de doven. In voorkomende gevallen bestond een goed wederzijds contact. Deputaten hebben grote waardering voor het vele werk, dat br. Madern op eigen initiatief in de beschikbare vrije tijd t.b.v. de doven verricht. Veel meer werk moet gedaan worden waar br. Madern thans niet aan toe komt.

Deputaten achten het noodzakelijk dat het werk, dat thans door br. Madern wordt verricht in een kerkelijke opdracht wordt samengevat. Hierbij staat hen voor ogen de benoeming van een geestelijk verzorger voor de bearbeiding van doven in full-time opdracht, waarvan de financiële consequenties door de kerken worden gedragen.

3. Geestelijk gehandicapten

Onder geestelijk gehandicapten verstaan wij zwakzinnigen, debielen, imbecielen. De beperking van de verstandelijke vermogens is sterk variabel. Het is bepalend voor het ontwikkelingsniveau dat kan worden bereikt. Het zwakzinnige kind geeft in het gezin extra zorgen, vele vragen en onzekerheden. Het heeft een grote invloed op het gezin en des te meer, naarmate de handicap ernstiger vormen heeft aangenomen.

Voor een groot aantal is plaatsing in een inrichting, een gezinsvervangend tehuis of internaat noodzakelijk. Kinderdagverblijven bieden gedurende een aantal uren van de dag een oplossing voor die zwakzinnigen, die wel thuis verzorgd worden, maar (nog) niet deelnemen aan het onderwijs of die niet in staat zijn tot arbeid.

Naast het vele dat door ouderverenigingen als „Philadelphia“ e.d. op deskundige wijze wordt gedaan, dienen de kerken hun aandacht op deze zwakbegaafden te richten. Daarbij mogen de ouders en verzorgers, die dagelijks hun bijzondere zorgen hebben, niet

vergeten worden. Het verdient aanbeveling om bij vraag 44b van het reglement op de kerkvisite te lezen: „Wordt aan de geestelijk en lichamenlijk gehandicapte leden der gemeente en hun ouders voldoende zorg besteed, zowel in pastorale als in diaconale zin”.

Daarbij wordt o.m. gedacht aan het pastorale huisbezoek, speciale catechisatie, aangepaste kerkdiensten zoals reeds onder D 2 vermeld. In samenwerking met plaatselijke afdelingen van „Philadephia” worden op verschillende plaatsen zulke diensten gehouden, waaraan door een aantal kerkeraden reeds medewerking wordt verleend. Ook worden in deze sector steeds meer plaatselijke interkerkelijke commissies gevormd, die het regelmatig houden van aangepaste kerkdiensten voorbereiden en een meer gerichte geestelijke verzorging trachten te stimuleren.

Vooraf bij de gespecialiseerde catechisaties en de geestelijke verzorging in tehuizen en inrichtingen doen zich met betrekking tot de moeilijkheden van belijdenis en Heilig Avondmaal vragen voor, waarop een antwoord gegeven moet worden overeenkomstig Schrift, belijdenis en kerkerode, waarbij rekening dient gehouden te worden met het beperkte bevattingvermogen.

Voor hen bij wie zich een kinderlijk geloofsleven openbaart dienen de kerkeraden aandacht te geven aan de mogelijkheid tot openstelling van belijdenis en Avondmaalsviering. Wat de aangepaste kerkdiensten betreft maken deputaten gaarne melding van het feit, dat een aantal chr. geref. predikanten regelmatig hierna hun medewerking verlenen en dat deze diensten, naar hun oordeel, in een behoefte voorzien. Treffende en hartverwarmende reacties worden meermalen vernomen. Het is een moeilijke opdracht om het evangelie te verkondigen aan de kleinen van geest.

Moge voor deze arbeid het gebed om de Heilige Geest vermenigvuldigen.

E. Interkerkelijke samenwerking

Zoals reeds onder D2 en D3 werd vermeld bestaat er op verschillende plaatsen een vorm van samenwerking door het werk van interkerkelijke commissies. Meer dan tot nog toe gedaan wordt achten deputaten het nodig dat de kerken zich met betrekking tot de geestelijke verzorging van gehandicapten bezinnen op deze vorm van samenwerking. Het in verhouding tot de overige gemeentelieden geringe aantal doven en zwakzinnigen en het beperkte aantal voorgangers, dat voor deze aangepaste diensten beschikbaar is, maakt het voor de plaatselijke kerk moeilijk, zo niet onmogelijk om ten behoeve van eigen gehandicapte leden zelfstandig en afzonderlijk diensten te beleggen en catechetisch onderwijs te geven. Waar enigszins mogelijk achten deputaten dan ook interkerkelijke samenwerking gewenst en deelneming in gevormde of nog te vormen plaatselijke interkerkelijke commissies voor de geestelijke verzorging in tehuizen en inrichtingen noodzakelijk. Dit geldt ook voor inrichtingen en tehuizen voor gehandicapten van andere aard als blinden, spastischen, meervoudig gehandicapten enz.

Bij speciale kerkdiensten worden de diensten bij toerbeurt toegewezen aan een plaatselijke kerk, die daarvoor ambtelijke verantwoordelijkheid draagt en een predikant uit eigen kerkverband doet voorgaan. Ook wanneer geen gehandicapte leden of doopleiden van onze kerken daarbij betrokken zijn, dient medewerking om die reden niet afgewezen te worden.

F. Contacten

Zoals reeds eerder werd meegedeeld hadden deputaten, daartoe uitgenodigd, een kennismaking met deputaten voor de geestelijke verzorging van doven van de Gereformeerde Kerken.

Het feit dat de meeste doven hun opleiding en opvoeding ontvingen in het prot.-chr. instituut voor dove kinderen en daar intern verbleven met leerlingen van verschillende kerkelijke denominaties, alsook op latere leeftijd elkander zoeken in de plaatselijke afdelingen van de Nederlandse christelijke bond van doven, brengt mee dat de werkzaamheden en bemoeiingen van beide deputaatschappen in vele opzichten parallel lopen.

Met behoud van eigen zelfstandigheid achten deputaten een blijvend contact gewenst. De speciale problematiek rondom de geestelijke verzorging van doven in het algemeen vraagt veel bezinning en samenwerking. Daartoe uitgenodigd werd namens ons deputaatschap door de brs. Eerland en Van der Kruk deelgenomen aan een bespreking van het bestuur van de Ned. chr. bond van doven met de deputaatschappen van de Ned. Herv. Kerk, de Geref. Kerken en de Chr. Geref. Kerken, waarbij getracht werd te komen tot vorming van een overlegorgaan, dat coördinerend zou kunnen werken bij de activiteiten op het gebied van de geestelijke verzorging van doven, die op velerlei wijze door evenzovele personen en organen worden ondernomen.

Deputaten achten het niet verantwoord zich hiervan te isoleren, maar menen met eigen inbreng deze zaak te moeten dienen.

G. Voorstellen

Recapitulerend stellen deputaten u voor:

1. De instructie voor de arbeid van deputaten vast te stellen;
2. a. deputaten toestemming te verlenen een geestelijk verzorger voor de bearbeiting van doven te doen aanstellen;
- b. de instructie voor de geestelijk verzorger vast te stellen;
- c. deputaten toestemming te verlenen de benodigde gelden d.m.v. collecten met een omslag van de kerken te vragen;

3. De ingediende begroting goed te keuren;
4. Het aantal deputaten te brengen op vijf.

A. van der Kruk, secretaris

Bijlage bij het rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten

BEGROTING

van ontvangsten en uitgaven op jaarbasis

Ontvangsten

Bijdragen van kerken / 33.500.—

/ 33.500.—

Uitgaven

Geestelijk verzorger / 23.570.—

Reis- en verblijfskosten „ 8.000.—

Kosten deputaatschap „ 1.000.—

Onvoorzien 930.—

/ 33.500.—

BIJLAGE LXXIV

art. 190, 193, 197

RAPPORT XIII VAN COMMISSIE IV INZAKE GEESTELIJKE VERZORGING VAN LICHAMELIJK EN GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

Met veel waardering heeft uw commissie kennis genomen van het rapport van „deputaten voor de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten”.

Dit rapport getuigt van een goed inzicht in de nood van deze door bijzondere beproeving getroffen leden der gemeente en geeft waardevolle suggesties voor hun ambtelijke verzorging, die in de eerste plaats tot de verantwoordelijkheid van hun eigen kerkeraden blijft behoren.

Uw commissie acht het niet nodig de gedachte van deputaten, uitgesproken sub D3 van hun rapport over te nemen; er is naar haar mening geen behoefte en ook geen direct aanwijsbare noodzakelijkheid het aantal vragen steeds maar uit te breiden, en aangenomen mag worden, dat zeker ook de ouders van gehandicapte kinderen in de pastorale zorg meer dan gewone aandacht verkrijgen.

Niet zo gemakkelijk had en heeft uw commissie het met hetgeen deputaten uitspreken sub D2 van hun rapport (slot): „Hierbij staat hen voor ogen de benoeming van een geestelijk verzorger voor de bearbeiting van doven in full-time opdracht, waarvan de financiële consequenties door de kerken worden gedragen”.

Aanvankelijk meende uw commissie hierop zonder meer afwijzend te moeten reageren.

Inmiddels heeft zich echter een nieuwe ontwikkeling voorgedaan, die nog niet haar beslag gekregen had, toen deputaten hun rapport inzonden en dus ook aan uw commissie nog niet bekend was gedurende de zittingen van de synode in 1971. Uw commissie heeft — op hun verzoek — een bespreking gehad met deputaten op 3 december 1971. Toen werd door deputaten meegedeeld, dat een „concept-overeenkomst van samenwerking” was gesloten tussen de hervormde commissie ad hoc, de gereformeerde deputaten ad hoc en onze deputaten inzake een gemeenschappelijke geestelijke verzorging van doven. Daarbij komt, dat br. Madern, die al tien jaar dit werk in „vrije tijd” verricht en ook buiten onze kerken vanwege deze arbeid zeer gewaardeerd wordt, bezig is zich voor te bereiden op het examen naar art. 8 K.O. Met andere woorden: deputaten zien een mogelijkheid om te handelen in overeenstemming met art. 2b van hun instructie; ze hebben een arbeidsterrein en ze hebben een gekwalificeerde arbeider, die bovendien over niet al te lange tijd volledig ambtelijk bevoegd zal kunnen zijn en een kerkelijke opdracht zal kunnen verkrijgen.

Uw commissie erkent de betekenis van deze ontwikkeling en is overtuigd, dat hierdoor aan deputaten een belangrijke mogelijkheid gegeven wordt om de hun gegeven opdracht (art. 2b van hun instructie) daadwerkelijk te realiseren. In de situatie, die door deze ontwikkeling is ontstaan, heeft uw commissie dan ook geen vrijmoedigheid zonder meer afwijzend te adviseren.

Anderzijds blijven voor uw commissie enkele bezwarende vragen staan, zoals:

a. het door deputaten voorgestelde is nog slechts een partiële vervulling van hun opdracht; de geestelijke verzorging van lichamenlijk en geestelijk gehandicapten. Er zijn immers nog vele „anderoortige” gehandicapten, die een geheel andere geestelijke benadering en begeleiding behoeven dan doven. Het lijkt uw commissie uitgesloten — gezien de beperkte mogelijkheden van onze kerken — dat voor al deze verschillende aspecten van het werk van deputaten gespecialiseerde en gekwalificeerde krachten kunnen worden aangetrokken. Het blijft overigens waar: een partiële vervulling is beter dan niets;

b. is het verantwoord onze kerken een nieuwe financiële last op te leggen van omtrent / 35.000.—?

Wanneer uw commissie enerzijds de recente ontwikkeling en anderzijds de onopgeloste vragen voor ogen houdt, is het haar niet mogelijk tot een afgerond oordeel te komen, waardoor zij u zonder meer kan voorstellen in positieve dan wel in negatieve zin te besluiten. Moge uw commissie u daarom haar overwegingen hierbij doen toekomen en u het volgende voorstellen:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;
2. opnieuw deputaten te benoemen en overeenkomstig hun verzoek hun aantal te brengen op vijf;
3. uit te spreken, of deputaten over kunnen gaan tot het aanstellen van een full-time kracht voor de geestelijke en ambtelijke verzorging van doven, met als basis de „concept-overeenkomst“. Zo ja, dan dient deze overeenkomst nog herzien te worden, want uw commissie heeft ten dezen ook nog enkele reserves;
4. indien de synode ten aanzien van punt 3 gunstig beslist, kunnen naar het oordeel van uw commissie de ingediende instructie en begroting worden goedgekeurd;
5. indien de synode ten aanzien van punt 3 afwijzend beslist, stelt uw commissie voor deputaten wel toestemming te verlenen aan de kerken financiële steun voor hun werk te vragen (voorhands wat die kerken betreft vrijblijvend, dus zonder omslag of streefbedrag). Gezien de belangstelling voor en de liefde tot dit werk, zoals die bij vele kerken leven, zal het dan ongetwijfeld mogelijk zijn op een volgende synode ook financieel meer verantwoord over dit werk te spreken en eventueel verdere besluiten te nemen.

D. Biesma Jr., rapporteur

BIJLAGE LXXV
art. 200

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING VAN ZEEVARENDEN

1. **Deputaten**
De vorige synode benoemde tot deputaten de brs. Ds. J. P. Geels, voorzitter; Ds. S. Wijnsma, secretaris; P. B. Oosthoek; Ds. B. van Smeden; en C. van Vliet.
2. **Vergaderingen**
Sedert de vorige synode vergaderden deputaten in 1968 2 maal, in 1969 5 maal, in 1970 3 maal, in 1971 2 maal. Daarnaast vond tweemaal een samenbreking plaats met het bestuur van de Nederlandse zeemanscentrale, terwijl verschillende gesprekken plaats vonden tussen voorzitter en secretaris en het D.B. van de N.Z.C. In verband met het beroepingswerk werden verschillende keren samenbrekingen gehouden met enige kerkeraden en predikanten en de classis Amsterdam, terwijl tweemaal door de voorzitter en de secretaris een bezoek werd gebracht aan het zeemanstehuis te Hamburg.
3. **Contact met de kerken**
Enige malen wendden deputaten zich tot de kerkeraden en de classicale deputaten zowel met het doel informatie te verschaffen over de geestelijke verzorging van zeevarenden en hun gezinnen als om de kerkeraden op te wekken het contact met hen, die vaak lange tijd van huis zijn en hun gezinnen, frequent te bezoeken. Tevens werden de kerken geïnformeerd inzake de collecte d.d. 14 februari 1971 t.b.v. het werk van de geestelijke verzorging voor zeevarenden, waarbij gewezen werd op het besluit van de G.S., dat bij schrijven van 19 februari 1969 van de tweede scriba G.S. aldus luidde: „deputaten te machtigen tot de eerstvolgende Generale Synode om, wanneer de arbeid dit noodzakelijk maakt, de kerken hoogstens eenmaal per jaar een collecte te vragen“ Sub 1-8. Vervolgens hebben deputaten informatie ontvangen van de kerken betreffende zeevarende leden, zodat de cartotheek up-to-date is.
4. **Contact met de zeevarenden**
Zoals gewoonlijk zonden deputaten enige malen per jaar een brief aan alle hun bekende adressen.
5. **Lectuur**
Vanwege de grote stijging van kosten besloten deputaten voortaan niet meer De Wekker en Tijdseln naar de z.g. Hollandse Hoekjes in de wereldhavens te laten zenden, maar de kerkeraden op te wekken een abonnement te nemen voor hun leden ter zee.
6. **Hospitaal-kerkschip De Hoop**
Deputaten hebben Ds. J. Kruis van Zwaagwesteinde bereid gevonden in het voorjaar van 1971 enige tijd als geestelijk verzorger mee te varen op het Hospitaal-kerkschip De Hoop. Ds. C. v. d. Weele stelde zich zowel in 1969 als in 1970 beschikbaar als geestelijk verzorger. Zijn rapporten gewagen van zegenrijk werk. In 1971 hoopt Ds. R. van Beek eveneens een reis mee te maken als geestelijk verzorger.
7. **Koopvaardijpredikant**
De Gen. Syn. van Hilversum 1968/69 stelde de instructie voor deputaten vast en sprak uit, dat het de taak van deputaten is „contact te onderhouden en zo mogelijk samen te werken met andere kerken of instanties, die op één of andere wijze de geestelijke verzorging van zeevarenden ter hand hebben genomen“. (Acta art. 204, instructie 7-3d).

Gesteund door deze instructie hebben deputaten het verzoek van de Nederlandse zeemanscentrale een chr. geref. predikant in te zetten voor het werk van de geestelijke verzorging van zeevarenden te Hamburg en het daarmee gepaard gaande aanbod 13000 gulden subsidie daarvoor beschikbaar te stellen, aangegrepen. Deputaten hebben gemeend zodoende te handelen in de geest van de instructie, die in art. 8 zegt:

„deputaten te machtigen tot de eerstvolgende Generale Synode, wanneer de arbeid dit noodzakelijk maakt, de kerken hoogstens eenmaal per jaar een collecte te vragen“.

Op 14 februari 1971 is van de kerken deze collecte gevraagd. Deputaten namen contact op met Ds. J. Manni van Boskoop. Hij werd bereid gevonden in Hamburg te arbeiden als koopvaardijpredikant. Op 2 februari 1971 werd hij in de Chr. Geref. Kerk te Amsterdam-West bevestigd door Ds. J. P. Geels, waarna hij zijn intrede deed in de gemeente, die hem beroepen had voor de bijzondere opdracht. Bijgaand vindt u een afschrift van de overeenkomst met de N.Z.C.; instructie voor de koopvaardijpredikant; Kerkelijke positie Ds. J. Manni; regeling kerkeraad Amsterdam-West en deputaten.

8. Voorstellen

- Deputaten verzoeken uw vergadering:
- a. de handelingen van deputaten goed te keuren;
 - b. opnieuw deputaten te benoemen;
 - c. het aftreden van deputaten te regelen.

Ds. S. Wijnsma, secretaris

Bijlage 1 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden

Regeling

tussen de kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk te Amsterdam-West en deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden inzake de benoeming van ds. J. Manni als koopvaardijpredikant.

Kerkeraad en deputaten kwamen overeen, dat bij de benoeming van ds. J. Manni gehandeld zal worden naar art. 6 K.O.

De functie van ds. J. Manni zal zijn, predikant-directeur van het zeemanstehuis De Top te Hamburg.

Zijn werkzaamheden in deze functie zijn omschreven in een hierbij behorende instructie.

Ds. J. Manni zal per februari 1971 aangesteld worden als koopvaardijpredikant.

De kerkeraad blijft bereid ds. J. Manni bij zijn arbeid, zoveel mogelijk terzijde te staan in broederlijke trouw en gemeenschap des geestes.

Deputaten garanderen alle financiële verplichtingen zoals in de beroepsbrief beschreven, jegens ds. J. Manni t.w. het door deputaten financiële zaken aanbevelen minimum honorarium, plus de jaarlijkse verhogingen naar het aantal dienstjaren van ds. J. Manni.

De kerkeraad blijft bij emeritering of overlijden van ds. J. Manni de door de G.S. vastgestelde uitkeringen uit de generale kas voor emerituspredikanten, predikantsweduwen en -wezen, garanderen.

Namens de kerkeraad van Amsterdam-West:

Namens deputaten:

Bijlage 2 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden

Kerkelijke positie ds. J. Manni als predikant-directeur van het zeemanstehuis „De Top“ te Hamburg.

In overleg met de kerkeraad van Amsterdam-West, ds. J. Manni en deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden, werd de positie naar art. 6 K.O. de juiste geacht voor de koopvaardijpredikant. Zie bijlage 39 K.O. v.v.

Eenzijds blijft ds. J. Manni lid van de kerkeraad van Amsterdam-West, anderzijds zal hij de kerkeradsvergaderingen niet (kunnen) bijwonen.

Tevens is hij ontslagen van de pastorale zorg in de gemeente Amsterdam-West, in verband met de positie van ds. J. Manni (art. 6 K.O.) verzoekt de kerk van Amsterdam medewerking en goedkeuring aan de evt. voortgang van dit werk en de verdere realisering aan de classis Amsterdam, Helgeen d.d. 14 oktober 1970 geschiedde.

Deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden zullen d.v. zowel de kerkeraad van Amsterdam-West als ook de predikant inzake de geestelijke verzorging van zeevarenden betreffend, alle medewerking verlenen.

Ten aanzien van de instructie werd het volgende besloten:

- art. 1 De predikant zal in overleg met voornoemde deputaten en de kerkeraad van Amsterdam-West zijn standplaats vinden in Hamburg, waar hij als predikant-directeur van het zeemanstehuis „De Top“ zijn functie zal uitoefenen.
- art. 2 Hem is opgedragen de geestelijke verzorging van de zeevarenden in de breedste zin van het woord.
- art. 3 Behalve de contacten met de zeelieden in het huis, zal een groot gedeelte van het werk aan boord van schepen liggen.

art. 4 Betreffende omvang, methode en uitvoering van zijn werk zal hij, behoudens de persoonlijke verantwoording als dienaar des Woords jegens zijn Zender verantwoording schuldig zijn aan de kerkeraad van Amsterdam-West en aan deputaten voornoemd. Daartoe zal hij aan het eind van elk kwartaal een schriftelijk rapport over zijn werkzaamheden indienen.

art. 5 Eventuele wijzigingen van deze instructie of veranderingen t.a.v. het gehele werk kunnen door de predikant, kerkeraad en deputaten, in overleg aangebracht worden.

Amsterdam-West, de kerkeraad der Chr. Geref. Kerk:

Bijlage 3 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden

Instructie

voor de koopvaardijpredikant ds. J. Manni.

art. 1 Op verzoek van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden, wordt ds. J. Manni door de kerkeraad van Amsterdam-West beroepen naar art. 6 K.O. voor de arbeid ten behoeve van zeevarenden.

art. 2 Hem wordt opgedragen de geestelijke verzorging van de zeevarenden in de ruimste zin van het woord.

art. 3 Zijn standplaats zal zijn, Hamburg, waar hij als predikant-directeur verbonden zal zijn aan het Nederlands zeemanstehuis „De Top“.

art. 4 Behalve in dit tehuis, zal hij ook contacten leggen met de zeevarenden aan boord van de schepen.

art. 5 Betreffende de omvang, methode en uitvoering van zijn werk zal hij behoudens zijn persoonlijke verantwoording als dienaar des Woords jegens zijn Zender, verantwoording schuldig zijn aan de kerkeraad van Amsterdam-West en aan deputaten voornoemd. Daartoe zal hij aan het eind van elk kwartaal een schriftelijk rapport over zijn werkzaamheden indienen bij de kerkeraad van Amsterdam-West en deputaten voor geestelijke verzorging van zeevarenden.

art. 6 Van de koopvaardijpredikant wordt verlangd, in overleg met het plaatselijk bestuur te Hamburg, jaarlijks verslag uit te brengen aan de N.Z.C. (Nederlandse zeemanscentrale).

art. 7 Eventuele wijzigingen van deze instructie kunnen door ds. J. Manni, de kerkeraad van Amsterdam-West en deputaten in gezamenlijk overleg, worden aangebracht.

Namens deputaten:

Bijlage 4 bij rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden

Overeenkomst

tussen de N.Z.C. c.q. het bestuur van het Nederlands zeemanstehuis „De Top“ in Hamburg en deputaten Chr. Geref. Kerken voor de geestelijke verzorging van zeevarenden.

1. Deputaten stellen per 1 februari 1971 ds. J. Manni beschikbaar als predikant-directeur van het Nederlands zeemanstehuis in Hamburg.

Ds. J. Manni blijft wat zijn kerkelijke status betreft verbonden aan de gemeente van Amsterdam-West (art. 6 K.O.).

2. Ds. J. Manni zal zijn werk verrichten als geestelijk verzorger in het zeemanstehuis en aan boord van schepen. Hij zal daartoe overleg plegen met het bestuur en voorts voor de wijze waarop hij zijn functie verricht verantwoording schuldig zijn aan de kerkeraad van Amsterdam en deputaten.

3. Als predikant-directeur zal hij t.a.v. de leiding in het tehuis verantwoording schuldig zijn aan de N.Z.C. en uw bestuur, terwijl hij t.a.v. de geestelijke verzorging verantwoording schuldig blijft aan deputaten.

4. Het bestuur zal derhalve zo nodig met de wens en suggesties t.a.v. de werkzaamheden van ds. J. Manni — uiteraard in overleg met ds. J. Manni en zijn medewerkers — zich wenden tot deputaten.

5. De penningmeester van het bestuur zal maandelijks voor de 20e van de maand een bedrag ad DM. overmaken op de bankrekening van de predikant. Zijnde het honorarium, waarvan iedere maand op de bankrekening een deel door deputaten op rekening van de penningmeester overgemaakt zal worden. Dit bedrag geldt voor de periode van 1 februari 1971 t.e.m. januari 1972.

Daarna kan telkens voor de periode van één jaar de bijdrage van het bestuur en deputaten herzien worden. De salariering zal conform de richtlijnen van de G.S. der Chr. Geref. Kerken geschieden.

Namens deputaten voornoemd:

BIJLAGE LXXVI

art. 200

RAPPORT II VAN COMMISSIE IV INZAKE GEESTELIJKE VERZORGING VAN ZEEVARENDEN

Met betrekking tot het rapport van „Deputaten voor de geestelijke verzorging van zeevarenden“ (11,17) heeft uw commissie de volgende opmerkingen:

1. Hospitaal-kerkschip „De Hoop“

‘t Blijkt, dat deputaten attent zijn ten aanzien van het participeren in de geestelijke verzorging aan boord en door middel van genoemd schip. Hiervoor heeft uw commissie waardering.

2. Koopvaardijpredikant

Dat deputaten het financiële aanbod van de N.Z.C. hebben aangegrepen en — gebruik makend van het besluit van de Generale Synode 1968/69 betreffende een jaarlijkse collectie — overgegaan zijn tot het beroepen van een koopvaardijpredikant, kan formeel niet gelaakt worden.

Uw commissie blijft ‘t echter in het algemeen een moeilijk te verwerken zaak vinden, dat voor allerlei speciale arbeid een predikant aan de actieve dienst in onze kerken wordt onttrokken, en in ‘t bijzonder bestaan in dit geval bij haar grote reserves t.a.v. de directe noodzaak om voor dit werk een predikant te beroepen; is hier ook de mogelijkheid overwogen van het aanstellen van een soort „huisvader“, zoals bij de christelijke militaire tehuizen het geval is? Ook is bij uw commissie de vraag gerezen, of Hamburg wel de meest gelukkige en juiste keus is geweest.

3. Bijlagen

Uiteraard heeft uw commissie ook kennis genomen van de bijlagen van het deputerenrapport. Aangezien deze regelingen, resp. overeenkomst en instructie reeds gepasseerd en ondertekend zijn en op basis hiervan het werk begonnen is, meent uw commissie, dat ‘t niet juist zou zijn hierin verandering aan te brengen.

Wel moet haar van ‘t hart, dat de formulering van één en ander in taal en stijl, dermate gebrekkig en onnauwkeurig is, dat misverstand ten aanzien van zin en uitlegging niet uitgesloten moeten worden geacht. Deputaten zullen verstandig doen bij een eventuele herziening of vernieuwing van deze regelingen hieraan bijzondere aandacht te besteden.

4. Voorstellen

Uw commissie stelt voor:

a. met inachtneming van de onder 2 genoemde reserves het beleid van deputaten goed te keuren en hen te danken voor hun arbeid;

b. opnieuw deputaten te benoemen;

c. voorstel c van deputaten niet over te nemen, aangezien dit overbodig is.

D. Biesma Jr., rapporteur

BIJLAGE LXXVII

art. 201

RAPPORT IV VAN COMMISSIE III INZAKE GASTLIDMAATSCHAP NED. HERVORMDE KERK

Het breed moderamen van de Generale Synode der Ned. Herv. Kerk zond een brief met een begeleidende nota over „Het gastlidmaatschap in de Ned. Herv. Kerk“.

Bij deze synode komt meermalen de vraag om de mogelijkheid te openen dat het lidmaatschap van andere kerken verenigbaar zou zijn met dat van de Ned. Herv. Kerk.

De synode besloot niet in te gaan op de verzoeken de mogelijkheid op een dubbel of bijzonder lidmaatschap te openen. Maar de synode overwoog dat die groepen, die in meer dan één kerk wensen mee te leven, gediend zouden kunnen worden met een uitbreiding van het gastlidmaatschap.

De synode is evenwel van mening dat de gewenste uitbreiding alleen dan geëffectueerd kan worden, nadat overleg gepleegd is met die kerken, wier leden van het gastlidmaatschap gebruik zouden kunnen maken. Tot die kerken behoren ook de onze.

In verband hiermee zond de synode bovengenoemde nota, waaraan de richtlijnen voor het gastlidmaatschap zijn toegevoegd. Het breed moderamen zou gaarne van ons vernemen „of de invoering van de richtlijnen naar uw inzicht plaats kan vinden, zonder dat daardoor de verhouding tot uw kerk wordt verstoord, maar veeleer de gemeenschap der kerken wordt versterkt“.

Uw commissie overwoog:

1. Het gastlidmaatschap — dat kerkordelijk nergens geregeld wordt — functioneert in de praktijk alleen, wanneer de leden van een kerk zich vestigen in een plaats waar geen zusterkerk geïnstitueerd is. Zij kunnen dan „inwoning“ vragen bij een kerk, die in belijdenis het meest overeenkomt met de eigen kerk. Elke kerkeraad regelt dit naar eigen inzicht. De ervaring leert dat het gastlidmaatschap in vele gevallen de weg is tot ontrekking aan eigen kerk en overgang naar de kerk, waar men reeds inwoonde.

2. Het gastlidmaatschap, dat de synode van de Ned. Herv. Kerk voor ogen staat, bedoelt tegemoet te komen aan de wens naar een dubbel lidmaatschap. Dit dubbele lidmaatschap wordt begeerd door gemengd-gehuwden, studenten-gemeenschappen; in het algemeen door hen, die praktisch of principieel worstelen met de nood der verdeeldheid, daarin geen uitweg zien en nu door het dubbele lidmaatschap willen uitdrukken dat zij de bestaande situatie en de bestaande kerkelijke structuren onjuist vinden. Uitbreiding van het gastlidmaatschap is de intentie van het verzoek honoreren, aangezien wij als kerk leven in een overgangstijd. Kerkordelijk zegt de synode neen; maar praktisch zegt zij: ja.
3. Het gastlidmaatschap anders dan sub 1) bedoeld — in feite dus lid zijn van twee kerken in dezelfde plaats, ook al is men van de ene kerk lid en bij de andere kerk gast — is niet te rijmen met de eenheid van het lichaam van Christus. In feite wordt hiermee erkend dat er meerdere instituten mogen zijn.
4. Het gastlidmaatschap is niet te rijmen met art. 28 NGB, waar gesproken wordt over het zich voegen bij de ware kerk.
5. Evenmin is dit gastlidmaatschap in overeenstemming met de kerkorde, waar uitgegaan wordt van de plaatselijke kerk, die bij vertrek attestaties geeft. Attestaties naar andere kerken worden niet afgegeven. (Art. 82 1e).
6. Het gastlidmaatschap is geen oplossing voor de nood van de verdeeldheid, onderstreept die zeer duidelijk; stelt de waarheidsvraag terzijde; vergroot de kerkelijke verarring en ondermijnt in feite de pastorale verzorging.

Uw commissie stelt voor een brief te zenden aan het moderamen van de Gen. Synode van de Ned. Herv. Kerk, waarin:

- 1) deze overwegingen worden meegedeeld;
- 2) bericht wordt dat de Generale Synode het niet juist zou vinden wanneer een plaatselijke N.H. Kerk leden van onze kerken zou inschrijven in een plaats, waar een Chr. Geref. Kerk is;
- 3) meegedeeld wordt dat door invoering van deze richtlijnen de verhouding tot de Chr. Geref. Kerken niet wordt verstoord, indien men zich houdt aan de bepaling dat inschrijving als gastlid van een hervormde gemeente slechts plaats zal kunnen vinden indien de „betrokken beleidsorganen der andere kerk” — i.c. de Chr. Geref. Kerk — deze inschrijving toestaan; maar dat de synode er ook van overtuigd is dat door invoering van deze richtlijnen de gemeenschap der kerken in geen geval wordt versterkt, omdat er moeilijkheden zullen ontstaan tussen plaatselijke kerken, die niet in een zodanige verhouding tot elkaar staan dat toenadering of vereniging te verwachten is.

J. H. Velema, rapporteur

BIJLAGE LXXVIII
art. 214, 232

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE PSALMBERIJMING EN BERIJMDE SCHRIFTGEDEELTEN

I Samenstelling deputaatschap

Prof. dr. B. J. Oosterhoff, voorzitter; ds. H. van der Schaaf, secretaris; ds. B. Bijleveld; ds. J. H. Carlier; Jac. Lelsz; J. Verhage; mr. dr. C. J. Verplanke en prof. drs. J. P. Versteeg. Ds. A. Bikker woonde enkele vergaderingen bij als adviseur.

II Opdrachten

Door de Generale Synode van 1968-69 werden de volgende opdrachten verstrekt;

- a. te onderzoeken of de kerken een uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt;
- b. de nieuwe psalmberijming van de I.S.P. op haar betrouwbaarheid te toetsen en het resultaat hiervan vóór 1 september 1970 als een advies aan de kerkeraden te doen toekomen;
- c. door de kerkeraden op grond van dit advies ingezonden opmerkingen in ontvangst te nemen en te beoordelen;
- d. het resultaat van hun arbeid vóór 1 januari 1971 aan de kerkeraden te doen toekomen;
- e. de mogelijkheden te onderzoeken voor de uitgave van een psalmbundel, waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn opgenomen;
- f. wegen te zoeken om verdere uitvoering te geven aan art. 69 K.O. voor zover dit artikel spreekt over de vaststelling van berijmde schriftgedeelten.

III Betreffende:

- a. te onderzoeken of de kerken een uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt. Voor zover hiervoor van belang zegt art. 69 niet meer dan dat: in de eredienst zullen de 150 psalmen gezongen worden.

A De historie

1. Onder artikel XXXI van kapittel II sprak het Convent van Wezel 1568 uit: In de kerkelijke gezangen zal men in alle kerken van Nederland onderhouden de psalmen van Dathenus overgezet, opdat niet door de verscheidenheid der overzetting iets worde ingebracht, of tussen kome, dat minder bekwaam is en minder zou dienen tot stichting. Wezel koos dus niet voor de bundel van Willem van Zuylen van Nyevelt (1540) en/of die van Jan Utenhove (1565). De berijming van Dathenus was een vrije vertaling van de psalmen van Calvijn, Marot en Beza, bij de Franse kerken in gebruik, getoonzet op de Franse wijzen.
2. Door de synode van Dordrecht 1574 werd de volgende uitspraak gedaan: Men zal in de kerken de Psalmen door Petrus Dathenus in dicht gesteld . . . gebruiken, tot dat in de Generale Synode anders besloten zal wezen (artikel XLIII). Aan deze synode was gevraagd of men naast de psalmen van Dathenus ook psalmen van andere geleerde lieden gemaakt, gebruiken zal.
3. De synode van Dordrecht 1578 koos eveneens voor de berijming van Dathenus. Hoofdstuk IV, XXIV, 78: De psalmen Davids, door Petrus Dathenus overgezet, zullen in de christelijke samenkomsten der Nederduitse kerk, gelijk men tot nog toe gedaan heeft, gezongen worden.
4. In 1580 verscheen een psalmberijming van Marnix van St. Aldegonde. Deze berijming was niet zoals die van Dathenus een vertaling van een berijming, maar een berijming van de hebreeuwse bijbeltekst. In elk opzicht stond deze berijming hoger dan die van Dathenus. De synode van Middelburg 1581 schraptte de naam van Dathenus. Uit voorzichtigheid werd die van Marnix niet genoemd. In artikel LI staat te lezen: De psalmen Davids zullen in de kerk gezongen worden.
5. Ook de synode van 's-Gravenhage 1586 deed geen uitspraak: De psalmen Davids zullen in de kerken gezongen worden (artikel LXII). Marnix had echter om een uitspraak over zijn berijming gevraagd. De synode wilde zijn berijming wel invoeren, maar dit moest met wijs beleid geschieden. De verbeteringen moesten het volk van de preekstoel worden aangewezen „met aanwijzing van de nuttige van dien, sonder nochtans de vorige psalmen, te weten Datheni, tot noch toe gebruyckt, preciselijk te verwerpen, maar latende evenwel in der Gemeente vrijheit die te behouden ende te singen” (Acta Rutgers, 's-Gravenhage 1889, blz. 611). Het kerkvolk bleek gehecht aan de populaire berijming van Dathenus, waarvan de boekhandelaren grote voorraden hadden. Deze voorkeur voor Dathenus was echter niet in overeenstemming met Dathenus eigen begeerte. Hij wilde voor Marnix graag plaatsmaken, daar zijn berijming met grote haast gemaakt was „schier afgedrongen als een ontijdig geboorte”.
6. De synode van Dordrecht 1618-1619 deed geen pogingen om de berijming van Marnix ingevoerd te krijgen. Zonder een bepaalde berijming te noemen formuleerde zij artikel 69 aldus: In de kerken zullen alleen de 150 psalmen Davids gezongen worden.
7. Op 12 januari 1773 kwam in het Mauritshuis te 's-Gravenhage een commissie samen van negen predikanten, benoemd door de staten der respectievelijke provincies en van het landschap Drenthe met twee afgevaardigden van de Staten-Generaal. Volgens besluit van de Staten-Generaal had deze commissie tot taak de verbetering der Nederduitse Rijmzalmen. Men deed daartoe een keus uit de berijming van de Haagse geneesheer Johannes Eusebius Voet, uit die van het genootschap „Laus Deo, Salus Populo” (de acht dichters behoorden tot de remonstrantse- of doopsgezinde gemeente van Amsterdam; vrijwel allen hadden een groot aandeel in de schouwburgwereld) en uit de berijming van Hendrik Ghijsen, zilvermid te Amsterdam. Op 19 juli 1773 kwam deze commissie met haar arbeid klaar. Op dezelfde dag werd de nieuwe berijming plechtig aan de Staten-Generaal aangeboden en door het college goedgekeurd. De Staten der provinciën zouden verder voor de uitgave en ingebruikneming zorgen. Met name in het zuiden van het land (Vlaardingen, Maasland, Vrouwenpolder en Westkapelle) ging de invoering met onlusten gepaard. Velen wezen deze berijming van 1773 af, in het boekje „De genaderijke Leidings Gods met zijne uitverkorenen, gebleken in de onlusten op het eiland Walcheren, in de jaren 1776 tot 1779, ontstaan door . . . de gewelddadige invoering der Nieuwe Psalmberijming te Westkapelle . . .” beschrijft op pag. 22-24 Lourens Ingelse: „Deze (dat zijn Gods uitverkorenen) namen in die nieuwe berijming geen genegen, en protesteerden daartegen voor God, als aan God vastliggende, gelijk de rank aan den wijnstok; deze wilden de oude palen niet terug gezet hebben, welke onze vaders gesteld hebben en getuigen uit hunne ondervinding, dat de oude Psalmen beter waren dan de nieuwe . . . Men hoorde dan ook nu over die nieuwe Psalmen Gods goedkeuring zoo niet. Men verneemt niet, dat onder het zingen van dezelfde de krachtadige werkingen des Heiligen Geestes genoten worden. In plaats toch, als men ze hoort zingen, dat er iets Duivelsch in te zien is, zoodat zulks een rechtmatig wantrouwen baart, dat ze Gode niet behagen”.
8. Ook de eerste synode van de Christelijke Afgescheiden Gemeenten te Amsterdam in 1836 kreeg met de psalmberijming te maken. In de Handelingen van de op-

zieners der Gemeente Jesu Christi staat in artikel 67 Bijbelvertaling en Psalmberijming het volgende te lezen: In de bijeenkomsten der gemeente zal men gebruik blijven maken van de gewone berijming der 150 psalmen DAVIDS . . . De Leeraars, Kerkeraden en ledematen der gemeente zullen intusschen vermaand worden, om de ongelijkvormigheden of tegenstrijdigheden der tegenwoordige Psalmberijming met het Woord Gods, aan den algemeenen Correspondent in te zenden, en zoo mogelijk de veranderingen en verbeteringen der fouten naar Gods Woord, opdat op ene volgende Kerkvergadering zoo mogelijk daarover gehandeld kunne worden. In dezen doelen onze vaders op de berijming van 1773.

- Op de synode van 1840 te Amsterdam werd gesproken over het gebruik van de oude en nieuwe psalmberijming; Dewijl deswegens verschil is ontstaan in de provincie Zeeland, begerende aldaar eenigen de berijming van Petrus Dathenus te zingen, maar anderen de berijming in het jaar 1773 gemaakt, zoo heeft de vergadering geoordeeld, dat: (Artikel 15.) De opzieners in Zeeland worden aangemaand, om de Gemeenten in deze zaak vrij te laten. En in zulke plaatsen, waar de Broeders verschil van meening hebben, zinge een ieder welke berijming hij wil. Dewijl toch de zangwijzen deselven zijnde, het verschil in de berijming geene verwarring kan veroorzaken.
- In geen enkele uitgave van de kerkorde onzer kerken wordt bedoeld op een bepaalde berijming.

Samenvattingen:

- Wezel 1568, Dordrecht 1574 en Dordrecht 1578 kozen voor de berijming van Dathenus.
- Middelburg 1581, 's-Gravenhage 1586 deden geen uitspraak over de psalmberijming die gebruikt moet worden, hoewel men duidelijk voorkeur had voor die van Marnix.
- Ook Dordrecht 1618-1619 beperkte zich opzettelijk tot de uitspraak, dat in de kerken alleen de 150 psalmen gezongen worden, daar de kerkleden de berijming van Dathenus „gecanoniseerd“ hadden.
- De berijming van 1773 is door de overheid aan de kerk opgelegd en derhalve een „staatscreatuur“.
- Nooit heeft een kerkelijke vergadering een onderzoek ingesteld naar de betrouwbaarheid van enige psalmberijming.
- Hoewel men nog in 1840 een keuze had tussen twee berijmingen, heeft men geen bepaalde berijming dwingend voorgeschreven.

B Conclusie

Deputaten overwegend dat

- de kerken voorheen nimmer een onderzoek hebben ingesteld naar de betrouwbaarheid van enige psalmberijming;
- de kerken na 1581 nimmer een keuze hebben gedaan voor enige psalmberijming;
- de kerken sindsdien de keuze hebben overgelaten aan de plaatselijke gemeente;

zijn van mening, dat

de kerken om dezelfde historische redenen geen uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt.

IV Betreffende b: de nieuwe psalmberijming van de I.S.P. op haar betrouwbaarheid en bruikbaarheid te toetsen en het resultaat hiervan vóór 1 september 1970 als een advies aan de kerkeraden te doen toekomen.

In hun eerste vergadering besloten deputaten, dat de honderdvijftig psalmen één voor één onderzocht zouden worden, daarbij primair lettend op de gebondenheid aan de oorspronkelijke tekst. Een verdeelschema werd opgesteld. Alle binnengekomen werkstukken werden vermenigvuldigd en vooraf aan de mededeputaten opgezonden. In hun tweede vergadering werden de beoordelingen besproken. Deputaten kwamen tot de overtuiging, dat de nieuwe berijming in doorsnee goed aansluit bij de bijbeltekst. Uiteraard valt er kritiek uit te brengen en zijn er wenssen. Toch kan — als men een andere berijming kiezen wil — de nieuwe berijming worden aanbevolen. Op hun derde vergadering werd een conceptnota besproken, bestemd voor de kerkeraden. In een schrijven d.d. 27 juli 1970 deden deputaten het resultaat van hun arbeid als een advies aan de kerkeraden toekomen. In dit schrijven volstonden ze uiteraard met een samenvatting, waarin de kritische opmerkingen niet ontbraken. Als advies gaven ze door, dat met inachtneming van wat onder II (hoofdstuk van kritische opmerkingen) werd gezegd, de nieuwe berijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is. Zie bijlage I: schrijven d.d. 27 juli 1970 aan kerkeraden. Tevens verzonden aan alle predikanten.

V Betreffende c: door de kerkeraden op grond van dit advies ingezonden opmerkingen in ontvangst te nemen en te beoordelen.

Vanuit de kerkeraden kwamen vele opmerkingen binnen over gesignaleerde onjuistheden in de nieuwe berijming als onschrijftuurlijkheden, onjuiste weergegeven, niet weergegeven, onduidelijk weergegeven, verschillend weergegeven tekstgedeelten, toevoegingen, onduidelijk taalgebruik, verwaarlozing van het Messiaans element. Alle opmerkingen werden geordend, onderzocht en beoordeeld. Niet weinige opmerkingen hadden reeds tevoren de aandacht van deputaten gehad. Deputaten meenden toch

bij hun eerste oordeelvelling te moeten blijven: „Al is de nieuwe berijming niet volmaakt, geconstateerd kan worden, dat zij in het algemeen in beter verstaanbaar Nederlands een veel nauwere aansluiting geeft aan de oorspronkelijke tekst dan de oude berijming“. Deputaten handhaven hun advies: „Zij kunnen verklaren, dat de nieuwe psalmberijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is“. Door 94 kerkeraden werd gereageerd op het schrijven van 27 juli 1970. Vele kerkeraden gingen met het advies van deputaten akkoord. Anderen hadden geen uitgesproken mening of drongen aan op restauratie van de oude- en/of nieuwe berijming. Bij niet weinige kerkeraden blijken er onoverkomelijke bezwaren te bestaan, zelfs tegen een vrijgeven van de nieuwe psalmberijming.

Hun hoofdmotieven zijn:

- de nieuwe berijming ademt de geest van de tijd;
- de nieuwe berijming is niet duidelijk beter dan de oude;
- de onrust en verwijdering worden groter, wat niet in overeenstemming is met artikel 32 N.G.B.;
- het televisieoptreden van ds. Jan Wit op zondag 26 januari 1969.

VI Betreffende d: het resultaat van hun arbeid vóór 1 januari 1971 aan de kerkeraden te doen toekomen.

Op de vergadering van 3 februari 1971 werd een concept-nota voor de kerkeraden besproken. Op 10 februari daarop werd een schrijven verzonden, waarin andermaal met een samenvatting volstaan werd.

In dit stuk werden nog enkele zaken onderstreept en aangetekend:

- De nieuwe psalmberijming is niet volmaakt. De vraag kan echter gesteld worden of we de rijkdom van de psalmen ooit in een berijming kunnen samenvatten. Deze vraag kan gerust ontkennend beantwoord worden. Dit geldt zowel voor de nieuwe als voor de oude berijming.
- In elke berijming blijven er gedeelten uit de Psalmen onberijmd. Soms moeten woorden in verband met rijm of melodie op een andere wijze tot uitdrukking worden gebracht.
- Het onderzoek van de nieuwe berijming concentreerde zich op haar schriftuurlijkheid, die immers allereerste eis is. Deputaten menen, dat de nieuwe berijming schriftuurlijk verantwoord is.
- Nooit heeft de kerk een opdracht gegeven om een dergelijk onderzoek als thans door deputaten verricht, in te stellen bij de oude berijming.
- Bezien wij de oude berijming, dan blijkt zij zich uiteraard in de taal van 1773 uit te drukken. In verschillende opzichten is de stijlform en woordkeus na 200 jaren anders geworden. Theologisch zijn er eveneens bezwaren in te brengen. In hun vorig schrijven wezen deputaten op allerlei benamingen voor God en beschrijvingen van deugdzaamheid, die duidelijk herinneren aan een onjuiste theologie van de 18e eeuw, waarin God, deugd en onsterfelijkheid de godsdienst uitmaakten. Tevens is het onmiskenbaar, dat de opvulsels in de oude berijming veel talrijker zijn dan in de nieuwe. Van harte onderstreepten deputaten dat er in de oude berijming vele gedeelten staan, die bekend en geliefd geworden zijn en die men terecht zou willen behouden.
- Door diverse kerkeraden werd voorgesteld tot restauratie van de oude berijming over te gaan. Dit is echter onuitvoerbaar. Restauratie is aanvankelijk wel overwogen. Spoedig bleek bij de restauratiepogingen dat men veel meer moest vernieuwen dan aanvankelijk gedacht was. Dan is er geen sprake meer van restauratie. De Generale Synode van 1965/66 liet deze gedachte verder rusten.
- Ook werd aan deputaten geadviseerd om bij de Interkerkelijke Stichting Psalmberijming alsnog revisie aan te vragen. Dit is echter geen haalbare zaak. De huidige berijming is het resultaat van een grondige revisie van de Proeve van 1961.
- In vele kerkeraden leven grote bezwaren tegen de persoon van ds. J. Wit. Nogmaals verklaren deputaten, dat zij het bewuste televisieoptreden ten sterkste afkeuren. Deputaten dienden echter de materiële inhoud van de totale psalmberijming te onderzoeken.

In hun schrijven van 27 juli 1970 spraken deputaten uit: „Af te keuren valt, dat één van de dichters zich na afsluiting van de berijming in opspraak heeft gebracht. Deputaten kunnen zich voorstellen, wanneer het voor sommigen onmogelijk is om de berijming van deze dichter in de eredienst te (laten) zingen. Deputaten hadden echter de opdracht om de gehele bundel te toetsen op betrouwbaarheid en bruikbaarheid“. Zie bijlage II: schrijven d.d. 10 februari 1971 aan kerkeraden. Tevens verzonden aan alle predikanten.

VII Betreffende e: de mogelijkheden te onderzoeken voor de uitgave van een psalmbundel, waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn opgenomen.

Besloten werd eerst te onderzoeken of een uitgave van een bundel met oude- en nieuwe berijming uitvoerbaar is, zodat de liturg een keuze kan doen. Met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond werd contact opgenomen, daar men bij schrijven van januari 1970 aan de bondskerkeraden onder meer berichtte: „Het

H.B. wil uitdrukkelijk uitspreken het te betreuen, dat een uitgave waarin de oude- en de nieuwe berijming naast elkaar voorkomen, niet mogelijk schijnt te zijn". Geantwoord werd, dat hun gebieken was, dat een uitgave als door hen bedoeld meer dan / 20.— zou gaan kosten. Dit betekent een praktische onverkooptbaarheid. Een bundel met een uitgave van oude berijming en nieuwe berijming in één bandje achter elkaar kwam op plus minus / 9.50.

Aan diverse drukkers werd door deputaten de vraag voorgelegd of zij in een uitgave van een bundel oude- en nieuwe berijming perspectief zagen. Het boekencentrum te 's-Gravenhage zou eerst dan een uitgave van een dergelijke bundel overwegen als uit concrete bestellingen van de Chr. Geref. Kerken en de Gereformeerde Bondskerken een redelijke oplage haalbaar is. Men adviseert het één en ander nader bij onze kerkeraden te onderzoeken. Anders drukkers wijzen er op, dat de auteursrechten van de nieuwe berijming bij de I.S.P. berusten, zodat het zeer de vraag is of een dergelijke uitgave te realiseren valt. Daarbij zou een dergelijke bundel zo omvangrijk en kostbaar worden, dat het te vrezen valt dat het publiek eerder zal overgaan tot de aanschaf van de afzonderlijke berijming van de I.S.P.

Deputaten overwegend dat

1. zij onmogelijk een onderzoek kunnen instellen naar de werkelijke belangstelling voor een bundel met twee berijmingen naast of na elkaar;
2. een uitgave van een bundel met twee berijmingen al praktisch onuitvoerbaar is;
3. geen opdracht werd gegeven om andere berijmingen dan die van de I.S.P. te onderzoeken op betrouwbaarheid en bruikbaarheid;
4. een exemplaar van de nieuwe psalmberijming / 2.50 kost en bij 100 stuks / 2.35; concluderen dat een uitgave van een psalmbundel waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn opgenomen, voorshands onmogelijk is. Hierbij tekenen deputaten aan dat evenals bij de oude berijming, in de toekomst bij de nieuwe berijming een nu nog onbekende selectie te verwachten valt.

VIII Betreffende f: wegen te zoeken om verdere uitvoering te geven aan art. 69 voor zover dit artikel spreekt over de vaststelling van berijmde schriftgedeelten.

A De historie

Ook nu willen deputaten eerst uw aandacht vragen voor de geschiedenis van dit desbetreffende gedeelte van artikel 69: "... alsmede berijmde Schriftgedeelten, door de Generale Synode vast te stellen".

1. De synode van Dordrecht 1618-1619 bepaalde: In de kerken zullen alleen de 150 psalmen Davids, de tien geboden, het Onze Vader, de 12 artikelen des geloofs, de lofzang van Maria, Zacharias en Simeon gezongen worden. 't Gezang „O God die onze Vader zijt enz" wordt in de vrijheid der kerken gesteld om hetzelfde te gebruiken of na te laten. Alle andere gezangen zal men uit de kerken weren, en waar er enige alrede ingevoerd zijn, zal men dezelve met de gevoeligste middelen afschaffen.

Er mochten dus officieel zeven gezangen gezongen worden. Niettemin bleef men in de na 1618-1619 verschijnende psalmboeken ook afdrucken vijf door Datheen berijmde gezangen:

een tweede berijming van het Credo;

de morgenzang;

de avondzang;

een bedezang voor het eten;

een dankzegging na het eten, alsmede de zogenaamde 151e Psalm (het eigen geschrift Davids). Geleidelijk is dit laatste gezang weer uit de psalmboeken verdwenen.

2. Ook achter de staatsberijming van 1773 bleef men de zeven gezangen van Dordt afdrucken en de zjuist genoemde vijf.
2. De synode van de Christelijke Afgescheiden gemeenten van Amsterdam 1836 sprak uit: In de bijeenkomsten der gemeente zal men gebruik blijven maken van de gewone berijming der 150 psalmen Davids en der liederen die men in de bijbel vindt, nalatende en verende uit de openbare vergaderingen der gemeente de menselijke gezangen, welke niet in de Bijbel gevonden worden, opdat het werk van mensen niet worde gelijkgesteld met het werk van mannen die gesproken hebben, gedreven door de Heilige Geest.
3. In de uitgave van de kerkorde van Dordrecht van 1818/19 (Groningen 1886) tekent prof. Hel. de Cock bij dit artikel 69 aan: Aan het in dit artikel gespatieerd gedrukte is nooit geheel uitvoering gegeven. Tot op de huidige dag worden in onze kerken nog steeds de Morgen- en Avondzang gezongen.
4. In de 29 gezangen die de Gereformeerde Kerken in 1933 aanvaardden, werden opgenomen zes van de zeven in 1618/19 aanvaarde gezangen (te weten de drie Lofzangen, de Tien Geboden, het Gebed des Heren en de bedezang voor de predikatie), alsmede drie „smokkelgezangen" te weten Datheens berijming van de 12 artikelen, de morgenzang en de avondzang.

De hervormde bundel van 1938 nam onder de letters A tot en met L zowel de 7 in 1618/19 aanvaarde gezangen als de „smokkelgezangen" van Datheen op.

5. Om aan alle verwarring en misverstand een eind te maken stelden deputaten voor de herziening van de kerkorde (benoemd door de Generale Synode van Apeldoorn 1944) aan de synode van Utrecht 1947 voor artikel 69 aldus te lezen: In de kerken zullen de 150 psalmen, benevens berijmde Schriftgedeelten als de tien geboden, het gebed des Heren en de lofzangen gezongen worden. De P.S. van het Westen stelde voor te lezen: In de gemeenten zullen gezongen worden de 150 psalmen, alsmede berijmde Schriftgedeelten, door de G.S. vastgesteld. De G.S. van 1947 stelde tenslotte de tekst als volgt vast: In de eredienst zullen de 150 psalmen gezongen worden, alsmede berijmde Schriftgedeelten, door de G.S. vast te stellen.
6. Op de synode van 1959 te Rotterdam werd uitgesproken, dat de uitdrukking „vast te stellen" duidt op een algemene en altijd geldende regel en niet slechts op wat nog moet gebeuren.

Deze zelfde synode besloot de lofzang der engelen toe te voegen aan de schriftuurlijke gezangen, die gezongen mogen worden in de eredienst.

B Conclusies

1. Onder berijmde Schriftgedeelten dienen niet anders verstaan te worden dan berijmingen van concrete passages uit de Schrift, hetzij poëzie hetzij proza.
2. Naar de regel van de kerkorde mogen slechts in de eredienst gezongen worden: de drie lofzangen van Lucas 1 en 2 het gebed des Heren de tien geboden en het getoonzette koorzang: Ere zij God.
3. De morgenzang, de avondzang en een berijming van de 12 artikelen mogen in onze kerkdiensten niet gezongen worden. Waar dit wel geschiedt, leeft men in conflict met het bepaalde in artikel 69.

C Uw opdracht

Deputaten hebben zich intans bezig gehouden met de uitvoering van uw opdracht binnen het kader van de betekenis van berijmde schriftgedeelten. Zij stonden daarbij op het standpunt, dat men een zo nauw mogelijk aansluiting moest zoeken bij bestaande berijmde schriftgedeelten, gebruikt in andere kerkformaties. Daartoe namen zij onder meer kennis van het conceptboek Bijbelliederen van de Nederlandse Hervormde Kerk. Helaas kwamen deputaten tot de conclusie, dat er weinig berijmde schriftgedeelten voorhanden zijn. Die er zijn, zijn vrijwel alle onbekend en spreken niet aan. Bovendien is het de grote vraag of zij voorzien in de behoefte aan liederen voor een bepaald gedeelte van het kerkelijk jaar. Daarnaast wijzen deputaten er op, dat aan BUMA (Bureau voor de exploitatie van muziek- en auteursrechten) voor het zingen van liederen waarvoor door hedendaagse componisten melodien zijn vervaardigd, muziekrechten betaald moeten worden. De besprekingen van BUMA met de grote kerkformaties zijn hierover nog niet afgerond. Gezien al het bovengenoemde is de uitvoering van uw opdracht voor deputaten vrijwel onmogelijk.

D En toch

menen deputaten met deze beantwoording niet te mogen volstaan.

Allereerst zouden zij het toejuichen, als de morgenzang en de avondzang in onze erediensten legaal gezongen mogen worden. Deze liederen hebben immers in de historie van het kerkelijk leven een bepaalde ijk gekregen.

Vervolgens wijzen deputaten op het feit, dat de Nieuw-Testamentische gemeente psalmen, lofzangen en geestelijke liederen kende (Efeze 5 vers 19, Col. 3 vers 16). De synode van Middelburg 1581 sloot zich aan bij de uitspraak van Dordrecht 1578; achterlatende de gezangen, dewelke in de Heilige Schrift niet worden gevonden. Middelburg maakte echter een uitzondering voor Overijssel, waar men voorlopig het zingen van Duitse liederen toeliet, daar de Overijsselse taal overeenkwam met die van het Duitse gebied.

De Dordtse synode van 1618-1619 gaf vrijheid voor een niet woordelijk, direct aan de Schrift ontleend gezang als de 12 artikelen. In dit verband attenderen deputaten mede op het laatste vers van de berijmde Tien geboden, dat in de strikte zin niet voldoet aan de gestelde eis van een berijmd schriftgedeelte. Van oudsher heeft de kerk dus een weg opgehouden naar het vrije lied.

Deputaten willen twee uitspraken onder uw aandacht brengen. De eerste is van Voetius, te vinden in Politica ecclesiastica, Tom. 1, pag. 527-528: „De Hervorming heeft wel alle gezangen, tegen de Heilige Schrift in enig opzicht strijdig, afgeschaft, maar nergens is bepaald, dat alleen gezangen van onmiddellijk godsdienstige oorsprong die in de Bijbel gevonden worden, in de kerken moeten gezongen worden. Alle kerken maken gebruik van dichtelijke omschrijvingen der Psalmen Davids". De Duitse kerken hebben vele andere liederen, idem de Boheemse-Moravische-, Poolse- en Engelse kerken.

„Het feit dat men onder het Pausdom vervallen was tot menselijke liederen, die in strijd waren met de Heilige Schrift, heeft ongetwijfeld onze kerken en die van

Frankrijk er toe geleid dit standpunt in te nemen. Zij wensen alle verzoeking tot het kwade te vermijden". In zijn Gereformeerde Kerkregering of Handboek voor Leeraars en Kerkeraadsleden, Kampen 1868, blz. 47 schrijft Prof. H. de Cock naar aanleiding van artikel 69 D.K.O.: „Als men bij deze bepaling in aanmerking neemt dat de Remonstranten van dien tijd reeds getoond hadden te weten wat Prof. Hofstede de Groot schreef nl. dat gezangen het beste middel zijn om de nieuwe denkbeelden onder het volk te krijgen, dan kon het niemand verwonderen, dat de D(fordse) Synode het invoeren van nieuwe gezangen heeft verboden. Hieruit te besluiten dat het tegen den geest van de gereformeerde kerk in ons land strijdt, dat er gezangen bij de openbare godsdienst oefeningen worden gebezigd, geschiedt echter zonder eenigen grond, dewijl alleen een dergelijk besluit de remonstrante gezangen uit de kerk kon verwijderen, en dus door de omstandigheden gevorderd werd".

Samenvattend: Deputaten zijn van oordeel, dat het op zichzelf niet onjuist is wanneer schriftuurlijke liederen in onze eredienst gezongen konden worden, die een prediking en geloofsbelijdenis zijn en tevens de toets der eeuwen hebben doorstaan. Naast de morgenzang, de avondzang en het Credo zouden als voorbeelden genoemd kunnen worden: het Lutherlied, Hoe zal ik U ontvangen, O hoofd bedekt met wonden, Te Deum, U Heilig Godslam loven wij, Jezus Uw verzoenend sterven, Veni Creator Spiritus, Dankt, dankt nu allen God.

Mocht de synode de morgenzang en avondzang toelaatbaar achten, dan dient zij de tekst van artikel 69 te wijzigen. Deputaten stellen als een mogelijkheid voor: in de eredienst zullen de 150 psalmen gezongen worden en andere door de Generale Synode vast te stellen berijmde schriftgedeelten, alsmede eveneens door de Generale synode vast te stellen, in de loop der historie ingeburgerde schriftuurlijke liederen. Deze redactie biedt dan tevens alle gelegenheid voor een nadere vermelding in bovengenoemde zin.

IX Gereformeerde comité psalmberijming

Van het „Gereformeerde comité psalmberijming voor kerk en gezin" c.q. „Werkgroep schriftuurlijke psalmberijming in oprichting" werd een verzoek ontvangen of uit de kring van deputaten iemand bereid was in bovengenoemd comité/werkgroep zitting te nemen. Men wil aan de kerk en aan het gezin een psalmberijming aanbieden, die de toets der kritiek kan doorstaan. Dat betekent allereerst: in alles overeenkomstig Gods Woord; vervolgens: resonierend in de harten van Gods volk; ten derde: een berijming die mede de buitenkerkelijke mens aanspreekt. Op korte termijn wil men met een proefbundel starten. Het comité denkt aan goede psalmen uit de oude- en nieuwe berijming en aan berijmingen van ds. Muns, Luykenaar, Francken, Veltkamp, Klein, Van Boven en hopelijk nog van enkele anderen. Aan het comité dat voor een groot gedeelte bestaat uit leden van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt werd bij schrijven van 15 oktober 1970 geantwoord:

1. wat in concreto onze synodale opdracht is;
2. dat bijkans informaties een uitgave van een bundel oude- en nieuwe berijming al geen haalbare zaak is wegens auteursrechten I.S.P. en te hoge kosten;
3. dat onze synode in het verleden meerdere malen heeft uitgesproken, dat de eenheid gehandhaafd dient te worden;
4. dat ons synodebesluit doelt op bestaande, bekende berijmingen.

ds. H. van der Schaaf, secretaris.

Bijlage 1 bij het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten Weleerwaarde en eerwaarde broeders.

Aan de Kerkeraden der Chr. Gerel. Kerken in Nederland.

Door de Generale Synode van Hilversum (1968-1969) werd aan ons deputaatschap de opdracht gegeven om de nieuwe psalmberijming van de Interkerkelijke Stichting Psalmberijming op haar betrouwbaarheid en bruikbaarheid te toetsen en het resultaat hiervan vóór 1 september 1970 als een advies aan de kerkeraden te doen toekomen.

Deputaten hebben de 150 psalmen één voor één onderzocht en daarbij primair gelet op de gebondenheid aan de oorspronkelijke tekst. Het gaat immers om een berijming van het Woord Gods. Wanneer uitwijdingen voorkomen, dienen deze exegetisch verantwoord te zijn. Opvullingen, stoplappen behoren zoveel mogelijk vermeden te worden. Een niet onbelangrijke factor vormt daarnaast de verstaanbaarheid in hedendaags Nederlands. Deputaten achten het ondoenlijk om hun beoordelingen u volledig weer te geven. Zij volstaan daarom met een samenvatting.

i Zeer veel psalmen spreken aan door schriftgebondenheid en berijming. Bijzonder mooi achten de deputaten b.v. de psalmen 6, 7, 8, 9, 18, 22, 29, 30, 33, 40, 42, 46, 57, 58, 78, 107, 110, 115, 120, 124, 125, 127, 137, 140 en 145.

ii Uiteraard vallen er kritische opmerkingen te plaatsen.

1. Somige passages zijn minder juist of in het geheel niet overgezet. Enkele voorbeelden zijn:

- a. De verbodsnaam HERE komt niet altijd voor waar de bijbeltekst die wel heeft. Zie o.a. psalm 1 vers 3 regel 5, psalm 33 vers 8 regel 8 en psalm 150 vers 2 regel 8.

- b. Regel 2 van psalm 13 vers 2 „geef aan mijn oog uw daglicht weer" geeft niet de bedoeling van de grondtekst weer, namelijk „Verlicht mijn ogen", dat is „Herstel mijn krachten".
- c. Het „slapend kom ik bij u thuis" uit psalm 4 vers 3 kan verkeerde gedachten opwekken en vertoekt ook niet de bijbeltekst.
- d. Het mooie slot van psalm 55 waarin de dichter zijn vertrouwen op God uitspreekt, komt in het berijmde vers 7 niet tot zijn recht.
- e. In psalm 68 vers 6 regel 6 wordt God „een almachtig Opperwezen" genoemd en in psalm 150 wordt in het tweede vers regel 5 gesproken over „Gods ongemeten wezen". Dit zijn geen bijbelse namen voor God.
- f. In psalm 77 missen we een berijming van vers 11 uit de onberijmde tekst: „Daarom zeg ik: Dit krenkt mij, dat de rechterhand des Allerhoogsten verandert".
- g. In de onberijmde tekst van psalm 133 typeren de olie en de dauw iets van de liefdesgemeenschap. In de berijming — vers 2 regel 2 — wordt dit ten onrechte op God betrokken: „zo is de gunst des Heren".

2. Andere passages bevatten uitdrukkingen, die minder gebruikelijk zijn.

psalm 16 vers 3 regel 4 — mijn ogen . . . opgeslagen;

psalm 29 vers 3 regel 6 — om God te vieren;

psalm 56 vers 3 regel 2 — in mijn oog geweld;

psalm 79 vers 3 regel 7 — die Israël schofferen;

psalm 100 vers 3 regel 4 — gebenedijd zijn grote naam;

psalm 104 vers 5 regel 2 — bewonen elbers een cypressentuin;

psalm 109 vers 4 regel 1 — verwees zijn kroost, verweeuw zijn gade;

psalm 134 vers 3 regel 2 — zegene u zijn heiligheid.

3. Verder rijmen bepaalde dichtregels niet. In psalm 61 vers 5 rijmen „schalt" en „overstraalt" niet met elkaar. In psalm 136 vers 1 geldt dit ten aanzien van „vertoefd" en „hoofd". Hierbij kan worden aangetekend, dat men in het plaatsen van dergelijke literaire opmerkingen zeer voorzichtig moet zijn, daar een dichter aan allerlei voorwaarden zoals melodie, rijm en versmaat, gebonden is.
4. Te vrezen is, dat de woorden „ontrouw" en „dwaling" in psalm 32 vers 1 regels 1 en 3 niet geheel duidelijk zijn. Deze woorden zijn letterlijke vertalingen van de betrokken hebreeuwse woorden en mogen dus niet worden opgevat als een vervlakkings van het zondebegrip. Uit de Nederlandse woorden zou deze vervlakkings gelezen kunnen worden.
5. In de nieuwe berijming komen regels voor, die niet direct op de bijbeltekst teruggaan. Vanzelfsprekend valt dit niet te voorkomen, wil een vers een goed geheel vormen. Deze toevoegingen moeten zo sober mogelijk zijn en vooral in de geest van de onberijmde psalm zelf. Deze soberheid blijkt b.v. niet uit psalm 149, waar men voor 9 bijbelteksten vijf verzen heeft, hoewel de inhoud overigens niet onbijbels is.

Al hadden deputaten geen synodale opdracht om de oude berijming van 1773 te onderzoeken op betrouwbaarheid en bruikbaarheid, een vergelijking met deze berijming kon niet achterwege blijven.

- a. Weinig verzen van de oude berijming keren in de nieuwe terug. Te noemen vallen slechts psalm 17 vers 7 (enkel eerste woord gewijzigd), psalm 25 vers 7 en psalm 87 vers 3.
- b. Enkele verzen uit de oude berijming werden in de nieuwe berijming enigszins gewijzigd; b.v. de verzen 2, 3, 6 en 8 van psalm 25, psalm 75 vers 1, psalm 105 vers 18, psalm 126 vers 1, psalm 138 de verzen 3 en 4.
- c. Verscheidene verzen of gedeeltes daarvan komen in de nieuwe berijming geheel niet voor. Te noemen zijn psalm 2 vers 7, psalm 33 vers 11 laatste regel („Weer steeds alle smart"), psalm 63 vers 2 regel 7 en 8 („Och, wierd ik derwaarts weer geleid: dan zou mijn mond U d'ere geven"), psalm 119 vers 3 regel 1 („Och, schonkt Gij mij de hulp van Uw Geest!"), psalm 119 vers 9 regel 3 („En dat Uw Geest mij ware wijsheid leer"), psalm 130 vers 4 regel 8 („Zo doe Hij ook aan mij"). Deze weglatingen in de nieuwe berijming zijn terecht, daar het geen berijmingen zijn van de bijbeltekst.
- d. Over het algemeen kan geconstateerd worden, dat de oude berijming veel breedpraktischer is, terwijl de nieuwe berijming opvalt door haar soberheid. Gewezen kan worden op het totaal aantal verzen van b.v. de psalmen 2 en 119.
- e. Wanneer over God gesproken wordt, komen we in de oude berijming namen tegen als „Opperheer", „Oppermajesteit", „Oppervoogd", „Alzegenaar", „Hemelmajesteit", „Schutsheer aller goeden", terwijl de oorspronkelijke tekst anders luidt. Genoemd kan worden psalm 28 vers 7 regel 2 („Oppermajesteit" in plaats van HERE), psalm 59 vers 4 regel 6 („Schutsheer aller goeden" in plaats van HERE), psalm 97 vers 1 regel 1 (in plaats van „Koning", „Opperheer"), psalm 139 vers 1 regel 1 („Oppermajesteit" in plaats van „HERE"). In de nieuwe berijming worden dergelijke overzettingen vrijwel niet gevonden. Zie verder II.1.e.
- f. In de oude berijming wordt meer dan eens gesproken over de „deugd", „deugdzame mensen": psalm 1 vers 3 regel 5, psalm 1 vers 4 regel 4, psalm 15 vers 5 regel 4, psalm 58 vers 8 regel 2, psalm 105 vers 10 regel 3, psalm 105 vers 12 regel 4, psalm 119 vers 68 regel 5. In psalm 127 vers 4 regel 6 heeft men het zelfs over „de brave zonen hunner jeugd". In de nieuwe berijming ontbreken dergelijke uitdrukkingen. Aller-

- eerst staan ze niet in de bijbeltekst en vervolgens is het een onschriftuurlijke opvatting, dat het „Opperwezen“ neerziet op nette en deugdzaam mens.
- g. In de oude berijming wordt een taalgebruik gevonden, dat vandaag niet meer aanspreekt. Te noemen zijn b.v. psalm 3 vers 1 regel 2 („Het saamgezworen rot“), psalm 35 vers 5 regel 5 („der roo'veren woed' en zwaard“), psalm 35 vers 8 regel 1 („Bij dart'le brassers aan den dis“), psalm 35 vers 10 regel 5 („Zij bassen m'aan met open mond“), psalm 36 vers 2 regel 11 en 12 („Een volle beek van wellust maakt hier elk in liefde dronken“).
- h. Deputaten realiseren zich, dat verschillende verzen van de oude berijming een gevoelswaarde hebben die de nieuwe berijming nog niet kan hebben, waardoor velen zich tot de oude berijming blijvend aangetrokken zullen voelen.

Al is de nieuwe berijming niet volmaakt, geconstateerd kan worden, dat zij in het algemeen in beter verstaanbaar Nederlands een veel nauwere aansluiting geeft aan de oorspronkelijke tekst dan de oude berijming.

Af te keuren valt, dat één van de dichters zich na afsluiting van de berijming in opspraak heeft gebracht. Deputaten kunnen zich voorstellen, wanneer het voor sommigen onmogelijk is om de berijmingen van deze dichter in de eredienst te (laten) zingen. Deputaten hadden echter de opdracht om de gehele bundel te toetsen op betrouwbaarheid en bruikbaarheid. Wat de zingbaarheid betreft, kunnen deputaten geen afgerond oordeel geven. Het kan bekend zijn, dat de nieuwe berijming getoonzet is op de onovertroffen melodieën van het Geneefse psalter.

Bij steekproeven bleek, dat in de nieuwe berijming de conflicten tussen woord-accenten en melodie-accenten zeer gering zijn.

Deputaten komen nu tot het gevraagde advies. Met inachtneming van wat onder II werd gezegd, kunnen deputaten verklaren, dat de nieuwe psalmberijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is.

Op grond van het synodebesluit verwachten deputaten vóór 15 november a.s. uw bevindingen en opmerkingen. Zij moeten immers „door de kerkeraden op grond van dit advies ingezonden opmerkingen in ontvangst nemen en beoordelen“.

Vóór 1 januari 1971 hopen deputaten dan het totale resultaat van hun arbeid aan u te doen toekomen.

Tenslotte delen deputaten nog mede, dat zij voortgaan met hun arbeid, waartoe mede behoort het onderzoek of de kerken een uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming, die moet worden gebruikt en of er een mogelijkheid bestaat voor de uitgave van een psalmbundel, waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn opgenomen.

Uw vergadering de leiding en de wijsheid van de Heilige Geest toewensend.

Ds. H. v. d. Schaaf, secretaris

Bijlage 2 bij het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten

Aan de Kerkeraden der Chr. Geret. Kerken in Nederland.

Welaarwaarde en Eerwaarde broeders,

Op 27 juli 1970 deden deputaten u een advies toekomen betreffende de nieuwe psalmberijming van de Interkerkelijke Stichting Psalmberijming. Op grond van een intensief onderzoek kon verklaard worden, dat de nieuwe berijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is. In hun rapport gaven deputaten u een samenvatting van hun onderzoek. Aan de kerkeraden werd verzocht hun bevindingen en opmerkingen aan deputaten kenbaar te maken.

Van deze gelegenheid werd door 93 kerkeraden gebruik gemaakt. Deputaten achten dit een verheugend aantal, waaruit duidelijk de belangrijkheid blijkt van de zaak van de psalmberijming. Van alle binnengekomen opmerkingen werd goede nota genomen. Zij werden één voor één onderzocht en beoordeeld. Niet weinige opmerkingen hadden reeds te voren de aandacht van deputaten gehad.

Het is onuitvoerbaar om via dit schrijven op alle kritiek in te gaan. Andermaal wordt volstaan met een samenvatting.

I Onschriftuurlijkheid?

- a. Regel 6 van psalm 1 vers 1 „en dag en nacht met zijn geboden leeft“. De bedenking dat dit met perfectionisme te maken heeft, is ongegrond. Het gebruikte grondwoord voor overpeinzen bedoelt: de wil van God zo in gedachte hebben, dat men er ook naar leeft.
- b. Regels 8 en 9 van psalm 3 vers 1 „Ik heb bij U geschuld met opperichten hoofde“. Uit de onberijmde tekst van vers 4 b blijkt duidelijk, dat God zijn hoofd ophiet.
- c. Regel 4 van psalm 7 vers 4 „Heer, breng mijn onschuld aan het licht“. Een mens is toch niet onschuldig? Als men echter let op de onberijmde verzen 4 en 5, blijkt genoemde regel de bedoeling van de bijbel dichter goed te vertolken. Men dient namelijk te beseffen, dat men in psalm 7 te doen heeft met een onschuldpsalm. In zulke psalmen doet men een beroep op Gods gerechtigheid, die uitkomt in het straffen van de goddelozen en in het duidelijk te voorschijn brengen van de onschuld van Gods kinderen.

Soortgelijke opmerkingen kunnen deputaten ook plaatsen ten opzichte van

- psalm 18 vers 6, regels 2, 7 en 8
psalm 26 vers 4, regel 5
psalm 69 vers 7, regels 3 en 4

- d. „Ik smeek U om een stonde van genade“ (regel 3 van vers 3 van psalm 69) wordt een bewijs van vervlakkings genoemd. Deputaten verwijzen naar de kanttekening op de Statenvertaling bij vers 23 van de bijbeltekst: „Besloten in uw wijzen en zeer genadigen raad, waarin Gij de tijden en minuten hebt geordineerd, wanneer Gij metierdaad wilt en zult bewijzen welke gunst Gij uwen kinderen toedraagt“.

- e. Regel 2 van vers 6 van psalm 80 „Dat onze aanblik U verteder“. Volgens sommigen kan hierin gelezen worden, dat er in ons reden zou zijn tot Gods ontferming. In deze regel wordt evenwel gewezen op de hachelijke toestand, waarin het volk Israël verkeert. Natuurlijk is dit geen grond voor ontferming.

- f. In psalm 87 zouden regels voorkomen, die neigen naar een algemene verzoeningsgedachte:

„Zij heeft zijn hart, Hij houdt er open hof“ (regel 2 vers 1)

„Door uwe poort zal ieder binnen treden“ (regel 4 vers 1)

„O moederstad, uit u is elk geboren!“ (regel 4 vers 4)

Deputaten ontkennen, dat hierin een gedachte ligt van algemene verzoening, daar hier duidelijk over het volk van God in zijn verscheidenheid van naties gesproken wordt.

- g. Regel 4 van vers 8 van psalm 94 „Als Gij, HEER, mij niet helpen wilt“ zou een onschriftuurlijke gedachte ademen.

Deputaten menen dat hiervan niet te spreken is, omdat de mens van zich zelf nooit recht heeft op Gods hulp. Wij treffen hier eenzelfde gedachte aan als in de vraag van de melaatse man uit Matth. 8 vers 2.

Deputaten erkennen, dat deze regel de tekst niet geheel correct weergeeft. In de onberijmde tekst van vers 17 wordt teruggesproken op de daden des HEREN in het verleden.

- h. Kritiek wordt uitgebracht op regel 1 van vers 5 van psalm 101 „al wie zich rein van hart en handen tonen“. Gelet op de strekking van deze psalm kan deze regel onmogelijk als onschriftuurlijk gekenmerkt worden. Men zij tevens verwezen naar regel 2 van vers 2 van psalm 24 in de oude berijming en naar Matth. 5 vers 8.

- i. Ook in psalm 103 vers 6 regel 3 „God onze Vader, want wij zijn van Hem“ kunnen deputaten geen aanwijzing lezen van algemene verzoening. Wie spreekt hier. Een gelovige, een kind van God. Hij spreekt voor alle gelovigen. Toegestemd wordt, dat in dit vers gemist wordt een berijming van „over wie Hem vrezin“. Gezien deze weergave in vers 4 regel 2 kan deze weglating in vers 5 onmogelijk als verdacht worden voorgesteld.

- j. In psalm 119 vers 14 regel 5 wordt gebeden „Doe uw beloften onwrikbaar zijn“. Opgemerkt werd, dat Gods belofte al onwrikbaar is. Bedoeld wordt echter, dat God de onwrikbaarheid van Zijn belofte bevestigt. Vergelijk psalm 119 vers 31 b onberijmd.

II Onjuiste weergave?

- a. Regel 2 van psalm 6 vers 1 „straf mij niet naar mijn daden“. Deze regel staat zo inderdaad niet in de bijbeltekst. Deputaten ontkennen echter, dat de inhoud zakelijk onjuist is.

- b. In regel 3 van psalm 16 vers 4 wordt gesproken over vriend „Naar 't rijk des doods zendt Gij uw vriend niet neer“. Deputaten gaan akkoord met de opmerking, dat het woord „vriend“ vreemd aandoet en de gedachte van „gunstgenoot“ minder juist weergeeft.

- c. In psalm 17 vers 3 regel 6 lezen wij „behoed de appel van uw oog“ — In het onberijmde is echter sprake van een beeld „bewaer mij als...“. Nu ware het inderdaad beter geweest, als dit in de nieuwe berijming zo gebleven was. Anderzijds moet de opmerking geplaast worden, dat het op zichzelf niet onjuist is wanneer men van de vergelijking overgaat op de beeldspraak zelf. Deputaten richten uw aandacht op Deuteronomium 32 vers 10, waar het volk Israël bij Gods oogappel vergeleken wordt.

Eenzelfde geval als in psalm 17 treft men aan in psalm 2 vers 3 regel 7.

- d. In psalm 21 vers 5 lezen we een wensende vorm, terwijl in de bijbeltekst een belofte, een profetie staat. Op grond van het hebreuws kan echter zowel het een als het andere verdedigd worden.

Deputaten geven echter de voorkeur aan de belofte, hoewel de wensende vorm „Moge uw hand de vijand slaan... Moge Gods toorn ontbranden“ geen onjuiste vertaling genoemd kan worden.

- e. In psalm 37 vers 2 regel 4 heeft de nieuwe vertaling het over „wentel op Hem af wat uw weg benuwt“, terwijl in de onberijmde tekst gesproken wordt over „wentel uw weg op de HEERE“. Op grond van de kontekst kan dit niet als een onjuiste weergave gezien worden.

- f. De aandacht van deputaten werd gevraagd voor de laatste regels van psalm 51 vers 5 „dan zal ik zondaars op uw wegen leiden“. In het onberijmde luidt vers 15a „zo zal ik overtreeders uw wegen leren“. In deze psalm spreekt de koning. Tot zijn taak behoort het onderwijzen van zijn onderdanen, opdat zij in een bepaalde richting, namelijk op Gods wegen, geleid worden.

- g. Deputaten onderschrijven, dat in regel 2 van vers 23 van psalm 119 de enkelvoudsvorm vervangen moet worden door die van het meervoud „ofschoon der bozen strikken mij omringen“.

III Niet weergegeven?

- a. In de berijming van psalm 26 vers 1 zou niet weergegeven zijn, dat David op de HERE vertrouwd zonder te wankelen.

Deze gedachte herkennen deputaten in het slot van regel 3 „heb ik geleefd, U toegewend“.

- b. Ook deputaten constateerden, dat in de berijming van vers 3 van psalm 46 een vertolking

ontbreekt van „Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde“ (vers 10 a) en een spreken over God als HEERE der heirscharen en de God van Jacob. (vers 12). Deze laatste opmerking valt bij meerdere psalmen te plaatsen.

- c. In psalm 51 vers 14 staat te lezen „Geef mij weder de vreugde Uws heils“. In de nieuwe berijming vers 5 regel 6 ontbreekt het element van wedergeven. Aan dit bezwaar zou tegemoet te komen zijn als gelezen werd „laat in uw heil mijn hart zich weer verblijden“.
- d. In psalm 139 vers 14 mist men een volledige berijming van „Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart“ (vers 23 a). Er wordt enkel gesproken over „Doorgrond, o God, mijn hart“. In het licht van de regels 1, 2 en 3 van vers 1 mag zulks echter niet als een vervakking worden voorgesteld.

IV Onduidelijk weergegeven?

- a. Niet ten onrechte is er bezwaar gemaakt tegen de weergave van „ik ben ten einde raad“ in psalm 38 vers 10 regel 6 voor de bijbeltekst „ik ben bekommerd vanwege mijn zonden“ van vers 19 b.
- b. Deputaten stemmen toe, dat de regels 1 tot en met 4 van vers 6 van psalm 45 meer dichtertelijk dan duidelijk zijn.
- c. „Ongerechte dingen hadden de overhand over mij; maar onze overtredingen, die verzoent Gij“ wordt in vers 2 van de berijmde psalm 65 vrij maar niet onjuist weergegeven.
- d. Besaamd wordt, dat in de regels 3 en 4 van psalm 77 vers 4 „Wat Gij eens gedaan hebt is steeds in mijn gedachten“ niet duidelijk uitkomt dat verandering intrad in de zielsgesteldheid van de dichter „ik zal de daden des HEEREN gedenken“ (vers 12a).
- e. Onduidelijk is de weergave van bloem en eer uit regel 1 van vers 4 van psalm 119 „Waarmee bewaart de jeugd haar bloem, haar eer?“

V Verschillend weergegeven

Diverse kernbegrippen als rechtvaardig, rechtvaardigen, ellendigen, goddelozen, goederlieden worden in de nieuwe berijming op verschillende wijzen weergegeven. Deputaten zijn van mening dat dit niet ten onrechte is. De gebruikte grondwoorden kennen immers diverse nuances. De tekstomgeving bepaalt welke weergave het best gekozen kan worden.

VI Toevoegingen

- a. Terecht werd de opmerking geplaatst dat in de verzen 4 en 5 van psalm 27 regels staan, die in de bijbeltekst niet voorkomen. Afgedacht van het feit dat toevoegingen niet geheel te vermijden zijn, dient de vraag onder ogen gezien te worden of ze in het geheel passen. Deputaten kunnen deze vraag voor psalm 27 bevestigend beantwoorden.
- b. Ook in psalm 107 komen regels voor, die niet direct op het onberijmde teruggaan. Terecht werd gewezen op de verzen 14 b en 20. Maar ook van deze toevoegingen kan niet gezegd worden, dat ze onjuist zijn.
- c. Een soortgelijke opmerking plaatsen deputaten betreffende de laatste drie regels van psalm 135 vers 6.
- d. Ook in psalm 146 vers 1 wordt een toevoeging gevonden. „ziel, gij zijt geboren tot zingen voor den HEER, Uw God“. Op zichzelf is dit niet onjuist.

VII Onduidelijk taalgebruik?

- a. In psalm 1 vers 1 regel 4 zou de uitdrukking „waar ieder lacht met God en Zijn geboden“ een onduidelijk taalgebruik zijn. Meerdere refereren: om God. Naar het oordeel van deputaten trachten de dichters door deze woordkeuze te verduidelijken, dat een goddeloze, een spotter zich nergens en aan niemand stoort.
- b. Toegestemd wordt dat „tempeest“ in regel 5 van psalm 83 vers 5 en „baalder“ in regel 1 van vers 2 van psalm 90 niet tot onze gebruikelijke spreektaal behoren.
- c. Gewezen werd op regel 4 van vers 4 van psalm 118 „geen steen die stoot waar ik mijn voeten zet“. Een steen stoot toch niet? Deze weergave kan gerekend worden tot de dichtertelijke vrijheid.

VIII Het Messiaanse element

Door diverse kerkeraden wordt gesteld, dat het messiaanse element in de nieuwe berijming te weinig uitkomt. Met name wordt gedacht aan de psalmen 2, 16, 21, 40, 45, 68, 72 en 110.

Deputaten menen allereerst te moeten beklemtonen, dat de psalmen indirect messiaans zijn. Vanuit het Nieuwe Testament weten wij vervolgens, dat deze psalmen hun volle vervulling in Christus gevonden hebben.

De berijmers stonden echter voor de vraag of ze de psalmen moesten berijmen in Nieuw-Testamentisch licht of zoals ze in het Oude Testament voor ons liggen.

Naar de gedachten der deputaten hebben de dichters terecht voor het laatste gekozen. Hun taak bestond in het berijmen van de psalmen zoals deze voor hen lagen. Dit verklaart mede het ontbreken van een hoofdletter.

Wanneer deputaten nu het een en ander overzien menen zij toch bij hun eerdere oordeelsvelling te moeten blijven: „Al is de nieuwe berijming niet volmaakt, geconstateerd kan worden, dat zij in het algemeen in beter verstaanbaar Nederlands een veel nauwere aansluiting geeft aan de oorspronkelijke tekst dan de oude berijming“.

Derhalve handhaven deputaten hun advies. „Zij kunnen verklaren dat de nieuwe psalmberijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is“.

Hierbij willen deputaten nog enkele zaken onderstrepen en aantekenen:

1. De nieuwe psalmberijming is niet volmaakt. De vraag kan echter gesteld worden of we de rijkdom van de Psalmen ooit in een berijming kunnen samenvatten. Deze vraag kan gerust ontkenkend beantwoord worden. Dit geldt zowel voor de nieuwe als voor de oude berijming.
2. In elke berijming blijven er gedeelten uit de Psalmen onberijmd. Soms moeten woorden in verband met rijm of melodie op een andere wijze tot uitdrukking worden gebracht.
3. Het onderzoek van de nieuwe berijming concentreerde zich op haar schriftuurlijkheid, die immers allereerste eis is. Deputaten menen, dat de nieuwe berijming schriftuurlijk verantwoord is.
4. Nooit heeft de kerk een opdracht gegeven om een dergelijk onderzoek als thans door deputaten verricht, in te stellen bij de oude berijming.
5. Bezien wij de oude berijming, dan blijkt zij zich uiteraard in de taal van 1773 uit te drukken. In verschillende opzichten is de stijlvorm en woordkeus na 200 jaren anders geworden. Theologisch zijn er evenzeer bezwaren in te brengen. In hun vorig schrijven wezen deputaten op allerlei benamingen voor God en beschrijvingen van deugdzaamheid, die duidelijk herinneren aan een onjuiste theologie van de 18e eeuw, waarin God, deugd en onsterfelijkheid de godsdienst uitmaakten. Tevens is het onmiskenbaar, dat de opvulsels in de oude berijming veel talrijker zijn dan in de nieuwe. Van harte onderstrepen deputaten dat er in de oude berijming gedeelten staan, die bekend en geliefd geworden zijn en die men terecht zou willen behouden.
6. Door diverse kerkeraden werd voorgesteld tot restauratie van de oude berijming over te gaan. Dit is echter onuitvoerbaar. Restauratie is aanvankelijk wel overwogen. Spoedig bleek bij de restauratiepogingen dat men veel meer moest vernieuwen dan aanvankelijk gedacht was. Dan is er geen sprake meer van restauratie. De Generale Synode van 1965-'66 liet deze gedachte verder rusten.
7. Ook werd aan deputaten geadviseerd om bij de Interkerkelijke Stichting Psalmberijming alsnog revisie aan te vragen. Dit is echter geen haalbare zaak. De huidige berijming is het resultaat van een grondige revisie van de Proeve van 1961.
8. In vele kerkeraden leven grote bezwaren tegen de persoon van ds. J. Wit. Nogmaals verklaren deputaten dat zij het bewuste televisieoptreden ten sterkste afkeuren. Deputaten dienden echter de materiële inhoud van de totale psalmberijming te onderzoeken.
9. Aan de eerstkomende generale synode zullen deputaten de bezwaren doorgeven die bij kerkeraden leven tegen de nieuw berijming. Tenslotte delen deputaten mede, dat zij gezien de late ontvangst van de binnengekomen opmerkingen en de nodige verwerkingstijd hunnerzijds u dit rapport onmogelijk vóór 1 januari 1971 konden doen toekomen.

Ds. H. van der Schaaf, secretaris

BIJLAGE LXXIX a

art. 214, 232

RAPPORT II VAN COMMISSIE V INZAKE HET RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE PSALMBERIJMING EN BERIJMDE SCHRIFTGEDEELTEN

Volgens uw opdracht had uw commissie in aansluiting op rapport I, te beoordelen:

1. De in 10.26 van de agenda genoemde instructie van de P.S. van het Oosten.
- 2.a. Het rapport 11.28 van de deputaten voor „Psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten“ en bijl. I en II;
- b. Idem het aanvullend rapport.

Vooropmerkingen:

1. Het spijt uw commissie te moeten mededelen, dat zij slechts gedeeltelijk tot overeenstemming kon komen. T.a.v. het deputatenrapport, onderverdeeld in I t.e.m. IX en aanvullend rapport, heeft uw commissie overeenstemming bereikt over I t.e.m. II, VII t.e.m. IX en het aanvullend rapport van de brs. M. W. Nieuwenhuijze, oud. K. Hagen en ds. J. de Jong, rapporteur.
2. T.a.v. 11.26 IV t.e.m. VI, waarop ook bijlagen I en II betrekking hebben, alsmede t.a.v. instructie 10.26 is uw commissie verdeeld. Daarover volgen twee rapporten, t.w. één rapport van de brs. ds. M. W. Nieuwenhuijze, oud. K. Hagen en ds. J. de Jong, rapporteur, en één rapport van oud. J. Bergeyk, oud. G. Evers en ds. J. Kievit, rapporteur.

Constateringen:

1. Uit het genoemde rapport blijkt dat deputaten zich gehouden hebben aan hun opdracht. hen verstrekt door de G.S. 1968-'69.

2. Rapport sub VIII D meent uw commissie voor kennisgeving te moeten aannemen en derhalve niet te beoordelen. Zij is van mening, dat het hierin gestelde buiten de opdracht van de synode viel.
3. Mocht uw vergadering van oordeel zijn, dat de opmerking over de morgen- en avondzang uit het sub VIII D genoemde wel degelijk voortvloeit uit bezinning op de gegeven opdracht om „wegen te zoeken om verdere uitvoering te geven aan artikel 69 K.O. voorzover dit artikel spreekt over de vaststelling van berijmde schriftgedeelten“ (opdracht f), dan had zij gemaakt dienen te worden bij VIII B3.
4. Samenvattend de concluderende gegevens van het deputatenrapport blijkt, dat de deputaten van oordeel zijn, dat:
 - a. de kerken om (dezelfde) historische redenen geen uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt;
 - b. een uitgave van een psalmbundel, waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn gegeven, voorshands onmogelijk is;
 - c. de uitvoering van de opdracht betreffende berijmde schriftgedeelten „vrijwel onmogelijk“ is.

Overwegingen:

1. a. De conclusie van de deputaten sub III B, die hebben geleid tot het oordeel van deputaten (zie const. 4a), overwegend, is de commissie van mening, dat de door deputaten gereleveerde feiten onvoldoende grond gaven voor een zo absoluut gestelde conclusie „dat de kerken voorheen nimmer een onderzoek hebben ingesteld naar de betrouwbaarheid van enige psalmberijming“.
- b. Weliswaar is ook uw commissie van zulk onderzoek niets bekend, ook niet na informatie maar men kan alleen stellen dat van zulk onderzoek in de besluiten van diverse synoden niets blijkt. Deputaten konden uiteraard slechts de besluiten van diverse synoden beoordelen.
- c. Ook conclusie III B2 van het deputatenrapport „dat de kerken na 1581 nimmer een keuze hebben gedaan voor enige psalmberijming“, is in haar algemeenheid niet geheel correct en volgt niet stringent uit het historisch exposé. Wel is het zo, dat de kerken na 1581 nooit een bepaalde berijming verplichtend hebben opgelegd. Men heeft het min of meer aan de loop der dingen overgelaten, al hadden sommige synoden voorkeur.
- d. Conclusie III B3 dat „de kerken sindsdien de keuze hebben overgelaten aan de plaatselijke gemeente“, is een conclusie die deputaten uit hun conclusie III B2 getrokken hebben, uw commissie verwijst voor de beoordeling daarvan naar haar overweging 1 sub c.
- e. De onder constatering 4a vermelde conclusie van deputaten komt uw commissie dan ook te ongenueanceerd voor.
De gereleveerde feiten wettigen echter wel de conclusie:
Het ligt niet in de lijn van de historie om een bepaalde berijming bindend op te leggen.
2. a. Het is uw commissie niet duidelijk waarom het „onmogelijk“ was een onderzoek in te stellen naar de belangstelling voor een bundel met twee berijmingen na of naast elkaar. Deputaten motiveren deze onmogelijkheid niet. Daarom heeft deze deputatenoverweging, VII sub 1, uw commissie niet overtuigd.
- b. Uw commissie meent echter wel, dat, als vaststaat dat een bundel als onder a bedoeld praktisch onuitvoerbaar is, het de vraag is of zulk een onderzoek zin heeft.
- c. T.a.v. de overweging van deputaten dat „geen opdracht werd gegeven om andere berijmingen dan die van de I.S.P. te onderzoeken op betrouwbaarheid en bruikbaarheid“, merkt uw commissie op, dat de deputaten hier naar de letter van de tekst gelijk hebben.
Evenwel, de opdracht van de G.S. 1968/69 Acta, art. 230 vervat in haar besluit sub 2e, n.l. „de mogelijkheden te onderzoeken voor de uitgave van een psalmbundel, waarin meerdere berijmingen van een psalm zijn opgenomen“, liet naar het oordeel uwer commissie ruimte om op andere berijmingen te attenderen.
In dit verband is uw commissie dan ook van mening, dat het antwoord van deputaten aan het ger. comité psalmberijming sub IX deputatenrapport — waarin werd gerefereerd aan de opdracht der synode — niet geheel juist is.
- d. De opmerking van deputaten VII sub 4 over een toekomstige selectie lijkt uw commissie als argument op deze plaats niet ter zake doende.
- e. De opmerking betreffende de te verwachten moeilijkheden t.a.v. de auteursrechten kan uw commissie niet op haar juistheid toetsen.
3. Het was de opdracht van de Syn. 1968/69 om „wegen te zoeken om verdere uitvoering te geven aan artikel 69 K.O. voor zover dit artikel spreekt over vaststelling van berijmde schriftgedeelten“. Acta art. 222 besluit sub 1. De uitwerking van deze opdracht overwegend, komt uw commissie tot het volgende:
 - a. De onder VIII B sub 1, 2 en 3 vermelde conclusies, zijn als conclusies uit de historie juist.
 - b. Dat er weinig voorhanden is aan berijmde schriftgedeelten is in zijn algemeenheid onjuist, getuige verzen uit gepubliceerde bundels als „102 gezangen“, „Kinderdiensten“

- van ds. W. Bleij, „Een nieuwe schepping“ van Hans Bouma, „Woord en antwoord“ van Inge Lievaart enz.
- c. Een zo nauw mogelijke aansluiting „bij berijmde schriftgedeelten, gebruikt in andere kerkformaties“, is een eigen beperking van deputaten, hen door de synode niet opgelegd.
 - d. De argumentatie „die er zijn, zijn vrijwel alle onbekend en spreken niet aan“ acht uw commissie niet sterk. Door de recente publicaties spreekt het vanzelf dat een en ander vrijwel onbekend is, maar dat behoeft geen argument te zijn er van af te zien.
 - e. „Die er zijn, spreken niet aan“, aldus deputaten. Deputaten leggen echter geen enkel materiaal op tafel op grond waarvan de synode dit oordeel kan toetsen. Uw commissie vraagt zich dan ook af, of de opdracht ad hoc niet moet worden gecontinueerd, in ieder geval moet o.i. de mogelijkheid van de uitvoering, in het licht van het gebodene, sterk in twijfel worden getrokken.
 - f. Uw commissie nam nota van de opmerking, dat de besprekingen van BUMA met de grote kerkformaties hierover nog niet zijn afgerond (sub VIII C).
De mogelijkheid moet in het geheel niet uitgesloten worden geacht, dat deze besprekingen een gunstig verloop kunnen krijgen, waardoor ook de deputaten conclusie „onmogelijk uitvoerbaar“, een verblijdende verandering kan ondergaan.
 4. a. Het heeft uw commissie bevreemd, dat deputaten in hun aanvullend rapport de vraag van de Int. St. Psalmb. zonder meer aan de synode voorleggen.
Deze genoemde stichting deelde deputaten mee, dat zij wordt omgezet tot een stichting voor de verbreiding van het kerklied en vroeg n.l. of de Chr. Geref. Kerken ook dan wilden participeren.
Uw commissie had het op prijs gesteld, als deputaten daaromtrent hun oordeel hadden gegeven.
 - b. De commissie heeft informaties ingewonnen t.a.v. het nieuwe interkerkelijke liedboek, dat door de nieuwe stichting t.z.t. zal uitgegeven worden. Het blijkt dat daarin in ieder geval een apart hoofdstuk berijmde schriftgedeelten voor zal komen.
In verband hiermee ligt het naar het oordeel van uw commissie voor de hand, en is het in de lijn van de opdracht van de synode t.a.v. de berijmde schriftgedeelten, dat de synode besluit in deze omgezette stichting te participeren.
Uiteraard zal met nadruk moeten worden gesteld, dat de synode daarmee nog geen enkel oordeel over en geen enkel besluit t.a.v. het gebruik van de geboden berijmde schriftgedeelten heeft gegeven.

Beoordeling en conclusies:

1. T.a.v. het deputatenrapport is uw commissie van oordeel, dat deputaten, met in acht-neming van de door de commissie gemaakte opmerkingen, dank dienen te ontvangen voor het vervullen van hun opdracht.
2. De conclusies uit de historische gegevens betreffende de psalmberijmingen zijn over het algemeen te ongenueanceerd. Uw commissie concludeert, dat uit de historie wel blijkt dat de kerken nimmer een bepaalde psalmberijming bindend hebben opgelegd.
3. De gevolgtrekking uit het bovengenoemde sub 2 wordt binnen de commissie verschillend beoordeeld. Verwezen wordt daarvoor naar vooropm. 2 van dit rapport van uw commissie.
4. Een onderzoek, bedoeld in overweging 2a van dit rapport ware niet onmogelijk, hoogstens gezien overweging 2 overbodig.
5. Uit een nog niet afgesloten overleg van BUMA behoeven nog geen definitieve conclusies getrokken te worden.
6. Uw commissie betreurt dat deputaten geen materiaal t.a.v. berijmde schriftgedeelten hebben verstrekt. De opdracht dient daarom te worden gecontinueerd. De onmogelijkheid deze uit te voeren is voorshands niet overtuigend gebleken.
7. Uw commissie concludeert, dat het in de lijn van de opdracht der synode t.a.v. de berijmde schriftgedeelten is, dat de synode participeert in de omgezette stichting met in acht-neming van de in sub 4b van de overwegingen gemaakte opmerking.

Voorstel

Uw commissie stelt u voor het volgende te besluiten:

De Generale Synode, kennis genomen hebbende van

- a. het rapport van de deputaten voor psalmberijming en berijmde schriftgedeelten;
- b. idem het aanvullende rapport van deze deputaten;

besluit:

1. de handelingen van deputaten, met inacht-neming van de door de commissie gemaakte opmerkingen goed te keuren en hen dank te brengen voor hun arbeid;
2. voorshands om praktische redenen af te zien van medewerking aan een uitgave van één of meer berijmingen na of naast elkaar;
3. de opdracht aan deputaten betreffende berijmde schriftgedeelten te continueren, met inacht-neming van conclusie 7 van de commissie.

4. met het oog op de selectie berijmde schriftgedeelten te participeren in de interkerkelijke stichting voor het kerklied onder de uitdrukkelijke bepaling, dat de synode zich het recht voorbehoudt het materiaal zelfstandig te beoordelen, c.q. te aanvaarden of af te wijzen.

J. de Jong, rapporteur II

BIJLAGE LXXIX b
art. 214, 232

**RAPPORT II a VAN 3 COMMISSIELEDEN VAN COMMISSIE V INZAKE
HET DEPUTATENRAPPORT OVER DE PSALMBERIJMING**

Ingevolge uw opdracht en met verwijzing naar vooropmerking 2 van Rapport II van commissie V, bieden ondergetekenden het volgende rapport aan.
Het handelt over

- a. het rapport deputaten voor psalmberijming en berijmde schriftgedeelten ad IV t/m VI;
b. de bijlagen I en II bij dit rapport;
c. de instructie 10.26 van de P.S. v. h. Oosten.

Constateringen

- De opdracht der synode 1968/69 luidde: „De nieuwe psalmberijming van de I.S.P. op haar betrouwbaarheid en bruikbaarheid te toetsen en het resultaat hiervan vóór 1 september 1970 als een advies aan de kerkeraden te doen toekomen”. Uit de mededelingen van deputaten blijkt, dat zij zich aan hun opdracht gehouden hebben.
- Ook de opdracht: „door de kerkeraden op grond van dit advies ingezonden opmerkingen en in ontvangst te nemen en te beoordelen” is door deputaten vervuld. Het resultaat van deze arbeid diende vóór 1 januari 1971 aan de kerkeraden te worden toegezonden. Alleen deze datum is 10 februari geworden.
- De P.S. van het Oosten vraagt in haar instructie „de kerken te adviseren de berijming van de I.S.P. in deze vorm niet te gebruiken tot het zingen in de eredienst”. Zij acht de uitspraak van de classis Amersfoort, als zou de nieuwe berijming tegen schrift en belijdenis ingaan, te weinig gefundeerd, maar stelt anderzijds, dat er toch bezwaren zijn „zowel wat de inhoud als de invoering betreft”. Tenslotte dringt zij aan op een gereformeerde selectie-bundel.
- De conclusie van deputaten samenvattend, blijkt, dat deputaten van oordeel zijn, dat
 - de nieuwe berijming in doorsnee goed aansluit bij de bijbeltekst;
 - de nieuwe berijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is;
 - uitgangspunt voor beoordeling door deputaten is geweest:
 - gebondenheid aan de oorspronkelijke tekst;
 - het exegetisch verantwoord zijn;
 - de verstaanbaarheid in hedendaags Nederlands.

Overwegingen

- Ondergetekenden zijn van oordeel dat, aangezien het materiaal van deputaten en het verwerkte materiaal uit de kerken, dat in de bijlagen is vervat, nog slechts een samenvatting is, deputaten hun arbeid grondig hebben verricht en alle psalmen „één voor één onderzocht”.
- Een van de meest beslissende vragen t.a.v. een psalmberijming is, op welke wijze het messiaans element in de berijming moet uitkomen. Zij menen, dat deputaten terecht gekozen hebben voor het indirect messiaans zijn van de psalmen en derhalve voor het berijmen van de psalmen, zoals ze ons in de Heilige Schrift gegeven zijn. De vraag zou immers kunnen opkomen: tot welke mate moet men anders het Nieuwe Testament verdisconteren. Bovendien komt er dan een subjectief element in, wat in strijd is met het uitgangspunt: het zingen van de berijming van het Woord van God.
- Uit het rapport met bijlagen blijkt, dat deputaten zeer evenwichtig vóór- en nadelen van de nieuwe berijming hebben beklemd. Zij overwegen, dat ook deze een samenvatting zijn en dat deputaten nog meer zouden hebben kunnen zeggen dan zij gedaan hebben. Zij zijn van oordeel dat echter voldoende een indruk is gegeven om de conclusie te kunnen toetsen.
- Zij overwegen verder, dat bij alle bedenkingen, die men tegen de berijming van de I.S.P. kan maken, de onschrijftuurlijkheid niet gebleken is. Derhalve kan de nieuwe berijming op goede gronden niet als „onbetrouwbaar” worden gekwalificeerd en is de conclusie van deputaten als „in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar”, juist.
- Alhoewel de beoordeling van de oude berijming niet onder de opdracht van de synode aan deputaten viel, zijn zij voor de summier vergelijking van de oude berijming met die van de I.S.P. dankbaar. Zij zijn echter van mening, dat als men een vergelijking zou willen maken t.a.v. de betrouwbaarheid van oude- én nieuwe berijming en daarover een uitspraak zou (willen) doen, dit een even serieus onderzoek t.a.v. de oude berijming zou vergen als geschied is t.a.v. de nieuwe berijming.

- Zij overwegen ook, dat de gehele commissie V van oordeel was, „dat het niet in de lijn der historie ligt om een bepaalde berijming bindend op te leggen”. Daarom, al is het, dat zij de overwegingen sub III B van deputaten wat anders geformuleerd hadden willen hebben, zijn zij het van harte met deputaten eens, dat de kerken „geen uitspraak moeten doen t.a.v. de psalmberijming die moet worden gebruikt”.
- Het komt hun voor, dat het niet wijs zou zijn een uitspraak te doen. Immers, het is mogelijk dat na verloop van tijd andere berijmingen zich overtuigend zouden aandienen, zelfs beter dan al het bestaande. De synode zou dan steeds opnieuw uitspraken moeten doen. Het is ook daarom niet wijs, omdat een uitspraak de rust in de kerken niet bevordert, laat staan de onrust wegneemt.
- Het is ook de vraag of een uitspraak t.a.v. de bruikbaarheid niet te veel treedt in de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk.
- Zij overwegen ook, dat de waarde van een berijming slechts kan worden bepaald door langdurig zingend gebruik. Terecht is daarom door deputaten opgemerkt, dat de oude berijming een gevoelswaarde heeft, die de nieuwe berijming — o.i. voor sommigen c.q. velen — nog niet kan hebben.
- De P.S. van het Oosten verzuimt op haar beurt de genoemde bezwaren aan te tonen.

Beoordeling en conclusie

- Zij zijn van oordeel, dat deputaten veel dank toekomt voor het vervullen van hun tijd-rovende opdracht.
- Het uitgangspunt van deputaten t.a.v. het messiaans element is juist.
- De conclusie in het „algemeen betrouwbaar en bruikbaar” is eveneens juist.
- Er is niet voldoende grond om de nieuwe berijming als onbetrouwbaar te kwalificeren.
- De historie van de reformatorische kerken noopt niet tot het doen van een uitspraak, eerder tot grote terughoudendheid daaromtrent. De kerken leggen nimmer een binding op!
- Het is onmogelijk om zonder gelijkgericht onderzoek een vergelijkende uitspraak te doen omtrent de betrouwbaarheid van de oude en nieuwe berijming.
- Als de onschrijftuurlijkheid niet overtuigend is aangetoond, dient de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerk t.a.v. het gebruik van een berijming te worden gehonoreerd en gerespecteerd.
- Gevoelswaarde verkrijgt een berijming slechts door langdurig zingen daarvan.
- De instructie van de P.S. van het Oosten is ongefundeerd en daarom onaanvaardbaar.

Voorstel:

De Generale Synode,

kennis genomen hebbende van:

- het rapport van deputaten psalmberijming en berijmde schriftgedeelten ad IV t/m VI met bijlagen I en II;
- dat uit de historie blijkt dat de kerken nimmer een psalmberijming bindend hebben constaterend,

- dat de onschrijftuurlijkheid van de nieuwe berijming niet overtuigend is aangetoond;
- dat uit de historie blijkt dat de kerken nimmer een psalmberijming bindend hebben opgelegd;

overwegend en van oordeel:

- dat er onvoldoende grond is om de kwalificatie „onbetrouwbaar” op de nieuwe berijming toe te passen;
- dat de historie niet noopt tot het doen van een uitspraak over betrouwbaarheid en bruikbaarheid maar veeleer uit pastorale overwegingen maant tot grote voorzichtigheid;

besluit:

- a. de handelingen van deputaten goed te keuren;
b. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid;
- geen uitspraak te doen t.a.v. de psalmberijming die moet worden gebruikt;
- de kerken er op te wijzen dat het gebruik van een berijming met wijsheid dient te geschieden;
- de instructie van de P.S. van het Oosten niet te aanvaarden.

Oud. K. Hagen
Ds. M. W. Nieuwenhuijze
Ds. J. de Jong rapporteur

BIJLAGE LXXIX c
art. 214, 232

**RAPPORT II b VAN DRIE LEDEN VAN COMMISSIE V INZAKE HET RAPPORT
VAN DEPUTATEN VOOR DE PSALMBERIJMING**

Dit rapport van drie leden van commissie V heeft betrekking op:

- a. de punten III B, IV, V en VI met de bijbehorende bijlagen I en II van het rapport van de deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten.
b. instructie 10,26 van de particuliere synode van het Oosten.

A. Constateringen

- Deputaten zijn van mening dat om historische redenen de kerken geen uitspraak moeten doen ten aanzien van de psalmberijming die moet worden gebruikt.
- Deputaten vermelden dat alle 150 psalmen zoals ze zijn berijmd door de I.S.P. één voor één zijn onderzocht, waarbij primair werd gelet op gebondenheid aan de oorspronkelijke tekst.
- Van deze toetsing op betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de psalmberijming van de I.S.P. (voortaan genoemd NB) wordt bijkens bijlage I van het deputatenrapport het volgende vermeld:
 - Vele psalmen spreken aan door Schriftgebondenheid en berijming.
 - 25 psalmen zijn bijzonder mooi.
 - Kritiek is te maken op:

- ps. 1 : 3 r 5: de naam HERE komt niet voor.
- " 4 : 3 r 2: vertolkt de bijbeltekst niet.
- " 13 : 2 r 2: geeft de bedoeling van de tekst niet weer.
- " 16 : 3 r 4: „opgeslagen" is minder gebruikelijk woord.
- " 29 : 3 r 6: „om God te vieren" is minder gebruikelijke uitdrukking.
- " 32 : 1 r 1, en 3: zijn niet duidelijk.
- " 33 : 6 r 8: „HERE" komt niet voor.
- " 55 : 7 : het vertrouwen op God komt niet tot zijn recht.
- " 56 : 3 r 2: „in mijn oog geweld" is minder gebruikelijke uitdrukking.
- " 61 : 5 : rijmt niet.
- " 68 : 6 r 6: „Opperwezen" is geen bijbelse naam.
- " 77 : : berijming van vers 11 v. d. onberijmde tekst ontbreekt.
- " 79 : 3 r 7: „schofferen" is minder gebruikelijk.
- " 100 : 3 r 4: „gebenedijd" is minder gebruikelijk.
- " 104 : 5 r 2: „eibers" is minder gebruikelijk.
- " 109 : 4 r 1: „verwees" en „verweeuw" is minder gebruikelijk.
- " 132 : 2 r 2: onjuist op God betrokken.
- " 134 : 3 r 2: „zijn heiligheid" minder gebruikelijk.
- " 138 : 1 : rijmt niet.
- " 149 : : niet sober.
- " 150 : 2 r 8: „HERE" komt niet voor.
- " 150 : 2 r 5: „Gods ongemeten wezen" is geen bijbelse uitdrukking.

- Twaalf verzen in de nieuwe berijming zijn uit de berijming van 1773 overgenomen of enigszins gewijzigd overgenomen.
 - Verschillende passages uit de oude berijming komen terecht niet voor in de nieuwe berijming.
 - De oude berijming is breedsprakiger van de nieuwe berijming.
 - De oude berijming heeft onbijbelse namen voor God: Opperheer, Opperwezen, Oppermajesteit, Oppervoogd, Alzegenaar, Hemelmajesteit, Schutsheer.
 - In de oude berijming komen onschrijftuurlijke gedachten voor in de woorden deugd, deugdzame mensen, brave zonen hunner jeugd.
 - In de oude berijming vindt men een taalgebruik, dat niet meer aanspreekt.
- Met de in bijlage I gegeven en aan de kerkeraden toegezonden samenvatting menen deputaten te kunnen volstaan en verklaren dat de nieuwe berijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is.
 - a. Bijkens punt V van het rapport ontvingen deputaten van 94 kerkeraden reacties op bijlage I.
 - Vele kerkeraden gingen akkoord met de sub A 4 genoemde verklaring.
 - Niet weinige kerkeraden hadden onoverkomenlijke bezwaren.
 - Anderen hadden geen mening of drongen aan op restauratie van de oude berijming en/of nieuwe berijming.
 - In antwoord op de sub A 5a genoemde reacties deden deputaten een schrijven uitgaan naar de kerkeraden (bijlage II). Hierin wordt:
 - tegen bezwaren verdedigd de nieuwe berijming van:

- ps. 1 : 1 : geen perfectionisme; „met God" is juist.
- " 6 : 1 : zakelijk niet onjuist.
- " 7 : 4; 18 : 8; 26 : 4; 69 : 7 : zijn z.g.n. onschuldpsalmen van Gods kinderen.
- " 21 : 5 : kan beter, maar is te verdedigen.
- " 26 : 1 : gedachte van „zonder te wankelen" zit in „U toegewend".
- " 27 : 4, 5 : toevoegingen zijn passend.

- " 37 : 2 : niet onjuist.
- " 51 : 5 : door het leren leidt de koning op Gods weg.
- " 69 : 3 : geen vervlakkling.
- " 80 : 6 : wijst op hachelijke toestand van Israël.
- " 87 : 1, 4 : hier geen algemene verzoening.
- " 101 : 5 : niet onschrijftuurlijk.
- " 103 : 5 : geen algemene verzoening; kind van God aan het woord.
- " 107 : 14, 20 : toevoegingen niet onjuist.
- " 116 : 4 : dichtertelijke vrijheid.
- " 119 : 14 : bedoeld wordt de onwrikbaarheid van Gods belofte.
- " 135 : 6 : toevoegingen niet onjuist.
- " 146 : 1 : toevoegingen niet onjuist.

b. Ten aanzien van bezwaren toegegeven:

- ps. 3 : 1 : is onjuist: God is het. Die het hoofd van de dichter ophett.
- " 16 : 4 : „vriend" geeft het woord „gunstgenoot" minder juist weer.
- " 17 : 3 : „als d'appel" was beter geweest.
- " 38 : 10 : tegen „ik ben ten einde raad" voor „bekommerd vanwege mijn zonden" is terecht bezwaar te maken.
- " 45 : 6 : meer dichtertelijk dan duidelijk.
- " 46 : 12 en meerder psalmen : „God van Jacob" ontbreekt.
- " 51 : 14 : „wedergeven" ontbreekt.
- " 65 : 2 : vrij weergegeven.
- " 77 : 4 : hierin komt niet duidelijk uit dat verandering intrad in de zielsgesteldheid van de dichter.
- " 83 : 5 : „tempeest" is geen gebruikelijke spreektaal.
- " 90 : 2 : „baaierd" is geen gebruikelijke spreektaal.
- " 94 : 8 : is geen correcte weergave van de tekst.
- " 119 : 4 : onduidelijk.
- " 119 : 23 : enkelvoud moet vervangen worden door meervoud.

c. gezegd dat de weergave van verschillende bijbelse kernbegrippen in de nieuwe berijming terecht bepaald wordt door de tekstomgeving;

d. gesteld dat naar de gedachten der deputaten de dichters terecht de psalmen berijmd hebben zoals ze in het Oude Testament voor ons liggen en dit niet hebben gedaan in Nieuwtestamenteel licht;

e. gezegd dat revisie van de nieuwe berijming geen haalbare zaak is;

f. over het optreden van ds. J. Wit voor de televisie op 26-1-69 de sterkste afkeuring uitgesproken, maar dat deputaten alleen de materiële inhoud van de totale psalmberijming dienden te onderzoeken.

- Bijkens punt V van het rapport blijven deputaten van oordeel dat „al is de nieuwe berijming niet volmaakt, geconstateerd kan worden, dat zij in het algemeen in beter verstaanbaar Nederlands een veel nauwere aansluiting geeft aan de oorspronkelijke tekst dan de oude berijming". Zij handhaven hun advies: „Zij kunnen verklaren dat de nieuwe psalmberijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is".

B. Overwegingen en beoordelingen.

- Ten aanzien van de conclusie van deputaten dat de kerken na 1561 nimmer een keuze hebben gedaan voor enige psalmberijming zijn ondergenoemde van oordeel dat deze uitspraak als conclusie uit de historie wel juist is, maar dat hier niet de gevolgtrekking mag worden gemaakt dat de kerken nu geen uitspraak moeten doen t.a.v. de psalmberijming die moet worden gebruikt.
- Uw commissieleden vinden het onbegrijpelijk dat, terwijl deputaten vermelden dat zij alle 150 psalmen van de nieuwe berijming één voor één hebben onderzocht, slechts een summier rapport met zo weinig concrete gegevens (bijlage I) is toegezonden aan de kerkeraden en nu aan uw vergadering. Ondergenoemde zijn van oordeel dat uit dit summier rapport niet de conclusie getrokken kan worden dat de nieuwe berijming in het algemeen betrouwbaar en bruikbaar is.
- Het oordeel sub B2 wordt bovendien nog onderstreept door het feit dat deputaten zelf in hun eerste schrijven aan de kerkeraden (bijlage I) reeds kritiek uiten op uitdrukkingen in 22 verzen van de nieuwe berijming. Daar komt nog bij dat deputaten in hun tweede schrijven aan de kerkeraden (bijlage II) toegeven dat op uitdrukkingen in 14 andere verzen van de nieuwe berijming aanmerking is te maken. Uit het rapport blijkt dus reeds dat op uitdrukkingen in 36 verzen van de nieuwe berijming aanmerking is te maken. Daar staat dan tegenover de verdediging van uitdrukkingen in 19 verzen.
- Deputaten wijzen erop dat de weergave in de nieuwe berijming van verschillende bijbelse kernbegrippen bepaald wordt door de tekstomgeving, maar zij laten na daarvan concrete voorbeelden te geven. Genoemd kan worden bijvoorbeeld:
 - „chanan" = genadig zijn; gunst betonen in de betekenis van onverdiende, vrije

gunst Gods. In de nieuwe berijming wordt "chanan" inderdaad wel weergegeven door genade of gunst. Maar dit gebeurt minder vaak dan in de oude berijming. Of het wordt verzwakt of zelfs geheel onjuist weergegeven.

Ps. 4 : 2 (onber. tekst) (SV = Statenvert. NV = vert. NBG)

SV: Wees mij genadig en hoor mijn gebed.

NV: idem

OB vs 1: Betoon gena, hoor mijn gebed.

NB vs 1: Geef mij uw antwoord, doe mij open.

Ps. 9 : 14

SV: Wees mij genadig, HERE, zie mijn ellende aan.

NV: idem

OB vs 13: Bewijs, o HEER, Uw knecht gena / Sta mij in mijn ellende ga.

NB vs 7: Geef mij toch uitkomst uit de nood / geef mij een ingang der genade.

Ps. 26 : 11

SV: Ik wandel in mijn oprechtheid, verlos mij dan en wees mij genadig.

NV: Ik echter wandel in onschuld, verlos mij en wees mij genadig.

OB vs 11: Maar ik, ik ben oprecht / Verlos dan Uwen knecht / Van 't ongeval, dat hem genaakt / Wil mij in gunst gedenken / Mij Uw genade schenken.

NB vs 4: Onstraffelijk is mijn wandel: / verlos mij, stel mij buiten schuld.

Ps. 27 : 7

SV: Hoor, HERE, mijn stem als ik roep en wees mij genadig en antwoord mij.

NV: Hoor, HERE, hoe ik luide roep, wees mij genadig en antwoord mij.

OB vs 4: Ik zal mijn stem verheffen naar omhoog / Verhoor mij toch, bewijs mij Uw gena / En antwoord mij, die voor Uw aanzicht sta.

NB vs 4: Zoals Gij eenmaal mijn geroep verhoorde / zo spreek weer tot uw knecht en geef hem licht.

b. "berith" = verbond

Ps. 25 : 10

SV: Alle paden des HEREN zijn goedertierenheid en waarheid, degenen die Zijn verbond en Zijn getuigenissen bewaren.

NV: Alle paden des HEREN zijn goedertierenheid en trouw, voor wie Zijn verbond en Zijn getuigenissen bewaren.

OB vs 5: Louf're goedheid, liefdekoorden / Waarheid zijn des HEREN paan / Hun, die Zijn verbond en woorden / Als hun schatten, gadeslaan.

NB vs 5: Loufer goedheid zijn Gods wegen / en Zijn paden zijn vertrouwd / voor wie, tot zijn heil genegen / zijn geboden onderhoudt.

c. "ahabah" = verkiezende, soevereine, onafhankelijke liefde van God; welbehagen.

Ps. 11 : 7

SV: Want de HERE is rechtvaardig; Hij heeft gerechtigheid lief.

NV: idem

OB vs 4: Rechtvaardig is de HEER in al Zijn handel / Hij, die in 't recht Zijn welbehagen vindt.

NB vs 3: Want onze HEER is trouw aan zijn verbond / En Hij bemint wie wandelen in zijn wegen.

Ps. 87 : 2

SV: De HERE bemint de poorten van Sion boven alle woningen van Jacob.

NV: De HERE heeft Sions poorten lief boven alle woningen van Jacob.

OB vs 1: De HEER, die zich in Sions heil verblijdt / Bemint het meer dan alle Jacobs steden.

NB vs 1: Op Sions berg sticht God zijn heilige stede / Zij heeft zijn hart, Hij houdt er open hof.

d. Ten aanzien van het leven na dit leven.

Ps. 17 : 15

SV: Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken.

NV: Maar ik zal in gerechtigheid uw aangezicht aanschouwen, en bij het ontwaken mij verzadigen met uw beeld.

Opm.: Hier wordt ook het perspectief geopend op het hier-na-maals. Zie voorafgaande verzen. Zie J. Ridderbos, Comm.; N. H. Ridderbos, K.V.; Lamparter, Botschaft des AT.

OB vs 8: Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt) / Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen, / U in gerechtigheid aanschouwen, / Verzadigd met Uw godd'lijk beeld.

Opm.: De OB laat hier ook het perspectief zien op het hier-na-maals; zie ook vs. 7.

NB vs 7: O blij vooruitzicht dat mij streelt, / ik zal ontwaakt, uw lof ontvouwen, / U in gerechtigheid aanschouwen, / verzadigd met uw godd'lijk beeld.

Opm.: De NB is bijna hetzelfde als de OB. Maar de NB betreft het alleen op het hier-na-maals, want in vs. 8 wordt gezegd: Maar mij doet Gij uit boze dromen ontwaken, o mijn Dageraad. / Ik zie de glans van uw gelaat, / uw zonlicht komt mij overstromen.

Ps. 49 : 16

SV: Maar God zal mijn ziel van het geweld des grafs verlossen, want Hij zal mij opnemen.

NV: Maar God zal mijn leven verlossen uit de macht van het dodenrijk, want Hij zal mij opnemen.

Opm.: Ook hier is er weer het perspectief op de heerlijkheid na dit leven.

OB vs 6: Maar na de dood is 't leven mij bereid / God neemt mij op in Zijne heerlijkheid.

NB vs 5: Maar God geeft voor mijn leven 't onderpand / Hij redt mij uit het graf met eigen hand.

Ps. 73 : 24

SV: Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.

NV: idem

Opm.: Ook hier weer het uitzicht op de hemelse heerlijkheid na dit leven.

OB vs 12: Gij zult mij leiden door Uw raad / O God, mijn heil, mijn toeverlaat / En mij, hiertoe door U bereid / Opnemen in Uw heerlijkheid.

NB vs 9: Gij zijt getrouw, uw raad houdt stand / uw wijsheid is het die mij leidt / en eenmaal kroont met heerlijkheid.

Ps. 104 : 35

SV: De zondaren zullen van de aarde verdaan worden en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de HERE, mijn ziel, hallelujah.

NV: De zondaren zullen van de aarde vergaan en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de HERE, mijn ziel, hallelujah.

Opm.: In deze tekst komt naar voren dat de ongelovigen de straf Gods zullen ondergaan. De gelovige verheerlijkt God.

OB vs 18: De zondaar zal verdeeld zijn op Gods wank / De boosheid zal vergaan, eer 't iemand denk / Waak op, mijn ziel, wil uwen Schepper eren / Geloofd zij God; men loof' de HEER der heren.

NB vs 10: De aarde wordt van alle zondaars rein / de goddelozen zullen niet meer zijn / Loof, hallelujah, loof, mijn ziel, den HERE / alles in allen zal Hij triomferen.

Opm.: Door de NB wordt de gedachte van de alverzoening gewekt.

e. Ook zijn nog te noemen:

Ps. 38 : 19

NB vs 10: door deputaten zelf reeds genoemd (zie dit rapport sub A 6b)

Ps. 39 : 9

SV: Verlos mij van al mijn overtredingen

NV: Red mij van al mijn overtredingen.

OB vs 5: Verlos mij, door Uw onweerstaanb're kracht / Van al mijn ongerechtigheên.

NB vs 4: Verlos mij, schoon ik telkens U ontloop.

Ps. 3 : 4

NB vs 1: Reeds door deputaten zelf genoemd (zie sub A 6b).

Ps. 76 : 11

SV: Want de grimmigheid des mensen zal U loffelijk maken; het overblijfsel der grimmigen zult Gij opbinden.

NV: Waarlijk, de grimmige mensen moeten U loven, Gij beteugelt de rest der grimmigen.

Opm.: Hierin komt naar voren dat zelfs de grimmige mensen op negatieve wijze de heerlijkheid van God doen uitkomen. God wordt ook verheerlijkt door Zijn vijanden, huns ondanks.

OB vs 6: Gewis, der mensen gramschap zal / Wanneer z'op 't hevigt is aan 't blaken / Uw groten lof nog groter maken / Woedt nog de wraklust onbeschroomd / Die wordt door U ras ingetoomd.

NB vs 6: Eens komt de tijd dat hoofd voor hoofd / elk die op aarde leeft U looft / dat zelfs wie thans U tegenstreeft / ter ere van uw grootheid beeft / Gij zult de grimmigen betomen / ja allen zullen tot U komen.

Opm.: In de NB komt niet uit dat de vijanden, huns ondanks God moeten loven, maar wordt weer de gedachte van alverzoening gewekt.

5. Op grond van het bovenstaande kunnen ondergenoemde niet onderschrijven dat de nieuwe berijming een veel nauwere aansluiting geeft aan de oorspronkelijke tekst dan de oude berijming.

6. Ten aanzien van het z.g.n. Messiaanse element zijn deputaten van mening dat de dichters terecht de psalmen niet hebben berijmd in Nieuwtestamenteel licht. Ondergenoemde leden van uw commissie zijn van andere gedachten (zie de artikelen „Psalmgebruik“ in De Wekker, 80e jrg. no. 35 t.e.m. 38). In de eredienst spreekt God o.a. door Schriftlezing uit Oude en/of Nieuwe Testament en prediking. In haar zang antwoordt de gemeente op dit spreken Gods. Zij doet dit met een berijming van

Gods openbaring in de psalmen. In dit antwoord dient de gemeente dan echter niet te doen alsof er geen heilshistorische vervulling in Christus is geweest. Immers dit antwoord op Gods spreken is het antwoord van de gemeente nu en niet van voor het jaar nul. In haar antwoord op het spreken Gods dient zij de Nieuwtestamentische openbaring te verdisconteren.

In de oude berijming gebeurt dit wel (zie OB ps. 2 : 7; 72 : 10; 132 : 7; 45 : 4; 50 : 9; 89 : 20; 110 : 1; 118 : 13), al is dit voor uitbreiding vatbaar.

In de nieuwe berijming gebeurt dit niet. Deze is daarom een verarming ten opzichte van de oude berijming.

7. Bij de overweging van de uitspraak van deputaten dat men in de oude berijming een taalgebruik vindt, die niet meer aanspreekt en de nieuwe berijming in het algemeen beter verstaanbaar Nederlands is, willen ondergenoemde commissieleden wijzen op de volgende regels in de nieuwe berijming.

Ps.	1:	1	: in de kring laat noden
"	1:	3	: gaat dwalende teloor
"	4:	2	: Gij maakt het mij zowel te moede
"	5:	4	: een open groeve
"	5:	7	: tot schild en schutse
"	6:	6	: gevloeden
"	7:	3	: betoom zijn woede
"	7:	4	: doorschouwt der mensen harten
"	7:	7	: God . . . den Gerechte
"	9:	3	: hebt Gij in eeuwigheid verdaan verstoven zijn de goddelozen
"	9:	5	: wie tot u vliedt
"	10:	5	: en alle moeiten opneemt in uw hand om hulp en onderstand
"	10:	6	: verdrukten en verweesden
"	11:	2	: de hele wereld kan zijn oog doormeten
"	14:	1	: 't Gebinte van het leven wordt bewogen
"	14:	4	: God treedt in 't krijt voor hen die naar Hem vragen
"	16:	1	: Gij deelt mij toe zo lieflijke landouwen
"	17:	1	: mijn hart doorschouwd in diepste nacht
"	18:	5	: mij totterdood in d'engte had gebracht
"	18:	6	: omdat ik nooit geheuld heb met het kwade
"	18:	10	: als die der hinden
"	18:	11	: be vleugelde mijn schreden
"	18:	13	: maak' ik tot vazal
"	19:	1	: een wijd verbreide mare
"	19:	3	: zijn hart wordt opgetogen
"	19:	6	: legt Gij mijn drift in toom
"	20:	3	: als de vlaggen nügen
"	21:	6	: spant ook d'onzaalge nog een strik
"	22:	3	: meesmullend
"	22:	7	: het grauw dringt op mijn lijf verteerde tot de lege som van mijn gersaamte
"	22:	8	: ik behoef u zeer mijn vege rest
"	23:	2	: het nachtmaal der genade
"	24:	2	: loze wijsheid
"	25:	3	: van mijn onbedachte jaren
"	26:	2	: bij listig' euveladers
"	27:	6	: een drieste leugenrede zij blazen nijd en snulven haat
"	29:	3	: springen op om God te vieren
"	29:	4	: als de winden die zich reppen
"	30:	2	: gij die de HEER zijt toegedaan die wenend 's nachts is neergezegen
"	30:	5	: veranderd in een blijde rei
"	31:	2	: de vijand dreigt en legt zijn lagen
"	31:	12	: totterdood
"	32:	1	: en toegedekt al wat hij had misdreven
"	32:	3	: ik zal mijn weg lichtvoetig verder gaan
"	33:	1	: meldt de blijde mare steekt de loftrompet
"	33:	7	: wil de HERE laven
"	34:	4	: zalig die veilig bij Hem toeft
"	35:	2	: en waal hen van de aarde af
"	36:	2	: uw oordeel als de vloed die wast
"	36:	3	: het licht der wereld schouwen
"	37:	4	: nog maar een wijl' en wie u onrecht deden

"	37:	7	: zij gaan te gronde, die de HEER bekrijgen
"	37:	11	: hoe hij zich breed maakte met voos gebral
"	41:	1	: op 't bed der bitterheid
"	41:	2	: en veinst wel aan mijn sponde medelij
"	41:	3	: hij heeft de dood in 't bloed
"	42:	1	: evenals een moede hinde
"	42:	2	: in de reien op mocht gaan
"	42:	3, 7	: vleugellam gestagen ziel
"	42:	4	: aller diepten euvelmoed
"	44:	6	: een wilde, felbeluste horde
"	45:	1	: mijn tong rept als een snelbestuurde pen
"	45:	4	: waar gij verschijnt ontwaken speelse reien hoogwelgeboren vrouwen gaan u voor
"	51:	7	: en laat haar tinnen in het zonlicht blinken
"	52:	4	: daar ligt hij die zijn buidel had, tot schutse en tot schat
"	53:	1	: 't Gebinte van het leven wordt bewogen
"	55:	5	: dat leven u tot dood gedije
"	55:	6	: die uit de schade van hun mond, de dolk van het verraad ontblootten
"	58:	2	: Zij zijn als slangen vol venijn / door geen belezer te bezweren
"	60:	2	: met zware wijn hebt G'ons gelaafd hem die aldus ten strijde vaart
"	61:	2	: mijn schutse waart Gij tevoren
"	61:	5	: mijn naam rust in de schutse Gods
"	65:	4	: Gij, die de heidentrots bedaarde
"	65:	6	: toot de woestijn zich met een wade
"	66:	6	: nauw richtte ik tot Hem mijn smoken
"	68:	2	: die spoorlags op de wolken rijdt
"	68:	4	: dat is de blijde mare die legers doet verstuiwen
"	68:	6	: almachtig Opperwezen
"	68:	8	: Hij klielt het hoofd van wie Hem haat
"	68:	9	: God is de bron, de klare wel
"	68:	12	: o Here God hoogmogend
"	69:	2	: totterdood
"	69:	4	: hoor mij en kom mij met uw hulp te stade ik smeek U om een stonde van genade
"	69:	6	: doen hen verdolen
"	72:	2	: de maan schrijdt door de nacht
"	72:	6	: van zijn doorluchte naam
"	73:	2	: 't is daarom dat zij zich vermeten
"	73:	7	: wier weg in 't ongewisse gaat
"	74:	2	: niets heeft hun onbehouwenheid verschoond
"	74:	10	: bepaalt de tijd voor der seizoenen keer
"	74:	12	: een schoolplaats vinden in het lover
"	75:	3	: spreekt niet met zo hoge hals, al uw praal is voos en vals
"	75:	5	: met de wijn die schuimt als bloed
"	75:	6	: slurpt zijn gramschap tot de grond
"	76:	3	: trotsen van hart doet Gij versagen
"	77:	1	: roep en smeek ik onverpoosd
"	78:	1	: een van oudsher ons doorgegeven mare
"	78:	10	: als wolken zand zijn vogels neergezegen
"	78:	13	: een ademtocht, voortvluchtig als de wind
"	78:	17	: Hij hield de leidseis van zijn toorn in handen
"	78:	18	: De Rode Zee door God gesust, gewekt
"	78:	24	: oprijzen met een glans van tempeltinnen
"	79:	3	: die Israël schofferen
"	82:	1	: gij machten, die het onrecht stijft
"	82:	2	: om uwentwil versaagt het licht
"	83:	5	: dat zij, door uw tempeest gestagen
"	84:	2	: heil hen die toeven aan uw hof
"	86:	2	: in het bitterste getij roep ik en Gij antwoordt mij
"	87:	1	: op Siona berg sticht God zijn heilige stede
"	88:	7	: van jongsaf metterdood gestagen
"	89:	11	: Hij prijst mijn hoge gunst met namen menigvoud
"	89:	12	: als 't glanzend firmament
"	90:	2	: nog eer de bergen uit de baaierd stegen
"	91:	1	: mijn toevlucht en mijn veste
"	91:	3	: God bant ze van uw leden
"	91:	4	: Gods toomend nedervaren
"	91:	6	: lichtvoetig, in des Heren kracht
"	93:	3	: Geweldig is de HERE die zijn voet / plant op de nek van deze watervloed

- 95: 1 : viert Hem, de koning der getijden
 102: 5 : "k zie ze als een schaduw lengen
 voel "k mijn levenskracht verlieppen
 107: 9 : de doodsnacht zijt ontvlieden
 107: 13 : hun vege levens spaart hij
 107: 16 : en de landouwen mogen
 109: 3 : worde zijn leven ras verleerd
 109: 4 : verwees zijn kroost, verweeuw zijn gade
 110: 3 : zie, uit de moederschoot van 't morgengrauwen
 119: 7 : dat ik de wond'ren van uw wet ontware
 119: 44 : laat uw beloften heel mijn leven schragen
 119: 56 : nog voor het morgengrauwen roep ik luid
 122: 1 : o schone stede, die wij groeten
 124: 2 : de baaierd die onstuimig rebelleert
 124: 3 : de vogelaar, die ons geen vrede liet
 124: 4 : die onze boeien slaakt
 129: 3 : (gras), dat dort
 132: 3 : waar Davids mare wordt bewaard
 132: 5 : dat deze afgeperkte plek
 135: 4 : van de verre zoom der aard
 uit zijn schatgewelf laat Hij /
 het tumult der winden vrij
 144: 3 : daal neder, dat de heemlen openrijen
 145: 3 : U zegenen, o HEER, uw hartsbeminden
 147: 3 : ontlok de lier de schoonste klanken
 148: 1 : peilloos verschiet boven ons hoofd
 150: 2 : laat uw maat de maatslag zijn /
 van Gods ongemeten wezen

8. Ten aanzien van instructie 10.26 van de particuliere synode van het Oosten constateren ondergenoemde commissieleden dat voorstel a. van de instructie alleen gegrond is op een in de overweging genoemde algemene uitspraak, die niet nader wordt gefundeerd, en zijn van oordeel dat derhalve deze instructie door de Generale Synode niet kan worden overgenomen.
 Ten aanzien van voorstel b. zijn ondergenoemde commissieleden van oordeel dat, gezien het feit dat op de oude berijming aanmerkingen zijn te maken en uiteraard een taalgebruik heeft dat verouderd is, dit voorstel door de Generale Synode dient te worden overgenomen.

C. Conclusies

Op grond van het sub A en B genoemde zijn ondergenoemde commissieleden tot de volgende conclusies gekomen:

- de deputaten hebben de opdracht van de Generale Synode 1968/69 vervuld, maar niet voldoende concreet in hun rapport weergegeven;
- uit het deputatenrapport met bijlagen I en II blijkt niet dat de nieuwe berijming betrouwbaar is;
- met inachtneming van de in dit rapport genoemde gegevens is het zelfs niet verantwoord uit te spreken dat de nieuwe berijming niet onbetrouwbaar is;
- in de nieuwe berijming is ten onrechte de heilshistorische vervulling in Christus van Gods openbaring in de psalmen niet verdisconteerd;
- in de nieuwe berijming komt herhaaldelijk een taalgebruik voor dat niet meer aanspreekt.

D. Voorstellen

Ondergenoemde leden van uw commissie stellen u ten aanzien van punt III B, IV, V en VI van het rapport van deputaten en instructie 10.26 van de particuliere synode van het Oosten voor het volgende te besluiten:

De Generale Synode, kennis genomen hebbend van

- de instructie van de particuliere synode van het Oosten inzake de psalmberijming van de ISP;
- het rapport van deputaten voor de psalmberijming en berijmde Schriftgedeelten; **overwegende dat**
 met inachtneming van de in het deputatenrapport en dit rapport genoemde bezwaren tegen de berijming van de ISP niet is aangetoond dat de psalmberijming van de ISP niet onbetrouwbaar is.

besluit

- deputaten dank te betuigen voor de arbeid door hen verricht;
- de berijming van de ISP niet te gebruiken voor het zingen in de eredienst in de Christelijke Gereformeerde Kerken;
- deputaten op te dragen om in samenwerking met andere kerken of groepen van

gereformeerde belijden te komen tot een psalter, waarin de beste berijmingen van de psalmen zijn opgenomen.

J. van Bergeljk
 G. Evers
 J. Kievit, rapporteur

BIJLAGE LXXX art. 219

RAPPORT DEPUTATEN KERKELIJK-ADMINISTRATIEF BUREAU

De instelling van het bureau:

De Generale Synode van Hilversum 1968/1969 besloot in haar zitting van 27 september 1968 tot het instellen van een deputaatschap tot beheer van een kerkelijk-administratief bureau.

Samenstelling van het deputaatschap:

De voornoemde synode benoemde tot deputaten:

Dr. I. de Bruyne,	voorzitter,
J. Sikma,	secretaris,
J. D. Wisman,	penningmeester,
A. de Geus,	
Dr. P. op den Velde,	
en tot algemeen secundus:	
B. P. Velema,	

Vergaderingen

Deputaten vergaderden in totaal 14 maal; tevens vonden besprekingen plaats met deputaten voor buitenlandse zending op 16 december 1968 en met deputaten voor financiële zaken en de accountant, br. A. v. d. Veen, op 18 augustus 1969 en 27 maart 1971.

Personeel en huisvesting van het bureau

De eerste vier deputaten-vergaderingen werden in belangrijke mate in beslag genomen met besprekingen over de personeelsbezetting en de huisvesting van het kerkelijk bureau. Deputaten voor buitenlandse zending hadden bij schrijven van 18 oktober 1968 een dringend beroep op ons deputaatschap gedaan spoedig over te gaan tot de benoeming van een administratieve kracht die de administratie van het zendingshuis en van U.K.K. zou kunnen verzorgen en waardoor verdere stagnatie van de administratie op het zendingshuis zou kunnen worden voorkomen, terwijl met name de secretaris van het zendingshuis tijdens een bespreking op 16 december 1968 even dringend verzocht het kerkelijk bureau in Hilversum te vestigen, aangezien naar zijn mening bij overdracht van werk door het zendingshuis naar het kerkelijk bureau een veelvuldig contact noodzakelijk zou zijn. Aan deze dringende verzoeken is zoveel mogelijk gevolg gegeven.

a. Personeel

Voor de functie van administrateur van het kerkelijk bureau hadden zich vele sollicitanten gemeld; met een zeven-tal vond een gesprek plaats en met ingang van 16 augustus 1969 kon tot administrateur worden benoemd, de heer A. van der Staaij, bef. lid van de kerk te Rotterdam-C.
 Inmiddels was tot secretaresse/administratrice benoemd mejuffrouw G. G. Grandia, bef. lid van de kerk te Arnhem. Zij werd, wegens het ontbreken van eigen bureau-ruimte met ingang van 1 maart 1969 geplaatst op het zendingshuis waar zij administratieve werkzaamheden voor de secretaris van zendingdeputaten verrichtte. Zij bleef uiteraard in dienst van deputaten kerkelijk bureau.

In verband met het toenemen van de werkzaamheden werd, ingaande 1 januari 1970, als administratieve hulp aan het bureau toegevoegd, mejuffrouw M. Visscher, dooplid van de kerk Hilversum-C. Op 1 september 1970 ging ze het bureau weer verlaten. In haar plaats werd benoemd mejuffrouw H. Renes uit Bussum. Mejuffrouw Grandia voelde zich aangetrokken tot het sociale werk en vertrok per 1 februari 1971. Deputaten besloten door het aantrekken van een gepensioneerde kracht voorlopig in de ontstane vacature te voorzien.

b. Huisvesting

Per 1 mei 1969 kon kantooruimte worden gehuurd, nl. de bovenverdieping van een villa aan de Soestdijkerstraatweg 54a te Hilversum, tegen een huurprijs van f 500,— per maand, inclusief centrale verwarming. De huur werd aangegaan voor de tijd van één jaar met stilzwijgende verlenging. Opzegging per 1 mei van ieder jaar is mogelijk door elk der partijen mits een opzeggingstermijn van drie maanden in acht wordt genomen. Na het in diensttreden van de heer Van der Staaij, als administrateur, kon met ingang van 16 augustus 1969 de ruimte in gebruik worden genomen. Mejuffrouw Grandia verhuisde per 1 september 1969 van het zendingshuis naar het kerkelijk bureau.

Besprekingen en correspondentie met deputaatschappen etc.

Na een aanloopperiode van het bureau en het verrichten van administratief werk voor zendingsdeputaten kon in een schrijven d.d. 15 oktober 1969 aan deputaatschappen, classes en kerkeraden worden bericht dat het kerkelijk bureau met ingang van 18 augustus 1969 was begonnen met het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van ons kerkelijk leven. In dit schrijven werd melding gemaakt van de administratieve taken welke krachtens synode-besluit kunnen worden verricht.

Op deze mededeling werden door enkele deputaatschappen de financiële administraties bij het kerkelijk bureau ondergebracht, terwijl verschillende opdrachten voor het verrichten van secretariaatswerkzaamheden werden ontvangen. Enkele deputaatschappen verzochten om inlichtingen. Deputaten ADMA informeerden o.a. naar de kosten welke verbonden zouden zijn aan de verzorging van de administratie door het kerkelijk bureau. Aan deze deputaten werd geantwoord dat een prijs-opgave vooraf niet mogelijk was, doch dat de administratie zou worden verzorgd op basis-kostprijs.

Deputaten ADMA lieten weten dat zij in principe voorstander waren om het kerkelijk bureau voor administratieve werkzaamheden in te schakelen, doch dat hun financiële middelen niet voldoende ruimte lieten om de aan deze inschakeling verbonden kosten te dragen.

Deputaten evangelie-verkondiging onder Israël zullen nog nader berichten wanneer een eventuele overname van de administratie door het kerkelijk bureau kan plaats vinden. Met deputaten buitenlandse zending vond een eerste bespreking plaats op 16 december 1968, mede naar aanleiding van een van dit deputaatschap ontvangen schrijven gedateerd 18 oktober 1968. Dit deputaatschap heeft veel en veelzijdig administratief werk te verrichten en het was voor ons deputaatschap van niet gering belang te weten welke taken naar het oordeel van deze deputaten blijvend op het zendingshuis moeten worden verricht, en welke werkzaamheden i.z.v. door het kerkelijk bureau zouden kunnen worden overgenomen. Tijdens deze bespreking deelden deputaten buitenlandse zending mede wel bereid te zijn mee te werken aan de uitvoering van het synode-besluit doch op dat moment niet in staat te zijn een opgave te verstrekken van de werkzaamheden welke door het kerkelijk bureau zouden kunnen worden verzorgd. Ook de secretaris van het zendingshuis was het niet mogelijk een inventarisatie te geven van de taken op het zendingshuis. Ook een later onderhoud tussen het moderamen van zendingsdeputaten en de voorzitter en een mede-deputaat van het kerkelijk bureau betreffende de inventarisatie der werkzaamheden en het nagaan van de mogelijkheden van overname door het kerkelijk bureau van op het zendingshuis aanwezige apparatuur heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd. Wel heeft tijdens een bespreking d.d. 4 oktober 1969 en gehouden op het zendingshuis de secretaris aan een tweetal deputaten van het kerkelijk bureau de toezegging gedaan dat aan deputaten kerkelijk bureau een opgave zou worden verstrekt van de taken en werkzaamheden verbonden aan het secretariaat op het zendingshuis. Deze opgave is echter nimmer ontvangen. En door het uitblijven van opdrachten van secretariaatswerkzaamheden én door het niet kunnen overnemen van of beschikken over de moderne apparatuur van het zendingshuis heeft het kerkelijk bureau niet gefunctioneerd als anders wel mogelijk was geweest. Door deputaten art. XIII DKO (emeriti-kas) werd een schrijven d.d. 23 december 1968 gezonden aan de Generale Synode Hilversum 1968/1969, welk schrijven door het moderamen van de synode aan ons deputaatschap ter hand werd gesteld, aangezien de behandeling ervan door de synode destijds niet meer mogelijk was. In dit schrijven delen genoemde deputaten mede geen behoefte te hebben aan een verplichte aansluiting bij een kerkelijk administratief bureau. Verder worden een aantal bezwaren ingebracht tegen de door de synode vastgestelde voorlopige instructie; het beleggen van liquide middelen is volgens deze deputaten een beleidszaak en behoort niet te geschieden door het kerkelijk bureau, maar valt uitsluitend onder de competentie van het deputaatschap. Verder is men van mening dat voor het incasseren en het uitgeven van gelden en het verzorgen van betalingsopdrachten uitsluitend de penningmeester bevoegd is en hij hiervoor de verantwoordelijkheid draagt.

Deputaten kerkelijk bureau hebben dit schrijven in behandeling genomen zodra het bureau in staat was de administratieve werkzaamheden van genoemd deputaatschap over te nemen. In een persoonlijk onderhoud tussen de 1ste penningmeester van deputaten art. XIII DKO, en onze penningmeester, is een uiteenzetting gegeven van de taken en de werkwijze van het kerkelijk bureau.

In aansluiting op deze bespreking is in ons schrijven van 15 november 1970 aan genoemde deputaten medegedeeld dat de door hen naar voren gebrachte bezwaren door ons deputaatschap niet worden gedeeld. Immers zelfs bij de instelling van een centrale kas heeft de penningmeester van een generale kas te allen tijde de bevoegdheid het tegoed van de door hem beheerde kas op een door hem aan te geven wijze te doen beleggen dan wel het tegoed op te vragen en zelf voor belegging zorg te dragen.

Bij schrijven van 4 december 1970 deelde dit deputaatschap mede dat zijn bezwaren niet zijn weggenomen en dat de bepalingen van de door de Generale Synode vastgestelde voorlopige instructie voor deputaten kerkelijk bureau verder gaan dan de opdracht van de Generale Synode aan al haar deputaatschappen om hun administratieve werk-

zaamheden te laten verrichten door het kerkelijk bureau. (Acta blz. 71, onder 1).

Deputaten art. XIII DKO zijn van mening dat het instellen van een centrale kas niet behoort tot de „administratieve werkzaamheden“ welke door het kerkelijk bureau kunnen worden verricht en dat belegging van gelden behoort tot de beleidszaken van de betreffende deputaatschappen. Genoemde deputaten zijn tevens van mening dat aan de Generale deputaatschappen geen enkele opdracht is verstrekt om aan een centrale kas deel te nemen. Wel heeft dit deputaatschap met ingang van het jaar 1971 de financiële administratie aan het kerkelijk bureau overgedragen; er daarbij op wijzend dat dit besluit genomen is omdat het daartoe door de Generale Synode is gedwongen.

Werkzaamheden kerkelijk bureau

Na de installatie van het bureau in de tweede helft van de maand augustus 1968 werden gedurende de maanden september en oktober vrijwel uitsluitend werkzaamheden verricht ten behoeve van deputaten buitenlandse zending. Aan het einde van het jaar waren bij het bureau ondergebracht de financiële administraties van: De generale zendingskas, deputaten voor kerkbouwaanlegingen, deputaten voor contact met de kerkjeugd en ten dele de financiële administratie van deputaten financieel theologische hogeschool. De laatst genoemde administratie werd met ingang van 1 januari 1970 geheel door het kerkelijk bureau verzorgd. In het begin van het jaar 1970 zijn daarbij gekomen: de abonneementen-administratie van de Wekker, de financiële administratie van het zendingshuis en van U.K.K., alsmede van de deputaten hulpverlening binnen- en buitenland en van deputaten Ambtelijke voorbereiding schippers. Vanaf 1 januari 1971 worden bovendien verzorgd de financiële administraties van: deputaten studiefonds theologische hogeschool, deputaten art. XIII DKO (emeriti-kas).

Tot de taak van het kerkelijk bureau behoort eveneens het samenstellen van het collecte rooster. Over het jaar 1969 konden deputaten nog dankbaar gebruik maken van de ervaring en verdiensten van de kort daarna overleden br. P. Aarnout. Met ingang van 1970 is deze taak overgenomen door het kerkelijk bureau.

Van de deputaatschappen evangelieverkondiging onder Israël en buitenlandse zending kwamen verzoeken binnen om door deze deputaatschappen vastgestelde streefbedragen op het collecte rooster te plaatsen. Aangezien de Generale Synode voor deze deputaatschappen geen streefbedragen heeft vastgesteld kon aan deze verzoeken niet worden voldaan.

Ten behoeve van deputaatschappen, classes en kerkeraden werden secretariaatswerkzaamheden verricht.

Het is gebleken dat de uitvoering van deze werkzaamheden in het algemeen tot de volle tevredenheid van de opdrachtgevers werd verricht, doch dat de daarvoor in rekening gebrachte prijs meerdere malen aanleiding gaf tot opmerkingen.

Het verlenen van administratieve assistentie aan de roepende kerk van de Generale Synode Rotterdam 1971 bleef tot dusverre beperkt.

Administratie, organisatie en financiën

In een vergadering op 18 augustus 1969, waarbij tevens aanwezig waren, de brs. J. Bijleveld en C. van der Weele, resp. voorzitter en secretaris van het deputaatschap voor financiële zaken en br. A. van der Veen, accountant, werden verschillende zaken besproken, o.a. de aan te schaffen inventaris voor het kerkelijk bureau, de arbeidsovereenkomsten voor het personeel en de instructie voor de administrateur, het te voeren administratieve systeem voor alle generale kassen en ten slotte de prijs welke voor de verrichte werkzaamheden aan de deputaatschappen e.a. in rekening dient te worden gebracht.

Voor het ontwerpen van een administratief systeem en voor het opstellen van een kostprijs-calcuulatie werd een commissie samengesteld waarin zitting hebben: Drs. H. Schuurhuis, dep. financiële zaken, A. van der Staaij, administrateur kerkelijk bureau, A. van der Veen, accountant van de kerkelijke kassen en J. D. Wisman, penningmeester deputaten kerkelijk bureau.

Een door genoemde commissie ontworpen kost-prijs berekening werd door ons deputaatschap, tijdens haar vergadering van 2 oktober 1969, goedgekeurd.

Verder kwam deze commissie enige malen bijeen voor een werkbespreking en voor werkbegeleiding van het kerkelijk bureau.

De instructie voor de administrateur werd vastgesteld op de vergadering van 8 december 1969, terwijl de ontworpen arbeidsovereenkomsten werden goedgekeurd tijdens de vergadering van 16 april 1970.

Tijdens een der werkbesprekingen van de commissie is de invoering van een centrale kas aan de orde gesteld en door de leden van de commissie unaniem geadviseerd. Hierdoor wordt toch de mogelijkheid geschapen om te komen tot een vereenvoudigde administratie, terwijl op deze wijze renteverlies van tijdelijk overtollige middelen beter kan worden voorkomen.

Gelet op dit advies hebben deputaten met ingang van 1 januari 1971 ten behoeve van de generale deputaatschappen een centrale postgrootrekening geopend. Door enkele deputaatschappen wordt hiervan reeds gebruik gemaakt.

Van de bevoegdheid, verleend door de Generale Synode, om van alle generale deputaatschappen een bedrag van 5 percent van het door hen beheerde kapitaal per 31 decem-

ber 1967 te lenen als aanloopkapitaal, behoefde slechts een zeer bescheiden gebruik gemaakt te worden. Volstaan kon worden met enkele leningen tot een totaal bedrag van f 25.075,—. Over het geleende geld wordt aan de betreffende deputaatschappen een rente vergoed van 6 percent per jaar.

De balans per 31 december 1970 vertoont het volgende beeld:

Kantoormeubilair	/ 3.455,—	Geldleningen	/ 25.075,—
Kantoormachines	" 5.635,—	Crediteuren	" 6.542.53
Debiteuren	" 18.880,—	i/rek. Ct.	" 5.125.84
Transitoria	" 3.240.78	Transitoria	" 8.148.07
Kas	" 103.50	Batig saldo	" 8.148.07
Alg. Bank Nederland	" 6.948.43	1969/1970	" 8.148.07
Postgiro	" 6.628.73		
	<u>f 44.891.44</u>		<u>f 44.891.44</u>

terwijl de exploitatie-rekening over 1 maart 1969—31 december 1970 er als volgt uitziet:

Personeelskosten:		Aan deputaatschappen en anderen in rekening gebrachte bedragen voor verrichte werkzaamheden	
Salarissen	/ 45.270.50		
Sociale lasten en pensioenpremie adm.	" 6.600.15		
Reiskostenvergoedingen	" 2.040.25		
		<u>f 53.910.90</u>	<u>f 87.417.50</u>
Huisvestingskosten:			
Huur en verwarming	/ 9.250,—		
Verlichting	" 144.51		
Assurantie	" 44.25		
Onderhoud	" 414.93		
		<u>f 9.853.69</u>	
Algemene kosten:			
Kantoorbehoeften	/ 3.260.77		
Porti	" 2.702.74		
Telefoon	" 1.480.69		
Huish. uitgaven	" 1.141.20		
Reiskosten deputaten	" 1.338.35		
Diverse uitgaven	" 151.36		
		<u>f 10.073.11</u>	
Interest:			
Betaalde rente			
Geldleningen	/ 2.082.50		
Af: ontv. bankrente	" 42.60		
		<u>f 2.039.90</u>	
Afschrijvingen:			
Kantoormeubilair	/ 1.770.92		
Kantoormachines	" 1.620.91		
		<u>f 3.391.83</u>	
		<u>f 79.268.43</u>	
Batig saldo 1969/1970		" 8.148.07	
		<u>f 87.417.50</u>	<u>f 87.417.50</u>

De totale uitgaven hebben volgens de exploitatierekening vanaf 1 maart 1969 t/m 31 december 1970 bedragen, rond in dit bedrag is begrepen aan salarissen, sociale lasten en reiskostenvergoedingen a/h personeel, rond in deze loonsom zijn begrepen de werkzaamheden ten behoeve van:

a. deputaatschappen en andere kerkelijke instellingen, zg. directe uren, tot een bedrag van circa

waarna resteert een bedrag van

transport

voor werkzaamheden ten behoeve van:

b. de inrichting van het kerkelijk bureau, de zg. aanloopkosten,

c. algemene kantoorwerkzaamheden, waaronder vallen het geven van leiding, de aankoop van kantoorbehoefte, de huish. dienst etc.

d. het algemeen kerkelijk leven; het dienen als informatiecentrum, het bijhouden van een uitgebreid adressen bestand, voornamelijk ten behoeve van secretarissen en derg. (de onder b, c, en d begrepen uren zijn zg. indirecte uren)

aan huisvestingskosten, algemene koste exploitatie-rekening in totaal voor ten, interest en afschrijvingen komt op een bedrag van rond

resteert voor directe kosten

Globaal genomen kan worden gesteld dat de verhouding tussen de directe en de indirecte kosten is 50 : 50.

Het batig saldo van de exploitatierekening geeft uit een oogpunt van calculatie reden tot tevredenheid, omdat uit dit saldo kan worden afgeleid dat de, bij de destijds opgestelde kostenbegroting, ingecalculerde indirecte kosten in zijn totaliteit niet zijn overschreden.

Het voorgaande houdt echter niet in dat steeds op een efficiënte wijze is gewerkt of kon worden gewerkt. Naar de mening van deputaten is dit namelijk niet steeds mogelijk geweest. Bij een bureau met een geringe personeelsbezetting en een diversiteit van werkzaamheden is slechts een summiere taakverdeling mogelijk. Dit brengt mede dat zich meerdere malen een neerschuiwing van de arbeid zal voordoen; hieronder verstaan deputaten dat een relatief hoog gekwalificeerde kracht werkzaamheden van min of meer eenvoudige aard verricht. Het ligt voor de hand dat een dergelijk verschijnsel zich vooral in een beginperiode zal voordoen.

Naarmate de secretarissen en penningmeesters van de deputaatschappen hun werkzaamheden meer overdragen en voor een regelmatige toevloed van werk zorgen zal tot een betere taakverdeling op het kerkelijk bureau kunnen worden overgegaan.

Uit het vorenstaande zal duidelijk geworden zijn dat de directe kosten per uur van een personeelslid met een opslag van 100 percent wegens indirecte kosten moet worden verhoogd om te komen tot de kostprijs per uur.

Indien er dan in bepaalde gevallen bovendien sprake is van neerschuiwing van de arbeid is het voor ieder duidelijk dat de voor deze werkzaamheden in rekening gebrachte tarieven als duur worden ervaren.

Aangezien het van tevoren niet is te voorzien in welke mate zich deze verschijnselen voordoen is een andere vorm van calculatie niet gemakkelijk te verwezenlijken. En bij gebrek aan andere inkomsten van het kerkelijk bureau zullen de kosten toch op de een of andere wijze moeten worden omgestagen.

		f 79.000.—	
		f 54.000.—	
		f 38.000.—	
		f 16.000.—	
		f 16.000.—	f 79.000.—
		f 25.000.—	f 41.000.—
			f 38.000.—

Beleid van deputaten

Het beleid van deputaten is van de aanvang er op gericht geweest het kerkelijk bureau in overeenstemming met de door de Generale Synode Hilversum 1968/1969 vastgestelde voorlopige instructie, te doen functioneren ten behoeve van secretarissen en penningmeesters der kerkelijke kassen. In dat verband werden besprekingen gevoerd met deputaten buitenlandse zending en de secretaris van zendingsdeputaten en verder met de penningmeester van deputaten art. XIII K.O., (emeriti-kas), eventueel gevolgd door een uitgebreide correspondentie. Van deze besprekingen en correspondentie is een verslag in ons rapport opgenomen.

Deputaten moeten echter constateren dat het kerkelijk bureau (nog) niet ten volle in ons kerkelijk leven is geïntegreerd. Naar de mening van deputaten zijn hierdoor een tweetal oorzaken aan te wijzen.

De eerste is hierin gelegen dat enkele deputaatschappen of hun secretarissen en/of penningmeesters vanaf de aanvang moeite hebben gehad zich te schikken naar het besluit van de Generale Synode. De indruk bestaat dat sommige secretarissen of penningmeesters de vrees koesteren dat met het overdragen der werkzaamheden aan het kerkelijk bureau tevens hun bevoegdheden, of delen ervan, zijn verdwenen. De tweede oorzaak is dat vele deputaatschappen, bij wie overigens wel de bereidheid bestaat alle administratieve werkzaamheden door het kerkelijk bureau te laten verzorgen, de kosten-factor als een ernstig bezwaar ervaren. Deze bezwaren worden evenzeer ervaren bij de opdracht van secretariatswerkzaamheden als bij overdracht van de financiële administraties.

Deputaten hebben voor dit laatste bezwaar volledig begrip, maar merken anderzijds op dat alleen bij een volledige overdracht van de secretariatswerkzaamheden en van de financiële administraties het mogelijk is het kerkelijk bureau doeltreffend en efficiënt te doen functioneren.

Slechts wanneer alle secretariatswerkzaamheden bij het kerkelijk bureau worden ondergebracht is het verantwoord veel tijd te besteden aan het bijhouden van een uitgebreid adressen-bestand en ruimte en apparatuur voor secretariatswerkzaamheden beschikbaar te houden.

Bij slechts een gedeeltelijke deelname van het aantal secretarissen van deputaatschappen staat de tijd welke aan het verzamelen en bijhouden van het adressen-bestand moet worden besteed in een ongunstige verhouding tot het nut hetwelk deze arbeid in dat geval afwerpt.

En slechts wanneer alle deputaatschappen, niet alleen de financiële administratie door het kerkelijk bureau laten verzorgen, maar tevens gebruik maken van de Centrale Kas, tot de instelling waarvan deputaten enige tijd geleden besloten, is het mogelijk in de komende jaren de administraties van de kerkelijke instellingen te vereenvoudigen, waardoor enerzijds kostenbesparend kan worden gewerkt en anderzijds een meer rendabele belegging van de geldmiddelen kan worden verkregen.

Slechts op deze wijze kan, naar het oordeel van deputaten, het kosten-budget van het kerkelijk bureau worden beperkt resp. verlaagd.

Wel is bij deputaten de vraag gerezen of het niet wenselijk moet worden geacht dat de Generale Synode, via een vergoeding uit de generale kas, bijdraagt in de kosten van het algemeen kerkelijk werk; bijvoorbeeld door vergoeding van het geheel of een deel der vaste lasten. Deputaten achten het waarschijnlijk dat bij een daling der in rekening te brengen kosten gemakkelijker van de diensten van het kerkelijk bureau gebruik zal worden gemaakt. Deze vergoeding uit de generale kas is naar de mening van deputaten alleen zinvol wanneer alle secretarissen van deputaatschappen gebruik maken van de diensten van het kerkelijk bureau en het bureau als hét informatie-centrum voor ons kerkelijk leven gaat functioneren.

Het is deputaten inmiddels wel gebleken dat het assisteren van de roepende kerk van de Generale Synode door het kerkelijk bureau niet weinige bezwaren van organisatorische aard meebrengt. De personeelsbezetting is hierop niet gebaseerd en kan er ook niet op worden ingesteld gezien het tijdelijke karakter der werkzaamheden, die bovendien veelal vallen in een periode dat het bureau druk bezet is met het gereed maken van de jaarrekeningen der deputaatschappen.

Tenslotte delen deputaten u mede dat overwogen wordt een goedkope huisvesting voor het kerkelijk bureau te zoeken.

Wellicht is dit in Hilversum niet mogelijk. Deputaten achten het geen bezwaar om het kerkelijk bureau elders te vestigen.

Voorstellen:

Deputaten stellen u voor:

1. De door de Generale Synode Hilversum 1968/1969 vastgestelde voorlopige instructie voor de tijd van drie jaren te handhaven met dien verstande dat art. 6 als volgt wordt gewijzigd:

art. 6. Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- het in ontvangst nemen van alle voor het deputaatschap bestemde gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- het verrichten van betalingen voor het deputaatschap;

c. het beheren van de ten behoeve van het deputaatschap ontvangen gelden en het in overleg met deputaten financiële zaken beleggen van deze en alle overige liquide middelen die belegd kunnen worden.

2. De opdracht van de Generale Synode Hilversum 1968/1969 te herhalen waarin de generale deputaatschappen is opgedragen hun administratieve werkzaamheden te laten verrichten door het, door voornoemde synode ingestelde, kerkelijk administratief bureau, met dien verstande dat die deputaatschappen die geen eigen kas beheren ontheffing kunnen aanvragen en verkrijgen en uit te spreken dat:

a. onder de eerder genoemde werkzaamheden worden verstaan de administratieve werkzaamheden van secretarissen en penningmeesters van de generale deputaatschappen;

b. het instellen van centrale kas door deputaten een middel is tot uitvoering van de door de Generale Synode Hilversum 1968/1969 aan deputaten verstrekte instructie, en voortvloeit uit de door voornoemde Generale Synode aanvaarde instructie van de particuliere synode van het Noorden no. 7.15;

c. de generale deputaatschappen mitsdien gehouden zijn gebruik te maken van de door deputaten van het kerkelijk administratief bureau in het leven geroepen kas. (Postrekening: 53 53 00).

3. Een in nader overleg met de deputaten voor financiële zaken te bepalen bedrag, uit de generale kas, aan deputaten kerkelijk administratief bureau beschikbaar te stellen voor werkzaamheden welke door het kerkelijk bureau worden verricht ten behoeve van het algemeen kerkelijk werk.

4. Opnieuw deputaten te benoemen.

J. Sikma, secretaris.

BIJLAGE LXXXI

art. 219

RAPPORT VIII VAN COMMISSIE VII INZAKE KERKELIJK ADMINISTRATIEF BUREAU

Besprekingen en correspondentie met deputaatschappen

De commissie betreurt ten eerste, dat deputaten K.B. zoveel tijd en werk moesten ten koste leggen (al- of niet tevergeefs) om verschillende deputaatschappen te laten voldoen aan de verplichtingen, hun door de synode van 1968/1969 opgedragen, waardoor het K.B. niet naar behoren kon functioneren.

Beleid van deputaten

De commissie acht het onjuist, dat enkele deputaatschappen zich niet schikten naar het besluit van de Generale Synode. Van de door deputaten K.B. genoemde oorzaken, kan uw commissie zeker begrip hebben voor het bezwaar tegen de hoge kosten. Die zijn echter weer een gevolg van het feit, dat enkele deputaatschappen hun administratieve werkzaamheden niet overdroegen, waardoor op het K.B. geen efficiënte werkverdeling kon plaats hebben, de indirecte kosten een te zware belasting vormden en sprake was van een neerschulping van arbeid. De commissie is van oordeel dat deelname aan een centrale kas geen enkele beperking van bevoegdheden betekent voor de deelnemende deputaatschappen. Zij deelt de mening van deputaten K.B., dat bij gebruik van de centrale kas en als gevolg daarvan het voeren van een centrale boekhouding, efficiënter en daardoor kostenbesparend kan worden gewerkt.

Zij acht het echter niet wenselijk het voorstel tot verplichte deelname zonder meer over te nemen, maar adviseert een zekere aanlooptijd in acht te nemen. Wanneer alle deputaatschappen hun administratieve werkzaamheden bij het K.B. hebben ondergebracht, zodat het bureau normaal kan functioneren en nadat deputaten K.B. de deelname aan de centrale kas mogelijk en noodzakelijk achten, dienen alle deputaatschappen van die kas gebruik te maken, doch uiterlijk op 1 januari 1974.

De commissie acht het reëel, dat uit de kas van de Generale Synode een bedrag beschikbaar wordt gesteld voor vergoeding van het algemeen kerkelijk werk, zoals omschreven in artikel 4 van de voorlopige instructie voor de deputaten tot beheer van een kerkelijk administratief bureau. Voor dit werk moet o.a. een uitgebreid adressen-bestand worden bijgehouden. Het dienen van het bureau als informatie-centrum valt eveneens onder het algemeen kerkelijk werk. In overleg met de voorzitter van deputaten voor financiële zaken wordt een bijdrage nodig geacht van / 0,30 per lid per jaar.

Uw commissie onderschrijft de overweging van deputaten om te zien naar goedkopere huisvesting, eventueel buiten Hilversum, en stelt u voor deputaten daartoe te machtigen.

Voorstellen

- Deputaten dank te zeggen voor alle verrichte arbeid en hun beleid goed te keuren.
- Opnieuw deputaten te benoemen.
- De voorlopige instructie voor deputaten voor de tijd van 3 jaar te handhaven, na de volgende wijziging van artikel 6:

Deputaten zijn krachtens art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van alle voor het deputaatschap bestemde gelden, waaronder legaten en erstellingen;
 - b. het verrichten van betalingen voor het deputaatschap;
 - c. het beheeren van de ten behoeve van het deputaatschap ontvangen gelden en het in overleg met deputaten financiële zaken beleggen van deze en alle overige liquide middelen die belegd kunnen worden.
4. De opdracht van de Generale Synode Hilversum 1968/1969 te herhalen, waarin de generale deputaatschappen is opgedragen hun administratieve werkzaamheden te laten verrichten door het door voornoemde synode ingestelde kerkelijk administratief bureau, met dien verstande dat die deputaatschappen, die geen kas behoren, onthefing kunnen aanvragen en verkrijgen, en uit te spreken dat:
- a. onder de eerder genoemde werkzaamheden worden verstaan de administratieve werkzaamheden van secretarissen en penningmeesters van de generale deputaatschappen;
 - b. het instellen van een centrale kas door deputaten een middel is tot uitvoering van de door de Generale Synode Hilversum 1968/69 aan deputaten verstrekte opdracht, vervat in art. 4 lid C. van de voorlopige instructie en voortvloeit uit de door voornoemde synode aanvaarde instructie van de particuliere synode van het Noorden nr. 7.15;
 - c. de generale deputaatschappen mitsdien gehouden zijn, zodra deputaten kerkelijk bureau dit mogelijk achten, doch uiterlijk op 1 januari 1974, gebruik te maken van de door deputaten in het leven geroepen centrale kas (Postrekening 535300).
5. Uit de generale kas jaarlijks een bedrag van f 0,30 per lid aan deputaten kerkelijk administratief bureau beschikbaar te stellen voor het algemeen kerkelijk werk.
6. Deputaten te machtigen om te zien naar goedkopere huisvesting, indien nodig, buiten Hilversum.

W. Duindam, rapporteur.

BIJLAGE LXXXII
art. 243

**ANTWOORD AAN DE GENERALE SYNODE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN
(VRIJGEMAAKT)**

De Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderd te Rotterdam op 24 augustus 1971 en volgende dagen, heeft de brief van de Generale Synode van Hoogeveen van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergezeld van het rapport van commissie II van die synode, ontvangen en behandeld.

Zij is erkentelijk voor de brede aandacht, die de synode van Hoogeveen gewijd heeft aan haar verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken. In het uitvoerige rapport wordt een historisch overzicht gegeven van de gehouden samensprekingen alsmede een taxering van de verhouding tussen uw en onze kerken.

Onze synode heeft overwogen, op een even uitgebreide wijze een beschrijving en een beoordeling van de verschillende feiten te geven. Zij heeft gemeend, dit niet te moeten doen. In de Acta van de verschillende synoden is datgene, wat voor het besef van deputaten voor samenspreking van onze kerken essentieel was, vastgesteld en wel met een geheel andere belichting dan thans door uw synode is geschied. Dit demonstreert naar het gevoelen van onze synode, dat de taxering van hetgeen geschied en besproken is op zo verschillende wijze kan plaats vinden.

In de eerste plaats wil de synode niet nalaten haar grote teleurstelling uit te spreken over uw besluit, geen deputaten voor samenspreking meer te benoemen. Zij is van mening, dat een gesprek tussen uw en onze kerken nu meer dan ooit nodig is en betreurt het meer dan zij zeggen kan, dat deze weg door u thans definitief afgesneden schijnt te zijn.

Nu wij in dit schrijven voorhands de enige mogelijkheid hebben om u te antwoorden, willen we slechts enkele punten noemen, in de hoop, dat het ons alsnog mogelijk gemaakt zal worden, in gesprekken op deze en andere punten dieper in te gaan.

Zo is b.v. in uw overwegingen gezegd, dat sinds 1962 de wederzijdse posities duidelijk zijn. Maar onze synode is van oordeel, dat de verhouding tussen uw en onze kerken niet op de situatie van toen mag worden vastgelegd, getuigd op het vele, dat sindsdien is gebeurd. Wij denken dan in het bijzonder aan de ontwikkelingen, die ertoe leidden, dat een gedeelte van uw kerkleden, ambdragers en zelfs plaatselijke kerken buiten het verband van uw kerken kwamen te staan. In dit schrijven willen wij over deze dingen geen oordeel uitspreken en ook wil onze synode zich zeker niet stellen achter alles wat in de kerken, die buiten het verband kwamen te staan, wordt gezegd of geschreven. Zelfs wil onze synode waardering uitspreken voor het feit, dat uw kerken in deze tijd, waarin allerlei modernistische stromingen aanslagen plegen op de fundamenten van de kerk, met grote stelligheid willen blijven staan op de grondslag van Schrift en belijdenis. Maar niettemin blijkt, dat de verhouding tussen u en onze kerken sinds deze gebeurtenissen is verkiend en dat er ook plaatselijk nauwelijks contacten meer zijn. Over de oorzaken en redenen daarvan zouden wij met u moeten kunnen spreken.

Naar het oordeel van uw synode leggen de Chr. Geref Kerken een hindernis op de weg

naar kerkelijke eenheid op een wijze, die strijdig is met de ware katholiciteit van de kerk en voor haar Here en Heiland niet te verantwoorden.

Wij kunnen echter niet inzien, dat het in strijd is met de ware katholiciteit der kerk, dat de synode van de Chr. Geref. Kerken in 1962 en volgende jaren zich zo uitsprak als zij gedaan heeft over het staan naar eenheid met de Gereformeerde Kerken en de noodzakelijkheid van de wogneming van verschillen ten aanzien van de toeëigening des heils en met betrekking tot de hantering van het gereformeerd belijden omtrent de kerk, voordat het tot een vereniging van de kerken zou kunnen komen.

Er is geen ware katholiciteit waarin het niet gaat om het geheel van de waarheid. Julst omdat onze kerken ten volle christelijke en gereformeerde kerken willen zijn, vrezen zij voor eenzijdigheden die tengevolge hebben, dat de volle waarheid niet meer tot zijn recht komt in het kerkelijke leven. Het is niet genoeg, dat er een gemeenschappelijke confessie is, maar het is ook nodig één te zijn in het verstaan van die belijdenis en in het leven naar die belijdenis.

In dit verband is op te merken, dat juist het verschil in het verstaan van de belijdenis omtrent de kerk een van de hoofdorzaken was van de breuk in het verband van de gereformeerde kerken, die wij betreuren. Meent u, dat uw positie ten deze te omschrijven is als handhaving van de ware katholiciteit van de kerk tegenover het confessioneel relativisme en het independentisme.

Gedurende de periode van de samensprekingen was er voor ons reden om vragen te stellen over de hantering van het gereformeerd belijden omtrent de kerk, maar onze vragen zijn sindsdien eerder meer dan minder geworden.

Uw rapport brengt ook onze verhouding tot de Internationale Raad van Christelijke Kerken en tot de Gereformeerde Oecumenische Synode in het geding. U weet, dat onze kerken er niet van overtuigd zijn, dat wij het lidmaatschap van deze organisaties zouden moeten beëindigen, hoewel daarover in onze kring overigens verschillend wordt gedacht. Onze synode is stellig van oordeel, dat ware of valse oecumenische gezindheid niet mag worden afgemeten aan het lidmaatschap van de I.C.C.C. of van de G.O.S. Maar ook over deze dingen zouden wij met u willen spreken.

Een punt, waarover naar onze mening zeker ook verder gesproken zou moeten worden, is dat van de toeëigening des heils. Wij vrezen te moeten constateren, dat uit de verslagen van de gehouden samensprekingen het uw synode niet duidelijk geworden is, dat b.v. het verschil in inzicht over de toeëigening des heils samenhangt met de beschouwing van de gemeente, de hantering van de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen en het werk van de Heilige Geest.

Zo vragen wij ons ernstig af, of de wijze, waarop u het belijden omtrent de kerk hanteert, en uw visie op de toeëigening des heils niet ten nauwste met elkaar in verband staan. Is onze vraag geheel ten onrechte, of het lidmaatschap van de ware kerk voor u betekent, dat wie „lidmaat van Christus en van zijn gemeente” is en krachtens dat voorrecht gedoopt is, niet meer persoonlijk Christus behoort te worden ingelijfd door een waarachtig geloof, of wordt althans dit laatste niet naar de achtergrond gedrongen?

In de praktijk van uw kerkelijk leven, zo vrezen wij, komt zulk een sterke nadruk te liggen op de beoefening van de gemeenschap der heiligen binnen uw kerk, dat een buitenstaander moet concluderen: buiten deze kerken is er geen gemeenschap der heiligen mogelijk. Heeft dit niet tot gevolg, dat de oproep tot zelfbeproeving méér het actief lidmaatschap van de ware kerk raakt dan het levend lid zijn van de gemeente, die Christus Zich door zijn Woord en Geest uit het ganse menselijke geslacht vergadert? Wordt op deze wijze de bediening van de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen, zoals die uiteengezet wordt in Zondag 31 van de Heidelbergse Catechismus, niet te kort gedaan?

Wij zouden deze zaken, die niet nieuw zijn en om een bredere behandeling vragen, met u, vooral gezien de ontwikkelingen van de laatste jaren, verder door willen spreken, maar tot ons leedwezen geeft u ons deze gelegenheid niet.

Niet minder dan de synode van Hoogeveen is de christelijke gereformeerde synode van Rotterdam onder de indruk van de kerkelijke situatie van vandaag en van het veld winnende modernisme en oecumenisme, ook in kerken van gereformeerde belijdenis. Wat zou het een rijke zegen zijn, wanneer allen, die de Here Jezus liefhebben samengebracht in eenigheid van het ware geloof, dit samen aan de éne tafel des Heren beleefden.

Hoewel wij soms vrezen, dat hetgeen wij hierboven schreven, door u zal worden opgevat als weigering om gehoorzaam te zijn aan het gebod van Christus, verzekerden wij u nogmaals, dat dit ons schrijven de waarachtige toenadering tussen uw en onze kerken ten doel heeft en in het licht staat van het zoeken van de eenheid in de waarheid. Daarom hebben wij van onze zijde het contact zeker niet willen verbreken en wij zouden u met klem willen verzoeken, dat ook niet te doen. Wij vragen opnieuw, deputaten voor samenspreking te benoemen, met wie de zaken, die er tussen uw en onze kerken in geding zijn, vruchtbaar besproken kunnen worden.

Wij verklaren in overeenstemming met de Acte van Afscheiding of Wederkeer gemeenschap te willen zoeken met alle ware gereformeerde lidmaten en ons te willen verenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering. Wij zoeken die vereniging op de basis van Schrift en belijdenis en daarop alleen.

Moge Gods Geest krachtig werken in uw en onze kerken, opdat de eenheid der kerk gestalte krijgt, tot een getuigenis voor de wereld en bovenal tot eer van de Drieënlige God.

REGISTER

(De eerste cijfers verwijzen naar de artikelen der acta, de Romeinse cijfers naar de bijlagen, de cijfers daarachter naar de pagina's van de bijlagen)

A

Archief, synodaal — : 33, bijl. VI, 133;
— controle van het — : 33; bijl. VII, 137.

B

Barmhartigheid, advies steunverlening stichtingen van — : 156; bijl. LXI, 292.
Belijdenisgeschriften, tekst van de — : 79, bijl. XXIII (sub II E 1), 172; XXVI (II E 1), 195.
Berijmde Schriftgedeelten: 233, bijl. LXXVIII, 346; LXXIX, 357.
Bijstand, onderlinge — : 100, bijl. XXXV, 213.
Bijzondere arbeid van predikanten: 125, 151, bijl. XLIX a, 247; XLIX b, 249.

D

Diaconale en maatschappelijke aange- heden: 136, 140; bijl. LV, 262; LVI, 280.
Diakenen ter meerdere vergadering: 111, 169; bijl. XLII 233; LXXII 336.
Doop, volwassen — : 142.

E

Eenhed van geref. belijders: 75, 76, 77, 243; bijl. XXIII, 168, 182; XXIV, 191; XXV, 194; XXVI, 194; LXXXII, 376.
— gereformeerde gemeenten: 77; bijl. XXIII (II C), 170; XXVI (II C), 195.
— gereformeerde kerken (synodaal): 76; bijl. XXIII (II B), 170, 182; XXVI (II B), 195.
— gereformeerde kerken (vrijgemaakt, binnen verband): 75, 243; bijl. XXIII (II A), 168; XXIV, 191; XXVI (II A), 194; LXXXII, 376.
— gereformeerde kerken (vrijgemaakt, buiten verband): 75, 243; bijl. XXIII (II A), 168; XXV, 194; XXVI (II A), 194.
— regeling art. 219 Acta 1965/66 m.b.t. ger. kerken (vrijg. buiten verb.): 242.
Elders woonachtigen, geestelijke verzorging van — : 25.
Emeritering van hoogleraren: 174 en 178; bijl. L a, 250; L b 254.
Emeritkata (ad art. 13 K.O.): 89; bijl. XXIX, 201; XXX, 205.

Emigratie: 32; bijl. V, 132.
Evangelieverkondiging onder Israël: 166 en 171; bijl. LXVI, 314; LXVII, 319.
Evangelisatie: 106 en 132; bijl. XL, 224; XLI, 232.

F

Financiële zaken: 90 en 96; bijl. XXXI, 208; XXXII, 212.
— begrotingen deputaatschappen: 181 en 228; bijl. LXX a, 327;
— financiële stukken van de quaestor van de G.S.: 181; bijl. LXX b, c, d en e, 329, 333, 334 en 335;
— leningen uit kerkelijke reserves: 97; bijl. XXXIII, 213.

G

Gehandicapten, geestelijke verzorging van — : 190, 193, 197; bijl. LXXIII, 338; LXXIV, 341.
Generale synode 1968/1969:
— Acta, 17.
— rapport quaestor: 181; bijl. LXX b en c, 329 en 333.
— rapport moderamen: 19; bijl. II, 130.
Generale synode 1971/1972:
— adviseur: 187.
— afgevaardigden: 3, 29, 37, 42, 57, 63, 71, 86, 104, 109, 118, 124, 130, 135, 139, 154, 165, 170, 177, 186, 208, 217, 222, 231.
— afgevaardigden (buitenlandse): 7, 15, 73, 74, 94.
— agendum: 14, 39.
— begroting: 181; bijl. LXX c, d en e, 333, 334 en 335.
— benoemingen: 182, 240.
— bidstond: blz. 3.
— commissies van onderzoek en rap- port: 21, 115.
— huishoudelijk reglement: 199.
— instemming met de belijdenis: 8.
— lastbrieven: 3.
— moderamen: 5, 187.
— opening: 1, 2.
— pers: 12.
— preadviseurs: 4, 30, 43.
— quaestoriaat: 13.
— sluiting: 244, 245.
— telegrammen H.M. de Koningin: 18, 183.
— toespraak praeses: 8.
— vergadertijden en werkwijze: 11, 184.

Generale synode 1974: roepende kerk, 241.
Gereformeerde Gezindte, contact orgaan van de — : 78, bijl. XXIII, 168; bijl. XXVI, 194.
Gereformeerde Oecumenische synode: 87, bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.

H

Hervormde kerk, gastlidmaatschap van de — : 201; bijl. LXXVII, 345.
Hulpverlening binnen- en buitenland: 119, 150; bijl. XLIII, 234; XLIV, 239; LX, 291.

I

International Council of Chr. Churches: 83; bijl. XXIII, 168; XXVIII, 198;
— bezwaarschrift Rozenburg m.b.t. I.C.C.C.: 83, 144; bijl. XXVII, 197; XXVIII, 198; LVII, 284.
Israël, evangelieverkondiging onder — : 166, 171, 181; bijl. LXVI, 314; LXVII, 319.

J

Jaarboek: 31; bijl. IV, 132.

K

Kerkbouwaangelegenheden: 67; bijl. XXI en XXII, 161 en 167.
Kerkelijk bureau: 219; bijl. LXXX, 369; LXXXI, 375.
Kerken, correspondentie met buiten- landse — :
— Chr. Ref. Church of the U.S.A. and Canada: 88, bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.
— Free and Old Chr. Ref. Churches of Canada and U.S.A.: 88 en 94; bijl. XXIII, 168 en XXVI, 194.
— Geref. Kerk van Zuid-Afrika: 99; bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.
— Reformed Churches: Australia: 99; bijl. XXIII, 168; XXVI, 194;
New Zealand: 99; bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.
— raad van — : 80; bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.
Kerkjeugd, contact met de — : 60, 66, 149; bijl. XIX en XX, blz. 155 en 159.
Kerkorde:
— art. 44 van de — : 24.
— uitgave van de — : 20; bijl. III, 131.
Kerkvisitatie:
— ouderling en kerkvisitatie: 24;

— reglement op de kerkvisitatie, vraag 37: 25.
Kiesrecht van de gemeente: 101, 110, 114, 173; bijl. XXXVI, 214; XXXVII, 218; LXIX, 321.

L

Levensbron, uitgave van de — : 26.
Liturgie:
— volwassendoop: 142.
Liturgische formulieren: 155.
— verkort Avondmaalsformulier: 143.

M

Militairen, geestelijke verzorging van — : 127, 131; bijl. LII, 257; LIII, 261; LIV, 261.

O

Onderwijs, kerk en — : 148, 202; bijl. LIX, 285; LIX a, 287.
Overheid, correspondentie met de hoge — : 59, 72, 227; bijl. XVII en XVIII, 154 en 155.

P

Polders, steunverlening aan kerken in de nieuwe — : 121, 141; bijl. XLVII, 224; XLVIII, 246.
Psalmberijming: 214, 232; bijl. LXXVIII, 346; LXXIX a, b en c, 357, 360 en 361.

R

Raad van Kerken: 80; bijl. XXIII, 168; XXVI, 194.
Radio-uitzending van kerkdiensten: 161; bijl. LXII, 292; LXIII, 294.
Recreatie, kerk en — : 105, 145, 172; bijl. XXXVIII, 221; XXXIX, 223; LVIII, 284; LXVIII, 321.
Regeling naar art. 219 Acta 1965/66 m.b.t. de ger. kerken (vrijgemaakt, buiten verband): 242.

S

Schippers, ambtelijke bearbeiding van — : 120; bijl. XLV, 240; XLVI, 243.
Stadskerken, regeling grote — : 126, 188; bijl. LI, 257; LXXI, 335.
Statistiek, centraal bureau — : 98; bijl. XXXIV, 213.

T

Theologische Hogeschool: 44, 47; bijl. IX en X, 139, 144.
— benoeming hoogleraar: 50, 64.

- emeritering prof. J. Hovius: 48; bijl. IX, 140; X, 144.
- deputaten-financieel: 52; bijl. XII en XIII, 147, 150.
- praktische vorming: 54, 58, 65; bijl. XVI, 153.
- promotierecht: 51; bijl. XI, 146.
- reglementswijziging: 47; bijl. IX en X, 139, 144.
- studiefonds: 53; bijl. XIV en XV, 151 en 152.

V

Vertegenwoordiging der kerken: 18; bijl. I, 128.

W

Wekker, de: 34, 38, 52 sub 3; bijl. VIII, 138.

Z

Zeevarenden, geestelijke verzorging van — : 200; bijl. LXXV, 342; LXXVI, 345.

Zending, buitenlandse — : 162, 205, 218; bijl. LXIV, 294; LXV, 312.
— instructie secretaris: 218.

Handwritten text in the top left corner, possibly a list or index.

Handwritten text in the top right corner, possibly a list or index.

Main body of handwritten text on the left page, organized into several columns and rows.

Large area of blank or very faint handwritten text on the right page.

